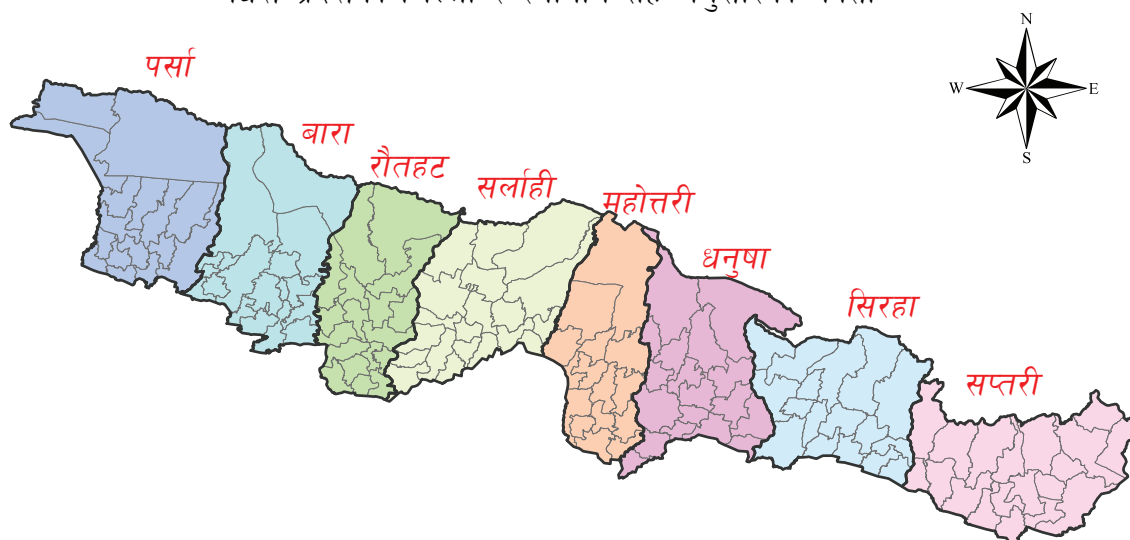


प्रदेश वस्तुगत विवरण (Province Profile)

मधेश-२०८२

मधेश प्रदेशको जिल्ला र स्थानीय तह अनुसारको नक्सा



तथ्याङ्क समन्वय कार्यालय,
धनुषा



नेपाल सरकार

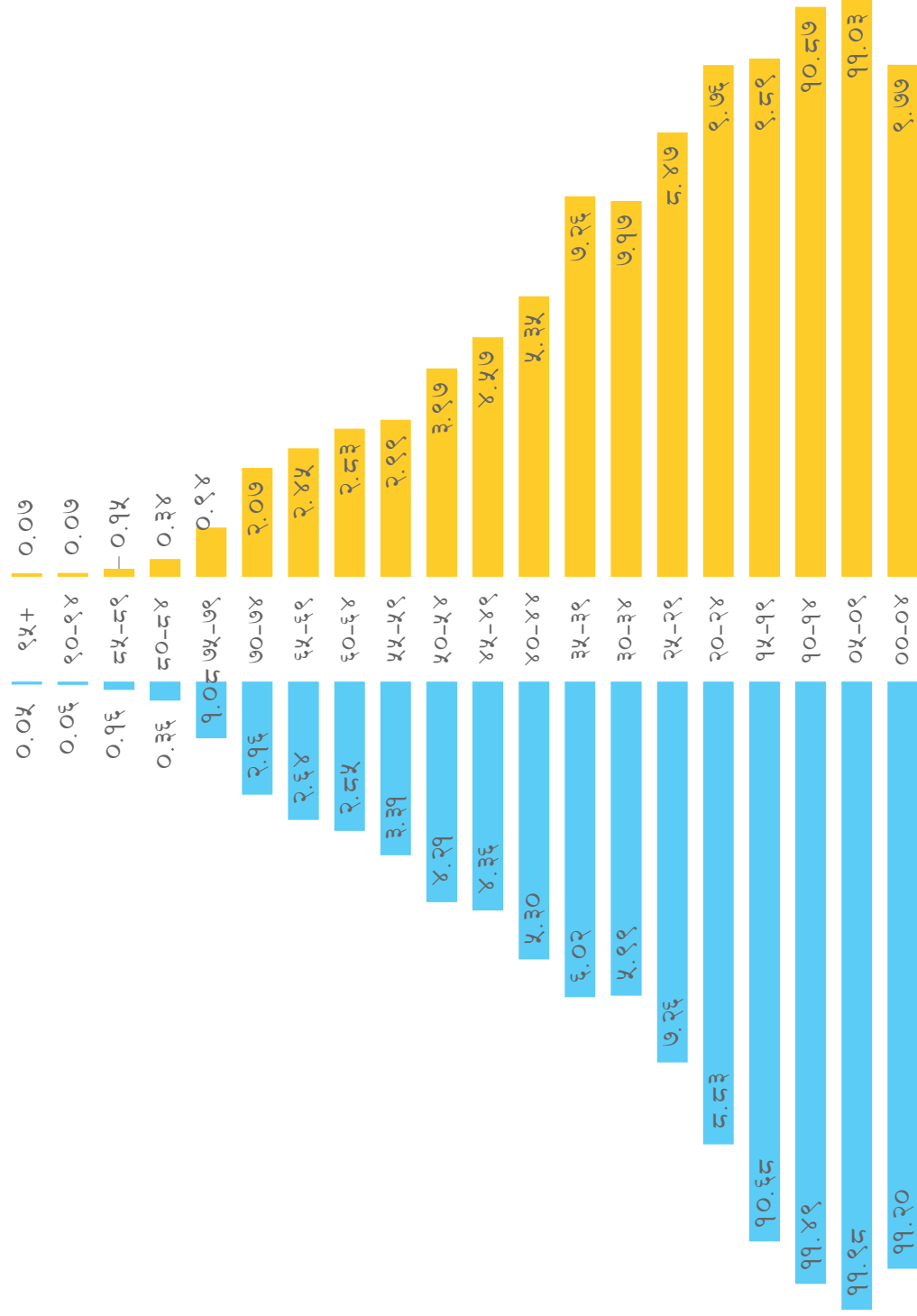
प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय

राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय

तथ्याङ्क समन्वय कार्यालय

जनकपुरधाम, धनुषा

मधेश प्रदेशको जनसाङ्ख्यिक पिरामिड



प्रदेश वस्तुगत विवरण (Province Profile) मधेश-२०८२



नेपाल सरकार
प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय
राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय
तथ्याङ्क समन्वय कार्यालय
जनकपुरधाम, धनुषा

पुस्तकको नाम: प्रदेश वस्तुगत विवरण (Province Profile), मधेश- २०८२

प्रकाशक: तथ्याङ्क समन्वय कार्यालय, धनुषा
(सप्तरी, सिरहा, धनुषा, महोत्तरी)

वेबसाइट: <https://scodhanusha.nsonepal.gov.np>

फोन नम्बर: ०४१-५९०८०४/ ०४१-५९०९०४

इमेल ठेगाना: scodhanusha@gmail.com/ scodhanusha@nsonepal.gov.np

प्रकाशन मिति: २०८२, असार

पहिलो संस्करण: २०८२, असार

सम्पादक: शिव नारायण महतो

तथ्याङ्क सङ्कलन कार्यको अनुगमन तथा सुपरिवेक्षण:

- तथ्याङ्क समन्वय अधिकारी, तीर्थराज चौलागाँई
- तथ्याङ्क समन्वय अधिकारी, शिव नारायण महतो
- तथ्याङ्क अधिकृत, प्रविण कुमार चौधरी

तथ्याङ्क सङ्कलन तथा लेखन:

- सुपरिवेक्षक, ज्ञानी शाह
- सुपरिवेक्षक, रुपेश कुमार झा
- सुपरिवेक्षक, प्रमोद कुमार मण्डल
- सुपरिवेक्षक, जितेन्द्र बैठा
- लेखापाल, हेमेन्द्र कुमार पण्डित
- गणक, अमरनाथ साह
- गणक, राजेश कुमार साह
- गणक, विजय यादव
- खरिदार, रञ्जित कुमार सिंह (थारू)
- खरिदार, मनोहर भगत

तथ्याङ्क सङ्कलन कार्यमा सहयोग:

- सेठलाल दास (तत्मा)
- अमित कर्ण

प्रकाशन: ३०० प्रति

सर्वाधिकार: तथ्याङ्क समन्वय कार्यालय, धनुषा

मुद्रक: अमन मेडिया सर्भिस

जनकपुरधाम उप म.न.पा., वडा नं.-०९, धनुषा

फोन नम्बर: ०४१-५२८१८१, मोबाइल नम्बर: ९८०१०२८१८१

इमेल ठेगाना: amanmediaservice@gmail.com



नेपाल सरकार
प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय
राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय
थापाथली, काठमाण्डौ

शुभकामना सन्देश

प्रदेश नीति निर्माता, अनुसन्धानकर्ता, अध्येता र सञ्चारकर्मीहरूका लागि खण्डीकृत (Disaggregated) तथ्याङ्कको माग दिनानुदिन बढ्दै गइरहेको छ। खण्डीकृत तथ्याङ्कको मागलाई राष्ट्रिय जनगणना, कृषिगणना र नमुना सर्वेक्षणमा आधारित विभिन्न सर्वेक्षणहरूले मात्र परिपूर्ति गर्न नसक्ने सन्दर्भमा गणना तथा सर्वेक्षणहरूबाट प्राप्त प्रदेश, जिल्ला एवं स्थानीय तहका तथ्याङ्क र प्रदेश, जिल्ला एवं स्थानीय तहहरूबाट विभिन्न निकायहरूमा व्यवस्थापन गरिएका अभिलेखहरूमा छरिएर रहेका उपयोगी आँकडाहरूलाई एकत्रित गरी आम प्रयोगकर्ताहरूको उपयोगका लागि उपलब्ध गराउने प्रयासस्वरूप तथ्याङ्क समन्वय कार्यालय, धनुषाले चालू आर्थिक वर्षमा मधेश प्रदेशको वस्तुगत विवरण, २०८२ तयारी गरेको छ। यसको तयारीबाट प्रदेशको तथ्याङ्क भण्डार समृद्ध भई प्रयोगकर्ताहरूको माग निकै हदसम्म सम्बोधन हुनेछ भन्ने विश्वास मैले लिएको छु। प्रदेशको नीति निर्माण, निर्णय प्रक्रिया र योजना तर्जुमामा यस वस्तुगत विवरणमा समाविष्ट तथ्याङ्कहरू उपयोगी हुने अपेक्षा राखेको छु।

मधेश प्रदेशको वस्तुगत विवरण, २०८२ को तयारी र प्रकाशनमा तथ्याङ्क सङ्कलन देखि सम्पादन र प्रकाशनको चरणसम्म संलग्न तथ्याङ्क समन्वय कार्यालय, धनुषाका कर्मचारीहरूलाई धन्यवाद दिन चाहन्छु। भविष्यमा यसका परिमार्जित संस्करणहरूको प्रकाशनका लागि पाठकहरूबाट सदासँ रचनात्मक सुझाव र प्रतिक्रिया प्राप्त हुने विश्वास लिएको छु।

असार, २०८२

मधु सुदन बुर्लाकोटी
(प्रमुख तथ्याङ्क अधिकारी)



मधेश प्रदेश सरकार
प्रदेश नीति तथा योजना आयोग
जनकपुरधाम, नेपाल।

Ph No.- 041522919
Email: info.pppc@madhesh.gov.np
website: pppc.madhesh.gov.np

प.सं.
च.नं.

मन्तव्य

संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्र नेपालमा संघीयताको सफल अभ्यास स्वरूप प्रदेशको जनचाहना अनुसार विकासमा जनताको पहुँचलाई तल्लो स्तर सम्म पुऱ्याउन विकासका गतिविधिहरूलाई केलाउने विभिन्न सूचकहरू तथा तथ्याङ्कको आवश्यकता पर्दछ । प्रस्तुत मधेश प्रदेशको प्रदेश वस्तुगत विवरणले प्रादेशिक स्तरका छरिएर रहेका राष्ट्रिय जनगणना, राष्ट्रिय कृषि गणना, राष्ट्रिय आर्थिक गणना लगायत विभिन्न गणना र सर्वेक्षणको सूचना तथा तथ्याङ्कहरू र प्रदेश स्तरीय विभिन्न कार्यालयहरूबाट प्राप्त विवरणहरूलाई एकीकृत गरी सम्प्रेषण गरेको छ । प्रदेश सरकारले अगामी दिनमा निर्माण गर्ने कार्यक्रम तथा योजनाहरूलाई अपेक्षित आधारभूत सूचना प्रदान गर्न, तिनिहरूको औचित्य पुष्टि गर्न र सञ्चालित कार्यक्रम तथा योजनाहरूको अनुगमन तथा मुल्याङ्कन समेतलाई यस विभिन्न सूचकमा आधारित मधेश प्रदेश प्रोफाइलमा सङ्गृहीत सूचनाले सहयोग गर्ने विश्वास लिएको छ । अन्त्यमा, यस “प्रदेश वस्तुगत विवरण” निर्माण गर्नुहुने तथ्याङ्क समन्वय कार्यालय, धनुषाका विभिन्न कर्मचारीहरू सबैमा हार्दिक धन्यवाद दिन चाहन्छु ।

डा. सोहन प्रसाद साह

उपाध्यक्ष



नेपाल सरकार
प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय
राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय
तथ्याङ्क समन्वय कार्यालय, धनुषा
(सप्तरी, सिरहा, धनुषा, महोत्तरी)

पत्र संख्या: ०८१/८२

चलानी नं.:

प्रकाशकीय

प्रभावकारी योजनाहरूको तर्जुमा र तोकिएका लक्ष्यहरूको मूल्यांकनका लागि सम्बन्धित क्षेत्रको वस्तुस्थिति झल्किने तथ्याङ्कको आवश्यकता पर्दछ। तथ्याङ्क एवं सूचना कुनै पनि विकास गतिविधि सञ्चालनका लागि आधारभूत स्तम्भ हो। सूचना सधैं तथ्यमा आधारित हुनुपर्छ। तथ्याङ्कले सूचनालाई भरपर्दो बनाउने भएकोले यसको आधारबाट योजना तर्जुमा, कार्यान्वयन तथा अनुगमन मूल्यांकन यथार्थपरक बनाउन मिल्दछ। हाम्रो देशमा क्षेत्रगत तथ्याङ्क एवं सूचना विषयगत निकायले संकलन तथा विश्लेषण गरी प्रयोगमा ल्याएपनि राज्यलाई आवश्यक पर्ने आधारभूत र समष्टिगत तथ्याङ्क भने राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालयले प्रकाशन गर्दै आएको छ।

राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालयका प्रकाशनहरूका साथै अन्य तथ्याङ्क उत्पादन गर्ने निकायहरूका विभिन्न प्रकाशनहरूमा छरिएर रहेका आँकडाहरूलाई एकीकृत रूपमा सरल ढँगले प्रस्तुत गरिएको यस प्रदेश वस्तुगत विवरणले मधेश प्रदेशमा रहेका संघीय, प्रादेशिक कार्यालयहरू तथा स्थानीय तहहरूलाई नीति निर्माण तथा योजना तर्जु गर्न र सोको लक्ष्य अनुसार कार्य भए नभएको मूल्यांकन समेत गर्न सहयोगी हुने कुरामा विश्वस्त रहेको छ। यसका साथै प्रदेशस्थित तथ्याङ्क प्रयोगकर्ता (Data Users) हरूका लागि समेत यो प्रकाशन अत्यन्तै उपयोगी हुने अपेक्षा लिएको छ। यस प्रदेश वस्तुगत विवरणमा राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय आर्थिक गणना २०७५, राष्ट्रिय कृषिगणना २०७८, राष्ट्रिय औद्योगिक सर्वेक्षण, नेपाल जीवन स्तर सर्वेक्षणका नतिजाका साथै प्रदेशस्थित विभिन्न मन्त्रालय, निर्देशनालय, प्रहरी कार्यालय, उच्च अदालत लगायत अन्य संघीय तथा प्रादेशिक कार्यालयहरू तथा सार्वजनिक संस्थानहरूबाट आवश्यक विवरणहरू संकलन गरी यसमा समावेश गरिएको छ। यस प्रकाशनले मधेश प्रदेशको विभिन्न स्थानीय तह तथा जिल्लाहरूको जनसंख्या, कृषि, उद्योग, व्यापार, यातायात, विद्युत, शिक्षा, स्वास्थ्य लगायत समग्र सार्वजनिक सेवा प्रवाहको मापनको माध्यमबाट प्रदेशको समग्र वस्तुस्थिति तथा वास्तविक रूपमा सुशासनको अवस्था मापन गर्न र तथ्यमा आधारित योजना तर्जुमा गर्न सघाउ पुर्याउनेछ भन्ने आशा एवं विश्वास लिएको छ। यसमा हुन सक्ने सम्भावित कमी कमजोरी तथा गल्तीलाई औल्याई यसलाई सुधार गर्ने कार्यमा सहायता गरिदिनु हुनका साथै अमूल्य सुझाव र सल्लाहको लागि सम्पूर्ण पाठक वर्गहरूलाई हार्दिक अनुरोध गर्दछु।

अन्त्यमा, यो पुस्तक तयार गर्न विभिन्न कार्यालयबाट तथ्याङ्क उपलब्ध गराई सहयोग गर्ने सम्बन्धित कार्यालयका प्रमुख, सूचना अधिकारी तथा अन्य कर्मचारीहरूमा आभार प्रकट गर्दै उक्त तथ्याङ्क संकलन तथा यी स्रोतहरूबाट प्राप्त तथ्याङ्कलाई लिपिवद्ध गर्नलाई सहयोग गर्नु हुने मुख्यतः यस कार्यालयका सुपरिवेक्षकद्वय श्री ज्ञानी शाह र श्री रुपेश कुमार झा, गणकद्वय श्री अमरनाथ साह र श्री राजेश कुमार साह तथा खरिदारद्वय श्री रंजित कुमार सिंह थारु र श्री मनोहर भगत लगायत अन्य कर्मचारीहरूलाई धेरै धेरै धन्यवाद व्यक्त गर्दछु। साथै यस पुस्तकको डिजाइन तथा प्रकाशन गरी सहयोग गर्नु हुने जनकपुरधाम उ.म.न.पा. वडा नं. ९ स्थित अमन मेडिया सर्भिसका सम्पूर्ण टिमप्रति हार्दिक आभार व्यक्त गर्दछु। धन्यवाद !

असार, २०८२

.....
 शिव नारायण महतो

तथ्याङ्क समन्वय अधिकारी
 तथ्याङ्क समन्वय कार्यालय, धनुषा

विषयसूची

मुख्य सूचकहरु	१-२२
खण्ड-एक: मधेश प्रदेशको संक्षिप्त परिचय.....	२३-२७
परिवार संख्या र जनसङ्ख्या.....	२४
मधेशमा लैङ्गिक अनुपात.....	२५
गरिबी.....	२७
मधेश प्रदेशमा गरिबीको अवस्था.....	२७
 खण्ड-दुई : पारिवारिक तथा जनसाङ्ख्यिक तथ्याङ्क	२८-८५
परिवार संख्या र परिवारको औसत आकार	२८
परिवारको आकार अनुसारको विवरण	२८
परिवारमुलीको लिङ्गानुसार परिवार संख्या	२९
उमेर अनुसार परिवारमुलीको संख्या	३०
परिवारमा अनुपस्थित (विदेश अक्सर बसोबास गर्ने) जनसङ्ख्या.....	३१
घरको स्वामित्व	३२
घरको जगको बनोट अनुसार घरपरिवार संख्या	३३
घरको बाहिरी गारो अनुसार घरपरिवार संख्या	३३
घरको छानाको बनोट अनुसार घरपरिवारको संख्या.....	३४
घरको भुईँको बनोट अनुसार घरपरिवारको संख्या	३५
खानेपानीको मुख्य स्रोत अनुसार परिवार संख्या	३५
परिवारमा खाना पकाउन अक्सर प्रयोग गरिने इन्धन अनुसार परिवार संख्या	३६
बत्तिबाल्न अक्सर प्रयोग गरिने स्रोतका अनुसार परिवारको विवरण.....	३७
परिवारले प्रयोग गर्ने शौचालयको प्रकार अनुसार परिवार संख्या	३७
घरायसी साधन / सुविधाहरु प्रयोग गर्ने परिवार संख्या	३८
महिलाको नाममा भएको घरजग्गा अनुसार परिवार संख्या	३९
कृषि बाहेक साना घरेलु व्यवसाय संचालन गर्ने परिवारको विवरण	४०
जिल्ला अनुसार जनसङ्ख्या र लैङ्गिक अनुपात.....	४१
गाउँपालिका र नगरपालिकाको जनसङ्ख्या.....	४२
नगरपालिका तथा गाउँपालिकाको श्रेणीगत वर्गीकरण	४३
जनसङ्ख्या वृद्धिदर तथा परिवर्तन.....	४४
जनघनत्व	४५
उमेर समूह अनुसार जनसंख्या.....	४५
पाँच वर्ष उमेर समूह अनुसार जनसंख्या.....	४६
विशेष उमेर समूह अनुसार जनसंख्या.....	४८
जातजाति.....	५०

मातृभाषा सम्बन्धि विवरण.....	६४
धर्म सम्बन्धि विवरण.....	६५
जाति/ जातीय समूह र व्यापक उमेर समूह अनुसार जनसङ्ख्या.....	६६
वैवाहिक स्थिति सम्बन्धि विवरण.....	७१
पहिलो विवाह गर्दाको उमेर	७२
बसाइँसराइ सम्बन्धी विवरण.....	७३
मुलुकभित्र अर्को स्थानबाट बसाइ सरेनेहरूको प्रदेश अनुसारको वितरण.....	७५
मुलुक भित्रकै अर्को स्थान बाट पछिल्लोपटक बसाई सरी आएको अवधि.....	७६
मुलुकभित्रकै अर्को स्थानबाट यस स्थानमा बसोबास गर्न आउनुको कारण	७७
प्रजनन तथा जन्म सम्बन्धी विवरण	७८
गत १२ महिनामा जीवित जन्मेका बच्चाको विवरण.....	७९
मृत्यु सम्बन्धी विवरण.....	८०
मृत्यु भएका व्यक्तिको मृत्युको कारण सम्बन्धि विवरण.....	८१
पन्ध्र देखि ४९ वर्षका महिलाको मृत्यु हुँदाको अवस्था.....	८२
आवासीय घर निर्माणमा सरकारी अनुदान प्राप्त परिवार.....	८२
बैंक तथा वित्तिय संस्थामा बैंक खाता सम्बन्धी विवरण.....	८३
प्राविधिक तथा व्यवसायिक शिक्षा वा तालिम.....	८४
बैंक तथा वित्तिय संस्थाबाट ऋण लिएको विवरण	८४

खण्ड – तीन : शैक्षिक तथ्याङ्क ८६-९४

खण्ड - चार : आर्थिक तथ्याङ्क..... ९५-१३४

औधोगिक क्षेत्रको वर्गीकरणका आधारमा प्रतिष्ठानको संख्या.....	९६
संलग्न व्यक्तिको संख्या अनुसार प्रतिष्ठान संख्या.....	९८
औधोगिक क्षेत्र र व्यवस्थापकको लिङ्ग अनुसार प्रतिष्ठान संख्या.....	१००
स्थानीय तहको प्रकार र व्यवसाय सुरु भएको वर्षको आधारमा प्रतिष्ठान संख्या.....	१०१
औधोगिक क्षेत्र अनुसार संलग्न व्यक्ति संख्या.....	१०४
संलग्न व्यक्तिको आकार अनुसार व्यक्ति संलग्नताको संख्या.....	१०५
औधोगिक क्षेत्र अनुसार प्रतिष्ठानहरूको वैधानिक अवस्था.....	१०७
वैधानिक स्थितिका आधारमा प्रतिष्ठान संख्या.....	१०८
जिल्ला र व्यवस्थापकको लिङ्ग अनुसार प्रतिष्ठानको संख्या.....	१०९
जिल्ला र व्यावसाय धनीको लिङ्ग अनुसार प्रतिष्ठानको संख्या.....	११०
व्यवसायधनीको देश अनुसार प्रतिष्ठान संख्या.....	११०
प्रति दिन काम गर्ने घण्टाका आधारमा प्रतिष्ठान संख्या.....	१११
प्रति दिन काम गर्ने घण्टाका आधारमा प्रतिष्ठानको प्रतिशत.....	११२
नियमित रूपमा संचालनमा रहेका प्रतिष्ठान संख्या (विगत एक वर्षमा).....	११२
व्यवसाय सुरु भएको वर्षका आधारमा प्रतिष्ठान संख्या	११३
व्यवसाय स्थान (भवन) को स्वामित्वका आधारमा प्रतिष्ठान संख्या.....	११४
व्यवसाय स्थान (जग्गा)को स्वामित्वका आधारमा प्रतिष्ठान संख्या.....	११५
व्यवसाय स्थानको प्रकारका आधारमा प्रतिष्ठानको संख्या	११६

व्यावसायिक स्थानको क्षेत्रफल (भवन वा कोठा) का आधारमा प्रतिष्ठान संख्या.....	११६
मुख्य वा शाखा कार्यालयका आधारमा प्रतिष्ठान संख्या.....	११७
लेखा श्रेस्ता भएका वा नभएका आधारमा प्रतिष्ठान संख्या.....	११८
प्रतिदिन कार्य घण्टा र प्रकृतिका आधारमा प्रतिष्ठान संख्या.....	११९
व्यावसायिक स्थानको प्रकार र प्रतिष्ठानको प्रकृतिका आधारमा प्रतिष्ठानको संख्या.....	१२०
कुल प्रतिष्ठानमा सडक व्यवसायको हिस्सा.....	१२१
व्यक्तिको कुल संलग्नतामा सडक व्यवसायको हिस्सा.....	१२१
पेशा अनुसार रोजगारी र आर्थिक काममा संलग्नताको प्रकार अनुसारको जनसाङ्ख्यिक विवरण.....	१२२
आर्थिक कामको संस्थागत क्षेत्र अनुसारको विवरण.....	१२३
आर्थिक काममा संलग्नताको प्रकार अनुसारको विवरण.....	१२५
आर्थिक काममा संलग्नताको प्रकार अनुसारको विवरण.....	१२७
आर्थिक रूपले सक्रिय जनसङ्ख्या:	१२९
अक्सर आर्थिक रूपले सक्रिय जनसङ्ख्या:	१२९
अक्सर रोजगार जनसङ्ख्या:	१३०
आर्थिक काम गरेको अवधि.....	१३१
जनगणना अधिको १२ महिनामा कुनै पनि आर्थिक काम नगरेकाको मुख्य कारणहरू (१० वर्ष वा सोभन्दा माथिका जनसंख्या)	१३३
खण्ड - पाँच : औद्योगिक तथा सहकारी	१३५-१४४
औद्योगिक तथ्याङ्क.....	१३५
सहकारी.....	१४३
खण्ड - छ: कृषि तथा वन तथ्याङ्क.....	१४५-२१७
कृषि तथ्याङ्क.....	१४५
कृषक परिवार संख्या, कृषि जग्गाको क्षेत्रफल र आकार.....	१४५
उपभोगका आधारमा कृषक परिवार संख्या र कृषि जग्गाको क्षेत्रफल.....	१४६
अस्थायी कृषिको उपयोगका आधारमा कृषक परिवार संख्या र कृषि जग्गाको क्षेत्रफल	१४८
स्थायी कृषिको उपयोगका आधारमा कृषक परिवार संख्या र कृषि जग्गाको क्षेत्रफल.....	१४९
सिँचाइको स्रोत अनुसार कृषक परिवार संख्या र कृषि जग्गाको क्षेत्रफल	१५०
अस्थायी बालीको प्रकार अनुसार कृषक परिवार संख्या र कृषि जग्गाको क्षेत्रफल.....	१५२
अस्थायी बालीको बृहत प्रकार अनुसार कृषक परिवार संख्या र कृषि जग्गाको क्षेत्रफल.....	१५३
धान बालीमा प्रयोग भएका बिउ, विषादी र मलखादको अवस्था.....	१५९
मकै बालीमा प्रयोग भएका बिउ, विषादी र मलखादको अवस्था.....	१६०
गहुँ बालीमा प्रयोग भएका बिउ, विषादी र मलखादको अवस्था.....	१६१
आलुमा प्रयोग भएका बिउ, विषादी र मलखादको अवस्था.....	१६२
पशुहरूको जम्मा संख्या, उन्नत र स्थानीय जात अनुसारको संख्या.....	१६३
कुखुराको जम्मा संख्या, उन्नत र स्थानीय जात अनुसारको संख्या.....	१६४
अन्य पंक्षीहरूको पालन गर्ने कृषक संख्या र पंक्षीको जम्मा संख्या.....	१६५
आधुनिक कृषि औजारको प्रयोग गर्ने कृषक संख्या र साधनको स्वामित्वको अवस्था.....	१६६

माछापालन गर्ने पोखरी संख्या, च्याउ खेती, महुरी पालन र पुष्प खेती/नर्सरी गर्ने कृषक संख्या, क्षेत्रफल र प्र कार.....	१७०
कृषि कामदारको लिङ्ग र कामको प्रकार अनुसार रोजगारीको अवस्था.....	१७१
कृषि ऋणको स्रोत अनुसार कृषक परिवार संख्या.....	१७२
कृषि ऋण/थप ऋणको मुख्य प्रयोजन अनुसार कृषक परिवार संख्या.....	१७३
कृषि क्रियाकलाप अनुसार कृषि बिमा गरेका कृषक परिवार संख्या.....	१७४
कृषि क्रियाकलाप अनुसार सरकारी अनुदान प्राप्त गरेका कृषक परिवार संख्या.....	१७५
कृषि वन, माटोको क्षयीकरण र माटो परीक्षण गरेका कृषक परिवार संख्या.....	१७६
ग्रीन हाउस/ टनेल खेती गरेका कृषक परिवारसंख्या.....	१७६
जलवायु परिवर्तन र कृषिमा यसको प्रभावसम्बन्धि जानकारी भएका कृषक परिवार संख्या.....	१७७
कृषि फोहोरको व्यवस्थापन/प्रशोधनको प्रकार अनुसार कृषक परिवार संख्या.....	१७८
कृषकको उमेर र लिङ्ग अनुसार कृषक परिवार सङ्ख्या.....	१७९
उमेर र लिङ्ग अनुसार कृषि जनसङ्ख्या.....	१७९
कृषक परिवारमुलीको लिङ्ग अनुसार मुख्य पेशा.....	१८०
कृषि जनसङ्ख्या (१० वर्ष वा सोभन्दा माथि) को पेशागत वितरण.....	१८२
मुख्य कृषि उत्पादन भएका कृषक परिवार सङ्ख्या.....	१८३
कृषि उत्पादनको मुख्य प्रयोग रहेका कृषक परिवार सङ्ख्या.....	१८४
कृषक परिवारको मुख्य आम्दानीको स्रोत र कृषि उत्पादनको पर्याप्तता.....	१८५
कृषक परिवारको कृषि/पशुपंक्षी उत्पादनको अपर्याप्तताको अवधि तथा अपर्याप्तताका लागि आम्दानीको स्रोत.....	१८६
वन सम्बन्धि तथ्याङ्क.....	२१४
खण्ड सात: भौतिक पूर्वाधार	२१८-२२१
घरको तल्ला.....	२१९
घरको आयु.....	२१९
विमानस्थल.....	२२१
खण्ड - आठ: स्वास्थ्य तथ्याङ्क	२२२-२२७
खण्ड – नौ : प्रादेशिक लेखा अनुमान	२२८-२४१
प्रादेशिक कुल गार्हस्थ्य उत्पादन.....	२२८
प्रादेशिक आर्थिक वृद्धिदर.....	२२९
औद्योगिक वर्गीकरणअनुसारको प्रादेशिक कुल मूल्य अभिवृद्धि तथा वृद्धिदर.....	२२९
मधेश प्रदेशको कुल गार्हस्थ्य उत्पादन	२३०
प्रदेशस्तरीय बृहत आर्थिक क्षेत्रको योगदान (प्रतिशत) आर्थिक वर्ष २०८१/८२.....	२३१
प्रतिव्यक्ति कुल गार्हस्थ्य उत्पादन.....	२३२
खण्ड दश: सूचना तथा संचार	२४२
खण्ड- एघार: न्याय, शान्ति सुरक्षा, मानव ओसारपोसार र घरेलु हिंसा	२४३
खण्ड बाह्र: सार्वजनिक सेवा प्रवाह.....	२४६-२५१

१. जिल्ला प्रशासन कार्यालय, सप्तरी : नागरिकता, राहदानी तथा राष्ट्रिय परिचयपत्र.....	२४६
२. जिल्ला प्रशासन कार्यालय, सिरहा: नागरिकता, राहदानी तथा राष्ट्रिय परिचयपत्र	२४६
३. जिल्ला प्रशासन कार्यालय, धनुषा: नागरिकता, राहदानी तथा राष्ट्रिय परिचयपत्र	२४७
४. जिल्ला प्रशासन कार्यालय, महोत्तरी : नागरिकता तथा राहदानी सम्बन्धि विवरण	२४७
राष्ट्रिय परिचयपत्र सम्बन्धी (जिल्ला प्रशासन कार्यालय, महोत्तरीबाट).....	२४८
५. जिल्ला प्रशासन कार्यालय, सर्लाही : नागरिकता, राहदानी तथा राष्ट्रिय परिचयपत्र	२४८
६. जिल्ला प्रशासन कार्यालय, रौतहट: नागरिकता, राहदानी तथा राष्ट्रिय परिचयपत्र	२४९
७. जिल्ला प्रशासन कार्यालय, बारा : नागरिकता, राहदानी तथा राष्ट्रिय परिचयपत्र.....	२४९
८. जिल्ला प्रशासन कार्यालय, पर्सा नागरिकता, राहदानी तथा राष्ट्रिय परिचयपत्र.....	२५०
मधेश प्रदेश सरकारका कार्यालयहरूको जिल्लागत विगत ३ आ.व.को खर्चको विवरण.....	२५०

खण्ड - तेहः निर्वाचन	२५२-२५९
-----------------------------------	----------------

खण्ड-चौध : विविध	२६०-२६६
-------------------------------	----------------

तथ्याङ्क समन्वय कार्यालय धनुषाको परिचय.....	२६०
प्रमुख कार्यहरू.....	२६०
आधिकारिक तथ्याङ्कका १० प्रमुख सिद्धान्तहरू.....	२६१
राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालयका प्रमुख प्रकाशनहरू	२६२

प्रमुख सन्दर्भ सामाग्रीहरू.....	२६७
--	------------

अनुसूची १: परिभाषा तथा अवधारणा.....	२६८
--	------------

अनुसूची २: स्थानीय तहको भौगोलिक कोड.....	२७७
---	------------

ग्राफहरू

ग्राफ १.१ मधेश प्रदेशको जिल्ला अनुसार जन्मदाको लैङ्गिक अनुपात.....	२५
ग्राफ १.२: आमाको उमेर समुह अनुसार जन्मदाको लैङ्गिक अनुपात.....	२६
ग्राफ १.३: कुल अविवाहित जनसङ्ख्यामा महिला र पुरुषको प्रतिशत.....	२६
ग्राफ २.१: मधेश प्रदेशको जनसाङ्ख्यिक पिरामिड.....	४७
ग्राफ ९.१ अर्थतन्त्रको आकार (रू. खर्चमा), २०८१/८२.....	२२८
ग्राफ ९.२ प्रादेशिक कुल गार्हस्थ्य उत्पादन वृद्धिदर.....	२२९
ग्राफ ९.३ औधोगिक क्षेत्र अनुसार गार्हस्थ्य उत्पादनमा वृद्धिदर.....	२३०
ग्राफ ९.४ औधोगिक क्षेत्र अनुसार गार्हस्थ्य उत्पादनको अंश.....	२३१
ग्राफ ९.५ बृहत आर्थिक क्षेत्रको योगदान (प्रतिशत).....	२३१
ग्राफ ९.६ प्रतिव्यक्ति कुल गार्हस्थ्य उत्पादन.....	२३२

तालिकाहरू

तालिका १.१ : जिल्ला अनुसार स्थानीय तह (नगरपालिका तथा गाउँपालिका) को सङ्ख्या....	२४
तालिका २.१: जिल्ला अनुसार परिवार सङ्ख्या र परिवारको औसत आकार	२८
तालिका २.२: जिल्लागत परिवारको आकार अनुसारको विवरण.....	२९

तालिका २.३: परिवारको लिङ्ग अनुसार परिवार संख्या.....	३०
तालिका २.४: उमेर समूह अनुसार परिवारमुलीको संख्या.....	३०
तालिका २.५: परिवारमा अनुपस्थित (विदेश अक्सर बसोबास गर्ने) जनसङ्ख्या.....	३२
तालिका २.६: घरको स्वामित्व अनुसार परिवार संख्या.....	३२
तालिका २.७: घरको जग्गो बनेट अनुसार घरपरिवार संख्या.....	३३
तालिका २.८: घरको बाहिरी गारो अनुसार घरपरिवार संख्या.....	३४
तालिका २.९: घरको छानाको बनेट अनुसार घरपरिवारको संख्या.....	३४
तालिका २.१०: घरको भुईँको बनेट अनुसार घरपरिवारको संख्या.....	३५
तालिका २.११ खानेपानीको मुख्य स्रोत अनुसार परिवार संख्या.....	३६
तालिका २.१२: परिवारमा खाना पकाउन अक्सर प्रयोग गरिने इन्धन अनुसार परिवार संख्या.....	३६
तालिका २.१३: बत्ति बाल्न अक्सर प्रयोग गरिने स्रोतका अनुसार परिवारको विवरण.....	३७
तालिका २.१४: परिवारले प्रयोग गर्ने शौचालयको प्रकार अनुसार परिवार संख्या.....	३८
तालिका २.१५: जिल्लागत रुपमा घरायसी साधन / सुविधाहरु प्रयोग गर्ने परिवार संख्या.....	३९
तालिका २.१६: परिवारमा महिलाको नाममा भएको घरजग्गा अनुसार परिवार संख्या.....	४०
तालिका २.१७: कृषि बाहेक साना घरेलु व्यवसाय संचालन गर्ने परिवारको विवरण.....	४०
तालिका २.१८: जिल्ला अनुसार जनसङ्ख्या तथा लैङ्गिक अनुपात.....	४१
तालिका २.१९: जिल्ला अनुसार गाउँपालिका र नगरपालिकाको जनसङ्ख्या.....	४२
तालिका २.२०: जिल्ला अनुसार नगरपालिका तथा गाउँपालिकाको श्रेणीगत वर्गीकरण.....	४३
तालिका २.२१: जनसङ्ख्या वृद्धिदर तथा परिवर्तन.....	४४
तालिका ४.२२: जनसङ्ख्या र जनघनत्व.....	४५
तालिका ४.२३: उमेर समूह अनुसार जनसङ्ख्या विवरण.....	४६
तालिका २.२४ पाँच वर्ष उमेर समूह अनुसार जनसङ्ख्या.....	४७
तालिका २.२५: विशेष उमेर समूह अनुसार जनसङ्ख्याको प्रतिशतमा विवरण.....	४९
तालिका २.२६: मधेस प्रदेशको जातजातिको विवरण.....	५०
तालिका २.२७: सप्तरी जिल्लाको जातजातिको विवरण.....	५२
तालिका २.२८: सिरहा जिल्लाको जातजातिको विवरण.....	५४
तालिका २.२९: धनुषा जिल्लाको जातजातिको विवरण.....	५५
तालिका २.३०: महोत्तरी जिल्लाको जातजातिको विवरण.....	५७
तालिका २.३१: सर्लाही जिल्लाको जातजातिको विवरण.....	५८
तालिका २.३२: रौतहट जिल्लाको जातजातिको विवरण.....	६०
तालिका २.३३: बारा जिल्लाको जातजातिको विवरण.....	६१
तालिका २.३४: पर्सा जिल्लाको जातजातिको विवरण.....	६२
तालिका २.३५: मधेस प्रदेशमा मातृभाषा सम्बन्धि विवरण.....	६४
तालिका २.३६: धर्म सम्बन्धि विवरण.....	६६
तालिका २.३७: जाति/जातीय समूह र व्यापक उमेर समूह अनुसार जनसङ्ख्या.....	६६
तालिका २.३८: दश वर्ष वा सो भन्दा बढी उमेरको वैवाहिक स्थिति.....	७१
तालिका २.३९: दश वर्ष वा सो भन्दा माथिका जनसङ्ख्याको पहिलो विवाहगर्दाको उमेर	७३
तालिका २.४०: जिल्ला अनुसार जन्मस्थानको आधारमा जनसङ्ख्या	७३
तालिका २.४१: जनगणना अधिको बसोबास स्थान, आधारमा गणना गरिएको क्षेत्रमा बसोबास गर्न	७५

तालिका २.४२: प्रदेशगत पछिल्लोपटक बसाई सरी आएको प्रदेश.....	७६
तालिका २.४३: मुलुक भित्रकै अर्को स्थान बाट पछिल्लोपटक बसाई सरी आएको अवधि.....	७७
तालिका २.४४: जिल्लाअनुसार पछिल्लो पटक बसाई सरी आउनुको कारण.....	७८
तालिका २.४५: हालसम्म जीवित बच्चा जन्माएका १५-४९ वर्षका विवाहित महिलाको सङ्ख्या.....	७९
तालिका २.४६: हालसम्म जीवित बच्चा जन्माएका १५-४९ वर्षका विवाहित महिला र बच्चा संख्या...	८०
तालिका २.४७: जिल्लागत मृत्यु भएका व्यक्तिको संख्या	८०
तालिका २.४८: मृत्यु भएका व्यक्तिको मृत्यु भएको कारण सम्बन्धि विवरण.....	८१
तालिका २.४९: मृतकको उमेर समूह र मृत्युको स्थिति अनुसार महिला मृत्युको संख्या.....	८२
तालिका २.५०: आवासिय घर निर्माणमा सरकारी अनुदान प्राप्त परिवार प्रतिशत.....	८२
तालिका २.५१: बैंक तथा वित्तिय संस्थामा बैंक खाता सम्बन्धी विवरण.....	८३
तालिका २.५२: प्राविधिक तथा व्यवसायिक शिक्षा वा तालिम लिएको परिवार तथा जनसङ्ख्या प्रतिशत.....	८४
तालिका २.५३: बैंक तथा वित्तिय संस्थाबाट ऋण लिएका परिवारको प्रतिशतमा.....	८५
तालिका ३.१: मधेश प्रदेशका जिल्लाहरूको साक्षरता सम्बन्धी विवरण.....	८६
तालिका ३.२: मधेश प्रदेशका जिल्लाहरूको ५ वर्ष वा सो भन्दा माथिका साक्षर जनसंख्याले उत्तिर्ण गरेको तह सम्बन्धी विवरण.....	८७
तालिका ३.३: मधेश प्रदेशका जिल्लाहरूको ५-२५ वर्षको जनसंख्या तथा शैक्षिक संस्थामा पढ्न/ लेख्न गएको अवस्था.....	८८
तालिका ३.४: मधेश प्रदेशका जिल्लाहरूको ५ वर्ष वा सोभन्दा माथिको जनसंख्या तथा साक्षरता दर.....	८९
तालिका ३.५: सप्तरी जिल्लाको स्थानीय तह अनुसार साक्षरतादर.....	९०
तालिका ३.६: सिरहा जिल्लाको स्थानीय तह अनुसार साक्षरतादर.....	९०
तालिका ३.७: धनुषा जिल्लाको स्थानीय तह अनुसार साक्षरतादर.....	९१
तालिका ३.८: महोत्तरी जिल्लाको स्थानीय तह अनुसार साक्षरतादर	९१
तालिका ३.९: सर्लाही जिल्लाको स्थानीय तह अनुसार साक्षरतादर.....	९२
तालिका ३.१०: रौतहट जिल्लाको स्थानीय तह अनुसार साक्षरतादर.....	९२
तालिका ३.११: बारा जिल्लाको स्थानीय तह अनुसार साक्षरतादर.....	९३
तालिका ३.१२: पर्सा जिल्लाको स्थानीय तह अनुसार साक्षरतादर.....	९३
तालिका ३.१३: मधेश प्रदेशको जिल्ला अनुसार विद्यालयको विवरण	९४
तालिका ३.१४: मधेश प्रदेशको जिल्ला अनुसार विद्यार्थीको विवरण.....	९४
तालिका ४.१: प्रतिष्ठान संख्या र संलग्न व्यक्ति संख्या.....	९५
तालिका ४.२: औधोगिक क्षेत्रको वर्गीकरणका आधारमा प्रतिष्ठानको संख्या.....	९६
तालिका ४.३: संलग्न व्यक्तिको संख्या अनुसार प्रतिष्ठान संख्या.....	९८
तालिका ४.४: औधोगिक क्षेत्र र व्यवस्थापकको लिङ्ग अनुसार प्रतिष्ठान संख्या.....	१००
तालिका ४.५: स्थानीय तहको प्रकार र व्यवसाय सुरु भएको वर्षको आधारमा प्रतिष्ठान संख्या.....	१०२
तालिका ४.६: औधोगिक क्षेत्र अनुसार संलग्न व्यक्ति संख्या.....	१०४
तालिका ४.७: संलग्न व्यक्तिको आकार अनुसार व्यक्ति संलग्नताको संख्या.....	१०६
तालिका ४.८: औधोगिक क्षेत्र अनुसार प्रतिष्ठानहरूको वैधानिक अवस्था.....	१०७
तालिका ४.९: वैधानिक स्थितिका आधारमा प्रतिष्ठान संख्या.....	१०९

तालिका ४.१०: जिल्ला र व्यवस्थापकको लिङ्ग अनुसार प्रतिष्ठानको संख्या.....	१०९
तालिका ४.११: जिल्ला र व्यावसाय धनीको लिङ्ग अनुसार प्रतिष्ठानको संख्या.....	११०
तालिका ४.१२: व्यवसाय धनीको देश अनुसार प्रतिष्ठान संख्या	१११
तालिका ४.१३: प्रति दिन काम गर्ने घण्टाका आधारमा प्रतिष्ठान संख्या.....	१११
तालिका ४.१४: प्रतिदिन काम गर्ने घण्टाका आधारमा प्रतिष्ठानको प्रतिशत.....	११२
तालिका ४.१५: नियमित रूपमा संचालनमा रहेका प्रतिष्ठान संख्या (विगत एक वर्षमा).....	११३
तालिका ४.१६: व्यवसाय सुरु भएको वर्षका आधारमा प्रतिष्ठान संख्या (वि.सं).मा.....	११४
तालिका ४.१७: व्यवसाय स्थान (भवन) को स्वामित्वका आधारमा प्रतिष्ठान संख्या.....	११५
तालिका ४.१८: व्यवसाय स्थान (जग्गा) को स्वामित्वका आधारमा प्रतिष्ठान संख्या.....	११५
तालिका ४.१९: व्यवसाय स्थानको प्रकारका आधारमा प्रतिष्ठानको संख्या.....	११६
तालिका ४.२०: व्यावसायिक स्थानको क्षेत्रफल (भवन वा कोठा) का आधारमा प्रतिष्ठान संख्या.....	११७
तालिका ४.२१: मुख्य वा शाखा कार्यालयका आधारमा प्रतिष्ठान संख्या.....	११७
तालिका ४.२२: लेखा श्रेस्ता भएका वा नभएका आधारमा प्रतिष्ठान संख्या.....	११८
तालिका ४.२३: प्रति दिन कार्य घण्टा र प्रकृतिका आधारमा प्रतिष्ठान संख्या.....	११९
तालिका ४.२४: व्यावसायिक स्थानको प्रकार र प्रतिष्ठानको प्रकृतिका आधारमा प्रतिष्ठानको संख्या.....	१२०
तालिका ४.२५: कुल प्रतिष्ठानमा सडक व्यवसायको हिस्सा.....	१२१
तालिका ४.२६: व्यक्तिको कुल संलग्नतामा सडक व्यवसायको हिस्सा.....	१२१
तालिका ४.२७: प्रमुख पेशा र रोजगारीको स्थिति अनुसार (१० वर्ष र सोभन्दा माथिको आर्थिक रूपमा सक्रिय जनसङ्ख्या).....	१२२
तालिका ४.२८: आर्थिक रूपले सक्रिय जनसङ्ख्याको मुख्य कामको संस्थागत क्षेत्र अनुसारको विवरण (१० वर्ष वा सो भन्दा बढी उमेर समुह).....	१२४
तालिका ४.२९: रोजगारको अवस्था अनुसार आर्थिक रूपले सक्रिय जनसंख्या (१० वर्ष वासो भन्दा बढी उमेर).....	१२६
तालिका ४.३०: रोजगारको अवस्था अनुसार आर्थिक रूपले सक्रिय जनसंख्या (१० वर्ष वासो भन्दा बढी उमेर).....	१२८
तालिका ४.३१: जिल्ला अनुसार आर्थिक रूपले सक्रिय, अक्सर सक्रिय, रोजगार, बेरोजगार, अक्सर रूपमा निष्क्रिय जनसंख्या विवरण.....	१३०
तालिका ४.३२: आर्थिक काम गरेको अबधिको आधारमा जनसंख्याको विवरण (१० वर्ष वा सो भन्दा बढी).....	१३१
तालिका ४.३३: आर्थिक काम नगर्नुको कारण अनुसार जनसङ्ख्याको विवरण (१० वर्ष वा सो भन्दा माथि).....	१३३
तालिका ५.१: औद्योगिक क्षेत्र अनुसार उद्योग सम्बन्धि विवरण.....	१३५
तालिका ५.२: प्रदेश अनुसार प्रमुख औद्योगिक सूचकहरूको अवस्था.....	१३६
तालिका ५.३: उत्पादन मुलक उद्योग.....	१३६
तालिका ५.४: कृषि तथा वनजन्य	१३८
तालिका ५.५: सुचना तथा संचार	१३९
तालिका ५.६: निर्माण मुलक.....	१४०
तालिका ५.७: सेवा मुलक	१४१
तालिका ५.८: पर्यटन मुलक.....	१४२

तालिका ५.९: मधेश प्रदेशको नियमन क्षेत्राधिकार भित्रका सहकारीको जिल्लागत विवरण.....	१४३
तालिका ५.१०: प्रदेश नियमन भित्रका सहकारीको प्रकार COPOMIS अनुसारको संख्या.....	१४३
तालिका ५.११: मधेश प्रदेशको नियमन भित्रका सहकारी संस्थाहरूको विवरण (COPOMIS को विवरण अनुसार).....	१४४
तालिका ६.१: कृषक परिवार संख्या, कृषि जग्गाको क्षेत्रफल र आकार.....	१४५
तालिका ६.२: उपभोगका आधारमा कृषक परिवार संख्या र कृषि जग्गाको क्षेत्रफल.....	१४७
तालिका ६.३: अस्थायी कृषिको उपयोगका आधारमा कृषक परिवार संख्या र कृषि जग्गाको क्षेत्रफल.....	१४८
तालिका ६.४: स्थायी कृषिको उपयोगका आधारमा कृषक परिवार संख्या र कृषि जग्गाको क्षेत्रफल.....	१४९
तालिका ६.५: सिँचाइको स्रोत अनुसार कृषक परिवार संख्या र कृषि.....	१५०
तालिका ६.६: अस्थायी बालीको प्रकार अनुसार कृषक परिवार संख्या र कृषि जग्गाको क्षेत्रफल..	१५२
तालिका ६.७: अस्थायी बालीको बृहत प्रकार अनुसार कृषक परिवार संख्या र कृषि जग्गाको क्षेत्रफल.....	१५४
तालिका ६.८: धान बालीमा प्रयोग भएका बिउ, विषादी र मलखादको अवस्था.....	१६०
तालिका ६.९: मकै बालीमा प्रयोग भएका बिउ, विषादी र मलखादको अवस्था.....	१६१
तालिका ६.१०: गहुँ बालीमा प्रयोग भएका बिउ, विषादी र मलखादको अवस्था.....	१६२
तालिका ६.११: आलुमा प्रयोग भएका बिउ, विषादी र मलखादको अवस्था.....	१६३
तालिका ६.१२: पशुहरूको जम्मा संख्या, उन्नत र स्थानीय जात अनुसारको संख्या.....	१६४
तालिका ६.१३: कुखुराको जम्मा संख्या, उन्नत र स्थानीय जात अनुसारको संख्या.....	१६५
तालिका ६.१४: अन्य पंक्षीहरूको पालन गर्ने कृषक संख्या र पंक्षीको जम्मा संख्या.....	१६५
तालिका ६.१५: आधुनिक कृषि औजारको प्रयोग गर्ने कृषक संख्या र साधनको स्वामित्वको अवस्था.....	१६६
तालिका ६.१६: माछापालन गर्ने पोखरी संख्या, च्याउ खेती, महुरी पालन र पुष्प खेती/नर्सरी गर्ने कृषक संख्या, क्षेत्रफल र प्रकार.....	१७१
तालिका ६.१७: कृषि कामदारको लिङ्ग र कामको प्रकार अनुसार रोजगारीको अवस्था.....	१७१
तालिका ६.१८: कृषि ऋणको स्रोत अनुसार कृषक परिवार संख्या.....	१७२
तालिका ६.१९: कृषि ऋण/थप ऋणको मुख्य प्रयोजन अनुसार कृषक परिवार संख्या.....	१७३
तालिका ६.२०: कृषि क्रियाकलाप अनुसार कृषि बिमा गरेका कृषक परिवार संख्या	१७४
तालिका ६.२१: कृषि क्रियाकलाप अनुसार सरकारी अनुदान प्राप्त गरेका कृषक परिवार संख्या.....	१७५
तालिका ६.२२: कृषि वन, माटोको क्षयीकरण र माटो परीक्षण गरेका कृषक परिवार संख्या.....	१७६
तालिका ६.२३: ग्रीन हाउस/ टनेल खेती गरेका कृषक परिवार संख्या.....	१७७
तालिका ६.२४: जलवायु परिवर्तन र कृषिमा यसको प्रभावसम्बन्धि जानकारी भएका कृषक परिवार संख्या.....	१७७
तालिका ६.२५: कृषि फोहोरको व्यवस्थापन/प्रशोधनको प्रकारअनुसार कृषक परिवार संख्या.....	१७८
तालिका ६.२६: कृषकको उमेर र लिङ्ग अनुसार कृषक परिवार सङ्ख्या.....	१७९
तालिका ६.२७: उमेर र लिङ्ग अनुसार कृषि जनसङ्ख्या.....	१८०
तालिका ६.२८: कृषक परिवारमुलीको लिङ्ग अनुसार मुख्य पेशा.....	१८१
तालिका ६.२९: कृषि जनसङ्ख्या (१० वर्ष वा सोभन्दा माथि) को पेशागत वितरण.....	१८२
तालिका ६.३०: मुख्य कृषि उत्पादन भएका कृषक परिवार सङ्ख्या.....	१८३
तालिका ६.३१: कृषि उत्पादनको मुख्य प्रयोग रहेका कृषक परिवार सङ्ख्या.....	१८४
तालिका ६.३२: कृषक परिवारको मुख्य आमदानीको स्रोत र कृषिउत्पादनको पर्याप्तता.....	१८५

तालिका ६.३३: कृषक परिवारको कृषि / पशुपंक्षी उत्पादनको अपर्याप्तताको अवधि तथा अपर्याप्तताका लागि आम्दानीको स्रोत	१८७
तालिका ६.३४: सप्तरी जिल्लाको स्थानीय तह अनुसार कृषक परिवारले चलन गरेको जग्गाको जम्मा क्षेत्रफल, सिंचित क्षेत्रफल र असिंचित क्षेत्रफलको विवरण.....	१८७
तालिका ६.३५: आ.व. २०८०/८१ मा सिरहा जिल्लामा विभिन्न बालीले ढाकेको क्षेत्रफल र बाली अनुसार उत्पादन सम्बन्धी विवरण.....	१८८
तालिका ६.३६: सिरहा जिल्लाको स्थानीय तह अनुसार कृषिमा संलग्न जनसंख्या र एग्रोभेटहरूको संख्या.....	१९२
तालिका ६.३७: सिरहा जिल्लाको खाद्य सुरक्षाको अवस्था: खाद्यान्न वासलात (खाद्यान्न बाली).....	१९३
तालिका ६.३८: सिरहा जिल्लाको स्थानीय तह अनुसार कृषक परिवारले चलन गरेको जग्गाको जम्मा क्षेत्रफल, सिंचित क्षेत्रफल र असिंचित क्षेत्रफलको विवरण.....	१९४
तालिका ६.३९: आ.व. ०८०/८१ मा धनुषा जिल्लामा विभिन्न बालीले ढाकेको क्षेत्रफल र बाली अनुसार उत्पादन सम्बन्धी विवरण.....	१९५
तालिका ६.४०: धनुषा जिल्लाको आ.व. ०७९/८० को खाद्यान्न वासलात.....	१९८
तालिका ६.४१: धनुषा जिल्लाको स्थानीय तह अनुसार कृषक परिवारले चलन गरेको जग्गाको जम्मा क्षेत्रफल, सिंचित क्षेत्रफल र असिंचित क्षेत्रफलको विवरण.....	१९९
तालिका ६.४२: महोत्तरी जिल्लाको समष्टिगत कृषि विवरण.....	२००
तालिका ६.४३: महोत्तरी जिल्लाको प्रमुख खाद्यान्न बालीको क्षेत्रफल, उत्पादन र उत्पादकत्वको अवस्था.....	२०१
तालिका ६.४४: महोत्तरी जिल्लाको स्थानीय तह अनुसार कृषक परिवारले चलन गरेको जग्गाको जम्मा क्षेत्रफल, सिंचित क्षेत्रफल र असिंचित क्षेत्रफलको विवरण.....	२०३
तालिका ६.४५: आ.व. ०८०/८१ मा सर्लाही जिल्लामा विभिन्न बालीले ढाकेको क्षेत्रफल र बाली अनुसार उत्पादन सम्बन्धी विवरण.....	२०४
तालिका ६.४६: आ.व. ०८०/८१ मा सर्लाही जिल्लामा विभिन्न ग्रीष्म फलफुल बालीले ढाकेको क्षेत्रफल र ग्रीष्म फलफुल बाली अनुसार उत्पादन सम्बन्धी विवरण.....	२०५
तालिका ६.४७: आ.व. ०८०/८१ मा सर्लाही जिल्लामा विभिन्न तरकारी बालीले ढाकेको क्षेत्रफल र तरकारी बाली अनुसार उत्पादन सम्बन्धी विवरण.....	२०६
तालिका ६.४८: सर्लाही जिल्लाको स्थानीय तह अनुसार कृषक परिवारले चलन गरेको जग्गाको जम्मा क्षेत्रफल, सिंचित क्षेत्रफल र असिंचित क्षेत्रफलको विवरण.....	२०७
तालिका ६.४९: रौतहट जिल्लाको स्थानीय तह अनुसार कृषक परिवारले चलन गरेको जग्गाको जम्मा क्षेत्रफल, सिंचित क्षेत्रफल र असिंचित क्षेत्रफलको विवरण.....	२०८
तालिका ६.५०: आ.व. ०८०/८१ मा बारा जिल्लामा विभिन्न बालीले ढाकेको क्षेत्रफल र बाली अनुसार उत्पादन सम्बन्धी विवरण.....	२०९
तालिका ६.५१: बारा जिल्लाको स्थानीय तह अनुसार कृषक परिवारले चलन गरेको जग्गाको जम्मा क्षेत्रफल, सिंचित क्षेत्रफल र असिंचित क्षेत्रफलको विवरण.....	२११
तालिका ६.५२: आ.व. ०८०/८१ मा पर्सा जिल्लामा विभिन्न बालीले ढाकेको क्षेत्रफल र बाली अनुसार उत्पादन सम्बन्धी विवरण.....	२१२
तालिका ६.५३: पर्सा जिल्लाको स्थानीय तह अनुसार कृषक परिवारले चलन गरेको जग्गाको जम्मा क्षेत्रफल, सिंचित क्षेत्रफल र असिंचित क्षेत्रफलको विवरण.....	२१४

तालिका ६.५४: मधेश प्रदेशमा वन क्षेत्र रहेको स्थानीय तह.....	२१४
तालिका ६.५५: वन क्षेत्रको किसिम अनुसारको विवरण.....	२१५
तालिका ६.५६: वन पैदावारको अवस्था.....	२१५
तालिका ६.५७: मधेश प्रदेशमा रहेका वनक्षेत्रको विस्तृत विवरण.....	२१६
तालिका ७.१: मुख्य प्रयोग अनुसार घरको संख्या र प्रतिशत.....	२१८
तालिका ७.२: आ.व. २०८०।८१ को सडक तथा पुलहरूको भौतिक प्रगति.....	२१९
तालिका ८.१: मधेश प्रदेशका जिल्लाहरूमा विगत ३ आ.व.को १ वर्षमुनिका बालबालिको बि.सि.जि.खोप लागेको अवस्था.....	२२२
तालिका ८.२: मधेश प्रदेशका जिल्लाहरूमा विगत ३ आ.व.को १ वर्षमुनिका बालबालिको डि.पि.टि./ हेपाटाइटिस बि/एच.आई.बि. वन खोप लागेको अवस्था.....	२२२
तालिका ८.३: मधेश प्रदेशका जिल्लाहरूमा विगत ३ आ.व.को १ वर्षमुनिका बालबालिको पोलियो २ खोप लागेको अवस्था.....	२२३
तालिका ८.४: मधेश प्रदेशका जिल्लाहरूमा विगत ३ आ.व.को बालबालिको दादुरा/रुबेला खोप लागेको अवस्था.....	२२४
तालिका ८.५: मधेश प्रदेशका जिल्लाहरूमा विगत ३ आ.व.को गर्भवती महिलाको टिटानस डिप्थेरिया टक्सोइड- टि.डि.(टि.डि.२ र टि.डि.२+) खोप लागेको अवस्था.....	२२४
तालिका ८.६: मधेश प्रदेशका जिल्लाहरूमा विगत ३ आ.व.को स्वास्थ्य संस्थामा सुत्केरी भएका महिलाहरूको अवस्था.....	२२५
तालिका ८.७: मधेश प्रदेशका जिल्लाहरूमा विगत २ आ.व.को दक्ष महिला स्वास्थ्यकर्मी (SBA trained ANM)बाट सुत्केरी भएका महिलाहरूको अवस्था.....	२२६
तालिका ८.८: मधेश प्रदेशका जिल्लाहरूमा विगत ३ आ.व.मा Modern Contraceptives New Acceptors among Women of Reproductive Age(WRA) को अवस्था.....	२२६
तालिका ८.९: मधेश प्रदेशका जिल्लाहरूमा रहेका सामुदायिक महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविकाको संख्यात्मक विवरण.....	२२७
Table 9.1: Provincial Annual Gross Value Added by Industrial Division, 2081/82 (at current prices, in million Rs.).....	२३२
Table 9. 2: Provincial Annual Gross Value Added by Industrial Division, 2081/82 (at constant prices 2010/11, in million Rs.).....	२३४
Table 9.3: Composition of Annual Gross Domestic Product by Province, 2081/82 (at current price).....	२३६
Table 9.4: Composition of Annual Gross Domestic Product by Industrial Division at Province Level, 2081/82 (at current price).....	२३८
Table 9.5: Growth Rate of Annual Gross Domestic Product by Industrial Division at Province Level, 2081/82.....	२३९
Table 9.6: Annual GDP, Growth Rate, Deflator and Composition by Broad Industrial Group at Province Level, 2081/82.....	२४१
तालिका १०.१: मधेश प्रदेश अन्तर्गतका जिल्लाहरूमा रहेका एफ.एम./टि.भि./पत्रपत्रिकाहरूको विवरण.....	२४२

तालिका १०.२: मधेश प्रदेशका जिल्ला अनुसार नेपाल टेलिकमको मिति २०८१।४।१ देखि मिति २०८२।२।३१ सम्मको सेवा प्रवाह सम्बन्धी विवरण.....	२४२
तालिका ११.१: आ.व. २०८०/८१ को मुद्दा दर्ता, फछौट र बाँकी संख्या.....	२४३
तालिका ११.२: आ.व. २०८०।८१ को घरेलु हिंसा सम्बन्धी विवरण	२४३
तालिका ११.३: उच्च अदालत जनकपुरबाट आ.व.२०८०/८१ मा भएको न्याय सम्पादन सम्बन्धी विवरण.....	२४४
तालिका ११.४: उच्च अदालत जनकपुर, राजविराज इजलासबाट आ.व.२०८०/८१ मा भएको न्याय सम्पादन सम्बन्धी विवरण.....	२४४
तालिका ११.५: उच्च अदालत जनकपुर, अस्थायी इजलास बीरगन्जबाट आ.व.२०८०/८१ मा भएको न्याय सम्पादन सम्बन्धी विवरण.....	२४५
तालिका १२.१: जिल्ला प्रशासन कार्यालय, सप्तरीको प्रगति विवरण	२४६
तालिका १२.२: जिल्ला प्रशासन कार्यालय, सिरहाको प्रगति विवरण	२४६
तालिका १२.३: जिल्ला प्रशासन कार्यालय, धनुषाको प्रगति विवरण	२४७
तालिका १२.४: नागरिकता सम्बन्धी (जिल्ला प्रशासन कार्यालय, महोत्तरीबाट).....	२४७
तालिका १२.५: राहदानी सम्बन्धी (जिल्ला प्रशासन कार्यालय, महोत्तरीबाट).....	२४८
तालिका १२.६: जिल्ला प्रशासन कार्यालय, सर्लाहीको प्रगति विवरण.....	२४८
तालिका १२.७: नागरिकता, राहदानी, राष्ट्रिय परिचयपत्र तथा स्थानीय प्रशासन सम्बन्धि विवरण ..	२४९
तालिका १२.८: नागरिकता, राहदानी, राष्ट्रिय परिचयपत्र तथा स्थानीय प्रशासन सम्बन्धि विवरण (जिल्ला प्रशासन कार्यालय, बारा)	२४९
तालिका १२.९: नागरिकता, राहदानी, राष्ट्रिय परिचयपत्र तथा स्थानीय प्रशासन सम्बन्धि विवरण (जिल्ला प्रशासन कार्यालय, पर्सा).....	२५०
तालिका १२.१० : मधेश प्रदेश सरकारको आ.व.०७८।७९ को खर्चको विवरण.....	२५०
तालिका १२.११ : मधेश प्रदेश सरकारको आ.व.०७९।८० को खर्चको विवरण.....	२५१
तालिका १२.१२ : मधेश प्रदेश सरकारको आ.व.०८०।८१ को खर्चको विवरण.....	२५१
तालिका १३.१: मतदाता संख्या सम्बन्धी विवरण	२५२
तालिका १३.२: मधेश प्रदेश सभामा राजनैतिक दल अनुसार निर्वाचित सदस्यहरूको संख्या.....	२५२
तालिका १३.३: मधेश प्रदेशका प्रदेश सभा सदस्यहरूको विवरण.....	२५३
तालिका १४.१: तथ्याङ्क समन्वय कार्यालय, धनुषाको दरबन्दी विवरण.....	२६४
तालिका १४.२: तथ्याङ्क समन्वय कार्यालय, धनुषामा कार्यरत कर्मचारीहरूको विवरण.....	२६४
तालिका १४.३: नागरिक वडापत्र.....	२६५

मुख्य सुचकहरू

सि.नं.	सुचक	नेपाल	मधेश प्रदेश	सप्तरी	सिरहा	धनुषा	महोत्तरी	सर्लाही	रौतहट	बारा	पर्सा	स्रोत
१	आर्थिक क्रियाकलापसम्बन्धी सुचकहरू											
१.१	आर्थिक रूपले सक्रिय जनसङ्ख्या (१० वर्ष वा सोभन्दा माथिका) जम्मा %	६५.६०	५७.३०	६०.७	६०.५	५७.५	५२.८	५४.०	५९.३	५७.५	५५.७	रा.ज.२०७८
१.२	अक्सर आर्थिक रूपले सक्रिय जनसङ्ख्या (१० वर्ष र सोभन्दा माथि)											
	जम्मा %	७०.४०	६६.१०	६४.८	६७.६	६२.६	६१.१	६३.७	७०.१	६९.१	६९.६	रा.ज.२०७८
	पुरुष %	७८.६०	७८.६०	७५.३	७६.७	७४.६	७५.९	७७.४	८२.२	८२.२	८४.२	रा.ज.२०७८
	महिला %	६१.३०	४८.८०	५२.१	५७.७	४७.९	४०.१	४२.६	५३.१	४८.५	४३.६	रा.ज.२०७८
१.३	आर्थिक काम गरेको अवधि अनुसारको जनसङ्ख्या (१०+ वर्ष)											
	३ महिनाभन्दा कम काम गरेको (%)	१०.१	९.५	९.८	९.७	१०.७	१०.०	९.५	८.७	८.६	८.८	रा.ज.२०७८
	३-६ महिना काम गरेको (%)	११.४	१०.७	१३.१	११.०	११.७	१०.९	१०.५	१०.१	९.२	८.७	रा.ज.२०७८
	६ महिना वा सोभन्दा बढी काम गरेको (%)	४१.०	३३.३	३४.२	३६.०	३१.७	२७.४	३०.०	३७.०	३५.६	३४.९	रा.ज.२०७८
	कुनै पनि आर्थिक काम नगरेको (%)	३७.५	४६.५	४२.९	४३.३	४५.९	५१.७	४९.९	४४.३	४६.६	४७.६	रा.ज.२०७८
१.४	आर्थिक रूपले सक्रियमध्ये अक्सर सक्रिय जनसङ्ख्या %											
	जम्मा %	७०.४	६६.१	६४.८	६७.६	६२.६	६१.१	६३.७	७०.१	६९.१	६९.६	रा.ज.२०७८
	पुरुष %	७८.६	७८.६	७५.३	७६.७	७४.६	७५.९	७७.४	८२.२	८२.२	८४.२	रा.ज.२०७८
	महिला %	६१.३	४८.८	५२.१	५७.७	४७.९	४०.१	४२.६	५३.१	४८.५	४३.६	रा.ज.२०७८
१.५	अक्सर रोजगार जनसङ्ख्या (१० वर्ष र सोभन्दा माथि) %											

सि.नं.	सुचक	नेपाल	मधेश प्रदेश	सप्तरी	सिरहा	धनुषा	महोत्तरी	सर्लाही	रौतहट	बारा	पर्सा	स्रोत
	जम्मा %	९३.०	९१.७	९१.५	९२.१	९२.१	८९.२	९०.२	९२.२	९२.५	९३.२	रा.ज.२०७८
	पुरुष %	९३.८	९३.६	९२.३	९३	९३.५	९१.९	९३	९४.४	९४.८	९५.४	रा.ज.२०७८
	महिला %	९२.०	८७.५	९०.१	९०.९	८९.५	८२.१	८२.५	८७.६	८६.५	८५.६	रा.ज.२०७८
१.६	अक्सर बेरोजगार जनसङ्ख्या (१० वर्ष र सोभन्दा माथि) %											
	जम्मा %	७	८.३	८.५	७.९	७.९	१०.८	९.८	७.८	७.५	६.८	रा.ज.२०७८
	पुरुष %	६.२	६.४	७.७	७	६.५	८.१	७	५.६	५.२	४.६	रा.ज.२०७८
	महिला %	८	१२.५	९.९	९.१	१०.५	१७.९	१७.५	१२.४	१३.५	१४.४	रा.ज.२०७८
१.७	आर्थिक कामको संथागत क्षेत्रअनुसारको जनसङ्ख्या वितरण (%)											
	सरकारी	३.९०५	२.६३८	३.३	२.२	२.८	२.४	२.६	२.२	२.६	३.३	रा.ज.२०७८
	वित्तीय संस्था	१.०९४	०.६०९	०.५	०.५	०.७	०.६	०.६	०.४	०.७	०.९	रा.ज.२०७८
	नैरवित्तीय संस्था	३२.६८१	३७.१२१	२९.९	२९.४	३४.९	४०.५	३८.२	३५.३	४२.९	४८.७	रा.ज.२०७८
	नाफा नकमाउने संस्था	०.४३०	०.२८०	०.२	०.२	०.३	०.३	०.३	०.२	०.४	०.४	रा.ज.२०७८
	घरायसी क्षेत्र	६१.८०५	५९.३२३	६६	६७.६	६१.३	५६.३	५८.३	६१.८	५३.४	४६.८	रा.ज.२०७८
१.८	औद्योगिक क्षेत्रको वर्गीकरणअनुसार जनसङ्ख्या (%)											
	कृषि, वन र माछापालन	५७.३	५४.१	६०.४	६२.९	५५.४	५१.५	५३.०	५५.१	४९.८	४१.८	रा.ज.२०७८
	खानी तथा उत्खनन्	०.२	०.१	०.१	०.१	०.२	०.१	०.१	०.१	०.१	०.२	रा.ज.२०७८
	औद्योगिक उत्पादन	३.८	४.६	२.६	२.३	२.६	३.४	४.६	६.०	७.२	८.४	रा.ज.२०७८
	विद्युत, ग्यास, बाफ तथा वातानुकूलित सेवा	०.३	०.३	०.२	०.२	०.३	०.३	०.२	०.२	०.३	०.४	रा.ज.२०७८
	पानीको आपूर्ति, ढलनिकास, फोहर व्यवस्थापन र शुद्धीकरणका क्रियाकलापहरू	०.२	०.२	०.१	०.१	०.२	०.१	०.२	०.३	०.२	०.२	रा.ज.२०७८

सि.नं.	सुचक	नेपाल	मधेश प्रदेश	सप्तरी	सिरहा	धनुषा	महोत्तरी	सर्लाही	रौतहट	बारा	पर्सा	स्रोत
	निर्माण	८.१	११.०	१०.९	८.५	९.९	११.७	११.०	११.०	१२.३	१३.१	रा.ज.२०७८
	थोक एवं खुद्रा व्यापार, मोटरगाडी तथा मोटरसाइकल मर्मतका कार्यहरू	१२.५	१५.५	१२.५	१३.६	१६.३	१७.७	१६.५	१४.२	१५.६	१८.०	रा.ज.२०७८
	यातायात तथा भण्डारण	२.२	१.९	१.३	१.५	१.९	१.७	१.७	१.५	२.८	३.०	रा.ज.२०७८
	आवास तथा भोजनसम्बन्धी क्रियाकलापहरू	१.७	०.७	०.४	०.६	०.७	०.७	०.७	०.७	०.८	०.९	रा.ज.२०७८
	सूचना तथा सञ्चार	०.३	०.१	०.१	०.१	०.२	०.१	०.१	०.१	०.१	०.३	रा.ज.२०७८
	वित्तीय तथा विमासम्बन्धी क्रियाकलापहरू	१.१	०.६	०.५	०.५	०.७	०.६	०.६	०.४	०.७	०.९	रा.ज.२०७८
	घरजग्गा कारोबारका व्यावसायिक क्रियाकलापहरू	०.२	०.१	०.१	६७.०	०.१	०.१	०.१	०.१	०.१	०.२	रा.ज.२०७८
	पेशागत, वैज्ञानिक तथा प्राविधिक क्रियाकलापहरू	०.५	०.४	०.५	०.३	०.५	०.४	०.३	०.३	०.३	०.५	रा.ज.२०७८
	प्रशासनिक तथा सहयोगी सेवाका क्रियाकलापहरू	०.३	०.१	०.१	०.९	०.२	०.१	०.१	०.१	०.१	०.२	रा.ज.२०७८
	सार्वजनिक प्रशासन र सुरक्षासम्बन्धी क्रियाकलापहरू	१.९	१.२	१.६	०.७	१.३	०.९	१.२	०.८	१.४	१.८	रा.ज.२०७८
	शिक्षा	२.९	२.१	२.३	२.०	२.३	२.१	२.०	१.८	१.७	२.३	रा.ज.२०७८
	मानव स्वास्थ्य तथा सामाजिक कार्यका क्रियाकलापहरू	१.१	०.९	०.१	०.८	१.१	०.९	०.८	०.८	०.६	१.२	रा.ज.२०७८
	कला, मनोरञ्जन तथा मनोविनोद	०.४	०.२	०.२	०.१	०.२	०.२	०.२	०.२	०.२	०.४	रा.ज.२०७८
	अन्य सेवा प्रदान गर्ने क्रियाकलापहरू	३.९	५.२	४.२	४.२	५.५	६.४	५.९	४.९	५.२	५.५	रा.ज.२०७८
	घरपरिवारका घरायसी क्रियाकलापहरू	०.८	०.९	१.०	१.२	१.०	१.०	०.९	१.३	०.३	०.७	रा.ज.२०७८
	बाह्य संघसंस्था एवं यसका अङ्गहरूका क्रियाकलापहरू	०.१	०.०	०.३	०.१	०.०	०.१	०.०	०.१	०.१	०.१	रा.ज.२०७८
१.९	कृषिबाहेक साना घरेलु व्यवसाय संचालन गर्ने परिवार (%)	९.४	१०.४	११.३	१०.९	११.४	१०.०	१०.७	११.०	८.९	७.८	रा.ज.२०७८
२	आश्रित अनुपात तथा अन्य सूचकांक											

सि.नं.	सूचक	नेपाल	मधेश प्रदेश	सप्तरी	सिरहा	धनुषा	महोत्तरी	सर्लाही	रौतहट	बारा	पर्सा	स्रोत
२.१	काम गर्ने उमेरको जनसङ्ख्या (१५-६४ वर्ष) %	६५.२	६०.५०	६२.९	६०.३	६०.०	५९.६	६०.९	५७.५	६१.४	६२.२	रा.ज.२०७८
२.२	बाल आश्रित (१५वर्ष भन्दाभन्दा) %	२७.८	३३.२०	२९.८	३३.१	३३.४	३४.०	३२.९	३६.७	३२.७	३२.०	रा.ज.२०७८
२.३	वृद्ध आश्रित (६५ वर्ष वा सोभन्दा माथि) %	६.९	६.३०	७.३	६.६	६.६	६.४	६.२	५.८	५.८	५.८	रा.ज.२०७८
२.४	कुल आश्रित अनुपात	५३.३	६५.२	५३.०	६५.८	६६.७	६७.९	६४.२	७४.१	६२.७	६०.८	रा.ज.२०७८
२.५	बाल-आश्रित अनुपात	४२.७	५४.८	४७.४	५४.९	५५.७	५७.१	५४.०	६४.०	५३.३	५१.५	रा.ज.२०७८
२.६	वृद्ध-आश्रित अनुपात	१०.६	१०.४	११.७	१०.९	११.०	१०.८	१०.१	१०.१	९.५	९.३	रा.ज.२०७८
२.७	जनसङ्ख्या वृद्धिदर %	०.९	१.२	१.०	१.४	१.३	१.१	१.१	१.६	१.०	०.८	रा.ज.२०७८
२.८	काम गर्ने उमेरको जनसङ्ख्या (१५-६४ वर्ष) वृद्धिदर %	१.८	१.८	१.६	२.०	१.६	१.८	१.९	२.१	१.८	१.५	रा.ज.२०७८
२.९	बाल आश्रित (१५वर्ष भन्दाभन्दा) को वृद्धिदर %	-१.३	-०.३	-१.०	-०.०	०.४	-०.३	-०.६	०.७	-०.७	-०.८	रा.ज.२०७८
२.१०	सम्भावित सहायता अनुपात (potential support ratio)	९.४	९.६	८.६	९.२	९.१	९.३	९.९	९.९	१०.६	१०.८	रा.ज.२०७८
२.११	बुढ्यौली सूचकाङ्क (Aging Index)	२४.९	१९.०	२४.६	१९.९	१९.७	१८.९	१८.७	१५.८	१७.८	१८.०	रा.ज.२०७८
२.१२	जनसांख्यिकीय लाभांश सूचकाङ्क (population dividend index)	७५.३	६५.०	६७.०	६३.७	६०.६	६०.४	६१.०	५७.२	६२.८	६५.९	रा.ज.२०७८
३	मृत्यु (जनगणना भन्दा १२ महिनाअगाडि) सम्बन्धी विवरण											रा.ज.२०७८
३.१	जन्मदाको औसत आयु (Life expectancy at birth)											
	जम्मा	७१.३	७१.८	७१.०	७०.९	६९.७	७०.६	७१.१	७२.३	७३.२	७३.६	रा.ज.२०७८
	पुरुष	६८.२	६९.९	७३.१	७२.८	७१.५	७२.२	७२.९	७४.५	७४.८	७५.१	रा.ज.२०७८
	महिला	७३.८	७३.२	६९.०	६९.०	६८.०	६९.०	६९.५	७०.५	७१.८	७२.५	रा.ज.२०७८
३.२	६० वर्षको औसत आयु (Life expectancy- age ६० years)											

सि.नं.	सुचक	नेपाल	मधेश प्रदेश	सप्तरी	सिरहा	धनुषा	महोत्तरी	सर्लाही	रौतहट	बारा	पर्सा	स्रोत
	जम्मा	१९.४	१९.६	१८.९	१८.७	१७.६	१८.३	१८.८	१९.८	१९.८	१९.७	रा.ज. २०७८
	पुरुष	२०.७	२०.३	१९.६	१९.३	१८.२	१८.६	१९.६	२१.४	२०.७	२०.४	रा.ज. २०७८
	महिला	१८.२	१९.०	१८.२	१८.२	१७.१	१८.०	१८.२	१८.७	१९.१	१९.१	रा.ज. २०७८
३.३	विशिष्टीकृत कोरा मृत्युदर (SCDR)	७.०	६.७	६.८	७.०	७.७	७.२	६.८	६.२	६.०	५.८	रा.ज. २०७८
३.४	कोरा मृत्युदर (CDR)	६.८	५.६	६.३	६	६.५	५.९	५.८	५.१	४.७	४.६	रा.ज. २०७८
३.५	जम्मा शिशु मृत्युदर (IMR)	१८.९	१७	१४	१५	१६	१६	२१	२१	१६	१७	रा.ज. २०७८
३.६	शिशु मृत्युदर (छोरी)	१६.४	१५	११	१३	१३	१४	१९	१९	१४	१६	रा.ज. २०७८
३.७	शिशु मृत्युदर (छोरा)	२१.३	१९	१६	१६	१८	१८	२२	२३	१९	१७	रा.ज. २०७८
३.८	बाल मृत्युदर (CMR)	३.५	३	२	३	३	३	२१	२१	१६	१७	रा.ज. २०७८
३.९	बाल मृत्युदर (छोरी)	२.९	३	२	२	२	३	१९	१९	१४	१६	रा.ज. २०७८
३.१०	बाल मृत्युदर (छोरा)	४.३	४	३	३	३	३	२२	२३	१९	१७	रा.ज. २०७८
३.११	पाँच वर्ष मुनिका बाल मृत्युदर (U5MR)	२२.४	२०	१६	१८	१९	१९	४२	४२	३२	३४	रा.ज. २०७८
३.१२	पाँच वर्ष मुनिका बाल मृत्युदर (छोरी)	१९.३	१८	१३	१५	१५	१७	३८	३८	२८	३२	रा.ज. २०७८
३.१३	पाँच वर्ष मुनिका बाल मृत्युदर (छोरा)	२५.६	२३	१९	१९	२१	२१	४४	४६	३८	३४	रा.ज. २०७८
४	घर तथा घरपरिवार सम्बन्धि विवरण											
४.१	घर वा आवासीय एकाइको स्वामित्व											
	आफ्नै (%)	८६.०	९६.६	९८.३	९७.२	९५.१	९७.३	९७.८	९७.७	९६.६	९२.७	रा.ज. २०७८
	भाडा (%)	१२.८	२.३	०.९	१.३	३.८	१.६	१.४	१.४	२.६	६.२	रा.ज. २०७८
४.२	घरको जग											
	माटोजडित ईटा/ढुङ्गा (%)	३३.०	११.१	११.९	९.८	९.२	८.३	११.९	१६.८	१४.२	६.५	रा.ज. २०७८
	सिमेन्टजडित ईटा/ढुङ्गा (%)	२९.८	३२.६	२७.७	३३.४	३३.३	३१.४	३२.९	३२.३	३६.६	३३.५	रा.ज. २०७८
	ढलान पिल्लरसहितको (%)	२२.४	१७.६	१७.०	१८.०	२३.०	१६.९	१४.१	१२.४	१७.५	२१.९	रा.ज. २०७८

सि.नं.	सुचक	नेपाल	मधेश प्रदेश	सप्तरी	सिरहा	धनुषा	महोत्तरी	सर्लाही	रौतहट	बारा	पर्सा	स्रोत
	काठ/बाँसको खम्बा गाडेको (%)	१४.२	३८.२	४२.७	३८.२	३४.०	४३.०	४०.४	३८.१	३१.४	३७.६	रा.ज.२०७८
	अन्य (%)	०.६	०.५	०.६	०.७	०.५	०.४	०.७	०.५	०.४	०.४	रा.ज.२०७८
४.३	आवास एकाइ (घर)को बाहिरी गारो											
	माटोजडित ईटा/ढुङ्गा (%)	३०.७	९.८	९.२	९.२	८.६	७.६	९.७	१५.२	१२.७	६.४	रा.ज.२०७८
	सिमेन्टजडित ईटा/ढुङ्गा (%)	५२.२	४७.८	४१.४	४९.२	५४.७	४५.६	४२.६	४२.८	५२.१	५४.६	रा.ज.२०७८
	काठ/फल्याक (%)	३.२	३.६	२.६	३.३	२.९	३.६	४.४	४.४	४.६	२.९	रा.ज.२०७८
	बाँसजन्य सामग्री (%)	११.७	३७.७	४५.५	३७.३	३२.३	४२.२	४२.४	३६.६	२९.३	३५.०	रा.ज.२०७८
	काँचो ईटा (%)	०.४	०.२	०.२	०.१	०.१	०.१	०.१	०.३	०.४	०.३	रा.ज.२०७८
	जस्ता/टिन (%)	१.२	०.२	०.५	०.२	०.१	०.१	०.१	०.१	०.३	०.२	रा.ज.२०७८
	प्रिप्याब (%)	०.०	०.०	०.७	०.१	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	रा.ज.२०७८
	अन्य (%)	०.६	०.७	०.७	०.८	०.९	०.८	०.६	०.७	०.६	०.६	रा.ज.२०७८
४.४	घरको छाना											
	जस्ता/टिन/च्यादर (%)	४१.९	१९.२	६१.३	३८.०	१२.२	५.५	६.१	७.४	११.७	९.७	रा.ज.२०७८
	सिमेन्ट/ढलान (%)	३७.८	३५.२	२७.१	३४.८	४४.५	३३.८	२५.८	३१.१	४०.१	४६.५	रा.ज.२०७८
	खर/पगल/छवाली (%)	३.९	७.२	६.५	८.३	३.६	४.९	७.९	९.७	८.६	९.२	रा.ज.२०७८
	टायल/खपडा/झिगटी (%)	९.२	३७.४	४.३	१८.०	३८.७	५४.५	५९.३	५०.७	३८.५	३३.४	रा.ज.२०७८
	ढुंगा/स्लेट (%)	६.१	०.४	०.३	०.३	०.३	०.३	०.३	०.६	०.७	०.७	रा.ज.२०७८
	काठ/फल्याक (%)	०.३	०.४	०.३	०.४	०.४	०.९	०.४	०.४	०.३	०.३	रा.ज.२०७८
	माटो (%)	०.७	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	रा.ज.२०७८
	अन्य (%)	०.१	०.२	०.३	०.३	०.२	०.२	०.२	०.२	०.१	०.१	रा.ज.२०७८
४.५	घरको भुइँ											
	माटो (%)	४६.२	५८.४	६३.०	६०.०	५०.६	६१.३	६५.१	६७.०	५०.७	४७.८	रा.ज.२०७८

सि.नं.	सुचक	नेपाल	मधेश प्रदेश	सप्तरी	सिरहा	धनुषा	महोत्तरी	सर्लाही	रौतहट	बारा	पर्सा	स्रोत
	काठको फल्याक/बाँस (%)	२.०	१.७	१.३	१.५	१.५	१.६	१.६	१.९	२.१	१.८	रा.ज. २०७८
	इट्टा/ढुंगा (%)	१.४	२.४	२.०	२.२	२.२	२.०	२.२	२.९	३.६	२.५	रा.ज. २०७८
	सेरामिक टायल (%)	२.७	१.७	१.१	१.४	१.९	१.५	१.६	१.९	१.९	३.०	रा.ज. २०७८
	सिमेन्ट ढलान (%)	४७.३	३५.५	३२.३	३४.६	४३.६	३३.३	२९.२	२६.०	४१.४	४४.६	रा.ज. २०७८
	अन्य (%)	०.४	०.३	०.३	०.३	०.३	०.३	०.३	०.३	०.३	०.३	रा.ज. २०७८
४.६	खानेपानीको मुख्य स्रोत											
	धारा/पाइप (घर परिसरभित्र) (%)	३४.६	१५.३	३.२	१०.१	११.७	२०.०	१७.७	१९.२	२२.९	२०.९	रा.ज. २०७८
	धारा/पाइप (घर परिसरबाहिर) (%)	२२.४	७.३	१.४	५.६	४.०	१०.२	८.०	७.६	१२.३	१२.०	रा.ज. २०७८
	टयुबवेल/हातेपम्प (%)	२९.८	७१.८	९३.४	७८.६	७५.३	६३.२	६७.६	६९.२	६०.६	६२.०	रा.ज. २०७८
	ढाकिएको इनार/कुवा (%)	१.५	०.७	०.४	१.०	१.१	०.७	१.०	०.५	०.४	०.२	रा.ज. २०७८
	खुला इनार/कुवा (%)	२.१	२.२	०.७	२.७	५.९	१.६	३.५	०.६	०.८	०.६	रा.ज. २०७८
	मूलधारा (%)	३.९	१.२	०.१	०.५	०.९	१.६	०.८	१.४	२.०	३.०	रा.ज. २०७८
	नदी/खोला (%)	०.४	०.१	०.०	०.२	०.१	०.०	०.१	०.१	०.०	०.०	रा.ज. २०७८
	जार/बोतल (%)	४.६	०.२	०.१	०.३	०.३	०.१	०.३	०.२	०.१	०.३	रा.ज. २०७८
	अन्य (%)	०.७	१.२	०.५	१.०	०.९	२.५	१.२	१.३	१.०	१.०	रा.ज. २०७८
४.७	सुधारिएको खानेपानीको स्रोत प्रयोग गर्ने परिवार (%)	९२.९	९५.३	९८.६	९५.६	९२.३	९४.३	९४.५	९६.७	९६.२	९५.३	रा.ज. २०७८
४.८	खाना पकाउने स्वच्छ इन्धनको प्रयोग गर्ने परिवार (%)	४६.०	३०.२	१४.२	२३.६	३८.४	२८.४	२९.१	२८.७	३६.४	४५.७	रा.ज. २०७८
४.९	बत्ती बाल्न स्वच्छ इन्धनको प्रयोग गर्ने परिवार (%)	९८.८	९८.८	९८.७	९९.२	९९.४	९८.८	९८.३	९८.३	९८.७	९८.७	रा.ज. २०७८
४.१०	खाना पकाउनको अक्सर प्रयोग गरिने इन्धन											

सि.नं.	सुचक	नेपाल	मधेश प्रदेश	सप्तरी	सिरहा	धनुषा	महोत्तरी	सर्लाही	रौतहट	बारा	पर्सा	स्रोत
	काठ/दाउरा(%)	५१.०	५८.६	५५.२	५८.५	४९.५	६४.०	६६.६	६२.५	५९.९	५३.२	रा.ज.२०७८
	एल. पी. ग्यास (%)	४४.३	२८.७	१३.०	२२.३	३७.५	२७.०	२७.२	२६.२	३४.३	४४.६	रा.ज.२०७८
	बिजुली (%)	०.५	०.८	०.७	०.८	०.७	०.५	०.८	१.२	१.२	०.८	रा.ज.२०७८
	गुइँठा/ गोरहा (%)	२.९	१०.९	३०.५	१७.९	११.७	७.३	४.१	८.५	३.६	१.०	रा.ज.२०७८
	वायोग्यास (%)	१.२	०.७	०.५	०.५	०.३	०.९	१.१	१.३	०.८	०.४	रा.ज.२०७८
	मट्टितेल (%)	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०.१	०.०	०.०	०.०	रा.ज.२०७८
	अन्य (%)	०.१	०.२	०.२	०.८	०.४	०.३	०.२	०.३	०.१	०.०	रा.ज.२०७८
४.११	बत्ती बालन अक्सर प्रयोग गरिने स्रोत											
	बिजुली (%)	९२.२	९७.९	९८.२	९८.५	९९.०	९८.४	९६.८	९७.४	९७.०	९.७	रा.ज.२०७८
	सोलार/सौर्यऊर्जा (%)	६.६	०.८	०.५	०.६	०.३	०.४	१.४	०.८	१.७	१.०	रा.ज.२०७८
	मट्टितेल (%)	०.६	०.९	१.०	०.६	०.५	०.९	१.२	१.२	०.१	१.०	रा.ज.२०७८
	वायोग्यास (%)	०.०	०.१	०.१	०.१	०.०	०.०	०.१	०.१	०.१	०.१	रा.ज.२०७८
	अन्य (%)	०.६	०.३	०.३	०.२	०.१	०.३	०.५	०.५	०.३	०.२	रा.ज.२०७८
४.१२	घरायसी सेवा/सुविधा भएका परिवारको अवस्था (%)											
	कम्तीमा एक सुविधा भएको (%)	९६.१	९५.६	९३.८	९५.४	९६.७	९४.९	९४.५	९५.९	९६.७	९७.०	रा.ज.२०७८
	रेडियो सुविधा (%)	३४.२	२२.२	१७.०	२५.२	२०.१	१६.०	१७.१	२३.३	२४.९	३८.६	रा.ज.२०७८
	टेलिभिजन (%)	४९.४	४३.६	४०.८	४५.९	५२.१	४४.१	३८.५	२९.१	४७.२	५१.३	रा.ज.२०७८
	ल्याण्डलाइन टेलिफोन (%)	४.५	१.६	१.४	१.६	१.६	१.०	१.३	१.८	१.७	३.३	रा.ज.२०७८
	मोबाइल फोन (साधारण) (%)	७३.२	७४.८	७३.५	६८.६	६७.१	६८.३	७८.०	८२.४	८३.०	८०.९	रा.ज.२०७८
	स्मार्ट मोबाइल फोन (%)	७३.०	६६.९	५८.६	७०.४	७५.६	६९.६	६२.५	६२.६	६६.७	६७.६	रा.ज.२०७८
	मोबाइल फोन (साधारण वा स्मार्ट) (%)	९३.२	९०.८	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	रा.ज.२०७८

सि.नं.	सुचक	नेपाल	मधेश प्रदेश	सप्तरी	सिरहा	धनुषा	महोत्तरी	सर्लाही	रौतहट	बारा	पर्सा	स्रोत
	कम्प्युटर/ल्यापटप (%)	१५.०	७.८	६.५	८.६	९.८	६.६	५.९	६.९	८.६	१०.१	रा.ज.२०७८
	इन्टरनेट सुविधा (%)	३७.८	२१.४	१२.३	२५.३	२९.७	२३.२	१४.६	१९.०	२२.२	२५.४	रा.ज.२०७८
	कार/जिप/भ्यान (%)	३.१	१.४	१.१	१.५	१.४	१.१	१.४	१.७	१.६	२.०	रा.ज.२०७८
	मोटरसाइकल/स्कुटर (%)	२७.३	३४.१	२७.३	३३.८	३५.८	३०.२	३२.०	३५.१	३८.६	४२.२	रा.ज.२०७८
	साइकल (%)	३५.२	६७.४	६९.९	६५.६	६४.३	६२.०	६३.५	७१.६	७४.५	७०.५	रा.ज.२०७८
	विद्युतीय पंखा (%)	५३.१	७८.८	७७.५	७९.६	८४.५	८१.५	७३.९	७६.८	७७.२	७९.२	रा.ज.२०७८
	रेफ्रिजरेटर (%)	२३.७	१०.९	९.८	१०.६	१२.०	८.९	९.६	८.८	१२.८	१५.७	रा.ज.२०७८
	वासिडमेसिन	४.२	१.३	१.०	०.९	१.५	०.८	०.९	०.८	१.३	३.९	रा.ज.२०७८
	एयर कन्डिसनर (%)	०.८	०.५	०.३	०.४	०.६	०.३	०.४	०.३	०.५	१.८	रा.ज.२०७८
४.१३	शौचालयको सुविधाअनुसारको परिवार											
	फलस भएको शौचालय (%)	६४.९	३८.५	२८.१	३८.२	४४.७	३१.६	३८.९	३७.८	३७.८	५२.२	रा.ज.२०७८
	साधारण शौचालय (%)	३०.१	४८.६	५७.८	५१.६	४१.९	५२.३	५१.१	४७.७	५२.३	३१.४	रा.ज.२०७८
	सार्वजनिक शौचालय (%)	०.५	०.९	१.४	१.०	०.८	०.७	०.९	०.९	०.७	०.८	रा.ज.२०७८
	शौचालय नभएका परिवार (%)	४.५	१२.०	१२.८	९.२	१२.६	१५.४	९.१	१३.६	९.१	१५.६	रा.ज.२०७८
४.१४	सुधारिएको शौचालय प्रयोग गर्ने परिवार (%)	६५.४	३९.४	२९.४	३९.२	४५.५	३२.३	३९.८	३८.७	३८.५	५३.०	रा.ज.२०७८
४.१५	आवासीय एकाइ (घर) को प्रकारको परिवारको सङ्ख्या वितरण											
	पक्की घर भएका परिवार (%)	७६.५	४४.४	४९.०	५२.०	५०.८	३६.९	३०.१	३६.५	४८.९	५२.९	रा.ज.२०७८
	अर्धपक्की घर भएका परिवार (%)	१५.८	२३.६	४१.३	२७.४	१८.८	१९.०	२४.५	२३.९	१९.६	१२.३	रा.ज.२०७८
	कच्ची घर भएका परिवार (%)	७.८	३१.९	९.६	२०.५	३०.४	४४.१	४५.४	३९.५	३१.६	३४.८	रा.ज.२०७८
४.१६	प्रदुषणयुक्त इन्धन प्रयोग गर्ने जनसङ्ख्या (%)	५७.९	७१.०	०.१	०.१	०.०	०.१	०.१	०.१	०.०	०.०	रा.ज.२०७८
४.१७	सुरक्षित खानेपानी प्रयोग गर्ने जनसङ्ख्या (%)	९२.९	९५.३	९८.६	९५.६	९२.३	९४.३	९४.५	९६.७	९६.२	९५.३	रा.ज.२०७८

[illegible]

सि.नं.	सुचक	नेपाल	मधेश प्रदेश	सप्तरी	सिरहा	धनुषा	महोत्तरी	सर्लाही	रौतहट	बारा	पर्सा	स्रोत
४.२०	घरको आयुअनुसार प्रतिशत											
	० वर्ष	३.५	३.१	३.१	२.८	३.७	२.५	३.२	३.८	३.१	२.१	रा.ज.२०७८
	१ वर्ष	५.७	६.५	५.४	६.१	७.०	६.९	७.७	६.०	६.७	६.४	रा.ज.२०७८
	२ वर्ष	५.६	५.६	५.३	५.६	५.७	५.७	६.३	६.०	५.५	४.७	रा.ज.२०७८
	३ वर्ष	६.५	५.२	४.९	५.१	५.३	५.०	५.६	५.५	५.५	४.७	रा.ज.२०७८
	४ वर्ष	६.६	४.५	४.३	४.७	४.८	४.५	४.७	४.६	४.२	३.९	रा.ज.२०७८
	५-९ वर्ष	२०.७	२१.२	२१.८	२१.२	२२.०	२१.९	२१.३	२०.६	२०.४	२०.२	रा.ज.२०७८
	१०-१४ वर्ष	१५.३	१९.८	२१.१	२१.३	१८.९	२०.८	१८.५	१९.०	१९.०	१९.७	रा.ज.२०७८
	१५-१९ वर्ष	९.६	१०.५	११.१	१०.२	१०.४	१०.६	१०.३	१०.२	१०.०	१०.७	रा.ज.२०७८
	२०-२९ वर्ष	१२.५	१३.६	१२.७	१३.२	१२.८	१३.८	१३.९	१४.२	१४.०	१४.७	रा.ज.२०७८
	३०-४९ वर्ष	८.१	५.९	५.५	५.७	५.५	५.२	५.२	६.१	६.९	७.९	रा.ज.२०७८
	५०-९९ वर्ष	३.०	२.०	२.२	२.०	१.७	१.३	१.५	२.२	२.४	२.८	रा.ज.२०७८
	१००+ वर्ष	०.५	०.४	०.४	०.५	०.३	०.३	०.३	०.३	०.४	०.३	रा.ज.२०७८
४.२१	कम्तीमा एउटा खाता भएको परिवार प्रतिशत	६१.९	५०.८	५१.५	५४.४	५१.८	५२.२	४५.५	४४.४	५३.०	५४.८	रा.ज.२०७८
४.२२	बैंक खाता भएको जनसङ्ख्या											
	जम्मा %	२५.६	१५.५	१६.८	१७.४	१६.९	१६.३	१४.१	११.७	१५.०	१६.३	रा.ज.२०७८
	पुरुष %	२६.४	१६.४	१७.९	१८.०	१७.२	१६.४	१५.४	१३.३	१६.०	१७.७	रा.ज.२०७८
	महिला %	२४.७	१४.६	१५.९	१६.९	१६.६	१६.१	१२.९	१०.२	१४.१	१४.८	रा.ज.२०७८
४.२३	व्यावसायिक तथा प्राविधिक तालिम लिएको परिवार तथा जनसङ्ख्या (१८ वर्ष र सोभन्दा माथिको)											
	परिवार (%)	१२.६	११.६	१२.४	१२.०	१२.१	१२.४	१०.७	१०.८	११.२	११.४	रा.ज.२०७८
	जनसङ्ख्या (%)	५.७	४.७	५.५	५.२	५.१	५.४	४.३	४.१	४.०	४.४	रा.ज.२०७८

सि.नं.	सुचक	नेपाल	मधेश प्रदेश	सप्तरी	सिरहा	धनुषा	महोत्तरी	सर्लाही	रौतहट	बारा	पर्सा	स्रोत
४.२४	बैंक तथा वित्तीय संस्थाबाट ऋण लिएका परिवारको प्रतिशत	२५.६	२८.९	२५.०	२५.५	२६.८	२५.५	२५.२	३३.६	४२.७	२९.२	रा.ज.२०७८
५	जनसङ्ख्यासम्बन्धी विवरण											
५.१	जम्मा जनसङ्ख्या	२९१६४४७८	६११४६००	७०६२५५	७३९९५३	८६७७४७	७०६९९४	८६२४७०	८१३५७३	७६३१३७	६५४४७१	रा.ज.२०७८
५.२	पुरुष जनसङ्ख्या	१४२५३५५१	३०६५७५१	३५१३६८	३६३७२४	४२९८९३	३४९१५९	४३५१३१	४०८४०३	३८९७८७	३३८२८६	रा.ज.२०७८
५.३	पुरुष (%)	४८.९	५०.१	४९.८	४९.२	४९.५	४९.४	५०.५	५०.२	५१.१	५१.७	रा.ज.२०७८
५.४	महिला जनसङ्ख्या	१४९११०२७	३०४८८४९	३५४८८७	३७६२२९	४३७८५४	३५७८३५	४२७३३९	४०५१७०	३७३३५०	३१६१८५	रा.ज.२०७८
५.५	महिला (%)	५१.१	४९.९	५०.३	५०.८	५०.५	५०.६	४९.६	४९.८	४८.९	४८.३	रा.ज.२०७८
५.६	जनसङ्ख्या परिवर्तन (%) (दश वर्षमा)	१०.१	१३.१	१०.५	१६.१	१५.०	१२.७	१२.१	१८.५	११.०	८.९	रा.ज.२०७८
५.७	अन्य लिङ्गीको (जनसङ्ख्या)	२९८८९	७२९									रा.ज.२०७८
५.८	मुलुकको जनसङ्ख्याको हिस्सा/अंश	१००.०	२१.०	२.४	२.५	३.०	२.४	३.०	२.८	२.६	२.२	रा.ज.२०७८
५.९	परिवार सङ्ख्या (संस्थागतसहित)	६६६६९३७	११५६७१५	१४६८५४	१४८५७१	१७७१४३	१३७९०२	१६४८९३	१३७०३२	१३१२४०	११३०८०	रा.ज.२०७८
५.१०	औसत परिवार आकार	४.४	५.३	४.८	५.०	४.९	५.१	५.२	५.९	५.८	५.८	रा.ज.२०७८
५.११	पारिवारिक संरचना											
	एकल परिवार (%)	६०.१	५४.६	५७.३	५४.६	५६.०	५६.०	५७.१	५१.९	५०.०	५२.४	रा.ज.२०७८
	संयुक्त परिवार (%)	३९.९	४५.४	४२.७	४५.४	४४.०	४४.०	४२.९	४८.१	५०.०	४७.६	रा.ज.२०७८
५.१२	महिला परिवारमुली सङ्ख्या	२१०३३७८	२५१२५८	३३१४१	४५९७१	५६३२१	३७९६७	३१९०६	१९८४८	१६२२६	१०६७८	रा.ज.२०७८
	महिला परिवारमुली (%)	३१.६	२१.७	२२.६	३०.९	३१.८	२७.०	१९.४	१४.५	१२.४	९.४	रा.ज.२०७८
५.१३	लैङ्गिक अनुपात (प्रति १०० जना महिलामा)	९५.५९	१००.५५	९९.०१	९६.६८	९८.१८	९७.५८	१०१.८२	१००.८०	१०४.४०	१०६.९१	रा.ज.२०७८
५.१४	जन्मदाको लैङ्गिक अनुपात (प्रति १०० जना महिलामा)	११२	११८	१२३	१२८	१३३	११८	११६	१०८	१०८	११७	रा.ज.२०७८
५.१५	जनसङ्ख्या वृद्धिदर	०.९२	१.१९	०.९६	१.४३	१.३४	१.१४	१.०९	१.६३	१.००	०.८२	रा.ज.२०७८

सि.नं.	सुचक	नेपाल	मधेश प्रदेश	सप्तरी	सिरहा	धनुषा	महोत्तरी	सर्लाही	रौतहट	बारा	पर्सा	स्रोत
५.१६	जनघनत्व (प्रति एक वर्ग कि.मि. मा)	१९८	६३३	५१८	६२३	७३५	७०६	६८५	७२३	६४१	४८४	रा.ज.२०७८
५.१७	जनसङ्ख्याको मध्यिका उमेर (Median age) (वर्ष)	२६	२३	२५	२३	२३	२२	२२	२०	२३	२३	रा.ज.२०७८
५.१८	जनसङ्ख्या औसत उमेर (Mean age) (वर्ष)	२९.४	२७.०	२८.७	२७.३	२७.१	२६.८	२७.०	२५.५	२६.८	२७.२	रा.ज.२०७८
५.१९	नगरपालिका/गाउँपालिकाको जनसङ्ख्या											
	नगरपालिकाको जनसङ्ख्या	१९९१६७८८	४४०७४४	४४२७८२	५१४१७१	७१२६३८	५२४१८१	५९८०११	७६२१९४	५०८९०१	३०८८७६	रा.ज.२०७८
	नगरपालिकाको जनसङ्ख्या %	६६.२	७३.०	६२.७	६९.५	८२.१	७४.१	६९.३	९३.७	६६.७	५४.५	रा.ज.२०७८
	गाउँपालिकाको जनसङ्ख्या	९८६७७९०	१६५३८४६	२६३४७३	२२५७८२	१५५१०९	१८२८१३	२६४४५९	५१३७९	२५४२३६	२५६५९५	रा.ज.२०७८
	गाउँपालिकाको जनसङ्ख्या %	३३.८	२७.०	३७.३	३०.५	१७.९	२५.९	३०.७	६.३	३३.३	४५.५	रा.ज.२०७८
५.२०	सहरीकरण											
	सहरी जनसङ्ख्या (%)	२७.३	२०.७	५.२	९.५	२३.४	२०.१	१५.१	२७.७	२८.४	३६.३	रा.ज.२०७८
	सहरोन्मुख जनसङ्ख्या (%)	३९.६	७३.४	८६.९	८५.४	७३.९	७४.३	७९.२	६६.०	६३.१	५८.४	रा.ज.२०७८
	ग्रामीण जनसङ्ख्या (%)	३३.१	५.८	७.९	५.१	२.७	५.६	५.८	६.३	८.६	५.३	रा.ज.२०७८
५.२१	अपाङ्गता भएका व्यक्ति सम्बन्धी जनसङ्ख्या	६४७७४४	९१४००	१०७८३	११९४५	१३२३१	११०४५	१३४७४	१०८४७	१०७३१	९३४४	रा.ज.२०७८
	जम्मा जनसङ्ख्या (%)	२.२	१.५	१.५	१.६	१.५	१.६	१.६	१.३	१.४	१.४	रा.ज.२०७८
	पुरुष (पुरुष %)	२.५	१.७	१.८	१.९	१.७	१.९	१.८	१.५	१.५	१.५	रा.ज.२०७८
	महिला (महिला %)	२.०	१.३	१.३	१.४	१.३	१.३	१.३	१.२	१.३	१.३	रा.ज.२०७८
५.२२	बसोबास गरिरहेको स्थान छोडी देशबाहिर अन्यत्र अक्सर बसोवास गर्ने जनसङ्ख्या (अनुपस्थित विदेश जनसङ्ख्या)											
	अनुपस्थित परिवार सङ्ख्या	१५५५९६१	२५२०१५	२८७८३	४७९३५	६१०००	४२४३६	२९०५४	१८९९५	१४४७२	९३४०	रा.ज.२०७८
	जम्मा जनसङ्ख्या	२१९०५९२	३०४२८६	३३५१०	५६४९१	७३६८८	५२६७४	३५०८४	२३८९२	१७३५७	११५९०	रा.ज.२०७८
	जम्मा (%)	७.५	५.०	४.७	७.६	८.५	७.५	४.१	२.९	२.३	१.८	रा.ज.२०७८

सि.नं.	सूचक	नेपाल	मधेश प्रदेश	सप्तरी	सिरहा	धनुषा	महोत्तरी	सर्लाही	रौतहट	बारा	पर्सा	स्रोत
	पुरुषको सङ्ख्या	१७९९६७५	२९२४२७	३२३३८	५५५३०	७१९२०	५१०७०	३२६६९	२२६४५	१५८२४	१०४३१	रा.ज.२०७८
	पुरुषको हिस्सा (%)	८२.२	९६.१	९६.५	९८.३	९७.६	९७.०	९३.१	९४.८	९१.२	९०.०	रा.ज.२०७८
	महिलाको सङ्ख्या	३१०९१७	११८५९	११७२	९६१	१७६८	१६०४	२४१५	१२४७	१५३३३	११५९	रा.ज.२०७८
	महिलाको हिस्सा (%)	१७.८	३.९	३.५	१.७	२.४	३.१	६.९	५.२	८.८	१०.०	रा.ज.२०७८
६	जन्म सम्बन्धी विवरण											
६.१	जन्म दर्ता (<६ वर्ष) भएका %	७४.०	७६.६	७६.०	८०.८	७२.०	७९.१	७८.९	८२.४	७५.३	६५.०	रा.ज.२०७८
६.२	जन्म दर्ता (<६ वर्ष) नभएका %	२६.०	२३.४	२४.०	१९.२	२८.०	२०.९	२१.१	१७.६	२४.७	३५.०	रा.ज.२०७८
६.३	कुल प्रजननदर (TFR)	१.९४	२.८५	३.१७	३.१२	३.९४	३.२९	३.१७	४.३३	२.९४	२.९८	रा.ज.२०७८
७	महिलाको नाम रहेको घर जग्गाको स्वामित्व											
	घर वा जग्गा भएका महिला %	२३.९	२५.२	२५.६	२५.४	२९.६	२५.४	२४.६	२३.२	२२.१	२४.३	रा.ज.२०७८
	घर मात्र भएका महिला % (%)	२.३	२.७	२.५	२.२	२.७	२.१	२.१	२.७	३.४	३.९	रा.ज.२०७८
	जग्गा मात्र भएका महिला % (%)	९.७	१०.६	१३.२	१२.२	११.९	११.०	९.७	९.२	८.३	८.१	रा.ज.२०७८
	घर र जग्गा दुवै भएका महिला % (%)	११.८	१२.०	१०.०	११.०	१५.०	१२.२	१२.७	११.३	१०.४	१२.३	रा.ज.२०७८
	घरजग्गा दुवै नभएका महिला % (%)	७४.६	७३.२	७३.०	७२.७	६९.०	७३.०	७४.०	७५.३	७६.२	७४.०	रा.ज.२०७८
८	बालविवाहको अवस्था (२०-२४ वर्षका महिलाहरू) (child marriage) %	३५.१	४२.४	३४.७	४२.१	४७.५	४३.३	४२.६	४७.०	४०.२	३८.१	रा.ज.२०७८
९	विशेष उमेर समूहअनुसारको जनसङ्ख्या											
९.१	जम्मा महिलामध्ये १५-४९ वर्षका महिला (%)	५५.२	५२.५	५३.७	५३.३	५३.१	५२.०	५२.३	४९.८	५२.८	५२.९	रा.ज.२०७८
९.२	शिशुको जनसङ्ख्या (१ वर्ष भन्दा कम उमेरको) (%)											
	जम्मा	१.४	१.६	१.५	१.६	१.७	१.६	१.५	१.९	१.५	१.५	रा.ज.२०७८
	पुरुष	१.५	१.७	१.६	१.८	१.९	१.७	१.६	२.०	१.५	१.६	रा.ज.२०७८

सि.नं.	सुचक	नेपाल	मधेश प्रदेश	सप्तरी	सिरहा	धनुषा	महोत्तरी	सर्लाही	रौतहट	बारा	पर्सा	स्रोत
	महिला	१.३	१.४	१.३	१.३	१.४	१.४	१.४	१.८	१.४	१.४	रा.ज.२०७८
९.३	बालबालिकाको जनसङ्ख्या (५ वर्ष भन्दा कम उमेरका) %											
	जम्मा	८.४	१०.५	९.५	१०.७	११.०	१०.७	१०.१	१२.०	१०.२	९.५	रा.ज.२०७८
	पुरुष	९.१	११.२	१०.३	१२.०	१२.५	११.५	१०.६	१२.३	१०.५	९.७	रा.ज.२०७८
	महिला	७.७	९.८	८.७	९.५	९.६	९.८	९.६	११.७	९.८	९.२	रा.ज.२०७८
९.४	बालबालिकाको जनसङ्ख्या (०-१४ वर्ष उमेरका) %											
	जम्मा	२७.८	३३.२	२९.८	३३.१	३३.४	३४.०	३२.९	३६.७	३२.७	३२.०	रा.ज.२०७८
	पुरुष	२९.७	३४.७	३१.७	३६.२	३६.३	३५.८	३३.९	३७.४	३३.४	३२.३	रा.ज.२०७८
	महिला	२६.१	३१.७	२८.०	३०.२	३०.६	३२.३	३२.०	३६.१	३२.१	३१.८	रा.ज.२०७८
९.५	नागरिकता प्रमाणपत्र प्राप्त योग्य जनसङ्ख्या १६ वर्ष वा सोभन्दा माथि (%)											
	जम्मा	७०.१	६४.७	६८.२	६४.८	६४.६	६३.८	६४.९	६०.१	६५.०	६५.७	रा.ज.२०७८
	पुरुष	६८.२	६३.१	६६.३	६१.७	६१.६	६२.०	६३.९	६०३८.०	६४.४	६५.५	रा.ज.२०७८
	महिला	७१.९	६६.२	७०.१	६७.८	६७.५	६५.५	५६.९	६१.६	६५.६	६६.०	रा.ज.२०७८
९.६	बालबालिकाको जनसङ्ख्या (०-१७ वर्ष) (%)											
	जम्मा	३३.८	३९.३	३५.५	३९.०	३९.२	४०.३	३९.३	४३.०	३९.१	३८.५	रा.ज.२०७८
	पुरुष	३५.९	४०.९	३७.४	४२.३	४२.४	४२.१	४०.३	४३.७	३९.७	३८.८	रा.ज.२०७८
	महिला	३१.९	३७.६	३३.५	३५.७	३६.०	३८.४	३८.२	४२.३	३८.४	३८.१	रा.ज.२०७८
९.७	किशोर किशोरीको जनसङ्ख्या (१६-२४ वर्ष) (%)											
	जम्मा	१७.६	१७.४	१७.३	१७.१	१७.१	१७.२	१७.९	१७.६	१७.७	१७.४	रा.ज.२०७८

सि.नं.	सुचक	नेपाल	मधेश प्रदेश	सप्तरी	सिरहा	धनुषा	महोत्तरी	सर्लाही	रौतहट	बारा	पर्सा	स्रोत
	पुरुष	१७.५	१७.३	१७.१	१६.७	१६.५	१७.१	१७.९	१७.६	१७.८	१७.७	रा.ज.२०७८
	महिला	१७.८	१७.५	१७.५	१७.५	१७.५	१७.३	१७.८	१७.५	१७.६	१७.२	रा.ज.२०७८
९.८	युवाको जनसङ्ख्या (१६-४० वर्ष) (%)											
	जम्मा	४२.६	४१.४	४२.१	४०.९	४१.०	४०.६	४१.७	४०.०	४२.४	४२.७	रा.ज.२०७८
	पुरुष	४०.८	३९.५	४०.१	३७.५	३७.५	३८.०	४०.३	३९.०	४१.६	४२.२	रा.ज.२०७८
	महिला	४४.२	४३.३	४४.२	४४.२	४४.५	४३.२	४३.१	४१.१	४३.२	४३.३	रा.ज.२०७८
९.९	क्रियाशील श्रमशक्ति (१५-५९ वर्ष) (%)											
	जम्मा	६२.०	५७.७	५९.८	५७.३	५६.८	५६.६	५८.१	५५.१	५८.९	५९.५	रा.ज.२०७८
	पुरुष	६०.२	५६.०	५७.९	५४.०	५३.३	५४.२	५७.०	५४.४	५८.२	५९.२	रा.ज.२०७८
	महिला	६३.७	५९.४	६१.६	६०.५	६०.३	५८.९	५९.२	५५.८	५९.५	५९.८	रा.ज.२०७८
९.१०	ज्येष्ठ नागरिकको (६० वर्ष वा सोभन्दा माथि) (%)											
	जम्मा	१०.२	९.१	१०.४	९.६	९.७	९.४	९.०	८.१	८.४	८.५	रा.ज.२०७८
	पुरुष	१०.१	९.४	१०.५	९.९	१०.४	१०.०	९.२	८.२	८.४	८.५	रा.ज.२०७८
	महिला	१०.३	८.९	१०.४	९.३	९.१	८.८	८.३	८.१	८.४	८.४	रा.ज.२०७८
९.११	वृद्धवृद्धाको जनसङ्ख्या (६५ वर्ष सोभन्दा माथि) (%)											
	जम्मा	६.१	५.१	६.१	५.३	५.२	५.१	५.१	४.७	४.७	४.६	रा.ज.२०७८
	पुरुष	६.०	५.३	६.२	५.६	५.६	५.६	५.२	४.८	४.८	४.७	रा.ज.२०७८
	महिला	६.२	४.९	६.०	५.१	४.८	४.६	५.०	४.७	४.७	४.५	रा.ज.२०७८
९.१२	सामाजिक सुरक्षा भत्ता प्राप्त गर्न योग्य जनसङ्ख्या (६८ वर्ष वा सोभन्दा माथि) (%)											

सि.नं.	सुचक	नेपाल	मधेश प्रदेश	सप्तरी	सिरहा	धनुषा	महोत्तरी	सर्लाही	रौतहट	बारा	पर्सा	स्रोत
	जम्मा	५.२	४.६	५.५	४.७	४.७	४.६	४.५	४.३	४.२	४.१	रा.ज.२०७८
	पुरुष	५.२	४.७	५.६	५.०	५.१	५.०	४.६	४.४	४.३	४.२	रा.ज.२०७८
	महिला	५.३	४.४	५.४	४.५	४.३	४.१	४.५	४.३	४.२	४.१	रा.ज.२०७८
९.१३	साक्षरतासम्बन्धी विवरण (५ वर्ष वा सोभन्दा माथि)											
	कुल साक्षरता प्रतिशत	७६.२	६३.५	६७.७	६५.१	६५.२	५९.८	६०.३	५७.८	६४.५	६९.१	रा.ज.२०७८
	पुरुष साक्षरता प्रतिशत	८३.६	७२.५	७८.२	७४.८	७४.६	६८.४	६८.२	६६.०	७३.१	७७.७	रा.ज.२०७८
	महिला साक्षरता प्रतिशत	६९.४	५४.७	५७.५	५६.०	५६.३	५१.५	५२.३	४९.५	५५.६	६०.०	रा.ज.२०७८
९.१४	जनसङ्ख्या प्रक्षेपण -मध्यम परिदृश्य (जम्मा जनसङ्ख्या)											
	सन् २०२६	३००३४०४०	६५८६४४०	७४८७९७	७८३७६२	९४११६६	७५४८०७	९२५०२	९०५१२३	८१७८४१	७१२४४२	रा.ज.२०७८
	सन् २०३१	३०६०३८५९	६९२९९७०	७७५८५७	८१४९९४	९९१४५९	७९०२५०	९६४३३८	९७४०९७	८५८९६५	७५९८१०	रा.ज.२०७८
	सन् २०३६	३१२८३८९८	७२७५४८६	८०१९९०	८४७९७७	१०४४४६१	८२९८१७	१००४१८६	१०४३२०१	८९७२५८	८०५५९६	रा.ज.२०७८
	सन् २०४१	३२४६३०१५	७६१८९०२	८२८४६३	८८४५७९	१०९८७७७	८७१५७९	१०४४४०५	११०९२६५	९३२८५१	८४८०१३	रा.ज.२०७८
	सन् २०४६	३२८७१६८१	७९५५४१९	८५५८१०	९२३८८०	११५५७४२	९१४२६३	१०८४०६३	११७१८३२	९६४८९२	८८४९३७	रा.ज.२०७८
	सन् २०५१	३३५३६९८९	८२४५४३६	८७८८१०	९५८३४६	१२०६१५२	९५२७१९	१११७०११	१२२५८३२	९९०९४५	९१५६२१	रा.ज.२०७८
१०	आर्थिक प्रतिष्ठान											
१०.१	जम्मा प्रतिष्ठान सङ्ख्या	९२३.३५६	११७.६७०	१६.२९५	१३.१३७	१७.९६५	१४.०४९	१५.२६०	१२.७९०	१२.४४९	१५.७२५	रा.आ.ग.२०७५
१०.२	संलग्न जम्मा व्यक्ति सङ्ख्या	३,२२८,४५७	३५४,९९४	४२,२५२	४०,५१३	५६,४७५	३६,९९८	३८,६५७	४१,२६५	४८,७२४	५०,११०	रा.आ.ग.२०७५
	पुरुष %	६२.३	७५.६	६७.७	७१.८	७६.६	७६.१	७२.३	७७.८	७८.६	८१.५	रा.आ.ग.२०७५
	महिला %	३७.७	२४.४	३२.३	२८.२	२३.४	२३.९	२७.७	२२.२	२१.४	१८.५	रा.आ.ग.२०७५
१०.३	प्रति प्रतिष्ठान संलग्न व्यक्ति सङ्ख्या	३.५	३.०	२.६	३.१	३.१	२.६	२.५	३.२	३.९	३.२	रा.आ.ग.२०७५
	दर्ती भएका प्रतिष्ठान %	५०.१	३५.३	३५.७	४४.२	३७.६	२४.०	३०.४	३४.८	३८.०	३८.३	रा.आ.ग.२०७५

सि.नं.	सुचक	नेपाल	मधेश प्रदेश	सप्तरी	सिरहा	धनुषा	महोत्तरी	सर्लाही	रौतहट	बारा	पर्सा	स्रोत
	दर्ती नभएका प्रतिष्ठान %	४९.९	६४.५	६४.२	५५.७	६१.८	७६.०	६९.५	६५.२	६२.०	६१.७	रा.आ.ग.२०७५
१०.४	व्यावसायधनी पुरुष %	६३.१	८२.५	७६.६	८१.९	८३.७	८१.८	८१.९	८४.०	८२.८	८७.३	रा.आ.ग.२०७५
	व्यावसायधनी महिला %	२६.८	१२.५	१४.२	१३.६	१२.०	१५.३	१४.५	११.०	११.६	७.८	रा.आ.ग.२०७५
१०.५	पुरुष व्यवस्थापक %	७०.३	८७.०	८३.८	८५.२	८७.३	८४.६	८५.३	८९.१	८९.२	९२.१	रा.आ.ग.२०७५
	महिला व्यवस्थापक %	२९.६	१२.८	१५.९	१४.८	१२.६	१५.४	१४.७	१०.५	१०.७	७.९	रा.आ.ग.२०७५
१०.६	आपनै भवन स्वामित्व %	४३.४	४६.१	५३.८	५३.३	४१.५	३८.१	५०.२	४५.५	४९.२	३८.४	रा.आ.ग.२०७५
	भाडाको भवन स्वामित्व %	४६.२	३९.६	२८.१	३८.५	४७.८	३२.७	३९.७	४०.७	४२.०	४६.४	रा.आ.ग.२०७५
	लिज वा करारमा भवन स्वामित्व %	०.९	०.६	०.७	०.७	०.६	०.३	०.६	१.०	०.५	०.३	रा.आ.ग.२०७५
१०.७	लेखा श्रेस्ता भएका %	४७.४	३८.०	३३.५	३५.८	३१.९	१९.०	४८.८	३८.४	६९.६	३२.८	रा.आ.ग.२०७५
	लेखा श्रेस्ता नभएका %	५२.४	६१.८	६६.०	६४.१	६७.४	८१.०	५१.१	६१.५	३०.३	६७.२	रा.आ.ग.२०७५
१०.८	सडक व्यवसाय %	३.७	४.८	५.६	१.७	४.५	३.७	५.०	५.०	२.४	९.७	रा.आ.ग.२०७५
१०.९	गृह व्यवसाय %	४१.८	३६.४	४१.०	४१.९	३४.४	२९.९	४५.२	४१.३	२८.८	२८.७	रा.आ.ग.२०७५
	व्यावसायिक भवन %	३५.०	३३.७	२४.०	३९.८	४३.९	२७.०	२३.७	३१.४	४६.४	३४.५	रा.आ.ग.२०७५
	परम्परागत बजार %	७.३	१४.२	१५.७	९.६	९.६	२७.६	१८.५	१०.४	९.५	१२.१	रा.आ.ग.२०७५
	आधुनिक शपिड मल %	२.३	२.३	१.१	०.५	०.८	४.१	१.३	२.५	०.८	७.१	रा.आ.ग.२०७५
१०.१०	आर्थिक क्षेत्र अनुसार प्रतिष्ठान प्रतिशत											
	कृषि वन तथा माछापालन %	३.३	१.३	१.९	०.८	०.४	१.६	२.३	१.८	१.१	०.७	रा.आ.ग.२०७५
	खानी तथा उत्खनन् %	०.२	०.१	०.०	०.०	०.०	०.४	०.१	०.१	०.०	०.०	रा.आ.ग.२०७५
	औद्योगिक उत्पादन %	१५.८	२२.५	२१.२	२४.४	१७.३	१७.०	१९.३	२७.८	३३.५	१९.२	रा.आ.ग.२०७५
	विद्युत, ग्याँस, वाफ तथा वातानुकूलित सेवा %	०.६	०.१	०.०	०.०	०.०	०.२	०.०	०.०	०.२	०.०	रा.आ.ग.२०७५
	पानीको आपूर्ति, ढलनिकास, फोहर व्यवस्थापन र त्यसको उपचारात्माक क्रियाकलाप %	०.५	०.३	०.१	०.१	०.२	०.०	०.१	०.४	०.२	१.१	रा.आ.ग.२०७५

सि.नं.	सुचक	नेपाल	मधेश प्रदेश	सप्तरी	सिरहा	धनुषा	महोत्तरी	सर्लाही	रौतहट	बारा	पर्सा	स्रोत
	निर्माण %	०.५	०.३	०.३	०.४	०.४	०.५	०.०	०.२	०.०	०.१	रा.आ.ग. २०७५
	थोक तथा खुद्रा व्यापार, मोटरगाडी र मोटरसाइकलको मर्मत कार्य %	३०.६	३७.९	३९.१	४१.५	३७.७	४३.४	३९.४	३४.८	३१.०	३८.६	रा.आ.ग. २०७५
	यातायात तथा भण्डारण %	०.६	०.५	०.४	०.२	०.२	०.१	०.२	१.३	०.७	०.८	रा.आ.ग. २०७५
	आवास तथा भोजन सम्बन्धी कृयाकलाप %	१०.७	७.१	६.३	६.६	७.८	८.०	७.३	६.१	६.८	७.४	रा.आ.ग. २०७५
	सुचना तथा संचार %	१.२	०.६	१.४	०.२	०.७	०.३	०.३	०.४	०.४	०.८	रा.आ.ग. २०७५
	वित्तीय तथा विमा सम्बन्धी कृयाकलाप	६.४	४.५	१.४	३.९	८.१	४.७	६.०	१.९	५.४	३.७	रा.आ.ग. २०७५
	घरजग्गा कारोवारका व्यवसायिक क्रियाकलापहरु %	०.१	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	रा.आ.ग. २०७५
	पेशागत वैज्ञानिक तथा प्राविधिक क्रियाकलापहरु %	१.०	०.५	०.५	०.३	०.९	०.३	०.३	०.५	०.४	०.६	रा.आ.ग. २०७५
	प्रशासनिक तथा सहयोगी सेवाका क्रियाकलापहरु %	१.४	०.९	०.५	०.८	१.०	१.५	०.४	०.५	०.५	१.७	रा.आ.ग. २०७५
	शिक्षा %	१५.९	१४.४	१५.१	१४.६	१६.२	१४.२	१७.२	१२.५	१२.१	१३.४	रा.आ.ग. २०७५
	मानव स्वास्थ्य तथा सामाजिक कार्यका क्रियाकलापहरु %	५.१	३.८	४.३	३.०	४.७	२.५	२.५	३.२	१.७	७.७	रा.आ.ग. २०७५
	कला मनोरञ्जन तथा मनोविनोद %	०.५	०.२	०.५	०.१	०.३	०.१	०.०	०.०	०.१	०.२	रा.आ.ग. २०७५
	अन्य सेवा प्रदान गर्ने क्रियाकलापहरु %	५.५	५.१	७.०	३.१	३.९	५.१	४.४	८.५	५.७	३.९	रा.आ.ग. २०७५
११	कृषि तथा सडक सम्बन्धि विवरण											
११.१	कृषकपरिवार सङ्ख्या	४१३०७८९	७३८३४०	१०४६६०	१०४९४३	१०४२५५	८७०६२	१०४२३०	८६८३५	८४१३८	६०२१७	रा.कृ.ग. २०७८
११.२	कृषकपरिवार अन्तर्गत खेतको क्षेत्रफल (हेक्टर)	१४२९९८०.६	४६७११७.२	६४१३८.७	६८३९१.०	६०४२८.५	५५८५०.६	६९६७३.६	५५७८७.५	५०७८७.८	४१९५९.५	रा.कृ.ग. २०७८
	कृषकपरिवार अन्तर्गत पाखोको क्षेत्रफल (हेक्टर)	७८८४२९.३	२५३७९.९	३१५३.१	५६७२.०	४२९७.१	३५६७.१	३५१७.७	११४८.०	२०२६.०	१९९८.९	रा.कृ.ग. २०७८
११.३	कृषकपरिवार अन्तर्गत जम्मा जग्गाको क्षेत्रफल (हेक्टर)	२२१८४०९.९	४९२४९७.१	६७२९१.८	७४०६३.१	६४८२५.५	५९४१७.७	७३२७१.३	५६९३५.५	५२२१३.८	४३८७८.४	रा.कृ.ग. २०७८

सि.नं.	सुचक	नेपाल	मधेश प्रदेश	सप्तरी	सिरहा	धनुषा	महोत्तरी	सर्लाही	रौतहट	बारा	पर्सा	स्रोत
	कृषकपरिवार अन्तर्गत औसत जग्गाको क्षेत्रफल (हेक्टर)	०.५	०.७	०.६	०.७	०.६	०.७	०.७	०.७	०.६	०.७	रा.कृ.ग. २०७८
११.४	जम्माकित्ता सङ्ख्या	११५८३९५०	२१७४७९८	३४०९६१	३५३६०४	३५९४८०	२४१०५५	२६११४१	२३०८८०	२२६९५८	१६०७१९	रा.कृ.ग. २०७८
११.५	कृषकपरिवारको सरदर आकार	२.८	२.९	३.३	३.४	३.४	२.८	२.५	२.७	२.७	२.७	रा.कृ.ग. २०७८
११.६	आफ्नै हकभोगको जग्गा भएका कृषक परिवार सङ्ख्या %	८१.६	८१.६	७१.७	८६.८	८४.३	८०.६	८५.२	८१.४	८२.५	७८.९	रा.कृ.ग. २०७८
११.७	आफ्नैहकभोगको जग्गा भएका कृषक परिवारको जग्गाको क्षेत्रफल (हे.) %	७६.६	७८.६	६९.८	८६.०	८२.५	७७.२	७९.७	७८.६	७७.०	७५.९	रा.कृ.ग. २०७८
११.८	अरुको हकभोगको जग्गा भएका कृषक परिवार %	१.४	१.२	०.७	०.७	०.५	१.३	१.६	३.०	०.४	२.१	रा.कृ.ग. २०७८
११.९	अरुकोहकभोगको जग्गा भएका कृषक परिवारको जग्गाको क्षेत्रफल (हे.) %	१.३	१.०	०.७	०.५	०.४	१.२	१.५	२.४	०.३	१.७	रा.कृ.ग. २०७८
११.१०	एकभन्दा बढी प्रकारका जग्गा उपभोग गर्नेकृषक परिवार %	१६.७	१७.०	२७.३	१२.०	१५.१	१८.१	१३.०	१५.५	१७.०	१९.०	रा.कृ.ग. २०७८
१०.११	एकभन्दा बढी प्रकारका जग्गा उपभोग गर्ने कृषक परिवारको जग्गाको क्षेत्रफल (हे.) %	२२.०	२०.३	२९.४	१३.३	१७.१	२१.५	१८.८	१९.०	२२.७	२२.४	रा.कृ.ग. २०७८
१०.१२	अस्थायी वाली लगाएको जग्गाको क्षेत्रफल %	७८.०	८७.२	८५.१	८३.५	८२.८	८६.२	८७.८	९०.८	९१.७	९३.०	रा.कृ.ग. २०७८
१०.१३	अस्थायी बाँझो भएका जग्गाको क्षेत्रफल %	२.७	१.१	१.१	१.६	१.८	१.४	१.०	०.८	०.८	०.४	रा.कृ.ग. २०७८
१०.१४	स्थायी वाली लगाएको क्षेत्रफल %	६.६	३.९	५.२	६.२	६.६	५.१	२.२	२.३	१.२	०.९	रा.कृ.ग. २०७८
१०.१५	कृषि भवन र खेतबारीको जग्गाको क्षेत्रफल %	६.२	४.८	५.३	५.४	५.०	४.०	५.७	४.३	४.०	३.८	रा.कृ.ग. २०७८
१०.१६	निजि वनवनेलोको क्षेत्रफल %	३.६	०.५	०.८	०.३	१.१	०.४	०.६	०.५	०.२	०.२	रा.कृ.ग. २०७८
१०.१७	पोखरीको क्षेत्रफल %	०.६	१.४	१.०	१.१	१.४	१.५	२.४	०.६	१.८	१.५	रा.कृ.ग. २०७८
१०.१८	माछापालन गर्ने पोखरी सङ्ख्या	४८७६३	१३४००	१८२०	२५४५	२४०१	१४४८	२१७१	५७२	१५३९	९०५	रा.कृ.ग. २०७८
१०.१९	सिँचाइ सुविधा लिएका कृषक परिवार %	६९.९	८२.९	८०.९	८०.५	८०.१	७०.५	७७.१	९२.९	९५.५	९१.९	रा.कृ.ग. २०७८

सि.नं.	सुचक	नेपाल	मधेश प्रदेश	सप्तरी	सिरहा	धनुषा	महोत्तरी	सर्लाही	रौतहट	बारा	पर्सा	स्रोत
१०.२०	सिँचाइ सुविधा भएका जग्गाको क्षेत्रफल %	५४.५	७४.२	६६.९	६८.२	७२.३	५७.२	७१.०	८८.५	९१.१	८८.३	रा.कृ.ग.२०७८
१०.२१	सिँचाइ सुविधा भएका मध्ये वर्षेभरी सिँचाइभएका कृषक परिवार %	७५.३	८२.१	७४.५	८०.६	८२.१	६६.६	८०.०	९०.३	९०.९	९१.९	रा.कृ.ग.२०७८
१०.२२	सिँचाइ सुविधा भएका मध्ये वर्षेभरी सिँचाइभएका जग्गा क्षेत्रफल %	७२.७	७६.४	६२.४	७३.३	७३.१	५७.४	७५.७	८४.६	८९.९	९०.५	रा.कृ.ग.२०७८
१०.२३	कृषि ऋण लिएका कृषक परिवार %	११.७	१६.२	१२.६	१४.४	१६.४	१७.४	१८.५	१७.७	१६.८	१६.६	रा.कृ.ग.२०७८
१०.२४	कृषि ऋण आवश्यक भएका कृषक परिवार %	३४.३	३१.६	२९.६	३६.६	२९.६	३३.९	३०.१	३३.३	२८.९	३०.०	रा.कृ.ग.२०७८
१०.२५	कृषि बीमा गरेका कृषक परिवार %	४.४	१.२	१.२	१.१	१.२	०.७	१.५	१.४	१.६	१.०	रा.कृ.ग.२०७८
१०.२६	सरकारी अनुदान प्राप्त गरेका कृषक परिवार %	७.५	३.७	५.२	२.५	३.४	२.१	१.५	१०.३	२.१	३.२	रा.कृ.ग.२०७८
१०.२७	जलवायु परिवर्तन बारेमा जानकारी भएका कृषक परिवार %	४३.७	३८.९	४८.०	३२.९	४३.२	४०.३	३३.०	३६.९	३८.६	३७.४	रा.कृ.ग.२०७८
१०.२८	कृषिमा जलवायु परिवर्तनको प्रभावका बारेमा रिपोर्टिङ गरेका कृषकपरिवार %	३९.७	३३.८	४१.३	२७.८	३९.०	३६.७	२७.६	३१.७	३२.३	३३.७	रा.कृ.ग.२०७८
१०.२९	आफ्नै उत्पादनले घरपरिवारको उपभोगमा अपर्याप्तता रहेको कुल कृषक परिवार %	५५.०	४३.०	३९.७	४३.०	४७.३	४६.९	४६.१	४५.६	३६.९	३५.१	रा.कृ.ग.२०७८
११.००	उद्योग प्रतिष्ठान											
११.१	उद्योग प्रतिष्ठानहरूको सङ्ख्या	६०१८५	७२७९									रा.औ.स. २०७६
११.२	उद्योग प्रतिष्ठानहरूमा संलग्न व्यक्तिहरूको सङ्ख्या	४,९१,२२८	८०७७३									रा.औ.स. २०७६
११.३	प्रति प्रतिष्ठान संलग्न व्यक्तिको औसत सङ्ख्या	८.२	११.१									रा.औ.स. २०७६
११.४	उद्योग प्रतिष्ठानहरूमा रोजगार व्यक्तिहरूको सङ्ख्या	३,८१,६८६	६८४८८.०									रा.औ.स. २०७६

सि.नं.	सुचक	नेपाल	मधेश प्रदेश	सप्तरी	सिरहा	धनुषा	महोत्तरी	सर्लाही	रौतहट	बारा	पर्सा	स्रोत
११.५	प्रति प्रतिष्ठान रोजगार व्यक्तिको औसत सङ्ख्या	६.३	९.४									रा.औ.स. २०७६
११.६	प्रति संलग्न व्यक्ति औसत वार्षिक उत्पादन मूल्य (रु.हजार)	२४४५.२	२६६०.२									रा.औ.स. २०७६
११.७	उत्पादन लागत अनुपात	१.४	१.४									रा.औ.स. २०७६
११.८	लागत उत्पादन अनुपात	०.७	०.७									रा.औ.स. २०७६
१२	जीवनस्तर											
१२.१	औसत प्रतिव्यक्ति वार्षिक उपभोग खर्च (प्रचलित मूल्यमा)	१,३०,८५३	८६,८८४									नेपाल जीवनस्तर सर्वेक्षण २०७९/८०
१२.२	गरिबी दर प्रतिशत	२०.३	२२.५									
१२.३	गरिबीको विषमता	४.५	४.६									
१२.४	गरिबी गहनता	१.५	१.४									

खण्ड - एकः

मधेश प्रदेशको संक्षिप्त परिचय

मधेश प्रदेश पूर्णतः तराईका भू-भाग मात्र समेटिएको प्रदेश हो। यस प्रदेशको २६ डिग्री ३ मिनेट देखि २७ डिग्री ७ मिनेट उत्तरी अक्षांश र ८४ डिग्री १ मिनेट देखि ८७ डिग्री १ मिनेट पूर्वी देशान्तरसम्म फैलिएको छ। यस प्रदेशको पूर्वमा कोशी नदी, दक्षिणमा भारतको विहार राज्य, उत्तरमा कोशी प्रदेश र बागमती प्रदेश र पश्चिममा बागमती प्रदेश पर्दछन्। मधेश प्रदेशमा ८ जिल्ला रहेका छन्। मधेश प्रदेश नेपालको कुल क्षेत्रफलको ६.५ प्रतिशत भू-भाग ओगटेको छ। यस प्रदेशको सबैभन्दा ठुलो जिल्ला सप्तरी (१,३६३ व.कि.मि.) र सानो जिल्ला महोत्तरी (१,००२ व.कि.मि.) हुन्। मधेश प्रदेशको राजधानी जनकपुरधाममा रहेको छ। मधेश प्रदेशमा मिश्रित जातजातिहरू बसोबास गर्छन्। यस प्रदेशमा यादव, मुस्लिम, तेली, थारू, कोइरी, चमार, दुसाद, मुसहर, धानुक कुर्मी, केवट, मल्लाह, कानु, सुँढी, तराइ ब्राह्मण, पहाडी ब्राह्मण, क्षेत्री, तामाङका साथ अन्य जातहरू बसोबास गर्दछन्। मधेश प्रदेश पूर्वी भाग पुरातन राज्य मिथिलाको एक हिस्सा थियो जसको राजधानी जनकपुरधाम थियो र हाल आएर मधेश प्रदेशको राजधानी पनि जनकपुरधाममा रहेको छ। मधेश प्रदेशमा हिन्दु धर्मालम्बीहरूको बाहुल्यता रहेको छ। यहाँ इस्लाम, बौद्ध र इसाई धर्मालम्बीहरूको पनि बसोबास छ। यस प्रदेशमा मैथिली मातृभाषीको बाहुल्य रहेको छ। यसको साथै यहाँ भोजपुरी, बज्जिका, मगही, नेपाली, थारू भाषाहरू पनि बोलिन्छन्। अरू प्रदेशको तुलनामा यस प्रदेशको मानव विकास सूचकाङ्क सबैभन्दा कमजोर छ।

राष्ट्रिय जनगणना २०७८ अनुसार मधेश प्रदेशको जनसङ्ख्या ६१,१४,६०० रहेको छ। आर्थिक रूपमा तराई नेपालको सबैभन्दा उर्वर र उत्पादनशील क्षेत्र हो जहाँ कृषि प्रधान आर्थिक क्षेत्र रहेको छ। मुख्य कृषि उत्पादनहरू धान, गहुँ, तरकारी बाली, जुट, उखु, तोरी, तम्बाकु, जडीबुटी र मसला हुन्। यहाँ अधिकांश कृषिमा आधारित उद्योग छन्। यसबाहेक यो क्षेत्र वन सम्पदामा सम्पन्न छ।

सन् २०१९ को युएनडीपीको प्रतिवर्धनअनुसार यस प्रदेशको मानव विकास सूचकाङ्क ०.५१ रहेको छ। यस प्रदेशमा छठ, इद, होली, दुर्गापुजा (दशैं), तिहार (दीपावली), विवाहपञ्चमी, रामनवमी, जुडशीतल, चौरचन, सिरूवा आदि चाडपर्व मनाइन्छ। गढीमाई, रामजानकी मन्दिर, छिन्नमस्ता, जलेश्वर, धनुषाधाम, कङ्कालिनी यहाँका प्रमुख स्थलहरू हुन्। मधेश प्रदेशमा लगभग ६६ प्रतिशत मानिसहरू कृषि पेशामा लागेका छन्। यस प्रदेशका सबै जिल्लाहरूमा प्रशस्त धान, गहुँ, मकैको उत्पादन हुन्छ। यस प्रदेशलाई नेपालको अन्नको भण्डार पनि भनिन्छ। यहाँ विभिन्न, दलहन, तेलहन, नगद बाली लगाइन्छ। पशुपालन यस प्रदेशको अर्थतन्त्रको अभिन्न अङ्ग हो।

आर्थिक रूपमा तराई नेपालको सबैभन्दा उर्वर र उत्पादनशील क्षेत्र हो जहाँ कृषि प्रधान आर्थिक क्षेत्र रहेको छ। मुख्य कृषि उत्पादनहरू धान, गहुँ, तरकारी बाली, जुट, उखु, तोरी, सुर्ती, जडीबुटी र मसला हुन्। यहाँ अधिकांश कृषिमा आधारित उद्योग छन्। यसबाहेक यो क्षेत्र वन सम्पदामा सम्पन्न छ।

यस प्रदेशमा छठ, इद, होली, दुर्गापुजा (दशैं), तिहार (दीपावली), विवाहपञ्चमी, रामनवमी, जुडशीतल, चौरचन, सिरूवा आदि चाडपर्व मनाइन्छ। गढीमाई, रामजानकी मन्दिर, छिन्नमस्ता, जलेश्वर, धनुषाधाम, कङ्कालिनी यहाँका प्रमुख धार्मिक स्थलहरू हुन्। मधेश प्रदेशमा लगभग ६६ प्रतिशत मानिसहरू कृषि पेशामा लागेका छन्। यस प्रदेशका सबै जिल्लाहरूमा प्रशस्त धान, गहुँ, मकैको उत्पादन हुन्छ। यस प्रदेशलाई नेपालको अन्नको भण्डार पनि भनिन्छ।

यहाँ विभिन्न, दलहन, तेलहन, नगदे बाली लगाइन्छ। पशुपालन यस प्रदेशको अर्थतन्त्रको अभिन्न अङ्ग हो। यस प्रदेशले देशको करिब २५ प्रतिशत धान र २९ प्रतिशत गहुँ उत्पादन गर्दछ।

यो प्रदेश नेपालको प्रमुख माछा उत्पादन केन्द्रको रूपमा विकास भइरहेको छ। यस प्रदेशको प्रमुख औद्योगिक केन्द्र विरगञ्ज पथलैया करिडोर हो। यहाँ चिनी, चुरोट, साबुन, सिमेन्ट, छड आदि उद्योगहरू रहेका छन्। यस प्रदेशका राजविराज, लाहान, सिरहा, जनकपुर, बर्दिबास, जलेश्वर, मलङ्गवा, गौर, वीरगञ्ज, कलैया, जितपुर सिमरा, निजगढ, चन्द्रनिगाहपुर आदि सहरी क्षेत्रहरूमा व्यापार, होटल व्यवसायहरू संचालन भइरहेका छन्। वीरगञ्ज नेपालको सबैभन्दा ठुलो व्यापारिक नाका हो। यो नाका नेपाल र भारत बीचको प्रमुख प्रवेशद्वार पनि हो। मधेश प्रदेशमा पर्सा राष्ट्रिय निकुञ्ज पर्दछ।

यस प्रदेशमा जनकपुर गढीमाई, छिन्नमस्ता, कङ्कालिनी मन्दिर र विभिन्न ठाउँमा मस्जिदहरू रहेका छन्। यी प्राकृतिक तथा सांस्कृतिक धरोहरहरूले यस प्रदेशमा पर्यटन उद्योग विकासको सम्भावना देखिन्छ। यस प्रदेशको वीरगञ्जमा सुक्खा बन्दरगाह रहेको छ। त्यस्तै रक्सौलदेखि अमलेखगंजसम्म पेट्रोलियम पाइपलाइन बिछ्याएको छ। बाराको निजगढबाट काठमाडौँ जोड्ने फास्टट्रयाक निर्माणक्रममा रहेको छ। निजगढमा अन्तर्राष्ट्रिय विमानस्थल पनि बन्ने प्रक्रियामा छ। भारतको जयनगरदेखि मधेश प्रदेशको जनकपुर कुर्थाहुँदै महोत्तरीको भंगहासम्म रेल सेवा सुरु छ भने बर्दिबास हुँदै पथलैया र पश्चिम नेपाल जोड्ने गरी रेल यातायात पुर्वाधार विकासका कार्य सुरु भएका छन्।

परिवार सङ्ख्या र जनसङ्ख्या

राष्ट्रिय जनगणना २०७८ अनुसार नेपालमा ६६ लाख ६६ हजार ९ सय ३७ परिवार बसोवास गरिरहेको देखिन्छ भने मधेश प्रदेशमा कुल ११ लाख ५६ हजार ७ सय १५ परिवारहरू रहेका छन्। जिल्लागत आधारमा परिवार सङ्ख्या हेर्दा धनुषा जिल्लामा सबैभन्दा बढी १,७७०९१ परिवार सङ्ख्या र पर्सा जिल्लामा सबैभन्दा कम १,१३,०१३ परिवार सङ्ख्या रहेको देखिन्छ। परिवारमा अक्सर बसोवास गर्ने औसत सदस्य मधेश प्रदेशमा ५.२९ जना रहेको छ।

राष्ट्रिय जनगणना २०७८ अनुसार नेपालको कुल जनसङ्ख्या २,९१,६४,५७८ रहेका छन् भने मधेश प्रदेशको ६१,१४,६०० रहेका छन्। मधेश प्रदेशको जिल्लागत रूपमा जनसङ्ख्याको विवरण हेर्दा सबैभन्दा धेरै जनसङ्ख्या धनुषा जिल्लामा ८,६७ ७४७ र सबैभन्दा कम पर्सा जिल्लामा ६,५४,४७१ रहेको छन्। त्यसैगरी नेपालको लैङ्गिक अनुपात ९५.५९ रहेको छन् भने मधेश प्रदेशको लैङ्गिक अनुपात १००.५५ रहेका छन्।

तालिका १.१ : जिल्ला अनुसार स्थानीय तह (नगरपालिका तथा गाउँपालिका) को सङ्ख्या

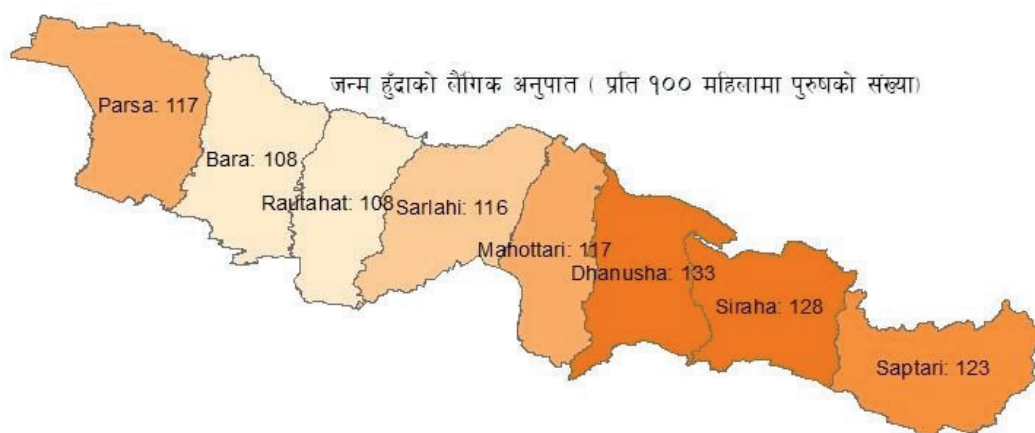
जिल्ला	महानगरपालिका	उपमहानगरपालिका	नगरपालिका	गाउँपालिका	जम्मा स्थानीय तह	वाडसङ्ख्या
नेपाल	६	११	२७६	४६०	७५३	६७४३
मधेश	१	३	७३	५९	१३६	१२७१
सप्तरी	०	०	९	९	१८	१६४
सिरहा	०	०	८	९	१७	१६४
धनुषा	०	१	११	६	१८	१६९
महोत्तरी	०	०	१०	५	१५	१३८

जिल्ला	महानगरपालिका	उपमहानगरपालिका	नगरपालिका	गाउँपालिका	जम्मा स्थानीय तह	वाडसङ्ख्या
सर्लाही	०	०	११	९	२०	२००
रौतहट	०	०	१६	२	१८	१५७
बारा	०	२	५	९	१६	१६७
पर्सा	१	०	३	१०	१४	११२

मधेशमा लैङ्गिक अनुपात

परापूर्व कालदेखि प्राकृतिक रूपमा समाजमा महिला र पुरुषको सङ्ख्यामा सन्तुलन हुँदै आएकोमा पछिल्लो समयमा समाजमा पुरुषको तुलनामा महिलाको जन्म अनुपात घट्दै गएको देखिन्छ । वैज्ञानिक अनुसन्धानले अन्तर्राष्ट्रिय रूपमा नै जन्म हुँदाको लैङ्गिक अनुपात १०५ अर्थात प्रति १०० महिलामा १०५ पुरुषको जन्मलाई स्वभाविक मान्दै आएकोमा नेपालमा र विशेषगरी मधेश प्रदेशमा यस अनुपातमा ठूलो विरचण बढ्दै गएको देखिन्छ । जीवित जन्म भएका एक वर्ष मुनिका प्रति १०० जना बालिकाको जनसङ्ख्यामा बालकको जनसङ्ख्यालाई जन्मदाको लैङ्गिक अनुपात भनिन्छ । राष्ट्रिय जनगणना २०७८ मा गत १२ महिनामा १५ देखि ४९ वर्षका विवाहित महिलाले जन्माएका जीवित बच्चाहरूको लैङ्गिक अनुपात अर्थात जन्मदाको लैङ्गिक अनुपात नेपालको ११२ रहेको छ भने मधेश प्रदेशमा १२२ देखिन्छ । यसले मधेश प्रदेशमा जनगणनाको समयभन्दा विगत बाह्र महिनामा १०० महिलाको जन्म हुँदा १२२ पुरुषको जन्म भएको बताउँछ । यसले २० वर्ष पछि मधेशमा १०० जना महिला हुँदा १२२ जना पुरुष हुने देखिन्छ ।

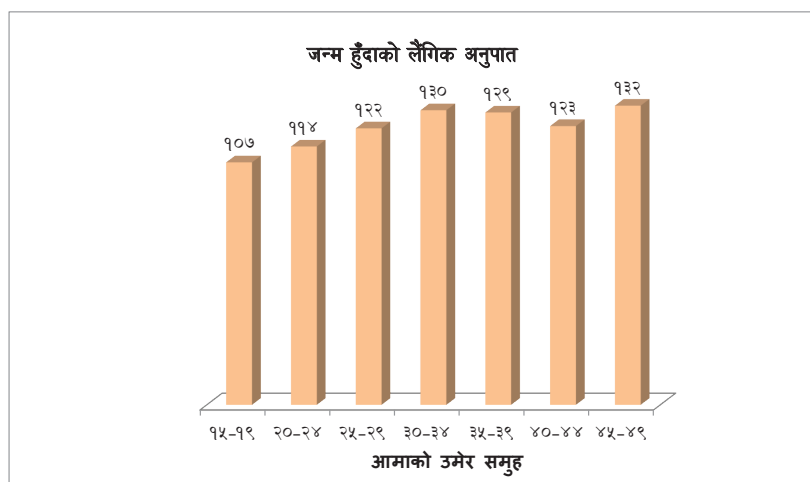
ग्राफ १.१: मधेश प्रदेशको जिल्ला अनुसार जन्मदाको लैङ्गिक अनुपात



मधेश प्रदेशमा जिल्लागत रूपमा हेर्दा सबैभन्दा बढी जन्मदाको लैङ्गिक अनुपात धनुषामा १३३ रहेको छ भने सिरहामा १२८, सप्तरीमा १२३, महोत्तरी र पर्सामा ११७/११७, सर्लाहीमा ११६ रहेका छन् भने सबैभन्दा कम रौतहट र बारा जिल्लामा १०८/१०८ रहेका छन् । यसरी धनुषा, सिरहा र सप्तरीमा जन्मदाको मधेश प्रदेशको औसतभन्दा लैङ्गिक अनुपात झन् बढी रहेको देखिन्छ ।

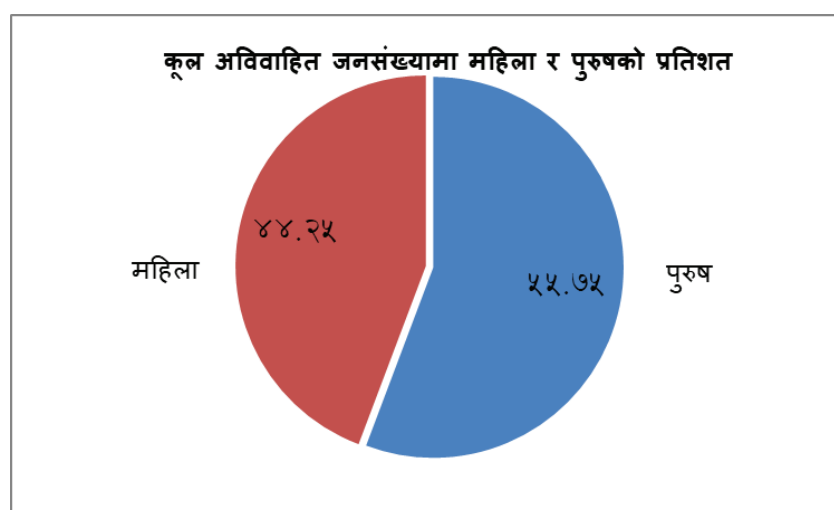
मधेश प्रदेशमा प्रजनन उमेर समुह (१५-१९ वर्ष) उमेर समुहका महिलाले जन्माएका बच्चाको लैङ्गिक अनुपात १०७ रहेकोमा (४५-४९ वर्ष) समुहका महिलाले जन्माएका बच्चाको लैङ्गिक अनुपात १३२ रहेको देखिन्छ । ढिला बिहे गर्ने, कम बच्चा जन्माउने र छोरा जन्माउने इच्छाले लैङ्गिक अनुपात बढ्दै गएको देखिन्छ ।

ग्राफ १.२: आमाको उमेर समुह अनुसार जन्मदाको लैङ्गिक अनुपात



राष्ट्रिय जनगणना २०७८ अनुसार मधेश प्रदेशमा रहेको कूल जनसङ्ख्या ६१ लाख १४ हजारमध्ये १० वर्ष र सो भन्दा माथिका जनसङ्ख्या ४७ लाख ७० हजारमा पुरुष २३ लाख ५५ हजार र महिला २४ लाख १४ हजार मध्ये ९ लाख २८ हजार पुरुष र ६ लाख ६६ हजार महिला अविवाहित रहेका छन् । त्यसैगरी १० वर्षभन्दा मुनिका जम्मा जनसङ्ख्या १३ लाख ४४ हजारमा पुरुष ७ लाख १० हजार र महिला ६ लाख ३३ हजार छन् । यस प्रकार मधेश प्रदेशका कूल जनसङ्ख्यामा २९ लाख ३९ हजार अविवाहित जनसङ्ख्या रहेकोमा १६ लाख ३८ हजार अर्थात ५५.७५ प्रतिशत पुरुष र १३ लाख मात्र अर्थात ४४.२५ प्रतिशत महिला अविवाहित छन् । यसरी अहिले कायम रहेकै जनसङ्ख्यामा ३ लाख ३८ हजार पुरुषको जनसङ्ख्या महिलाभन्दा बढी रहेको देखिन्छ । यसरी अबको २० वर्षपछि प्रत्येक १०० जना महिलाको विवाह हुँदा १५ देखि १८ जना पुरुषले जोडी नभेटाउन सक्छन् ।

ग्राफ १.३: कुल अविवाहित जनसङ्ख्यामा महिला र पुरुषको प्रतिशत



त्यसैगरी विदेशमा बसोबास गर्ने मधेशका अनुपस्थित जनसङ्ख्या ३ लाख ४ हजारमध्ये पुरुष २ लाख ९२ हजार र महिला ११ हजार छन् । अनुपस्थित मध्ये २५ वर्ष मुनिका पुरुष १ लाख २७ हजार रहेको र अधिकांश अविवाहित रहेका छन् । आगामी दिनमा यी अनुपस्थित पुरुष यूवाहरु स्वदेश फर्केर विवाह बन्धनमा बाँधिने भएकाले भविष्यमा झनै अविवाहित महिलाको सङ्ख्या कम हुने देखिन्छ ।

गरिबी

नेपालमा विगत तीन दशकदेखि राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय (साविक केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग) ले नेपाल जीवनस्तर सर्वेक्षणका आधारमा उपभोग विधिबाट गरिबीको अनुमान गर्दै आएको छ । नेपालले उपभोग खर्चका आधारमा गरिबीको अनुमान गर्दै आएको छ । यो विधि नेपालको आधिकारिक विधि हो । विश्व बैंकले प्रतिपादन गरेको जीवनस्तर मापन सर्वेक्षणको अध्यावधिक ढाँचा र विधि अनुसार सञ्चालन गरिएको नेपाल जीवनस्तर सर्वेक्षण चौथो २०७९/८० ले गरिबीको अवस्था आकलन गर्न प्रतिव्यक्ति प्रतिदिन औसतमा २२३६ किलो क्यालोरी आवश्यक पर्ने देखाएको छ । यसभन्दा अगाडी तेस्रो सर्वेक्षण २०६६/६७ मा प्रतिव्यक्ति प्रतिदिन औसतमा २२२० किलो क्यालोरी आवश्यक पर्ने थियो । यस सर्वेक्षण अनुसार औसत प्रतिव्यक्ति वार्षिक नेपालीको उपभोग खर्च रु.१ लाख ३० हजार ८५३ रहेको छ । यस सर्वेक्षणमा औसतमा प्रतिव्यक्ति प्रतिदिन आवश्यक क्यालोरी २२३६ किलो क्यालोरीका आधारमा आवश्यक खाद्य गरिबी रु. ३५,०२९ र गैर खाद्य गरिबी रेखा रु. ३७,८७९ गरी कूल न्यूनतम वार्षिक लागत रु. ७२,९०८ लाई गरिबी रेखा कायम गरिएको छ । अन्तर्राष्ट्रिय स्तरमा विश्व बैंकले दैनिक २.१५ अमेरिकी डलरभन्दा कम आय भएका मानिसलाई अति गरिब मानेको अवस्थामा गरिबीको नेपाली मापदण्ड विश्व बैंककै मापदण्डको हाराहारीमा रहेको पाइन्छ । यसरी कायम भएको नयाँ गरिबी रेखा अनुसार नेपालमा गरिबीको दर २०.२७ प्रतिशत रहेको छ । त्यसैगरी शहरी क्षेत्रमा १८.३४ प्रतिशत र ग्रामिण क्षेत्रमा २४.६६ प्रतिशत रहेका छन् । नेपालमा शहरी क्षेत्रको तुलनामा ग्रामिण क्षेत्रमा गरिबीको दर, गरिबीको विषमता र गरिबीको गहनता बढी देखिन्छ । गरिबीको विषमता सूचकले गरिबीको रेखाबाट कति टाढा रहेका छन् भन्ने जानकारी गराउँदछ । नेपालमा गरिबीको विषमता ४.५ प्रतिशत रहेको छ भने शहरी क्षेत्रमा ४ र ग्रामिण क्षेत्रमा ५.६ रहेको छ । त्यसैगरी गरिबहरुबीचको असमानतालाई गरिबी गहनता भन्ने गरिन्छ । हाल नेपालमा गरिबी गहनता १.५ रहेको छ भने शहरी क्षेत्रमा १.३ र ग्रामिण क्षेत्रमा १.९ रहेको छ । नेपालमा विगत दुई दशकदेखि गरिबीको दर, गरिबीको विषमता र गरिबीको गहनता विस्तारै घट्दै गएको देखिन्छ । वि.सं. २०६०/६१ मा नेपालको गरिबी दर ३०.८५ प्रतिशत रहेकोमा वि.सं. २०७९/८० मा २०.२७ प्रतिशत रहेको छ ।

मधेश प्रदेशमा गरिबीको अवस्था

१५ वटा विश्लेषणात्मक क्षेत्र कायम गरी गरिएको नेपाल जीवनस्तर सर्वेक्षण चौथोले सबैभन्दा कम गरिबी रेखा मधेश प्रदेशको ग्रामिण क्षेत्रमा रु. ४७,३४४ र मधेश प्रदेशको शहरी क्षेत्रको रु.५३,३३५ कायम गरेको छ । मधेश प्रदेशको गरिबी दर २२.५३ प्रतिशत छ भने मधेश प्रदेश शहरी क्षेत्र (नगरपालिका, उपमहानगरपालिका र महानगरपालिका) को गरिबी दर २१.७१ प्रतिशत र मधेश प्रदेश ग्रामिण क्षेत्र (गाउँपालिका) को गरिबी दर २४.९६ प्रतिशत रहेको छ । मधेश प्रदेशमा गरिबीको विषमता ४.६२ प्रतिशत र गरिबीको गहनता १.३६ प्रतिशत रहेको छ । नेपाल जीवनस्तर सर्वेक्षण चौथो अनुसार कूल गरिबी रेखामुनि रहेको जनसङ्ख्यामा गरिबीको फैलावट हेर्दा सबैभन्दा बढी मधेश प्रदेशमा २५.०८ प्रतिशत र सबैभन्दा कम गण्डकी प्रदेशमा ४.८८ प्रतिशत रहेको छ । हाल नेपालमा ५९ लाखभन्दा बढी गरिबी रेखामुनि रहेका जनसङ्ख्या मध्ये मधेश प्रदेशमा करिब १५ गरिब जनसङ्ख्या रहेको देखिन्छ । मधेश प्रदेशका जिल्लाहरुमा वि.सं. २०५८ मा गरिबी दर सप्तरी २८, सिरहा २९, धनुषा २६.९, महोत्तरी २९.१, सर्लाही २६.४, रौतहट ३०.२, बारा २६.९ र पर्सा २३.५ प्रतिशत रहेको थियो । यसरी वि.सं. २०५८ मा मधेश प्रदेशमा कायम रहेका ४६ लाख जनसङ्ख्यामा गरिबी रेखामुनी रहेका जनसङ्ख्या १२ लाख ६७ हजार रहेको देखिन्छ । त्यस समयमा मधेश प्रदेशमा गरिबी दर २७.५ प्रतिशत रहेको थियो । त्यस्तै तहाँ वि.सं. २०६८ मा गरिबी दर २७.६८ प्रतिशत थियो । नेपाल जीवनस्तर सर्वेक्षण चौथो २०७९/८० अनुसार मधेश प्रदेशमा गरिबीदरमा सामान्य कमी भइ हाल २२.५ प्रतिशत गरिबी रहेतापनि यस प्रदेशमा हाल करिब १५ जनसङ्ख्या गरिबी रेखामुनि रहेको देखिन्छ । यसरी २० वर्षको अवधिमा मधेश प्रदेशमा गरिबी रेखामुनि रहेको जनसङ्ख्या करिब २ लाखले बढेको देखिन्छ ।

खण्ड-दुई : पारिवारिक तथा जनसाङ्ख्यिक तथ्याङ्क

परिवार सङ्ख्या र परिवारको औसत आकार

राष्ट्रिय जनगणना २०७८ अनुसार देशभित्र ६६ लाख ६६ हजार ९ सय ३७ परिवार बसोबास गरिरहेको देखिन्छ जसमध्ये ६६ लाख ६० हजार ८ सय ४ परिवारहरु व्यक्तिगत घरपरिवारको रुपमा बसोबास गरेको छ र बाँकी ६०६९ परिवारहरु संस्थागत रहेका छन् । जिल्लागत आधारमा परिवार सङ्ख्या हेर्दा धनुषा जिल्लामा सबैभन्दा बढी १,७७०९१ परिवार सङ्ख्या र पर्सा जिल्लामा सबैभन्दा कम १,१३,०१३ परिवार सङ्ख्या रहेको देखिन्छ ।

परिवारमा अक्सर बसोबास गर्ने औसत सदस्य सङ्ख्या गत दश वर्षको तुलनामा केही कमी देखिन्छ । वि.स. २०७८ मा प्रति परिवार अक्सर बसोबास गर्ने सदस्य ४.३७ जना रहेको देखिन्छ जब कि यो सङ्ख्या वि.स. २०६८ सालमा ४.८८ जना रहेको थियो । जिल्लागत रुपमा हेर्दा औसत परिवार सदस्य सङ्ख्या सबैभन्दा बढी रौतहट जिल्लामा (५.९४ जना) र सप्तरी जिल्लामा सबैभन्दा कम (४.८१ जना) रहेको देखिन्छ । यस सम्बन्धि विवरण तलको तालिकामा दिइएको छ ।

तालिका २.१: जिल्ला अनुसार परिवार सङ्ख्या र परिवारको औसत आकार

क्षेत्र	जम्मा परिवार सङ्ख्या	परिवारको औसत आकार
नेपाल	६६६०८४१	४.३७
मधेश	११५६७१५	५.२९
सप्तरी	१४६८१६	४.८१
सिरहा	१४८५४९	४.९८
धनुषा	१७७०९१	४.९०
महोत्तरी	१३७८८६	५.१३
सर्लाही	१६४८२४	५.२३
रौतहट	१३७०२५	५.९४
बारा	१३११७९	५.८१
पर्सा	११३०१३	५.७९

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८

परिवारको आकार अनुसारको विवरण

राष्ट्रिय जनगणना २०७८ अनुसार देशभित्र ६६ लाख ६६ हजार ९ सय ३७ परिवार बसोबास गरिरहेको देखिन्छ जसमध्ये सबैभन्दा बढी ४ जना भएको परिवार करिब २३ रहेका छन् । त्यसैगरी ३ जना भएका करिब १९ प्रतिशत

र ५ जना भएका परिवार सङ्ख्या करिब १७ प्रतिशत रहेका छन् । मधेश प्रदेशमा परिवारको आकार ठुलो रहेका छन् । मधेश प्रदेशमा रहेका कुल ११ लाख ५६ हजार ७१५ परिवार मध्ये सबैभन्दा बढी ५ जना रहेका परिवार प्रतिशत करिब २० प्रतिशत रहेका छन् भन् ४ जना रहेका परिवार प्रतिशत १९ प्रतिशत छन् । यस सम्बन्धि विवरण तलको तालिकामा दिइएको छ ।

तालिका २.२: जिल्लागत परिवारको आकार अनुसारको विवरण

क्षेत्र	कुल घरपरिवार	परिवारको आकार								
		१ जना	२ जना	३ जना	४ जना	५ जना	६ जना	७ जना	८ जना	९ जना र सोभन्दा बढी व्यक्तिहरू
नेपाल	६६६६९३७	३५७३१५	८८६२२१	१२३५८००	१५२१९३०	११०७२१८	६९५४८४	३७९९२९	२२००६६	२७०९७४
मधेश	११५६७१५	३०५२३	९७४५८	१३२७५८	२२५१४५	२३०२०३	१६७७९२	१०३६७७	६६९२१	१०२२३८
सप्तरी	१४६८५४	४२८८	१४७५३	२००८३	३३८९२	२९३७४	१९४०६	१०८०१	६३४०	७९१७
सिरहा	१४८५७१	३९३६	१३०२५	१९९१९	३२४७३	३०२९४	२०२५१	११५७३	७२६९	९८३१
धनुषा	१७७१४३	५४५१	१७३४६	२४३८९	३८२६४	३५९१५	२३३७६	१३२४०	७८९७	११२६५
महोत्तरी	१३७९०२	३९४०	१२५३८	१६७२५	२६८७३	२७९००	१९९३३	१२०५८	७६०१	१०३३४
सर्लाही	१६४८९३	४४७०	१४२७९	१८२९३	३०९२७	३३३६२	२५२८६	१५५२४	९७७३	१२९७९
रौतहट	१३७०३२	२९३८	८७८७	११३३०	२०७१२	२५७५९	२२२२०	१५७८१	११०५६	१८४४९
बारा	१३१२४०	२७३३	८६४४	११९६२	२२४८८	२५५१५	२०२३९	१३४६५	९३४९	१६८४५
पर्सा	११३०८०	२७६७	८०८६	१००५७	१९५१६	२२०८४	१७०८१	११२३५	७६३६	१४६१८

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८

परिवारमुलीको लिङ्गानुसार परिवार सङ्ख्या

राष्ट्रिय जनगणना २०७८ मा कम्तीमा १० वर्ष उमेर पुगेको र परिवारमा अक्सर उपस्थित बसोबास गर्ने पुरुष वा महिला सदस्य जसले परिवारको व्यवहार चलाउने अर्थात निर्णय प्रक्रियामा मुख्य भूमिका हुने गर्दछ, त्यस्ता व्यक्तिलाई परिवारमुली मानिएको छ । हाल देशमा कुल ६६ लाख ६६ हजार ९३७ परिवार रहेकोमा ती मध्ये ४५ लाख ६३ हजार ६५९ अर्थात ६८.४५ प्रतिशत परिवारमुली पुरुष रहेको पाइन्छ भने बाँकी २१ लाख ३ हजार २७८ परिवार अर्थात ३१.५५ प्रतिशत परिवारमुली महिला रहेको पाइन्छ । मधेश प्रदेशमा कुल ११ लाख ५६ हजार ७१५ परिवार रहेकोमा ती मध्ये ९ लाख ५४ हजार ४५७ अर्थात ७८.२८ प्रतिशत परिवारमुली पुरुष रहेको पाइन्छ भने बाँकी २ लाख ५१ हजार २५८ परिवार अर्थात २१.७२ प्रतिशत परिवारमुली महिला रहेको पाइन्छ । यस सम्बन्धि विवरण तलको तालिकामा दिइएको छ ।

तालिका २.३: परिवारको लिङ्ग अनुसार परिवार सङ्ख्या

क्षेत्र	जम्मा परिवार सङ्ख्या	पुरुष परिवारमुली भएका परिवार		महिला परिवारमुली भएका परिवार	
		सङ्ख्या	प्रतिशत	सङ्ख्या	प्रतिशत
नेपाल	६६६६९३७	४५६३६५९	६८.४५	२१०३२७८	३१.५५
मधेश	११५६७१५	९०५४५७	७८.२८	२५१२५८	२१.७२
सप्तरी	१४६८५४	११३७१३	७७.४३	३३१४१	२२.५७
सिरहा	१४८५७१	१०२६००	६९.०६	४५९७१	३०.९४
धनुषा	१७७१४३	१२०८२२	६८.२१	५६३२१	३१.७९
महोत्तरी	१३७९०२	१००७३५	७३.०५	३७१६७	२६.९५
सर्लाही	१६४८९३	१३२९८७	८०.६५	३१९०६	१९.३५
रौतहट	१३७०३२	११७१८४	८५.५२	१९८४८	१४.४८
बारा	१३१२४०	११५०१४	८७.६४	१६२२६	१२.३६
पर्सा	११३०८०	१०२४०२	९०.५६	१०६७८	९.४४

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८

उमेर अनुसार परिवारमुलीको सङ्ख्या

राष्ट्रिय जनगणना २०७८ को नतिजाले अधिकांश परिवारका परिवारमुलीहरू ३० देखि ३९ वर्ष उमेर समूहका रहेका देखिन्छ । परिवारमुली ३० देखि ३९ वर्ष उमेर समूहमा सबैभन्दा बढी १५५१६७९ र सबैभन्दा कम १० देखि १४ वर्ष उमेर समूहमा ७३३१ रहेको देखिन्छ । मधेश प्रदेशमा सबैभन्दा बढी ४० देखि ४९ वर्ष उमेर समूहमा र सबैभन्दा कम १० देखि १४ वर्ष उमेर समूहमा ९८५ रहेको देखिन्छ । त्यसैगरी नेपालमा ३१.५ प्रतिशत परिवारको परिवारमुली महिला रहेका छन् भने मधेश प्रदेशमा २१.७ प्रतिशत परिवारमा परिवारमुली महिला रहेका छन् । यस सम्बन्धि विवरण तलको तालिकामा दिइएको छ ।

तालिका २.४: उमेर समूह अनुसार परिवारमुलीको सङ्ख्या

क्षेत्र	लिङ्ग	जम्मा परिवार सङ्ख्या	परिवारमुलीको उमेर							
			१०-१४	१५-१९	२०-२९	३०-३९	४०-४९	५०-५९	६०-६९	७० वा सो भन्दा बढी
नेपाल	जम्मा	६६६६९३७	७३३१	६७९७४	८१९२८२	१५११६७९	१५१३७३९	१२८३०१५	८८४४२६	५३९४९१
	पुरुष	४५६३६५९	३८१७	३५८१८	४३५८३६	९४३२२९	१०८०७७९	९९६९६६	६७६७७४	३९०४४०
	महिला	२१०३२७८	३५१४	३२१५६	३८३४४६	६०८४५०	४३२९६०	२८६०४९	२०७६५२	१४९०५१
मधेश	जम्मा	११५६७१५	९८५	७२४५	१२३७५८	२७४०८३	२७९२६९	२२५९३२	१५६६१४	८८८२९
	पुरुष	९०५४५७	७३३	४९९१	७६९००	१९०६९७	२२६१४५	१९७१५०	१३५०२०	७३८२१
	महिला	२५१२५८	२५२	२२५४	४६८५८	८३३८६	५३१२४	२८७८२	२१५९४	१५००८

क्षेत्र	लिंग	जम्मा परिवार सङ्ख्या	परिवारमुलीको उमेर							
			१०-१४	१५-१९	२०-२९	३०-३९	४०-४९	५०-५९	६०-६९	७० वा सो भन्दा बढी
सप्तरी	जम्मा	१४६८५४	६७	६८५	१६२१२	३३६९९	३३९६५	२९१२२	२०२०६	१२८९८
	पुरुष	११३७१३	५३	४८३	१०३३५	२२८९३	२७०८५	२५०५३	१७१८३	१०६२८
	महिला	३३१४१	१४	२०२	५८७७	१०८०६	६८८०	४०६९	३०२३	२२७०
सिरहा	जम्मा	१४८५७१	१८६	१०५५	१७७२८	३६५५०	३४५९७	२७९६७	१९९१४	१०५७४
	पुरुष	१०२६००	१२९	६४७	८५७२	२०६६३	२४६५०	२३०८३	१६३६८	८४८८
	महिला	४५९७१	५७	४०८	९१५६	१५८८७	९९४७	४८८४	३५४६	२०८६
धनुषा	जम्मा	१७७१४३	१४२	१३७५	२१२३७	४३३९०	४०१८३	३३००३	२५०३७	१२७७६
	पुरुष	१२०८२२	१०५	७८८	९५३६	२४१७८	२८१०९	२६९६३	२०८७१	१०२७२
	महिला	५६३२१	३७	५८७	११७०१	१९२१२	१२०७४	६०४०	४१६६	२५०४
महोत्तरी	जम्मा	१३७९०२	९९	७३३	१४७८३	३२७६९	३२३९१	२६२६८	१९८९०	१०९६९
	पुरुष	१००७३५	७८	४४१	७७२४	१९८८८	२४४८९	२२२८०	१६९९२	८८४३
	महिला	३७१६७	२१	२९२	७०५९	१२८८१	७९०२	३९८८	२८९८	२१२६
सर्लाही	जम्मा	१६४८९३	१५४	१०२८	१८३६८	३९५३८	४०१८८	३१७४४	२१३९२	१२४८१
	पुरुष	१३२९८७	१०८	७२६	१२५७३	२९४११	३३६८८	२७९४६	१८३४२	१०१९३
	महिला	३१९०६	४६	३०२	५७९५	१०१२७	६५००	३७९८	३०४०	२२८८
रौतहट	जम्मा	१३७०३२	१२७	८१६	१४५६०	३२३१२	३४५५४	२७०१७	१७०९६	१०५५०
	पुरुष	११७८८४	९४	६३८	११०६७	२५९३८	३०४०५	२४८३८	१५१८३	९०२१
	महिला	१९८४८	३३	१७८	३४९३	६३७४	४१४९	२१७९	१९१३	१५२९
बारा	जम्मा	१३१२४०	१०८	७५१	११३६४	३०३१५	३३८३८	२७२७४	१७३७७	१०२१३
	पुरुष	११५०१४	८७	६००	९१११	२५२७९	३०३९३	२५०१२	१५६१६	८९१६
	महिला	१६२२६	२१	१५१	२२५३	५०३६	३४४५	२२६२	१७६१	१२९७
पर्सा	जम्मा	११३०८०	१०२	८०२	९५०६	२५५१०	२९५५३	२३५३७	१५७०२	८३६८
	पुरुष	१०२४०२	७९	६६८	७९८२	२२४४७	२७३२६	२१९७५	१४४६५	७४६०
	महिला	१०६७८	२३	१३४	१५२४	३०६३	२२२७	१५६२	१२३७	९०८

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८

परिवारमा अनुपस्थित (विदेश अक्सर बसोबास गर्ने) जनसङ्ख्या

राष्ट्रिय जनगणना २०७८ अनुसार देशभरका १५ लाख ५५ हजार ९६१ (२३.४%) घरपरिवारहरूबाट २१ लाख ९० हजार ५९२ जना अनुपस्थित रही विदेशमा अक्सर बसोबास गरेको देखिन्छ जस मध्ये पुरुष १७,९९,६७५ (८२.२%) र महिला ३९,०९,१७ (१७.८%) रहेका छन्। मधेश प्रदेशका २,५२,०१५ घरपरिवारहरूबाट ३ लाख ४ हजार २८६ जनसङ्ख्या विदेशमा अक्सर बसोबास गरेको देखिन्छ । जस मध्ये पुरुष ९६ प्रतिशत र महिला करिब ४ प्रतिशत रहेका छन् । जिल्ला अनुसार सबैभन्दा बढी धनुषा जिल्ला बाट ७३,६८८ जना र सबैभन्दा कम

पर्सा जिल्ला बाट ११५९० जना विदेशमा अक्सर बसोबास गरेको देखिन्छ । यस सम्बन्धि विवरण तलको तालिकामा दिइएको छ ।

तालिका २.५: परिवारमा अनुपस्थित (विदेश अक्सर बसोबास गर्ने) जनसङ्ख्या

क्षेत्र	अनुपस्थित (अक्सर विदेशमा बस्ने) जनसङ्ख्या			
	परिवार सङ्ख्या	जम्मा जनसङ्ख्या	पुरुष	महिला
नेपाल	१५५५९६१	२१९०५९२	१७९९६७५	३९०९१७
मधेशप्रदेश	२५२०१५	३०४२८६	२९२४२७	११८५९
सप्तरी	२८७८३	३३५१०	३२३३८	११७२
सिरहा	४७९३५	५६४९१	५५५३०	९६१
धनुषा	६१०००	७३६८८	७१९२०	१७६८
महोत्तरी	४२४३६	५२६७४	५१०७०	१६०४
सर्लाही	२९०५४	३५०८४	३२६६९	२४१५
रौतहट	१८९९५	२३८९२	२२६४५	१२४७
बारा	१४४७२	१७३५७	१५८२४	१५३३
पर्सा	९३४०	११५९०	१०४३१	११५९

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८

घरको स्वामित्व

राष्ट्रिय जनगणना २०७८ मा परिवारले उपयोग गरिरहेको घरको स्वामित्व सन्दर्भमा कुल ६६६०८४१ घरपरिवारमध्ये ८६.० प्रतिशत परिवारहरू आफ्नै घरको स्वामित्वमा बसोबास गरिरहेको देखिन्छ भने १२.८ प्रतिशत परिवारहरू भाडामा बसिरहेको देखिन्छ । यस सम्बन्धि विवरण तलको तालिकामा दिइएको छ ।

तालिका २.६: घरको स्वामित्व अनुसार परिवार सङ्ख्या

क्षेत्र	जम्मा परिवार सङ्ख्या	घरको स्वामित्व			
		आफ्नै	भाडामा	संस्थागत	अन्य
नेपाल	६६६०८४१	५७२८५८६	८५०५६२	३६८०९	४४८८४
मधेश	११५६३८३	१११७१८८	२६६३३	४७५३	७८०९
सप्तरी	१४६८१६	१४३६२८	१२४५	६१२	१३३१
सिरहा	१४८५४९	१४४३७६	१९०४	७०२	१५६७
धनुषा	१७७०९१	१६८४३९	६८०९	१०५०	७९३
महोत्तरी	१३७८८६	१३४१५३	२१६४	३६१	१२०८
सर्लाही	१६४८२४	१६११३५	२३०६	४३०	९५३

क्षेत्र	जम्मा परिवार सङ्ख्या	घरको स्वामित्व			
		आफ्नै	भाडामा	संस्थागत	अन्य
रौतहट	१३७०२५	१३३९११	१८७०	४६९	७७५
बारा	१३११७९	१२६७५२	३३४४	३३२	७५१
पर्सा	११३०१३	१०४७९४	६९९१	७९७	४३१

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८

घरको जगको बनोट अनुसार घरपरिवार सङ्ख्या

राष्ट्रिय जनगणना २०७८ अनुसार परिवारले प्रयोग गरिरहेको आवासिय एकाइहरूमध्ये २२००८८६ (३३.०%) को घरको जग माटोको जोडाई भएको ईटा ढुङ्गाबाट बनेको, १९८४०२९ (२९.८%) सिमेन्टको जोडाई भएको ईटा ढुङ्गाबाट बनेको, १४९२६९३ (२२.४ %) ढलान पिल्लर सहितको, ९४४१४८ (१४.२%) काठ/बाँसको खम्बा गाडिएको देखिन्छ। यस सम्बन्धि विवरण तलको तालिकामा दिइएको छ ।

तालिका २.७: घरको जगको बनोट अनुसार घरपरिवार सङ्ख्या

क्षेत्र	जम्मा परिवार सङ्ख्या	माटोको जोडाई भएको ईटा/ढुङ्गा	सिमेन्टको जोडाई भएको ईटा/ढुङ्गा	ढलान पिल्लर सहितको	काठ/बाँसको खम्बा गाडेको	अन्य
नेपाल	६६६०८४१	२२००८८६	१९८४०२९	१४९२६९३	९४४१४८	३९०८५
मधेश	११५६३८३	१२८३५५	३७६८४६	२०३६५६	४४१३७८	६१४८
सप्तरी	१४६८१६	१७४८८	४०६९०	२४९९९	६२७२९	९१०
सिरहा	१४८५४९	१४५७२	४९५९३	२६६८८	५६७३१	९६५
धनुषा	१७७०९१	१६२५८	५९०४१	४०६९२	६०१७९	९२१
महोत्तरी	१३७८८६	११४८८	४३२४६	२३३५४	५९२८२	५१६
सर्लाही	१६४८२४	१९६३२	५४१६८	२३२५१	६६५६५	१२०८
रौतहट	१३७०२५	२२९६३	४४२५०	१७०००	५२१८४	६२८
बारा	१३११७९	१८६००	४७९५०	२२८९९	४११७५	५५५
पर्सा	११३०१३	७३५४	३७९०८	२४७७३	४२५३३	४४५

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८

घरको बाहिरी गारो अनुसार घरपरिवार सङ्ख्या

राष्ट्रिय जनगणना २०७८ अनुसार परिवारले बसोवासका लागि प्रयोग गरिरहेका घरको बाहिरी गारो २०४२९७८ (३०.७%) माटोको जोडाई भएको ईटा ढुङ्गाबाट, ३४७४९५७ (५२.२%) सिमेन्टको जोडाई भएको ईटा ढुङ्गाबाट ७७९९२२ (११.७%) बाँसजन्य सामग्रीबाट, २१०६९४ (३.२%) काठ/फल्याकबाट र ८०९८९ (१.२%) घरको छाना जस्ता/ टिन/च्यादरबाट बनेको देखिन्छ। यस सम्बन्धि विवरण तलको तालिकामा दिइएको छ ।

तालिका २.८: घरको बाहिरी गारो अनुसार घरपरिवार सङ्ख्या

क्षेत्र	जम्मा	माटोको जोडाई भएको ढुङ्गा	सिमेन्टको जोडाई भएको ढुङ्गा	काठ/ फल्याक	बाँसजन्य सामग्री	काचो ढुङ्गा	जस्ता/ टिन/च्यादर	प्रिफ्याब	अन्य
नेपाल	६६६०८४१	२०४२९७८	३४७४९५७	२१०६९४	७७९९२२	२८१४१	८०९८९	२०६४	४१०९६
मधेश	११५६३८३	११३७६१	५५२२२९	४१४०२	४३६३७५	२२२६	२०६५	१७७	८१४८
सप्तरी	१४६८१६	१३५५६	६०७३३	३७३७	६६७९०	२५७	६५८	९७	९८८
सिरहा	१४८५४९	१३६२४	७३००५	४८९१	५५४०३	१८७	३०२	९	११२८
धनुषा	१७७०९१	१५२७९	९६८३५	५१६४	५७९२०	१९०	१७९	९	१५१५
महोत्तरी	१३७८८६	१०५२३	६२८११	४९८८	५८१८१	१८४	१११	१४	१०७४
सर्लाही	१६४८२४	१६०४०	७०२४९	७२८६	६९८८३	१७४	१२९	१४	१०४९
रौतहट	१३७०२५	२०७६४	५८६१४	६०३७	५०१८१	३४७	१३५	१५	९३२
बारा	१३११७९	१६७०९	६८२७८	५९९७	३८४६१	५५७	३४६	१६	८१५
पर्सा	११३०१३	७२६६	६१७०४	३३०२	३९५५६	३३०	२०५	३	६४७

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८

घरको छानाको बनोट अनुसार घरपरिवारको सङ्ख्या

राष्ट्रिय जनगणना २०७८ अनुसार नेपालमा घरपरिवारले बसोवासका लागि प्रयोग गरिरहेका घरको छाना सबैभन्दा बढी जस्ता/टिन/च्यादर भएको करिब ४२ प्रतिशत र सिमेन्टले ढलान भएको करिब ३८ प्रतिशत रहेका छन् । त्यसैगरी मधेश प्रदेशमा घरपरिवारले प्रयोग गरेको घरको छानो सबैभन्दा बढी टायल/ खपडा/ झिँगटीको ३७ प्रतिशत भन्दा बढी रहेको छ भने सिमेन्टको ढलान भएको ३५ प्रतिशतभन्दा बढी रहेका छन् भने जस्ता/टिन/च्यादर भएको करिब १९ प्रतिशत रहेका छन् । यस सम्बन्धि विवरण तलको तालिकामा दिइएको छ ।

तालिका २.९: घरको छानाको बनोट अनुसार घरपरिवारको सङ्ख्या

क्षेत्र	जम्मा	जस्ता/टिन/ च्यादर	सिमेन्ट ढलान	खर/ पराल/ छवाली	टायल/ खपडा/ झिँगटी	ढुङ्गा/ स्लेट	काठ/ फल्याक	माटो	अन्य
नेपाल	६६६०८४१	२७९३१७९	२५१५३९७	२५९४१६	६१३८९९	४०५७९०	१८१८७	४८०८८	६८८५
मधेश	११५६३८३	२२२३४०	४०७१६६	८२९९९	४३२१११	४८०५	४८६७	०	२०९५
सप्तरी	१४६८१६	८९९८९	३९७६८	९५२५	६२५८	४२६	३८८	०	४६२
सिरहा	१४८५४९	५६४९४	५१६८३	१२३१५	२६७०३	४००	५६२	०	३९२
धनुषा	१७७०९१	२१६१९	७८८३२	६४४१	६८५८७	५९९	७१८	०	२९५
महोत्तरी	१३७८८६	७५७७	४६६१६	६६८५	७५२०२	४५०	११९२	०	१६४

क्षेत्र	जम्मा	जस्ता/टिन/ च्यादर	सिमेन्ट ढलान	खर/ पराल/ छवाली	टायल/ खपडा/ झिँगटी	ढुङ्गा/ स्लेट	काठ/ फल्याक	माटो	अन्य
सर्लाही	१६४८२४	१०१०३	४२५७१	१३०७७	९७६७७	४२७	६५५	०	३१४
रौतहट	१३७०२५	१०१६८	४२५८५	१३२३३	६९५१६	७५७	५३६	०	२३०
बारा	१३११७९	१५३८९	५२५३५	११२८९	५०४७६	९०५	४४८	०	१३७
पर्सा	११३०१३	११००१	५२५७६	१०४३४	३७६९२	८४१	३६८	०	१०१

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८

घरको भुईको बनोट अनुसार घरपरिवारको सङ्ख्या

राष्ट्रिय जनगणना २०७८ अनुसार नेपालमा घरपरिवारले बसोवासका लागि प्रयोग गरिरहेका घरहरूमध्ये ४६ प्रतिशत परिवारको घरको भुई माटो तथा ४७ प्रतिशत घरको भुइ सिमेन्ट/ ढलानको रहेको देखिन्छ। मधेश प्रदेशमा सबैभन्दा बढी ५८ प्रतिशत घरको भुई माटोबाट बनेको र ३५.५ प्रतिशत घरको भुइ सिमेन्टले ढलान रहेको देखिन्छ। जिल्लागत अनुसार सबै भन्दा बढी सर्लाही जिल्लामा र सबै भन्दा कम पर्सा जिल्लामा घरको भुई माटोको रहेको देखिन्छ। यस सम्बन्धि विवरण तलको तालिकामा दिइएको छ।

तालिका २.१०: घरको भुईको बनोट अनुसार घरपरिवारको सङ्ख्या

क्षेत्र	जम्मा	माटो	काठ, फलक/ बाँस	ईँटा/ढुङ्गा	सिरेमिक टाइल	सिमेन्ट	अन्य
नेपाल	६६६०८४१	३०७४५१०	१३५५०३	९१२३६	१८०६०३	३१५११४०	२७८४९
मधेश	११५६३८३	६७५२१९	१९२०६	२७९८४	२०१३२	४१०४३०	३४१२
सप्तरी	१४६८१६	९२४७४	१९१४	२९५०	१६३२	४७४०८	४३८
सिरहा	१४८५४९	८९१२५	२२३६	३१९९	२०३६	५१४५७	४९६
धनुषा	१७७०९१	८९५५०	२६९२	३८५६	३३३२	७७२२५	४३६
महोत्तरी	१३७८८६	८४५२४	२२०१	२७३४	२०८७	४५९२९	४११
सर्लाही	१६४८२४	१०७२७७	२६६७	३६७१	२५७९	४८०९६	५३४
रौतहट	१३७०२५	९१८२२	२६५५	४०१२	२५७१	३५५९३	३७२
बारा	१३११७९	६६४५८	२७९४	४६९५	२४९४	५४३२३	४१५
पर्सा	११३०१३	५३९८९	२०४७	२८६७	३४०१	५०३९९	३१०

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८

खानेपानीको मुख्य स्रोत अनुसार परिवार सङ्ख्या

राष्ट्रिय जनगणना २०७८ अनुसार नेपालमा रहेका कुल ६६,६०,८४१ घरपरिवार मध्ये खानेपानीको मुख्य स्रोतको रूपमा धारा/पाइप (घरपरिसर भित्र) प्रयोग गर्ने करिब ३५ प्रतिशत र धारा/पाइप (घरपरिसर बाहिर) प्रयोग गर्ने २२ प्रतिशत तथा ट्युबवेल/हाते पम्पबाट खानेपानी प्रयोग गर्ने करिब ३० प्रतिशत रहेका छन्। मधेश प्रदेशमा

खानेपानीको मुख्य स्रोतको रूपमा सबैभन्दा बढी ट्युबवेल/हाते पम्प प्रयोग गर्ने करिब ७२ प्रतिशत घरपरिवार रहेका छन् । खानेपानीको प्रयोग सम्बन्धि विवरण तलको तालिकामा विस्तृत रूपमा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका २.११ खानेपानीको मुख्य स्रोत अनुसार परिवार सङ्ख्या

क्षेत्र	जम्मा घर परिवार सङ्ख्या	धारा/पाइप (घरपरिसर भित्र)	धारा/पाइप (घरपरिसरबाहिर)	ट्युबवेल/ हातेपम्प	ढाकिएको इनार/कुवा	खुलाइनार/ कुवा	मूलधारा	खोला/झरना	जार/बोतल	अन्य
नेपाल	६६६०८४१	२३०४०१५	१४९०८४६	१९८२१८०	१०२२३५	१४१८५७	२६२०४४	२३८२७	३०८३८८	४५४४९
मधेश	११५६३८३	१७५५६	८४६५३	८३०२१९	८०६२	२५९६६	१३८५७	७२९	२२५२	१३४८९
सप्तरी	१४६८१६	४६४५	२०९०	१३७६४	५८८	१०८४	२०७	६३	२१२	७६३
सिरहा	१४८५४९	१५०५९	८२६२	११६७५९	१५३५	४०७४	६८९	२८५	३७८	१५०८
धनुषा	१७७०९१	२०६४५	६९९९	१३३३७८	१९१३	१०४१२	१५२९	११४	५४२	१५५९
महोत्तरी	१३७८८६	२७६३१	१४०७०	८७९२	१०१५	२१३७	२२३१	४७	९४	३४६९
सर्लाही	१६४८२४	२९२३१	१३१००	१११४०७	१६२५	५७४७	१२८९	८५	४०६	१९३४
रौतहट	१३७०२५	२६२८५	१०४६३	९४७९३	७१४	७७८	१८९९	८७	२२९	१७७७
बारा	१३११७९	३००७०	१६०६९	७९४९६	४५६	१००६	२६२२	२१	७८	१३६१
पर्सा	११३०१३	२३५९०	१३६००	७००३०	२१६	७२८	३३९१	२७	३१३	१११८

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८

परिवारमा खाना पकाउन अक्सर प्रयोग गरिने इन्धन अनुसार परिवार सङ्ख्या

राष्ट्रिय जनगणना २०७८ अनुसार नेपालमा रहेका कुल ६६,६०,८४१ घरपरिवार मध्ये आधा भन्दा बढी (५१ प्रतिशत) परिवारले खाना पकाउन अक्सर काठ /दाउरा प्रयोग गर्ने गरेको देखिन्छ भने एल.पि.ग्यास प्रयोग गर्ने ४४ प्रतिशत र बिजुलीको प्रयोगबाट खाना पकाउने परिवार १ प्रतिशतभन्दा कम रहेको छ । मधेश प्रदेशमा सबैभन्दा बढी करिब ५९ प्रतिशत घरपरिवारले खाना पकाउन अक्सर काठ /दाउरा प्रयोग गर्ने गरेको देखिन्छ भने खाना पकाउन अक्सर एल.पि.ग्यास प्रयोग गर्ने करिब २९ प्रतिशत र बिजुलीबाट खाना पकाउने १ प्रतिशतभन्दा कम रहेका छन् । यस सम्बन्धि विवरण तलको तालिकामा दिइएको छ ।

तालिका २.१२: परिवारमा खाना पकाउन अक्सर प्रयोग गरिने इन्धन अनुसार परिवार सङ्ख्या

क्षेत्र	जम्मा घर परिवार सङ्ख्या	इन्धन को प्रकार						
		काठ/दाउरा	एल.पी.ग्यास	बिजुली	गुइँठा/गोरहा	बायोग्यास	मट्टीतेल	अन्य
नेपाल	६६६०८४१	३३९८३१६	२९४९९५१	३२५७४	१९१५३१	७८४५०	३२९७	६७२२
मधेश	११५६३८३	६७७७३२	३३१९९२	९४६८	१२६२७३	८२५२	३०३	२३६३
सप्तरी	१४६८१६	८०९९५	१९०८२	१०७७	४४७१५	६७२	२४	२५१
सिरहा	१४८५४९	८६८७०	३३१८६	१११३	२६५३५	७११	१९	११५
धनुषा	१७७०९१	८७५९९	६६३१३	११५०	२०७६८	५७९	२८	६५४

क्षेत्र	जम्मा घर परिवार सङ्ख्या	इन्धन को प्रकार						
		काठ/दाउरा	एल.पी.ग्याँस	बिजुली	गुइँठा/गोरहा	बायोग्याँस	मट्टीतेल	अन्य
महोत्तरी	१३७८८६	८८२२३	३७२१९	७१७	१००५८	१२७५	४२	३५२
सर्लाही	१६४८२४	१०९७२०	४४८८९	१२६४	६७८८	१७५८	२४	३८१
रौतहट	१३७०२५	८५५६९	३५८६९	१६८७	११६४०	१७४८	६१	४५१
बारा	१३११७९	७८६१५	४५०३८	१६०७	४६६७	१०६६	५५	१३१
पर्सा	११३०१३	६०१४१	५०३९६	८५३	११०२	४४३	५०	२८

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८

बत्तिबालन अक्सर प्रयोग गरिने स्रोतका अनुसार परिवारको विवरण

राष्ट्रिय जनगणना २०७८ अनुसार देशका अधिकांश ९२ प्रतिशत घरपरिवारहरूले आफू बसोबास गरेको घर/आवासीय एकाइमा बत्ती बालनका लागि अक्सर बिजुली प्रयोग गर्ने गरेको देखिएको छ । गत २०६८ को जनगणनामा बिजुली प्रयोग गर्ने परिवार ६७.३ प्रतिशत रहेकोमा हाल यसमा उल्लेख्य वृद्धि भएको देखिन्छ । मधेश प्रदेशमा करिब ९८ प्रतिशत घरपरिवारहरूले बत्ती बालनका लागि अक्सर बिजुली प्रयोग गर्ने गरेको देखिएको छ । यस सम्बन्धि विवरण तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका २.१३: बत्ति बालन अक्सर प्रयोग गरिने स्रोतका अनुसार परिवारको विवरण

क्षेत्र	जम्मा	बिजुली	सोलार/सौर्यउर्जा	मट्टीतेल	बायोग्याँस	अन्य
नेपाल	६६६०८४१	६१३९१३१	४३९२८२	३८९०७	२०४२	४१४७९
मधेश	११५६३८३	११३२०७८	९५११	१०६४५	६१३	३५३६
सप्तरी	१४६८१६	१४४२०१	६७५	१४९६	७४	३७०
सिरहा	१४८५४९	१४६३४५	९३९	८८३	७५	३०७
धनुषा	१७७०९१	१७५३५४	५७६	८५९	४८	२५४
महोत्तरी	१३७८८६	१३५६७३	५०६	११९४	६१	४५२
सर्लाही	१६४८२४	१५९५४४	२३१२	२०३५	११५	८१८
रौतहट	१३७०२५	१३३३९४	११३५	१६९६	११६	६८४
बारा	१३११७९	१२७१९८	२१९०	१३०६	७३	४१२
पर्सा	११३०१३	११०३६९	११७८	११७६	५१	२३९

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८

परिवारले प्रयोग गर्ने शौचालयको प्रकार अनुसार परिवार सङ्ख्या

राष्ट्रिय जनगणना २०७८ अनुसार देशका कुल ६६,६०,८४१ व्यक्तिगत घरपरिवारमध्ये ९५.५ प्रतिशतले कुनै न कुनै प्रकारको शौचालयको प्रयोग गर्ने गरेका छन् भने ४.५ प्रतिशत परिवारहरूसँग अझै पनि शौचालयको पहुँच नभएको देखिन्छ । गत राष्ट्रिय जनगणना २०६८ मा शौचालयको पहुँच नभएको परिवार ३८.२ प्रतिशत थियो ।

कुल परिवारमध्ये करिब १० प्रतिशत परिवारहरूले सार्वजनिक ढलमा जोडिएको फलस भएको, ५५ प्रतिशत परिवारहरूले सेप्टिक ट्याङ्कमा जोडिएको फलस भएको तथा ३० प्रतिशत घरपरिवारले साधारण शौचालय प्रयोग गर्ने गरेका छन् । मधेश प्रदेशमा शौचालय नभएको परिवार सबैभन्दा बढी १२ प्रतिशत देखिन्छ । यस सम्बन्धि विवरण तलको तालिकामा दिइएको छ ।

तालिका २.१४: परिवारले प्रयोग गर्ने शौचालयको प्रकार अनुसार परिवार सङ्ख्या

क्षेत्र	जम्मा	फलस भएको (सार्वजनिक ढल)	फलस भएको (सेप्टिक ट्याङ्क)	साधारण	सार्वजनिक	चर्पी नभएको
नेपाल	६६६०८४१	६५३७१०	३६६७७८०	२००५४८०	३२३८१	३०१४९०
मधेश	११५६३८३	३११५९	४१४०३२	५६१६६०	१०३२२	१३९२१०
सप्तरी	१४६८१६	३३९०	३७७९८	८४८२६	१९८३	१८८१९
सिरहा	१४८५४९	३६९७	५३०३५	७६७०९	१४१९	१३६८९
धनुषा	१७७०९१	४१९६	७४९६८	७४२४९	१३५७	२२३२१
महोत्तरी	१३७८८६	३३१०	४०२३०	७२१५१	९४७	२१२४८
सर्लाही	१६४८२४	३७७४	६०३६०	८४१८२	१५०९	१४९९९
रौतहट	१३७०२५	३६९७	४८१४१	६५४०२	१२३८	१८५४७
बारा	१३११७९	४२७२	४५३२६	६८६५४	९६०	११९६७
पर्सा	११३०१३	४८२३	५४१७४	३५४८७	९०९	१७६२०

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८

घरायसी साधन / सुविधाहरू प्रयोग गर्ने परिवार सङ्ख्या

राष्ट्रिय जनगणना २०७८ मा देशका हरेक परिवारमा भएका साधन तथा सेवा सुविधाहरूका विवरण संकलन गर्न रेडियो सुविधा, टेलिभिजन, ल्याण्डलाइन टेलिफोन, मोबाइल फोन (साधारण), स्मार्ट मोबाइल फोन, कम्प्युटर/ल्यापटप, इन्टरनेट सुविधा, कार/जिप/भ्यान, मोटरसाइकल/स्कुटर, साइकल, विद्युतीय पंखा, रेफ्रिजरेटर, वासिङ मेशिन, एयर कन्डिसनर लगायत १४ वटा छनोट विकल्पहरू सहितको प्रश्न सोधिएको थियो । प्राप्त नतिजाअनुसार करिब ४ प्रतिशत परिवारहरूमा उल्लिखित कुनै पनि साधन/सुविधाहरू उपलब्ध नभएको पाइयो भने ९६ प्रतिशत परिवारमा कम्तीमा एक किसिमको साधन/सुविधा उपलब्ध भएको पाइएको छ । साधारण मोबाइल फोन हुने र स्मार्ट मोबाइल फोन हुने परिवारको सङ्ख्या ७३ / ७३ प्रतिशत देखिन्छ । यस नतिजाअनुसार करिब ४९ प्रतिशत परिवारमा टेलिभिजन, करिब ३८ प्रतिशतमा इन्टरनेट सुविधा र ३५ प्रतिशतमा साइकल उपलब्ध रहेको देखिन्छ । मधेश प्रदेशमा ४.५ प्रतिशत परिवारहरूमा उल्लिखित कुनै पनि साधन/सुविधाहरू उपलब्ध नभएको पाइयो भने ९५.५ प्रतिशत परिवारमा कम्तीमा एक किसिमको साधन/सुविधा उपलब्ध भएको पाइएको छ । यस सम्बन्धि विस्तृत विवरण तलको तालिकामा दिएको छ ।

तालिका २.१५: जिल्लागत रुपमा घरायसी साधन / सुविधाहरु प्रयोग गर्ने परिवार सङ्ख्या

क्षेत्र	नेपाल	मधेश	सप्तरी	सिरहा	धनुषा	महोत्तरी	सर्लाही	रौतहट	बारा	पर्सा
जम्मा	६६६०८४१	११५६३८३	१४६८१६	१४८५४९	१७७०९१	१३७८८६	१६४८२४	१३७०२५	१३११७९	११३०१३
कुनै पनि सुविधा नभएको घरपरिवार	२५८५४०	५११६९	९०८१	६८२०	५८०४	७०२४	९०६९	५६६३	४२९५	३४१३
कम्तिमा एउटा सुविधा भएको घरपरिवार	६४०२३०१	११०५२१४	१३७७३५	१४१७२९	१७१२८७	१३०८६२	१५५७५५	१३१३६२	१२६८८४	१०९६००
रेडियो सुविधा	२२८०१२३	२५६४४९	२४९७०	३७३५४	३५५१९	२२०९५	२८२५८	३१९२९	३२६६२	४३६६२
टेलिभिजन	३२९११८५	५०४३५७	५९९६४	६८१६६	९२१८४	६०८२४	६३५१४	३९८९१	६१८९६	५७९१८
ल्याण्डलाइन टेलिफोन	३०१६०४	१८९३२	१९९७	२३३४	२८६७	१३१६	२०७६	२४३६	२२२५	३६८१
मोबाइल फोन (साधारण)	४८७६५६१	८६४७००	१०७९६३	१०१९०२	११८८९३	९४१५४	१२८६२५	११२८६०	१०८८७४	९१४२९
स्मार्ट मोबाइल फोन	४८६२८८५	७७३०८४	८६०१६	१०४५३८	१३३९०४	९५९५४	१०२९८८	८५७८६	८७५०८	७६३९०
कम्प्युटर/ल्यापटप	९९८४७८	९०७१९	९५४८	१२७२६	१७४१४	९१०५	९७६०	९४७७	११२४३	११४४६
इन्टरनेट सुविधा	२५१४५१०	२४८०१६	१८०६१	३७६०५	५२५८२	३१९५२	२४०३१	२५९८९	२९०६३	२८७३३
कार/जीप/भ्यान	२०४९९०	१६६९४	१५३८	२१६९	२४५६	१५३४	२३७९	२२६७	२१०१	२२५०
मोटर साइकल/स्कुटर	१८१६१२१	३९४५९६	४०००१	५०२६३	६३४६४	४१६५०	५२७२२	४८०७१	५०६८९	४७७३६
साइकल	२३४७४३३	७७९४६६	१०२५५८	९७४९८	११३८२३	८५४१९	१०४६४१	९८१६९	९७७०४	७९६५४
विद्युतीय पंखा	३५३५३३८	९११७९५	११३७९८	११८२४८	१४९६८८	११२४१८	१२१७६९	१०५१७०	१०१२०१	८९५०३
रेफ्रिजरेटर	१५७७१५५	१२५६५३	१४३५९	१५७८६	२१२९८	११८०४	१५८५४	१२१०५	१६७५३	१७६९४
वाशिङ मशिन	२७९६३७	१५२१५	१४३६	१३६२	२६७६	१०७२	१५०१	१०४३	१००७	४४१८
एयर कन्डिसनर	५६६०१	६२५८	४४४	६४६	११३१	३६९	६०२	३९७	६०९	२०६०

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८

महिलाको नाममा भएको घरजग्गा अनुसार परिवार सङ्ख्या

राष्ट्रिय जनगणना २०७८ अनुसार नेपालमा कुल घरपरिवारको करिब १२ प्रतिशत परिवारमा महिलाको नाममा घर र जग्गा दुवै रहेको देखिएको छ भने महिलाको नाममा जग्गा मात्र भएका परिवार करिब १० प्रतिशत र घर मात्र भएका घरपरिवार २ प्रतिशत रहेका छन् । यसरी नेपालमा समग्रमा करिब २४ प्रतिशत घरपरिवारहरूमात्र महिलाको नाममा घर वा जग्गा वा घरजग्गा दुवै रहेको देखिन्छ । मधेश प्रदेशमा हेर्दा महिलाको नाममा घर वा जग्गा वा घरजग्गा दुवै रहेका घरपरिवार २५ प्रतिशत रहेका छन् । यस सम्बन्धि विवरण तलको तालिकामा दिइएको छ ।

तालिका २.१६: परिवारमा महिलाको नाममा भएको घरजग्गा अनुसार परिवार सङ्ख्या

क्षेत्र	जम्मा परिवार सङ्ख्या	महिलाको स्वामित्वमा				
		घर मात्र भएका	जग्गा मात्र भएका	घर जग्गा दुवै भएका	घर जग्गा दुवै नभएका	उल्लेख नभएको
नेपाल	६६६०८४१	६८४९	३७४६८	३०९८४	२१५१०७	४९५७
मधेश	११५६३८३	३०६८८	१२२३१०	१३८३९४	८४६६३८	१८३५३
सप्तरी	१४६८१६	३६५३	१९३०३	१४६०९	१०७१२२	२१२९
सिरहा	१४८५४९	३१९६	१८१६५	१६३७५	१०७९८५	२८२८
धनुषा	१७७०९१	४८४२	२१०२१	२६४९६	१२२२२५	२५०७
महोत्तरी	१३७८८६	२९३७	१५१७७	१६८५८	१००६३५	२२७९
सर्लाही	१६४८२४	३५१७	१६०२७	२०९५८	१२१९३७	२३८५
रौतहट	१३७०२५	३७२१	१२५४५	१५५०५	१०३१९१	२०६३
बारा	१३११७९	४३९३	१०९१६	१३६९०	९९९१४	२२६६
पर्सा	११३०१३	४४२९	९१५६	१३९०३	८३६२९	१८९६

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८

कृषि बाहेक साना घरेलु व्यवसाय संचालन गर्ने परिवारको विवरण

राष्ट्रिय जनगणना २०७८ अनुसार कुनै पनि सरकारी निकायमा दर्ता नगरेका र एक जना पनि तलबी कामदार नराखेका कृषिबाहेकका साना घरेलु व्यवसाय सञ्चालन गरेका परिवार ६,२७,८८७ (९.४%) रहेका छन् । यस्ता साना घरेलु व्यवसाय सञ्चालन गर्ने कुल परिवारमध्ये घरेलु उद्योग १,३७,६४४ (२१.९%), व्यापार/व्यवसाय ३,१०,८५१ (४९.५%), यातायात ३४,६५६ (५.५%), सेवा ६९,१७७ (११.०%) र ७५,५५९ (१२.०%) अन्य किसिमका व्यवसाय सञ्चालन गर्ने परिवार छन् । उल्लिखित साना घरेलु व्यवसायमध्ये मुख्य रूपमा पुरुषले सञ्चालन गरेका ५५.० प्रतिशत र महिलाले सञ्चालन गरेका ४५.० प्रतिशत रहेका छन् । मधेश प्रदेशमा कृषिबाहेकका साना घरेलु व्यवसाय सञ्चालन गरेका घरपरिवार ११ प्रतिशत रहेका छन् । यस सम्बन्धि विवरण तलको तालिकामा दिइएको छ ।

तालिका २.१७: कृषि बाहेक साना घरेलु व्यवसाय संचालन गर्ने परिवारको विवरण

क्षेत्र	जम्मा	साना उद्यम नभएका घरपरिवारको सङ्ख्या	साना उद्यमहरूको प्रकार										उल्लेख नभएको
			घरेलु उद्योग		व्यापार/व्यवसाय		यातायात		सेवा		अन्य		
			पुरुष	महिला	पुरुष	महिला	पुरुष	महिला	पुरुष	महिला	पुरुष	महिला	
नेपाल	६६६०८४१	६०११३४९	७२५३६	६५१०८	१५५८६६	१५४९८५	२७५५९	७०९७	४३९३७	२५२४०	४५६३५	२९९२४	२१६०५
मधेश	११५६३८३	१०३३०८३	१६७४७	१०००१	३७४०७	१७९३०	५९७६	१२८९	८१३८	३४४२	१४११८	४८७२	३३८०
सप्तरी	१४६८१६	१२९९२०	२४०८	१०१६	४५१७	२३३५	७१६	१५१	११८९	४५०	२७७६	९६०	३७८
सिरहा	१४८५४९	१३१५३०	२९८५	१७०२	४५९०	२४३९	८२२	१६३	८४२	४३७	१४७४	७११	८५४

क्षेत्र	जम्मा	साना उधम नभएका घरपरिवारको सङ्ख्या	साना उधमहरूको प्रकार										उल्लेख नभएको
			घरेलु उद्योग		व्यापार/व्यवसाय		यातायात		सेवा		अन्य		
			पुरुष	महिला	पुरुष	महिला	पुरुष	महिला	पुरुष	महिला	पुरुष	महिला	
धनुषा	१७७०९१	१५६३५१	२६५१	१९३६	६८९६	३०१५	१०८४	१९२	१६२१	७२७	१४०७	७४७	४६४
महोत्तरी	१३७८८६	१२३७२६	२२३३	११९०	४४३८	२१४७	६०७	१५०	८८४	४१९	१२००	५८२	३१०
सर्लाही	१६४८२४	१४६९७५	२३२५	१२९१	५२९५	२६८२	९५४	१५५	९७२	४०७	२६८७	७९२	२८९
रौतहट	१३७०२५	१२१६६३	२०५१	१२६९	४६८३	२१०१	७०२	१५५	१३४८	३५२	२०४२	३७९	२८०
बारा	१३११७९	११९०७२	११३९	८२२	४२०५	१९५२	६११	१५९	६३७	३०६	१४२४	४०५	४४७
पर्सा	११३०१३	१०३८४६	९५५	७७५	२७८३	१२५९	४८०	१६४	६४५	३४४	११०८	२९६	३५८

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८

जिल्ला अनुसार जनसङ्ख्या र लैङ्गिक अनुपात

राष्ट्रिय जनगणना २०७८ अनुसार नेपालको कुल जनसङ्ख्या २९१६४५७८ रहेको छ भने मधेश प्रदेशको ६११४६०० रहेको छ । मधेश प्रदेशको जिल्लागत रूपमा जनसङ्ख्याको विवरण हेर्दा सबैभन्दा धेरै जनसङ्ख्या धनुषा जिल्लामा ८६७७४७ र सबैभन्दा कम पर्सा जिल्लामा ६५४४७१ रहेको छ । त्यसैगरी नेपालको लैङ्गिक अनुपात ९५.५९ रहेको छ भने मधेश प्रदेशको लैङ्गिक अनुपात १००.५५ रहेको छ । जिल्लागत रूपमा लैङ्गिक अनुपात हेर्दा सबैभन्दा धेरै जनसङ्ख्या पर्सा जिल्लामा १०६.९९ र सबैभन्दा कम सिरहा जिल्लामा ९६.६८ रहेको छ । छन । यस सम्बन्धि विवरण तलको तालिकामा दिइएको छ ।

तालिका २.१८: जिल्ला अनुसार जनसङ्ख्या तथा लैङ्गिक अनुपात

क्षेत्र	जम्मा परिवार सङ्ख्या	जम्मा	पुरुष	प्रतिशत	महिला	प्रतिशत	लैङ्गिक अनुपात
नेपाल	६६६६९३७	२९१६४५७८	१४२५३५५१	४८.९	१४९११०२७	५१.१	९५.५९
मधेश	११५६७१५	६११४६००	३०६५७५१	५०.१	३०४८८४९	४९.९	१००.५५
सप्तरी	१४६८५४	७०६२५५	३५१३६८	४९.७५	३५४८८७	५०.२५	९९.०१
सिरहा	१४८५७१	७३९९५३	३६३७२४	४९.१६	३७६२२९	५०.८४	९६.६८
धनुषा	१७७१४३	८६७७४७	४२९८९३	४९.५४	४३७८५४	५०.४६	९८.१८
महोत्तरी	१३७९०२	७०६९९४	३४९१५९	४९.३९	३५७८३५	५०.६१	९७.५८
सर्लाही	१६४८९३	८६२४७०	४३५१३१	५०.४५	४२७३३९	४९.५५	१०१.८२
रौतहट	१३७०३२	८१३५७३	४०८४०३	५०.२	४०५१७०	४९.८	१००.८
बारा	१३१२४०	७६३१३७	३८९७८७	५१.०८	३७३३५०	४८.९२	१०४.४
पर्सा	११३०८०	६५४४७१	३३८२८६	५१.६९	३१६१८५	४८.३१	१०६.९९

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८

गाउँपालिका र नगरपालिकाको जनसङ्ख्या

राष्ट्रिय जनगणना २०७८ अनुसार नेपालको कुल जनसङ्ख्या २९१६४५७८ मध्ये नगरपालिकामा बसोबास गर्ने करिब ६६ प्रतिशत र गाउँपालिकामा बसोबास गर्ने ३४ प्रतिशत रहेका छन् । त्यसैगरी मधेश प्रदेशमा रहेका कुल जनसङ्ख्या ६११४६०० मध्ये नगरपालिकामा बसोबास गर्ने ७३ प्रतिशत र गाउँपालिकामा बसोबास गर्ने २७ प्रतिशत रहेका छन् । यस सम्बन्धि विवरण तलको तालिकामा दिइएको छ ।

तालिका २.१९: जिल्ला अनुसार गाउँपालिका र नगरपालिकाको जनसङ्ख्या

क्षेत्र		घरपरिवारको सङ्ख्या	जनसङ्ख्या	प्रतिशत
नेपाल	जम्मा जनसङ्ख्या	६६६६९३७	२९१६४५७८	१००
	नगरपालिकाको जनसङ्ख्या	४४७९६६२	१९२९६७८८	६६.१६
	गाउँपालिकाको जनसङ्ख्या	२१८७२७५	९८६७७९०	३३.८४
मधेश	जम्मा जनसङ्ख्या	११५६७१५	६११४६००	१००
	नगरपालिकाको जनसङ्ख्या	८५०६०४	४४६०७५४	७३
	गाउँपालिकाको जनसङ्ख्या	३०६१११	१६५३८४६	२७
सप्तरी	जम्मा जनसङ्ख्या	१४६८५४	७०६२५५	१००
	नगरपालिकाको जनसङ्ख्या	९२५०६	४४२७८२	६२.६९
	गाउँपालिकाको जनसङ्ख्या	५४३४८	२६३४७३	३७.३१
सिरहा	जम्मा जनसङ्ख्या	१४८५७१	७३९९५३	१००
	नगरपालिकाको जनसङ्ख्या	१०४१८४	५१४१७१	६९.४९
	गाउँपालिकाको जनसङ्ख्या	४४३८७	२२५७८२	३०.५१
धनुषा	जम्मा जनसङ्ख्या	१७७१४३	८६७७४७	१००
	नगरपालिकाको जनसङ्ख्या	१४६१८१	७१२६३८	८२.१३
	गाउँपालिकाको जनसङ्ख्या	३०९६२	१५५१०९	१७.८७
महोत्तरी	जम्मा जनसङ्ख्या	१३७९०२	७०६९९४	१००
	नगरपालिकाको जनसङ्ख्या	१०३५५६	५२४१८१	७४.१५
	गाउँपालिकाको जनसङ्ख्या	३४३४६	१८२८१३	२५.८५
सर्लाही	जम्मा जनसङ्ख्या	१६४८९३	८६२४७०	१००
	नगरपालिकाको जनसङ्ख्या	११६८८८	५९८०११	६९.३४
	गाउँपालिकाको जनसङ्ख्या	४८००५	२६४४५९	३०.६६
रौतहट	जम्मा जनसङ्ख्या	१३७०३२	८१३५७३	१००
	नगरपालिकाको जनसङ्ख्या	१२८१९६	७६२१९४	९३.६८
	गाउँपालिकाको जनसङ्ख्या	८८३६	५१३७९	६.३२

क्षेत्र		घरपरिवारको सङ्ख्या	जनसङ्ख्या	प्रतिशत
बारा	जम्मा जनसङ्ख्या	१३१२४०	७६३१३७	१००
	नगरपालिकाको जनसङ्ख्या	९१२६९	५०८९०१	६६.६९
	गाउँपालिकाको जनसङ्ख्या	३९९७१	२५४२३६	३३.३१
पर्सा	जम्मा जनसङ्ख्या	११३०८०	६५४४७१	१००
	नगरपालिकाको जनसङ्ख्या	६७८२४	३९७८७६	६०.७९
	गाउँपालिकाको जनसङ्ख्या	४५२५६	२५६५९५	३९.२१

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८

नगरपालिका तथा गाउँपालिकाको श्रेणीगत वर्गीकरण

ग्रामीण तथा सहरी क्षेत्रको श्रेणी गत वर्गीकरण (Degree of urbanization –DEGURBA) विधि लाईसंयुक्त राष्ट्र संघीय तथ्याङ्क आयोगको बैठक विश्वव्यापि रूपमा सहरी र ग्रामीण क्षेत्रलाई पुनः परिभाषित गर्नका लागि उपयुक्त विधिका रूपमा अनुमोदन गरेको थियो यही विधि अपनाउँदै नेपालको सन्दर्भमा सहरी, सहरोन्मुख र ग्रामीण क्षेत्रका रूपमा नेपालको बसोबास क्षेत्रलाई वर्गीकरण गरी ग्रामीण तथा सहरी क्षेत्रको वर्गीकरण गरिएको छ। यस विधिअनुसार जनसङ्ख्या , जनघनत्व , बसोबास क्षेत्र र सहरी क्षेत्रको श्रेणीगत विशेषताको निरन्तरता जस्ता चार आधारमा ग्रामीण तथा सहरी क्षेत्र श्रेणीगत वर्गीकरण गरिएको छ । राष्ट्रिय जनगणना २०७८ को जनसङ्ख्यालाई सहर, सहरोन्मुख र ग्रामिण जनसङ्ख्यामा श्रेणीगत जनसङ्ख्यामा विभाजन गर्दा नेपालमा सहरी जनसङ्ख्या करिब २७ प्रतिशत, सहरोन्मुख जनसङ्ख्या करिब ४० प्रतिशत र ग्रामिण जनसङ्ख्या ३३ प्रतिशत रहेका छन् । त्यसैगरी मधेश प्रदेशको जनसङ्ख्यालाई श्रेणीगत वर्गीकरण गर्दा सहरी जनसङ्ख्या करिब २१ प्रतिशत, सहरोन्मुख जनसङ्ख्या करिब ७३ प्रतिशत र ग्रामिण जनसङ्ख्या ६ प्रतिशत रहेका छन् । त्यस्तै मधेश प्रदेशमा सबैभन्दा धेरै सहरी जनसङ्ख्या पर्सा जिल्लामा करिब ३६ प्रतिशत रहेका छन् भने सबैभन्दा सहरी जनसङ्ख्या पर्सा जिल्लामा करिब ५ प्रतिशत रहेका छन् । यस सम्बन्धि विवरण तलको तालिकामा दिइएको छ ।

तालिका २.२०: जिल्ला अनुसार नगरपालिका तथा गाउँपालिकाको श्रेणीगत वर्गीकरण

क्षेत्र	सहरी जनसङ्ख्या (%)	सहरोन्मुख जनसङ्ख्या (%)	ग्रामीण जनसङ्ख्या (%)
नेपाल	२७.३	३९.६	३३.१
मधेश प्रदेश	२०.७	७३.४	५.८
सप्तरी	५.२१	८६.९	७.९
सिरहा	९.४८	८५.४	५.१४
धनुषा	२३.३९	७३.९	२.७१
महोत्तरी	२०.१३	७४.३	५.५७

क्षेत्र	सहरी जनसङ्ख्या (%)	सहरोन्मुख जनसङ्ख्या (%)	ग्रामीण जनसङ्ख्या (%)
सर्लाही	१५.०८	७९.२	५.७६
रौतहट	२७.७४	६६	६.२६
बारा	२८.३६	६३.१	८.५५
पर्सा	३६.३१	५८.४	५.२९

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८

जनसङ्ख्या वृद्धिदर तथा परिवर्तन

राष्ट्रिय जनगणना २०७८ अनुसार गत दश वर्षको अवधिमा नेपालको जनसङ्ख्या १०.०८ प्रतिशतले थप भएको छ भने मधेश प्रदेशमा १३.१५ प्रतिशतले जनसङ्ख्या थप भएको छ। जिल्ला अनुसार सबैभन्दा बढी रौतहट जिल्लाको करिब १९ प्रतिशत र सबैभन्दा कम पर्सा जिल्लाको करिब ९ प्रतिशतले जनसङ्ख्या थप भएको छ। राष्ट्रिय जनगणना २०७८ अनुसार नेपालको वार्षिक जनसङ्ख्या वृद्धिदर ०.९२ प्रतिशत रहेको छ भने मधेश प्रदेशको वार्षिक जनसङ्ख्या वृद्धिदर १.१९ प्रतिशत रहेको छ। मधेश प्रदेशमा जिल्लागत रूपमा हेर्दा वार्षिक जनसङ्ख्या वृद्धि आठवटा जिल्लाहरूमध्ये सबैभन्दा बढी रौतहट जिल्लाको १.६३ प्रतिशत र सबैभन्दा कम पर्सा जिल्लाको ०.८२ प्रतिशत रहेको छ। यस सम्बन्धि विवरण तलको तालिकामा दिइएको छ।

तालिका २.२१: जनसङ्ख्या वृद्धिदर तथा परिवर्तन

क्षेत्र	जम्मा जनसङ्ख्या		वार्षिक जनसङ्ख्या वृद्धिदर (%)	दश वर्षमा भएको परिवर्तन	
	२०६८	२०७८		परिवर्तन	प्रतिशत
नेपाल	२६४९४५०४	२९१६४५७८	०.९२	२६७००७४	१०.०८
मधेश	५४०४१४५	६११४६००	१.१९	७१०४५५	१३.१५
सप्तरी	६३९२८४	७०६२५५	०.९६	६६९७१	१०.४८
सिरहा	६३७३२८	७३९९५३	१.४३	१०२६२५	१६.१
धनुषा	७५४७७७	८६७७४७	१.३४	११२९७०	१४.९७
महोत्तरी	६२७५८०	७०६९९४	१.१४	७९४१४	१२.६५
सर्लाही	७६९७२९	८६२४७०	१.०९	९२७४१	१२.०५
रौतहट	६८६७२२	८१३५७३	१.६३	१२६८५१	१८.४७
बारा	६८७७०८	७६३१३७	१.००	७५४२९	१०.९७
पर्सा	६०१०१७	६५४४७१	०.८२	५३४५४	८.८९

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८

जनघनत्व

राष्ट्रिय जनगणना २०७८ अनुसार नेपालको जनघनत्व १९८ जना रहेको छ, जुन २०६८ सालमा १८० जना मात्र थियो । भौगोलिक क्षेत्रअनुसार २०६८ सालमा सबैभन्दा धेरै जनघनत्व तराई क्षेत्रमा ३९२ जना प्रतिवर्ग किलोमिटर र सबैभन्दा कम हिमाली क्षेत्रमा ३४ जना प्रतिवर्ग किलोमिटर रहेकोमा हाल २०७८ को नतिजाअनुसार पनि सबैभन्दा धेरै जनघनत्व तराई क्षेत्रमा ४६० जना प्रतिवर्ग किलोमिटर र सबैभन्दा कम हिमाली क्षेत्रमा ३४ जना प्रति वर्ग किलोमिटर रहेको छ । राष्ट्रिय जनगणना २०७८ अनुसार मधेश प्रदेशमा जनघनत्व ६३३ जना प्रति वर्ग कि.मि. रहेको छ भने २०६८ मा ५६१ रहेको थियो । मधेश प्रदेशको जिल्ला अनुसार सबैभन्दा बढी जनघनत्व धनुषा जिल्लामा ७३५ जना प्रति वर्ग कि.मि. र सबैभन्दा कम पर्सा जिल्लामा ४८४ जना प्रति वर्ग कि.मि. रहेका छन् । यस सम्बन्धि विवरण तलको तालिकामा दिइएको छ ।

तालिका २.२२: जनसङ्ख्या र जनघनत्व

क्षेत्र	जनसङ्ख्या	जनघनत्व
नेपाल	२९१६४५७८	१९८
मधेश	६११४६००	६३३
सप्तरी	७०६२५५	५१८
सिरहा	७३९९५३	६२३
धनुषा	८६७७४७	७३५
महोत्तरी	७०६९९४	७०६
सर्लाही	८६२४७०	६८५
रौतहट	८१३५७३	७२३
बारा	७६३१३७	६४१
पर्सा	६५४४७१	४८४

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८

उमेर समूह अनुसार जनसङ्ख्या विवरण

राष्ट्रिय जनगणना २०७८ अनुसार नेपालमा उमेर समूहअनुसार जनसङ्ख्याको संरचनालाई ५ वर्षको उमेर समूहमा विभाजन गरी अध्ययन गर्दा १५ देखि १९ वर्ष उमेर समूहमा कुल जनसङ्ख्याको सबैभन्दा बढी प्रतिशत (१०.२%) रहेको छ । जनसङ्ख्या १० देखि १४ वर्ष उमेर समूहमा १०% जनसङ्ख्या रहेको छ । मधेश प्रदेशमा सबैभन्दा बढी ५ देखि ९ वर्ष उमेर समूहमा जनसङ्ख्या रहेका छन् । यस सम्बन्धि विस्तृत विवरण तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका २.२३: उमेर समूह अनुसार जनसङ्ख्या विवरण

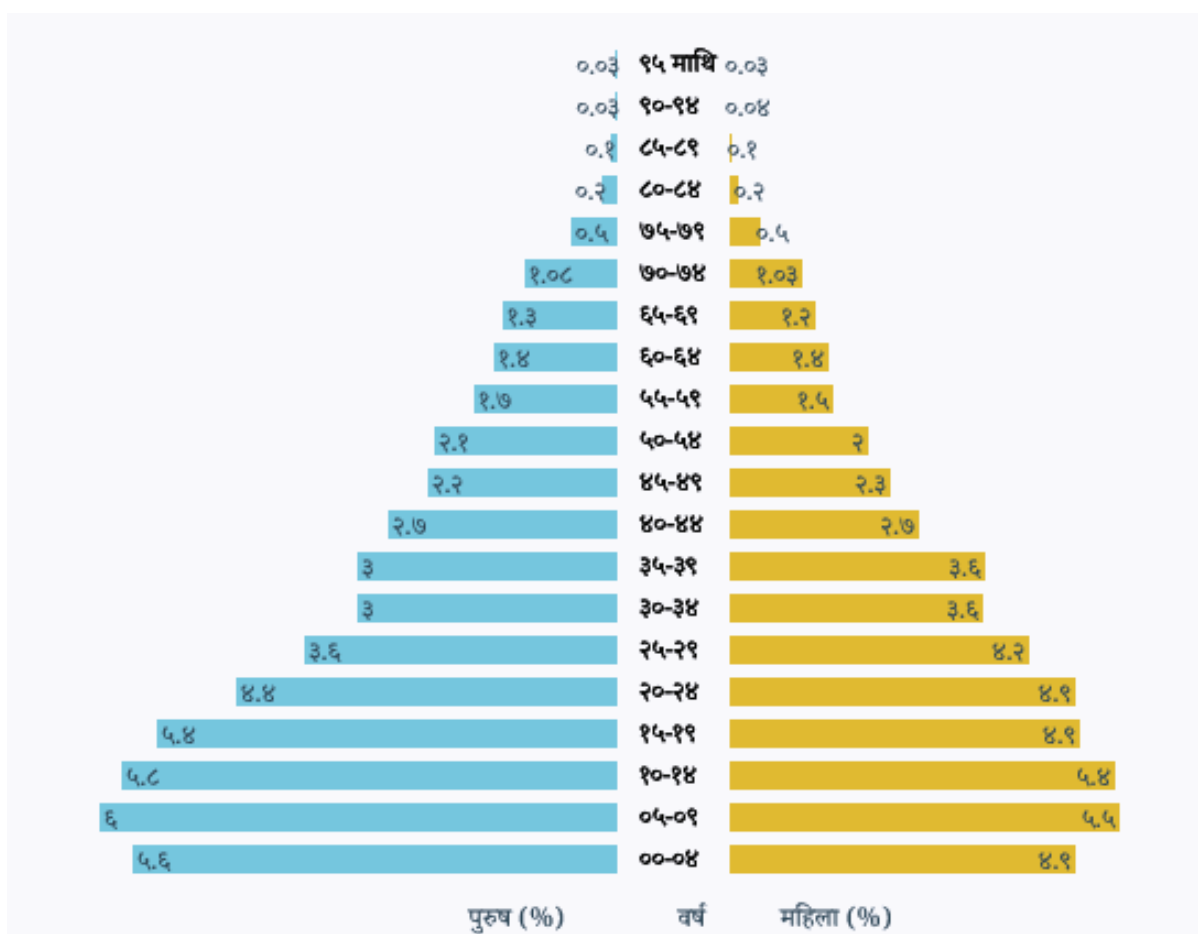
उमेरसमूह	नेपाल	मधेश	सप्तरी	सिरहा	धनुषा	महोत्तरी	सर्लाही	रौतहट	बारा	पर्सा
०-४ वर्ष	२४३९२८३	६४११२२	६६९०४	७२२१८	९४७३७	७५३३०	८७०६०	९७३७३	७७६२८	६१८७२
५-९ वर्ष	२७६६४२७	७०३४६५	७२५३७	८६०४४	९९९०६	८३११०	९७८४१	१०४१३६	८६४९८	७३३९३
१०-१४ वर्ष	२९०९८६५	६८३६५५	७०९३६	७९७४१	९४३२९	८२०७६	९९०३९	९७४१३	८५७०४	७४४१७
१५-१९ वर्ष	२९६६४०४	६२८७१६	६९०७३	७३२१२	८५०७७	७३४२२	९१३४६	८५९७१	८०९२१	६९६९४
२०-२४ वर्ष	२७८३०६०	५६८१३७	६७१२८	६८८९८	८०७४९	६३६१३	८१७८२	७५२६८	७१३९९	५९३००
२५-२९ वर्ष	२४५९३४९	४८०९८२	५७३२८	५७६३३	६९२३८	५४३२६	६८१९७	६०३८०	६१३३०	५२५५०
३०-३४ वर्ष	२१४७७१२	४०२२३४	४७९१३	४७९९०	५६२७१	४५०२२	५६४००	४९५४७	५२५६२	४६५२९
३५-३९ वर्ष	२०४१४९२	४०५६६२	४९८६३	४९२८०	५६९१२	४५६५३	५६३४१	४९६७६	५१९८७	४५९५०
४०-४४ वर्ष	१७४७८३२	३२५६५७	४००१७	३८४७५	४३५६२	३६०८८	४६८०१	४१२८८	४२३४०	३७०८६
४५-४९ वर्ष	१४३६०४०	२७२९५६	३३५८९	३३०३३	३७५३५	३०९६७	३८२४८	३३७९७	३४६३४	३११५३
५०-५४ वर्ष	१४१३८५२	२५००५४	३२२४६	३०६९६	३५२०८	२८२५७	३५०२१	३०२२१	३१४७७	२६९२८
५५-५९ वर्ष	१०७५९४४	१९२८५३	२५०६८	२४७४३	२८७१७	२२६५२	२६८२५	२२२४७	२२५५८	२००४३
६०-६४ वर्ष	९५५६०४	१७३४८३	२१८६३	२२२६३	२७२७५	२११३३	२४४५५	१९००५	१९७२९	१७७६०
६५-६९ वर्ष	७७१६१८	१५५६४०	२००६४	२०२८६	२४२०९	१९३३६	२०४३०	१७८१४	१७६६३	१५८३८
७०-७४ वर्ष	६०९३७०	१२९३९२	१८०८१	१६३५१	१९३७९	१५१७६	१७७४५	१५९२५	१४५७६	१२१५९
७५-७९ वर्ष	३५३२०३	६१६४७	८६८५	७२४३	८१३२	६४९३	९०६६	८४३७	७५६८	६०२३
८०-८४ वर्ष	१६१५५६	२१४५३	२६८६	२५७९	२९९२	२३३२	३२५७	२८६०	२६१३	२१३४
८५-८९ वर्ष	७८३२७	९५९४	१२२१	११७७	१३२५	१०७४	१४७७	१२५७	१११०	९५३
९०-९४ वर्ष	३०४०६	४११२	५३८	५७३	६३१	४६०	६२१	४९४	४४२	३५३
९५ वर्ष वा सो भन्दा बढी	१७२३४	३७८६	५१५	५१८	५६३	४७४	५१८	४६४	३९८	३३६
जम्मा जनसङ्ख्या	२९१६४५७८	६११४६००	७०६२५५	७३९९५३	८६७७४७	७०६९९४	८६२४७०	८१३५७३	७६३१३७	६५४४७१

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८

पाँच वर्ष उमेर समूह अनुसार जनसङ्ख्या

राष्ट्रिय जनगणना २०७८ अनुसार मधेश प्रदेशमा पुरुषको जनसङ्ख्या सबैभन्दा धेरै ५ देखि ९ वर्षको उमेर समूहमा रहेको छ । ती उमेर समूहभन्दा मुनि र माथिको जनसङ्ख्या क्रमिक रुपमा घट्दै गएको देखिन्छ । त्यसैगरी महिलाको जनसङ्ख्या पनि सबैभन्दा धेरै ५ देखि ९ वर्षको उमेर समूहमा रहेको छ । ती उमेर समूहभन्दा मुनि र माथिको जनसङ्ख्या क्रमिक रुपमा घट्दै गएको देखिन्छ । यस सम्बन्धि विस्तृत विवरण तलको तालिकामा दिइएको छ । यसको विवरण जनसङ्ख्या पिरामिडबाट अझै सजिलै हेर्न सकिन्छ । मधेश प्रदेशको जनसङ्ख्या पिरामिड तलको ग्राफमा दिइएको छ ।

ग्राफ २.१: मधेश प्रदेशको जनसाङ्ख्यिक पिरामिड



तालिका २.२४ पाँच वर्ष उमेर समूह अनुसार जनसङ्ख्या

उमेर समूह	पुरुष	महिला
१५ माथि	१६८१	२१०५
१०-१४	१९७१	२१४१
८५-८९	४९३०	४६६४
८०-८४	१११३६	१०३१७
७५-७९	३३११०	२८५३७
७०-७४	६६१३७	६३२५५
६५-६९	८०९७३	७४६६७
६०-६४	८७३४६	८६१३७
५५-५९	१०१५७२	९१२८१
५०-५४	१२८९७७	१२१०७७

उमेर समूह	पुरुष	महिला
४५-४९	१३३७५९	१३९१९७
४०-४४	१६२४९०	१६३१६७
३५-३९	१८४४६०	२२१२०२
३०-३४	१८३७१०	२१८५२४
२५-२९	२२२६९३	२५८२८९
२०-२४	२७०६२६	२९७५११
१५-१९	३२७२८५	३०१४३१
१४-१०	३५२२५२	३३१४०३
०९-०४	३६७२९३	३३६१७२
००-०४	३४३३५०	२९७७७२

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८

विशेष उमेर समूह अनुसार जनसङ्ख्या

राष्ट्रिय जनगणना २०७८ अनुसार जनसङ्ख्याको अन्य संरचना हेर्दा १५ वर्षमुनिका आश्रित जनसङ्ख्या करिब २८ प्रतिशत छन् भने ६० वर्षभन्दा माथिका आश्रित जनसङ्ख्या १० प्रतिशतभन्दा बढी रहेका छन् । मधेश प्रदेशमा १५ वर्षमुनिका आश्रित जनसङ्ख्या करिब ३३ प्रतिशत (सबैभन्दा बढी रौतहट र कम सप्तरी जिल्लामा) र ६० वर्षभन्दा माथिका आश्रित जनसङ्ख्या ९ प्रतिशतभन्दा बढी (सबैभन्दा बढी सप्तरी र कम रौतहट जिल्लामा) रहेको छ । नागरिकता प्रमाणपत्र प्राप्त गर्नयोग्य उमेर समूह (१६ वर्ष वा सोभन्दा माथि) का जनसङ्ख्या नेपालमा कुल जनसङ्ख्याको ७० प्रतिशत छन् भने मधेश प्रदेशमा करिब ६५ प्रतिशत (सबैभन्दा बढी सप्तरी र कम महोत्तरी जिल्लामा) रहेका छन् । क्रियाशील श्रमशक्तिसँग सम्बन्धित उमेर समूह अर्थात १५ देखि ५९ वर्ष उमेरका व्यक्तिहरू नेपालमा करिब ६२ प्रतिशत छन् भने मधेश प्रदेशमा करिब ५८ प्रतिशत (सबैभन्दा बढी सप्तरी र कम रौतहट जिल्लामा) छन् । त्यसैगरी सामाजिक सुरक्षा भत्ता प्राप्त गर्न सम्भाव्य ६८ वर्ष वा सो भन्दा माथिका जनसङ्ख्या नेपालमा ५ प्रतिशत भने मधेश प्रदेशमा करिब ५ प्रतिशत (सबैभन्दा बढी सप्तरी र कम पर्सा जिल्लामा) रहेका छन् । नेपालमा प्रजननयोग्य उमेर अर्थात १५ देखि ४९ वर्षका कुल महिलामध्ये ५५ प्रतिशत भने मधेश प्रदेशमा ५२.४६ प्रतिशत (सबैभन्दा बढी सप्तरी र कम रौतहट जिल्लामा) रहेका छन् । यसैगरी १६ देखि २४ वर्षको जनसङ्ख्या नेपालमा करिब १८ प्रतिशत छन् भने मधेश प्रदेशमा १७ प्रतिशत (सबैभन्दा बढी सर्लाही र कम धनुषा जिल्लामा) र १६ देखि ४० वर्षका युवाको जनसङ्ख्या नेपालमा करिब ४३ प्रतिशत छन् भने मधेश प्रदेशमा ४१ प्रतिशत (सबैभन्दा बढी पर्सा र कम रौतहट जिल्लामा) रहेका छन् । यस सम्बन्धि विस्तृत विवरण तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका २.२५: विशेष उमेर समूह अनुसार जनसङ्ख्याको प्रतिशतमा विवरण

विशेष उमेर समूहअनुसारको जनसङ्ख्या	लिङ्ग	नेपाल	मधेश	सप्तरी	सिरहा	धनुषा	महोत्तरी	सर्लाही	रौतहट	बारा	पर्सा
जम्मा महिलामध्ये १५-४९ वर्षका महिला (%)	जम्मा	५५.२१	५२.४६	५३.७३	५३.२९	५३.१४	५१.९७	५२.३१	४९.८	५२.८	५२.९१
शिशुको जनसङ्ख्या (१ वर्ष भन्दा कम उमेरको) (%)	जम्मा	१.४१	१.५९	१.४५	१.५८	१.६६	१.५५	१.५१	१.९४	१.४६	१.४८
	पुरुष	१.५४	१.७४	१.६३	१.८३	१.९४	१.७१	१.६१	२.०४	१.५१	१.५७
	महिला	१.२९	१.४३	१.२८	१.३४	१.३९	१.३९	१.४१	१.८४	१.४	१.३८
बालबालिकाको जनसङ्ख्या (५ वर्ष भन्दा कम उमेरका) %	जम्मा	८.३६	१०.४९	९.४७	१०.७१	११.०३	१०.६५	१०.०९	११.९७	१०.२	९.४५
	पुरुष	९.०५	११.२०	१०.३१	११.९७	१२.४८	११.५२	१०.५७	१२.२६	१०.५	९.६८
	महिला	७.७०	९.७७	८.६५	९.४८	९.६१	९.८१	९.६१	११.६८	९.८३	९.२१
बालबालिकाको जनसङ्ख्या (०-१४ वर्ष उमेरका) %	जम्मा	२७.८३	३३.१७	२९.७९	३३.११	३३.४२	३४.०२	३२.९२	३६.७४	३२.७	३२.०४
	पुरुष	२९.६८	३४.६७	३१.७१	३६.१५	३६.३४	३५.७७	३३.८५	३७.३९	३३.४	३२.३
	महिला	२६.०६	३१.६६	२७.९८	३०.१७	३०.५५	३२.३१	३१.९८	३६.०९	३२.१	३१.७६
नागरिकता प्रमाणपत्र प्राप्त योग्य जनसङ्ख्या १६ वर्ष वा सोभन्दा माथि (%)	जम्मा	७०.०९	६४.६६	६८.२१	६४.७८	६४.५५	६३.७९	६४.८७	६०.१	६५	६५.७
	पुरुष	६८.१८	६३.१३	६६.३४	६१.६७	६१.५५	६२.०१	६३.९२	६०.३८	६४.४	६५.४५
	महिला	७१.९२	६६.२०	७०.०७	६७.८	६७.४८	६५.५२	६६.८५	६१.६३	६५.६	६५.९५
बालबालिकाको जनसङ्ख्या (०-१७ वर्ष) (%)	जम्मा	३३.८४	३९.२८	३५.४७	३८.९७	३९.१९	४०.२८	३९.२५	४३.०२	३९.१	३८.४६
	पुरुष	३५.८८	४०.९२	३७.४३	४२.३१	४२.३९	४२.१३	४०.३१	४३.६९	३९.७	३८.७८
	महिला	३१.८९	३७.६३	३३.५२	३५.७४	३६.०४	३८.३७	३८.१८	४२.३४	३८.४	३८.१३
किशोर किशोरीको जनसङ्ख्या (१६-२४ वर्ष) (%)	जम्मा	१७.६३	१७.४०	१७.२८	१७.१	१७.०७	१७.१९	१७.८७	१७.५६	१७.७	१७.४४
	पुरुष	१७.४७	१७.३१	१७.०८	१६.७४	१६.५१	१७.१३	१७.९	१७.६१	१७.८	१७.६९
	महिला	१७.७९	१७.५०	१७.४९	१७.४६	१७.६२	१७.२५	१७.८४	१७.५१	१७.६	१७.१८
युवाको जनसङ्ख्या (१६-४० वर्ष) (%)	जम्मा	४२.५६	४१.४०	४२.१४	४०.९१	४१.०४	४०.६४	४१.६६	४०.०१	४२.४	४२.७
	पुरुष	४०.८५	३९.४८	४०.०७	३७.५२	३७.५	३८.०३	४०.३	३८.९६	४१.६	४२.१६
	महिला	४४.१९	४३.३२	४४.१८	४४.१९	४४.५२	४३.१८	४३.०६	४१.०७	४३.२	४३.२७
क्रियाशील श्रमशक्ति (१५-५९ वर्ष) (%)	जम्मा	६१.९६	५७.६९	५९.७८	५७.३	५६.८४	५६.५८	५८.०८	५५.११	५८.९	५९.४७
	पुरुष	६०.१९	५५.९६	५७.९३	५३.९८	५३.३	५४.१९	५७.०१	५४.४२	५८.२	५९.१६
	महिला	६३.६६	५९.४२	६१.६२	६०.५	६०.३३	५८.९१	५९.१८	५५.८२	५९.५	५९.८१
ज्येष्ठ नागरिकको (६० वर्ष वा सोभन्दा माथि) (%)	जम्मा	१०.२१	९.१४	१०.४३	९.५९	९.७४	९.४	८.९९	८.१४	८.४	८.४९
	पुरुष	१०.१३	९.३७	१०.४६	९.८७	१०.३६	१०.०४	९.१५	८.२	८.४३	८.५४
	महिला	१०.२८	८.९२	१०.४	९.३३	९.१३	८.७८	८.३४	८.०९	८.३७	८.४३

विशेष उमेर समूहअनुसारको जनसङ्ख्या	लिंग	नेपाल	मधेश	सप्तरी	सिरहा	धनुषा	महोत्तरी	सर्लाही	रौतहट	बारा	पर्सा
बृद्धवृद्धाको जनसङ्ख्या (65 वर्ष सोभन्दा माथि) (%)	जम्मा	६.०९	५.१०	६.१२	५.३१	५.२	५.०८	५.०७	४.७४	४.७	४.६
	पुरुष	६.०२	५.२८	६.२	५.५७	५.६४	५.५५	५.१६	४.७८	४.७५	४.६७
	महिला	६.१५	४.९१	६.०४	५.०५	४.७६	४.६१	४.९८	४.७	४.६५	४.५२
सामाजिक सुरक्षा भत्ता प्राप्त गर्न योग्य जनसङ्ख्या (६८ वर्ष वा सोभन्दा माथि) (%)	जम्मा	५.२३	४.५८	५.४९	४.७४	४.६६	४.५५	४.५४	४.३२	४.२२	४.१२
	पुरुष	५.१५	४.७४	५.५६	४.९७	५.०५	४.९७	४.६१	४.३७	४.२५	४.१९
	महिला	५.३०	४.४१	५.४२	४.५२	४.२६	४.१३	४.४७	४.२८	४.१९	४.०५

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८

जातजाति

वि.स. १९६८ को पहिलो जनगणना देखि नै जातजाति सम्बन्धी तथ्याङ्क संकलन गरिएको भए तापनि २०४८ को जनगणना अघि सम्म सार्वजनिक गरिएको थिएन । प्रत्येक जनगणनामा जातजातिका समूहको सङ्ख्या बढदै गएको छ । वि.स. २०६८ मा यो सङ्ख्या १२३ थियो भने अहिले बढेर १४२ जातजातिमा पुगेको छ । नेपालमा जनसङ्ख्याको आकारका आधारमा सबैभन्दा बढी जनसङ्ख्या भएका पाँच जातजातिहरू क्षेत्री ४७९६९९५ (१६.४५%), पहाडी ब्राह्मण ३२९२३७३ (११.२९%), मगर २०१३४९८ (६.९%), थारु १८०७१२४ (६.२%) र तामाङ १६३९८६६ (५.६२%) रहेका छन् भने सबैभन्दा कम जनसङ्ख्या भएका पाँच जातजातिहरू नुराङ (३६ जना), वनकरिया (१८० जना), कुसुन्डा (२५३ जना), सुरेल (३१८ जना) र ल्होमी (३५५ जना) रहेको देखिन्छ ।

मधेश प्रदेशमा कुल ६११४६०० जनसङ्ख्या रहेकोमा सबैभन्दा बढी पाँच जातजातिहरू यादव ९२६५०८ (१५.१५%), मुसलमान ७९२७७६ (१२.९७%), तेली ३२४७०५ (५.३१%), थारु ३०१०३८ (४.९२%) र कोइरी २७६१५५ (४.५२%) रहेका छन् । मधेश प्रदेशमा ११९ वटा जातजातिहरू बसोबास रहेका छन् । जिल्लागत अनुसार सप्तरी, सिरहा, धनुषा, महोत्तरी, सर्लाही गरी पाँच जिल्लामा यादव जातीको जनसङ्ख्या पहिलो स्थान रहेका छन् भने रौतहट, बारा, पर्सा गरी तीन जिल्लामा मुसलमान जातिको जनसङ्ख्या पहिलो स्थानमा रहेको छ । यस मधेश र यस अन्तर्गतका जिल्लाको जनसङ्ख्या सम्बन्धि विवरण तलको तालिकाहरूमा विस्तृतमा दिइएको छ ।

तालिका २.२६: मधेश प्रदेशको जातजातिको विवरण

क्र.स.	जातजाति	जम्मा	पुरुष	महिला	प्रतिशत	क्र.स.	जातजाति	जम्मा	पुरुष	महिला	प्रतिशत
१	यादव	९२६५०८	४७५९८२	४५०५२६	१५.१५	६१	कुमाल	५४८६	२८३५	२६५१	०.०८९७
२	मुसलमान	७९२७७६	३८३७५६	४०९०२०	१२.९७	६२	राजभर	४६८९	२४५३	२२३६	०.०७६७
३	तेली	३२४७०५	१६८००८	१५६६९७	५.३१	६३	चड्	४६५१	२४२१	२२३०	०.०७६१
४	थारु	३०१०३८	१४६५००	१५४५३८	४.९२३	६४	गुरुङ	३०४९	१४७८	१५७१	०.०४९९
५	कोइरी	२७६१५५	१४२०९७	१३४०५८	४.५१६	६५	देव	२९९५	१५८२	१४१३	०.०४९
६	चमार	२६९३९६	१३४२००	१३५१९६	४.४०६	६६	सुनुवार	२६६१	१३५१	१३१०	०.०४३५
७	धानुक	२१७०९६	१०८३५६	१०८७४०	३.५५	६७	हलखोर	२६५८	१३८३	१२७५	०.०४३५

क्र.स.	जातजाति	जम्मा	पुरुष	महिला	प्रतिशत	क्र.स.	जातजाति	जम्मा	पुरुष	महिला	प्रतिशत
८	कुर्मी	१८०५८१	९३५३३	८७०४८	२.९५३	६८	वेलदार	२२७३	१०७५	११९८	०.०३७२
९	मुसहर	१७९१५३	८८१४४	९१००९	२.९३	६९	धनकार	२०८९	१०४५	१०४४	०.०३४२
१०	दुसाध	१७६१९०	८८०११	८८१७९	२.८८१	७०	नटुवा	१९८५	१०१९	९६६	०.०३२५
११	मल्लाह	१४१६३८	७१४१०	७०२२८	२.३१६	७१	सरवरिया	११४२	५४४	५९८	०.०१८७
१२	कानु	१३९०८८	७२६३०	६६४५८	२.२७५	७२	कोरी	११०२	५७३	५२९	०.०१८
१३	तमाड	१२२१९४	५९१३३	६३०६१	१.९९८	७३	राजबंसी	१०१६	५३५	४८१	०.०१६६
१४	तत्मा	११७५०७	५८७४०	५८७६७	१.९२२	७४	पहरी	८०३	४०९	३९४	०.०१३१
१५	खत्वे	११२५२१	५४९१६	५७६०५	१.८४	७५	कलर	५५५	२८४	२७१	०.००९१
१६	कलवार	१०१८६०	५३१३५	४८७२५	१.६६६	७६	बंगाली	५४२	२७७	२६५	०.००८९
१७	ब्राह्मणतराई	१०१०९३	५२३३८	४८७५५	१.६५३	७७	बोटे	५३८	२७२	२६६	०.००८८
१८	क्षेत्री	९८००२	४८२४७	४९७५५	१.६०३	७८	थामी	५३७	२४८	२८९	०.००८८
१९	केवट	९२३४६	४५१०८	४७२३८	१.५१	७९	लिम्बु	५२८	२६८	२६०	०.००८६
२०	सुँडी	८९८९६	४६२८०	४३६१६	१.४७	८०	घले	३६८	१७४	१९४	०.००६
२१	विन	८९४८२	४४७८१	४४७०१	१.४६३	८१	चेपाड	३६२	१७९	१८३	०.००५९
२२	हजाम	८८८०४	४४८८७	४३९१७	१.४५२	८२	उल्लेख नभएको	३४४	१८२	१६२	०.००५६
२३	ब्राह्मणपहाड	८०३८७	३९५९५	४०७९२	१.३१५	८३	कमार	२९७	१६८	१२९	०.००४९
२४	नुनिया	७२९७६	३७३२५	३५६५१	१.१९३	८४	शोर्पा	२४३	११६	१२७	०.००४
२५	कुमहार	७२४५४	३७००१	३५४५३	१.१८५	८५	पथरपट्टा	२३९	१२७	११२	०.००३९
२६	लोहार	६६६२६	३४१७१	३२४५५	१.०९	८६	खवास	२३२	११२	१२०	०.००३८
२७	मगर	६५१४२	३१४८३	३३६५९	१.०६५	८७	हायु	२२५	१११	११४	०.००३७
२८	धोवी	६२५७७	३१७४५	३०८३२	१.०२३	८८	वादी	२१९	११५	१०४	०.००३६
२९	सोनार	६२१८३	३२१९०	२९९९३	१.०१७	८९	रानाथारु	१५८	८६	७२	०.००२६
३०	बरई	४७०९९	२४३२५	२२७७४	०.७७	९०	सतार	१४५	८०	६५	०.००२४
३१	हलुवाई	४५४४४	२३०२७	२२४१७	०.७४३	९१	पंजावी	१२२	६५	५७	०.००२
३२	नेवार	३७३५६	१८३९५	१८९६१	०.६११	९२	अन्य	११९	६८	५१	०.००१९
३३	राजपुत	३३४५५	१७४३९	१६०१६	०.५४७	९३	अठपहरिया	११३	३३	८०	०.००१८
३४	दनुवार	३३१२५	१५७३०	१७३९५	०.५४२	९४	घिमाल	१०५	५५	५०	०.००१७
३५	कथवनियाँ	३३०२९	१७०७०	१५९५९	०.५४	९५	याक्खा	९०	४५	४५	०.००१५
३६	अमात	३१९९९	१५८३५	१६१६४	०.५२३	९६	लोघ	७६	४०	३६	०.००१२
३७	भुमिहार	३०७६९	१५८७०	१४८९९	०.५०३	९७	दरै	७२	४१	३१	०.००१२
३८	बरही	३०२११	१५२००	१५०११	०.४९४	९८	भोटे	७२	३८	३४	०.००१२
३९	माझी	२९५९९	१४७४०	१४८५९	०.४८४	९९	गाइने	६७	३१	३६	०.००११

क्र.स.	जातजाति	जम्मा	पुरुष	महिला	प्रतिशत	क्र.स.	जातजाति	जम्मा	पुरुष	महिला	प्रतिशत
४०	वकामी	२८३४४	१३७७२	१४५७२	०.४६४	१००	मेचे	६५	१४	५१	०.००११
४१	विदेशी	२७४२४	५८६७	२१५५७	०.४४९	१०१	थकाली	६२	२९	३३	०.००१
४२	वाँतर	२१६८६	१०४१९	११२६७	०.३५५	१०२	गनगाई	५०	२३	२७	०.०००८
४३	कायस्थ	२११०९	१०८६१	१०२४८	०.३४५	१०३	व्यासी	४८	२६	२२	०.०००८
४४	रौनियार	२०४३१	१०७५१	९६८०	०.३३४	१०४	याम्फु	४६	२६	२०	०.०००८
४५	सन्यासी	१९७१४	१००७२	९६४२	०.३२२	१०५	वहिड	३९	२०	१९	०.०००६
४६	बनियाँ	१६९९१	८८९७	८०९४	०.२७८	१०६	ब्रामु	३७	१७	२०	०.०००६
४७	भेडियर	१६७१४	८३५१	८३६३	०.२७३	१०७	चाम्लिङ	३६	१६	२०	०.०००६
४८	डोम	१४०६०	७०९९	६९६१	०.२३	१०८	ताजपुरिया	२६	१४	१२	०.०००४
४९	माली	१३९७४	७०७१	६९०३	०.२२९	१०९	थलुङ	२३	१०	१३	०.०००४
५०	राजधोव	१३६७४	६९७८	६६९६	०.२२४	११०	लोहारुङ	२३	१३	१०	०.०००४
५१	कहार	१२०१५	६२०९	५८०६	०.१९६	१११	मुँडा	२०	९	११	०.०००३
५२	राई	१०२१०	५०१७	५१९३	०.१६७	११२	छन्ध्याल	१८	९	९	०.०००३
५३	ठकुरी	१०००६	५०२९	४९७७	०.१६४	११३	जिरेल	१८	१२	६	०.०००३
५४	दमाइ	९६७७	४६७५	५००२	०.१५८	११४	चिडिमर	१८	८	१०	०.०००३
५५	गोन्ध	७८३७	४११०	३७२७	०.१२८	११५	चुम्बा	१७	८	९	०.०००३
५६	धुनिया	७६९८	३६०६	४०९२	०.१२६	११६	ल्होपा	१३	७	६	०.०००२
५७	मडवारी	७४०८	३८६२	३५४६	०.१२१	११७	दुरा	११	४	७	०.०००२
५८	उरौनवा	६९५३	३३५९	३५९४	०.११४	११८	ल्होमी	११	५	६	०.०००२
५९	घर्ती/भुजेल	६६८५	३३४३	३३४२	०.१०९	११९	करमारोङ	११	५	६	०.०००२
६०	सार्की	५९७१	२८७७	३०९४	०.०९८	१२०	सबै जातजाति	६११४६००	३०६५७५१	३०४८८४९	१००

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८

तालिका २.२७: सप्तरी जिल्लाको जातजातिको विवरण

क्र.स.	जातजाति	जम्मा	पुरुष	महिला	प्रतिशत	क्र.स.	जातजाति	जम्मा	पुरुष	महिला	प्रतिशत
१	यादव	१११२६८	५७३८९	५३८७९	१५.७५४६	४४	दनुवार	११३७	५३७	६००	०.१६१
२	थारू	७९३६६	३७९७७	४१३८९	११.२३७६	४५	माली	११३५	५६९	५६६	०.१६१
३	मुसलमान	६७३१४	३१५८८	३५७२६	९.५३११२	४६	तमाङ	१०८६	५६१	५२५	०.१५४
४	तेली	५२८२९	२६९६८	२५८६१	७.४८०१६	४७	ठकुरी	१०४१	५४६	४९५	०.१४७
५	धानुक	५०९७७	२५७५२	२५२२५	७.२१७९३	४८	बनियाँ	९९०	५०९	४८१	०.१४
६	मुसहर	४६५८१	२३०५०	२३५३१	६.५९५४९	४९	राजभर	९३१	४७१	४६०	०.१३२
७	खत्वे	४४७९९	२२०८०	२२७१९	६.३४३१८	५०	धनकार	८८१	४४८	४३३	०.१२५
८	चमार	३२७२६	१६११८	१६६०८	४.६३३७४	५१	मडवारी	८१५	४१५	४००	०.११५

क्र.स.	जातजाति	जम्मा	पुरुष	महिला	प्रतिशत	क्र.स.	जातजाति	जम्मा	पुरुष	महिला	प्रतिशत
९	मल्लाह	१८२३४	९११६	९११८	२.५८१७९	५२	दमाइ	७९०	३९१	३९९	०.११२
१०	वाँतर	१६२६४	७९६८	८२९६	२.३०२८५	५३	घर्ती/भुजेल	७५७	३९९	३५८	०.१०७
११	राजधोव	१३४२३	६८५९	६५६४	१.९००५९	५४	सन्यासी	७५१	३८१	३७०	०.१०६
१२	अमात	१२५५३	६३९०	६१६३	१.७७७४	५५	माझी	६११	३२४	२८७	०.०८७
१३	ब्राह्मणतराई	१०५७७	५५११	५०६६	१.४९७६२	५६	कुमाल	५८१	२८३	२९८	०.०८२
१४	हलुवाई	१०३६४	५२८१	५०८३	१.४६७४६	५७	सरवरिया	४६१	२३०	२३१	०.०६५
१५	हजाम	१०२४२	५०८४	५१५८	१.४५०१८	५८	हलखोर	३७६	१८५	१९१	०.०५३
१६	दुसाध	९३३९	४७०२	४६३७	१.३२२३३	५९	धुनिया	३५७	१७६	१८१	०.०५१
१७	क्षेत्री	८८१२	४३६९	४४४३	१.२४७७१	६०	सार्की	२८९	१४०	१४९	०.०४१
१८	कथवनियाँ	८६९७	४५१६	४१८१	१.२३१४२	६१	कोरी	२४८	१३०	११८	०.०३५
१९	बरही	७५९७	३८४९	३७४८	१.०७५६७	६२	भुमिहार	१५३	९५	५८	०.०२२
२०	तत्मा	७२७१	३६३६	३६३५	१.०२९५१	६३	राजबंसी	१२९	६७	६२	०.०१८
२१	कोइरी	७०९९	३६९४	३४०५	१.००५१६	६४	गुरुड	१०१	५९	४२	०.०१४
२२	कुमहार	६८०७	३४२३	३३८४	०.९६३८२	६५	अन्य	९८	५१	४७	०.०१४
२३	धोवी	६१५३	३११३	३०४०	०.८७१२२	६६	बंगाली	९५	४५	५०	०.०१३
२४	कलवार	५३७३	२६९२	२६८१	०.७६०७७	६७	सुनुवार	९४	५३	४१	०.०१३
२५	ब्राह्मण पहाड	४८३६	२४१६	२४२०	०.६८४७४	६८	सतार	८३	४६	३७	०.०१२
२६	रौनियार	३६७२	१९२८	१७४४	०.५१९९३	६९	चइ	८१	४३	३८	०.०११
२७	कामी	३४०४	१६५४	१७५०	०.४८१९८	७०	कानु	८०	४१	३९	०.०११
२८	राजपुत	३२२५	१६७८	१५४७	०.४५६६३	७१	कमार	७८	४३	३५	०.०११
२९	मगर	३१२९	१४८५	१६४४	०.४४३०४	७२	लिम्बु	७३	३८	३५	०.०१
३०	देव	२९१४	१५३६	१३७८	०.४१२६	७३	विन	४८	२३	२५	०.००७
३१	बरई	२८३५	१४६८	१३६७	०.४०१४१	७४	कहार	३३	१७	१६	०.००५
३२	सुँडी	२४९१	१२७७	१२१४	०.३५२७१	७५	रानाथारु	३१	१५	१६	०.००४
३३	सोनार	२४३१	१२४९	११८२	०.३४४२१	७६	बेलदार	२०	११	९	०.००३
३४	नेवार	२४२३	११८०	१२४३	०.३४३०८	७७	उल्लेख नभएको	२०	९	११	०.००३
३५	नुनिया	२३६७	११९०	११७७	०.३३५१५	७८	अठपहरिया	१७	४	१३	०.००२
३६	विदेशी	२३६५	२४९	२११६	०.३३४८६	७९	कलर	१५	८	७	०.००२
३७	डोम	२२०३	११२३	१०८०	०.३११९३	८०	शोर्पा	१४	७	७	०.००२
३८	भेडियर	१७२२	८६२	८६०	०.२४३८२	८१	याक्खा	१२	४	८	०.००२
३९	केवट	१६८१	८२३	८५८	०.२३८०२	८२	चाम्लिङ	११	५	६	०.००२

क्र.स.	जातजाति	जम्मा	पुरुष	महिला	प्रतिशत	क्र.स.	जातजाति	जम्मा	पुरुष	महिला	प्रतिशत
४०	कायस्थ	१५६६	८१६	७५०	०.२२१७३	८३	खवास	१०	६	४	०.००१
४१	राई	१३८४	६९०	६९४	०.१९५९६	८४	पहरी	१०	७	३	०.००१
४२	लोहार	१२४५	६३८	६०७	०.१७६२८	८५	सबै जातजाति	७०६२५५	३५१३६८	३५४८८७	१००
४३	कुर्मी	११५४	५८९	५६५	०.१६३४						

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८

तालिका २.२८: सिरहा जिल्लाको जातजातिको विवरण

क्र.स.	जातजाति	जम्मा	पुरुष	महिला	प्रतिशत	क्र.स.	जातजाति	जम्मा	पुरुष	महिला	प्रतिशत
१	यादव	१८१५९३	९१८१६	८९७७७	२४.५	४४	माली	१३९५	६८३	७१२	०.१८९
२	मुसलमान	६०१५०	२८३४३	३१८०७	८.१३	४५	लोहार	१३७४	६८९	६८५	०.१८६
३	मुसहर	४७५५०	२२९९४	२४५५६	६.४३	४६	माझी	११८३	५५७	६२६	०.१६
४	कोइरी	४४६८५	२२४८५	२२२००	६.०४	४७	वाँतर	११७५	५३०	६४५	०.१५९
५	चमार	४२४४६	२०४४१	२२००५	५.७४	४८	बनियाँ	११७०	५९१	५७९	०.१५८
६	तेली	३८७६७	१९७२८	१९०३९	५.२४	४९	दमाइ	११२४	५४६	५७८	०.१५२
७	थारू	२८१३४	१३५८५	१४५४९	३.८	५०	सार्की	१११५	५४५	५७०	०.१५१
८	धानुक	२७३२९	१३२३८	१४०९१	३.६९	५१	सन्यासी	९४०	४६३	४७७	०.१२७
९	दुसाध	२४६९०	११८९९	१२७९१	३.३४	५२	नुनिया	९३५	४८९	४४६	०.१२६
१०	सुँडी	२१७३९	११११६	१०६२३	२.९४	५३	मडवारी	५९५	३१०	२८५	०.०८
११	मल्लाह	२११६०	१०१५३	११००७	२.८६	५४	घर्ती/भुजेल	५७५	२७९	२९६	०.०७८
१२	केवट	१७७५५	८५२२	९२३३	२.४	५५	सुनुवार	५१०	२५७	२५३	०.०६९
१३	तत्मा	१७६९८	८५५०	९१४८	२.३९	५६	कुमाल	४९७	२४३	२५४	०.०६७
१४	खत्वे	१६२७३	७८३६	८४३७	२.२	५७	हलखोर	४७६	२४९	२२७	०.०६४
१५	हलुवाई	१३७१०	६९१८	६७९२	१.८५	५८	धुनिया	२१७	१०३	११४	०.०२९
१६	दनुवार	१२१६२	५७२२	६४४०	१.६४	५९	कोरी	२०८	९९	१०९	०.०२८
१७	हजाम	११५०६	५७६४	५७४२	१.५५	६०	राजधोव	१९९	९२	१०७	०.०२७
१८	बरही	८३४६	४१६३	४१८३	१.१३	६१	कलर	१७७	९१	८६	०.०२४
१९	तमाङ	७६७४	३७०७	३९६७	१.०४	६२	नटुवा	१७०	८३	८७	०.०२३
२०	मगर	६७४९	३२७८	३४७१	०.९१	६३	बंगाली	१२२	६३	५९	०.०१६
२१	अमात	६७०२	३३०५	३३९७	०.९१	६४	अन्य	१०८	५१	५७	०.०१५
२२	धोवी	६३४२	३१०८	३२३४	०.८६	६५	कानु	१००	४६	५४	०.०१४
२३	क्षेत्री	६१०१	२९५५	३१४६	०.८२	६६	गुरुङ	९६	३९	५७	०.०१३
२४	ब्राह्मण पहाड	४१६३	२०८८	२०७५	०.५६	६७	वादी	६८	३४	३४	०.००९

क्र.स.	जातजाति	जम्मा	पुरुष	महिला	प्रतिशत	क्र.स.	जातजाति	जम्मा	पुरुष	महिला	प्रतिशत
२५	ब्राह्मण तराई	४०६०	२११३	१९४७	०.५५	६८	भुमिहार	६४	३०	३४	०.००९
२६	कुर्मी	३८०३	१८७१	१९३२	०.५१	६९	लोघ	६१	३२	२९	०.००८
२७	नेवार	३५३३	१७३४	१७९९	०.४८	७०	राजवंसी	५८	२७	३१	०.००८
२८	सोनार	३४७३	१७६३	१७१०	०.४७	७१	कहार	५५	२५	३०	०.००७
२९	बरई	३३०८	१६७६	१६३२	०.४५	७२	कमार	४६	२१	२५	०.००६
३०	वकामी	३२७०	१५७३	१६९७	०.४४	७३	सरवरिया	४४	१३	३१	०.००६
३१	कलवार	३२३१	१६२१	१६१०	०.४४	७४	देव	३१	१३	१८	०.००४
३२	कुमहार	३१३०	१५५०	१५८०	०.४२	७५	लिम्बु	२७	१२	१५	०.००४
३३	कथवनियाँ	३००८	१५१५	१४९३	०.४१	७६	पहरी	२७	२२	५	०.००४
३४	विदेशी	२८१७	४९७	२३२०	०.३८	७७	गनगाई	२४	१२	१२	०.००३
३५	ठकुरी	२४०७	११६४	१२४३	०.३३	७८	धनकार	२०	९	११	०.००३
३६	भेडियर	२३५८	११७७	११८१	०.३२	७९	अठपहरिया	१९	६	१३	०.००३
३७	डोम	२१२४	१०३२	१०९२	०.२९	८०	हायु	१६	८	८	०.००२
३८	उरौनवा	२०२९	९५८	१०७१	०.२७	८१	शेर्पा	१२	६	६	०.००२
३९	राई	२००२	९८४	१०१८	०.२७	८२	सतार	१२	८	४	०.००२
४०	राजपुत	१८६२	९३०	९३२	०.२५	८३	थकाली	१२	४	८	०.००२
४१	कायस्थ	१७१३	८४८	८६५	०.२३	८४	धिमाल	१०	४	६	०.००१
४२	रौनियार	१६६७	८७४	७९३	०.२३	८५	ताजपुरिया	१०	५	५	०.००१
४३	विन	१६५७	७४१	९१६	०.२२	८६	सबै जातजाति	७३९९५३	३६३७२४	३७६२२९	१००

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८

तालिका २.२९: धनुषा जिल्लाको जातजातिको विवरण

क्र.स.	जातजाति	जम्मा	पुरुष	महिला	प्रतिशत	क्र.स.	जातजाति	जम्मा	पुरुष	महिला	प्रतिशत
१	यादव	१५३१९३	७८०३४	७५१५९	१७.७	४७	माझी	२०२३	९४६	१०७७	०.२३३
२	मुसलमान	७९८०३	३७५४१	४२२६२	९.२	४८	रौनियार	१७२३	९०६	८१७	०.१९९
३	केवट	५३६५४	२६१५७	२७४९७	६.१८	४९	ठकुरी	१४५६	७२९	७२७	०.१६८
४	तेली	४७५६३	२४५३०	२३०३३	५.४८	५०	साकी	१३३८	६३८	७००	०.१५४
५	कोइरी	४३०५०	२२०१६	२१०३४	४.९६	५१	दमाइ	१२२०	५८५	६३५	०.१४१
६	धानुक	४२४३४	२०६६०	२१७७४	४.८९	५२	बनियाँ	११७१	५९६	५७५	०.१३५
७	सुँडी	३७६२०	१९४२१	१८१९९	४.३४	५३	सन्ध्यासी	१०३०	५२२	५०८	०.११९
८	चमार	३४३४९	१६४१०	१७९३९	३.९६	५४	मडवारी	१०११	५३१	४८०	०.११७
९	तत्मा	३१९६८	१५६००	१६३६८	३.६८	५५	घर्ती/भुजेल	१००७	५१४	४९३	०.११६

क्र.स.	जातजाति	जम्मा	पुरुष	महिला	प्रतिशत	क्र.स.	जातजाति	जम्मा	पुरुष	महिला	प्रतिशत
१०	विन	२६७९८	१२९७४	१३८२४	३.०९	५६	सुनुवार	९५९	४८५	४७४	०.१११
११	दुसाध	२२८५२	११०१८	११८३४	२.६३	५७	उरौनवा	७७०	३६१	४०९	०.०८९
१२	मुसहर	२२२७५	१०७३२	११५४३	२.५७	५८	हलखोर	७२६	३७६	३५०	०.०८४
१३	खत्वे	२१८२८	१०५१९	११३०९	२.५२	५९	राई	७१०	३५४	३५६	०.०८२
१४	ब्राह्मणतराई	२०७९४	१०७२५	१००६९	२.४	६०	धनकार	५९१	२८९	३०२	०.०६८
१५	हजाम	१४५४३	७२३७	७३०६	१.६८	६१	सरवरिया	५१३	२४३	२७०	०.०५९
१६	मल्लाह	१२१३८	५९१८	६२२०	१.४	६२	वाँतर	४४८	२१७	२३१	०.०५२
१७	हलुवाई	१२०६४	६१३०	५९३४	१.३९	६३	राजवंसी	३६२	१९०	१७२	०.०४२
१८	कुर्मी	१११०८	५६६४	५४४४	१.२८	६४	कोरी	३०९	१६१	१४८	०.०३६
१९	लोहार	१००५३	५०९२	४९६१	१.१६	६५	नटुवा	२५८	१३२	१२६	०.०३
२०	कुमहार	९५२५	४७७६	४७४९	१.१	६६	कुमाल	२१४	१०६	१०८	०.०२५
२१	सोनार	९४९६	४८३५	४६६१	१.०९	६७	अन्य	१०८	५५	५३	०.०१२
२२	अमात	९४००	४५१९	४८८१	१.०८	६८	गुरुड	१०३	६०	४३	०.०१२
२३	मगर	९१९९	४५०७	४६९२	१.०६	६९	बंगाली	८७	४९	३८	०.०१
२४	तमाङ	९०५३	४३५२	४७०१	१.०४	७०	लिम्बु	७९	३९	४०	०.००९
२५	क्षेत्री	८६६५	४४३४	४२३१	१	७१	कलर	६१	२८	३३	०.००७
२६	कलवार	८००२	४०८०	३९२२	०.९२	७२	पथरकट्टा	४६	२३	२३	०.००५
२७	बरही	७८२४	३८६२	३९६२	०.९	७३	थकाली	३८	२०	१८	०.००४
२८	नुनिया	७५१०	३६७५	३८३५	०.८७	७४	रानाथारु	३६	२१	१५	०.००४
२९	दनुवार	६८०३	३१३५	३६६८	०.७८	७५	कमार	३४	२०	१४	०.००४
३०	भुमिहार	६५४३	३३५५	३१८८	०.७५	७६	अठपहरिया	३१	९	२२	०.००४
३१	भेडियर	६११९	२९९५	३१२४	०.७१	७७	कहार	२९	१६	१३	०.००३
३२	बरई	६१०३	३०५०	३०५३	०.७	७८	उल्लेख नभएको	२८	१६	१२	०.००३
३३	धोवी	५८३०	२८८४	२९४६	०.६७	७९	शोर्पा	२६	९	१७	०.००३
३४	कायस्थ	५५९५	२८५६	२७३९	०.६४	८०	राजधोव	२६	१५	११	०.००३
३५	ब्राह्मणपहाड	५१९५	२६२७	२५६८	०.६	८१	भोटे	२२	११	११	०.००३
३६	नेवार	४०६६	२०४४	२०२२	०.४७	८२	देव	२२	१४	८	०.००३
३७	कथवनियाँ	३२२०	१६३९	१५८१	०.३७	८३	वादी	२१	११	१०	०.००२
३८	विदेशी	३२१०	८०९	२४०१	०.३७	८४	पहरी	२१	१०	११	०.००२
३९	राजपुत	२९८१	१५७९	१४०२	०.३४	८५	बहिड	२१	१०	११	०.००२
४०	कामी	२६९६	१३२५	१३७१	०.३१	८६	ब्यासी	१९	९	१०	०.००२
४१	कानु	२६६७	१३६८	१२९९	०.३१	८७	थामी	१८	१०	८	०.००२
४२	धुनिया	२४४५	१११६	१३२९	०.२८	८८	याम्फु	१७	१०	७	०.००२

क्र.सं.	जातजाति	जम्मा	पुरुष	महिला	प्रतिशत	क्र.सं.	जातजाति	जम्मा	पुरुष	महिला	प्रतिशत
४३	डोम	२३०९	११६५	११४४	०.२७	८९	धिमाल	१६	१०	६	०.००२
४४	थारू	२२७३	११६१	१११२	०.२६	९०	सतार	१४	८	६	०.००२
४५	बेलदार	२१२४	९९९	११२५	०.२४	९१	राजभर	११	३	८	०.००१
४६	माली	२०३४	१००१	१०३३	०.२३	९२	सबै जातजाति	८६७७४७	४२९८९३	४३७८५४	१००

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८

तालिका २.३०: महोत्तरी जिल्लाको जातजातिको विवरण

क्र.सं.	जातजाति	जम्मा	पुरुष	महिला	प्रतिशत	क्र.सं.	जातजाति	जम्मा	पुरुष	महिला	प्रतिशत
१	यादव	११०७२९	५६२२६	५४५०३	१५.६६२	४१	माली	१९२८	९३९	९८९	०.२७३
२	मुसलमान	१०७३७३	५०२९५	५७०७८	१५.१८७	४२	परियार	१८५१	८८४	९६७	०.२६२
३	धानुक	४५२५१	२२४१८	२२८३३	६.४००५	४३	कायस्थ	१७७१	९११	८६०	०.२५
४	कोइरी	४०३८१	२०६६६	१९७१५	५.७११६	४४	माझी	१७६८	८५०	९१८	०.२५
५	तेली	२९९५३	१५४५३	१४५००	४.२३६७	४५	घर्ती/भुजेल	१५१७	७४९	७६८	०.२१५
६	मुसहर	२७३५२	१३३७०	१३९८२	३.८६८८	४६	कथवनियाँ	१४१३	७०२	७११	०.२
७	चमार	२५२३०	१२२९६	१२९३४	३.५६८६	४७	डोम	१२९२	६३६	६५६	०.१८३
८	खत्वे	१९६२५	९५१०	१०११५	२.७७५८	४८	ठकुरी	११५२	५५७	५९५	०.१६३
९	दुसाध	१७६०९	८६७२	८९३७	२.४९०७	४९	सन्ध्यासी	१११८	५७३	५४५	०.१५८
१०	भुमिहार	१७३०८	८८४६	८४६२	२.४४८१	५०	रौनियाँ	८५७	४६०	३९७	०.१२१
११	सुँडी	१६१७०	८२४५	७९२५	२.२८७१	५१	धुनिया	८३८	३९६	४४२	०.११९
१२	नुनिया	१५८२९	७८५७	७९७२	२.२३८९	५२	मिजार	८२२	३८७	४३५	०.११६
१३	ब्राह्मणतराई	१५०१७	७६७३	७३४४	२.१२४१	५३	कुमाल	६१२	३०५	३०७	०.०८७
१४	मगर	१४७६०	७१३४	७६२६	२.०८७७	५४	राई	५२६	२४८	२७८	०.०७४
१५	बिन	१२१५४	६०९६	६०५८	१.७१९१	५५	बनियाँ	३२२	१७०	१५२	०.०४६
१६	तत्मा	११५७९	५७९१	५७८८	१.६३७८	५६	हलखोर	३१४	१६३	१५१	०.०४४
१७	थारू	१०७३८	५२१६	५५२२	१.५१८८	५७	धन्कर	२४४	११५	१२९	०.०३५
१८	कलवार	१०२२०	५२४३	४९७७	१.४४५६	५८	सुनुवार	२२५	१२७	९८	०.०३२
१९	हजाम	१०१६८	५११६	५०५२	१.४३८२	५९	कलर	१८३	९४	८९	०.०२६
२०	क्षेत्री	१००२१	४८९५	५१२६	१.४१७४	६०	कोरी	१६२	९५	६७	०.०२३
२१	मलाह	९८२६	४९२४	४९०२	१.३८९८	६१	सरवरिया	११२	५०	६२	०.०१६
२२	सोनार	९४०७	४७५२	४६५५	१.३३०६	६२	कहार	८६	४७	३९	०.०१२
२३	तमाङ	९३२२	४५३५	४७८७	१.३१८५	६३	वादी	७७	४२	३५	०.०११
२४	लोहार	९१५१	४६०५	४५४६	१.२९४४	६४	मरवाडी	७५	३८	३७	०.०११
२५	केवट	८७५०	४२४८	४५०२	१.२३७६	६५	गुरुङ	५८	२७	३१	०.००८

क्र.सं.	जातजाति	जम्मा	पुरुष	महिला	प्रतिशत	क्र.सं.	जातजाति	जम्मा	पुरुष	महिला	प्रतिशत
२६	कानु	८३४२	४२७७	४०६५	१.१७९९	६६	नटुवा	५२	२७	२५	०.००७
२७	ब्राह्मण पहाड	७९८०	३८६६	४११४	१.१२८७	६७	शेर्पा	५१	२६	२५	०.००७
२८	कुर्मी	६९४९	३४२८	३५२१	०.९८२९	६८	हायु	४१	२२	१९	०.००६
२९	धोवी	५४४९	२७०३	२७४६	०.७७०७	६९	राजवंसी	२८	१६	१२	०.००४
३०	बरई	५३७३	२७२७	२६४६	०.७६	७०	लिम्बु	२०	१०	१०	०.००३
३१	कुम्हार	५०५५	२५५६	२४९९	०.७१५	७१	अठपहरिया	१८	५	१३	०.००३
३२	हलुवाइ	४८५१	२४६२	२३८९	०.६८६१	७२	कमार	१८	८	१०	०.००३
३३	नेवार	४४८६	२२३५	२२५१	०.६३४५	७३	लोहारुड	१६	१०	६	०.००२
३४	विश्वकर्मा	४२५७	२०४६	२२११	०.६०२१	७४	रानाथारु	१६	८	८	०.००२
३५	राजपुत	३७९९	१९४०	१८५९	०.५३७३	७५	पत्थरकट्टा	१४	६	८	०.००२
३६	बाँतर	३४१८	१५२४	१८९४	०.४८३५	७६	वेलदार	११	५	६	०.००२
३७	बरही	२९२९	१४८५	१४४४	०.४१४३	७७	अन्य	८५	४८	३७	०.०१२
३८	दनुवार	२५४२	१२५४	१२८८	०.३५९६	७८	विदेशी	३१९५	५१४	२६८१	०.४५२
३९	अमात	२५३७	१२२७	१३१०	०.३५८८		सबै जातजाति	७०६९९४	३४९१५९	३५७८३५	१००
४०	गोरेरी/भेडियर	२२१६	१०७७	११३९	०.३१३४						

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८

तालिका २.३१: सर्लाही जिल्लाको जातजातिको विवरण

क्र.सं.	जातजाति	जम्मा	पुरुष	महिला	प्रतिशत	क्र.सं.	जातजाति	जम्मा	पुरुष	महिला	प्रतिशत
१	यादव	१३८६१०	७३३१५	६७२९५	१६.०७	४६	माली	१६४१	८२७	८१४	०.१९
२	मुसलमान	७३५३२	३५८५४	३७६७८	८.५२६	४७	सार्की	१६३०	७९३	८३७	०.१८९
३	कोइरी	७१२३५	३६५९८	३४६३७	८.२५९	४८	बनियाँ	१३९०	७१५	६७५	०.१६१
४	तेली	४८६७०	२५२५७	२३४१३	५.६४३	४९	बरही	१३७७	७००	६७७	०.१६
५	तमाङ	४४१७२	२१४४५	२२७२७	५.१२२	५०	राई	१२७२	६२६	६४६	०.१४७
६	दुसाध	३३६७१	१७०७०	१६६०१	३.९०४	५१	डोम	१२१२	६२१	५९१	०.१४१
७	चमार	३२४५८	१६४३५	१६०२३	३.७६३	५२	ठकुरी	१०६१	५४५	५१६	०.१२३
८	क्षेत्री	२८७२९	१३९२०	१४८०९	३.३३१	५३	कहार	९८२	५१०	४७२	०.११४
९	मल्लाह	२५९२४	१३२६१	१२६६३	३.००६	५४	अमात	७४५	३६२	३८३	०.०८६
१०	थारु	२४२७४	११९३३	१२३४१	२.८१४	५५	कुमाल	५४८	२८२	२६६	०.०६४
११	कुर्मी	२०२७१	१०३९८	९८७३	२.३५	५६	नटुवा	४७७	२५६	२२१	०.०५५
१२	ब्राह्मणपहाड	२०१३५	९९०३	१०२३२	२.३३५	५७	सुनुवार	४३१	२०३	२२८	०.०५

क्र.स.	जातजाति	जम्मा	पुरुष	महिला	प्रतिशत	क्र.स.	जातजाति	जम्मा	पुरुष	महिला	प्रतिशत
१३	कलवार	१९०३४	९९४०	९०९४	२.२०७	५८	गुरुङ	३९८	१८२	२१६	०.०४६
१४	मगर	१६६९४	८०४८	८६४६	१.९३६	५९	भेडियर	३९८	१९५	२०३	०.०४६
१५	ब्राह्मणतराई	१५२७५	७९३६	७३३९	१.७७१	६०	बोटे	३८६	२००	१८६	०.०४५
१६	धानुक	१४४४२	७२२६	७२१६	१.६७४	६१	मरवाडी	३६७	१९२	१७५	०.०४३
१७	हजाम	१३३१५	६७४८	६५६७	१.५४४	६२	थामी	३३६	१६०	१७६	०.०३९
१८	लोहार	१३२७५	६८१२	६४६३	१.५३९	६३	उरौनवा	२८१	१३५	१४६	०.०३३
१९	मुसहर	१२७२३	६५०६	६२१७	१.४७५	६४	हायु	१६०	७८	८२	०.०१९
२०	बिन	१२२६३	६२४०	६०२३	१.४२२	६५	हलखोर	१३६	६८	६८	०.०१६
२१	कुमहार	११५२६	५९३२	५५९४	१.३३६	६६	पहरी	१३२	६६	६६	०.०१५
२२	कानु	११३५०	५८७१	५४७९	१.३१६	६७	बेलदार	११५	५८	५७	०.०१३
२३	नुनिया	१०८४७	५४९७	५३५०	१.२५८	६८	अन्य	९९	५२	४७	०.०११
२४	धोवी	१०२७०	५२५१	५०१९	१.१९१	६९	धनकर	७४	३३	४१	०.००९
२५	सोनार	१०१७७	५२९१	४८८६	१.१८	७०	राजवंसी	६०	३१	२९	०.००७
२६	तत्मा	९७१०	४९४५	४७६५	१.१२६	७१	चेपाङ	५४	२७	२७	०.००६
२७	खत्वे	९४१७	४६६८	४७४९	१.०९२	७२	लिम्बु	४६	२५	२१	०.००५
२८	माझी	९२५१	४५८९	४६६२	१.०७३	७३	पत्थरकट्टा	४४	२०	२४	०.००५
२९	दनुवार	९०६०	४३५३	४७०७	१.०५	७४	शेर्पा	४३	१७	२६	०.००५
३०	सुँडी	८२७७	४३३३	३९४४	०.९६	७५	उल्लेख नभएको	४३	२३	२०	०.००५
३१	कामी	७९०७	३७७६	४१३१	०.९१७	७६	बाँतर/सरदार	३७	१६	२१	०.००४
३२	कथवनियाँ	७४७१	३८९३	३५७८	०.८६६	७७	बाँगाती	३५	१९	१६	०.००४
३३	नेवार	७४३६	३६९०	३७४६	०.८६२	७८	कोरी	३२	१७	१५	०.००४
३४	रौनियार	६१२३	३२०८	२९१५	०.७१	७९	कलर	२८	१५	१३	०.००३
३५	राजपुत	५५८४	२९२४	२६६०	०.६४७	८०	वादी	२५	१४	११	०.००३
३६	बरई	५३२५	२७१४	२६११	०.६१७	८१	रानाथारु	२०	११	९	०.००२
३७	केवट	५१३७	२५८१	२५५६	०.५९६	८२	भोटे	१८	८	१०	०.००२
३८	भुमिहार	४३०७	२२६५	२०४२	०.४९९	८३	दराई	१२	५	७	०.००१
३९	हलुवाइ	३६७९	१८४४	१८३५	०.४२७	८४	सरबरिया	१२	८	४	०.००१
४०	सन्यासी	३३८५	१७१३	१६७२	०.३९२	८५	खवास	११	५	६	०.००१
४१	कायस्थ	२६२२	१३६२	१२६०	०.३०४	८६	ब्यासी	१०	५	५	०.००१
४२	दमाई	२३६६	११६२	१२०४	०.२७४	८७	थलुङ	१०	४	६	०.००१
४३	विदेशी	२३४८	३९५	१९५३	०.२७२	८८	कमर	१०	६	४	०.००१
४४	धुनीया	२०४२	९३४	११०८	०.२३७	सबै जातजाति		८६२४७०	४३५१३१	४२७३३९	१००
४५	घर्ती/भुजेल	१९५३	९६०	९९३	०.२२६						

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८

तालिका २.३२: रौतहट जिल्लाको जातजातिको विवरण

क्र.स.	जातजाति	जम्मा	पुरुष	महिला	प्रतिशत	क्र.स.	जातजाति	जम्मा	पुरुष	महिला	प्रतिशत
१	मुस्लमान	१८२२०६	८७५९१	९४६१५	२२.४	३९	नेवार	२०६३	१०१०	१०५३	०.२५३६
२	यादव	१०२८००	५३१३६	४९६६४	१२.६४	४०	विदेशी	२०३९	३१९	१७२०	०.२५०६
३	कुर्मी	४८१९२	२४६५१	२३५४१	५.९२४	४१	कायस्थ	१८६१	९४९	९१२	०.२२८७
४	तेली	४७०८५	२४२६३	२२८२२	५.७८७	४२	भेडियर	१८२१	९४०	८८१	०.२२३८
५	कानु	३८५००	१९७७२	१८७२८	४.७३२	४३	भमिहार	११२७	५८४	५४३	०.१३८५
६	चमार	३३५९३	१७०७२	१६५२१	४.१२९	४४	दनुवार	११२६	५६८	५५८	०.१३८४
७	थारु	३३०६६	१६१५१	१६९१५	४.०६४	४५	डोम	११०९	५७७	५३२	०.१३६३
८	मल्लाह	२४६८०	१२६११	१२०६९	३.०३४	४६	परियार	६६६	३०७	३५९	०.०८१९
९	दुसाध	२४३२७	१२२६७	१२०६०	२.९९	४७	ठकुरी	५०७	२४८	२५९	०.०६२३
१०	कलवार	२३५९५	१२३२८	११२६७	२.९	४८	बरही	४७३	२४२	२३१	०.०५८१
११	तत्मा	२१३६७	१०७९६	१०५७१	२.६२६	४९	घर्ती/भुजेल	४३६	२१५	२२१	०.०५३६
१२	कोइरी	२०५६१	१०६००	९९६१	२.५२७	५०	गुरुङ	४०२	१९४	२०८	०.०४९४
१३	भोवी	१६६६२	८३८६	८२७६	२.०४८	५१	पहरी	३९८	१९३	२०५	०.०४८९
१४	कुमहार	१५६८७	७९८७	७७००	१.९२८	५२	कुमाल	३०९	१४६	१६३	०.०३८
१५	लोहार	१५२३२	७८३६	७३९६	१.८७२	५३	केवट	२९५	१३४	१६१	०.०३६३
१६	नुनिया	१३४४८	६९२६	६५२२	१.६५३	५४	धुनिया	२८३	१३३	१५०	०.०३४८
१७	ब्राह्मणतराई	१३०१९	६७०८	६३११	१.६	५५	हलखोर	२४९	१३३	११६	०.०३०६
१८	विन	१२७४२	६४२७	६३१५	१.५६६	५६	मडवारी	२३७	१२४	११३	०.०२९१
१९	तमाङ	११९७४	५८२०	६१५४	१.४७२	५७	हलुवाइ	२२५	११५	११०	०.०२७७
२०	हजाम	१०९७७	५५५४	५४२३	१.३४९	५८	राजवंसी	१९८	१०१	९७	०.०२४३
२१	ब्राह्मणपहाड	१००७३	४९१४	५१५९	१.२३८	५९	मिजार	१५२	६९	८३	०.०१८७
२२	सोनार	८७९५	४५५४	४२४१	१.०८१	६०	धनकार	१३७	७३	६४	०.०१६८
२३	क्षेत्री	८०१९	३८६८	४१५१	०.९८६	६१	अन्य	१२५	६५	६०	०.०१५४
२४	मुसहर	७४७०	३७५२	३७१८	०.९१८	६२	नटुवा	१०८	५७	५१	०.०१३३
२५	बनियाँ	५६७३	२९७०	२७०३	०.६९७	६३	खत्वे	९७	४९	४८	०.०११९
२६	माझी	५३५९	२६३७	२७२२	०.६५९	६४	सुनुवार	८७	४५	४२	०.०१०७
२७	राजपुत	५१७२	२६६१	२५११	०.६३६	६५	पथरपट्टा	४३	२७	१६	०.००५३
२८	मगर	४९२५	२३०२	२६२३	०.६०५	६६	धिमाल	४२	२२	२०	०.००५२
२९	कथवनियाँ	४५३४	२३२६	२२०८	०.५५७	६७	कलर	३५	२०	१५	०.००४३
३०	बरई	४३८१	२२५०	२१३१	०.५३८	६८	शेर्पा	३४	२२	१२	०.००४२
३१	सन्यासी	३८९५	१९९७	१८९८	०.४७९	६९	लिम्बु	२४	१२	१२	०.००२९
३२	कहार	३३५२	१६८५	१६६७	०.४१२	७०	थामी	२०	९	११	०.००२५

क्र.स.	जातजाति	जम्मा	पुरुष	महिला	प्रतिशत	क्र.स.	जातजाति	जम्मा	पुरुष	महिला	प्रतिशत
३३	सुँडी	३१५५	१६४६	१५०९	०.३८८	७१	चेपाङ	१८	९	९	०.००२२
३४	माली	२६६५	१३६६	१२९९	०.३२८	७२	वादी	१८	१०	८	०.००२२
३५	रौनियार	२६५०	१३९१	१२५९	०.३२६	७३	उल्लेख नभएको	१७	७	१०	०.००२१
३६	कामी	२४१७	१२०५	१२१२	०.२९७	७४	खवास	१४	७	७	०.००१७
३७	राई	२३७३	११६१	१२१२	०.२९२	७५	अमात	१०	६	४	०.००१२
३८	धानुक	२१४७	१०९५	१०५२	०.२६४	७६	सबै जातजाति	८१३५७३	४०८४०३	४०५१७०	१००

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८

तालिका २.३३: बारा जिल्लाको जातजातिको विवरण

क्र.स.	जातजाति	जम्मा	पुरुष	महिला	प्रतिशत	क्र.स.	जातजाति	जम्मा	पुरुष	महिला	प्रतिशत
१	मुसलमान	११०१४०	५५५७४	५४५६६	१४.४३२५	४९	बरही	८७८	४६६	४१२	०.११५
२	यादव	८३६९१	४४१०४	३९५८७	१०.९६६७	५०	उरौनवा	७८१	३७३	४०८	०.१०२
३	थारु	७८१६९	३८३७५	३९७९४	१०.२४३१	५१	चइ	६३७	३४५	२९२	०.०८३
४	कानु	३७२११	१९५७१	१७६४०	४.८७६०६	५२	रौनियार	६१६	३३२	२८४	०.०८१
५	चमार	३५१२०	१८१२९	१६९९१	४.६०२०६	५३	भुमिहार	५९७	३३६	२६१	०.०७८
६	कोइरी	३२९७५	१७४०६	१५५६९	४.३२०९८	५४	नटुवा	४३२	२१८	२१४	०.०५७
७	कुर्मी	३०९९६	१६२५९	१४७३७	४.०६१६६	५५	सार्की	३९५	१९२	२०३	०.०५२
८	तेली	३०९८३	१६४५९	१४५२४	४.०५९९५	५६	धुनिया	३७४	१७६	१९८	०.०४९
९	तमाङ	२९९३२	१४४५८	१५४७४	३.९२२२३	५७	बाँतर	३३८	१६०	१७८	०.०४४
१०	दुसाध	२५२१०	१२९१४	१२२९६	३.३०३४७	५८	घले	२८७	१३२	१५५	०.०३८
११	धानुक	२२१५५	११५१८	१०६३७	२.९०३१५	५९	भुजेल	२६६	१३३	१३३	०.०३५
१२	ब्राह्मणपहाड	२०९९०	१०२३६	१०७५४	२.७५०४९	६०	दनुवार	२५१	१४१	११०	०.०३३
१३	कलवार	२०१९४	१०७३१	९४६३	२.६४६१८	६१	मरवाडी	२२८	१२७	१०१	०.०३
१४	क्षेत्री	१८७५१	९२९९	९४५२	२.४५७०९	६२	चेपाङ	१८९	९१	९८	०.०२५
१५	मल्लाह	१७१०८	८८५१	८२५७	२.२४१८	६३	सुनुवार	१८२	८५	९७	०.०२४
१६	कुमहार	१३७४५	७०९५	६६५०	१.८०११२	६४	लिम्बु	१७४	८८	८६	०.०२३
१७	बिन	१३६९०	७०५३	६६३७	१.७९३९१	६५	हलुवाइ	१६८	७७	९१	०.०२२
१८	नुनिया	१०६६४	५६०४	५०६०	१.३९७३९	६६	सुँडी	१६५	८४	८१	०.०२२
१९	ब्राह्मणतराई	९९३२	५१११	४८२१	१.३०१४७	६७	घनकर	१३८	७५	६३	०.०१८
२०	लोहार	८९५६	४६५८	४२९८	१.१७३५८	६८	कोरी	१२३	६२	६१	०.०१६
२१	हजाम	८८७८	४५९४	४२८४	१.१६३३६	६९	पहरी	११८	५७	६१	०.०१५
२२	तत्मा	७९५३	४१७७	३७७६	१.०४२१५	७०	राजवंसी	९७	५९	३८	०.०१३

क्र.स.	जातजाति	जम्मा	पुरुष	महिला	प्रतिशत	क्र.स.	जातजाति	जम्मा	पुरुष	महिला	प्रतिशत
२३	सोनार	७८१२	४१२३	३६८९	१.०२३६७	७१	पथरपट्टा	८६	४७	३९	०.०११
२४	मुसहर	७३४४	३७५१	३५९३	०.९६२३४	७२	याक्खा	७७	४१	३६	०.०१
२५	मगर	७३२१	३५३२	३७८९	०.९५९३३	७३	बंगालि	७४	३८	३६	०.०१
२६	बरई	७०८२	३६८६	३३९६	०.९२८०१	७४	अन्य	७३	३८	३५	०.०१
२७	धोवी	६४५२	३३९८	३०५४	०.८४५४६	७५	थामी	७२	३४	३८	०.००९
२८	नेवार	५७४२	२८०९	२९३३	०.७५२४२	७६	उल्लेख नभएको	५७	३१	२६	०.००७
२९	माझी	५४०३	२७६५	२६३८	०.७०८	७७	खन्वे	४३	२५	१८	०.००६
३०	विदेशी	४८२६	९९०	३८३६	०.६३२३९	७८	शेर्पा	४१	१६	२५	०.००५
३१	सन्ध्यासी	४१६२	२११३	२०४९	०.५४५३८	७९	मेचे	३९	७	३२	०.००५
३२	राजपुत	३९१०	२०७४	१८३६	०.५१२३६	८०	अमात	३६	१९	१७	०.००५
३३	कामी	२९१२	१४४९	१४६३	०.३८१५८	८१	कलर	२२	११	११	०.००३
३४	कहार	२५०२	१२८८	१२१४	०.३२७८६	८२	सन्थाल	२१	१०	११	०.००३
३५	गोन्ध	२३५२	१२५०	११०२	०.३०८२	८३	रानाथारु	१७	११	६	०.००२
३६	कथवनियाँ	२३०२	१२१२	१०९०	०.३०१६५	८४	धिमाल	१६	८	८	०.००२
३७	माली	१७१४	८९८	८१६	०.२२४६	८५	हलखोर	१६	८	८	०.००२
३८	राजभर	१७१२	९०७	८०५	०.२२४३४	८६	दराई	१४	१०	४	०.००२
३९	बनियाँ	१६९९	९१२	७८७	०.२२२६३	८७	बरामु	१४	६	८	०.००२
४०	डोम	१६७२	८६२	८१०	०.२१९१	८८	अठपहरिया	१४	६	८	०.००२
४१	ठकुरी	१६५९	८७०	७८९	०.२१७३९	८९	सौका	१३	७	६	०.००२
४२	भेडियर	१६०८	८४१	७६७	०.२१०७१	९०	कारमारोड	११	५	६	०.००१
४३	राई	१५४३	७५४	७८९	०.२०२१९	९१	गनगाई	१०	३	७	०.००१
४४	कुमाल	१५४३	८३१	७१२	०.२०२१९	९२	भोटे	१०	५	५	०.००१
४५	कायस्थ	१३२६	६६३	६६३	०.१७३७६	९३	पंजावी	१०	७	३	०.००१
४६	परियार	१०३३	४९३	५४०	०.१३५३६	९४	दुरा	१०	४	६	०.००१
४७	गुरुङ	९४९	४६३	४८६	०.१२४३६	९५	सबैजातजाति	७६३१३७	३८९७८७	३७३३५०	१००
४८	केवट	८८४	४७१	४१३	०.११५८४						

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८

तालिका २.३४: पर्सा जिल्लाको जातजातिको विवरण

क्र.स.	जातजाति	जम्मा	पुरुष	महिला	प्रतिशत	क्र.स.	जातजाति	जम्मा	पुरुष	महिला	प्रतिशत
१	मुसलमान	११२२५८	५६९७०	५५२८८	१७.१५२५	४६	माली	१४६२	७८८	६७४	०.२२३
२	कुर्मी	५८१०८	३०६७३	२७४३५	८.८७८६२	४७	कुमाल	११८२	६३९	५४३	०.१८१
३	थारु	४५०१८	२२१०२	२२९१६	६.८७८५३	४८	धुनिया	११४२	५७२	५७०	०.१७४

क्र.स.	जातजाति	जम्मा	पुरुष	महिला	प्रतिशत	क्र.स.	जातजाति	जम्मा	पुरुष	महिला	प्रतिशत
४	यादव	४४६२४	२३९६२	२०६६२	६.८१८३३	४९	गुरुङ	९४२	४५४	४८८	०.१४४
५	कानु	४०८३८	२१६८४	१९१५४	६.२३९८५	५०	बरही	७८७	४३३	३५४	०.१२
६	चमार	३३४७४	१७२९९	१६१७५	५.११४६७	५१	ठकुरी	७२३	३७०	३५३	०.११
७	तेली	२८८५५	१५३५०	१३५०५	४.४०८९	५२	भुमियार	६७०	३५९	३११	०.१०२
८	दुसाध	१८४९२	९४६९	९०२३	२.८२५४९	५३	परियार	६२७	३०७	३२०	०.०९६
९	कोइरी	१६१६९	८६३२	७५३७	२.४७०५४	५४	नटुवा	४८५	२४५	२४०	०.०७४
१०	बरई	१२६९२	६७५४	५९३८	१.९३९२८	५५	भेडियर	४७२	२६४	२०८	०.०७२
११	मल्लाह	१२५६८	६५७६	५९९२	१.९२०३३	५६	खत्वे	४३९	२२९	२१०	०.०६७
१२	ब्राह्मणतराई	१२४१९	६५६१	५८५८	१.८९७५६	५७	राई	४००	२००	२००	०.०६१
१३	धानुक	१२३६१	६४४९	५९१२	१.८८८७	५८	हलुवाइ	३८३	२००	१८३	०.०५९
१४	कलवार	१२२११	६५००	५७११	१.८६५७८	५९	हलखोर	३६५	२०१	१६४	०.०५६
१५	नुनिया	११३७६	६०८७	५२८९	१.७३८२	६०	सुँडी	२७९	१५८	१२१	०.०४३
१६	सोनार	१०५९२	५६२३	४९६९	१.६१८४१	६१	मिजार	२३०	११३	११७	०.०३५
१७	बिन	१०१३०	५२२७	४९०३	१.५४७८१	६२	खवास	१८२	८५	९७	०.०२८
१८	तत्मा	९९६१	५२४५	४७१६	१.५२१९९	६३	घर्ती/ भुजेल	१७४	९४	८०	०.०२७
१९	हजाम	९१७५	४७९०	४३८५	१.४०१९	६४	सुनुवार	१७३	९६	७७	०.०२६
२०	तमाङ	८९८१	४२५५	४७२६	१.३७२२५	६५	उल्लेखगारिएको छैन	१६३	८६	७७	०.०२५
२१	क्षेत्री	८९०४	४५०७	४३९७	१.३६०४९	६६	वोटे	१२९	६१	६८	०.०२
२२	मुसहर	७८५८	३९८९	३८६९	१.२००६६	६७	बंगालि	११७	५८	५९	०.०१८
२३	नेवार	७६०७	३६९३	३९१४	१.१६२३१	६८	पंजावी	१०४	५३	५१	०.०१६
२४	लोहार	७३४०	३८४१	३४९९	१.१२१५२	६९	कमार	१०२	६६	३६	०.०१६
२५	ब्राह्मणपहाड	७०१५	३५४५	३४७०	१.०७१८६	७०	पहरी	९४	५२	४२	०.०१४
२६	कुमहार	६९७९	३६८२	३२९७	१.०६६३६	७१	चेपाड	९२	४७	४५	०.०१४
२७	राजपु	६९२२	३६५३	३२६९	१.०५७६५	७२	लिम्बु	८५	४४	४१	०.०१३
२८	विदेसी	६६२४	२०९४	४५३०	१.०१२१२	७३	राजवंसी	८४	४४	४०	०.०१३
२९	गोन्ध	५४६९	२८४९	२६२०	०.८३५६४	७४	थामी	८३	३१	५२	०.०१३
३०	धोवी	५४१९	२९०२	२५१७	०.८२८	७५	अन्य	८३	४७	३६	०.०१३
३१	कहार	४९७६	२६२१	२३५५	०.७६०३१	७६	अन्य	६९	३६	३३	०.०११
३२	कायस्थ	४६५५	२४५६	२१९९	०.७१२२६	७७	गाइने	५१	२३	२८	०.००८
३३	वनियाँ	४५७६	२४३४	२१४२	०.६९९१९	७८	दनुवार	४४	२०	२४	०.००७
३४	सन्यासी	४४३३	२३१०	२१२३	०.६७७३४	७९	कलर	३४	१७	१७	०.००५
३५	केवट	४१९०	२१७२	२०१८	०.६४०२१	८०	शेर्पा	२२	१३	९	०.००३

क्र.स.	जातजाति	जम्मा	पुरुष	महिला	प्रतिशत	क्र.स.	जातजाति	जम्मा	पुरुष	महिला	प्रतिशत
३६	मरवाडी	४०८०	२१२५	१९५५	०.६२३४	८१	रानाथारु	२२	१२	१०	०.००३
३७	माझी	४००१	२०७२	१९२९	०.६११३३	८२	दराई	२१	१३	८	०.००३
३८	चड	३९३०	२०३२	१८९८	०.६००४८	८३	अमात	१६	७	९	०.००२
३९	रौनियार	३९२३	१६५२	१४७१	०.४७७१८	८४	कोरी	१५	६	९	०.००२
४०	उरौनवा	३०७७	१५२४	१५५३	०.४७०१५	८५	याक्फु	१५	९	६	०.००२
४१	कथवनियाँ	२३८४	१२६७	१११७	०.३६४२६	८६	धिमाल	१३	७	६	०.००२
४२	मगर	२३६५	११९७	११६८	०.३६१३६	८७	सन्थाल	११	७	४	०.००२
४३	डोम	२१३९	१०८३	१०५६	०.३२६८३	८८	अठपहरिया	११	२	९	०.००२
४४	राजभर	२०२५	१०६६	९५९	०.३०९४१	८९	सबैजातजाति	६५४४७१	३३८२८६	३१६१८५	१००
४५	कामी	१४८१	७४४	७३७	०.२२६२९						

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८

मातृभाषा सम्बन्धि विवरण

राष्ट्रिय जनगणना २०७८ अनुसार नेपालमा सबैभन्दा बढी जनसङ्ख्या करिब ४५ प्रतिशतको मातृभाषा नेपाली भाषा रहेको छ । त्यसैगरी मातृभाषाको रूपमा मैथिली ११ प्रतिशत, भोजपुरी ६ प्रतिशत र थारू पनि करिब ६ प्रतिशत रहेका छन् । मधेश प्रदेशमा सबैभन्दा बढी करिब ४२ प्रतिशतको जनसङ्ख्या मातृभाषा मैथिली रहेको छ । त्यसैगरी भोजपुरी र बज्जिका १८/१८ प्रतिशत भन्दा धेरै जनसङ्ख्याले मातृभाषाको रूपमा प्रयोग गर्दछन् । मधेश प्रदेशमा मातृभाषाको रूपमा बोलिने जनसङ्ख्या सम्बन्धि विवरण तलको तालिकामा विस्तृत रूपमा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका २.३५: मधेश प्रदेशमा मातृभाषा सम्बन्धि विवरण

जातजाति	कुल जनसङ्ख्या	पुरुष	महिला	जम्मा प्रतिशत	जातजाति	कुल जनसङ्ख्या	पुरुष	महिला	जम्मा प्रतिशत
सबै भाषाभाषी	६११४६००	३०६५७५१	३०४८८४९	१००	चेपाङ	२१६	१०१	११५	०.००४
मैथिली	२५५१९१७	१२८२८७९	१२६९०३८	४१.७३	(अन्य)	२१५	१२३	९२	०.००४
भोजपुरी	११४९९६२	५९५५०९	५५४४५३	१८.८१	बोटे	१८०	८९	९१	०.००३
बज्जिका	११२७२५५	५६६००४	५६१२५१	१८.४४	पहरी	१५०	७८	७२	०.००३
नेपाली	३५२१०९	१७३१८१	१७८९२८	५.७५८	डोटेली	१४२	९३	४९	०.००२
थारू	२५४६८५	१२३५७८	१३११०७	४.१६५	हायु	१४१	७२	६९	०.००२
उर्दु	२४९६१४	११९३३८	१३०२७६	४.०८२	पंजाबी	१०४	६१	४३	०.००२
मगही	२१५२३६	१०१८०१	११३४३५	३.५२	राजवंशी	९६	५०	४६	०.००२
तमाङ	१००६६९	४८६६०	५२००९	१.६४६	बान्तवा	८९	४६	४३	०.००२
मगरधुत	४४३८५	२१४२१	२२९६४	०.७२६	संकेतिक भाषा	६३	३०	३३	०.००१
हिन्दी	१४२३२	६६३७	७५९५	०.२३३	जिरिल	५८	२९	२९	०.००१

जातजाति	कुल जनसङ्ख्या	पुरुष	महिला	जम्मा प्रतिशत	जातजाति	कुल जनसङ्ख्या	पुरुष	महिला	जम्मा प्रतिशत
नेपालभाषा	१२७९०	६२७३	६५१७	०.२०९	थुलुङ	५६	२४	३२	०.००१
दनुवार	८५३०	४१४१	४३८९	०.१४	कुमाल	४९	२३	२६	०.००१
उराउ	५२९६	२५४४	२७५२	०.०८७	बहिङ	४८	२६	२२	०.००१
माझी	४७३६	२३२८	२४०८	०.०७७	अंग्रजी	४५	२५	२०	०.००१
राई	४६७६	२३०३	२३७३	०.०७६	जेरुङ	४०	१५	२५	०.००१
मुसलमान	४४०३	१९३६	२४६७	०.०७२	सन्थाली	३७	२०	१७	०.००१
मारवाडी	३९२६	२०२५	१९०१	०.०६४	तिलुङ	३६	१८	१८	०.००१
गुरुङ	१३३४	६३९	६९५	०.०२२	सिन्धी	३६	१६	२०	०.००१
अवधी	१०२२	५२०	५०२	०.०१७	शेर्पा	३२	१६	१६	०.००१
बङ्गला	८३१	४६१	३७०	०.०१४	उल्लेख नभएको	३१	१५	१६	०.००१
सुनुवार	७६१	३७७	३८४	०.०१२	बझाङ्गी	२६	११	१५	०.०००४
भुजेल	७१६	३२८	३८८	०.०१२	घिमाल	२४	१०	१४	०.०००४
संस्कृत	५६३	३००	२६३	०.००९	देलेखी	२३	९	१४	०.०००४
खश	५५६	३०५	२५१	०.००९	साम्पाङ	२२	१२	१०	०.०००४
चाम्लिङ	५४४	२९४	२५०	०.००९	कोचे	१६	८	८	०.०००३
दुमि	४११	२१८	१९३	०.००७	दरै	१५	९	६	०.०००२
थामी	३९५	१९४	२०१	०.००६	तिब्बेतन	१५	६	९	०.०००२
मगर खाम	२८८	१४८	१४०	०.००५	अंगिका	१२	५	७	०.०००२
घले	२५८	११७	१४१	०.००४	अछामी	११	८	३	०.०००२
वामबुले	२४५	१२२	१२३	०.००४	खालिङ	१०	४	६	०.०००२
लिम्बु	२१७	११८	९९	०.००४					

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८

धर्म सम्बन्धि विवरण

वि.सं. २००९/११ को जनगणनादेखि नै विभिन्न धर्म मान्ने व्यक्तिहरूको सङ्ख्या संकलन गरिएको थियो । वि.सं. २०६८ र २०७८ को जनगणनामा विभिन्न १० धर्मको पहिचान भएको थियो । राष्ट्रिय जनगणना २०७८ अनुसार नेपालमा हिन्दु धर्म सबैभन्दा बढी करिब ८२ प्रतिशत जनसङ्ख्याले अपनाएको देखिन्छ भने त्यसपछि बौद्ध धर्म ८ प्रतिशतमा बढी, इस्लाम धर्म करिब ५.१ प्रतिशत र किराँत धर्म ३.२ जनसङ्ख्याले मानेको देखिन्छ । राष्ट्रिय जनगणना २०७८ अनुसार मधेश प्रदेशमा हिन्दु धर्म सबैभन्दा बढी करिब ८४ प्रतिशत जनसङ्ख्याले अपनाएको देखिन्छ भने त्यसपछि इस्लाम धर्म मान्ने १३ प्रतिशतभन्दा बढी जनसङ्ख्या रहेका छन् भने बौद्ध धर्म मान्ने २ प्रतिशतमा बढी जनसङ्ख्या रहेका छन् । यस सम्बन्धि विवरण तलको तालिकामा विस्तृत रूपमा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका २.३६: धर्म सम्बन्धि विवरण

धर्म	नेपाल	मधेश	सप्तरी	सिरहा	धनुषा	महोत्तरी	सर्लाही	रौतहट	बारा	पर्सा
जम्मा	२९९६४५७८	६९९४६००	७०६२५५	७३९९५३	८६७७४७	७०६९९४	८६२४७०	८९३५७३	७६३९३७	६५४४७९
हिन्दु	२३६७७७४४	५९५९००५	६२४८५४	६६७९६८	७७२९२८	५८४५९३	७३९०९२	६९६०२३	६९७३४४	५२९०८३
बौद्ध	२३९३५४९	९३५३२५	९२९३२	८२३४	९७८९	९०९५३	४३०७४	९२२४९	३०९८०	७९२२
ईस्लाम	९४३३०६६	८९९८७८	६७७८२	६९२४२	८४०८०	९०९९९४	७६६५९	९८३४४८	९९२२४८	९९६५०५
किरात	९२४२०४	३०९९	५८६	९९४	२५६	२९९	५४९	९९२	३२६	५७
क्रिश्चियन	५९२३९३	९०८९८	४५५	८९९	९९६९	९९३७	२७५५	९६३०	२९५५	७७८
प्रकृति	९०२०४८	९५४९	५९	७६९	८२	२३०	३९९	२५	७५	६
बोन	६७२२३	२६३	९	९	२९३	०	२०	९९	०	९७
जैन	२३९८	४६५	३८४	९३	३०	२६	९	९	३	७
बहई	५३७	४	२	९	०	०	९	०	०	०
शिख	९४९६	९९४	०	०	०	२	८	२	६	९६

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८

जाति/ जातीय समूह र व्यापक उमेर समूह अनुसार जनसङ्ख्या

राष्ट्रिय जनगणना २०७८ अनुसार नेपालमा पहाडी जातिहरू सबैभन्दा बढी ३० प्रतिशत रहेका छन् दोस्रोमा पहाडी जनजातिहरू २६ प्रतिशत भने मधेश/तराई जाति ९६ प्रतिशत रहेका छन् । मधेश प्रदेशमा सबैभन्दा बढी मधेश/ तराई जाति करिब ५३ प्रतिशत रहेका छन् भने दोस्रोमा मधेश/तराई दलितहरू करिब ९६ प्रतिशत रहेका छन् यस सम्बन्धि विवरण तलको तालिकामा विस्तृत रूपमा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका २.३७: जाति/जातीय समूह र व्यापक उमेर समूह अनुसार जनसङ्ख्या

क्षेत्र	जाति समूहहरू	जम्मा	उमेर समूहहरू								
			०-४	५-१४	१५-२४	२५-३४	२५-४४	४५-५४	५५-६४	६५-७४	७५+
नेपाल	सबै जातिहरू	२९१६४५७८	२४३९२८३	५६७६२९२	५७४९४६४	४६०७०६९	३७८९३२४	२८४९८९२	२०३१५४८	१३८०९८८	६४०७२६
	पहाडी जातिहरू	८७८२६८७	६४५८३९	१५७८३४७	१६६०७०४	१३७८६२	११९४०९९	९४६८१९	६८१२३२	४५२५७०	२५१२१५
	मधेश/तराई जाति	४६८२२७७	४६०१९०	१०२९३३५	९३३२८०	७०३५३६	५८१२७५	४०३०७४	२७५५९९	२१७८३१	७८१५७
	पहाडी जनजातिहरू	७६१०३७९	५४३०८७	१३३१३१०	१४७७७७	१२६०८४३	१०२७७४८	७९८४५८	५८५८८३	३८२९५०	२०२३८३
	तराई जनजातिहरू	२६०८१९१	१९९६९२	४३७६०९	५३२२६५	४६६८७९	३७०२२३	२७८३९	१७२७२४	११९९९२	३६९८४
	पहाडी दलितहरू	२५०६६१२	२३९३४८	५६९९७०	५३३०८१	३७२२२३	२८२५७३	२१००८७	१६२२७२	९८९५२	३८१०६

क्षेत्र	जाति समूहहरू	जम्मा	उमेर समूहहरू								
			०-४	५-१४	१५-२४	२५-३४	३५-४४	४५-५४	५५-६४	६५-७४	७५+
	मधेश/तराई दलितहरू	१३९२३७८	१६०९४९	३३४२८०	२८०७६१	१९९६५६	१५९४७१	१०७४७१	७९८१३	५३७११	१६२६६
	धार्मिक/भाषिक समूहहरू	१४३४३२३	१८२७००	३७७४५९	३०१७८३	१९७५८९	१४७३४७	९६०८५	६५३८७	५०१३८	१५८३५
	अन्य,	१४७७३१	७४७८	१७९८२	२९८७३	३४४८१	२६५८८	१६०६७	८६३८	४८४४	१७८०
मधेश	सबै जातिहरू	६११४६००	६४११२२	१३८७१२०	११९६८५३	८८३२१६	७३१३१९	५२३०१०	३६६३३६	२८५०३२	१००५९२
	पहाडी जातिहरू	२०८१०९	१४०६४	३२६४३	३५८८८	३२६८८	३०२७८	२४४१२	१८४५०	१२६८१	७००५
	मधेश/तराई जाति	३२२३३९६	३२९८७४	७२७२७६	६२४५४९	४६६४३२	३९१५७८	२७८३७७	१९१६८३	१५७०१६	५६६११
	पहाडी जनजातिहरू	२८६८०४	२१३४०	५१४५२	५६३०८	४६७८४	३८७३८	३०३१०	२१३८०	१४४१८	६०७४
	तराई जनजातिहरू	५६८११५	४९९२७	१०९६४४	११४४१५	८७५३१	७३२६५	५५४१८	३८४३२	३०२२८	९२५५
	पहाडी दलितहरू	४४२७८	३५२४	८३८९	९२८७	७३३९	५६३७	४२८०	३११८	२००९	६९५
	मधेश/तराई दलितहरू	९६२६५१	११५१८६	२३६३७६	१९०५८१	१३३७०९	१०८७०९	७४३९६	५४६०९	३७७५६	११३२९
	धार्मिक/भाषिक समूहहरू	७९३४४०	१०६४१९	२१९३२७	१६२२३२	१०२८८१	७७२४३	५१८१६	३५८३८	२८७७१	८९१३
	अन्य,	२७८०७	७८८	२०१३	३५९३	५८५२	५८७१	४००१	२८२६	२१५३	७१०
सप्तरी	सबै जातिहरू	७०६२५५	६६९०४	१४३४७३	१३६२०१	१०५२४१	८९८८०	६५८३५	४६९३१	३८१४५	१३६४५
	पहाडी जातिहरू	१५४४०	१०१८	२३३९	२७०१	२५०१	२२२३	१६३९	१४२९	९८९	६०१
	मधेश/तराई जाति	३०७०८७	२६३४२	६०८५०	५७९३१	४५६७६	४०७६८	२९९२५	२०४८६	१८१६८	६९४१
	पहाडी जनजातिहरू	१०३५२	७५३	१६८२	२०१५	१७०७	१४३२	११२१	८१७	५७९	२४६
	तराई जनजातिहरू	१३१७६५	१०९५६	२२५७१	२५४६३	२०८४६	१७०८७	१३७५९	९९८०	८३१४	२७८९
	पहाडी दलितहरू	४४९३	३९१	७६२	८८९	७७१	५८७	४४३	३२४	२३५	९१
	मधेश/तराई दलितहरू	१६७३२४	१८६००	३८४९६	३३१०६	२४००६	२०४११	१३६६७	१०१३८	६९०१	१९९९

क्षेत्र	जाति समूहहरू	जम्मा	उमेर समूहहरू								
			०-४	५-१४	१५-२४	२५-३४	३५-४४	४५-५४	५५-६४	६५-७४	७५+
	धार्मिक/भाषिक समूहहरू	६७४०९	८७९९	१६६७५	१३८०१	९२३९	६८८५	४८८३	३४८७	२७३६	९०४
	अन्य,	२३८५	४५	९८	२९५	४९५	४८७	३९८	२७०	२२३	७४
सिरहा	सबै जातिहरू	७३९९५३	७९२१८	१६५७८५	१४२११०	१०५६२३	८७७५५	६३७२९	४७००६	३६६३७	१२०९०
	पहाडी जातिहरू	१३६११	११०३	२३१४	२४७७	१९४८	१७६८	१५६७	११७५	८८२	३७७
	मधेश/तराई जाति	४०५४७६	४१९४६	८९३३५	७६४४६	५८२९०	४९०२५	३५६७३	२५९०८	२१३६१	७४९२
	पहाडी जनजातिहरू	२२९९८	१६२५	४१२३	४१२०	३६९५	३१२९	२५०३	१९०२	१४२०	४८१
	तराई जनजातिहरू	६९७९५	६६०६	१३६६२	१३७६५	१०५९५	८६२९	६५६८	४८६५	३९२०	११८५
	पहाडी दलितहरू	५५८०	४३९	११६६	११३०	८८०	६८८	५५०	४१५	२३६	७६
	मधेश/तराई दलितहरू	१५९३९५	१९४२४	३८६४४	३१५६१	२१७१३	१७९८९	१२४६१	९५४३	६३१४	१७४६
	धार्मिक/भाषिक समूहहरू	६०२७२	८००५	१६३६२	१२२०८	७८८७	५९४७	४००१	२८९०	२२९३	६७९
	अन्य,	२८२६	७०	१७९	४०३	६१५	५८०	४०६	३०८	२११	५४
धनुषा	सबै जातिहरू	८६७७४७	९५७३७	१९४२३५	१६५८२६	१२५५०९	१००४७४	७२७४३	५५९९२	४३५८८	१३६४३
	पहाडी जातिहरू	१६३४६	१०७६	२५४५	२८४७	२५८२	२४०२	१८७५	१४१५	१०६२	५४२
	मधेश/तराई जाति	५३८१९३	५७२१२	११६९४७	१०२०३६	७८४७७	६३९३७	४६७१३	३५३४६	२८४०२	९१२३
	पहाडी जनजातिहरू	२७६८६	१९७४	४६८१	५०४४	४५४४	३८५४	२९९४	२३८४	१६२३	५८८
	तराई जनजातिहरू	५२७७४	५६२४	११८२४	१०३७१	७६४९	६०२३	४३५६	३४११	२७३६	७८०
	पहाडी दलितहरू	५२७७	३९९	१०३८	१११९	८५९	६०७	५२१	४०५	२४४	८५
	मधेश/तराई दलितहरू	१४४३३१	१८५४३	३४९६३	२८१५८	२००६१	१५३६८	१०६६८	८९०१	६०४०	१६२९
	धार्मिक/भाषिक समूहहरू	७९८९१	१०७७८	२१९२५	१५७६०	१०६६८	७६२३	५२१०	३८५०	३२४२	८३५
	अन्य,	३२४९	१३१	३१२	४९१	६६९	६६०	४०६	२८०	२३९	६१

क्षेत्र	जाति समूहहरू	जम्मा	उमेर समूहहरू								
			०-४	५-१४	१५-२४	२५-३४	३५-४४	४५-५४	५५-६४	६५-७४	७५+
महोत्तरी	सबै जातिहरू	७०६९९४	७५३३०	१६५१८६	१३७०३५	९९३४८	८१७४१	५९२२४	४३७८५	३४५१२	१०८३३
	पहाडी जातिहरू	२०२७१	१४३९	३१३०	३६८७	३१७५	२८९४	२३३७	१७९०	१२२१	५९८
	मधेश/तराई जाति	३६४४५२	३७६९२	८१५७९	६९४३८	५२१२१	४३२८८	३१७३३	२३३६९	१८९७४	६२५८
	पहाडी जनजातिहरू	३३४५५	२२६१	५६७०	६५८९	५४९२	४५३६	३७०३	२६४०	१८९१	६७३
	तराई जनजातिहरू	५८६०७	६०३३	१३४५८	११६५४	८१५७	६९९२	४९३४	३५८१	३०६७	७३१
	पहाडी दलितहरू	७००७	५३३	१४४४	१३९७	११५९	८८७	६७५	४८१	३४०	९१
	मधेश/तराई दलितहरू	११२६२४	१३२४८	२८४६०	२२३२५	१५२९५	१२४६९	८५९६	६५०९	४४४२	१२८०
	धार्मिक/भाषिक समूहहरू	१०७३७६	१४०५२	३१२५९	२१५३३	१३३१५	९९८८	६७६५	५०५२	४३०२	१११०
	अन्य,	३२०२	७२	१८६	४१२	६३४	६८७	४८१	३६३	२७५	९२
सर्लाही	सबै जातिहरू	८६२४७०	८७०६०	१९६८८०	१७३१२८	१२४५९७	१०३१४२	७३२६९	५१२८०	३८१७५	१४९३९
	पहाडी जातिहरू	५३३१०	३३२७	८१०२	८९७२	८१९३	७८१६	६४२७	४९४१	३४६९	२०६३
	मधेश/तराई जाति	४७९३७६	४९३५४	११२९७६	९५६०१	६८६१०	५७१३८	३९३७०	२६७२५	२१३३८	८२६४
	पहाडी जनजातिहरू	८३३९७	६२८२	१५१२९	१७२७६	१३४८८	१०९३७	८६८१	६०५३	३८९४	१६५७
	तराई जनजातिहरू	४८२०८	४२६६	९८८६	१००७४	७२६५	६१२७	४६१०	३०८३	२२३०	६६७
	पहाडी दलितहरू	११९२९	९७४	२१८२	२६४१	२००८	१५१५	१०७९	८२७	५१७	१८६
	मधेश/तराई दलितहरू	११०२५७	१३२१३	२७९६१	२२५०८	१५०५२	१२०६२	८०९९	६०००	४०६४	१२९८
	धार्मिक/भाषिक समूहहरू	७३५७४	९५८२	२०४९२	१५८२२	९४६८	७०४७	४६३५	३३४६	२४५८	७२४
	अन्य,	२४१९	६२	१५२	२३४	५१३	५००	३६८	३०५	२०५	८०
रौतहट	सबै जातिहरू	८१३५७३	९७३७३	२०१५४९	१६१२३९	१०९९२७	९०९६४	६४०१८	४१२५२	३३७३९	१३५१२
	पहाडी जातिहरू	२२४९४	१६३४	३७०४	३७६९	३४१६	३१४६	२६१८	२०३८	१३३८	८३१
	मधेश/तराई जाति	४३३२३९	४९४६०	१०५०१६	८५३१९	५९४८६	५०२६०	३५०६१	२१९८१	१९०३१	७६२५

क्षेत्र	जाति समूहहरू	जम्मा	उमेर समूहहरू								
			०-४	५-१४	१५-२४	२५-३४	३५-४४	४५-५४	५५-६४	६५-७४	७५+
	पहाडी जनजातिहरू	२८४९०	२३०२	५६४२	५७७४	४५४३	३७४३	२८१६	१८६५	१२५८	५४७
	तराई जनजातिहरू	३६६६३	२८२९	६२६६	७६५६	५९२४	५०५९	४०१८	२५१५	१७६७	६२९
	पहाडी दलितहरू	३२५४	२६७	५६६	७१४	५५०	४२१	३२१	२०७	१४६	६२
	मधेश/तराई दलितहरू	१०५१६२	१३३८६	२६८४६	२१३३९	१३७६७	११३७७	७९१३	५१२०	३९२६	१४८८
	धार्मिक/भाषिक समूहहरू	१८२२१५	२७४३८	५३३५०	३६४५५	२१८०९	१६५१६	१०९८३	७३२३	६०७९	२२६२
	अन्य,	२०५६	५७	१५९	२१३	४३२	४४२	२८८	२०३	१९४	६८
बारा	सबै जातिहरू	७६३१३७	७७६२८	१७२२०२	१५२३२०	११३८९२	९४३२७	६६१११	४२२८७	३२२३९	१२१३१
	पहाडी जातिहरू	४५५६२	३१०९	७१७२	७८७५	७४७७	६७९४	५३७२	३८७१	२५०८	१३८४
	मधेश/तराई जाति	३५५२९७	३६८०२	८३४४३	७०४१४	५१७४४	४३५३१	२९६२६	१८६३६	१५२९०	५८११
	पहाडी जनजातिहरू	५३९५६	४२५५	९९९२	१०६७९	९१३६	७३०९	५५०९	३५९३	२३१८	११६५
	तराई जनजातिहरू	१०४००४	८५८९	१९६५२	२२०६८	१६६७६	१४१३१	१०३२०	६३७५	४७६६	१४२७
	पहाडी दलितहरू	४३४७	३३०	८२०	९१७	७३६	६१५	४२३	२६८	१७५	६३
	मधेश/तराई दलितहरू	८४८६४	१०००७	२११४८	१६६६८	१२३०९	९६०४	६८३१	४२५१	३०८१	९६५
	धार्मिक/भाषिक समूहहरू	११०२२४	१४४३७	२९७२९	२३१३०	१४७६०	११२१९	७२९३	४७९४	३७०३	११५९
	अन्य,	४८८३	९९	२४६	५६९	१०५४	११२४	७३७	४९९	३९८	१५७
पर्सा	सबै जातिहरू	६५४४७१	६१८७२	१४७८१०	१२८९९४	९९०७९	८३०३६	५८०८१	३७८०३	२७९९७	९७९९
	पहाडी जातिहरू	२१०७५	१३५८	३३३७	३५६०	३३९६	३२३५	२५७७	१७९१	१२१२	६०९
	मधेश/तराई जाति	३४०२७६	३१०६६	७७३०	६७३६४	५२०२८	४३६३१	३०२७६	१९२३२	१४४५२	५०९७
	पहाडी जनजातिहरू	२६४७०	१८८८	४५३३	४८११	४१७९	३७९८	२९८३	२१२६	१४३५	७१७
	तराई जनजातिहरू	६६२९९	५०२४	१२३२५	१३३६४	१०४१९	९२१७	६८५३	४६२२	३४२८	१०४७

क्षेत्र	जाति समूहहरू	जम्मा	उमेर समूहहरू								
			०-४	५-१४	१५-२४	२५-३४	२५-४४	४५-५४	५५-६४	६५-७४	७५+
	पहाडी दलितहरू	२३९१	१९१	४११	४८०	३७६	३१७	२६८	१९१	११६	४१
	मधेश/तराई दलितहरू	७८६९४	८७६५	१९८५८	१४९१६	११५०६	९४२९	६१६१	४१४७	२९८८	९२४
	धार्मिक/भाषिक समूहहरू	११२४७९	१३३२८	२९५३५	२३५२३	१५७३५	१२०१८	८०४६	५०९६	३९५८	१२४०
	अन्य,	६७८७	२५२	६८१	९७६	१४४०	१३९१	९१७	५९८	४०८	१२४

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८

वैवाहिक स्थिति सम्बन्धि विवरण

राष्ट्रिय जनगणना २०७८ अनुसार नेपालका हरेक परिवारमा अक्सर बसोबास गर्ने १० वर्ष वा सो भन्दा बढी उमेरका व्यक्तिहरूको वैवाहिक स्थिति सम्बन्धी प्रश्न समावेश गरिएको थियो। सो अनुसार प्राप्त नतिजाले १० वर्ष वा सोभन्दा बढी उमेरका कुल जनसङ्ख्या २,३९,५८,८६८ मध्ये ३३ प्रतिशत अविवाहित रहेका छन्। मधेश प्रदेशमा १० वर्ष वा सो भन्दा बढी उमेरका कुल जनसङ्ख्या ४७,७७,०१३ मध्ये ३३ प्रतिशतभन्दा बढी अविवाहित रहेका छन्। मधेश प्रदेशमा १० वर्ष वा सो भन्दा माथिल्लो पुरुष जनसङ्ख्या करिब ३९ प्रतिशत र महिला करिब २८ प्रतिशत अविवाहित रहेका छन्। विवाहित पुरुष र महिलाहरूको प्रतिशत क्रमशः ५८.२ र ६६.७ प्रतिशत रहेको छन्। यस सम्बन्धि विस्तृत विवरण तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका २.३८: दश वर्ष वा सो भन्दा बढी उमेरको वैवाहिक स्थिति

(१० वर्ष वा सो भन्दा बढी उमेरको वैवाहिक अवस्था)

क्षेत्र	लिङ्ग	१० वर्ष वा सो भन्दा बढी उमेरको जम्मा जनसङ्ख्या	अविवाहित	विवाहित	विधुवा/विधुर	पारपाचुके	छुट्टिएको	कम्तिमा एक पटक विवाह भएको जनसङ्ख्या
नेपाल	जम्मा	२३९५८८६८	७९३५९९८	१४८०९२९४	१०८११५५	३७१३९	९५२८२	१६०२२८७०
	पुरुष	११५१९६२१	४४०२९६२	६८१००४२	२५५००८	१५८५२	३५७५७	७१९६६५९
	महिला	१२४३९२४७	३५३३०३६	७९९९२५२	८२६१४७	२१२८७	५९५२५	८९०६२११
मधेश प्रदेश	जम्मा	४७७००१३	१५९४८३४	२९८२१४०	१८५१६१	२१४६	५७३२	३१७५१७९
	पुरुष	२३५५१०८	९२८०८४	१३७०६३२	५३१६६	९६०	२२६६	१४२७०२४
	महिला	२४१४९०५	६६६७५०	१६११५०८	१३१९९५	११८६	३४६६	१७४८१५५
सप्तरी	जम्मा	५६६८१४	१७६६०७	३६५८६७	२३४२५	२७९	६३६	३९०२०७
	पुरुष	२७७०७१	१०२३९९	१६८३१३	६०७०	११२	१७७	१७४६७२
	महिला	२८९७४३	७४२०८	१९७५५४	१७३५५	१६७	४५९	२१५५३५

क्षेत्र	लिंग	१० वर्ष वा सो भन्दा बढी उमेरको जम्मा जनसङ्ख्या	अविवाहित	विवाहित	विधुवा/विधुर	पारपाचुके	छुट्टिएको	कम्तिमा एक पटक विवाह भएको जनसङ्ख्या
सिरहा	जम्मा	५७४६९१	१८४९५४	३६४००३	२४८०४	२८१	६४९	३८९७३७
	पुरुष	२७३९९७	१०८५८३	१५८३७८	६६७५	११६	२४५	१६५४१४
	महिला	३००६९४	७६३७१	२०५६२५	१८१२९	१६५	४०४	२२४३२३
धनुषा	जम्मा	६७२१०४	२१७९३५	४२५२१७	२७७५२	३२४	८७६	४५४१६९
	पुरुष	३२२८९०	१३०२७४	१८४२५८	७८५९	१३६	३६३	१९२६१६
	महिला	३४९२१४	८७६६१	२४०९५९	१९८९३	१८८	५१३	२६१५५३
महोत्तरी	जम्मा	५४८५५४	१८७९२१	३३७५०७	२२११९	३१३	६९४	३६०६३३
	पुरुष	२६६१९६	१०९४५६	१४९५४१	६७१४	१५८	३२७	१५६७४०
	महिला	२८२३५८	७८४६५	१८७९६६	१५४०५	१५५	३६७	२०३८९३
सर्लाही	जम्मा	६७७५६९	२३४४००	४१६१४०	२५६७२	३११	१०४६	४४३१६९
	पुरुष	३३८४३६	१३५२७३	१९५०३५	७५४१	१४१	४४६	२०३१६३
	महिला	३३९१३३	९९१२७	२२११०५	१८१३१	१७०	६००	२४०००६
रौतहट	जम्मा	६१२०६४	२१०८९५	३७८३०१	२२०७९	१८२	६०७	४०११६९
	पुरुष	३०५२६२	१२०१९१	१७८२६५	६५१०	७४	२२२	१८५०७१
	महिला	३०६८०२	९०७०४	२०००३६	१५५६९	१०८	३८५	२१६०९८
बारा	जम्मा	५९९०११	२०१९४०	३७४५९४	२१४२३	२६८	७८६	३९७०७१
	पुरुष	३०३९३९	११६८६०	१८०२२९	६४१५	१३७	२९८	१८७०७९
	महिला	२९५०७२	८५०८०	१९४३६५	१५००८	१३१	४८८	२०९९९२
पर्सा	जम्मा	५१९२०६	१८०१८२	३२०५११	१७८८७	१८८	४३८	३३९०२४
	पुरुष	२६७३१७	१०५०४८	१५६६१३	५३८२	८६	१८८	१६२२६९
	महिला	२५१८८९	७५१३४	१६३८९८	१२५०५	१०२	२५०	१७६७५५

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८

पहिलो विवाह गर्दाको उमेर

राष्ट्रिय जनगणना २०७८ को नतिजा अनुसार नेपालमा १० वर्ष वा सो भन्दा बढी उमेरका व्यक्तिहरूको पहिलोपल्ट विवाह गर्न पुरा भएको उमेर धेरै जसो व्यक्तिहरू करिब ३४ प्रतिशतको १८ देखि २० वर्ष रहेको छ। मधेश प्रदेशमा राष्ट्रिय जनगणना २०७८ को नतिजा अनुसार १० वर्ष वा सो भन्दा बढी उमेरका व्यक्तिहरूमध्ये धेरै जसो व्यक्तिहरू करिब ४० प्रतिशत १८ देखि २० वर्षको उमेरमा पहिलोपल्ट विवाह गरेको देखिन्छ। यस सम्बन्धि विस्तृत विवरण तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका २.३९: दश वर्ष वा सो भन्दा माथिका जनसङ्ख्याको पहिलो विवाहगर्दाको उमेर

क्षेत्र	नेपाल	मधेश	सप्तरी	सिरहा	धनुषा	महोत्तरी	सर्लाही	रौतहट	बारा	पर्सा
जम्मा	१६०२२८७०	३१७५१७९	३९०२०७	३८९७३७	४५४९६९	३६०६३३	४४३९६९	४०९९६९	३९७०७९	३३९०२४
दश वर्ष मुनि	५४३४८	६७४९	१६०३	१२९५	९७२	६०२	४५६	५९८	७०९	५९४
१०-१४	११२५२०५	२९५९४४	३५४८०	३७८७५	५०७५२	३३९४९	३६६९३	३६५९९	३६९८०	२८५०४
१५-१७	३५७५७७७	८८१०७८	९८४९४	१०९९५५	१३७२०५	१०३८७७	१२४६३५	११८०९२	१०६७९९	८२९८९
१८-१९	५५९९६२६	१२५५७७७	१५३०५९	१४९०७४	१५८९७६	१४००४२	१८९३२४	१६९९९२	१६३९३९	१४०९९९
२०-२४	३२९३२९०	४६९६९७	६३९४६	५६४९२	६९९९५	५०६५७	६२९३८	५९९९०	५८७९८	५६६४९
२५-२९	१८४५६०९	२२२९९०	३९३०९	२८५७६	३६२४०	२६३५५	२९९७५	२०४८६	२४७४६	२५३०३
३०-३४	४५०५९६	३७७५९	५४८८	४६९८	६७८३	४४९७	५३०५	३०३५	३७७२	४२५३
३५-३९	९९०६७	६५६७	८७२	८३७	११७९	७८६	९६८	५९२	६९९	७२२
४०-४४	२६८२४	१८७३	२३८	२९९	२९६	२०९	३३८	१७९	२०३	१९९
४५-४९	६४९७	३३७	४२	४६	५९	४७	५३	२७	३३	३८
५०+	३६४६	२६८	४२	२८	४०	२५	२८	४०	३५	३०
उल्लेख नभएको	३०५५३	४२०८	५९४	८०२	४८८	४६७	४५६	५८७	४४६	४४८

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८

बसाइँसराइ सम्बन्धी विवरण

राष्ट्रिय जनगणना २०७८ अनुसार जन्मस्थान र हालको बसोवास एउटै गाउँपालिका वा नगरपालिका भएका व्यक्तिहरु मधेश प्रदेशमा ७७ प्रतिशत रहेका छन्। जन्मस्थान रहेको स्थानीय तहमा बसोवास गरेक पुरुष करिब ९३ प्रतिशत र महिला करिब ६९ प्रतिशत रहेका छन्। कुल जनसङ्ख्याको ११.३ प्रतिशत व्यक्तिहरुको जन्मस्थान सम्बन्धित जिल्लाको अर्को गाउँपालिका वा नगरपालिका रहेका छन् भने करिब ८ प्रतिशत जनसङ्ख्याको जन्मस्थान अर्को जिल्ला र करिब ४ प्रतिशतको जन्मस्थान विदेश रहेको छ। यस सम्बन्धि विस्तृत विवरण तलको तालिकाहरुमा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका २.४०: जिल्ला अनुसार जन्मस्थानको आधारमा जनसङ्ख्या

जिल्ला	लिंग	जम्मा	स्वदेशमा जन्मेका भएका				विदेशमा जन्म	उल्लेख नभएको
			स्वदेशमा जन्मेका जम्मा	यही गाउँपालिका नगरपालिका जन्म भएको	यही जिल्लाको अर्को गाउँपालिका नगरपालिका जन्म भएको	अर्को जिल्ला		
नेपाल	जम्मा	२९९६४५७८	२८४२०३३३	२०९१७३९५	२६९२७९३	५६९०२२५	७३४६६३	९५८२
	पुरुष	१४२५३५५९	१४०६२६५८	११९६३९९८	५५७४४४	२३४९२९६	१८६८२६	४०६७
	महिला	१४९९९०२७	१४३५७६७५	८९५३३९७	२०५५२६९	३३४९००९	५४७८३७	५५१५

जिल्ला	लिंग	जम्मा	स्वदेशमा जन्मेका भएका				विदेशमा जन्म	उल्लेख नभएको
			स्वदेशमा जन्मेका जम्मा	यही गाउँपालिका नगरपालिका जन्म भएको	यही जिल्लाको अर्को गाउँपालिका नगरपालिका जन्म भएको	अर्को जिल्ला		
मधेश प्रदेश	जम्मा	६११४६००	५८७७४३२	४७१३२२८	६८८८८७	४७५३१७	२३६५९७	५७१
	पुरुष	३०६५७५१	३०४९३६४	२८६०६१९	७१७१४	११७०३१	१६०८६	३०१
	महिला	३०४८८४९	२८२८०६८	१८५२६०९	६१७१७३	३५८२८६	२२०५११	२७०
सप्तरी	जम्मा	७०६२५५	६८१७८४	५३६३४३	१०७४८०	३७९६१	२४४२८	४३
	पुरुष	३५१३६८	३५०४२६	३३३९५३	८३२९	८१४४	९२२	२०
	महिला	३५४८८७	३३१३५८	२०२३९०	९९१५१	२९८१७	२३५०६	२३
सिरहा	जम्मा	७३९९५३	७१७८६३	५७३७५२	९७४४६	४६६६५	२२००७	८३
	पुरुष	३६३७२४	३६२४२६	३४८३५७	८०४०	६०२९	१२६०	३८
	महिला	३७६२२९	३५५४३७	२२५३९५	८९४०६	४०६३६	२०७४७	४५
धनुषा	जम्मा	८६७७४७	८३५४७२	६३४४९६	११६१५३	८४८२३	३२२१६	५९
	पुरुष	४२९८९३	४२७५६७	३९२९६७	१२६०५	२१९९५	२२९३	३३
	महिला	४३७८५४	४०७९०५	२४१५२९	१०३५४८	६२८२८	२९९२३	२६
महोत्तरी	जम्मा	७०६९९४	६७७३७५	५४९३५२	७०३५९	५७६६४	२९५७५	४४
	पुरुष	३४९१५९	३४७७०३	३३२४५२	५०९८	१०१५३	१४३७	१९
	महिला	३५७८३५	३२९६७२	२१६९००	६५२६१	४७५११	२८१३८	२५
सर्लाही	जम्मा	८६२४७०	८३५२११	६६२११८	९२७७१	८०३२२	२७१३१	१२८
	पुरुष	४३५१३१	४३३१७९	३९४४५७	१३७९५	२४९२७	१८७६	७६
	महिला	४२७३३९	४०२०३२	२६७६६१	७८९७६	५५३९५	२५२५५	५२
रौतहट	जम्मा	८१३५७३	७८६८३३	६५३६८५	८२७६१	५०३८७	२६६६६	७४
	पुरुष	४०८४०३	४०७१९४	३८९१४१	७९८०	१००७३	११६७	४२
	महिला	४०५१७०	३७९६३९	२६४५४४	७४८८१	४०३१४	२५४९९	३२
बारा	जम्मा	७६३१३७	७३२७७५	६०४०१८	५७५४५	७१२१२	३०२७८	८४
	पुरुष	३८९७८७	३८७१९२	३६२१९९	५१७१	१९८२२	२५५१	४४
	महिला	३७३३५०	३४५५८३	२४१८१९	५२३७४	५१३९०	२७७२७	४०
पर्सा	जम्मा	६५४४७१	६१०११९	४९९४६४	६४३७२	४६२८३	४४२९६	५६
	पुरुष	३३८२८६	३३३६७७	३०७०९३	१०६९६	१५८८८	४५८०	२९
	महिला	३१६१८५	२७६४४२	१९२३७१	५७६७६	३०३९५	३९७१६	२७

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८

तालिका २.४१: जनगणना अधिको बसोबास स्थान, आधारमा गणना गरिएको क्षेत्रमा बसोबास गर्ने जनसङ्ख्या

क्षेत्र	कुल जनसङ्ख्या	पूर्व निवास स्थान							विदेशी देश
		गणना गरिएको स्थानीय तहमा	अन्य स्थानीय तहमा			अर्को जिल्लामा			
			ग्रामिण	सहरी	उल्लेख नभएको	ग्रामिण	सहरी	उल्लेख नभएको	
मधेश	६११४६००	४६८९०२४	६०२५४३	९७३१७	६४८३	३९४७८६	७७०६३	४२६६	२४३११८
सप्तरी	७०६२५५	५३३१८५	९५२७०	१२६७३	१०७८	३२३३३	५९९९	३३४	२५३८३
सिरहा	७३९९५३	५७९३०१	८२१७१	१६३९५	९७०	३७१२५	८७७७	६३४	२२५८०
धनुषा	८६७७४७	६३०९५७	१००१००	१७२९५	७६५	७०३५२	१४१२१	६२९	३३५२८
महोत्तरी	७०६९९४	५४६३४६	६०९८३	१०३५७	८५९	४६०६०	१०९३९	५६७	३०८८३
सर्लाही	८६२४७०	६६००७०	८२७६९	१२४८४	८६२	६८७५४	९४७१	५७४	२७४८६
रौतहट	८१३५७३	६५१७३६	७१८९०	११६७०	६०६	४४९७६	५५००	२९६	२६८९९
बारा	७६३१३७	६०१८४०	५२११४	८१३३	३१४	५८१७८	११२९५	५३६	३०७२७
पर्सा	६५४४७१	४९३५८९	५७२४६	८३१०	१०२९	३७००८	१०९६१	६९६	४५६३२

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८

मुलुकभित्र अर्को स्थानबाट बसाइ सरेहरूको प्रदेश अनुसारको वितरण

राष्ट्रिय जनगणना २०७८ अनुसार मुलुकभित्रै हाल बसोबास गरेको स्थानमा बसाइसरी मधेश प्रदेशमा आउनेमा सबैभन्दा बढी कोशी प्रदेशका ४८,४८४ जना तथा सबै भन्दा कम कर्णाली प्रदेशका ५९२ जना रहेको देखिन्छ । सप्तरी जिल्लामा बसाइँ सरी आउने सबैभन्दा बढी कोशी प्रदेशका १८,३३१ जना रहेका छन् भने सबैभन्दा कम कर्णाली प्रदेशका ११४ जना रहेको देखिन्छ । सिरहा जिल्लामा बसाइँ सरी आउने सबैभन्दा बढी कोशी प्रदेशका ५,७९३ जना छन् भने सबैभन्दा कम कर्णाली प्रदेशका २९ जना रहेको देखिन्छ । धनुषा जिल्लामा बसाइँ सरी आउने सबै भन्दा बढी बागमति प्रदेशका ६३९३ जना छन् भने बसाइँ सरी आउने सबै भन्दा कम कर्णाली प्रदेशका ७६ जना रहेको देखिन्छ । महोत्तरी जिल्लामा बसाइँ सरी आउने सबै भन्दा बढी बागमति प्रदेशका ८१०५ जना छन् भने सबैभन्दाम कर्णाली प्रदेशका ३६ जना रहेको देखिन्छ । सर्लाही जिल्लामा बसाइँ सरी आउने सबैभन्दा बढी बागमति प्रदेशका २३४४४ जना छन् भने सबैभन्दा कम कर्णाली प्रदेशका ६० जना रहेको देखिन्छ । रौतहट जिल्लामा बसाइँ सरी आउने सबैभन्दा बढी बागमति प्रदेशका १२३३४ जना छन् भने सबैभन्दा कम कर्णाली प्रदेशका ३४ जना रहेको देखिन्छ । बारा जिल्लामा बसाइँ सरी आउने सबै भन्दा बढी बागमति प्रदेशका २२६२२ जना छन् भने सबैभन्दा कम कर्णाली प्रदेशका १६३ जना रहेको देखिन्छ । पर्सा जिल्लामा बसाइँ सरी आउने सबै भन्दा बढी बागमति प्रदेशका ९७८१ जना छन् भने सबैभन्दा कम कर्णाली प्रदेशका ८० जना रहेको देखिन्छ । यस सम्बन्धि विस्तृत विवरण तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका २.४२: प्रदेशगत पछिल्लोपटक बसाई सरी आएको प्रदेश

क्षेत्र	जम्मा	यस अघि बसोवास भएको प्रदेश							
		कोशी	मधेश	बागमती	गण्डकी	लुम्बिनी	कर्णाली	सुदूरपश्चिम	उल्लेख नभएको
नेपाल	८४३७०९०	१७५६७६७	१३२१५२४	१९६९५९९	१०७८८९७	११६०३६५	४३८३८३	७०५४८९	६०६६
मधेश	११८२४५८	४८४८४	१०३५९०८	८५८९१	६७०४	३४७८	५९२	११३०	२७१
सप्तरी	१४७६८७	१८३११	१२७२२७	१२७५	१९१	२२५	११४	२९७	४७
सिरहा	१४६०७२	५७९३	१३७९६६	१९३७	९७	१५५	२९	५८	३७
धनुषा	२०३२६२	६३२३	१८९५०१	६३९३	२७३	५४३	७६	१२९	२४
महोत्तरी	१२९७६५	२८७५	११८१४१	८१०५	२१३	२५१	३६	१२५	१९
सर्लाही	१७४९१४	७३९३	१४२४९८	२३४४४	९४०	४३४	६०	१२२	२३
रौतहट	१३४९३८	२३२२	११९१५०	१२३३४	७०९	२५०	३४	५३	८६
बारा	१३०५७०	३५३२	१००९९७	२२६२२	२४४१	६०१	१६३	१८७	२७
पर्सा	११५२५०	१९३५	१००४२८	९७८१	१८४०	१०१९	८०	१५९	८

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८

मुलुक भित्रकै अर्को स्थान बाट पछिल्लोपटक बसाई सरी आएको अवधि

राष्ट्रिय जनगणना २०७८ अनुसार पछिल्लोपटक बसाई सरेको अवधिको आधारमा हेर्दा बसाई सरेका कुल ८४,३७,०९० जनामध्ये सबैभन्दा बढी ३१.९९ प्रतिशत व्यक्तिहरूको पछिल्लोपटक बसाई सरेको अवधि १०-२४ वर्ष भएको देखिन्छ । जम्मा २२.४१ प्रतिशत व्यक्तिको पछिल्लो पटक बसाई सरी आएको अवधि १ देखि ४ वर्ष र १८.०५ प्रतिशत व्यक्तिको बसाइ सरी आएको अवधि २५ देखि ४९ वर्ष रहेको देखिन्छ । पछिल्लोपटक बसाई सरेको अवधि १ वर्षभन्दा कम हुने व्यक्तिहरू ३.३७ प्रतिशत रहेका छन् । १८.६६ प्रतिशत व्यक्तिको पछिल्लोपटक बसाई सरेको अवधि ५-९ वर्ष भएको छ । पछिल्लोपटक बसाई सरेको अवधि ५० वर्षभन्दा बढी हुने व्यक्तिहरू ३.७९ प्रतिशत रहेका छन् । मधेश प्रदेशमा कुल ११८२४५८ जनामध्ये सबैभन्दा बढी ३७.६१ प्रतिशत व्यक्तिहरूको पछिल्लोपटक बसाई सरेको अवधि १०-२४ वर्ष भएको देखिन्छ । जम्मा १४.८६ प्रतिशत व्यक्तिको पछिल्लो पटक बसाई सरी आएको अवधि १ देखि ४ वर्ष र २४.७७ प्रतिशत व्यक्तिको बसाइ सरी आएको अवधि २५ देखि ४९ वर्ष रहेको देखिन्छ । पछिल्लोपटक बसाई सरेको अवधि १ वर्षभन्दा कम हुने व्यक्तिहरू १.३१ प्रतिशत रहेका छन् । १४.७४ प्रतिशत व्यक्तिको पछिल्लोपटक बसाई सरेको अवधि ५-९ वर्ष भएको छ । पछिल्लोपटक बसाई सरेको अवधि ५० वर्षभन्दा बढी हुने व्यक्तिहरू ५.९७ प्रतिशत रहेका छन् । यस सम्बन्धि विस्तृत विवरण तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका २.४३: मुलुक भित्रकै अर्को स्थान बाट पछिल्लोपटक बसाई सरी आएको अवधि

क्षेत्र	जम्मा	बसाइको लम्बाइ						उल्लेख नभएको
		१ वर्ष भन्दा कम	१-४ वर्ष	५-९ वर्ष	१०-२४ वर्ष	२५-४९ वर्ष	५० वर्ष वा सोभन्दा माथी	
मधेश	११८२४५८	१५५१२	१७५६९५	१७४३३३	४४४७१७	२९२९२१	७०५९१	८६८९
सप्तरी	१४७६८७	१९९७	२०३४५	२०१००	५६०२९	३७६४०	१०४९२	१०८४
सिरहा	१४६०७२	१४२३	२०५७३	२२०६९	५४५२५	३६८४३	९२७२	१३६७
धनुषा	२०३२६२	२७६२	३०८५२	३१०९२	७८२९०	४६९४६	१२०९७	१२२३
महोत्तरी	१२९७६५	१५४६	१९३४८	१९१७१	४९२५८	३१८३५	७६३०	९७७
सर्लाही	१७४९१४	२०८८	२४८७३	२४७००	६७२५४	४४०६०	१०४९०	१४४९
रौतहट	१३४९३८	१५०५	१९४५९	१९८७०	५००१०	३५१८४	७९०१	१००९
बारा	१३०५७०	१८६२	१८८१७	१८५४३	४८९८६	३४७६९	६८७१	७२२
पर्सा	११५२५०	२३२९	२१४२८	१८७८८	४०३६५	२५६४४	५८३८	८५८

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८

मुलुकभित्रकै अर्को स्थानबाट यस स्थानमा बसोबास गर्न आउनुको कारण

राष्ट्रिय जनगणना २०७८ अनुसार नेपालमा यस अधिको बसोबास गरेको स्थानबाट गणना भएको स्थानमा आउनुको मुख्य कारणमा सबैभन्दा बढी ३७.४१ प्रतिशत विवाह रहेको छ । हाल बसोबास गरेको स्थानमा आउनुका अन्य कारणहरूमा आश्रित २०.५० प्रतिशत, काम/रोजगारी १५.७७ प्रतिशत, अध्ययन/तालिम ८.४६ प्रतिशत, कृषि ४.२१ प्रतिशत, व्यापार/व्यवसाय २.८८ प्रतिशत, घर फर्किएको १.७९ प्रतिशत प्राकृतिक प्रकोप ०.७० प्रतिशत, र अन्य ७.०३ प्रतिशत रहेका छन् । बसाइँसराइ गरी आएका पुरुषमध्ये सबैभन्दा बढी ३१.८२ प्रतिशत काम/रोजगारीको कारण र महिला ५६.६५ प्रतिशत विवाहका कारण आएका देखिन्छन् ।

मधेश प्रदेशमा बसोबास गरेको स्थानबाट गणना भएको स्थानमा आउनुको मुख्य कारणमा सबैभन्दा बढी ७३.४१ प्रतिशत विवाह रहेको छ । हाल बसोबास गरेको स्थानमा आउनुका अन्य कारणहरू आश्रित ९.३८ प्रतिशत, काम/रोजगारी ६.३९ प्रतिशत, अध्ययन/तालिम २.५६ प्रतिशत, कृषि २.३५ प्रतिशत, व्यापार/व्यवसाय १.१८ प्रतिशत, घर फर्किएको ०.८८ प्रतिशत प्राकृतिक प्रकोप ०.५२ प्रतिशत, र अन्य २.९४ प्रतिशत रहेका छन् । बसाइँसराइ गरी आएका पुरुषमध्ये सबैभन्दा बढी २९.०५ प्रतिशत काम/रोजगारीको कारण र महिला ८७.०० प्रतिशत विवाहका कारण आएका देखिन्छन् । यस सम्बन्धि विस्तृत विवरण तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका २.४४: जिल्लाअनुसार पछिल्लो पटक बसाई सरी आउनुको कारण

क्षेत्र	जम्मा	बसाईसराइको मुख्य कारण									उल्लेख नभएको
		काम/रोजगार	व्यापार/व्यवसाय	अध्ययन/तालिम	विवाह	आश्रित	प्राकृतिक प्रकोप	कृषि	घर फर्कने	अन्य	
नेपाल	८४३७०९०	१३३०६५३	२४२८२०	७१४००७	३१५६४०२	१७२९७५	५९२९३	३५५२३७	१५०९०६	५९३०९१	१०४९६६
मधेश	११८२४५८	७५५८७	१३८९४	३०३२४	८६८०३२	११०९०७	६१७३	२७८४६	१०४२०	३४७१४	४५६१
सप्तरी	१४७६८७	७०९६	१३००	२४३३	११९७०६	१०७२१	४३१	१४५६	१११५	२९९१	४३८
सिरहा	१४६०७२	४८७४	१८१८	२५२९	१२३४५२	६५८७	४४७	१६९३	७३७	३२५९	६७६
धनुषा	२०३२६२	१४७१४	२२६७	७१८०	१४७११४	२३३८८	४४५	१८८८	९५८	४६७७	६३१
महोत्तरी	१२९७६५	५३८७	११४५	१९१७	१०३५८८	१०२८२	३२१	२०१७	१०६१	३४४१	६०६
सर्लाही	१७४९१४	१२५१८	२३७९	३८०४	११०५४०	२५२२६	१६४९	८९५७	१४५९	७४२७	९५५
रौतहट	१३४९३८	६१४१	१८०४	२५३४	१०४३०३	९५४८	१८०४	३७२८	१०९८	३५२७	४५१
बारा	१३०५७०	११७४१	१६४७	३५०१	८८६५१	१११५५	८९०	५८८३	१३६४	५३७४	३६४
पर्सा	११५२५०	१३११६	१५३४	६४२६	७०६७८	१४०००	१८६	२२२४	२६२८	४०१८	४४०

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८

प्रजनन तथा जन्म सम्बन्धी विवरण

राष्ट्रिय जनगणना २०७८ को नतिजा अनुसार देशभर १५-४९ वर्षका विवाहित महिला (६१,४,०३९ जना) मध्ये १२ प्रतिशतले गणनाको समयसम्म एउटा पनि जीवित बच्चा जन्माएको छैनन् भने हालसम्म २ जना जीवित बच्चा जन्माएको महिलाको सङ्ख्या सबैभन्दा बढी ३३ प्रतिशत रहेको छ । गणनाको समयसम्म १ जना मात्र जीवित बच्चा जन्माएका विवाहित महिला २३ प्रतिशत रहेका छन् भने ७ वा सोभन्दा बढी जीवित बच्चा जन्माएका महिला करिब १ प्रतिशत रहेका छन् ।

मधेश प्रदेशमा १५-४९ वर्षका विवाहित महिला (१२,६४,०६१ जना) मध्ये ११.५० प्रतिशतले गणनाको समयसम्म एउटा पनि जीवित बच्चा जन्माएको छैनन् भने हालसम्म २ जना जीवित बच्चा जन्माएको महिलाको सङ्ख्या सबैभन्दा बढी करिब २७ प्रतिशत रहेको छ । गणनाको समयसम्म १ जना मात्र जीवित बच्चा जन्माएका विवाहित महिला करिब १६ प्रतिशत रहेका छन् भने ७ वा सोभन्दा बढी जीवित बच्चा जन्माएका महिला १ प्रतिशतभन्दा बढी रहेका छन् । यस सम्बन्धि विवरण तलको तालिकामा विस्तृत रूपमा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका २.४५; हालसम्म जीवित बच्चा जन्माएका १५-४९ वर्षका विवाहित महिलाको सङ्ख्या

वच्चाको सङ्ख्या	जम्मा	महिलाको उमेर समूह						
		१५-१९	२०-२४	२५-२९	३०-३४	३५-३९	४०-४४	४५-४९
मधेश								
जम्मा महिला सङ्ख्या	१२६४०६१	५२२९३	२२९७७६	२४५६१२	२१५६२९	२१९७५२	१६२३६२	१३८६३७
वच्चा बजन्माएको	१४५३६२	३०२७१	५७७०५	२३२४३	१०३४२	७४६६	७०२२	९३१३
१ वच्चा जन्माएको	१९७२७५	१६१६४	८२०६७	४६८०१	२०४१२	१२८२९	९५४२	९४६०
२ वच्चा जन्माएको	३३९९४६	४८०६	६३८०१	८७३१७	६४५८२	५४८४२	३६७८०	२७८१८
३ वच्चा जन्माएको	३१०२९६	८५९	२१०२४	६०७३४	६८०४१	७२३५४	४९६३१	३७६५३
४ वच्चा जन्माएको	१६५१४८	१६७	४४३२	२११८५	३५१८०	४३६९४	३२९२२	२७५६८
५ वच्चा जन्माएको	६६६६३	२६	६५१	४९१८	१२०४७	१८३७८	१५६६९	१४९७४
६ वच्चा जन्माएको	२५६६३	०	९०	११९६	३७००	६८३०	६७७०	७०७७
७ वच्चा जन्माएको	८९८०	०	६	२१८	९६५	२३१७	२५७७	२८९७
८ वच्चा जन्माएको	३४६४	०	०	०	३२६	८३१	१०३७	१२७०
९ वा सो भन्दा बढी	१२६४	०	०	०	३४	२११	४१२	६०७

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८

गत १२ महिनामा जीवित जन्मेका वच्चाको विवरण

जनगणनाको नतिजा अनुसार गणनाको दिन देखि १२ महिना अघि समयमा कुल ४,१२,९३५ जना वच्चाको जन्म भएको छ जस मध्ये २,१८,०७४ जना अर्थात ५२.८ प्रतिशत छोरा र १,९४,८६१ जना अर्थात ४७.२ प्रतिशत छोरीको जन्म भएको छ। अर्थात ५२.८ प्रतिशत छोरा र ४७.२ प्रतिशत छोरीको जन्म भएको छ। एक वर्षको अवधिमा जन्मेका बच्चाहरूमध्ये सबैभन्दा धेरै ३६.८ प्रतिशत वच्चाको जन्म २०-२४ वर्षका महिलाबाट भएको छ। मधेश प्रदेशमा गणनाको दिन देखि १२ महिना अघि समयमा कुल ९६,५५७ जना वच्चाको जन्म भएको छ जस मध्ये ५२,३३४ जना छोरा र ४४,२२३ जना छोरीको जन्म भएको छ। एक वर्षको अवधिमा जन्मेका बच्चाहरूमध्ये सबैभन्दा धेरै ४०७३० जना वच्चाको जन्म २०-२४ वर्षका महिलाबाट भएको छ। यस सम्बन्धि विस्तृत विवरण तलको तालिकामा दिएको छ। नेपालमा जन्मदाको लैङ्गिक अनुपात (प्रति १०० जना महिलामा पुरुषको सङ्ख्या) ११२ रहेको छ भने मधेश प्रदेशको ११८ रहेको छ। मधेश प्रदेशमा सबैभन्दा बढी जन्मदाको लैङ्गिक अनुपात धनुषा जिल्लामा १३३ रहेको छ। त्यसैगरी गरी सप्तरी जिल्लाको १२३, सिरहा जिल्लाको १२८, महोत्तरी जिल्लाको ११८, सर्लाही जिल्लाको ११६, रौतहट जिल्लाको १०८, बारा जिल्लाको १०८ र पर्सा जिल्लाको

जन्मदाको लैङ्गिक अनुपात ११७ रहेको छ। यस सम्बन्धि विस्तृत विवरण तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका २.४६: हालसम्म जीवित बच्चा जन्माएका १५-४९ वर्षका विवाहित महिला र बच्चा सङ्ख्या

एकपटक विवाह भएको महिला	जम्मा	महिला उमेर समूह (वर्ष)						
		१५-१९	२०-२४	२५-२९	३०-३४	३५-३९	४०-४४	४५-४९
मधेश								
जम्मा महिला समख्या	१२६४०६१	५२२९३	२२९७७६	२४५६१२	२१५६२९	२१९७५२	१६२३६२	१३८६३७
बच्चा नजन्माएको	११६८७९७	४४१०३	१८८५९५	२१८७०९	२०४३५२	२१४७१७	१६०६८६	१३७६३५
१ वटा बच्चा जन्माएको	९३९७६	८१३९	४०७३०	२६४७९	११०८५	४९३९	१६३४	९७०
२ वटा बच्चा जन्माएको	१२८३	५१	४४८	४२३	१९२	९५	४२	३२
३ वा सो भन्दा बढी	५	०	३	१	०	१	०	०
एक वर्ष भित्र जीवितै जन्मेका बच्चाको सङ्ख्या								
जम्मा	९६५५७	८२४१	४१६३५	२७३२८	११४६९	५१३२	१७१८	१०३४
पुरुष	५२३३४	४२६५	२२१५३	१५०११	६४७७	२८९१	९४९	५८८
महिला	४४२२३	३९७६	१९४८२	१२३१७	४९९२	२२४१	७६९	४४६

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८

मृत्यु सम्बन्धी विवरण

राष्ट्रिय जनगणना २०७८ अनुसार नेपालमा रहेका कुल ६६,६०,८४१ व्यक्तिगत घरपरिवारमध्ये १,९२,१७८ परिवारमा जनगणना दिनको अधिको बाह्र महिनाको अवधिमा कम्तीमा एक जना व्यक्तिको मृत्यु भएको थियो । उल्लेखित १,९२,१७८ घरपरिवारमा कुल १,९८,४६३ जनाको मृत्यु भएको थियो । मधेश प्रदेशमा रहेका कुल ११,५६,३८३ घरपरिवारमध्ये जनगणना दिनको अधिको बाह्र महिनाको अवधिमा कम्तीमा एक जना व्यक्तिको मृत्यु भएका घरपरिवार सङ्ख्या ३३,२२० रहेका छन् भने मृत्यु भएका जनसङ्ख्या ३४,३१९ रहेका छन् । जिल्ला अनुसार सबैभन्दा बढी धनुषा जिल्लामा ५४६८ जना र कम पर्सा जिल्लाबाट २८७९ जना व्यक्तिको मृत्यु भएको देखिन्छ । लैङ्गिक रूपमा नेपालमा जनगणना दिनको अधिको बाह्र महिनाको अवधिमा मृत्यु भएका पुरुष ५८ प्रतिशत र महिला ४२ प्रतिशत रहेका थिए । मधेश प्रदेशमा पुरुष ५७ प्रतिशत र महिला ४३ प्रतिशतको मृत्यु भएको देखिन्छ । यस सम्बन्धि विस्तृत विवरण तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका २.४७: जिल्लागत मृत्यु भएका व्यक्तिको सङ्ख्या

क्षेत्र	जम्मा	कम्तीमा १ जना मृत्यु भएको परिवार सङ्ख्या	जम्मा	पुरुष	महिला
नेपाल	६६६०८४१	१९२१७८	१९८४६३	११४९४६	८३५१७
मधेश	११५६३८३	३३२२०	३४३१९	१९५४९	१४७७०
सप्तरी	१४६८१६	४२९८	४४५२	२५३८	१९१४

क्षेत्र	जम्मा	कम्तीमा १ जना मृत्यु भएको परिवार सङ्ख्या	जम्मा	पुरुष	महिला
सिरहा	१४८५४९	४२७४	४४००	२४८६	१९१४
धनुषा	१७७०९१	५४६८	५६२५	३२२५	२४००
महोत्तरी	१३७८८६	४०३६	४१७३	२३७४	१७९९
सर्लाही	१६४८२४	४८२९	४९८४	२८३०	२१५४
रौतहट	१३७०२५	३९७१	४१११	२३५७	१७५४
बारा	१३११७९	३४६५	३५८५	२०४४	१५४१
पर्सा	११३०१३	२८७९	२९८९	१६९५	१२९४

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८

मृत्यु भएका व्यक्तिको मृत्युको कारण सम्बन्धि विवरण

नेपालमा राष्ट्रिय जनगणना २०७८ भएको समयदेखि १२ महिना अघिसम्म मृत्यु भएका व्यक्तिको मृत्युको कारण विश्लेषण गर्दा सबैभन्दा बढी नसर्ने रोगबाट करिब ५० प्रतिशत व्यक्तिको मृत्यु भएको देखिन्छ । त्यसैगरी सरुवा रोगबाट करिब १३ प्रतिशत, प्राकृतिक प्रकोपबाट करिब ५ प्रतिशत र अन्य दुर्घटनाबाट ४ प्रतिशत व्यक्तिको मृत्यु भएको देखिन्छ । मधेश प्रदेशमा जनगणना भएको समयदेखि १२ महिना अघिसम्म मृत्यु भएका व्यक्तिको मृत्युको कारण विश्लेषण गर्दा सबैभन्दा बढी नसर्ने रोगबाट करिब ४१ प्रतिशत, सरुवाबाट करिब ११ प्रतिशत, प्राकृतिक प्रकोपबाट १० प्रतिशत र अन्य दुर्घटनाबाट ४.५ प्रतिशत व्यक्तिको मृत्यु भएको देखिन्छ । जिल्लागत अनुसार हेर्दा सबै जिल्लामा मृत्यु हुने कारणमा नसर्ने रोग सबैभन्दा बढी देखिन्छ । यस सम्बन्धि विस्तृत विवरण तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका २.४८: मृत्यु भएका व्यक्तिको मृत्यु भएको कारण सम्बन्धि विवरण

क्षेत्र	जम्मा	मृत्युको कारण									
		सरुवा रोग	नसर्ने रोग	सडक दुर्घटना	अन्य दुर्घटना	गर्भावस्था सम्बन्धित	अपराध	आत्महत्या	प्राकृतिक प्रकोप	अन्य	उल्लेख नभएको
मधेश	३४३१९	३८७०	१३९२८	८१३	१५५३	१४६	२३४	६४०	३४१५	९३९३	३२७
सप्तरी	४४५२	५००	१७४८	११२	२०९	१८	३९	८१	४७१	१२३०	४४
सिरहा	४४००	५२८	१७८३	११८	१८९	१९	२६	८६	४१८	११९४	३९
धनुषा	५६२५	६१६	२३९१	१५१	२२८	१९	३८	११२	५१०	१५११	४९
महोत्तरी	४१७३	४३२	१६९५	९२	२०५	११	३१	८६	४८४	१०९१	४६
सर्लाही	४९८४	५४२	१९७१	९९	२२८	२८	३८	१०१	५०९	१४२६	४२
रौतहट	४१११	५०७	१६५४	८७	२०९	२५	३१	५६	४५८	१०३७	४७

क्षेत्र	जम्मा	मृत्युको कारण									
		सरुवा रोग	नसर्ने रोग	सडक दुर्घटना	अन्य दुर्घटना	गर्भावस्था सम्बन्धित	अपराध	आत्महत्या	प्राकृतिक प्रकोप	अन्य	उल्लेख नभएको
बारा	३५८५	४००	१४६८	९२	१६४	११	१६	६८	३१९	१०१०	३७
पर्सा	२९८९	३४५	१२१८	६२	१२१	१५	१५	५०	२४६	८९४	२३

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८

पन्ध्र देखि ४९ वर्षका महिलाको मृत्यु हुँदाको अवस्था

नेपालमा राष्ट्रिय जनगणना २०७८ भएको समयदेखि १२ महिना अघिसम्म १५ देखि ४९ वर्षका जम्मा १२,९७६ जना महिलाको मृत्यु भएको देखिएको छ जसमा मृत्यु हुँदाको अवस्था अध्ययन गर्दा १.५ प्रतिशत गर्भवती, ०.३ प्रतिशत प्रसुती, ३.३ प्रतिशत सुत्केरी भएको ६ हप्ताभित्र र बाँकी ९५.० प्रतिशत अन्य अवस्था रहेको देखिन्छ । मधेश प्रदेशमा जनगणना भएको समयदेखि १२ महिना अघिसम्म १५ देखि ४९ वर्षका जम्मा २,३६१ जना महिलाको मृत्यु भएको देखिएको छ जसमा मृत्यु हुँदाको अवस्था अध्ययन अनुसार १.७ प्रतिशत गर्भवती, ०.३ प्रतिशत प्रसुती, ४.२ प्रतिशत सुत्केरी भएको ६ हप्ताभित्र र बाँकी ९८.८ प्रतिशत अन्य अवस्था रहेको देखिन्छ । यस सम्बन्धि विवरण तलको तालिकामा विस्तृत रूपमा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका २.४९: मृतकको उमेर समूह र मृत्युको स्थिति अनुसार महिला मृत्युको सङ्ख्या

क्षेत्र	उमेर समूह	जम्मा	मृत्युको स्थिति			
			गर्भवती	प्रसुति	६ हप्ता भित्र	अन्य
नेपाल	जम्मा	१२९७६	१९१	३६	४२६	१२३२३
मधेश	जम्मा	२३६१	४०	६	१००	२२१५
	१५-२४ वर्ष	६५९	२०	२	४०	५९७
	२५-३४ वर्ष	५३५	१६	३	५०	४६६
	३५-४९ वर्ष	११६७	४	१	१०	११५२

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८

आवासीय घर निर्माणमा सरकारी अनुदान प्राप्त परिवार

नेपालभरका कुल ६६,६०,८४१ परिवार (संस्थागत परिवार बाहेक) मध्ये १०.२७ प्रतिशत घर निर्माण गर्दा सरकारी अनुदान लिएको देखिन्छ । मधेश प्रदेशमा ४.०८ प्रतिशत घर निर्माण गर्दा सरकारी अनुदान लिएको देखिन्छ । जिल्लागत अनुसार सबैभन्दा बढी सर्लाही जिल्लामा ५.१० प्रतिशत र सबैभन्दा कम धनुषा जिल्लामा ३.११ प्रतिशत घर निर्माण गर्दा सरकारी अनुदान लिएको देखिन्छ । तलको तालिकामा यस सम्बन्धि विस्तृत विवरण प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका २.५०: आवासिय घर निर्माणमा सरकारी अनुदान प्राप्त परिवार प्रतिशत

क्षेत्र	परिवार सङ्ख्या (संस्थागत बाहेक)	सरकारी अनुदान प्राप्त घरपरिवारको प्रतिशत		
		लिएका	नलिएका	उल्लेख नभएको
नेपाल	६६६०८४१	१०.२७	८९.३३	०.४०
मधेश	११५६३८३	४.०८	९५.७९	०.१३
सप्तरी	१४६८१६	३.१७	९६.६९	०.१३
सिरहा	१४८५४९	३.७२	९६.१६	०.१२
धनुषा	१७७०९१	३.११	९६.७७	०.१२
महोत्तरी	१३७८८६	४.०९	९५.७८	०.१३
सर्लाही	१६४८२४	५.१०	९४.७९	०.१२
रौतहट	१३७०२५	५.०३	९४.८६	०.११
बारा	१३११७९	३.६५	९६.१९	०.१६
पर्सा	११३०१३	५.०८	९४.७९	०.१३

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८

बैंक तथा वित्तीय संस्थामा बैंक खाता सम्बन्धी विवरण

राष्ट्रिय जनगणना २०७८ अनुसार नेपालमा रहेका कुल ६६,६०,८४१ व्यक्तिगत घरपरिवारमध्ये ४१,२२,६९० अर्थात करिब ६२ प्रतिशत परिवारमा कम्तिमा १ जना सदस्यको बैंक तथा वित्तीय संस्थामा खाता रहेको देखिन्छ। यसैगरी कुल २,८९,८५,३६४ जनसङ्ख्यामध्ये २५.६ प्रतिशत व्यक्तिको बैंक तथा वित्तीय संस्था (सहकारी संस्था बाहेक) मा कम्तिमा एउटा खाता रहेको देखिन्छ। यसैगरी कुल १,१८,४१,९९१ जना पुरुषमध्ये २६.४ प्रतिशत र कुल १,४८,६६,३७३ जना महिला मध्ये करिब २५ प्रतिशतको बैंक तथा वित्तीय संस्थामा कम्तिमा एउटा खाता रहेको देखिन्छ। मधेश प्रदेशमा करिब ५१ प्रतिशत परिवारको कम्तिमा १ जना सदस्य बैंक तथा वित्तीय संस्थामा खाता रहेको देखिन्छ। जिल्लागत अनुसार सबैभन्दा बढी पर्सा जिल्लामा करिब ५५ प्रतिशत र सबैभन्दा कम रौतहट जिल्लामा ४४.४ प्रतिशत परिवारको कम्तिमा १ जना सदस्य बैंक तथा वित्तीय संस्थामा खाता रहेको देखिन्छ। यस सम्बन्धि विस्तृत विवरण तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका २.५१: बैंक तथा वित्तीय संस्थामा बैंक खाता सम्बन्धी विवरण

क्षेत्र	परिवार सङ्ख्या (संस्थागत बाहेक)	जनसङ्ख्या (संस्थागत बाहेक)			कम्तिमा एउटा खाता भएको परिवारको प्रतिशत	बैंक खाता भएको व्यक्तिको प्रतिशत		
		जम्मा	पुरुष	महिला		जम्मा	पुरुष	महिला
नेपाल	६६६०८४१	२८९८५३६४	१४११८९९१	१४८६६३७३	६१.८९	२५.५६	२६.४२	२४.७४
मधेश	११५६३८३	६१००६९७	३०५३१३७	३०४७५६०	५०.७९	१५.५०	१६.४०	१४.६०
सप्तरी	१४६८१६	७०४३५९	३४९५७७	३५४७८२	५१.५३	१६.८४	१७.८६	१५.८५
सिरहा	१४८५४९	७३९३२८	३६३१६७	३७६१६१	५४.४०	१७.४३	१८.००	१६.८८
धनुषा	१७७०९१	८६५०३२	४२७५६२	४३७४७०	५१.७६	१६.८८	१७.२०	१६.५५
महोत्तरी	१३७८८६	७०५९१२	३४८१९१	३५७७२१	५२.१६	१६.२६	१६.४२	१६.११

क्षेत्र	परिवार सङ्ख्या (संस्थागत बाहेक)	जनसङ्ख्या (संस्थागत बाहेक)			कम्तिमा एउटा खाता भएको परिवारको प्रतिशत	बैक खाता भएको व्यक्तिको प्रतिशत		
		जम्मा	पुरुष	महिला		जम्मा	पुरुष	महिला
सर्लाही	१६४८२४	८६०२५१	४३३१२८	४२७१२३	४५.५३	१४.१४	१५.४२	१२.८६
रौतहट	१३७०२५	८१३२६९	४०८१०९	४०५१६०	४४.३८	११.७३	१३.२७	१०.१८
बारा	१३११७९	७६१२५६	३८८०३४	३७३२२२	५३.००	१५.०३	१५.९७	१४.०६
पर्सा	११३०१३	६५१२९०	३३५३६९	३१५९२१	५४.७७	१६.२९	१७.७०	१४.७९

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८

प्राविधिक तथा व्यवसायिक शिक्षा वा तालिम

राष्ट्रिय जनगणना २०७८ अनुसार नेपालमा रहेका कुल ६६,६०,८४१ व्यक्तिगत घरपरिवारमध्ये ८,३६,१२७ अर्थात् १२.६ प्रतिशत परिवारमा कम्तिमा एक जना व्यक्तिले प्राविधिक तथा व्यवसायिक शिक्षा वा तालिम लिएको देखिन्छ। यसैगरी जम्मा १०,८१,६४६ जना व्यक्ति अर्थात् ५.७ प्रतिशत (१८ वर्ष वा सोभन्दा माथि उमेर समुहको कुल जनसङ्ख्यामा) व्यक्तिले उक्त तालिम लिएको देखिन्छ। मधेश प्रदेशमा कुल ११,५६,३८३ परिवारमध्ये १,३४,५२७ अर्थात् ११.६ प्रतिशत परिवारमा कम्तिमा एक जना व्यक्तिले प्राविधिक तथा व्यवसायिक शिक्षा वा तालिम लिएको देखिन्छ। यसैगरी जम्मा १,७४,९६१ जना व्यक्ति अर्थात् ४.७ प्रतिशत (१८ वर्ष वा सो भन्दा माथि उमेर समुहको कुल जनसङ्ख्यामा) व्यक्तिले उक्त तालिम लिएको देखिन्छ। यसैगरी जिल्लागत अनुसार सबैभन्दा बढी सप्तरी जिल्लामा ५.५ प्रतिशत र सबैभन्दा कम बारा जिल्लामा ४ प्रतिशत रहेको देखिन्छ। यस सम्बन्धि विस्तृत विवरण तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ। यस सम्बन्धि विस्तृत विवरण तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका २.५२: प्राविधिक तथा व्यवसायिक शिक्षा वा तालिम लिएको परिवार तथा जनसङ्ख्या प्रतिशत

क्षेत्र	परिवार सङ्ख्या (संस्थागत बाहेक)	१८ वर्ष र सो भन्दा माथिको जनसङ्ख्या	व्यवसायिक तथा प्राविधिक तालिम लिएको परिवार तथा जनसङ्ख्या			
			व्यवसायिक तथा प्राविधिक तालिम लिएको कम्तिमा १ भएको परिवार		जनसङ्ख्या	
			सङ्ख्या	प्रतिशत	व्यवसायिक तथा प्राविधिक तालिम लिएको जनसङ्ख्या	प्रतिशत (१८ वर्ष र सो भन्दा माथि)
नेपाल	६६६०८४१	१९०७५२२४	८३६१२७	१२.५५	१०८१६४६	५.६७
मधेश	११५६३८३	११५६३८३	१३४५२७	११.६३	१७४९६१	४.७३
सप्तरी	१४६८१६	१४६८१६	१८२०६	१२.४०	२४७२५	५.४५
सिरहा	१४८५४९	१४८५४९	१७८५१	१२.०२	२३४८८	५.२०
धनुषा	१७७०९१	१७७०९१	२१४७५	१२.१३	२६८२५	५.१०
महोत्तरी	१३७८८६	१३७८८६	१७०८५	१२.३९	२२७३६	५.३९
सर्लाही	१६४८२४	१६४८२४	१७६४६	१०.७१	२२३०५	४.२७
रौतहट	१३७०२५	१३७०२५	१४७३०	१०.७५	१८७९०	४.०५
बारा	१३११७९	१३११७९	१४६२१	११.१५	१८६५५	४.०३
पर्सा	११३०१३	११३०१३	१२९१३	११.४३	१७४३७	४.३६

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८

बैंक तथा वित्तीय संस्थाबाट ऋण लिएको विवरण

राष्ट्रिय जनगणना २०७८ अनुसार देशभरका रहेका कुल ६६,६०,८४१ व्यक्तिगत घरपरिवारमध्ये करिब २६ प्रतिशत घरपरिवारले बैंक तथा वित्तीय संस्था वा सहकारी संस्थाबाट ऋण लिएको देखिन्छ। मधेश प्रदेशमा ११,५६,३८३ परिवारमध्ये करिब २९ प्रतिशत परिवारले बैंक तथा वित्तीय संस्था वा सहकारी संस्थाबाट ऋण लिएको देखिन्छ। जिल्ला अनुसार हेर्दा त्यस्ता ऋण लिने परिवार सबैभन्दा बढी बारा जिल्लामा करिब ४३ प्रतिशत र सबै भन्दा कम सप्तरी जिल्लामा २५ प्रतिशत रहेको छ। यस सम्बन्धि विस्तृत विवरण तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका २.५३: बैंक तथा वित्तीय संस्थाबाट ऋण लिएका परिवारको प्रतिशतमा

क्षेत्र	घरपरिवार सङ्ख्या (संस्थागत बाहेक)	ऋण लिएका परिवारको प्रतिशत	
		लिएका	नलिएका
नेपाल	६६६०८४१	२५.५९	७४.४१
मधेश	११५६३८३	२८.८८	७१.१२
सप्तरी	१४६८१६	२५.०४	७४.९६
सिरहा	१४८५४९	२५.५३	७४.४७
धनुषा	१७७०९१	२६.८४	७३.१६
महोत्तरी	१३७८८६	२५.४९	७४.५१
सर्लाही	१६४८२४	२५.१८	७४.८२
रौतहट	१३७०२५	३३.५९	६६.४१
बारा	१३११७९	४२.७०	५७.३०
पर्सा	११३०१३	२९.१६	७०.८४

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८

खण्ड – तीन :

शैक्षिक तथ्याङ्क

राष्ट्रिय जनगणना २०७८ मा ५ वर्ष वा सोभन्दा माथिल्लो उमेरका व्यक्तिहरूको शैक्षिक अवस्था सम्बन्धी विवरण संकलन गरिएको थियो। जनगणनाको नतिजा अनुसार मधेश प्रदेशका ५ वर्ष वा सोभन्दा माथिल्लो उमेरका कुल ५४,७३,४७८ जनसङ्ख्या मध्ये ३४,७७,४९३ जना पढ्न र लेख्न दुवै जान्ने देखाएको छ। यसअनुसार मधेश प्रदेशको साक्षरतादर ६३.५ प्रतिशत कायम हुन्छ। पुरुषको साक्षरतादर ७२.५ प्रतिशत र महिलाको साक्षरतादर ५४.७ प्रतिशत रहेको छ। अघिल्लो अर्थात् २०६८ सालको जनगणनामा मधेश प्रदेशको साक्षरतादर ४९.५ प्रतिशत रहेको थियो जसमध्ये पुरुषको साक्षरतादर ६०.९ प्रतिशत र महिलाको साक्षरतादर ३८.९ प्रतिशत रहेको थियो।

मधेश प्रदेशका जिल्लागत आधारमा अध्ययन गर्दा पर्सा जिल्लामा सबैभन्दा बढी साक्षरतादर (६९.९ प्रतिशत) रहेको छ भने सबैभन्दा कम साक्षरतादर (५७.८ प्रतिशत) रौतहट जिल्लामा रहेको छ। पुरुषको साक्षरतादर सबैभन्दा बढी सप्तरी जिल्लाको (७८.२ प्रतिशत) रहेको छ भने सबैभन्दा कम रौतहट जिल्लाको (६६.० प्रतिशत) रहेको छ। महिलाको सन्दर्भमा सबैभन्दा बढी साक्षरता दर पर्सा जिल्लाको (६०.० प्रतिशत) रहेको छ भने सबैभन्दा कम रौतहट जिल्लाको (४९.५ प्रतिशत) रहेको छ।

तालिका ३.१ :मधेश प्रदेशका जिल्लाहरूको साक्षरता सम्बन्धी विवरण

क्षेत्र	साक्षरता दर(%)		
	जम्मा	पुरुष	महिला
नेपाल	७६.२	८३.६	६९.४
मधेश प्रदेश	६३.५	७२.५	५४.७
सप्तरी	६७.७	७८.२	५७.५
सिरहा	६५.९	७४.८	५६.०
धनुषा	६५.२	७४.६	५६.३
महोत्तरी	५९.८	६८.४	५९.५
सर्लाही	६०.३	६८.२	५२.३
रौतहट	५७.८	६६.०	४९.५
बारा	६४.५	७३.९	५५.६
पर्सा	६९.९	७७.७	६०.०

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८, रा.त.का.

तालिका ३.२ :मधेश प्रदेशका जिल्लाहरूको ५ वर्ष वा सो भन्दा माथिका साक्षर जनसङ्ख्याले उत्तिर्ण गरेको तह सम्बन्धी विवरण

प्रदेश/जिल्ला	५ वर्ष वा सो भन्दा माथिका साक्षर जनसङ्ख्या	उत्तिर्ण गरेको तह				
		पूर्व प्राथमिक तह	प्राथमिक तह(१-५)	निम्न माध्यमिक तह (६-८)	माध्यमिक तह(९-१०)	एस.एल.सि.वा सो सरह
मधेश प्रदेश	३४८५१४०	२२०६७५	११४८६३९	७४२५१६	५६८१८८	२६५२७९
सप्तरी	४३३६१२	२२८४०	१२७६९२	८६१५४	७७९५९	४३७२१
सिरहा	४३१७७०	२९८८८	१३११७९	८५८५५	७६२९१	३८८००
धनुषा	५०४४२४	३४०७२	१५२६३८	१०४८१२	८७१०२	४१३९२
महोत्तरी	३७९५०८	२५४०२	१२५६२५	८२३४७	६१७६६	२९३०८
सर्लाही	४६५९५३	२८४८९	१५८०७९	१००९५५	७२०२६	३३०२५
रौतहट	४१५४९५	२८४७९	१५४२६८	८७०९८	५८९०३	२६३८८
बारा	४४३२५९	२७०२६	१५७०७०	१०१०१३	७०३२५	२८९५४
पर्सा	४११११९	२४४७९	१४२०८८	९४२८२	६३८१६	२३६९१

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८,रा.त.का.

प्रदेश/जिल्ला	उत्तिर्ण गरेको तह				तह नभएको/ तह नखुलेको	उल्लेख नभएको
	प्रमाणपत्र वा सो सरह	स्नातक वा सो सरह	स्नातकोत्तर वा सो सरह वा सो भन्दा माथि	अन्य		
मधेश प्रदेश	३३९७८०	११५४०५	४८६६५	११११	२१७६०	१३१२२
सप्तरी	४६७७०	१८१०३	६५११	८४	२५५९	१२१९
सिरहा	४२९९९	१४७७४	६४९३	१९१	३०५६	२२४४
धनुषा	५१९३४	२०४०२	८४८०	२०७	१८५५	१५३०
महोत्तरी	३६६५४	११३००	४५५६	९९	१५६७	८८४
सर्लाही	५०४७२	१३२५८	५८३९	१३७	१९१२	१७६१
रौतहट	३६६०२	१०४०६	४१५६	१८१	६७५९	२२५५
बारा	३८५१६	१०९७९	४९५८	१४४	२२३५	२०३९
पर्सा	३५८३३	१६१८३	७६७२	६८	१८१७	११९०

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८,रा.त.का.

तालिका ३.३ :मधेश प्रदेशका जिल्लाहरूको ५-२५ वर्षको जनसङ्ख्या तथा शैक्षिक संस्थामा पढ्न/लेख्न गएको अवस्था

प्रदेश/जिल्ला	५-२५ वर्षको जनसङ्ख्या		हाल पढ्न/लेख्न गइरहेको (औपचारिक/अनौपचारिक/स्वअध्ययन)	
	पुरुष	महिला	पुरुष	महिला
मधेश प्रदेश	११८१७८३	११८१४०५	७७५९४६	६९१४९१
सप्तरी	१२२१९१	१२३६६६	८५३९५	७६११२
सिरहा	१३७८०९	१३८९४६	९७४६८	८३९७१
धनुषा	१६०४३४	१६४९५२	११२४३६	९६८०९
महोत्तरी	१३६९२९	१४१५९५	८९४७९	८१४४४
सर्लाही	१६९७९४	१६७७८०	१०६८३६	९५५३१
रौतहट	१७१४६०	१७३०२१	१०२४२०	९२८८७
बारा	१५३५८१	१४७८१०	९६४६६	८७६५७
पर्सा	१२९५८५	१२३६३५	८५४४६	७७०८०

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८, रा.त.का.

प्रदेश/जिल्ला	हाल पढ्न/लेख्न नगएको (विगतमा पढ्न/लेख्न गएको)		कहिल्यै पढ्न/लेख्न नगएको		उल्लेख नभएको	
	पुरुष	महिला	पुरुष	महिला	पुरुष	महिला
मधेश प्रदेश	२१४६९४	२१७६४७	१९०७९६	२७१९८९	३४७	२७८
सप्तरी	२३२४६	२५९४३	१३५३२	२१५९५	१८	१६
सिरहा	२१५९५	२७२५८	१८६७०	२७६५६	७६	६१
धनुषा	२५६९३	३३७१७	२२२४५	३४३७३	६०	५३
महोत्तरी	२१७३५	२३५५६	२५६५९	३६५४८	५६	४७
सर्लाही	२८७९०	२५९९०	३४११०	४६२१८	५८	४१
रौतहट	३०२३३	२६७५०	३८७८४	५३३७४	२३	१०
बारा	३३८३३	२८५८८	२३२७५	३१५५५	७	१०
पर्सा	२९५६९	२५८४५	१४५२१	२०६७०	४९	४०

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८, रा.त.का.

तालिका ३.४ :मधेश प्रदेशका जिल्लाहरूको ५ वर्ष वा सोभन्दा माथिको जनसङ्ख्या तथा साक्षरतादर

प्रदेश/जिल्ला	५ वर्ष वा सो भन्दा माथिको जनसङ्ख्या			साक्षरता दर (%)
	कुल		पढ्न र लेख्न दुवै जान्ने	
मधेश प्रदेश	जम्मा	५४७३४७८	३४७७४१३	६३.५
	पुरुष	२७२२४०१	१९७२४६०	७२.५
	महिला	२७५१०७७	१५०४९५३	५४.७
सप्तरी	जम्मा	६३९३५१	४३२८०२	६७.७
	पुरुष	३१५१५४	२४६४२६	७८.२
	महिला	३२४१९७	१८६३७६	५७.५
सिरहा	जम्मा	६६०७३५	४३०२०५	६५.१
	पुरुष	३२०१७५	२३९५१४	७४.८
	महिला	३४०५६०	१९०६९१	५६.०
धनुषा	जम्मा	७७२०१०	५०३४७६	६५.२
	पुरुष	३७६२३९	२८०६०३	७४.६
	महिला	३९५७७१	२२२८७३	५६.३
महोत्तरी	जम्मा	६३१६६४	३७७५६८	५९.८
	पुरुष	३०८९४०	२११२१८	६८.४
	महिला	३२२७२४	१६६३५०	५१.५
सर्लाही	जम्मा	७७५४१०	४६७६६९	६०.३
	पुरुष	३८९१४९	२६५५११	६८.२
	महिला	३८६२६१	२०२१५८	५२.३
रौतहट	जम्मा	७१६२००	४१३६३१	५७.८
	पुरुष	३५८३३५	२३६५५७	६६.०
	महिला	३५७८६५	१७७०७४	४९.५
बारा	जम्मा	६८५५०९	४४२४३१	६४.५
	पुरुष	३४८८७७	२५५१७०	७३.१
	महिला	३३६६३२	१८७२६१	५५.६
पर्सा	जम्मा	५९२५९९	४०९६३१	६९.१
	पुरुष	३०५५३२	२३७४६१	७७.७
	महिला	२८७०६७	१७२१७०	६०.०

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८, रा.त.का.

तालिका ३.५ : सप्तरी जिल्लाको स्थानीय तह अनुसार साक्षरतादर

जिल्ला/स्थानीय तह	साक्षरता दर (%)			जिल्ला/स्थानीय तह	साक्षरता दर (%)		
	जम्मा	पुरुष	महिला		जम्मा	पुरुष	महिला
सप्तरी जिल्ला	६७.७	७८.२	५७.५	डाक्नेश्वरी न.पा.	६७.९	७९.४	५६.८
सप्तकोशी न.पा.	७४.२	८१.६	६७.३	राजगढ गा.पा.	६२.२	७३.६	५१.२
कञ्चनरूप न.पा.	६७.३	७६.५	५८.७	बिष्णुपुर गा.पा.	६८.४	७९.८	५६.९
अग्निसाइर कृष्ण सवरन गा.पा.	६९.१	७७.६	६१.२	राजविराज न.पा.	७६.६	८५.३	६७.४
रूपनी गा.पा.	६६.४	७८.३	५५.२	महादेवा गा.पा.	५९.९	७०.३	४९.५
शम्भुनाथ न.पा.	६७.१	७७.७	५७.७	तिरहुत गा.पा.	६२.४	७२.०	५३.०
खडक न.पा.	६९.६	८०.९	५९.३	हनुमाननगर कङ्कालिनी न.पा	६५.३	७५.१	५५.३
सुरुङ्गा न.पा.	६७.७	७८.१	५८.३	तिलाठी कोईलाडी गा. पा.	६४.९	७६.१	५३.४
बलान बिहुल गा.पा.	६३.८	७६.२	५१.५	छिन्नमस्ता गा.पा.	६४.०	७६.१	५१.८
बोदेबरसाईन न.पा.	६८.०	८०.१	५६.३	संस्थागत	९९.३	९९.३	१००.०

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८, रा.त.का.

तालिका ३.६ : सिरहा जिल्लाको स्थानीय तह अनुसार साक्षरतादर

जिल्ला/स्थानीय तह	साक्षरता दर (%)			जिल्ला/स्थानीय तह	साक्षरता दर (%)		
	जम्मा	पुरुष	महिला		जम्मा	पुरुष	महिला
सिरहा जिल्ला	६५.१	७४.८	५६.०	सुखीपुर न.पा.	६३.५	७२.९	५४.६
लहान न.पा.	६९.२	७८.५	६०.२	लक्ष्मीपुर पतारी गा.पा.	६४.८	७५.३	५५.१
धनगढीमाई न.पा.	६९.३	७८.४	६०.९	सखुवानान्कारकट्टी गा.पा.	६६.५	७७.७	५६.१
गोलबजार न.पा.	६७.५	७५.६	५९.७	भगवानपुर गा.पा.	६५.२	७७.५	५३.७
मिर्चैया न.पा.	६६.१	७५.२	५७.२	नवराजपुर गा.पा.	५७.७	६९.१	४७.०
कर्जन्हा न.पा.	६१.८	७०.४	५४.०	बरियारपट्टी गा.पा.	६७.१	७७.९	५६.८
कल्याणपुर न.पा.	६१.०	७१.२	५२.०	औरही गा.पा.	६१.०	७१.०	५१.५
नरहा गा.पा.	६०.९	६९.८	५२.३	सिरहा न.पा.	६३.०	७३.०	५३.८
बिष्णुपुर गा.पा.	६५.१	७४.४	५६.२	संस्थागत	९७.०	९७.६	९१.४
अर्नमा गा.पा.	६६.१	७६.४	५६.८				

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८, रा.त.का.

तालिका ३.७: धनुषा जिल्लाको स्थानीय तह अनुसार साक्षरतादर

जिल्ला/स्थानीय तह	साक्षरता दर (%)			जिल्ला/स्थानीय तह	साक्षरता दर (%)		
	जम्मा	पुरुष	महिला		जम्मा	पुरुष	महिला
धनुषा जिल्ला	६५.२	७४.६	५६.३	शहीदनगर न.पा.	५७.८	६८.४	४८.९
गणेशमान चारनाथ नगरपालिका	६४.९	७३.८	५६.७	कमला न.पा.	५६.९	६५.८	४७.४
धनुषाधाम न.पा.	६०.५	७०.६	५९.२	जनकनन्दिनी गा.पा.	५६.८	६६.७	४८.२
मिथिला न.पा.	७२.५	८०.०	६५.२	बिदेह न.पा.	६९.८	७२.३	५२.४
बटेश्वर गा.पा.	६८.७	७७.५	६०.४	औरही गा.पा.	६३.८	७४.६	५४.०
क्षिरेश्वरनाथ न.पा.	६०.५	६८.८	५२.५	जनकपुरधाम उ.म.न.पा.	७६.६	८४.६	६८.५
लक्ष्मीनिया गा.पा.	६९.६	७९.६	५२.२	धनौजी गा.पा.	६२.६	७३.२	५३.२
मिथिला बिहारी न.पा.	६३.९	७३.७	५३.९	नगराइन न.पा.	६२.७	७२.०	५४.९
हंसपुर न.पा.	६२.५	७२.४	५३.६	मुखियापट्टी मुसहरनिया गा.पा.	५४.६	६२.६	४६.७
सबैला न.पा.	५९.३	६९.३	५०.५	संस्थागत	९६.३	९६.३	९६.६

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८, रा.त.का.

तालिका ३.८: महोत्तरी जिल्लाको स्थानीय तह अनुसार साक्षरतादर

जिल्ला/स्थानीय तह	साक्षरता दर (%)			जिल्ला/स्थानीय तह	साक्षरता दर (%)		
	जम्मा	पुरुष	महिला		जम्मा	पुरुष	महिला
महोत्तरी जिल्ला	५९.८	६८.४	५९.५	साम्सी गा.पा.	५९.२	५८.४	४४.५
बर्दिबास न.पा.	७२.५	७९.७	६५.६	मनरा शिसवा न.पा.	५८.९	६७.९	५९.०
गौशाला न.पा.	६९.०	६९.२	५२.९	एकडारा गा.पा.	५८.७	६६.६	५०.८
सोनमा गा.पा.	५६.९	६५.९	४७.०	महोत्तरी गा.पा.	६०.४	७०.५	५९.९
औरही न.पा.	५५.७	६४.९	४७.३	पिपरा गा.पा.	६०.४	६८.८	५२.२
भैगाहा न.पा.	५७.२	६७.९	४८.३	मटिहानी न.पा.	५७.५	६६.९	४८.८
लोहरपट्टी न.पा.	५६.९	६५.४	४७.९	जलेश्वर न.पा.	६७.६	७७.०	५८.७
बलवा न.पा.	५९.९	६०.७	४३.६	संस्थागत	७७.६	७९.४	६९.५
राम गोपालपुर न.पा.	५६.९	६४.३	४८.०				

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८, रा.त.का.

तालिका ३.९ :सर्लाही जिल्लाको स्थानीय तह अनुसार साक्षरतादर

जिल्ला/स्थानीय तह	साक्षरता दर (%)			जिल्ला/स्थानीय तह	साक्षरता दर (%)		
	जम्मा	पुरुष	महिला		जम्मा	पुरुष	महिला
सर्लाही जिल्ला	६०.३	६८.२	५२.३	कविलासी न.पा.	५३.२	६१.३	४५.०
लालबन्दी न.पा.	७३.७	८०.९	६६.८	चक्रघट्टा गा.पा.	५५.४	६४.१	४६.५
हरिवन न.पा.	७१.०	७८.४	६४.१	बसबरिया गा.पा.	५१.०	५९.४	४२.४
बागमती न.पा.	६८.६	७५.७	६१.८	धनकौल गा.पा.	४८.१	५६.६	३९.१
बरहथवा न.पा.	६०.८	६९.०	५२.५	रामनगर गा.पा.	५४.२	६२.५	४५.४
हरिपुर न.पा.	६०.३	६८.४	५२.७	बलरा न.पा.	५४.५	६२.२	४६.२
ईश्वरपुर न.पा.	६३.७	७२.३	५५.५	गोडैटा न.पा.	६०.१	६७.७	५२.३
हरिपुरा न.पा.	५३.९	६१.९	४५.८	विष्णु गा.पा.	५३.७	६१.०	४५.९
पर्सा गा.पा.	५८.२	६६.६	४९.६	कौडेना गा.पा.	५१.३	५९.३	४३.३
ब्रह्मपुरी गा.पा.	५४.३	६२.९	४५.९	मलंगवा न.पा.	६८.२	७६.२	६०.०
चन्द्रनगर गा.पा.	५४.६	६३.२	४५.९	संस्थागत	९३.१	९५.०	७५.१

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८, रा.त.का.

तालिका ३.१० :रौतहट जिल्लाको स्थानीय तह अनुसार साक्षरतादर

जिल्ला/स्थानीय तह	साक्षरता दर (%)			जिल्ला/स्थानीय तह	साक्षरता दर (%)		
	जम्मा	पुरुष	महिला		जम्मा	पुरुष	महिला
रौतहट जिल्ला	५७.८	६६.०	४९.५	मौलापुर न.पा.	५६.४	६५.३	४६.९
चन्द्रपुर न.पा.	७०.९	७८.३	६३.७	बौधीमाई गा.पा.	५४.९	६३.४	४५.८
गुजरा न.पा.	६१.८	७०.३	५३.८	परोहा न.पा.	५५.०	६३.०	४७.२
फतुवा विजयपुर न.पा.	५४.७	६३.८	४५.७	राजपुर न.पा.	४६.९	५१.९	४२.१
कटहरिया न.पा.	५५.९	६५.०	४६.४	यमुनामाई गा.पा.	५१.९	६१.५	४२.७
बृन्दावन न.पा.	५४.३	६३.६	४५.०	दुर्गा भगवती गा.पा.	६१.१	६८.४	५३.८
गढीमाई न.पा.	५३.२	६१.६	४४.६	राजदेवी न.पा.	६१.३	७०.८	५१.८
माधव नारायण न.पा.	५६.४	६६.३	४६.०	गौर न.पा.	६९.५	७७.१	६१.४
गरुडा न.पा.	५७.६	६६.८	४८.२	ईशनाथ न.पा.	५६.५	६२.५	५०.५
देवाही गोनाही न.पा.	५०.७	५९.६	४१.८	संस्थागत	१००.०	१००.०	१००.०

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८, रा.त.का.

तालिका ३.११ :बारा जिल्लाको स्थानीय तह अनुसार साक्षरतादर

जिल्ला/स्थानीय तह	साक्षरता दर (%)			जिल्ला/स्थानीय तह	साक्षरता दर (%)		
	जम्मा	पुरुष	महिला		जम्मा	पुरुष	महिला
बारा जिल्ला	६४.५	७३.१	५५.६	करैयामाई गा.पा.	६५.२	७४.७	५५.६
निजगढ न.पा.	७३.८	८१.१	६७.०	बारागढी गा.पा.	६०.१	६७.४	५२.६
कोल्हवी न.पा.	६५.७	७४.८	५७.३	आदर्श कोटवाल गा.पा.	५१.९	६०.२	४३.३
जीतपुर सिमरा उ.म.न.पा.	७१.७	७८.९	६४.५	सिम्रौनगढ न.पा.	५७.५	६६.३	४८.२
परवानीपुर गा.पा.	६६.१	७५.७	५५.६	पचरौता न.पा.	५९.२	६८.८	४९.१
प्रसौनी गा.पा.	६७.३	७७.५	५६.५	महागढीमाई न.पा.	६१.५	७०.६	५१.९
विश्रामपुर गा.पा.	६४.६	७४.१	५३.९	देवताल गा.पा.	५९.१	६८.०	४९.५
फेटा गा.पा.	६४.४	७३.१	५५.३	सुवर्ण गा.पा.	४७.३	५५.९	३८.१
कलैया उ.म.न.पा.	६८.१	७७.२	५८.५	संस्थागत	९८.९	९९.०	९७.६

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८, रा.त.का.

तालिका ३.१२ :पर्सा जिल्लाको स्थानीय तह अनुसार साक्षरतादर

जिल्ला/स्थानीय तह	साक्षरता दर (%)			जिल्ला/स्थानीय तह	साक्षरता दर (%)		
	जम्मा	पुरुष	महिला		जम्मा	पुरुष	महिला
पर्सा जिल्ला	६९.१	७७.७	६०.०	बहुदरमाई न.पा.	६३.४	७२.७	५३.३
ठोरी गा.पा.	७१.०	७९.४	६३.७	पोखरिया न.पा.	६४.४	७४.८	५३.१
जिराभवानी गा.पा.	६१.३	६९.५	५३.४	कालिकामाई गा.पा.	६६.५	७६.४	५५.९
जगरनाथपुर गा.पा.	६२.७	७०.१	५४.९	धोबीनी गा.पा.	६४.९	७५.०	५४.१
पटेर्वा सुगौली गा.पा.	६२.४	७२.५	५२.३	छिपहरमाई गा.पा.	६२.६	७१.४	५३.२
सखुवा प्रसौनी गा.पा.	६१.८	७०.९	५२.८	पकाहा मैनपुर गा.पा.	६४.४	७४.१	५३.८
पर्सागढी न.पा.	६४.५	७३.१	५५.८	बिन्दबासिनी न.पा.	६६.३	७७.४	५४.५
बिरगन्ज म.न.पा.	७६.०	८३.६	६७.८	संस्थागत	७७.९	७९.४	६०.५

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८, रा.त.का.

तालिका ३.१३ : मधेश प्रदेशको जिल्ला अनुसार विद्यालयको विवरण
(शैक्षिक सत्र २०८१ को EMIS मा प्रविष्टी भए अनुसार)

क्र. सं.	जिल्ला	विद्यालय सङ्ख्या			जम्मा विद्यालय
		सार्वजनिक	निजी	धार्मिक	
१.	सप्तरी	४०१	२१२	२३	६३६
२.	सिरहा	४३७	२८४	५९	७८०
३.	धनुषा	३६८	२७४	११६	७५८
४.	महोत्तरी	३१८	१५३	७९	५५०
५.	सर्लाही	४५०	२४०	६८	७५८
६.	रौतहट	३८३	१२७	१६	५२६
७.	बारा	४०९	१९४	१८	६२१
८.	पर्सा	३५०	१८८	१९	५५७
जम्मा		३११६	१६७२	३९८	५१८६

स्रोत: शिक्षा विकास निर्देशनालय, जनकपुरधाम

तालिका ३.१४ : मधेश प्रदेशको जिल्ला अनुसार विद्यार्थीको विवरण
(शैक्षिक सत्र २०८१ को EMIS मा प्रविष्टी भए अनुसार)

क्र. सं.	स्थानीय तह	विद्यार्थी सङ्ख्या		जम्मा विद्यार्थी
		आधारभुत तह (कक्षा १-८)	माध्यमिक तह (कक्षा ९-१२)	
१.	सप्तरी	१३५३७६	२९१६२	१६४५३८
२.	सिरहा	१९३७२९	३४२६४	२२७९९३
३.	धनुषा	२०२१२३	४३०८५	२४५२०८
४.	महोत्तरी	१६३३९४	३२३५२	१९५७४६
५.	सर्लाही	१८९०९१	३९९९०	२२९०८१
६.	रौतहट	१९४३१८	३९४७४	२३३७९२
७.	बारा	१५७०७९	३१७६७	१८८८४६
८.	पर्सा	१४१३५५	३३९५६	१७५३११
जम्मा		१३७६४६५	२८४०५०	१६६०५१५

स्रोत: शिक्षा विकास निर्देशनालय, जनकपुरधाम

खण्ड - चार :

आर्थिक तथ्याङ्क

आर्थिक गणना २०७५ अनुसार नेपालमा ९,२३,३५६ वटा प्रतिष्ठानहरू रहेका छन् भने मधेश प्रदेशमा १,१७,६७० प्रतिष्ठान रहेका छन्। त्यसैगरी मधेश प्रदेशमा सबैभन्दा बढी प्रतिष्ठान धनुषा जिल्लामा रहेका छन् भने सबैभन्दा कम प्रतिष्ठान बारा जिल्लामा रहेका छन्। त्यस्तै नेपालमा आर्थिक प्रतिष्ठानमा संलग्न जम्मा जनशक्ति ३२,२८,४५७ भने मधेश प्रदेशमा जम्मा संलग्नत जनशक्ति ३,५४,९९४ छन् जसमध्ये पुरुष ७५.५७ प्रतिशत र महिला २४.४३ प्रतिशत रहेका छन्। मधेश प्रदेशको जिल्लागत रूपमा हेर्दा सबैभन्दा बढी व्यक्ति संलग्नता धनुषा जिल्लामा रहेका छन् भने सबैभन्दा कम व्यक्ति संलग्नता महोत्तरी जिल्लामा रहेका छन्। साथै प्रतिप्रतिष्ठानमा औसत व्यक्ति संलग्नता नेपालमा ३.५ छ भने मधेश प्रदेशमा ३ जना रहेका छन्। यस सम्बन्धि विवरण तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका ४.१ : प्रतिष्ठान सङ्ख्या र संलग्न व्यक्ति सङ्ख्या

क्षेत्र	प्रतिष्ठान सङ्ख्या	संलग्न व्यक्ति सङ्ख्या		
		जम्मा	पुरुष	महिला
नेपाल	९,२३,३५६	३,२२८,४५७	२,०१२,२३७	१,२१६,२२०
मधेश प्रदेश	११७,६७०	३,५४,९९४	२६८,२७९	८६,७१५
सप्तरी	१६,२९५	४२,२५२	२८,५९८	१३,६५४
सिरहा	१३,१३७	४०,५१३	२९,१०१	११,४१२
धनुषा	१७,९६५	५६,४७५	४३,२७३	१३,२०२
महोत्तरी	१४,०४९	३६,९९८	२८,१६१	८,८३७
सर्लाही	१५,२६०	३८,६५७	२७,९३१	१०,७२६
रौतहट	१२,७९०	४१,२६५	३२,११७	९,१४८
बारा	१२,४४९	४८,७२४	३८,२७९	१०,४४५
पर्सा	१५,७२५	५०,११०	४०,८१९	९,२९१

स्रोत :- राष्ट्रिय आर्थिक गणना, २०७५

औधोगिक क्षेत्रको वर्गीकरणका आधारमा प्रतिष्ठानको सङ्ख्या

आर्थिक गणना २०७५ अनुसार नेपालमा जम्मा प्रतिष्ठान ९,२३,३५६ रहेका छन् जसमध्ये मधेश प्रदेशमा १,१७,६७० प्रतिष्ठान रहेका छन् भने यी प्रतिष्ठानहरूलाई औधोगिक क्षेत्रको वर्गीकरणका आधारमा सबैभन्दा बढी थोक तथा खुद्रा व्यापार, मोटर गाडी र मोटर साईकलको मर्मत कार्य अन्तरगत सबैभन्दा बढी नेपालमा ४,९८,०६९ छन् भने मधेशमा ७४,२२२ जसमध्ये सबैभन्दा बढी धनुषा जिल्लामा ११,०७० र सबैभन्दा कम बारा जिल्लामा ७,७९९ प्रतिष्ठान रहेका छन् । यसैगरी नेपालमा १,३०,५४० दोस्रो तथा मधेशमा १०,८१३ प्रतिष्ठान रही तेस्रो औधोगिक क्षेत्र को रूपमा आवास तथा भोजन सम्बन्धि क्रियाकलाप रहेका छन् र आवास तथा भोजन सम्बन्धि क्रियाकलाप मा मधेशमा सबैभन्दा बढी धनुषा जिल्लामा १,७८९ तथा सबैभन्दा कम सिरहा जिल्लामा १,०२५ यस्ता क्रियाकलाप रहेका छन् भने औधोगिक क्षेत्रका रूपमा नेपालमा तेस्रो तथा मधेशमा दोस्रो क्षेत्रका रूपमा औधोगिक उत्पादन का क्रियाकलाप रहेका छन् जुन नेपालमा १,०४,०५८ र मधेशमा १२,६५४ तथा मधेशमा औधोगिक उत्पादन का क्रियाकलाप सबैभन्दा बढी धनुषा जिल्लामा २,०५७ रहेका छन् भने सबैभन्दा कम बारा जिल्लामा १,२२५ यस्ता प्रकृतिका प्रतिष्ठान रहेका छन् । यसरी औधोगिक क्षेत्रको वर्गीकरण अनुसारको अन्य क्रियाकलाप सम्बन्धि विवरण निम्नानुसार तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका ४.२: औधोगिक क्षेत्रको वर्गीकरणका आधारमा प्रतिष्ठानको सङ्ख्या

औधोगिक क्षेत्र	नेपाल	मधेश प्रदेश	सप्तरी	सिरहा	धनुषा	महोत्तरी	सर्लाही	रौतहट	बारा	पर्सा
जम्मा प्रतिष्ठान सङ्ख्या	९२३,३५६	११७,६७०	१६,२९५	१३,१३७	१७,९६५	१४,०४९	१५,२६०	१२,७९०	१२,४४९	१५,७२५
कृषि वन तथा माछापालन	२४,२२९	१,२३१	१८०	९१	५८	१७६	२३१	२१७	१५२	१२६
खानी तथा उत्खनन्	६६३	३७	२		५	२२	२	४	१	१
औधोगिक उत्पादन	१०४,०५८	१२,६५४	१९२३	१३४३	२०५७	१२७५	१७३९	१४४६	१२२५	१६४६
विद्युत, ग्याँस, वाफ तथा वातानुकूलित सेवा	१,२४२	१०	२		१	२	१	१	२	१
पानीको आपूर्ति, ढलनिकास, फोहर व्यवस्थापन र त्यसको उपचारात्माक क्रियाकलाप	२,५२५	१८५	१०	१३	१८	४	११	४१	२१	६७

औद्योगिक क्षेत्र	नेपाल	मधेश प्रदेश	सप्तरी	सिरहा	धनुषा	महोत्तरी	सर्लाही	रौतहट	बारा	पर्सा
निर्माण	१,६०८	११०	३९	११	२१	९	४	१२	३	११
थोक तथा खुद्रा व्यापार, मोटरगाडी र मोटरसाइकलको मर्मत कार्य	४९८,०६९	७४,२२२	९६३३	८८६३	११०७०	९४७६	९७५१	७९०५	७७९९	९७२५
यातायात तथा भण्डारण	३,१८२	३२८	४३	१३	२३	१६	२७	६०	४९	९७
आवास तथा भोजन सम्बन्धी कृयाकलाप	१३०,५४०	१०,८१३	१३२१	१०२५	१७४९	१३३४	१३८३	११००	१३६१	१५४०
सुचना तथा संचार	२,७९६	२४६	१६	२१	६१	१२	२०	२९	३५	५२
वित्तीय तथा विमा सम्बन्धी कृयाकलाप	१७,९९६	१,३६९	१३३	१३६	१९०	१०३	१८८	१४०	१९९	२८०
घरजग्गा कारोवारका व्यवसायिक क्रियाकलापहरु	२०७	२९	१		२७			१		
पेशागत वैज्ञानिक तथा प्राविधिक क्रियाकलापहरु	८,२०४	१,०५५	१७३	७४	३३९	७२	८३	११६	७७	१२१
प्रशासनिक तथा सहयोगी सेवाका क्रियाकलापहरु	६,८७३	८९५	७२	९४	१७५	१७२	७१	८४	६४	१६३
शिक्षा	४०,८३९	४,३२४	६३७	५३१	६५५	४५४	६०४	४५९	४८३	५०१
मानव स्वास्थ्य तथा सामाजिक कार्यका क्रियाकलापहरु	१९,९९०	१,७२५	३२७	२१०	२९०	१८७	१७३	१७९	१२९	२३०

औद्योगिक क्षेत्र	नेपाल	मधेश प्रदेश	सप्तरी	सिरहा	धनुषा	महोत्तरी	सर्लाही	रौतहट	बारा	पर्सा
कला मनोरञ्जन तथा मनोविनोद	२,८२१	१५३	५५	१४	२२	११	१३	५	७	२६
अन्य सेवा प्रदान गर्ने क्रियाकलापहरू	५७,५१४	८,२८४	१७२८	६९८	१२०४	७२४	९५९	९९१	८४२	११३८

स्रोत :- राष्ट्रिय आर्थिक गणना, २०७५

संलग्न व्यक्तिको सङ्ख्या अनुसार प्रतिष्ठान सङ्ख्या

व्यक्तिको संलग्नता अनुसार प्रतिष्ठान सङ्ख्यालाई हेर्दा नेपालमा रहेको जम्मा ९,२३,३५६ तथा मधेशको १,१७,६६० प्रतिष्ठानमा मध्ये १ जना व्यक्तिको संलग्नता भएको प्रतिष्ठान नेपालमा ३,४६,१०० वटा तथा मधेशमा ४९,७०२ वटा रहेको र सो मध्ये मधेशमा १ जनाको संलग्नता भएको प्रतिष्ठान सबैभन्दा बढी सर्लाही जिल्लामा ८,१४३ र सबैभन्दा कम बारा जिल्लामा ४,२०९ वटा प्रतिष्ठान रहेका छन्। यसरी २ जना व्यक्तिको संलग्नता भएको प्रतिष्ठान नेपालमा ३,२८,१७२ तथा मधेशमा ४१,३९१ वटा रहेका छन् भने मधेशमा २ जना व्यक्तिको संलग्नता भएको जिल्लामा सबैभन्दा बढी धनुषा जिल्लामा ६,५१७ प्रतिष्ठान छन् भने सबैभन्दा कम महोत्तरी जिल्लामा ४,२९८ रहेका छन्। यसरी संलग्न व्यक्तिको सङ्ख्या अनुसार प्रतिष्ठान सङ्ख्या सम्बन्धी विवरण यस प्रकार रहेका छन्।

तालिका ४.३: संलग्न व्यक्तिको सङ्ख्या अनुसार प्रतिष्ठान सङ्ख्या

व्यक्तिको संलग्नता	नेपाल	मधेश प्रदेश	सप्तरी	सिरहा	धनुषा	महोत्तरी	सर्लाही	रौतहट	बारा	पर्सा
जम्मा प्रतिष्ठान	९२३,३५६	११७,६७०	१६,२९५	१३,१३७	१७,९६५	१४,०४९	१५,२६०	१२,७९०	१२,४४९	१५,७२५
१ जना	३४६,१००	४९,७०२	७,१६५	४,८७८	६,९१०	६,९४७	८,१४३	५,०३९	४,२०९	६,४११
२ जना	३२८,१७२	४१,३९१	६,३५८	४,८९०	६,५१७	४,२९८	४,४४३	४,५७७	५,०९३	५,२१५
३ जना	९१,३४१	११,२३६	१,१६३	१,४८९	१,९०१	१,१५४	१,१०४	१,४०९	१,३३६	१,६८०
४ जना	४५,४४३	४,७५४	४३५	६२३	८९०	५३०	४५८	५५८	५०९	७५१
५ जना	२६,५४४	२,६८४	२६७	३३२	४५०	३०१	२६२	३३३	२९६	४४३
६ जना	१६,५४१	१,७०७	१७२	२३०	२७४	१९२	१६६	१९०	२२०	२६३
७ जना	११,५५८	१,१४३	१४९	१४६	१७६	१०८	१४०	१३२	१२५	१६७
८ जना	७,८४८	८२५	९९	१०७	१२९	९५	८२	७८	९८	१३७
९ जना	६,९९५	५५३	७५	७२	७८	५८	६५	५७	७०	७८

व्यक्तिको संलग्नता	नेपाल	मधेश प्रदेश	सप्तरी	सिरहा	धनुषा	महोत्तरी	सर्लाही	रौतहट	बारा	पर्सा
१० देखि १९ जना	२७,०३५	२,२२२	२४९	२४३	३९९	२३५	२४०	२५५	२६२	३३९
२० देखि ४९ जना	११,७३४	१,००७	११५	८४	१८०	९५	११४	१०१	१३८	१८०
५० देखि ९९ जना	२,२५८	२०५	१९	११	३६	१३	२५	२७	४३	३१
१०० देखि ४९९ जना	१,६१६	२२४	२८	३१	२३	२२	१७	३०	४४	२९
५०० देखि ९९९ जना	११८	१३	१	१	१	१	१	३	५	
१००० जना वा सोभन्दा बढी	५३	४			१			१	१	१
५ जना वा सोभन्दा बढी	११२,३००	१०,५८७	१,१७४	१,२५७	१,७४७	१,१२०	१,११२	१,२०७	१,३०२	१,६६८
१० भन्दा बढी	४२,८१४	३,६७५	४१२	३७०	६४०	३६६	३९७	४१७	४९३	५८०
२० भन्दा बढी	१५,७७९	१,४५३	१६३	१२७	२४१	१३१	१५७	१६२	२३१	२४१
५० भन्दा बढी	४,०४५	४४६	४८	४३	६१	३६	४३	६१	९३	६१
१०० भन्दा बढी	१,७८७	२४१	२९	३२	२५	२३	१८	३४	५०	३०
५०० वा सोभन्दा बढी	१७१	१७	१	१	२	१	१	४	६	१
१ देखि १० जना	८८६,१३१	११४,४७०	१५,९४०	१२,८१८	१७,४०५	१३,७३२	१४,९१५	१२,४१९	१२,०२०	१५,२२१
११ देखि ५० जना	३३,३२०	२,७६२	३०८	२७८	४९९	२८३	३०२	३११	३३६	४४५
५१ देखि १०० जना	२,१६७	२०४	१९	९	३६	१२	२५	२८	४५	३०
१०१ वा सोभन्दा बढी	१,७३८	२३४	२८	३२	२५	२२	१८	३२	४८	२९

स्रोत :- राष्ट्रिय आर्थिक गणना, २०७५

औद्योगिक क्षेत्र र व्यवस्थापकको लिङ्ग अनुसार प्रतिष्ठान सङ्ख्या

आर्थिक गणना २०७५ को प्रतिवेदन अनुसार औद्योगिक क्षेत्रमा संलग्न व्यवस्थापक नेपालमा पुरुष ६,४८,७७३ तथा महिला २,७३,४३६ गरी जम्मा ९,२२,२०९ जना व्यवस्थापक रहेका छन्। त्यस्तै मधेश प्रदेशमा पुरुष १,०२,४१८ र महिला १५,११३ जना गरी जम्मा १,१७,५३१ जना व्यवस्थापक रहेका छन्। नेपालको कुल व्यवस्थापकमा मधेश प्रदेशको १२.७४ प्रतिशत पर्दछ। मधेश प्रदेशमा व्यवस्थापक तुलनात्मक रूपमा हेर्दा पुरुष व्यवस्थापक ८७.१४ तथा महिला व्यवस्थापक १२.८६ प्रतिशत रहेका छन्। यसैगरी नेपालमा सबैभन्दा बढी थोक तथा खुद्रा व्यापार, मोटरगाडी र मोटरसाइकलको मर्मत कार्यमा जम्मा ४,९७,७१७ जनामा पुरुष ३,३९,८२६ र महिला १,५७,८९१ जना तथा मधेश प्रदेशमा सबैभन्दा बढी व्यवस्थापक थोक तथा खुद्रा व्यापार, मोटरगाडी र मोटरसाइकलको मर्मत कार्यमा संलग्न छन् भने सबैभन्दा कम व्यवस्थापक नेपालमा घरजग्गा कारोवारका व्यावसायिक क्रियाकलाप जहाँ २०५ जना जम्मा व्यवस्थापक मध्ये पुरुष र १९३ महिला १२ जना व्यवस्थापक रहेका छन् तथा मधेश प्रदेशमा विद्युत्, ग्याँस, बाफ तथा वातानुकूलित सेवामा जम्मा १० जनामा ९ जना पुरुष र १ जना महिला व्यवस्थापक रहेका छन्।

तालिका ४.४: औद्योगिक क्षेत्र र व्यवस्थापकको लिङ्ग अनुसार प्रतिष्ठान सङ्ख्या

औद्योगिक क्षेत्र	नेपाल			मधेश प्रदेश		
	जम्मा	पुरुष	महिला	जम्मा	पुरुष	महिला
जम्मा प्रतिष्ठान सङ्ख्या	९२२,२०९	६४८,७७३	२७३,४३६	११७,५३१	१०२,४१८	१५,११३
कृषि वन तथा माछापालन	२४,१९३	२०,५९५	३,५९८	१,२३०	१,१६४	६६
खानी तथा उत्खनन्	६५७	५२३	१३४	३७	२८	९
औद्योगिक उत्पादन	१०३,८९९	८०,७६१	२३,१३८	१२,६४३	११,५८४	१,०५९
विद्युत्, ग्याँस, बाफ तथा वातानुकूलित सेवा	१,२३८	१,२०७	३१	१०	९	१
पानीको आपूर्ति, ढलनिकास, फोहर व्यवस्थापन र त्यसको उपचारात्मक क्रियाकलाप	२,५१७	२,३५०	१६७	१८५	१७४	११
निर्माण	१,६०३	१,५०६	९७	१०९	१०७	२
थोक तथा खुद्रा व्यापार, मोटरगाडी र मोटरसाइकलको मर्मत कार्य	४९७,७१७	३३९,८२६	१५७,८९१	७४,१५३	६३,५३५	१०,६१८
यातायात तथा भण्डारण	३,१७५	२,८२२	३५३	३२७	३११	१६

औद्योगिक क्षेत्र	नेपाल			मधेश प्रदेश		
	जम्मा	पुरुष	महिला	जम्मा	पुरुष	महिला
आवास तथा भोजन सम्बन्धी कृयाकलाप	१३०,३२७	७७,७८१	५२,५४६	१०,८०८	८,६६४	२,१४४
सुचना तथा संचार	२,७६४	२,४८९	२७५	२२४	२१८	६
वित्तीय तथा विमा सम्बन्धी कृयाकलाप	१७,९४६	१३,५०४	४,४४२	१,३६८	१,२१६	१५२
घरजग्गा कारोबारका व्यवसायिक क्रियाकलापहरू	२०५	१९३	१२	२९	२८	१
पेशागत वैज्ञानिक तथा प्राविधिक क्रियाकलापहरू	८,१८९	७,३८९	८००	१,०५५	१,०२९	२६
प्रशासनिक तथा सहयोगी सेवाका क्रियाकलापहरू	६,८७०	६,२४५	६२५	८९५	८७८	१७
शिक्षा	४०,७५८	३४,१२७	६,६३१	४,३१८	४,०६९	२४९
मानव स्वास्थ्य तथा सामाजिक कार्यका क्रियाकलापहरू	१९,९६१	११,९३१	८,०३०	१,७२०	१,५५१	१६९
कला मनोरञ्जन तथा मनोविनोद	२,७९४	२,५८६	२०८	१५३	१४९	४
अन्य सेवा प्रदान गर्ने क्रियाकलापहरू	५७,३९६	४२,९३८	१४,४५८	८,२६७	७,७०४	५६३

स्रोत :- राष्ट्रिय आर्थिक गणना, २०७५

स्थानीय तहको प्रकार र व्यवसाय सुरु भएको वर्षको आधारमा प्रतिष्ठान सङ्ख्या

नेपालको संविधान २०७२ अनुसार राज्यको संरचना संघ, प्रदेश र स्थानिय तह गरी तिन तहको हुने व्याख्या गरीएको छ र सोही अनुरूप आर्थिक गणना २०७५ को प्रतिवेदन अनुसार मधेश प्रदेशको स्थानिय तहको प्रकार अनुरूप व्यवसाय सुरुभएको वर्षको आधारमा जम्मा प्रतिष्ठान सङ्ख्या १,१७,६७० मा महानगरपालिकामा ८,८११ प्रतिष्ठान उपमहानगरपालिका मा १२,९६२ प्रतिष्ठान नगरपालिकामा ७१,०२५ प्रतिष्ठान तथा गाँउपालिकामा २४,८७२ प्रतिष्ठान रहेका छन्। यसैगरी स्थानीय तहको प्रकार र व्यवसाय सुरु भएको वर्षको आधारमा प्रतिष्ठान सङ्ख्या सम्बन्धि विवरण देहायबमोजिम उल्लेख गरिएको छ।

तालिका ४.५: स्थानीय तहको प्रकार र व्यवसाय सुरु भएको वर्षको आधारमा प्रतिष्ठान सङ्ख्या

विवरण	व्यवसाय सुरु भएको वर्ष				
	जम्मा	२०७० देखि २०७५ *	२०६० देखि २०६९	२०६० भन्दा पहिला	उल्लेख नभएको
मधेश प्रदेश					
जम्मा	११७,६७०	६७,१५०	३०,६८१	१२,८७७	६,९६२
महानगरपालिका	८,८११	४,६५२	२,५४२	९३६	६८१
उप महानगरपालिका	१२,९६२	७,१६४	३,६२८	१,६०९	५६१
नगरपालिका	७१,०२५	४१,२१५	१७,८१८	७,४७५	४,५१७
गाउँपालिका	२४,८७२	१४,११९	६,६९३	२,८५७	१,२०३
सप्तरी जिल्ला					
जम्मा	१६,२९५	८,५०२	४,०२१	१,९४७	१,८२५
नगरपालिका	११,२०८	५,९९२	२,६८२	१,२५३	१,२८१
गाउँपालिका	५,०८७	२,५१०	१,३३९	६९४	५४४
सिरहा जिल्ला					
जम्मा	१३,१३७	७,७५७	३,३९८	१,३३३	६४९
नगरपालिका	९,८८५	५,८९५	२,५०९	९१६	५६५
गाउँपालिका	३,२५२	१,८६२	८८९	४१७	८४
धनुषा जिल्ला					
जम्मा	१७,९६५	१०,७३१	४,६०२	१,९५८	६७४
उप महानगरपालिका	७,५२३	४,३२७	१,९७०	८५३	३७३
नगरपालिका	८,००३	४,९२५	२,०१८	८०६	२५४
गाउँपालिका	२,४३९	१,४७९	६१४	२९९	४७
महोत्तरी जिल्ला					
जम्मा	१४,०४९	८,१०१	३,४७५	१,४७१	१,००२

विवरण	व्यवसाय सुरु भएको वर्ष				
	जम्मा	२०७० देखि २०७५ *	२०६० देखि २०६९	२०६० भन्दा पहिला	उल्लेख नभएको
नगरपालिका	११,०७१	६,२२५	२,७१५	१,२३०	९०१
गाउँपालिका	२,९७८	१,८७६	७६०	२४१	१०१
सर्लाही जिल्ला					
जम्मा	१५,२६०	९,१०४	३,८६२	१,४७१	७८५
नगरपालिका	१२,३४२	७,३८५	३,०१५	१,१९१	७५१
गाउँपालिका	२,९१८	१,७१९	८४७	२८०	३४
रौतहट जिल्ला					
जम्मा	१२,७९०	७,५९५	३,३०२	१,३९३	५००
नगरपालिका	१२,०८९	७,१६७	३,१७६	१,३५४	३९२
गाउँपालिका	७०१	४२८	१२६	३९	१०८
बारा जिल्ला					
जम्मा	१२,४४९	६,८७८	३,४६९	१,६२१	४८१
उप महानगरपालिका	५,४३९	२,८३७	१,६५८	७५६	१८८
नगरपालिका	३,९५७	२,२७३	९६६	४७१	२४७
गाउँपालिका	३,०५३	१,७६८	८९३	३९४	४६
पर्सा जिल्ला					
जम्मा	१५,७२५	८,४०२	४,५५२	१,७२५	१,०४६
महानगरपालिका	८,८११	४,६५२	२,५४२	९३६	६८१
नगरपालिका	२,४७०	१,३५३	७३७	२५४	१२६
गाउँपालिका	४,४४४	२,३९७	१,२७३	५३५	२३९

* वि.सं. २०७५ को वैशाख र जेष्ठ महिना मात्रै समावेश भएको स्रोत :- राष्ट्रिय आर्थिक गणना, २०७५

औद्योगिक क्षेत्र अनुसार संलग्न व्यक्ति सङ्ख्या

आर्थिक गणना २०७५ को नतिजा अनुसार नेपालमा औद्योगिक क्षेत्रमा संलग्न व्यक्तिको सङ्ख्या ३२,२८,४५७ रहेका छन् भने मधेश प्रदेशमा ३,५४,९९४ जनाको संलग्नता रहेको देखिएको छ । मधेश प्रदेशमा सबैभन्दा बढी व्यक्ति संलग्न भएको जिल्ला धनुषामा ५७,४७५ जना तथा सबैभन्दा कम महोत्तरी जिल्लामा ३६,९९८ जनाको संलग्नता देखिएको छ । त्यसैगरी नेपालमा व्यक्तिहरूको संलग्नता सबैभन्दा बढी व्यक्ति भएको प्रतिष्ठान थोक तथा खुद्रा व्यापार, मोटरगाडी र मोटरसाइकलको मर्मत कार्यमा संलग्नता देखिएको छ । त्यस्तै मधेश प्रदेशमा पनि यही थोक तथा खुद्रा व्यापार, मोटरगाडी र मोटरसाइकलको मर्मत कार्यमा व्यक्तिको संलग्नता सबैभन्दा बढी रहेको छ जुन नेपालमा ९,८८,३४६ जना र मधेशमा १,३४,७०३ जनाको संलग्नता रहेको छ । त्यसैगरी नेपाल लगायत मधेश प्रदेशमा पनि सबैभन्दा कम व्यक्तिको संलग्नता भएको प्रतिष्ठान घर-जग्गा कारोबारका व्यावसायिक क्रियाकलाप रहेका छन् जहाँ नेपालमा १,९७७ जना तथा मधेश प्रदेशमा ३१ जनाको संलग्नता देखिएको छ यसका अतिरिक्त प्रतिष्ठानमा संलग्न व्यक्तिको सङ्ख्या अनुसारको विवरण यस प्रकार रहेका छन् ।

तालिका ४.६: औद्योगिक क्षेत्र अनुसार संलग्न व्यक्ति सङ्ख्या

औद्योगिक क्षेत्र	नेपाल	मधेश प्रदेश	सप्तरी	सिरहा	धनुषा	महोत्तरी	सर्लाही	रौतहट	बारा	पर्सा
जम्मा प्रतिष्ठान सङ्ख्या	३२२८४५७	३५४९९४	४२२५२	४०५१३	५६४७५	३६९९८	३८६५७	४१२६५	४८७२४	५०११०
कृषि वन तथा माछापालन	१०६४१०	४५०८	८१७	३२८	२३२	५९७	८८६	७४३	५५०	३५५
खानी तथा उत्खनन्	७७२६	२७६	८		२६	१६१	३५	२१	५	२०
औद्योगिक उत्पादन	५१०५२३	७९७७८	८९७८	९८९९	९७४७	६२७६	७४६७	११४६९	१६३३०	९६१२
विद्युत, ग्याँस, वाफ तथा वातानुकूलित सेवा	२०१७०	२२८	१७		४	७६	१	९	११९	२
पानीको आपूर्ति, ढलनिकास, फोहर व्यवस्थापन र त्यसको उपचारात्माक क्रियाकलाप	१५३१२	१०३५	४४	३६	९८	१३	५२	१६६	९८	५२८
निर्माण	१४७५०	९९९	१३८	१५६	३६०	१८०	९	७४	१९	६३
थोक तथा खुद्रा व्यापार, मोटरगाडी र मोटरसाइकलको मर्मत कार्य	९८८३४६	१३४७०३	१६५१८	१६८०८	२१३०५	१६०४३	१५२४२	१४३६९	१५०९४	१९३२४

औद्योगिक क्षेत्र	नेपाल	मधेश प्रदेश	सप्तरी	सिरहा	धनुषा	महोत्तरी	सर्लाही	रौतहट	बारा	पर्सा
यातायात तथा भण्डारण	२००२७	१६९८	१६३	७५	८६	५२	६९	५२२	३३४	३९७
आवास तथा भोजन सम्बन्धी कृयाकलाप	३४६२७३	२५०६०	२६४२	२६७४	४३९९	२९७५	२८०८	२५१६	३३२५	३७२१
सुचना तथा संचार	३९७८९	२०५८	५८२	९२	३७५	११९	१३५	१५२	२१६	३८७
वित्तीय तथा विमा सम्बन्धी कृयाकलाप	२०६९७९	१६०९२	५७२	१५७०	४५८९	१७४९	२३३८	७७२	२६३०	१८७२
घरजग्गा कारोबारका व्यवसायिक क्रियाकलापहरु	१९७७	३१	१		२८			२		
पेशागत वैज्ञानिक तथा प्राविधिक क्रियाकलापहरु	३३२५४	१७९८	२३१	१२९	४९९	१२९	१३१	२१९	१७१	२८९
प्रशासनिक तथा सहयोगी सेवाका क्रियाकलापहरु	४५९९९	३१५१	१९९	३३३	५७१	५५८	१४९	२१५	२५२	८७४
शिक्षा	५१३३३६	५११०१	६३७८	५९२६	९१२६	५२५४	६६५१	५१४२	५८९१	६७३३
मानव स्वास्थ्य तथा सामाजिक कार्यका क्रियाकलापहरु	१६४४९८	१३५७४	१८११	१२०१	२६४१	९०८	९८५	१३३७	८४६	३८४५
कला मनोरञ्जन तथा मनोविनोद	१६०६२	६४५	१९२	३५	१८४	३६	१७	१४	४३	१२४
अन्य सेवा प्रदान गर्ने क्रियाकलापहरु	१७७०२६	१८२५९	२९६१	१२५१	२२०५	१८७२	१६८२	३५२३	२८०१	१९६४

स्रोत :- राष्ट्रिय आर्थिक गणना, २०७५

संलग्न व्यक्तिको आकार अनुसार व्यक्ति संलग्नताको सङ्ख्या

आर्थिक गणना २०७५ अनुसार नेपालमा जम्मा प्रतिष्ठान सङ्ख्या ३२,२८,४५७ मा संलग्न व्यक्तिको आकार अनुसार १०-१ जना संलग्न रहेको प्रतिष्ठानमा व्यक्ति संलग्नता सबैभन्दा बढी १,९५२,७४० रहेको छ भने मधेश प्रदेशमा जम्मा प्रतिष्ठान सङ्ख्या ३,५४,९९४मा संलग्न व्यक्तिको आकार अनुसार १०-१ जना संलग्न रहेको प्रतिष्ठानसङ्ख्या सबैभन्दा बढी २,३३,१९८ रहेको छ यस्तै संलग्न व्यक्तिको आकार अनुसार व्यक्ति संलग्नता सम्बन्धि विवरण निम्नसार तालिकामा देखाएको छ।

तालिका ४.७: संलग्न व्यक्तिको आकार अनुसार व्यक्ति संलग्नताको सङ्ख्या

व्यक्तिको संलग्नता	नेपाल	मधेश प्रदेश	सप्तरी	सिरहा	धनुषा	महोत्तरि	सर्लाही	रौतहट	बारा	पर्सा
जम्मा प्रतिष्ठान	३,२२८,४५७	३५४,९९४	४२,२५२	४०,५१३	५६,४७५	३६,९९८	३८,६५७	४१,२६५	४८,७२४	५०,११०
१ जना	३४६,१००	४९,७०२	७,१६५	४,८७८	६,९१०	६,९४७	८,१४३	५,०३९	४,२०९	६,४११
२ जना	६५६,३४४	८२,७८२	१२,७१६	९,७८०	१३,०३४	८,५९६	८,८८६	९,१५४	१०,१८६	१०,४३०
३ जना	२७४,०२३	३३,७०८	३,४८९	४,४६७	५,७०३	३,४६२	३,३१२	४,२२७	४,००८	५,०४०
४ जना	१८१,७७२	१९,०१६	१,७४०	२,४९२	३,५६०	२,१२०	१,८३२	२,२३२	२,०३६	३,००४
५ जना	१३२,७२०	१३,४२०	१,३३५	१,६६०	२,२५०	१,५०५	१,३१०	१,६६५	१,४८०	२,२१५
६ जना	९९,२४६	१०,२४२	१,०३२	१,३८०	१,६४४	१,१५२	९९६	१,१४०	१,३२०	१,५७८
७ जना	८०,९०६	८,००१	१,०४३	१,०२२	१,२३२	७५६	९८०	९२४	८७५	१,१६९
८ जना	६२,७८४	६,६००	७९२	८५६	१,०३२	७६०	६५६	६२४	७८४	१,०९६
९ जना	६२,९५५	४,९७७	६७५	६४८	७०२	५२२	५८५	५१३	६३०	७०२
१० देखि १९ जना	३५२,७७५	२८,७२९	३,२०५	३,१४१	५,२२८	३,०५३	३,१०९	३,३४५	३,२८२	४,३६६
२० देखि ४९ जना	३३६,११४	२८,३६०	३,०८१	२,३०३	५,२६३	२,६४१	३,३०४	२,७५२	३,९७०	५,०४६
५० देखि ९९ जना	१४९,९९९	१३,८०७	१,३२८	७२९	२,३०४	८५०	१,६४३	१,९१०	२,९६०	२,०८३
१०० देखि ४९९ जना	३०२,५६८	३९,९५३	४,११७	६,६५६	३,५५५	४,०३१	३,२१०	५,००५	७,४७४	५,९०५
५०० देखि ९९९ जना	७८,८०१	८,४८३	५३४	५०१	५३१	६०३	६९१	१,६२१	४,००२	
१००० जना वा सोभन्दा बढी	१,११,३५०	७,२१४			३,५२७			१,११४	१,५०८	१,०६५
५ जना वा सोभन्दा बढी	१,७७०,२१८	१६९,७८६	१७,१४२	१८,८९६	२७,२६८	१५,८७३	१६,४८४	२०,६१३	२८,२८५	२५,२२५
१० भन्दा बढी	१,३३१,६०७	१२६,५४६	१२,२६५	१३,३३०	२०,४०८	११,१७८	११,९५७	१५,७४७	२३,१९६	१८,४६५

व्यक्तिको संलग्नता	नेपाल	मधेश प्रदेश	सप्तरी	सिरहा	धनुषा	महोत्तरी	सर्लाही	रौतहट	बारा	पर्सा
२० भन्दा बढी	९७८,८३२	९७,८१७	९,०६०	१०,१८९	१५,१८०	८,१२५	८,८४८	१२,४०२	१९,९१४	१४,०९९
५० भन्दा बढी	६४२,७१८	६९,४५७	५,९७९	७,८८६	९,९१७	५,४८४	५,५४४	९,६५०	१५,९४४	९,०५३
१०० भन्दा बढी	४९२,७१९	५५,६५०	४,६५१	७,१५७	७,६१३	४,६३४	३,९०१	७,७४०	१२,९८४	६,९७०
५०० वा सोभन्दा बढी	१९०,१५१	१५,६९७	५३४	५०१	४,०५८	६०३	६९१	२,७३५	५,५१०	१,०६५
१ देखि १० जना	१,९५२,७४०	२३३,१९८	३०,५५७	२७,६९३	३६,८६७	२६,३१०	२७,२२०	२५,९७८	२६,१६८	३२,४०५
११ देखि ५० जना	६३९,९९९	५२,७३९	५,७६६	५,०३४	९,६९१	५,३०४	५,८९३	५,६८७	६,६१२	८,७५२
५१ देखि १०० जना	१४७,८९९	१४,१०७	१,३७८	६२९	२,३०४	८५०	१,६४३	२,०६०	३,१६०	२,०८३
१०१ वा सोभन्दा बढी	४८७,८१९	५४,९५०	४,५५१	७,१५७	७,६१३	४,५३४	३,९०१	७,५४०	१२,७८४	६,८७०

स्रोत :- राष्ट्रिय आर्थिक गणना, २०७५

औधोगिक क्षेत्र अनुसार प्रतिष्ठानहरूको वैधानिक अवस्था

आर्थिक गणना २०७५ अनुसार मधेश प्रदेशमा रहेका प्रतिष्ठानहरू वैधानिक अवस्था सम्बन्धि विवरणमा दर्ता भएका तथा नभएका प्रतिष्ठानहरूको विवरण उल्लेख गरिएको छ । नेपालमा दर्ता भएका प्रतिष्ठान सङ्ख्या ४,६२,६०५ तथा दर्ता नभएका ४,६०,४२२ प्रतिष्ठान रहेका छन्। त्यस्तै मधेश प्रदेशमा दर्ता भएका प्रतिष्ठान ४१,५९४ तथा दर्ता नभएका प्रतिष्ठान सङ्ख्या ७५,९२८ रहेको छ। मधेश प्रदेशमा दर्ता नभएका प्रतिष्ठान सङ्ख्या दर्ता भएका प्रतिष्ठान सङ्ख्या भन्दा झण्डै दुई गुणा रहेको छ। यसप्रकार दर्ता भएका/नभएका प्रतिष्ठानहरूको औधोगिक क्षेत्र अनुसारको वैधानिक अवस्था विवरण निम्नसार रहेको छ।

तालिका ४.८: औधोगिक क्षेत्र अनुसार प्रतिष्ठानहरूको वैधानिक अवस्था

औधोगिक क्षेत्र	दर्ता भएका		दर्ता नभएका	
	नेपाल	मधेश प्रदेश	नेपाल	मधेश प्रदेश
जम्मा प्रतिष्ठान सङ्ख्या	४६२,६०५	४१,५९४	४६०,४२२	७५,९२८
कृषि वन तथा माछापालन	२४,२२९	१,२३१	०	०

औद्योगिक क्षेत्र	दर्ता भएका		दर्ता नभएका	
	नेपाल	मधेश प्रदेश	नेपाल	मधेश प्रदेश
खानी तथा उत्खनन्	४८१	१६	१८२	२१
औद्योगिक उत्पादन	५०,५६६	५,७२०	५३,४५८	६,९३३
विद्युत, ग्याँस, वाफ तथा वातानुकूलित सेवा	१,२४२	१०	०	०
पानीको आपूर्ति, ढलनिकास, फोहर व्यवस्थापन र त्यसको उपचारात्माक क्रियाकलाप	१,९१६	१२९	६०९	५६
निर्माण	१,२६५	७३	३४२	३६
थोक तथा खुद्रा व्यापार, मोटरगाडी र मोटरसाइकलको मर्मत कार्य	२१९,२५३	२२,६४६	२७८,७४७	५१,५५३
यातायात तथा भण्डारण	२,८४७	२६७	३३४	६१
आवास तथा भोजन सम्बन्धी कृयाकलाप	४७,९३१	२,१४५	८२,५९०	८,६६४
सुचना तथा संचार	२,४८७	२०२	३०८	४४
वित्तीय तथा विमा सम्बन्धी कृयाकलाप	१६,५२४	१,२६२	१,४६२	१०७
घरजग्गा कारोवारका व्यवसायिक क्रियाकलापहरू	१६६	२	४०	२७
पेशागत वैज्ञानिक तथा प्राविधिक क्रियाकलापहरू	५,६७३	४६२	२,४१७	४८१
प्रशासनिक तथा सहयोगी सेवाका क्रियाकलापहरू	४,९३१	२८७	१,९४०	६०७
शिक्षा	३९,१७४	३,८०२	१,६३४	५२०
मानव स्वास्थ्य तथा सामाजिक कार्यका क्रियाकलापहरू	१४,९३४	१,२७६	५,०४७	४४८
कला मनोरञ्जन तथा मनोविनोद	१,८००	८१	१,०२१	७२
अन्य सेवा प्रदान गर्ने क्रियाकलापहरू	२७,१८६	१,९८३	३०,२९१	६,२९८

स्रोत :- राष्ट्रिय आर्थिक गणना, २०७५

वैधानिक स्थितिका आधारमा प्रतिष्ठान सङ्ख्या

आर्थिक गणना २०७५ अनुसार नेपालमा रहेका ९,२३,३५६ प्रतिष्ठानमध्ये दर्ता भएका प्रतिष्ठान ४,६२,६०५ (५०.१०%) र दर्ता नभएका प्रतिष्ठान सङ्ख्या ४६०४२२ (४९.८६%) रहेका छन् । मधेश प्रदेशका १,१७,६७० प्रतिष्ठान मध्ये दर्ता भएका प्रतिष्ठान सङ्ख्या ४१५९४ अर्थात ३५.३४ प्रतिशत र दर्ता नभएका प्रतिष्ठान ७५,९२८ (६४.५३%) रहेका छन् । यसरी मधेश प्रदेशमा सबैभन्दा बढी दर्ता भएका प्रतिष्ठान धनुषा जिल्लामा र सबैभन्दा कम महोत्तरी जिल्ला रहेका छन् । यसप्रकार वैधानिक स्थिती सम्बन्धि थप विवरण निम्नसार तालिकामा देखाएको छ ।

तालिका ४.९: वैधानिक स्थितिका आधारमा प्रतिष्ठान सङ्ख्या

प्रतिष्ठान	प्रकार	नेपाल	मधेश प्रदेश	सप्तरी	सिरहा	धनुषा	महोत्तरी	सर्लाही	रौतहट	बारा	पर्सा
जम्मा सङ्ख्या	प्रतिष्ठान	९२३,३५६	११७,६७०	१६,२९५	१३,१३७	१७,९६५	१४,०४९	१५,२६०	१२,७९०	१२,४४९	१५,७२५
दर्ता भएका		४६२,६०५	४१,५९४	५,८१०	५,८१३	६,७४७	३,३६९	४,६४२	४,४४९	४,७३६	६,०२८
दर्ता नभएका		४६०,४२२	७५,९२८	१०,४६२	७,३२२	११,१०४	१०,६७९	१०,६११	८,३४०	७,७१३	९,६९७
उल्लेख नभएका		३२९	१४८	२३	२	११४	१	७	१		
जम्मा सङ्ख्या	प्रतिशत	१००.००	१२.७४	१.७६	१.४२	१.९५	१.५२	१.६५	१.३९	१.३५	१.७०
दर्ता भएका		५०.१०	४.५०	०.६३	०.६३	०.७३	०.३६	०.५०	०.४८	०.५१	०.६५
दर्ता नभएका		४९.८९	८.२२	१.१३	०.७९	१.२०	१.१६	१.१५	०.९०	०.८४	१.०५
उल्लेख नभएका		०.०४	०.०२	०.००	०.००	०.०१	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००

स्रोत :- राष्ट्रिय आर्थिक गणना, २०७५

जिल्ला र व्यवस्थापकको लिङ्ग अनुसार प्रतिष्ठानको सङ्ख्या

आर्थिक गणना २०७५ को प्रतिवेदन अनुसार व्यवस्थापकको लिङ्ग अनुसार प्रतिष्ठान सङ्ख्यामा नेपालमा रहेका ९,२३,३५६ प्रतिष्ठान मध्ये पुरुष ६,४८,७७३ तथा महिला २,७३,४३६ र उल्लेख नभएका १,१४७ व्यवस्थापक रहेका छन्। यसरी प्रतिशतका आधारमा नेपालमा पुरुष ७०.२६ महिला २९.६१ प्रतिशत र उल्लेख नभएका ०.१२ प्रतिशत व्यवस्थापक रहेका छन्। त्यस्तै मधेशमा रहेका प्रतिष्ठान १,१७,६६० मा पुरुष व्यवस्थापक १,०२,४१८ महिला १५,११३ उल्लेख नभएका १३९ व्यवस्थापक रहेका छन्। मधेश प्रदेशमा पुरुष व्यवस्थापक बढी रहेको जिल्ला धनुषा जिल्ला हो भने महिला व्यवस्थापक बढी रहेको जिल्ला सप्तरी जिल्ला हो।

तालिका ४.१०: जिल्ला र व्यवस्थापकको लिङ्ग अनुसार प्रतिष्ठानको सङ्ख्या

विवरण	प्रकार	नेपाल	मधेश प्रदेश	सप्तरी	सिरहा	धनुषा	महोत्तरी	सर्लाही	रौतहट	बारा	पर्सा
दुवै लिङ्ग	प्रतिष्ठान	९२३,३५६	११७,६७०	१६,२९५	१३,१३७	१७,९६५	१४,०४९	१५,२६०	१२,७९०	१२,४४९	१५,७२५
पुरुष		६४८,७७३	१०२,४१८	१३,६५२	११,१९०	१५,६८२	११,८९१	१३,०१९	११,३९१	११,१०७	१४,४८६
महिला		२७३,४३६	१५,११३	२,५९५	१,९४६	२,२५६	२,१५८	२,२४०	१,३४७	१,३३२	१,२३९
उल्लेख नभएका		१,१४७	१३९	४८	१	२७		१	५२	१०	
दुवै लिङ्ग	प्रतिशत	१००.००	१२.७४	१.७६	१.४२	१.९५	१.५२	१.६५	१.३९	१.३५	१.७०
पुरुष		७०.२६	११.०९	१.४८	१.२१	१.७०	१.२९	१.४१	१.२३	१.२०	१.५७
महिला		२९.६१	१.६४	०.२८	०.२१	०.२४	०.२३	०.२४	०.१५	०.१४	०.१३
उल्लेख नभएका		०.१२	०.०२	०.०१	०.००	०.००	०.००	०.००	०.०१	०.००	०.००

स्रोत :- राष्ट्रिय आर्थिक गणना, २०७५

जिल्ला र व्यवसायधनीको लिङ्ग अनुसार प्रतिष्ठानको सङ्ख्या

आर्थिक गणना २०७५ को नतिजा अनुसार नेपालमा व्यवसायधनीको लिङ्ग अनुसार प्रतिष्ठान सङ्ख्या हेर्दा पुरुष व्यवसायधनी भएको प्रतिष्ठान ५,८२,७१७ तथा महिला व्यवसायधनी भएको प्रतिष्ठान २,४७,८८० रहेको छ। त्यस्तै मधेश प्रदेशमा पुरुष व्यवसायधनी भएको प्रतिष्ठान ९७,०४५ तथा महिला व्यवसायधनी भएको प्रतिष्ठान २,३२० रहेको छ भने मधेश प्रदेशको जिल्लागत रूपमा सबैभन्दा बढी पुरुष व्यवसायधनी भएको जिल्ला धनुषामा १५,०४५ र सबैभन्दा बढी महिला व्यवसायधनी भएको प्रतिष्ठान सप्तरी जिल्लामा २,३२० वटा रहेको छ। यसरी नेपालमा पुरुष व्यवसायधनी भएको प्रतिष्ठान ६३.११ प्रतिशत तथा महिला व्यवसायधनी भएको प्रतिष्ठान २६.८५ प्रतिशत रहेका छन् भने मधेशमा पुरुष व्यवसायधनी भएको प्रतिष्ठान ८२.४७ प्रतिशत तथा महिला व्यवसायधनी भएको प्रतिष्ठान १.४९ प्रतिशत रहेका छन्। यस क्षेत्र सम्बन्धि अन्य विवरण निम्नसार रहेका छन्।

तालिका ४.११: जिल्ला र व्यवसायधनीको लिङ्ग अनुसार प्रतिष्ठानको सङ्ख्या

विवरण	प्रकार	नेपाल	मधेश प्रदेश	सप्तरी	सिरहा	धनुषा	महोत्तरी	सर्लाही	रौतहट	बारा	पर्सा
दुवै लिङ्ग	प्रतिष्ठान	९२३,३५६	११७,६७०	१६,२९५	१३,१३७	१७,९६५	१४,०४९	१५,२६०	१२,७९०	१२,४४९	१५,७२५
पुरुष		५८२,७१७	९७,०४५	१२,४७९	१०,७६२	१५,०४५	११,४९०	१२,४९३	१०,७४३	१०,३०८	१३,७२५
महिला		२४७,८८०	१४,६२५	२,३२०	१,७८२	२,१५७	२,१४८	२,२१०	१,४११	१,४४८	१,२२१
उल्लेख नभएका		९२,७५९	५,९२८	१,४९६	५९३	७६३	४११	५५७	६३६	६९३	७७९
दुवै लिङ्ग	प्रतिशत	१००.००	१२.७४	१.७६	१.४२	१.९५	१.५२	१.६५	१.३९	१.३५	१.७०
पुरुष		६३.११	१०.५१	१.३५	१.१७	१.६३	१.२४	१.३५	१.१६	१.१२	१.४९
महिला		२६.८५	१.५९	०.२५	०.१९	०.२३	०.२३	०.२४	०.१५	०.१६	०.१३
उल्लेख नभएका		१०.०५	०.६४	०.१६	०.०६	०.०८	०.०४	०.०६	०.०७	०.०८	०.०८

स्रोत :- राष्ट्रिय आर्थिक गणना, २०७५

व्यवसायधनीको देश अनुसार प्रतिष्ठान सङ्ख्या

नेपालमा रहेको जम्मा प्रतिष्ठान सङ्ख्या ९,२३,३५६ रहेकोमा नेपाली व्यवसायधनी भएको प्रतिष्ठान सङ्ख्या ८,१७,५८६ वटा तथा भारतीय व्यवसायधनी भएको प्रतिष्ठान सङ्ख्या ९,९३२ वटा छन् भने अन्य मुलुकको व्यवसायधनी भएको प्रतिष्ठान ३३३ रहेको छ। त्यस्तै मधेश प्रदेशमा रहेको कुल प्रतिष्ठान १,१७,६६० मा नेपाली व्यवसायधनी भएको प्रतिष्ठान सङ्ख्या १,१०,१५५ वटा तथा भारतको १,३८२ वटा छन् भने अन्य मुलुकको ६ वटा प्रतिष्ठान रहेको छ। त्यस्तै मधेश प्रदेशमा नेपाली व्यवसायधनी धेरै भएको जिल्ला धनुषा हो भने भारतीय व्यवसायधनी धेरै भएको जिल्ला पर्सा जिल्ला हो ।

तालिका ४.१२: व्यवसाय धनीको देश अनुसार प्रतिष्ठान सङ्ख्या

विवरण	नेपाल	मधेश प्रदेश	सप्तरी	सिरहा	धनुषा	महोत्तरी	सर्लाही	रौतहट	बारा	पर्सा
जम्मा प्रतिष्ठान सङ्ख्या	९,२३,३५६	११७,६७०	१६,२९५	१३,१३७	१७,९६५	१४,०४९	१५,२६०	१२,७९०	१२,४४९	१५,७२५
नेपाल	८१७,५८६	११०,१५५	१४,६८७	१२,४२७	१७,०१३	१३,२८५	१४,६१७	१२,०१०	११,६०७	१४,५०९
भारत	९,९३२	१,३८२	८०	९६	१६९	३२९	७५	१२७	११४	३९२
अन्य देश	३३३	६	२	०	०	२	१	०	०	१
लागु नहुने*	९५,५०५	६,१२७	१,५२६	६१४	७८३	४३३	५६७	६५३	७२८	८२३

*लागु नहुनेमा सरकारी निकाय, राज्य नियन्त्रित संगठन, सहरकारी र गैर-सरकारी संगठन आदि पर्दछ।

स्रोत: राष्ट्रिय आर्थिक गणना, २०७५

प्रति दिन काम गर्ने घण्टाका आधारमा प्रतिष्ठान सङ्ख्या

आर्थिक गणना २०७५ को नतिजा अनुसार प्रतिदिन काम गर्ने घण्टाका आधारमा नेपालमा १२ वा सोभन्दा बढी घण्टा काम गर्ने प्रतिष्ठान सङ्ख्या सबैभन्दा धेरै रहेको छ भने मधेश प्रदेशमा प्रति दिन काम गर्ने प्रतिष्ठान सङ्ख्या पनि सबै भन्दाधेरै १२ वा सोभन्दा बढी घण्टा काम गर्ने प्रतिष्ठान नै पर्दछ। यस्तै मधेश प्रदेशको जिल्लागत रूपमा पनि सबै भन्दा बढी १२ वा सोभन्दा बढी घण्टा गर्ने प्रतिष्ठानका रूपमा धनुषा जिल्ला रहेको छ, यस सम्बन्धि अन्य विवरण यस प्रकार रहेको छ।

तालिका ४.१३: प्रति दिन काम गर्ने घण्टाका आधारमा प्रतिष्ठान सङ्ख्या

प्रति दिन काम गर्ने समय	नेपाल	मधेश प्रदेश	सप्तरी	सिरहा	धनुषा	महोत्तरी	सर्लाही	रौतहट	बारा	पर्सा
जम्मा प्रतिष्ठान सङ्ख्या	९,२३,३५६	११७,६७०	१६,२९५	१३,१३७	१७,९६५	१४,०४९	१५,२६०	१२,७९०	१२,४४९	१५,७२५
४ घण्टाभन्दा कम	३७,५५४	४,३१२	९९१	३१४	२२५	१,३९१	३९२	१६३	१५०	६८६
४ देखि ५ घण्टा	२८,८१२	७,९६०	१,३५३	५७०	७४४	१,८५४	९०४	८३०	७५९	९४६
६ घण्टा	५४,४९०	५,९२६	१,१७१	६४८	७५८	६४०	९४३	५८०	४१९	७६७
७ घण्टा	४७,१८४	४,८००	७१३	३६७	६९२	५४४	५६१	६२१	५०४	७९८
८ घण्टा	५१,०२४	५,५२५	७६४	३२७	६३९	५७४	७५७	७३९	५१८	१,२०७
९ देखि ११ घण्टा	२२९,४२५	२७,२४७	४,०८२	३,३९०	४,३७२	२,९९९	२,७९४	२,९३२	२,६९४	३,९८४
१२ वा सोभन्दा बढी घण्टा	४७३,६९८	६१,५९२	७,०५४	७,५१९	१०,४०८	६,०४७	८,९०९	६,९१६	७,४०३	७,३३६
उल्लेख नभएको	१,१६९	३०८	१६७	२	१२७	०	०	९	२	१

स्रोत :- राष्ट्रिय आर्थिक गणना, २०७५

प्रति दिन काम गर्ने घण्टाका आधारमा प्रतिष्ठानको प्रतिशत

आर्थिक गणना २०७५ को नतिजा अनुसार प्रतिदिन काम गर्ने घण्टाका आधारमा नेपालमा १२ वा सो भन्दा बढी घण्टा काम गर्ने प्रतिष्ठान सङ्ख्या सबैभन्दा धेरै ५१.३० प्रतिशत रहेको छ भने मधेश प्रदेशमा प्रतिदिन १२ वा सोभन्दा बढी घण्टा काम गर्ने प्रतिष्ठान सबैभन्दा बढी ६.६७ प्रतिशत रहेको छ। यस्तै मधेश प्रदेशको जिल्लागत रूपमा पनि सबैभन्दा बढी १२ वा सोभन्दा बढी घण्टा काम गर्ने प्रतिष्ठानका रूपमा धनुषा जिल्ला १.१३ प्रतिशत रहेको छ। यसप्रकार प्रतिदिन काम गर्ने घण्टाका आधारमा प्रतिष्ठान सम्बन्धि विवरण निम्नसार रहेको छ।

तालिका ४.१४: प्रतिदिन काम गर्ने घण्टाका आधारमा प्रतिष्ठानको प्रतिशत

प्रति दिन काम गर्ने समय	नेपाल	मधेश प्रदेश	सप्तरी	सिरहा	धनुषा	महोत्तरी	सर्लाही	रौतहट	बारा	पर्सा
जम्मा प्रतिष्ठान सङ्ख्या	१००.००	१२.७४	१.७६	१.४२	१.९५	१.५२	१.६५	१.३९	१.३५	१.७०
४ घण्टाभन्दा कम	४.०७	०.४७	०.११	०.०३	०.०२	०.१५	०.०४	०.०२	०.०२	०.०७
४ देखि ५ घण्टा	३.१२	०.८६	०.१५	०.०६	०.०८	०.२०	०.१०	०.०९	०.०८	०.१०
६ घण्टा	५.९०	०.६४	०.१३	०.०७	०.०८	०.०७	०.१०	०.०६	०.०५	०.०८
७ घण्टा	५.११	०.५२	०.०८	०.०४	०.०७	०.०६	०.०६	०.०७	०.०५	०.०९
८ घण्टा	५.५३	०.६०	०.०८	०.०४	०.०७	०.०६	०.०८	०.०८	०.०६	०.१३
९ देखि ११ घण्टा	२४.८५	२.९५	०.४४	०.३७	०.४७	०.३२	०.३०	०.३२	०.२९	०.४३
१२ वा सोभन्दा बढी घण्टा	५१.३०	६.६७	०.७६	०.८१	१.१३	०.६५	०.९६	०.७५	०.८०	०.७९
उल्लेख नभएको	०.१३	०.०३	०.०२	०.००	०.०१	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००

स्रोत :- राष्ट्रिय आर्थिक गणना, २०७५

नियमित रूपमा संचालनमा रहेका प्रतिष्ठान सङ्ख्या (विगत एक वर्षमा)

नेपालमा नियमित रूपमा (विगत एक वर्षमा) संचालनमा रहेको प्रतिष्ठान सङ्ख्या ९,१६,८५३ रहेको छ जसमा मधेश प्रदेशमा १,१६,१५५ प्रतिष्ठान रहेको छ। मधेश प्रदेशको जिल्ला अनुसार नियमित रूपमा संचालनमा रहेको प्रतिष्ठान सबैभन्दा बढी धनुषा जिल्लामा १७,७८५ रहेका छन् भने सबैभन्दा कम बारा जिल्लामा १२,३२२ वटा रहेको छन्। यसैगरी नेपालमा तोकिएको ३०० वा सोभन्दा बढी दिन संचालनमा रहेको प्रतिष्ठान सबैभन्दा बढी रहेको छ भने मधेश प्रदेशमा ३०० वा सोभन्दा बढी दिन संचालनमा रहेको बढी प्रतिष्ठान पर्सा जिल्लामा रहेको छ।

तालिका ४.१५: नियमित रुपमा संचालनमा रहेका प्रतिष्ठान सङ्ख्या (विगत एक वर्षमा)

संचालन अवधि	नेपाल	मधेश प्रदेश	सप्तरी	सिरहा	धनुषा	महोत्तरी	सर्लाही	रौतहट	बारा	पर्सा
जम्मा प्रतिष्ठान सङ्ख्या*	९१६,८५३	११६,१५५	१६,११७	१३,०८५	१७,७८५	१३,८१५	१४,९१५	१२,६९१	१२,३२२	१५,४२५
१०० दिनभन्दा कम	७२,०३३	५,९८४	७११	६२६	१,०९९	१,१८७	६६१	४४८	६९१	५६१
१०० देखि १४९ दिन	१८,४३७	३,८४८	३०५	४१९	५०२	१,५९५	४१२	१०९	२६८	२३८
१५० देखि १९९ दिन	१९,९९०	३,०७८	२६७	४३३	४९८	६८६	२०७	३१९	२२२	४४६
२०० देखि २४९ दिन	६५,६९७	७,६७१	१,०३२	१,०६४	१,११२	७२३	१,४१४	७०७	६४२	९७७
२५० देखि २९९ दिन	८५,७४८	९,३००	१,७९२	१,१७९	१,४४४	५९०	८६५	१,०५६	१,०२४	१,३५०
३०० वा सोभन्दा बढी दिन	५५७,५९६	८५,७५३	११,७५६	९,३३०	१३,०८१	९,०३१	११,३२६	९,९७८	९,४३४	११,८१७
उल्लेख नभएको	९७,३५२	५२१	२५४	३४	४९	३	३०	७४	४१	३६

* वर्षभरी संचालनमा रहेका प्रतिष्ठानहरू मात्रै समावेश गरिएको स्रोत :- राष्ट्रिय आर्थिक गणना, २०७५

व्यवसाय सुरु भएको वर्षका आधारमा प्रतिष्ठान सङ्ख्या (वि.सं.मा)

आर्थिक गणना २०७५ को नतिजा अनुसार व्यवसाय सुरुभएको वर्षका आधारमा सबैभन्दा बढी प्रतिष्ठान वि.स. २०७४ देखि २०७५ को अवधिमा व्यवसाय सुरु भएको देखिन्छ त्यसभन्दा अघि विगतको तथ्याङ्कमा वि.स. २०६९-२०६५ को अवधिमा पनि व्यवसाय सुरु भएको वर्ष अरु वर्ष अवधिको तुलनामा उल्लेखनीय वृद्धि भएको हो । त्यसैगरी मधेश प्रदेशमा सबैभन्दा बढी प्रतिष्ठान वि.स. २०७४ देखि २०७५ को अवधिमा व्यवसाय सुरु भएको देखिन्छ भने विगतमा वि.स. २०६९-२०६५ को अवधिमा पनि व्यासाय सुरु गर्ने प्रचलन बढेको छ । यसरी व्यवसाय सुरुभएको वर्षको आधारमा प्रतिष्ठान सङ्ख्या सम्बन्धि विवरण तलको तलिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका ४.१६: व्यवसाय सुरु भएको वर्षका आधारमा प्रतिष्ठान सङ्ख्या (वि.सं.) मा

विवरण	नेपाल	मधेश प्रदेश	सप्तरी	सिरहा	धनुषा	महोत्तरी	सर्लाही	रौतहट	बारा	पर्सा
जम्मा प्रतिष्ठान सङ्ख्या	९,२३,३५६	११७,६७०	१६,२९५	१३,१३७	१७,९६५	१४,०४९	१५,२६०	१२,७९०	१२,४४९	१५,७२५
२०७४ देखि २०७५*	१९८,४४२	२१,७४४	२,५८९	२,४६८	३,६९८	२,८६७	२,४९७	२,६३८	२,३६०	२,६२७
२०७३	१०९,३६५	१३,९६८	१,६६८	१,७११	२,२२७	१,५६०	१,९९७	१,७१६	१,३८६	१,७०३
२०७२	८६,४१२	१०,८९३	१,३०१	१,२८९	१,७२४	१,२७६	१,४१५	१,१५६	१,१८२	१,५५०
२०७१	६१,२०६	८,१४०	९६९	९२२	१,२२५	८०८	१,७८०	७९१	७२४	९२१
२०७०	७८,४८२	१२,४०५	१,९७५	१,३६७	१,८५७	१,५९०	१,४९५	१,२९४	१,२२६	१,६०१
२०६५ देखि २०६९	१६८,०२९	२०,५०३	२,५८८	२,३०७	३,११६	२,३९७	२,६१०	२,२६४	२,२१३	३,००८
२०६० देखि २०६४	८०,४८४	१०,१७८	१,४३३	१,०९१	१,४८६	१,०७८	१,२५२	१,०३८	१,२५६	१,५४४
२०५५ देखि २०५९	३९,८७२	४,४३०	६२४	४८०	६७८	४७३	४४६	५०५	६१७	६०७
२०५० देखि २०५४	३१,३८७	३,४६३	४८९	३७८	५५२	४०१	४२१	३९७	३८८	४३७
२०४५ देखि २०४९	१५,२६९	१,५७३	२४१	१५४	२३२	२०५	१८०	१५४	२०९	१९८
२०४४ भन्दा पहिला	२८,६६०	३,४११	५९३	३२१	४९६	३९२	३८२	३३७	४०७	४८३
उल्लेख नभएको	२५,७४८	६,९६२	१,८२५	६४९	६७४	१,००२	७८५	५००	४८१	१,०४६

*वि.सं. २०७५ को वैशाख र जेष्ठमा संचालित व्यवसायमात्र समावेश भएको स्रोत :- राष्ट्रिय आर्थिक गणना, २०७५

व्यवसाय स्थान (भवन) को स्वामित्वका आधारमा प्रतिष्ठान सङ्ख्या

आर्थिक गणना २०७५ को प्रतिवेदन अनुसार नेपालमा रहेका जम्मा प्रतिष्ठान सङ्ख्या ९,२३,३५६ लाई व्यवसाय स्थान भवनको स्वामित्वको आधारमा आफ्नै, भाडामा, लिज वा करार, अन्य र लागु नहुने गरी विभाजन गरिएको छ। जसनुसार नेपालका ४,००,८४८ प्रतिष्ठान आफ्नै भवनमा तथा ४,२६,३८० प्रतिष्ठान भाडामा संचालित रहेका छन्। यसैगरी मधेश प्रदेशका १,१७,६७० मा आफ्नै भवनमा संचालित प्रतिष्ठान ५४,२३१ तथा भाडामा ४६,६०५ प्रतिष्ठान रहेका छन्। मधेश प्रदेशमा सबैभन्दा बढी आफ्नै भवनमा संचालित प्रतिष्ठान सप्तरी जिल्लामा रहेका छन्।

भने भाडामा संचालित प्रतिष्ठान सबैभन्दा बढी धनुषा जिल्लामा रहेका छन्। यस लगायत व्यवसाय स्थान भवनको स्वामित्वको आधारमा प्रतिष्ठान सम्बन्धि तथ्याङ्क निम्नसार रहेका छन्।

तालिका ४.१७: व्यवसाय स्थान (भवन) को स्वामित्वका आधारमा प्रतिष्ठान सङ्ख्या

विवरण	नेपाल	मधेश प्रदेश	सप्तरी	सिरहा	धनुषा	महोत्तरी	सर्लाही	रौतहट	बारा	पर्सा
जम्मा प्रतिष्ठान	९२३,३५६	११७,६७०	१६,२९५	१३,१३७	१७,९६५	१४,०४९	१५,२६०	१२,७९०	१२,४४९	१५,७२५
आफ्नै	४००,८४८	५४,२३१	८,७७०	७,००२	७,४५६	५,३५९	७,६६६	५,८२३	६,१२१	६,०३४
भाडामा	४२६,३८०	४६,६०५	४,५२१	५,०५७	८,५०९	४,६०१	६,०५८	५,२०३	५,२२९	७,२९३
लिज वा करार	७,८५९	६९४	१११	९७	१०९	३६	९१	१३१	६८	५१
अन्य	२२,९१२	२,५५४	९७०	५३	३११	१७४	२३८	२८३	१३५	३९०
लागु नहुने	६५,३५७	१३,५८६	१,८७३	९२८	१,४९६	३,८७९	१,२०७	१,३५०	८९६	१,९५७

स्रोत :- राष्ट्रिय आर्थिक गणना, २०७५

व्यवसाय स्थान (जग्गा)को स्वामित्वका आधारमा प्रतिष्ठान सङ्ख्या

नेपालमा व्यवसाय स्थान आफ्नै जग्गामा गर्ने प्रतिष्ठान १,६२,१५९ रहेका छन् भने भाडाको जग्गामा संचालित व्यवसाय प्रतिष्ठान १,३४,७७८ रहेका छन्। त्यस्तै मधेश प्रदेशमा संचालित व्यवसायमध्ये आफ्नै जग्गामा संचालित प्रतिष्ठान सङ्ख्या २७,८२२ रहेका छन् तथा भाडामा संचालित व्यवसाय प्रतिष्ठान सङ्ख्या १९,१४९ रहेका छन् यसैगरी मधेश प्रदेशमा आफ्नै जग्गामा रहेको व्यवसाय सबैभन्दा बढी सप्तरी जिल्लामा तथा भाडामा रहेको प्रतिष्ठान सबैभन्दा बढी महोत्तरी जिल्लामा रहेका छन्।

तालिका ४.१८: व्यवसाय स्थान (जग्गा) को स्वामित्वका आधारमा प्रतिष्ठान सङ्ख्या

विवरण	नेपाल	मधेश प्रदेश	सप्तरी	सिरहा	धनुषा	महोत्तरी	सर्लाही	रौतहट	बारा	पर्सा
जम्मा प्रतिष्ठान सङ्ख्या	९२३,३५६	११७,६७०	१६,२९५	१३,१३७	१७,९६५	१४,०४९	१५,२६०	१२,७९०	१२,४४९	१५,७२५
आफ्नै	१६२,१५९	२७,८२२	६,१५८	३,७७९	३,४११	४,५११	४,१०८	१,७७७	२,२२१	१,८५७
भाडामा	१३४,७७८	१९,१४९	३,८७०	२,२०८	२,८३३	४,०४०	२,६६१	१,३१९	९१५	१,३०३
लिज वा करार	७,७९३	७९८	१५०	११९	१६५	६५	९५	५९	६९	७६
अन्य	१०,७७०	३,६७९	८५४	७२७	१,०२७	१९६	३८३	११४	१३	३६५
लागु नहुने	६०७,८५६	६६,२२२	५,२६३	६,३०४	१०,५२९	५,२३७	८,०१३	९,५२१	९,२३१	१२,१२४

स्रोत :- राष्ट्रिय आर्थिक गणना, २०७५

व्यवसाय स्थानको प्रकारका आधारमा प्रतिष्ठानको सङ्ख्या

व्यवसाय स्थानको प्रकारका आधारमा नेपालमा रहेको ९,२३,३५६ प्रतिष्ठान मध्ये बढी प्रतिष्ठानहरू क्रमशः गृह व्यवसाय, व्यावसायिक भवन, परम्परागत बजार, विशेष ब्लक वा भवन लागयतका प्रकारमा संचालित रहेका छन्। त्यस्तै मधेश प्रदेशमा रहेका व्यावसायिक प्रतिष्ठानहरू व्यवसाय स्थानको आधारमा सबैभन्दा बढी प्रतिष्ठानहरू क्रमशः गृह व्यवसाय, व्यावसायिक भवन, परम्परागत बजार, विशेष ब्लक वा भवनमै संचालित छन्। मधेश प्रदेशका जिल्लामा सबैभन्दाबढी व्यवसाय व्यवसायिक भवनमा धनुषा जिल्लामा रहेका छन्। यसप्रकार व्यवसाय स्थानको प्रकारको आधारमा प्रतिष्ठान सङ्ख्या सम्बन्धि विवरण निम्नानुसार तालिकिकरण गरिएको छ।

तालिका ४.१९: व्यवसाय स्थानको प्रकारका आधारमा प्रतिष्ठानको सङ्ख्या

व्यवसाय स्थानको प्रकार	नेपाल	मधेश प्रदेश	सप्तरी	सिरहा	धनुषा	महोत्तरी	सर्लाही	रौतहट	बारा	पर्सा
जम्मा प्रतिष्ठान सङ्ख्या	९२३,३५६	११७,६७०	१६,२९५	१३,१३७	१७,९६५	१४,०४९	१५,२६०	१२,७९०	१२,४४९	१५,७२५
सडक व्यवसाय	३४,१०१	५,६९५	९१४	२२२	८०४	५२६	७७०	६४३	२९४	१,५२२
गृह व्यवसाय	३८६,३२३	४२,८४०	६,६८८	५,५०१	६,१८२	४,१९९	६,८९८	५,२७८	३,५८४	४,५१०
व्यावसायिक भवन	३२३,६२१	३९,६५०	३,९१६	५,२२४	७,८९१	३,७९२	३,६१५	४,०१४	५,७७६	५,४२२
परम्परागत बजार	६७,४४१	१६,६५९	२,५५५	१,२६७	१,७३१	३,८७४	२,८२४	१,३३५	१,१७७	१,८९६
आधुनिक शपिङ मल	२०,८०९	२,६९६	१७५	६१	१४५	५८२	१९५	३२६	१०२	१,११०
विशेष ब्लक वा भवन	५८,३४४	६,४८५	९१८	७८५	९०६	७५८	७७७	६१७	८५७	८६७
अन्य	३२,७१७	३,६४५	१,१२९	७७	३०६	३१८	१८१	५७७	६५९	३९८

स्रोत :- राष्ट्रिय आर्थिक गणना, २०७५

व्यवसायिक स्थानको क्षेत्रफल (भवन वा कोठा) का आधारमा प्रतिष्ठान सङ्ख्या

आर्थिक गणना २०७५ को नतिजा अनुसार व्यवसायिक स्थानको क्षेत्रफल (भवन वा कोठा) का आधारमा प्रतिष्ठान सङ्ख्या नेपालमा सबैभन्दा धेरै १०० देखि ४९९ वर्ग फिटमा संचालित प्रतिष्ठान ५,२८,४९१ वटा रहेका छन्। यसैगरी मधेश प्रदेशमा पनि सबैभन्दा बढी १०० देखि ४९९ वर्ग फिटमा संचालित प्रतिष्ठान ६३,४१७ वटा रहेका छन्। त्यस्तै मधेश प्रदेश अन्तरगतका जिल्लामा व्यवसायिक स्थानको क्षेत्रफल (भवन वा कोठा) का आधारमा प्रतिष्ठान सङ्ख्या सम्बन्धि विवरण निम्नानुसार उल्लेख गरिएको छ।

तालिका ४.२०: व्यवसायिक स्थानको क्षेत्रफल (भवन वा कोठा) का आधारमा प्रतिष्ठान सङ्ख्या

व्यवसाय स्थानको क्षेत्रफल	नेपाल	मधेश प्रदेश	सप्तरी	सिरहा	धनुषा	महोत्तरी	सर्लाही	रौतहट	बारा	पर्सा
जम्मा प्रतिष्ठान सङ्ख्या	९२३,३५६	११७,६७०	१६,२९५	१३,१३७	१७,९६५	१४,०४९	१५,२६०	१२,७९०	१२,४४९	१५,७२५
१०० वर्गफिटभन्दा कम	१७२,९८५	२५,२३५	३,९३२	२,९०७	३,८७०	२,५८९	२,४७३	३,१९२	२,८२७	३,४४५
१०० देखि ४९९ वर्ग फिट	५२८,४९९	६३,४१७	८,०८१	७,८७७	१०,४०६	५,८४८	९,६७३	६,५११	६,८७९	८,१४२
५०० देखि ९९९ वर्ग फिट	५०,००७	४,६४८	७०५	४८३	७४८	५१२	४१८	५२९	६१५	६३८
१००० देखि ९९९९ वर्ग फिट	६८,३७३	७,३१०	१,०६७	७८७	१,०९६	८०२	८४१	८२४	८३६	१,०५७
१०००० देखि ४९९९९ वर्ग फिट	१०,३४८	१,१८८	१२२	१०८	१५४	११९	१५८	१६०	१८९	१७८
५०००० वर्ग फिट वा सोभन्दा माथि	२,१६२	३०६	४२	११	२५	३२	३८	३३	७१	५४
लागु नहुने	९०,९९०	१५,५६६	२,३४६	९६४	१,६६६	४,१४७	१,६५९	१,५४१	१,०३२	२,२११

स्रोत :- राष्ट्रिय आर्थिक गणना, २०७५

मुख्य वा शाखा कार्यालयका आधारमा प्रतिष्ठान सङ्ख्या

आर्थिक गणना २०७५ मा प्रतिष्ठानको प्रकार मुख्य वा शाखा कार्यालयका आधारमा प्रतिष्ठान सङ्ख्यालाई एकल एकाई, मुख्य कार्यालय, शाखा, उपशाखा तथा उल्लेख नभएको गरी वर्गीकरण गरिएको छ, जसअनुसार नेपालमा सबैभन्दा बढी एकल एकाईका प्रतिष्ठान सङ्ख्या ८,९८,९९६ रहेको छ। यसै गरी मधेश प्रदेशमा सबै भन्दा बढी एकल एकाई का प्रतिष्ठान सङ्ख्या १,१५,६५४ वटा रहेको छ। साथै मधेश प्रदेशका जिल्लागत रूपमा सबैभन्दा बढी एकल एकाईका प्रतिष्ठान धनुषा जिल्लामा १७,७६८ रहेका छन् यसका साथै यस अन्तरगत रहेका अन्य तथ्याङ्कीय विवरण निम्नानुसार तालिकामा देखाएको छ।

तालिका ४.२१: मुख्य वा शाखा कार्यालयका आधारमा प्रतिष्ठान सङ्ख्या

प्रतिष्ठानको प्रकार	नेपाल	मधेश प्रदेश	सप्तरी	सिरहा	धनुषा	महोत्तरी	सर्लाही	रौतहट	बारा	पर्सा
जम्मा प्रतिष्ठान सङ्ख्या	९२३,३५६	११७,६७०	१६,२९५	१३,१३७	१७,९६५	१४,०४९	१५,२६०	१२,७९०	१२,४४९	१५,७२५
एकल एकाई	८९८,९९६	११५,६५४	१५,६३१	१२,९९९	१७,७६८	१३,९३४	१५,०८५	१२,५६८	१२,२०२	१५,४६७
मुख्य कार्यालय	१,९२८	६३	३	३	११	१	५	१२	१०	१८
शाखा	२०,२१९	१,७१७	५४६	१३०	१६२	१०२	१५७	१७३	२१९	२२८

प्रतिष्ठानको प्रकार	नेपाल	मधेश प्रदेश	सप्तरी	सिरहा	धनुषा	महोत्तरी	सर्लाही	रौतहट	बारा	पर्सा
उप शाखा	१,७५५	१९१	९६	४	८	१२	१३	२८	१८	१२
उल्लेख नभएको	४५८	४५	१९	१	१६	०	०	९	०	०

स्रोत :- राष्ट्रिय आर्थिक गणना, २०७५

लेखा श्रेस्ता भएका वा नभएका आधारमा प्रतिष्ठान सङ्ख्या

नेपालमा लेखा श्रेस्ता भएका वा नभएका आधारमा कुल प्रतिष्ठान सङ्ख्या ९,००,९२४ रहेको छ जसमा लेखा श्रेस्ता भएका प्रतिष्ठान सङ्ख्या ४,२७,२४१ वटा तथा लेखा श्रेस्ता नभएका प्रतिष्ठान सङ्ख्या ४,७२,३५० र उल्लेख नभएका प्रतिष्ठान सङ्ख्या १,३३३ रहेको छन् । त्यस्तै मधेश प्रदेशमा कुल १,१५,७१७ प्रतिष्ठानमा लेखा श्रेस्ता भएका ४४,०१५, नभएका ७१,४८७ र उल्लेख नभएका २१५ प्रतिष्ठान रहेका छन् । यसैगरी मधेश प्रदेशको बारा जिल्लामा सबैभन्दा बढी लेखा श्रेस्ता भएका प्रतिष्ठान छ भने सबैभन्दा कम महोत्तरी जिल्लामा २,६५३ प्रतिष्ठान रहेका छन् साथै मधेश प्रदेशको धनुषा जिल्लामा सबैभन्दा बढी लेखा श्रेस्ता नभएको प्रतिष्ठान छन् ।

तालिका ४.२२: लेखा श्रेस्ता भएका वा नभएका आधारमा प्रतिष्ठान सङ्ख्या

लेखा श्रेस्ता	विवरण	नेपाल	मधेश प्रदेश	सप्तरी	सिरहा	धनुषा	महोत्तरी	सर्लाही	रौतहट	बारा	पर्सा
कुल प्रतिष्ठान सङ्ख्या *	प्रतिष्ठान सङ्ख्या	९००,९२४	११५,७१७	१५,६३४	१३,००२	१७,७७९	१३,९३५	१५,०९०	१२,५८०	१२,२१२	१५,४८५
लेखा श्रेस्ता भएका		४२७,२४१	४४,०१५	५,२४२	४,६६१	५,६७४	२,६५३	७,३७०	४,८३३	८,५०३	५,०७९
लेखा श्रेस्ता नभएका		४७२,३५०	७१,४८७	१०,३९४	८,३४०	११,९८७	११,२८२	७,७१८	७,७३५	३,७०५	१०,४०६
उल्लेख नभएका		१,३३३	२१५	७८	१	११८	०	२	१२	४	०
जम्मा	प्रतिशत	१००.००	१२.८४	१.७४	१.४४	१.९७	१.५५	१.६७	१.४०	१.३६	१.७२
लेखा श्रेस्ता भएका		४७.४२	४.८९	०.५८	०.५२	०.६३	०.२९	०.८२	०.५४	०.९४	०.५६
लेखा श्रेस्ता नभएका		५२.४३	७.९३	१.१४	०.९३	१.३३	१.२५	०.८६	०.८६	०.४१	१.१६
उल्लेख नभएका		०.१५	०.०२	०.०१	०.००	०.०१	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००

* एकल इकाइ वा मुख्य कार्यालय भएका प्रतिष्ठान मात्र समावेश भएको स्रोत :- राष्ट्रिय आर्थिक गणना, २०७५

प्रति दिन कार्य घण्टा र प्रकृतिका आधारमा प्रतिष्ठान सङ्ख्या

नेपालमा प्रतिदिन कार्य घण्टा प्रकृतिका आधारमा प्रतिष्ठान सङ्ख्या ९,२३,३५६ रहेको छ जसअन्तर्गत लघु प्रकृतिका प्रतिष्ठान ८,८०,५४२ वटा, साना प्रकृतिका ३८,७६९ वटा, मझौला प्रकृतिका २,२५८ वटा, ठुलो २,७८७ वटा प्रतिष्ठान रहेका छन्। यसैगरी यी प्रतिष्ठानहरूमा कार्य घण्टा १० देखि १२ घण्टा रहेको प्रतिष्ठान सङ्ख्या ३,९३,२०७ सबैभन्दा बढी रहेको छ। त्यसैतै मधेश प्रदेशमा कार्य घण्टा प्रकृतिका आधारमा कुल प्रतिष्ठान १,१७,६७० रहेको छ जसमा सबैभन्दा बढी लघु प्रकृतिका प्रतिष्ठान रहेको छ। यस प्रकार प्रतिदिन कार्य घण्टा र प्रकृतिका आधारमा प्रतिष्ठान सङ्ख्या सम्बन्धि विवरण निम्नानुसार तालिकामा देखाएको छ।

तालिका ४.२३: प्रति दिन कार्य घण्टा र प्रकृतिका आधारमा प्रतिष्ठान सङ्ख्या

प्रति दिन कार्य घण्टा	प्रतिष्ठानको प्रकृति*				
	जम्मा	लघु (१ देखि ९ जना)	साना (१० देखि ४९ जना)	मझौला (५० देखि ९९ जना)	ठूला (१०० वा सोभन्दा बढी जना)
प्रतिष्ठान सङ्ख्या					
नेपाल	९२३,३५६	८८०,५४२	३८,७६९	२,२५८	१,७८७
७ घण्टाभन्दा कम	१२०,८५६	१०३,६५६	१६,५६२	४७९	१५९
७ देखि ९ घण्टा	१४९,२५५	१३५,७४७	११,८९३	९१८	६९७
१० देखि १२ घण्टा	३९३,२०७	३८६,२४०	५,९४३	५३१	४९३
१३ घण्टा वा सोभन्दा बढी	२५८,८६९	२५३,८५६	४,२५७	३२७	४२९
उल्लेख नभएको	१,१६९	१,०४३	११४	३	९
मधेश प्रदेश	११७,६७०	११३,९९५	३,२२९	२०५	२४१
७ घण्टाभन्दा कम	१८,१९८	१६,४६०	१,६८९	४०	९
७ देखि ९ घण्टा	१५,८५८	१५,०६७	६८४	४६	६१
१० देखि १२ घण्टा	५१,४५०	५०,८३३	४५५	६८	९४
१३ घण्टा वा सोभन्दा बढी	३१,८५६	३१,३३९	३९२	४९	७६
उल्लेख नभएको	३०८	२९६	९	२	१

* प्रतिष्ठानमा संलग्न व्यक्ति संख्याका आधारमा प्रतिष्ठानको प्रकृति परिभाषित गरिएको स्रोत :- राष्ट्रिय आर्थिक गणना, २०७५

व्यावसायिक स्थानको प्रकार र प्रतिष्ठानको प्रकृतिका आधारमा प्रतिष्ठानको सङ्ख्या

आर्थिक गणना २०७५ को नतिजा अनुसार नेपालमा व्यावसायिक प्रतिष्ठानको प्रकृतिका आधारमा जम्मा प्रतिष्ठान सङ्ख्या ९,२३,३५६ मध्ये लघु प्रकृतिका प्रतिष्ठानमा सबैभन्दा बढी ८,८०,५४२ प्रतिष्ठान रहेका छन् भने सबैभन्दा कम प्रतिष्ठान ठूला प्रकृतिका प्रतिष्ठानमा १,७८७ को सङ्ख्यामा मात्र रहेका छन्। यसैगरी मधेश प्रदेशमा कुल १,१७,६७० प्रतिष्ठानमध्ये सबैभन्दा बढी लघु प्रकृतिका प्रतिष्ठान ११,३९५ रहेका छन् भने सबैभन्दा कम मझौला प्रकृतिका प्रतिष्ठान २०५ को सङ्ख्यामा रहेका छन्।

त्यसैगरी नेपालका साथै मधेश प्रदेशमा पनि व्यावसायिक स्थानको प्रकारको आधारमा कुल प्रतिष्ठानमा सबैभन्दा बढी प्रतिष्ठान गृहव्यवसाय स्थानमा संचालन रहेका छन् जहाँ गृह व्यवसायमा संचालित प्रतिष्ठान नेपालमा ३,८६,३२३ र मधेश प्रदेशमा ४२,८४० रहेको छ। व्यावसायिक स्थानको प्रकार र प्रतिष्ठानको प्रकृतिका आधारमा प्रतिष्ठानको सङ्ख्या सम्बन्धि विस्तृत विवरण निम्नसार तालिकामा देखाइएको छ।

तालिका ४.२४: व्यावसायिक स्थानको प्रकार र प्रतिष्ठानको प्रकृतिका आधारमा प्रतिष्ठानको सङ्ख्या

व्यावसायिक स्थानको प्रकार	प्रतिष्ठानको प्रकृति*				
	जम्मा	लघु (१ देखि ९ जना)	साना (१० देखि ४९ जना)	मझौला (५० देखि ९९ जना)	ठूला (१०० वा सोभन्दा बढी जना)
नेपाल	९२३,३५६	८८०,५४२	३८,७६९	२,२५८	१,७८७
सडक व्यवसाय	३४,१०१	३४,०९४	७	-	-
गृह व्यवसाय	३८६,३२३	३८२,०५५	४,०३८	२२५	५
व्यावसायिक भवन	३२३,६२१	३११,६६७	११,०१७	४५९	४७८
परम्परागत बजार	६७,४४१	६६,७१९	६८५	२९	८
आधुनिक शपिङ मल	२०,८०९	१९,३६०	१,३३२	६५	५२
विशेष ब्लक वा भवन	५८,३४४	३७,३२९	१८,५५९	१,३६२	१,०९४
अन्य	३१,१२९	२७,८९४	२,९९९	१०२	१३४
उल्लेख नभएका	१,५८८	१,४२४	१३२	१६	१६
मधेश प्रदेश	११७,६७०	११३,९९५	३,२२९	२०५	२४१
सडक व्यवसाय	५,६९५	५,६९५			
गृह व्यवसाय	४२,८४०	४२,४६३	३६०	१६	१
व्यावसायिक भवन	३९,६५०	३८,९६३	६०७	२३	५७

व्यावसायिक स्थानको प्रकार	प्रतिष्ठानको प्रकृति*				
	जम्मा	लघु (१ देखि ९ जना)	साना(१० देखि ४९ जना)	मझौला (५० देखि ९९ जना)	ठूला (१०० वा सोभन्दा बढी जना)
परम्परागत बजार	१६,६५९	१६,६२४	३२		३
आधुनिक शपिङ मल	२,६९६	२,५९५	९६	१	४
विशेष ब्लक वा भवन	६,४८५	४,१८७	१,९८८	१५३	१५७
अन्य	३,३३४	३,१७२	१३६	९	१७
उल्लेख नभएका	३११	२९६	१०	३	२

*प्रतिष्ठानमा संलग्न व्यक्ति संख्याका आधारमा प्रतिष्ठानको प्रकृति परिभाषित गरिएकोख स्रोत :- राष्ट्रिय आर्थिक गणना, २०७५

कुल प्रतिष्ठानमा सडक व्यवसायको हिस्सा

राष्ट्रिय आर्थिक गणना २०७५ को नतिजा अनुसार नेपालको कुल व्यवसायमा सडक व्यवसाय मा संलग्न प्रतिष्ठान ३४,१०१ रहेका छन् जुन व्यवसायको अंश ३.७० प्रतिशत रहेका छन्। यस्तै मधेश प्रदेशमा कुल प्रतिष्ठानमा सडक व्यवसायमा संलग्न प्रतिष्ठान ५,६९५ अर्थात कुल व्यवसायको ४.९० प्रतिशत रहेका छन्।

तालिका ४.२५: कुल प्रतिष्ठानमा सडक व्यवसायको हिस्सा

भौगोलिक क्षेत्र	प्रतिष्ठान सङ्ख्या	सडक व्यवसाय	सडक व्यवसायको प्रतिशत
नेपाल	९२१,७६८	३४,१०१	३.७०%
मधेश प्रदेश	११७,३५९	५,६९५	४.९०%

स्रोत :- राष्ट्रिय आर्थिक गणना, २०७५

व्यक्तिको कुल संलग्नतामा सडक व्यवसायको हिस्सा

नेपालमा कुल व्यवसायमा व्यक्तिको संलग्नता ३,२९,१४४ रहेको छ भने त्यसमा सडक व्यवसायमा संलग्न व्यक्ति ४५,३३० रहेको छ जुन कुल व्यवसायको १.४० प्रतिशत ओगेटेको छ। त्यसैगरी मधेश प्रदेशमा कुल व्यवसायमा व्यक्तिको संलग्नता ३,५३,७३७ जनामा सडक व्यवसायमा संलग्न ७,५४३ जना रहेको छ जुन कुल व्यवसायको २.१० प्रतिशत अंश ओगेटेको छ।

तालिका ४.२६: व्यक्तिको कुल संलग्नतामा सडक व्यवसायको हिस्सा

भौगोलिक क्षेत्र	व्यक्तिको संलग्नता	सडक व्यवसाय	सडक व्यवसायको अंश
नेपाल	३,२९९,१४४	४५,३३०	१.४०%
मधेश प्रदेश	३५३,७३७	७,५४३	२.१०%

स्रोत :- राष्ट्रिय आर्थिक गणना, २०७५

पेशा अनुसार रोजगारी र आर्थिक काममा संलग्नताको प्रकार अनुसारको जनसाङ्ख्यिक विवरण

नेपालमा जनगणनाको नतिजाअनुसार नेपालमा गणना भएको १२ महिना अगाडिको समयमा आर्थिक काम गरेका १० वर्ष वा सो भन्दा बढी उमेरका व्यक्तिहरू कुल १ करोड ४९ लाख ८३ हजार ३ सय १० जना रहेका छन् । जसमध्ये सबैभन्दा बढी आफ्नै काम गर्ने ५५.३४ प्रतिशत, अरूको काम गर्ने २८.६५ प्रतिशत, परिवारमा सघाउने मात्र १४.५२ प्रतिशत, रोजगारदाता १.४२ प्रतिशत र उल्लेख नभएको ०.०७ प्रतिशत रहेका छन् । लैङ्गिक रूपमा हेर्ने हो भने आफ्नै काम गर्ने पुरुष ५२.०१ प्रतिशत र महिला ५९.०३ प्रतिशत छन् भने अरूको काम गर्ने पुरुष ३४.७२ प्रतिशत र महिला २१.९२ प्रतिशत छन् । मधेश प्रदेशमा जनगणनाको नतिजाअनुसार गणना भएको १२ महिना अगाडिको समयमा आर्थिक काम गरेका १० वर्ष वा सो भन्दा बढी उमेरका व्यक्तिहरू कुल २५ लाख ५० हजार ४ सय ४६ जना रहेका छन् । जसमध्ये सबैभन्दा बढी आफ्नै काम गर्ने ४८.९९ प्रतिशत, अरूको काम गर्ने ३५.७६ प्रतिशत, परिवारमा सघाउने मात्र १४.२० प्रतिशत, रोजगारदाता १.०५ प्रतिशत र उल्लेख नभएको ०.०२ प्रतिशत रहेका छन् । लैङ्गिक रूपमा हेर्ने हो भने आफ्नै काम गर्ने पुरुष ४९.०० प्रतिशत र महिला ४८.९९ प्रतिशत छन् भने अरूको काम गर्ने पुरुष ३५.७३ प्रतिशत र महिला २९.६९ प्रतिशत छन् ।

मधेश प्रदेशमा आर्थिक काम गरेका जनसङ्ख्यामध्ये पेशागत रूपमा सबैभन्दा बढी कृषि, वन र माछापालन कार्यका दक्ष कामदारहरू करिब ४१ प्रतिशत रहेका छन् । यसपछि क्रमशः सामान्य वा प्राथमिक पेशाका कामदारहरू ३५ प्रतिशत, सेवा तथा वस्तु बिक्री गर्ने कामदारहरू करिब ५ प्रतिशत, शिल्पकला तथा कालिगढ र यससम्बन्धी व्यापार गर्ने कामदारहरू ७ प्रतिशत, व्यवस्थापकहरू करिब ३ प्रतिशत रहेका छन् । मधेश प्रदेशमा आर्थिक रूपमा सक्रिय जनसङ्ख्याको सबैभन्दा बढी आफ्नै काम गर्ने वा स्वरोजगार रहेका ४९ प्रतिशत रहेका छन् भने कर्मचारी वा कामदारको रूपमा काम गर्ने करिब ३६ प्रतिशत छन् । त्यसैगरी पारिवारिक काममा सहयोग गर्ने करिब १४ प्रतिशत रहेका छन् भने रोजगारदाताको रूपमा करिब १ प्रतिशत छन् । यस सम्बन्धि विस्तृत विवरण तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका ४.२७: प्रमुख पेशा र रोजगारीको स्थिति अनुसार (१० वर्ष र सोभन्दा माथिको आर्थिक रूपमा सक्रिय जनसङ्ख्या)

पेशा	जम्मा	रोजगारीको स्थिति				
		कामदार वा कर्मचारी	रोजगारदाता	आफ्नै काम गर्ने	योगदान गर्ने परिवारको सदस्य	उल्लेख नभएको
मधेश						
जम्मा	२५५०४४६	९१११६८	२६८४२	१२४९५७३	३६२२५५	६०८
सशस्त्रबल	६८८४	६८८४	०	०	०	०
व्यवस्थापक	७४५०८	२२७२७	१०४४६	४१२४४	०	९१
पेशाविद्हरू	७५८२७	६६६७७	२६३२	६१३७	३४६	३५
प्राविधिकतथा सहायक पेशाविद्हरू	३०८९५	२५८८७	९६९	३७९८	२२९	१२

पेशा	जम्मा	रोजगारीको स्थिति				
		कामदार वा कर्मचारी	रोजगारदाता	आफ्नै काम गर्ने	योगदान गर्ने परिवारको सदस्य	उल्लेख नभएको
कार्यालयसहायकहरू	१८९५०	१६००७	६२७	२०७०	२३८	८
सेवातथा वस्तु बिक्री गर्ने कामदारहरू	१२७१३७	४१९३३	३२८७	६५८५३	१६०२०	४४
कृषिवन र माछापालन कार्यमा दक्ष कामदारहरू	१०४८८४५	५१११८	३०१९	९११०१०	८३५९०	१०८
शिल्पकलातथा कारिगरी	१७९३१०	१२९८६२	३२४१	४४५८९	१५३८	८०
कारखानातथा यन्त्र प्रचालक र जडान गर्ने कामदारहरू	७००९७	५६९०९	१०९५	११७५१	३२२	२०
सामान्यवा प्राथमिक पेशाका कामदारहरू	९१६००६	४९१६२२	१५०३	१६२८४६	२५९९१०	१२५
पेशा उल्लेख नभएको	१९८७	१५४२	२३	२७५	६२	८५
ससरी जम्मा	३२३७६६	१०८४६८	२८८०	१६६९१०	४५४६०	४८
सिरहा जम्मा	३२५६६२	९७६९५	३१८४	१८१०७६	४३६०२	१०५
धनुषा जम्मा	३६३९२६	११७५८२	४४१२	१८३४३१	५८४२५	७६
महोत्तरी जम्मा	२६५०१६	९५२१०	२६१६	१२३०९८	४४०२४	६८
सर्लाही जम्मा	३३९५८२	१२७०४२	३०१६	१५६४२५	५३०४२	५७
रौतहट जम्मा	३४०८१८	१२१९०९	३५६०	१७२७३३	४२५४६	७०
बारा जम्मा	३१९८४२	१२४४०२	३२९८	१५२४९३	३९५७१	७८
पर्सा जम्मा	२७८३४	११८८६०	३८७६	११३४०७	३५५८५	१०६

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८

आर्थिक कामको संस्थागत क्षेत्र अनुसारको विवरण

राष्ट्रिय जनगणना २०७८ अनुसार गणना भएको १२ महिना अगाडिको समयमा आर्थिक काम गरेका १० वर्ष वा सोभन्दा बढी उमेरका व्यक्तिहरूको आर्थिक कामको संस्थागत क्षेत्र अनुसार नेपालमा सबैभन्दा बढी घरायसी क्षेत्रमा काम गर्ने करिब ६२ प्रतिशत, गैरवित्तीय संस्थामा काम गर्ने करिब ३३ प्रतिशत, सरकारी क्षेत्रमा कार्यरत करिब ४ प्रतिशत, वित्तीय संस्थामा कार्यरत करिब १ प्रतिशत, नाफा नकमाउने संस्थामा ०.४ प्रतिशत रहेका छन् ।

मधेश प्रदेशमा जनगणना नतिजाअनुसार गणना भएको १२ महिना अगाडिको समयमा आर्थिक काम गरेका १० वर्ष वा सोभन्दा बढी उमेरका व्यक्तिहरूको आर्थिक कामको संस्थागत क्षेत्र अनुसार सबैभन्दा बढी घरायसी क्षेत्रमा

काम गर्ने ५९ प्रतिशत, गैरवित्तीय संस्था ३७ प्रतिशत, सरकारी करिब ३ प्रतिशत, वित्तीय संस्था ०.६ प्रतिशत, नाफा नकमाउने संस्था ०.३ प्रतिशत रहेका छन् । यस सम्बन्धि विस्तृत विवरण तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका ४.२८ : आर्थिक रूपले सक्रिय जनसङ्ख्याको मुख्य कामको संस्थागत क्षेत्र अनुसारको विवरण (१० वर्ष वा सो भन्दा बढी उमेर समुह)

आर्थिक कामको क्षेत्र	जम्मा	प्रतिशत	आर्थिक कामको संलग्नताको प्रकार					
			सरकारी	वित्तिय	गैरवित्तिय	गैर नाफामूलक	घरायसी क्षेत्र	उल्लेख नभएको
मधेश								
जम्मा	२५५०४४६	१००	६७२९१	१५५३८	९४६७५४	७१३९	१५१३००९	७१५
कृषि	१३७८९३०	५४.०७	२५६७	०	१७३९०४	११४०	१२०११२६	१९३
खानी	३०४६	०.१२	०	०	१९४१	५५	१०४३	७
निर्माण	११६३७१	४.५६	०	०	७५११९	८६५	४०३३६	५१
बिजुली	६४८५	०.२५	०	०	५६११	५५	८१३	६
पानी	४६२१	०.१८	०	०	३२८७	६५	१२६३	६
निर्माण	२७९४७१	१०.९६	०	०	१८४११७	१३३१	९३९४६	७७
थोकव्यापार	३९४०८९	१५.४५	०	०	३३२२५२	५१३	६१२५०	७४
यातायात	४७८७७	१.८८	०	०	३६३२९	४३२	११०७३	४३
आवास	१७०४५	०.६७	०	०	११२२७	१५३	५६०१	६४
जानकारी	३५४६	०.१४	०	०	३२३८	३५	२७१	२
वित्त	१५५१७	०.६१	०	१५५१७	०	०	०	०
घरजग्गाव्यापार	२१४५	०.०८	०	०	१८१२	१७	३१५	१
पेशाविद्हरू	९७६६	०.३८	०	०	९१४६	६२	५३८	२०
व्यवस्थापक	२९५३	०.१२	०	०	२७०३	४२	२०७	१
सार्वजनिकप्रशासन	३०७५३	१.२१	३०७५३	०	०	०	०	०
शिक्षा	५२४३९	२.०६	२५५००	०	२५५८९	२६४	१०६९	१७
मानवस्वास्थ्य	२३०६४	०.९०	७५८६	०	१४३७८	२६९	८२४	७
कला	४७३०	०.१९	१७९	०	२९६५	७०	१५१२	४

आर्थिक कामको क्षेत्र	जम्मा	प्रतिशत	आर्थिक कामको संलग्नताको प्रकार					
			सरकारी	वित्तिय	गैरवित्तिय	गैर नाफामूलक	घरायसी क्षेत्र	उल्लेख नभएको
अन्यसेवा	१३१८६८	५.१७	५२२	०	६०५४३	१३४४	६९४२८	३१
घरायसीक्रियाकलाप	२३८६७	०.९४	१२०	०	२०२६	७७	२१६३०	१४
बाह्यसंघसंस्था	११०७	०.०४	२७	०	२६१	३३९	४७७	३
उल्लेख नभएको	७५६	०.०३	३७	२१	३०६	११	२८७	९४
ससरी जम्मा	३२३७६६	१००	१०६१८	१६९३	९६९१२	७३३	२१३७४९	६१
सिरहा जम्मा	३२५६६२	१००	७००२	१७०९	९५८९६	७३८	२२०१९३	१२४
धनुषा जम्मा	३६३९२६	१००	१००७६	२५०१	१२६९०५	११००	२२३२४७	९७
महोत्तरी जम्मा	२६५०१६	१००	६२५७	१५९०	१०७२४०	७१०	१४९१५०	६९
सर्लाही जम्मा	३३९५८२	१००	८८४३	२००५	१२९८०३	८६५	१९७९७८	८८
रौतहट जम्मा	३४०८१८	१००	७४०८	१४९६	१२०३९४	७८३	२१०६६६	७१
बारा जम्मा	३१९८४२	१००	८२५०	२१२८	१३७२८७	११५७	१७०९३२	८८
पर्सा जम्मा	२७१८३४	१००	८८३७	२४१६	१३२३१७	१०५३	१२७०९४	११७

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८

आर्थिक काममा संलग्नताको प्रकार अनुसारको विवरण

नेपालमा राष्ट्रिय जनगणना २०७८ को नतिजा अनुसार गणना भएको १२ महिना अगाडिको समयमा आर्थिक काम गरेका १० वर्ष वा सो भन्दा बढी उमेरका व्यक्तिहरू कुल १ करोड ४९ लाख ८३ हजार ३ सय १० जना रहेका छन् । जसमध्ये सबैभन्दा बढी आफ्नै काम गर्ने ५५.३४ प्रतिशत, अरूको काम गर्ने २८.६५ प्रतिशत, परिवारमा सघाउने मात्र १४.५२ प्रतिशत, रोजगारदाता १.४२ प्रतिशत र उल्लेख नभएको ०.०७ प्रतिशत रहेका छन् । मधेश प्रदेशमा लैङ्गिक रूपमा हेर्ने हो भने आफ्नै काम गर्ने पुरुष ५२.०१ प्रतिशत र महिला ५९.०३ प्रतिशत छन् भने अरूको काम गर्ने पुरुष ३४.७२ प्रतिशत र महिला २१.९२ प्रतिशत छन् । मधेश प्रदेशमा जनगणनाको नतिजाअनुसार गणना भएको १२ महिना अगाडिको समयमा आर्थिक काम गरेका १० वर्ष वा सो भन्दा बढी उमेरका व्यक्तिहरू कुल २५ लाख ५० हजार ४ सय ४६ जना रहेका छन् । जसमध्ये सबैभन्दा बढी आफ्नै काम गर्ने ४८.९९ प्रतिशत, अरूको काम गर्ने ३५.७६ प्रतिशत, परिवारमा सघाउने मात्र १४.२० प्रतिशत, रोजगारदाता १.०५ प्रतिशत र उल्लेख नभएको ०.०२ प्रतिशत रहेका छन् । मधेश प्रदेशमा लैङ्गिक रूपमा हेर्ने हो भने आफ्नै काम गर्ने पुरुष ४९.०० प्रतिशत र महिला ४८.९९ प्रतिशत छन् भने अरूको काम गर्ने पुरुष ३५.७३ प्रतिशत र महिला २९.६९ प्रतिशत छन् । यस सम्बन्धि विस्तृत विवरण तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका ४.२९: रोजगारको अवस्था अनुसार आर्थिक रूपले सक्रिय जनसङ्ख्या (१० वर्ष वा सोभन्दा बढी उमेर)

जिल्ला	लिंग	जम्मा	आर्थिक काममा संलग्नताको प्रकार				
			अरुको काम गर्ने	रोजगारगाता	आफ्नै काम गर्ने	परिवारमा सघाउने मात्र	उल्लेख नभएको
नेपाल	जम्मा	१४९,८३३१०	४२९,२५७१	२१२३७०	८२९,२०४५	२१७५३८०	१०९४४
	पुरुष	७८७६३२२	२७३४७८१	१६०२९२	४०९६५९२	८७८७१६	५९४१
	महिला	७१०६९८८	१५५७७९०	५२०७८	४१९५४५३	१२९६६६४	५००३
मधेश	जम्मा	२५५०४४६	९१११६८	२६८४२	१२४९५७३	३६२२५५	६०८
	पुरुष	१५०२७५८	६०००६९	२२२०९	७३६२९५	१४३७६८	४१७
	महिला	१०४७६८८	३११०९९	४६३३	५१३२७८	२१८४८७	१९१
सप्तरी	जम्मा	३२३७६६	१०८४६८	२८८०	१६६९१०	४५४६०	४८
	पुरुष	१७८३५०	६९६१८	२३०७	८८०१३	१८३८४	२८
	महिला	१४५४१६	३८८५०	५७३	७८८९७	२७०७६	२०
सिरहा	जम्मा	३२५६६२	९७६९५	३१८४	१८१०७६	४३६०२	१०५
	पुरुष	१७११०१	५६९३४	२४६१	९४३०२	१७३४६	५८
	महिला	१५४५६१	४०७६१	७२३	८६७७४	२६२५६	४७
धनुषा	जम्मा	३६३९२६	११७५८२	४४१२	१८३४३१	५८४२५	७६
	पुरुष	२०२४८६	७३२८४	३६२१	१०१२३६	२४२९४	५१
	महिला	१६१४४०	४४२९८	७९१	८२१९५	३४१३१	२५
महोत्तरी	जम्मा	२६५०१६	९५२१०	२६१६	१२३०९८	४४०२४	६८
	पुरुष	१५८५९५	६०५६०	२१७८	७८१७६	१७६२७	५४
	महिला	१०६४२१	३४६५०	४३८	४४९२२	२६३९७	१४
सर्लाही	जम्मा	३३९५८२	१२७०४२	३०१६	१५६४२५	५३०४२	५७
	पुरुष	२१०६४६	८४६१७	२५५०	१०२३४४	२१०९७	३८
	महिला	१२८९३६	४२४२५	४६६	५४०८१	३१९४५	१९

जिल्ला	लिंग	जम्मा	आर्थिक काममा संलग्नताको प्रकार				
			अरुको काम गर्ने	रोजगारगता	आफ्नै काम गर्ने	परिवारमा सघाउने मात्र	उल्लेख नभएको
रौतहट	जम्मा	३४०८१८	१२१९०९	३५६०	१७२७३३	४२५४६	७०
	पुरुष	२०३३३८	८१२५७	२९६२	१०३०५४	१६०१६	४९
	महिला	१३७४८०	४०६५२	५९८	६९६७९	२६५३०	२१
वारा	जम्मा	३१९८४२	१२४४०२	३२९८	१५२४९३	३९५७१	७८
	पुरुष	२००३९९	८६९९१	२७०१	९५४०९	१५२३९	५९
	महिला	११९४४३	३७४११	५९७	५७०८४	२४३३२	१९
पर्सा	जम्मा	२७१८३४	११८८६०	३८७६	११३४०७	३५५८५	१०६
	पुरुष	१७७८४३	८६८०८	३४२९	७३७६१	१३७६५	८०
	महिला	९३९९१	३२०५२	४४७	३९६४६	२१८२०	२६

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८

आर्थिक काममा संलग्नताको प्रकार अनुसारको विवरण

नेपालमा राष्ट्रिय जनगणना २०७८ को नतिजा अनुसार गणना भएको १२ महिना अगाडिको समयमा आर्थिक काम गरेका १० वर्ष वा सो भन्दा बढी उमेरका व्यक्तिहरू कुल १ करोड ४९ लाख ८३ हजार ३ सय १० जना रहेका छन् । जसमध्ये सबैभन्दा बढी आफ्नै काम गर्ने ५५.३४ प्रतिशत, अरुको काम गर्ने २८.६५ प्रतिशत, परिवारमा सघाउने मात्र १४.५२ प्रतिशत, रोजगारदाता १.४२ प्रतिशत र उल्लेख नभएको ०.०७ प्रतिशत रहेका छन् । मधेश प्रदेशमा लैङ्गिक रूपमा हेर्ने हो भने आफ्नै काम गर्ने पुरुष ५२.०१ प्रतिशत र महिला ५९.०३ प्रतिशत छन् भने अरुको काम गर्ने पुरुष ३४.७२ प्रतिशत र महिला २१.९२ प्रतिशत छन् । मधेश प्रदेशमा जनगणनाको नतिजा अनुसार गणना भएको १२ महिना अगाडिको समयमा आर्थिक काम गरेका १० वर्ष वा सो भन्दा बढी उमेरका व्यक्तिहरू कुल २५ लाख ५० हजार ४ सय ४६ जना रहेका छन् । जसमध्ये सबैभन्दा बढी आफ्नै काम गर्ने ४८.९९ प्रतिशत, अरुको काम गर्ने ३५.७६ प्रतिशत, परिवारमा सघाउने मात्र १४.२० प्रतिशत, रोजगारदाता १.०५ प्रतिशत र उल्लेख नभएको ०.०२ प्रतिशत रहेका छन् । मधेश प्रदेशमा लैङ्गिक रूपमा हेर्ने हो भने आफ्नै काम गर्ने पुरुष ४९.०० प्रतिशत र महिला ४८.९९ प्रतिशत छन् भने अरुको काम गर्ने पुरुष ३५.७३ प्रतिशत र महिला २९.६९ प्रतिशत छन् । यस सम्बन्धि विस्तृत विवरण तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका ४.३०: रोजगारको अवस्था अनुसार आर्थिक रूपले सक्रिय जनसङ्ख्या (१० वर्ष वा सोभन्दा बढी उमेर)

जिल्ला	लिंग	जम्मा	आर्थिक काममा संलग्नताको प्रकार				
			अरुको काम गर्ने	रोजगारगाता	आफ्नै काम गर्ने	परिवारमा सघाउने मात्र	उल्लेख नभएको
नेपाल	जम्मा	१४९,८३३१०	४२९,२५७	२१२३७०	८२९,२०४५	२१७५३८०	१०९,४४
	पुरुष	७८७६३२२	२७३४७८१	१६०२९२	४०९६५९२	८७८७१६	५९४१
	महिला	७१०६९८८	१५५७७९०	५२०७८	४१९५४५३	१२९६६६४	५००३
मधेश	जम्मा	२५५०४४६	९१११६८	२६८४२	१२४९५७३	३६२२५५	६०८
	पुरुष	१५०२७५८	६०००६९	२२२०९	७३६२९५	१४३७६८	४१७
	महिला	१०४७६८८	३११०९९	४६३३	५१३२७८	२१८४८७	१९१
सप्तरी	जम्मा	३२३७६६	१०८४६८	२८८०	१६६९१०	४५४६०	४८
	पुरुष	१७८३५०	६९६१८	२३०७	८८०१३	१८३८४	२८
	महिला	१४५४१६	३८८५०	५७३	७८८९७	२७०७६	२०
सिरहा	जम्मा	३२५६६२	९७६९५	३१८४	१८१०७६	४३६०२	१०५
	पुरुष	१७११०१	५६९३४	२४६१	९४३०२	१७३४६	५८
	महिला	१५४५६१	४०७६१	७२३	८६७७४	२६२५६	४७
धनुषा	जम्मा	३६३९२६	११७५८२	४४१२	१८३४३१	५८४२५	७६
	पुरुष	२०२४८६	७३२८४	३६२१	१०१२३६	२४२९४	५१
	महिला	१६१४४०	४४२९८	७९१	८२१९५	३४१३१	२५
महोत्तरी	जम्मा	२६५०१६	९५२१०	२६१६	१२३०९८	४४०२४	६८
	पुरुष	१५८५९५	६०५६०	२१७८	७८१७६	१७६२७	५४
	महिला	१०६४२१	३४६५०	४३८	४४९२२	२६३९७	१४
सर्लाही	जम्मा	३३९५८२	१२७०४२	३०१६	१५६४२५	५३०४२	५७
	पुरुष	२१०६४६	८४६१७	२५५०	१०२३४४	२१०९७	३८
	महिला	१२८९३६	४२४२५	४६६	५४०८१	३१९४५	१९

जिल्ला	लिंग	जम्मा	आर्थिक काममा संलग्नताको प्रकार				
			अरुको काम गर्ने	रोजगारगाता	आफ्नै काम गर्ने	परिवारमा सघाउने मात्र	उल्लेख नभएको
रौतहट	जम्मा	३४०८१८	१२१९०९	३५६०	१७२७३३	४२५४६	७०
	पुरुष	२०३३३८	८१२५७	२९६२	१०३०५४	१६०१६	४९
	महिला	१३७४८०	४०६५२	५९८	६९६७९	२६५३०	२१
वारा	जम्मा	३१९८४२	१२४४०२	३२९८	१५२४९३	३९५७१	७८
	पुरुष	२००३९९	८६९९१	२७०१	९५४०९	१५२३९	५९
	महिला	११९४४३	३७४११	५९७	५७०८४	२४३३२	१९
पर्सा	जम्मा	२७१८३४	११८८६०	३८७६	११३४०७	३५५८५	१०६
	पुरुष	१७७८४३	८६८०८	३४२९	७३७६१	१३७६५	८०
	महिला	९३९९१	३२०५२	४४७	३९६४६	२१८२०	२६

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८

आर्थिक रूपले सक्रिय जनसङ्ख्या:

सन्दर्भ अवधिमा जुनसुकै आर्थिक काम जतिसुकै अवधिको लागि गरेका वा कुनै पनि आर्थिक कामको खोजी गरेका १० वर्ष वा सोभन्दा माथिका व्यक्तिहरू आर्थिक रूपले सक्रिय जनसङ्ख्या अन्तर्गत पर्दछन् । यसैगरी सन्दर्भ अवधिमा कुनै पनि आर्थिक काम नगरेका र आर्थिक काम नखोजेका व्यक्तिहरू आर्थिक रूपले निष्क्रिय जनसङ्ख्या अन्तर्गत पर्दछन् । यस मापदण्ड अनुसार नेपालमा राष्ट्रिय जनगणना २०७८ अनुसार १० वर्ष वा सोभन्दा माथिका २,३९,५८,८६८ जना व्यक्तिहरूमध्ये १,५६,८९,७७७ जना (६५.४९ प्रतिशत) आर्थिक रूपले सक्रिय र ८२,११,०१२ जना (३४.२७ प्रतिशत) आर्थिक रूपले निष्क्रिय देखिन्छन् । मधेश प्रदेशमा १० वर्ष वा सोभन्दा माथिका ४७,७०,०१३ जना व्यक्तिहरूमध्ये २७,३०४४७ जना आर्थिक रूपले सक्रिय र २०,३४८७६ जना आर्थिक रूपले निष्क्रिय देखिन्छन् ।

अक्सर आर्थिक रूपले सक्रिय जनसङ्ख्या:

सन्दर्भ अवधिमा कुनै पनि आर्थिक काम गरेको वा आर्थिक काम खोजेको समयको जोड ६ महिना वा सोभन्दा बढी भएका व्यक्तिहरूलाई अक्सर आर्थिक रूपले सक्रिय जनसङ्ख्या मानिएको छ । त्यसैगरी आर्थिक काम गरेको र आर्थिक काम खोजेको महिनाको जोड ६ महिना भन्दा कम भएमा त्यस्ता व्यक्तिलाई अक्सर आर्थिक रूपले निष्क्रिय जनसङ्ख्या मानिन्छ । राष्ट्रिय जनगणना २०७८ अनुसार नेपालमा १० वर्ष वा सोभन्दा बढी उमेरका १,५६,८९,७७७ जना आर्थिक रूपले सक्रिय व्यक्तिहरूमध्ये १,१०,३८,१०५ जना (७०.३५ प्रतिशत) अक्सर

आर्थिक रूपले सक्रिय र ४६,५१,६७२ जना (२९.६५ प्रतिशत) अक्सर आर्थिक रूपले निष्क्रिय रहेका छन् । मधेश प्रदेशमा १० वर्ष वा सोभन्दा बढी उमेरका २७,३०,४४७ जना मध्ये

१८,०३,८३८ जना अक्सर आर्थिक रूपले सक्रिय र ९,२६,६०९ जना अक्सर आर्थिक रूपले निष्क्रिय रहेका छन् ।

अक्सर रोजगार जनसङ्ख्या:

विगत १२ महिनामा ६ महिना वा सोभन्दा बढी समयदेखि आर्थिक काम गरेका वा आर्थिक काम खोजेका अक्सर आर्थिक रूपले सक्रिय जनसङ्ख्यालाई अक्सर रोजगार र अक्सर बेरोजगार गरी दुई समूहमा विभाजन गर्न सकिन्छ । सन्दर्भ अवधिमा काम गरेको समय काम नगरेको समयभन्दा बढी भएमा अक्सर रोजगार र काम गरेको समय काम नगरेको भन्दा कम भएमा अक्सर बेरोजगार मानिन्छ । राष्ट्रिय जनगणना २०७८ अनुसार नेपालमा १० वर्ष वा सोभन्दा बढी उमेरका १,१०,३८,१०५ जना अक्सर आर्थिक रूपले सक्रिय व्यक्तिहरूमध्ये १,०२,७०,४४७ जना (९३.० प्रतिशत) अक्सर रोजगार र ७,६७,६५८ जना (७.० प्रतिशत) अक्सर बेरोजगार रहेका छन् । मधेशमा १० वर्ष वा सोभन्दा बढी उमेरका १८,०३,८३८ जना अक्सर आर्थिक रूपले सक्रिय व्यक्तिहरूमध्ये १६,५४,४२७ जना आर्थिक रूपले अक्सर रोजगार र १,४९,४११ जना अक्सर बेरोजगार रहेका छन् । यस सम्बन्धि विस्तृत विवरण तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका ४.३१: जिल्ला अनुसार आर्थिक रूपले सक्रिय, अक्सर सक्रिय, रोजगार, बेरोजगार , अक्सर रुपमा निष्क्रिय जनसङ्ख्या विवरण

जिल्ला	दश वर्ष वा सो भन्दा माथिको जनसङ्ख्या		आर्थिक क्रियाकलापमा संलग्नता									
			अक्सर रूपले सक्रिय						आर्थिक रूपले निष्क्रिय		आर्थिक क्रियाकलाप नखुलेको	
			अक्सर सक्रिय				अक्सर निष्क्रिय					
			अक्सर रोजगार		अक्सर बेरोजगार							
	पुरुष	महिला	पुरुष	महिला	पुरुष	महिला	पुरुष	महिला	पुरुष	महिला	पुरुष	महिला
नेपाल	११५१९६२१	१२४३९२४७	६०४३०८७	४२२७३६०	४००९२८	३६६७३०	१७५२४९३	२८९९१७९	३२९७३२८	४९१३६८४	२५७८५	३२२९४
मधेश	२३५५१०८	२४१४९०५	११६४६३१	४८९७९६	७९३६९	७००४२	३३८५२२	५८८०८७	७७०१५५	१२६४७२१	२४३१	२२५९
सप्तरी	२७७०७१	२८९७४३	१३०६४७	७३१४८	१०८३२	८०२६	४६४४१	७४७६५	८८८५९	१३३५४३	२९२	२६१
सिरहा	२७३९९७	३००६९४	१२९३२९	८७२९६	९७३०	८७६१	४२३२६	७०२७६	९२०६०	१३३६९५	५५२	६६६
धनुषा	३२२८९०	३४९२१४	१४८५४७	७४४०१	१०२७८	८७१६	५४०७६	९०४५९	१०९७२४	१७५४००	२६५	२३८
महोत्तरी	२६६१९६	२८२३५८	११८४७०	३९५३४	१०४८४	८६१८	४०८६५	७१९२६	९५९७३	१६१९३४	४०४	३४६
सर्लाही	३३८४३६	३३९१३३	१६०००७	५०४७८	१२०९१	१०७३७	५०२३८	८२४७६	११५७५०	१९५१८०	३५०	२६२

जिल्ला	दश वर्ष वा सो भन्दा माथिको जनसङ्ख्या		आर्थिक क्रियाकलापमा संलग्नता									
			अक्सर रूपले सक्रिय						आर्थिक रूपले निस्किय		आर्थिक क्रियाकलाप नखुलेको	
			अक्सर सक्रिय				अक्सर निस्किय					
			अक्सर रोजगार		अक्सर बेरोजगार							
	पुरुष	महिला	पुरुष	महिला	पुरुष	महिला	पुरुष	महिला	पुरुष	महिला	पुरुष	महिला
रौतहट	३०५२६२	३०६८०२	१६५००६	६९८८३	९८७९	९८७७	३७९३८	७०४४५	९२१८३	१५६३८२	२५६	२१५
बारा	३०३९३९	२९५०७२	१६३८०४	५६३३२	८९७१	८७७६	३७३८४	६९१९३	९३५८४	१६०६२९	१९६	१४२
पर्सा	२६७३१७	२५१८८९	१४८८२१	३८७२४	७१०४	६५३१	२९२५४	५८५४७	८२०२२	१४७९५८	११६	१२९

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८

आर्थिक काम गरेको अवधि

नेपालमा राष्ट्रिय जनगणना २०७८ अनुसार १० वर्ष वा सोभन्दा माथिका २,३९,५८,८६८ जना व्यक्तिहरूमध्ये १,४९,८३,३१० जनाले गणना भएको १२ महिना अगाडिको समयमा कम्तीमा १ महिना कुनै न कुनै आर्थिक काम गरेको देखिन्छ जसमध्ये करिब ४१ प्रतिशतले ६ महिना वा सोभन्दा बढी समय काम गरेको, २१.५ प्रतिशतले ६ महिनाभन्दा कम समय काम गरेको र ३७.५ प्रतिशतले कुनै पनि काम नगरेको देखिन्छ । मधेश प्रदेशमा १० वर्ष वा सोभन्दा माथिका ४७,७०,०१३ जना व्यक्तिहरूमध्ये २५,५०,४४६ जनाले गणना भएको १२ महिना अगाडिको समयमा कम्तीमा १ महिना कुनै न कुनै आर्थिक काम गरेको देखिन्छ जसमध्ये ३३.३ प्रतिशतले ६ महिना वा सोभन्दा बढी समय काम गरेको, २०.२ प्रतिशतले ६ महिनाभन्दा कम समय काम गरेको र ४६.५ प्रतिशतले कुनै पनि काम नगरेको देखिन्छ। यस सम्बन्धि विस्तृत विवरण तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका ४.३२: आर्थिक काम गरेको अवधिको आधारमा जनसङ्ख्याको विवरण (१० वर्ष वा सो भन्दा बढी)

जिल्ला	लिङ्ग	जम्मा	६ महिना वा सो भन्दा बढी काम गरेको	३ देखि ५ महिना काम गरेको	३ महिना भन्दा कम काम गरेको	कुनै पनि आर्थिक काम नगरेको
नेपाल	जम्मा	२३९५८८६८	९८२०७३२	२७३२९५१	२४३०४२७	८९७५५५८
	पुरुष	११५१९६२९	५८३७५७०	१०८४३९६	९५४४३६	३६४३२९९
	महिला	१२४३९२४७	३९८३१६२	१६४७८३५	१४७५९९१	५३३२२५९
मधेश	जम्मा	४७७००१३	१५८८७९५	५०८८८४	४५२७६७	२२९९५६७
	पुरुष	२३५५१०८	११३१७२५	२०३८३१	१६७२०२	८५२३५०
	महिला	२४१४९०५	४५७०७०	३०५०५३	२८५५६५	१४६७२१७

जिल्ला	लिङ्ग	जम्मा	६ महिना वा सो भन्दा बढी काम गरेको	३ देखि ५ महिना काम गरेको	३ महिना भन्दा कम काम गरेको	कुनै पनि आर्थिक काम नगरेको
सप्तरी	जम्मा	५६६८१४	१९४०३०	७३९९८	५५७३८	२४३०४८
	पुरुष	२७७०७१	१२५९८३	२९८१०	२२५५७	९८७२१
	महिला	२८९७४३	६८०४७	४४१८८	३३१८१	१४४३२७
सिरहा	जम्मा	५७४६९१	२०६८०५	६२९४८	५५९०९	२४९०२९
	पुरुष	२७३९९७	१२४५७२	२५०७५	२१४५४	१०२८९६
	महिला	३००६९४	८२२३३	३७८७३	३४४५५	१४६१३३
धनुषा	जम्मा	६७२१०४	२१३३१२	७८७२२	७१८९२	३०८१७८
	पुरुष	३२२८९०	१४४२७२	३०७००	२७५१४	१२०४०४
	महिला	३४९२१४	६९०४०	४८०२२	४४३७८	१८७७७४
महोत्तरी	जम्मा	५४८५५४	१५०५४९	५९८६८	५४५९९	२८३५३८
	पुरुष	२६६१९६	११४४९५	२४३२१	१९७७९	१०७६०१
	महिला	२८२३५८	३६०५४	३५५४७	३४८२०	१७५९३७
सर्लाही	जम्मा	६७७५६९	२०३५०२	७१४३२	६४६४८	३३७९८७
	पुरुष	३३८४३६	१५५५६४	३०७६०	२४३२२	१२७७९०
	महिला	३३९१३३	४७९३८	४०६७२	४०३२६	२१०१९७
रौतहट	जम्मा	६१२०६४	२२६२५६	६१५९८	५२९६४	२७१२४६
	पुरुष	३०५२६२	१६०८४४	२४३७३	१८१२१	१०१९२४
	महिला	३०६८०२	६५४१२	३७२२५	३४८४३	१६९३२२
वारा	जम्मा	५९९०११	२१३०७७	५५३१४	५१४५१	२७९१६९
	पुरुष	३०३९३९	१६०२६४	२१८१७	१८३१८	१०३५४०
	महिला	२९५०७२	५२८१३	३३४९७	३३१३३	१७५६२९

जिल्ला	लिंग	जम्मा	६ महिना वा सो भन्दा बढी काम गरेको	३ देखि ५ महिना काम गरेको	३ महिना भन्दा कम काम गरेको	कुनै पनि आर्थिक काम नगरेको
पर्सा	जम्मा	५१९२०६	१८१२६४	४५००४	४५५६६	२४७३७२
	पुरुष	२६७३१७	१४५७३१	१६९७५	१५१३७	८९४७४
	महिला	२५१८८९	३५५३३	२८०२९	३०४२९	१५७८९८

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८

जनगणना अधिको १२ महिनामा कुनै पनि आर्थिक काम नगरेकाको मुख्य कारणहरु (१० वर्ष वा सोभन्दा माथिका जनसङ्ख्या)

नेपालमा जनगणना २०७८ अनुसार नेपालमा गणना भएको १२ महिना अगाडिको समयमा आर्थिक काम गरेका १० वर्ष वा सो भन्दा बढी उमेरका व्यक्तिहरूमध्ये आर्थिक रूपमा निष्क्रिय रहेका कुल जनसङ्ख्या ८९,७५,५५८ रहेका छन् । ती आर्थिक रूपमा निष्क्रिय रहेका जनसङ्ख्याले आर्थिक काम नगर्नुको मुख्य कारण विद्यार्थी भएकाले रहेको देखिन्छ । आर्थिक काम नगर्नुका कारणमा ४७ प्रतिशतले विद्यार्थी, २२ प्रतिशतले घरधन्धा, ११ प्रतिशत वृद्धावस्था र ७.५ प्रतिशत पारिवारिक हेरचाह जनाएका छन् । पुरुष करिब ६० प्रतिशत विद्यार्थीका कारण रहेको जनाएका छन् भने महिला ३८ प्रतिशत विद्यार्थी र ३२ प्रतिशत घरधन्धाका कारण आर्थिक रूपमा निष्क्रिय रहनु परेको जनाएको छ ।

मधेश प्रदेशमा गणना भएको १२ महिना अगाडिको समयमा आर्थिक काम गरेका १० वर्ष वा सो भन्दा बढी उमेरका व्यक्तिहरूमध्ये आर्थिक रूपमा निष्क्रिय रहेका कुल जनसङ्ख्या २२,१९,५६७ रहेका छन् । ती आर्थिक रूपमा निष्क्रिय रहेका जनसङ्ख्याले आर्थिक काम नगर्नुको कारण ४२ प्रतिशत विद्यार्थी, करिब ३० प्रतिशतले घरधन्धा, ८.४ प्रतिशत वृद्धावस्था र ९.६ प्रतिशत पारिवारिक हेरचाह जनाएका छन् । त्यस्तै पुरुष करिब ५८ प्रतिशत विद्यार्थी र १० प्रतिशत घरधन्धाका कारण रहेको जनाएका छन् भने महिला ३०. प्रतिशत विद्यार्थी र करिब ४२ प्रतिशत घरधन्धा र करिब १२ प्रतिशत पारिवारिक हेरचाहका कारण आर्थिक रूपमा निष्क्रिय रहनु परेको जनाएको छ । यस सम्बन्धि विस्तृत विवरण तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका ४.३३: आर्थिक काम नगर्नुको कारण अनुसार जनसङ्ख्याको विवरण (१० वर्ष वा सो भन्दा माथि)

क्षेत्र	लिंग	जम्मा	आर्थिक काम नगर्नुको कारण								उल्लेख नभएको
			विद्यार्थी	घरधन्दा	पारिवारिक हेरविचार	वृद्ध अवस्था	अशक्त/ विरामी	पेन्शन/ आयस्ता	सामाजिक कार्य/ स्वयं सेवक	अन्य	
नेपाल	जम्मा	८९७५५५८	४२०६३१६	१९६७४८६	६७३२६७	९८५७२१	२२८३५६	१९४१४९	२६७१७	६६७२०१	२६३४५
	पुरुष	३६४३२९९	२१७१७७७	२३९०८९	१५१६०८	३८५२३६	११४४८८	१३११३३	१९२१७	४१८३७६	१२३७५
	महिला	५३३२२५९	२०३४५३९	१७२८३९७	५२१६५९	६००४८५	११३८६८	६३०१६	७५००	२४८८२५	१३९७०

क्षेत्र	लिंग	जम्मा	आर्थिक काम नगर्नुको कारण								उल्लेख नभएको
			विद्यार्थी	घरधन्दा	पारिवारिक हेरविचार	वृद्ध अवस्था	अशक्त/ विरामी	पेन्शन/ आयस्ता	सामाजिक कार्य/ स्वयं सेवक	अन्य	
मधेश	जम्मा	२२१९५६७	९१२४७९	६५५७७७	२१३८१९	१८५७४६	३१५९९	३७२१८	४०८९	१७४१२१	४७९९
	पुरुष	८५२३५०	४९४७९०	८५७८५	४७३७३	७६५२६	१६९५४	१९०९४	३२०५	१०६३८५	२२३८
	महिला	१३६७२१७	४१७६८९	५६९९९२	१६६४४६	१०९२२०	१४६४५	१८१२४	८८४	६७७३६	२४८१
सप्तरी	जम्मा	२४३०४८	१०५०२७	५९८०९	२४९०१	२४७२७	४१३९	६५३८	४६९	१६८१८	६२०
	पुरुष	९८७२१	५७१०९	९३८४	५८०९	९९५९	२१४३	३३७४	३५४	१०२८९	३००
	महिला	१४४३२७	४७९१८	५०४२५	१९०९२	१४७६८	१९९६	३१६४	११५	६५२९	३२०
सिरहा	जम्मा	२४९०२९	१११६४१	६६३७२	२११२५	२२५२९	४१९२	४८८६	४५५	१७०४४	७८५
	पुरुष	१०२८९६	६१६२६	९७९६	६४१५	९१३६	२२२०	२३७५	३६६	१०६७४	३६८
	महिला	१४६१३३	५००१५	५६६५६	१४७१०	१३३९३	१९७२	२५११	८९	६३७०	४१७
धनुषा	जम्मा	३०८१७८	१२७२२९	९४३०१	२५३५४	२८३४५	४४७६	५२८७	६३०	२१८५२	७०४
	पुरुष	१२०४०४	७०११५	११०२१	६६३५	११९२९	२४३२	२९३५	५१५	१४४७५	३४७
	महिला	१८७७७४	५७११४	८३२८०	१८७१९	१६४१६	२०४४	२३५२	११५	७३७७	३५७
महोत्तरी	जम्मा	२८३५३८	१०९३४४	९०९४४	२७९३७	२२६१८	४११२	४४९२	६४०	२३४२१	८३०
	पुरुष	१०७६०१	५९२१०	११३०२	७०४५	९६०५	२३२८	२४०७	५४१	१४७६२	४०१
	महिला	१७५९३७	५०१३४	७९६४२	२००९२	१३०१३	१७८४	२०८५	९९	८६५९	४२९
सर्लाही	जम्मा	३३७९८७	१३१८५०	१०५५२९	३१८२५	२६५९७	४७६१	५१४६	५८७	३०९८९	७०३
	पुरुष	१२७७९०	७०९४६	१४१०५	६९०४	११०३७	२६१७	२५१७	४५३	१८८६९	३४२
	महिला	२१०१९७	६०९०४	९१४२४	२४९२१	१५५६०	२१४४	२६२९	१३४	१२१२०	३६१
रौतहट	जम्मा	२७१२४६	१११०५५	८३९३६	२४७८०	२०५२४	३४७६	३८४३	४२७	२२८७०	३३५
	पुरुष	१०१९२४	६०२६०	११७६८	५०५६	८०५६	१८००	१८५५	३०६	१२६७४	१४९
	महिला	१६९३२२	५०७९५	७२१६८	१९७२४	१२४६८	१६७६	१९८८	१२१	१०१९६	१८६
बारा	जम्मा	२७९१६९	११३४११	८४४६८	२९१९९	२२०९३	३३८०	३७१०	४३३	२२०६२	४१३
	पुरुष	१०३५४०	६०२५५	११२७५	५५३८	९१९२	१७७४	१८६१	३२४	१३१२२	१९९
	महिला	१७५६२९	५३१५६	७३१९३	२३६६१	१२९०१	१६०६	१८४९	१०९	८९४०	२१४
पर्सा	जम्मा	२४७३७२	१०२९२२	७०४१८	२९४९८	१८३१३	३०६३	३३१६	४४८	१९०६५	३२९
	पुरुष	८९४७४	५५२६९	७२१४	३९७१	७६१२	१६४०	१७७०	३४६	११५२०	१३२
	महिला	१५७८९८	४७६५३	६३२०४	२५५२७	१०७०१	१४२३	१५४६	१०२	७५४५	१९७

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८

खण्ड - पाँच : औधोगिक तथ्याङ्क तथा सहकारी

राष्ट्रिय औधोगिक सर्वेक्षण २०७६ मा नेपाल स्तरीय औधोगिक वर्गीकरण (NSIC) अन्तर्गत खानी तथा उत्खनन्; औधोगिक उत्पादन; विधुत, ग्याँस, वाफ तथा वातानुकूलित सेवा र पानीको आपूर्ति, ढलनिकास, फोहर व्यवस्थापन र त्यसको उपचारात्मक क्रियाकलापहरू समावेश भएका छन्। राष्ट्रिय औधोगिक सर्वेक्षण २०७६ मा नेपालमा जम्मा ६०,१८५ उद्योग प्रतिष्ठानहरू संचालन रहेका छन्। तीमध्ये खानी तथा उत्खनन् ३५६ वटा; औधोगिक उत्पादन ५६,६११ वटा; विधुत, ग्याँस, वाफ तथा वातानुकूलित सेवा ९९४ वटा र पानीको आपूर्ति, ढलनिकास, फोहर व्यवस्थापन र त्यसको उपचारात्मक क्रियाकलापहरू २,२२४ वटा उद्योग प्रतिष्ठानहरू रहेका छन्। मधेश प्रदेशमा जम्मा ७,२७९ वटा उद्योग प्रतिष्ठानहरू संचालनमा रहेका छन् जसमा खानी तथा उत्खनन् २१ वटा; औधोगिक उत्पादन ७,१०६ वटा; विधुत, ग्याँस, वाफ तथा वातानुकूलित सेवा ४ वटा र पानीको आपूर्ति, ढलनिकास, फोहर व्यवस्थापन र त्यसको उपचारात्मक क्रियाकलापहरू १४८ वटा उद्योग प्रतिष्ठानहरू रहेका छन्। मधेश प्रदेशमा उद्योग प्रतिष्ठानहरूमा संलग्न जम्मा व्यक्ति ८०,७७३ जना रहेका छन्। त्यसैगरी मधेश प्रदेशमा उद्योग प्रतिष्ठानहरूमा रोजगारीमा रहेका व्यक्तिहरू जम्मा ६८,४८८ रहेका छन्। त्यसैगरी मधेशमा उद्योग प्रतिष्ठानहरूको लागत/ उत्पादन अनुपात ०.७४ रहेका छन्। मधेश प्रदेशमा उद्योग प्रतिष्ठानहरू २७० वा सोभन्दा बढी दिन उत्पादन कार्यमा संचालन रहेका प्रतिष्ठान करिब ७० प्रतिशत तथा १८० देखि २६९ दिन संचालनमा रहेका उद्योग प्रतिष्ठान करिब २३ प्रतिशत रहेका छन्। सर्वेक्षण अनुसार मधेश प्रदेशमा उत्पादन क्षमताको पूर्ण उपयोग गरेका उद्योग प्रतिष्ठान ५४.३ प्रतिशत रहेका छन् भने ७५-९९ प्रतिशत उपयोग भएका उद्योग प्रतिष्ठान १२.६ प्रतिशत, ५०-७४ प्रतिशत उपयोग भएका उद्योग प्रतिष्ठान २५.२ प्रतिशत, २५-४९ प्रतिशत उपयोग भएका उद्योग प्रतिष्ठान ६.२ प्रतिशत र २५ प्रतिशत भन्दा कम उपयोग भएका उद्योग प्रतिष्ठान १.७ प्रतिशत रहेका छन्। सर्वेक्षण अनुसार ऋण लिएको उद्योग प्रतिष्ठान १८.१ प्रतिशत, ऋण नलिएको उद्योग प्रतिष्ठान ६८.१ प्रतिशत, ऋणको प्रतिवद्धता प्राप्त गरेको उद्योग प्रतिष्ठान ०.५ प्रतिशत र ऋण लिने प्रक्रियामा रहेको उद्योग प्रतिष्ठान १३.३ प्रतिशत रहेका छन्। राष्ट्रिय औधोगिक सर्वेक्षण २०७६ बाट मधेश प्रदेशका सन्दर्भमा प्राप्त केही तथ्याङ्कीय सूचकहरू तलको तालिकाहरूमा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका ५.१: औधोगिक क्षेत्र अनुसार उद्योग सम्बन्धि विवरण

औधोगिक क्षेत्र		प्रतिष्ठान सङ्ख्या	संलग्न व्यक्ति सङ्ख्या	रोजगार व्यक्ति सङ्ख्या	लागत/ उत्पादन अनुपात
खानी तथा उत्खनन्		२१	२९९	२६८	०.२४
औधोगिक उत्पादन	ठूला	८५८	६१,२२६	५९,५९७	०.७६
	साना	६,२४८	१७,७३४	७,३६५	०.७१

औद्योगिक क्षेत्र		प्रतिष्ठान सङ्ख्या	संलग्न व्यक्ति सङ्ख्या	रोजगार व्यक्ति सङ्ख्या	लागत/ उत्पादन अनुपात
	जम्मा	७,१०६	७८,९६०	६६,९६२	०.७६
विधुत तथा ग्याँस		४	७६९	७६२	०.८५
पानीको आपूर्ति, ढल निकास र फोहर व्यवस्थापन		१४८	७४५	४९६	०.५६
जम्मा		७,२७९	८०,७७३	६८,४८८	०.७४

स्रोत: राष्ट्रिय औद्योगिक सर्वेक्षण, २०७६

तालिका ५.२: प्रदेश अनुसार प्रमुख औद्योगिक सूचकहरूको अवस्था

औद्योगिक सूचकहरू	एकाई	नेपाल	मधेश प्रदेश
उद्योग प्रतिष्ठानहरूको सङ्ख्या	सङ्ख्या	६०,१८५	७,२७९
उद्योग प्रतिष्ठानहरूमा संलग्न व्यक्तिहरूको सङ्ख्या	सङ्ख्या	४,९१,२२८	८०,७७३
प्रति प्रतिष्ठान संलग्न व्यक्तिको औसत सङ्ख्या	सङ्ख्या	८.२	११.१
उद्योग प्रतिष्ठानहरूमा रोजगार व्यक्तिहरूको सङ्ख्या	सङ्ख्या	३,८१,६८६	६८,४८८
प्रति प्रतिष्ठान रोजगार व्यक्तिको औसत सङ्ख्या	सङ्ख्या	६.३	९.४
प्रति संलग्न व्यक्ति औसत वार्षिक उत्पादन मूल्य	रु. हजार	२,४४५.२	२,६६०.२
उत्पादन लागत अनुपात	अनुपात	१.४२	१.३५
लागत उत्पादन अनुपात	अनुपात	०.७०	०.७४
प्रति संलग्न व्यक्ति औसत वार्षिक मूल्य अभिवृद्धि	रु. हजार	७२२	६८३
प्रतिव्यक्ति प्रति महिना तलब ज्याला तथा सुविधामा भएको औसत अर्च	रु. हजार	२३.५६	२०.३८

स्रोत: राष्ट्रिय औद्योगिक सर्वेक्षण, २०७६

तालिका ५.३: उत्पादनमूलक (आ.व. २०८०/०८१)

रकम (रु. हजारमा)

क्र.सं.	उद्योगको प्रकृति	उद्योगको सङ्ख्या	लगानी पूँजी			रोजगारी	
	उत्पादन मुलक		स्थिर पूँजी	चालु पूँजी	कुल पूँजी	पुरुष	महिला
१.	पर्सि	१७९	३८२६१४	३७९३८७	७६२६०१	६७५	३३१

क्र.सं.	उद्योगको प्रकृति	उद्योगको सङ्ख्या	लगानी पूँजी			रोजगारी	
	उत्पादन मुलक		स्थिर पूँजी	चालु पूँजी	कुल पूँजी	पुरुष	महिला
२.	बारा	११९	३६०१६६	२३७५६९	५९७७३५	४८९	४७८
३.	रौतहट	८६	११५९३९	१३८५६१	२५४५००	५१५	६८
४.	सर्लाही	१३९	९८५७८	१७९७००	२७८२७८	४३१	४२९
५.	महोत्तरी	६५	१११९७०	७७८२०	१८९७९०	३०५	४१
६.	धनुषा	१०१	२७३९०३	१४२८१८	४१६७२०	४९१	७१
७.	सिरहा	६३	८८७५८	६३२३३	१५१९९१	३३४	२
८.	सप्तरी	४४	४३४९५	२२४०२	६५८९७	१२२	७७
	जम्मा	७९६	१४७५४२३	१२४१४८९	२७१७५१२	३३६२	१४९७

स्रोत: उद्योग विभाग, पर्सा

क्र.सं.	उद्योगको प्रकृति	उद्यमी		वार्षिक उत्पादन क्षमता(रु.)	किसिम		
	उत्पादन मुलक	पुरुष	महिला		लघु	घरेलु	साना
१.	पर्सा	११६	८७	३५१८९१२	०	०	१७९
२.	बारा	६६	५३	१३९५७३७	०	०	११९
३.	रौतहट	५४	३४	९७४१८९	०	०	८६
४.	सर्लाही	६३	७६	३७०४४५	०	०	१३९
५.	महोत्तरी	४५	२५	१८९६००	०	०	६५
६.	धनुषा	६७	३७	६०९१०	३२	०	६९
७.	सिरहा	४७	२६	८५१०५	०	४	५९
८.	सप्तरी	३१	१३	९०२१६	०	०	४४
	जम्मा	४८९	३५१	६६८५११३	३२	४	७६०

स्रोत: उद्योग विभाग, पर्सा

तालिका ५.४: कृषि तथा वनजन्य

रकम (रु. हजारमा)

क्र.सं.	उद्योगको प्रकृति	उद्योगको सङ्ख्या	लगानी पूँजी			रोजगारी	
	कृषि तथा वनजन्य		स्थिर पूँजी	चालु पूँजी	कुल पूँजी	पुरुष	महिला
१.	पर्सा	१७९	४११०४२	३०३०४३	६६२३८५	४४४	३०९
२.	बारा	२७१	६७३७६९	४४३८२२	१११७५९०	८३६	५९०
३.	रौतहट	२७६	३४६६५०	३५६८००	७०३४५०	११९३	१८४
४.	सर्लाही	३०५	२९२९००	५२५१५०	८१८०५०	८२५	७१४
५.	महोत्तरी	२३४	४१८१९०	२६९३००	६८७४९०	७२९	२६
६.	धनुषा	२७९	५३८३७१	४५६९४०	९९५३११	८४३	४७
७.	सिरहा	२५६	३७०३०५	३५६३५४	७२६६५९	११६२	०
८.	सप्तरी	१८५	२४२१७१	१४५९५६	३८८१२८	४४४	३४७
	जम्मा	१९८५	३२९३३९८	२८५७३६५	६०९९०६३	६४७६	२२१७

स्रोत: उद्योग विभाग, पर्सा

क्र.सं.	उद्योगको प्रकृति	उद्यमी		वार्षिक उत्पादन क्षमता(रु.)	किसिम		
	कृषि तथा वनजन्य	पुरुष	महिला		लघु	घरेलु	साना
१.	पर्सा	९६	८२	१०५८२९६	०	०	१७९
२.	बारा	१६६	१०३	१२६३०७१	०	०	२७१
३.	रौतहट	१६३	१२३	१०४८८००	०	०	२७६
४.	सर्लाही	१४०	१६५	११९३९०	०	०	३०५
५.	महोत्तरी	११४	१२५	७०२४१०	०	०	२३४
६.	धनुषा	१२५	१४०	९३७३०८	१८५	०	९४
७.	सिरहा	१२२	१३५	४१६०००	०	०	२५६
८.	सप्तरी	९८	८७	४८१७१३	०	०	१८५
	जम्मा	१०२४	९६०	६०२६९८८	१८५	०	१८००

स्रोत: उद्योग विभाग, पर्सा

तालिका ५.५: सुचना तथा संचार

रकम (रु. हजारमा)

क्र.सं.	उद्योगको प्रकृति	उद्योगको सङ्ख्या	लगानी पूँजी			रोजगारी	
	सुचना तथा संचार		स्थिर पूँजी	चालु पूँजी	कुल पूँजी	पुरुष	महिला
१.	पर्सा	०	०	०	०	०	०
२.	बारा	०	०	०	०	०	०
३.	रौतहट	०	०	०	०	०	०
४.	सर्लाही	०	०	०	०	०	०
५.	महोत्तरी	०	०	०	०	०	०
६.	धनुषा	३	२२००	१८००	४०००	१७	३
७.	सिरहा	०	०	०	०	०	०
८.	सप्तरी	०	०	०	०	०	०
	जम्मा	३	२२००	१८००	४०००	१७	३

स्रोत: उद्योग विभाग, पर्सा

क्र.सं.	उद्योगको प्रकृति	उद्यमी		वार्षिक उत्पादन क्षमता(रु.)	किसिम		
	सुचना तथा संचार	पुरुष	महिला		लघु	घरेलु	साना
१.	पर्सा	०	०	०	०	०	०
२.	बारा	०	०	०	०	०	०
३.	रौतहट	०	०	०	०	०	०
४.	सर्लाही	०	०	०	०	०	०
५.	महोत्तरी	०	०	०	०	०	०
६.	धनुषा	२	१	४०००	१	०	२
७.	सिरहा	०	०	०	०	०	०
८.	सप्तरी	०	०	०	०	०	०
	जम्मा	२	१	४०००	१	०	२

स्रोत: उद्योग विभाग, पर्सा

तालिका ५.६: निर्माण मुलक

रकम (रु. हजारमा)

क्र.सं.	उद्योगको प्रकृति	उद्योगको सङ्ख्या	लगानी पूँजी			रोजगारी	
	निर्माण मुलक		स्थिर पूँजी	चालु पूँजी	कुल पूँजी	पुरुष	महिला
१.	पर्सा	१०१	९३२५८	८१६६२	१७८१७२	३५४	१६५
२.	बारा	०	०	०	०	०	०
३.	रौतहट	०	०	०	०	०	०
४.	सर्लाही	८	६२००	१०३००	१६५००	२२	१९
५.	महोत्तरी	५८	१४३५००	१०८९००	२५२४००	४१३	९
६.	धनुषा	०	०	०	०	०	०
७.	सिरहा	५९	४८६०२	४३३९८	९२०००	२७८	०
८.	सप्तरी	८	४७००	५५००	१०२००	२७	५
	जम्मा	२३४	२९६२६०	२४९७६०	५४६०२६०	१०९४	१९८

स्रोत: उद्योग विभाग, पर्सा

क्र.सं.	उद्योगको प्रकृति	उद्यमी		वार्षिक उत्पादन क्षमता(रु.)	किसिम		
	निर्माण मुलक	पुरुष	महिला		लघु	घरेलु	साना
१.	पर्सा	६५	४२	३७८०००	०	०	१०१
२.	बारा	०	०	०	०	०	०
३.	रौतहट	०	०	०	०	०	०
४.	सर्लाही	४	४	२५५००	०	०	८
५.	महोत्तरी	४८	१२	२४६०५०	०	०	५८
६.	धनुषा		०	०	०	०	०
७.	सिरहा	४४	१६	७२५००	०	०	५९
८.	सप्तरी	३	५	१८६००	०	०	८
	जम्मा	१६४	७९	७४०६५०	०	०	२३४

स्रोत: उद्योग विभाग, पर्सा

तालिका ५.७: सेवा मुलक

रकम (रु. हजारमा)

क्र.सं.	उद्योगको प्रकृति	उद्योगको सङ्ख्या	लगानी पूँजी			रोजगारी	
	सेवा मुलक		स्थिर पूँजी	चालु पूँजी	कुल पूँजी	पुरुष	महिला
१.	पर्सा	३५८	३०२५५५	२०५६४०	४९९८६४	१०१९	३२०
२.	बारा	२६८	३०९४३०	१९७०३३	५०६४६४	७३६	४७३
३.	रौतहट	१६४	१३४९५०	१२४१५०	२५९१००	७९१	५
४.	सर्लाही	२००	९२१७५	१४२६२५	२३४८००	४६१	३४५
५.	महोत्तरी	१७७	१९७२४०	१३८०००	३३५२४०	६१८	३२
६.	धनुषा	३३९	३५७३९६	३२३११०	६८०५०६	१४६५	११६
७.	सिरहा	१९७	१६१९३०	११४४२५	२७६३५५	६१७	५१
८.	सप्तरी	१०१	७६००२	३५२९२	१११२९४	२२९	१२४
	जम्मा	१८०४	१६३१६७८	१२८०२७५	२९०३६२२	५९३६	१४६६

स्रोत: उद्योग विभाग, पर्सा

क्र.सं.	उद्योगको प्रकृति	उद्यमी		वार्षिक उत्पादन क्षमता(रु.)	किसिम		
	सेवा मुलक	पुरुष	महिला		लघु	घरेलु	साना
१.	पर्सा	२१७	१५३	८८१०८०३	०	०	३५८
२.	बारा	१८१	९२	८०१५४८	०	०	२६८
३.	रौतहट	१०९	५५	९४०५१५	०	०	१६४
४.	सर्लाही	९२	१०८	३४५२५००	०	०	२००
५.	महोत्तरी	११२	६७	३५०५००	०	०	१७७
६.	धनुषा	२३१	१११	२३९२२५०	८०	०	२५९
७.	सिरहा	१३०	७२	१४५७९०	३	०	१९४
८.	सप्तरी	५२	४९	१२९०८१	०	०	१०१
	जम्मा	११२४	७०७	१७०२२९८६	८३	०	१७२१

स्रोत: उद्योग विभाग, पर्सा

तालिका ५.८: पर्यटन मुलक

रकम (रु. हजारमा)

क्र.सं.	उद्योगको प्रकृति	उद्योगको सङ्ख्या	लगानी पूँजी			रोजगारी	
	सेवा मुलक		स्थिर पुँजी	चालु पूँजी	कुल पूँजी	पुरुष	महिला
१.	पर्सा	८०	५५०८३	९००७६	९८५६६	९६३	१५३
२.	बारा	०	०	०	०	०	०
३.	रौतहट	५८	३९९००	३९७००	७९६००	१८६	९८
४.	सर्लाही	८	७४५०	१५०५०	२२५००	२४	१७
५.	महोत्तरी	०	०	०	०	०	०
६.	धनुषा	८३	१३३३६०	९३४५५	२२६८१५	३०९	१
७.	सिरहा	०	०	०	०	०	०
८.	सप्तरी	३९	३४११०	१७९०२	५२०१३	९४	५९
	जम्मा	२६८	२६९९०३	२५६१८३	४७९४९४	१५७६	३२८

स्रोत: उद्योग विभाग, पर्सा

क्र.सं.	उद्योगको प्रकृति	उद्यमी		वार्षिक उत्पादन क्षमता(रु.)	किसिम		
	सेवा मुलक	पुरुष	महिला		लघु	घरेलु	साना
१.	पर्सा	५०	३५	१७८५८६	०	०	८०
२.	बारा	०	०	०	०	०	०
३.	रौतहट	३२	२६	१५३७००	०	०	५८
४.	सर्लाही	५	३	२९७००	०	०	८
५.	महोत्तरी	०	०	०	०	०	०
६.	धनुषा	४५	३९	५३२६७०	३३	०	५०
७.	सिरहा	०	०	०	०	०	०
८.	सप्तरी	१७	२२	५७८६८	०	०	३९
	जम्मा	१४९	१२५	९५२५२४	३३	०	२३५

स्रोत: उद्योग विभाग, पर्सा

सहकारी

तालिका ५.९: मधेश प्रदेशको नियमन क्षेत्राधिकार भित्रका सहकारीको जिल्लागत विवरण

क्र.स.	जिल्ला	सहकारी सङ्ख्या
१.	पर्सा	९६
२.	बारा	११६
३.	रौतहट	८६
४.	सर्लाही	२०७
५.	महोत्तरी	४०
६.	धनुषा	५८
७.	सिरहा	१२१
८.	सप्तरी	९५
जम्मा		८१९

स्रोत: प्रदेश सहकारी रजिष्ट्रार कार्यालय, जनकपुरधाम

तालिका ५.१०: प्रदेश नियमन भित्रका सहकारीको प्रकार COPOMIS अनुसारको सङ्ख्या

क्र.सं.	सहकारीको प्रकार	सङ्ख्या
१.	वचत तथा ऋण	२५४
२.	कृषि	१४७
३.	बहुउद्देशीय	७३
४.	अन्य	३४
५.	साना किसान सहकारी/कृषि	१६
६.	दुग्ध सहकारी	१३
७.	उपभोक्ता सहकारी	१२
८.	संचार सहकारी	५
९.	उखु सहकारी	४
१०.	पशुपालन सहकारी	३

क्र.सं.	सहकारीको प्रकार	सङ्ख्या
११.	श्रमिक सहकारी	२
१२.	मत्स्य सहकारी	१
जम्मा		५६४

स्रोत: प्रदेश सहकारी रजिष्ट्रार कार्यालय, जनकपुरधाम

तालिका ५.११: मधेश प्रदेशको नियमन भित्रका सहकारी संस्थाहरुको विवरण (COPOMIS को विवरण अनुसार)

क्र.सं.	जम्मा सहकारी सङ्ख्या	सदस्य सङ्ख्या		
		महिला	पुरुष	जम्मा
१.	८१९	४०६२१	६१७६७	१०२३८८

स्रोत: प्रदेश सहकारी रजिष्ट्रार कार्यालय, जनकपुरधाम

खण्ड - छ :

कृषि तथा वन तथ्याङ्क

कृषि तथ्याङ्क

कृषक परिवार सङ्ख्या, कृषि जग्गाको क्षेत्रफल र आकार

राष्ट्रिय कृषि गणना २०७८ अनुसार नेपालमा जम्मा कृषक परिवार सङ्ख्या ४१,३०,७८९ र मधेश प्रदेशमा जम्मा कृषक परिवार सङ्ख्या ७,३८,३४० रहेका छन्। मधेश प्रदेशमा सबैभन्दा बढी कृषक परिवार सङ्ख्या धनुषामा १,०५,२५५ र सबैभन्दा कम पर्सा ६०,२१७ रहेका छन्। त्यस्तै तलको तालिकामा हेर्दा जम्मा कित्ता सङ्ख्या पनि सबैभन्दा बढी धनुषामा रहेका छन् भने सबैभन्दा कम पर्सामा रहेका छन्। साथै कित्ता सङ्ख्याका आधारमा हेर्ने हो भने मधेश प्रदेशमा र समग्र देशमा २-३ कित्ता भएका कृषक परिवार सङ्ख्या बढी भएको पाइन्छ।

तालिका ६.१: कृषक परिवार सङ्ख्या, कृषि जग्गाको क्षेत्रफल र आकार

विवरण	नेपाल	मधेश प्रदेश	सप्तरी	सिरहा	धनुषा	महोत्तरी	सर्लाही	रौतहट	बारा	पर्सा
कृषकपरिवार सङ्ख्या	४,१३०,७८९	७३८,३४०	१०४,६६०	१०४,९४३	१०५,२५५	८७,०६२	१०५,२३०	८६,८३५	८४,१३८	६०,२१७
कृषकपरिवार अन्तर्गत खेतको क्षेत्रफल (हेक्टर)	१,४२९,९८०.६	४६७,११७.२	६४,१३८.७	६८,३९१.०	६०,५२८.५	५५,८५०.६	६९,६७३.६	५५,७८७.५	५०,७८७.८	४१,९५९.५
कृषकपरिवार अन्तर्गत पाखोको क्षेत्रफल (हेक्टर)	७८८,४२९.३	२५,३७९.९	३,१५३.१	५,६७२.०	४,२९७.१	३,५६७.१	३,५९७.७	१,१४८.०	२,०२६.०	१,९१८.९
कृषकपरिवार अन्तर्गत जम्मा जग्गाको क्षेत्रफल (हेक्टर)	२,२१८,४०९.९	४९२,४९७.१	६७,२९१.८	७४,०६३.१	६४,८२५.५	५९,४१७.७	७३,२७१.३	५६,९३५.५	५२,८१३.८	४३,८७८.४

विवरण	नेपाल	मधेश प्रदेश	सप्तरी	सिरहा	धनुषा	महोत्तरी	सर्लाही	रौतहट	बारा	पर्सा
जम्माकित्ता सङ्ख्या	११,५८३,९५०	२,१७४,७९८	३४०,९६१	३५३,६०४	३५९,४८०	२४१,०५५	२६१,१४१	२३०,८८०	२२६,९५८	१६०,७१९
कृषकपरिवारको सरदर आकार	२.८	२.९	३.३	३.४	३.४	२.८	२.५	२.७	२.७	२.७
१कित्ता भएका कृषक परिवार सङ्ख्या	१,०५३,७७३	१३४,०७५	११,५६३	१०,४३९	१३,६८४	१४,७८३	३१,२९०	२६,९८७	१२,७८४	१२,५४५
२-३कित्ता भएका कृषक परिवार सङ्ख्या	२,०२२,७९०	३९४,९५५	५६,७५४	५४,९७८	४९,८४६	५१,५६१	५४,१४१	३९,६२६	५३,६१८	३४,४२९
४-५कित्ता भएका कृषक परिवार सङ्ख्या	७४४,०२७	१५०,३२७	२५,०७४	२७,६०५	२८,३५१	१६,४१३	१४,६०६	१४,०४३	१४,१२९	१०,१०६
६-९कित्ता भएका कृषक परिवार सङ्ख्या	२९१,७९७	५२,३५५	९,९३६	१०,५४५	११,८००	३,८९३	४,६३४	५,१९८	३,४३९	२,९१०
१०वा सोभन्दा बढी कित्ता भएका कृषक परिवार सङ्ख्या	४८,४०३	६,६२८	१,३३२	१,३७७	१,५७४	४१३	५५९	९७९	१६७	२२६

स्रोत : राष्ट्रिय कृषि गणना २०७८

उपभोगका आधारमा कृषक परिवार सङ्ख्या र कृषि जग्गाको क्षेत्रफल

आफ्नै हकभोगको जग्गा भएका कृषक परिवार सङ्ख्या नेपालमा ३३,७२,०२६ र मधेश प्रदेशमा ६,०२,३२५ रहेका छन् भने मधेश प्रदेशमा सबैभन्दा बढी सिरहामा र सबैभन्दा कम पर्सामा रहेको पाइन्छ। त्यस्तै, अरुको हकभोगको जग्गा भएका कृषक परिवार सङ्ख्या नेपालमा ५९,०९१ र मधेश प्रदेशमा ८,९५२ रहेका छन् भने सबैभन्दा बढी रौतहटमा र सबैभन्दा कम वारामा रहेको पाइन्छ। साथै, एकभन्दा बढी प्रकारका जग्गा उपभोग गर्ने कृषक परिवारसङ्ख्या नेपालमा ६,८९,३९१ र मधेश प्रदेशमा १,२५,७७८ रहेका छन् भने मधेश प्रदेशमा सबैभन्दा बढी

सप्तरीमा र सबैभन्दा कम पर्सामा रहेको पाइन्छ। तलको तालिकामा आफ्नै हकभोगको जग्गा भएका वा अरुको हकभोगको जग्गा भएका कृषक परिवार सङ्ख्या र उक्त जग्गाको क्षेत्रफल उल्लेख गरिएको छ।

तालिका ६.२: उपभोगका आधारमा कृषक परिवार सङ्ख्या र कृषि जग्गाको क्षेत्रफल

विवरण	नेपाल	मधेश प्रदेश	सप्तरी	सिरहा	धनुषा	महोत्तरी	सर्लाही	रौतहट	बारा	पर्सा
आफ्नैहकभोगको जग्गा भएका कृषक परिवार सङ्ख्या	३,३७२,०२६	६०२,३२५	७५,०४१	९१,१०२	८८,७५६	७०,१८१	८९,६१४	७०,७१२	६९,४३५	४७,४८४
आफ्नैहकभोगको जग्गा भएका कृषक परिवारको जग्गाको क्षेत्रफल (हे.)	१,६९९,८२८.४	३८७,१६८.६	४६,९८०.४	६३,७०४.६	५३,४८५.०	४५,८८२.३	५८,३७७.८	४४,७६६.७	४०,६८२.६	३३,२८९.२
अरुकोहकभोगको जग्गा भएका कृषक परिवार सङ्ख्या	५९,०९१	८,९५२	७५६	७३०	५००	१,१०२	१,६६७	२,६२५	३३३	१,२३९
अरुकोहकभोगको जग्गा भएका कृषक परिवारको जग्गाको क्षेत्रफल (हे.)	२८,८८४.८	५,१४५.३	४८२.६	३७५.४	२३९.१	७२९.८	१,०७१.५	१,३६८.५	१४२.३	७३६.२
अन्यप्रकारको जग्गा उपभोग गर्ने कृषक परिवार सङ्ख्या	१०,२८१	१,२८५	२४५	४९५	५६	४९	२९८	३५	६७	४०
अन्यप्रकारको जग्गा उपभोग गर्ने कृषक परिवारको जग्गाको क्षेत्रफल (हे.)	२,२७६.३	२३७.१	२५.२	१४७.०	१.३	५.०	३६.१	९.९	१.२	११.३

विवरण	नेपाल	मधेश प्रदेश	सप्तरी	सिरहा	धनुषा	महोत्तरी	सर्लाही	रौतहट	बारा	पर्सा
एकभन्दा बढी प्रकारका जग्गा उपभोग गर्ने कृषक परिवार सङ्ख्या	६८९,३९१	१२५,७७८	२८,६१८	१२,६१६	१५,९४३	१५,७२९	१३,६५२	१३,४६३	१४,३०३	११,४५४
एकभन्दा बढी प्रकारका जग्गा उपभोग गर्ने कृषक परिवारको जग्गाको क्षेत्रफल (हे.)	४८७४२०.४	९९९४६.१	१९८०३.६	९८३६.१	१११००.१	१२८००.६	१३७८५.९	१०७९०.४	११९८७.७	९८४१.७

स्रोत : राष्ट्रिय कृषि गणना २०७८

अस्थायी कृषिको उपयोगका आधारमा कृषक परिवार सङ्ख्या र कृषि जग्गाको क्षेत्रफल

राष्ट्रिय कृषि गणना २०७८ अस्थायी बाली लगाइएको कृषक परिवार सङ्ख्या नेपालमा ४०,२५,३८६ र मधेश प्रदेशमा ६,९४,५७४ रहेका छन् भने सबैभन्दा बढी सप्तरीमा ९९,३०६ र सबैभन्दा कम पर्सामा ५८,००९ रहेका छन्। त्यस्तै अस्थायी बाली लगाइएको कृषि जग्गाको क्षेत्रफल नेपालमा १७,३०,९८१ हेक्टर र मधेश प्रदेशमा ४,२९,२३७.३ हेक्टर रहेका छन् भने सबैभन्दा बढी सर्लाहीमा ६४,३०९ हेक्टर र सबैभन्दा कम पर्सामा ४०,७९८.१ हेक्टर रहेको छ। अस्थायी घाँस र चौरचरणका लागि प्रयोग गरिरहेका कृषक परिवार मधेश प्रदेशमा ११,३११ रहेका छन् भने अस्थायी बाँझोको रूपमा राखेका कृषक परिवार ३२,४९३ रहेका छन्। यस सम्बन्धि विस्तृत विवरण तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका ६.३: अस्थायी कृषिको उपयोगका आधारमा कृषक परिवार सङ्ख्या र कृषि जग्गाको क्षेत्रफल

विवरण	नेपाल	मधेश प्रदेश	सप्तरी	सिरहा	धनुषा	महोत्तरी	सर्लाही	रौतहट	बारा	पर्सा
अस्थायी बाली	कृषकपरिवार सङ्ख्या	४,०२५,३८६	६९४,५७४	९९,३०६	९८,४६४	९६,४४२	८१,१९५	९६,५८४	८३,३४४	८१,२२९
	क्षेत्रफल (हे.)	१,७३०,९८१.०	४२९,२३७.३	४७,२५५.७	६१,८१४.२	४३,६७८.४	४१,२३७.०	६४,३०९.०	४१,७९५.७	४०,७९८.१
अस्थायी घाँस र चौरचरण	कृषकपरिवार सङ्ख्या	१०७,४१६	११,३११	१,३०३	३,६४६	२,६५२	१,५९०	१,१३८	४९६	१८३
	क्षेत्रफल (हे.)	१२,२३२.७	२,३१९.०	२१४.३	९७२.६	३९४.६	४१५.०	१८९.४	६४.२	३६.५

विवरण		नेपाल	मधेश प्रदेश	सप्तरी	सिरहा	धनुषा	महोत्तरी	सर्लाही	रौतहट	बारा	पर्सा
अस्थायी बाँझो	कृषकपरिवार सङ्ख्या	४४८,७३५	३२,४९३	५,९२२	५,९५३	६,९८९	५,०७७	३,४८४	२,०९९	१,७२९	१,२३९
	क्षेत्रफल (हे.)	६०,५४२.६	५,६४७.१	७२१.९	१,१८१.६	१,१६४.७	८५४.८	७०२.०	४४०.१	४१९.३	१६२.९
कुल अस्थायी कृषियोग्य जग्गा	कृषकपरिवार सङ्ख्या	४,०३२,४५४	६९७,२८२	९९,५३७	९९,५१०	९६,७२८	८१,५७३	९६,९३८	८३,४८७	८१,४६५	५८,०४४
	क्षेत्रफल (हे.)	१,८०३,७५६.३	४३७,२०३.४	५८,१९१.९	६३,९६८.४	५५,२३७.७	५२,५०६.८	६५,२००.४	५२,२१९.९	४८,८८०.७	४०,९९७.५

स्रोत : राष्ट्रिय कृषि गणना २०७८

स्थायी कृषिको उपयोगका आधारमा कृषक परिवार सङ्ख्या र कृषि जग्गाको क्षेत्रफल

राष्ट्रिय कृषि गणना २०७८ अनुसार स्थायी बाली लगाइएको कृषक परिवार सङ्ख्या नेपालमा ९,५८,८३२ र मधेश प्रदेशमा १,३७,२४१ रहेका छन् भने सबैभन्दा बढी धनुषामा ३२,४०८ र सबैभन्दा कम पर्सामा ३,८८७ रहेका छन्। त्यस्तै स्थायी बाली लगाइएको कृषि जग्गाको क्षेत्रफल (हे.मा) नेपालमा १,४५,३६२.९ र मधेश प्रदेशमा १९,३८७.३ रहेका छन् भने सबैभन्दा बढी सिरहामा ४,५७१.७ र सबैभन्दा कम पर्सामा ३९४.३ रहेको छ। स्थायी घाँस र चौरचरणका लागि प्रयोग गरिरहेका कृषक परिवार मधेश प्रदेशमा १०,५६७ रहेका छन्। त्यस्तै निजि वनवनेलोका रूपमा राखेका कृषक परिवार मधेश प्रदेशमा २२,१६६ र पोखरी राखेका कृषक परिवार १४,०२० रहेका छन्। यस सम्बन्धि विस्तृत विवरण तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका ६.४: स्थायी कृषिको उपयोगका आधारमा कृषक परिवार सङ्ख्या र कृषि जग्गाको क्षेत्रफल

विवरण		नेपाल	मधेश प्रदेश	सप्तरी	सिरहा	धनुषा	महोत्तरी	सर्लाही	रौतहट	बारा	पर्सा
स्थायी बाली	कृषकपरिवार सङ्ख्या	९५८,८३२	१३७,२४१	२२,७७२	३२,१३४	३२,४०८	२१,२६६	९,९४८	१०,२७६	४,५५१	३,८८७
	क्षेत्रफल (हे.)	१४५,३६२.९	१९,३८७.३	३,५२२.८	४,५७१.७	४,३०४.९	३,०२६.३	१,५९८.८	१,३३७.१	६३१.३	३९४.३
स्थायी घाँस र चौरचरण	कृषकपरिवार सङ्ख्या	२१७,३३८	१०,५६७	२,४३९	१,८८३	२,३५७	१,६४६	७१०	७१६	४६५	३५२
	क्षेत्रफल (हे.)	३५,३८०.५	२,१३६.१	५२९.१	४३३.६	४१६.४	२५८.७	१७१.१	२२१.५	७६.०	२९.६
कृषि भवन र खेतबारी	कृषकपरिवार सङ्ख्या	४,१३०,७८९	७३८,३४०	१०४,६६०	१०४,९४३	१०५,२५५	८७,०६२	१०५,२३०	८६,८३५	८४,१३८	६०,२१७
	क्षेत्रफल (हे.)	१३७,१५४.८	२३,५८४.५	३,५९२.२	३,९८४.५	३,२२९.९	२,३९९.२	४,१४४.०	२,४४४.०	२,११७.३	१,६७३.५

विवरण		नेपाल	मधेश प्रदेश	सप्तरी	सिरहा	धनुषा	महोत्तरी	सर्लाही	रौतहट	बारा	पर्सा
निजी वनबनेलो	कृषकपरिवार सङ्ख्या	४७५,७७५	२२,१६६	६,६८९	१,६७९	४,९६५	२,१४९	३,१३७	२,५५५	४१३	५७८
	क्षेत्रफल (हे.)	८०,६६९.५	२,५८०.५	५४१.१	२१४.०	६९२.०	२३१.८	४०५.०	३०२.७	१२७.६	६६.३
पोखरी	कृषकपरिवार सङ्ख्या	८१,१५२	१४,०२०	२,२२०	२,२३६	२,८५८	२,१७५	१,९७९	५६२	१,२४९	७४०
	क्षेत्रफल (हे.)	१२,८८१.४	६,९७७.०	६८३.०	८४०.५	८९२.८	८६२.२	१,७२६.८	३६२.९	९६३.५	६४५.३
अन्य प्रकारका कृषि जग्गा	कृषकपरिवार सङ्ख्या	३६,५३७.७	३,१५९.९	७३८.५	४०५.९	७५२.८	३४८.९	२५३.१	१९१.५	१८०.५	२८८.७
	क्षेत्रफल (हे.)	३,२०४.४	६२८.४	२३१.७	५०.४	५१.८	१३२.७	२५.१	४७.५	१७.३	७२.०

स्रोत : राष्ट्रिय कृषि गणना २०७८

सिँचाइको स्रोत अनुसार कृषक परिवार सङ्ख्या र कृषि जग्गाको क्षेत्रफल

राष्ट्रिय कृषि गणना २०७८ अनुसार सिँचाइ सुविधा भएका कृषक परिवार सङ्ख्या नेपालमा २८,८९,१०६ र मधेश प्रदेशमा ६,१२,३२७ रहेका छन् जुन जम्मा कृषक परिवारको क्रमशः करिब ७९ र करिब ८३ प्रतिशत छन्। भने सिँचाइ सुविधा सबैभन्दा बढी प्रतिशतका हिसाबले बारामा रहेको छ भने सबैभन्दा कम महोत्तरीमा रहेको छ। त्यस्तै सिँचाइ सुविधा पुगेका जग्गाको क्षेत्रफल सबैभन्दा बढी सर्लाहीमा र सबैभन्दा कम पर्सामा रहेको छ। मधेश प्रदेशमा सिँचाइ सुविधा अन्य स्रोतको तुलनामा ट्युबेयल/बोरिङबाट सिँचाइ लिएका कृषक परिवार सङ्ख्या सबभन्दा बढी देखिएको छ जुन ३८८,४८८ रहेको छ साथै सिँचाइ सुविधा भएका मध्ये वर्षैभरी सिँचाइभएका कृषक परिवार मधेश प्रदेशमा ५०२,९४६ रहेका छन् जुन कूल सङ्ख्याको ८२.१ प्रतिशत हुन आउँछ। यस सम्बन्धि विस्तृत विवरण तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका ६.५: सिँचाइको स्रोत अनुसार कृषक परिवार सङ्ख्या र कृषि

विवरण		नेपाल	मधेश प्रदेश	सप्तरी	सिरहा	धनुषा	महोत्तरी	सर्लाही	रौतहट	बारा	पर्सा
जम्मा	कृषकपरिवार सङ्ख्या	४,१३०,७८९	७३८,३४०	१०४,६६०	१०४,९४३	१०५,२५५	८७,०६२	१०५,२३०	८६,८३५	८४,१३८	६०,२१७
	क्षेत्रफल (हे.)	२,२१८,४०९.९	४९२,४९७.१	६७,२९९.८	७४,०६३.१	६४,८२५.५	५९,४१७.७	७३,२७९.३	५६,९३५.५	५२,८१३.८	४३,८७८.४

विवरण		नेपाल	मधेश प्रदेश	सप्तरी	सिरहा	धनुषा	महोत्तरी	सर्लाही	रौतहट	बारा	पर्सा
सिँचाइसुविधा लिएका परिवार	कृषकपरिवार सङ्ख्या	२,८८९,१०६	६१२,३२७	८४,६३३	८४,४२५	८४,३६०	६१,३४४	८१,१३१	८०,६८४	८०,३३५	४४,३१५
	कृषक परिवार प्रतिशत	६९.९	८२.९	८०.९	८०.५	८०.१	७०.५	७७.१	९२.९	९५.५	९१.९
सिँचाइसुविधा भएका जग्गा	जग्गाको क्षेत्रफल (हे.)	१,२०९,२६५.५	३६५,६३०.४	४५,०२४.९	४०,५१४.२	४६,८५५.७	३३,९६९.४	५२,००४.८	४०,४०७.७	४८,०९३.१	३८,७६०.६
	जग्गाको प्रतिशत	५४.५	७४.२	६६.९	६८.२	७२.३	५७.२	७१.०	८८.५	९१.१	८८.३
नदी/ तलाउ/ पोखरीबाट स्वतः बहाव भइ सिँचाइ लिएका	कृषकपरिवार सङ्ख्या	१,१४२,१५६	१६६,१००	१९,२२५	२४,६६०	१७,२११	१५,७३५	२२,५२७	३२,४०१	१८,६०८	१५,७३३
	क्षेत्रफल (हे.)	३४१,५०१.३	६८,६०१.२	७,५९४.३	९,९८२.२	५,९८४.६	४,८८६.८	१०,५१९.३	१२,१००.७	८,९४९.९	८,५८३.३
नदी/ तलाउ/ पोखरीबाट पानी तानेर सिँचाइ लिएका	कृषकपरिवार सङ्ख्या	४२७,१४८	९४,९७५	१३,८३१	९,६३७	१८,१०१	११,४६९	११,२४७	७,८४१	१०,११५	१२,७३४
	क्षेत्रफल (हे.)	१५५,३५९.६	४०,५६२.५	५,९२४.०	३,८९१.५	६,४३१.१	५,७३१.५	५,६८३.६	३,२०१.४	४,०२६.८	५,६७१.४
बाँध/जलाशयबाट सिँचाइ लिएका	कृषकपरिवार सङ्ख्या	२५९,२५१	४४,७४९	४,३५२	३,६५७	३,९९१	३,८२२	९,९६४	७,९९२	३,६३८	७,३३२
	क्षेत्रफल (हे.)	९१,३४८.३	२१,८३४.०	१,७८३.५	१,४४९.७	१,२५७.१	१,५९५.९	६,०००.०	४,३६४.१	१,५०७.७	३,८७६.२
टयुवेयल/ बोरिङबाट सिँचाइ लिएका	कृषकपरिवार सङ्ख्या	१,०५२,३३२	३८८,४८८	५८,६१६	५५,८४२	६१,६०२	३२,०३८	४३,०६०	५२,४३२	५७,१३४	२७,७६४
	क्षेत्रफल (हे.)	४०३,८९४.७	२०५,४११.५	२४,२१३.३	३१,००९.६	२८,६३७.१	१६,९२८.५	२६,९३६.०	२९,१११.७	३२,०५०.६	१६,५२४.६
अन्यस्रोतबाट सिँचाइ लिएका	कृषकपरिवार सङ्ख्या	३६३,००५	४७,२८१	११,४२१	५,८२५	६,९८८	६,७८१	६,१५३	२,७७१	३,८५९	३,४८४
	क्षेत्रफल (हे.)	७६,२३३.०	१६,१७५.३	४,२६७.७	१,७९७.३	२,३०१.३	२,७४७.६	२,५०७.३	७८८.०	७३२.१	१,०३४.२

विवरण		नेपाल	मधेश प्रदेश	सप्तरी	सिरहा	धनुषा	महोत्तरी	सर्लाही	रौतहट	बारा	पर्सा
मिश्रितस्रोतबाट सिँचाइ लिएका	कृषकपरिवार सङ्ख्या	१२१,३५९	२९,५०३	२,९१९	४,९५७	५,९१०	५,०७७	१,१२७	२,४०१	२,३९९	४,७९३
	क्षेत्रफल (हे.)	४०,९२८.७	१३,०४६.०	१,२४१.१	२,३८३.९	२,२४४.६	२,०७९.२	३५८.५	८४१.८	८२६.०	३,०७०.९
सिँचाइ सुविधा भएका मध्ये वर्षेभरी सिँचाइभएका	कृषकपरिवार सङ्ख्या	२,१७४,३१६	५०२,९४६	६३,०५०	६८,१२१	६९,२९४	४०,८६५	६४,९१८	७२,८२८	७३,०३०	५०,८४२
	कृषक परिवार प्रतिशत	७५.३	८२.१	७४.५	८०.६	८२.१	६६.६	८०.०	९०.३	९०.९	९१.९
	जग्गाको क्षेत्रफल (हे.)	८७९,५७०.०	२७९,२३४.४	२८,११२.०	३७,०३४.३	३४,२७२.३	१९,४८८.२	३९,३४१.८	४२,६५३.६	४३,२३८.४	३५,०९३.८
	जग्गाको प्रतिशत	७२.७	७६.४	६२.४	७३.३	७३.१	५७.४	७५.७	८४.६	८९.९	९०.५

स्रोत : राष्ट्रिय कृषि गणना २०७८

अस्थायी बालीको प्रकार अनुसार कृषक परिवार सङ्ख्या र कृषि जग्गाको क्षेत्रफल

राष्ट्रिय कृषि गणना २०७८ अनुसार अस्थायी बालीको प्रकार अनुसार कृषक परिवार सङ्ख्या र उक्त कृषि जग्गाको क्षेत्रफल उल्लेख गरिएको छ। यसरी हेर्दा मधेश प्रदेशमा र समग्र देशमा अन्नबालीमा बढीजसो कृषक परिवार संलग्न रहेको पाइन्छ जुन क्रमशः ६,६३,६७० र ३८,७३,८५४ रहेक छन् भने अन्नबालीको लागि प्रयोग हुने जग्गाको क्षेत्रफल नेपालमा २५,८६,१८३.०(हेक्टर) र मधेश प्रदेशमा ६,६७,५५२.३(हेक्टर) रहेको छ। त्यस्तै, दोस्रोमा नेपालमा तरकारी बालीमा र मधेश प्रदेशमा कोसे/दाल बालीमा बढीजसो कृषक परिवार संलग्न रहेको छ जुन क्रमशः १९,७७,५७१ र २,३६,५७२ रहेका पाइन्छ। यस सम्बन्धि विस्तृत विवरण तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका ६.६: अस्थायी बालीको प्रकार अनुसार कृषक परिवार सङ्ख्या र कृषि जग्गाको क्षेत्रफल

विवरण		नेपाल	मधेश प्रदेश	सप्तरी	सिरहा	धनुषा	महोत्तरी	सर्लाही	रौतहट	बारा	पर्सा
अन्नबाली	कृषकपरिवार सङ्ख्या	३,८७३,८५४	६६३,६७०	९६,१४४	९४,७३०	९१,१०४	७६,२४४	८७,६८१	८१,४४१	७८,८००	५७,५२६
	क्षेत्रफल (हे.)	२,५८६,१८३.०	६६७,५५२.३	८५,९७५.३	९०,८०९.९	८१,३८७.०	७४,४५८.५	८६,४९७.९	८४,४१७.७	८७,५४९.८	७६,४५६.३
कोसे/दाल बाली	कृषकपरिवार सङ्ख्या	१,८२३,९१०	२३६,५७२	३२,७०७	४२,३८९	५१,२५८	३१,५७१	२१,८५७	३६,८७२	१३,३६३	६,५५५
	क्षेत्रफल (हे.)	१९९,८४४.८	५५,६७५.४	५,५३१.०	१०,५८५.७	१०,८०५.७	७,८५२.५	५,८४२.५	११,९६९.१	२,६०६.४	१,२८२.४

विवरण		नेपाल	मधेश प्रदेश	सप्तरी	सिरहा	धनुषा	महोत्तरी	सर्लाही	रौतहट	बारा	पर्सा
कन्दमूल बाली	कृषकपरिवार सङ्ख्या	१,८९५,३६७	१३२,०३५	३६,६६९	२५,०६६	२८,८९०	९,७०३	९,४४७	८,०७३	८,६२३	५,५६५
	क्षेत्रफल (हे.)	१०४,७३७.८	११,२१३.०	२,०९९.८	१,८०२.३	२,२९१.१	१,०७२.६	१,४०४.६	७७२.५	१,४३५.२	३३५.०
तेल बाली	कृषकपरिवार सङ्ख्या	१,२१९,३५६	११२,७३७	३२,५७८	१६,३०२	२०,०७०	७,४२१	७,२४२	११,६३१	८,८३०	८,६६४
	क्षेत्रफल (हे.)	१८०,१४१.१	१८,९७७.३	५,६८६.१	३,३९२.८	१,९३३.६	८२२.४	१,५३२.२	१,७३३.२	१,६२८.५	२,२४८.५
नगदे बाली	कृषकपरिवार सङ्ख्या	११९,८८०	४५,७११	५२४	४,९४४	५,७९०	८,९२९	१६,७८६	२,५३५	३,७१०	२,४९३
	क्षेत्रफल (हे.)	४४,६०९.३	२९,२६१.८	३९.४	२,७७५.४	२,८८२.०	४,६१९.३	१२,९२९.९	१,८२४.५	२,८८१.८	१,३०९.६
मसाला बाली	कृषकपरिवार सङ्ख्या	१,८२४,०९४	१०३,८४६	३३,२६७	१९,०५७	२२,६८७	७,७९३	७,६२२	५,१७७	४,१०४	४,१३८
	क्षेत्रफल (हे.)	५६,८९३.५	६,७४६.३	१,८९२.०	१,३२०.४	१,३८५.७	६०६.२	६७७.८	४४५.१	२१९.९	१९९.२
तरकारी बाली	कृषकपरिवार सङ्ख्या	१,९७७,५७१	१०९,२०३	२०,८१३	१३,७९५	२५,०९८	१२,७५४	१७,३६२	६,४८५	८,४८३	४,४१३
	क्षेत्रफल (हे.)	१०७,७३३.८	१४,२५५.३	१,३९१.८	१,६७८.२	२,९४७.८	१,९७६.२	३,८४२.७	८९९.६	९९८.१	५२०.८
घाँसे बाली	कृषकपरिवार सङ्ख्या	१७६,४४०	७,३५३	७११	१,१६०	३,३६२	७५३	८८५	१४५	२७१	६६
	क्षेत्रफल (हे.)	१६,४३६.३	७०७.७	४९.२	१२६.२	२५५.९	९६.१	१२२.३	१७.९	३३.५	६.५
अन्य अस्थायी बाली	कृषकपरिवार सङ्ख्या	२८,२१४	१,४३७	१३७	२१०	५९२	२००	१६१	४७	६२	२८
	क्षेत्रफल (हे.)	२,२२६.२	१४४.६	३.८	१८.९	७५.१	१४.०	२१.७	३.१	३.८	४.२

स्रोत : राष्ट्रिय कृषि गणना २०७८

अस्थायी बालीको बृहत प्रकार अनुसार कृषक परिवार सङ्ख्या र कृषि जग्गाको क्षेत्रफल

राष्ट्रिय कृषि गणना २०७८ अनुसार अस्थायी बालीको बृहत प्रकार अनुसार कृषक परिवार सङ्ख्या र उक्त कृषि जग्गाको क्षेत्रफल उल्लेख गरिएको छ। चैते, वर्षे र हिउँदे धानमा वर्षे धान गर्ने कृषक परिवार सङ्ख्या बढी रहेका पाइन्छन् जुन नेपालमा र मधेश प्रदेशमा क्रमशः २६,८०,९५५ र ६३१,८३४ रहेका छन्। त्यस्तै, नेपालमा गहुँ

उत्पादन गर्ने कृषक परिवार २,०४९,०९१ र मधेश प्रदेशमा गहुँ उत्पादन गर्ने कृषक परिवार ५२९,५६७ रहेका छन्। यसरी मकै, कोदो, जौ, फापर लगायत अन्य अस्थायी बालीमा संलग्न कृषक परिवार र उक्त जग्गाको क्षेत्रफल तल उल्लेख गरिएको छ।

तालिका ६.७: अस्थायी बालीको बृहत प्रकार अनुसार कृषक परिवार सङ्ख्या र कृषि जग्गाको क्षेत्रफल

विवरण		नेपाल	मधेश प्रदेश	सप्तरी	सिरहा	धनुषा	महोत्तरी	सर्लाही	रौतहट	बारा	पर्सा
चैतेधान	कृषकपरिवार सङ्ख्या	२६१,८७३	५३,०१९	६,९६०	८,०५८	४,०९१	३,४०४	७,६६८	४,३०२	१२,२०६	६,३३०
	क्षेत्रफल (हे.)	७१,५८५.८	१९,४२९.२	२,७५५.०	२,९०५.४	१,१८२.०	१,१५६.४	२,४९१.८	१,२७६.५	४,८७३.२	२,८२८.९
वर्षेधान	कृषकपरिवार सङ्ख्या	२,६८०,९५५	६३१,८३४	९३,८७४	९०,८३८	८७,२०९	७१,५३२	७६,६५०	७८,९१०	७६,११६	५६,७०४
	क्षेत्रफल (हे.)	१,१३०,३६०.५	३६०,२७१.९	५३,३०५.३	५२,४२४.९	४४,२३२.४	४०,८२६.७	४२,१७३.३	४६,३९९.०	४२,६२६.४	३८,२८३.९
हिउँदेधान	कृषकपरिवार सङ्ख्या	८६,५७२	१३,०६४	१,९५६	१,८४१	२,६३२	१,७३४	१,९०२	७६२	१,५९६	६४३
	क्षेत्रफल (हे.)	१४,४४१.४	४,८५१.५	५८९.९	६२१.९	८९६.६	६५६.०	६५५.७	२७०.६	९३८.४	२२२.४
गहुँ	कृषकपरिवार सङ्ख्या	२,०४९,०९१	५२९,५६७	७२,०५६	७७,४०६	७९,१०८	६४,४६७	५७,३२७	६८,०३२	६०,१७२	५१,०००
	क्षेत्रफल (हे.)	६५४,१९४.३	२४७,६०८.७	२८,२५०.०	३३,४२१.४	३३,२७४.८	३०,१३७.७	२७,४५६.६	३१,७१०.८	२९,८८०.५	३३,४७६.९
हिउँदेमकै	कृषकपरिवार सङ्ख्या	५७८,३४७	३६,४४२	१,७३०	८४९	१,३५९	९४१	१३,०९१	५,६५५	११,०३८	१,७८०
	क्षेत्रफल (हे.)	१३३,६९५.६	१३,००६.२	२४३.७	१९२.१	३०१.८	१८१.२	६,०८०.०	१,७९३.३	३,६२७.८	५८६.२
वर्षेमकै	कृषकपरिवार सङ्ख्या	२,०४६,१२७	६२,६१९	४,१९८	३,२००	५,२२५	५,३८६	१८,२२०	८,७००	१४,७२०	२,९६९
	क्षेत्रफल (हे.)	४१४,१८१.९	१८,९९९.६	६२५.८	७९५.४	१,०४२.६	१,०२३.५	६,६४९.५	२,७५१.३	५,१४४.९	९६६.६
हरियोमकै	कृषकपरिवार सङ्ख्या	११२,४२४	६,३७६	१,१५१	७५३	९७४	६७१	१,०८८	५०७	१,१२१	११०
	क्षेत्रफल (हे.)	१२,०३१.८	१,७३३.०	१०४.२	२११.७	१५१.३	१३२.१	५८७.०	११५.२	३८७.४	२४.१
कोदो	कृषकपरिवार सङ्ख्या	८६९,१००	५,५२३	६३८	१,२०१	१,२५५	१,०७५	१,१९५	२६	७७	५८
	क्षेत्रफल (हे.)	१२२,११३.५	१,०१६.०	९७.५	१११.५	१४२.६	२३३.२	३१४.७	२.२	२०.१	१४.४

विवरण		नेपाल	मधेश प्रदेश	सप्तरी	सिरहा	धनुषा	महोत्तरी	सर्लाही	रौतहट	बारा	पर्सा
जौ	कृषकपरिवार सङ्ख्या	२९६,८२०	१,३३४	१४	१७	६५२	२५६	१२३	७२	२३	२२
	क्षेत्रफल (हे.)	२३,२७०.८	१७४.५	२.१	१३.९	८०.४	४१.९	२३.२	७.६	२.७	२.७
फापर	कृषकपरिवार सङ्ख्या	८५,३८३	८९५	११३	७२	२०९	१७४	७९	१४५	७९	२५
	क्षेत्रफल (हे.)	८,०८९.५	१५७.४	२२.१	१४.९	३०.६	१८.४	१३.८	३५.२	१९.०	३.४
अन्य अन्न बाली	कृषकपरिवार सङ्ख्या	२४,१६१	१,९९१	४२४	११२	५५५	२३८	२१५	२५७	१४१	४८
	क्षेत्रफल (हे.)	२,२१७.८	३२४.२	१९.६	१६.८	५१.९	५१.५	५२.३	५६.०	२९.४	४६.७
भटमास	कृषकपरिवार सङ्ख्या	३३९,९९४	९००	७०	१३८	३३३	१२३	९०	३५	८०	३१
	क्षेत्रफल (हे.)	१२,३६८.२	१४५.२	४.२	१८.५	५६.५	१७.३	१५.६	३.४	१६.९	१२.९
कालो चना(मास)	कृषकपरिवार सङ्ख्या	२३१,७८६	३,२८१	२९२	१,०८२	१,२३१	२९५	२६९	७३	१३	२५
	क्षेत्रफल (हे.)	१४,९१६.२	४९८.४	५२.८	१५३.५	१७६.२	४२.२	५५.७	९.६	०.५	८.०
रातो चना (रहर)	कृषकपरिवार सङ्ख्या	७०,१७०	४६,६१३	१,३८९	७,३०३	२८,४१४	६,०४८	२,७२८	४०२	१२३	२०६
	क्षेत्रफल (हे.)	५,०१७.३	२,९३८.६	८६.३	६६२.३	१,२४८.३	४८१.५	३३३.१	८६.४	१९.५	२१.२
हरियोमटर	कृषकपरिवार सङ्ख्या	९६,५२१	६७,९१४	४,७४०	१५,३८१	२३,०७२	१६,८०३	४,०४९	१,६५६	९१४	१,३०१
	क्षेत्रफल (हे.)	१५,६४१.२	९,३४६.३	४७६.०	२,३२०.०	२,७०७.८	२,६४७.१	६५१.२	३२७.९	६६.९	१४९.४
मसुरो दाल	कृषकपरिवार सङ्ख्या	५२९,२१७	१५२,५४५	२३,९२७	२७,५७७	२१,९२९	१४,८८३	१४,०५१	३३,७३१	११,३९५	५,०५३
	क्षेत्रफल (हे.)	७५,४७३.६	२९,२१५.०	३,२४८.३	४,८३१.७	२,९७५.६	२,३१०.३	३,१६०.७	९,५४५.४	२,२५८.७	८८४.४
Gram (चना)	कृषकपरिवार सङ्ख्या	१०६,५०७	१०,९१९	३,७०५	४,३३४	९९८	६३२	८५६	२४६	६७	८०
	क्षेत्रफल (हे.)	७,४८७.१	१,५१५.१	४१०.४	७३४.७	९६.०	१०७.७	१२२.६	२३.०	११.०	९.७

विवरण		नेपाल	मधेश प्रदेश	सप्तरी	सिरहा	धनुषा	महोत्तरी	सर्लाही	रौतहट	बारा	पर्सा
मटर	कृषकपरिवार सङ्ख्या	३७५,७१२	२१,५८९	५१९	२,१८३	८,०७१	४,८१५	२,२६३	१,४४६	८०९	१,४८३
	क्षेत्रफल (हे.)	१५,९९८.२	१,७५८.०	३५.३	१६५.७	५२६.०	५००.६	२४१.३	८६.३	७४.५	१२८.२
मुंगको दाल	कृषकपरिवार सङ्ख्या	५६,८१२	४२,७३४	५,५००	४,९३९	१५,८३४	७,९३०	४,०४६	४,४०४	७५	७
	क्षेत्रफल (हे.)	१०,२९६.९	७,८६१.९	१,०४४.५	८४९.१	२,६५९.८	१,४३२.९	९१५.६	९४९.७	९.२	१.०
कुर्थी दाल	कृषकपरिवार सङ्ख्या	६७,३५१	२,७५५	१३३	१,७८९	३७६	४८	२०३	९७	५९	५१
	क्षेत्रफल (हे.)	५,६३४.८	६६४.७	१५.९	४७३.१	५५.१	३.४	६१.०	२८.३	२०.५	७.५
बोडी	कृषकपरिवार सङ्ख्या	५१८,२१९	११,७४०	२,३१८	१,७७१	२,६३९	१,७३५	१,१९५	४१७	१,१८४	४८२
	क्षेत्रफल (हे.)	१२,६११.९	६३२.९	५९.४	१२६.१	९८.३	१२७.७	१०१.१	२६.३	४९.१	४४.९
सिमी	कृषकपरिवार सङ्ख्या	६२२,१४६	६,७८५	१,४००	७०५	१,६७९	९०२	९०१	४५४	५८४	१६०
	क्षेत्रफल (हे.)	१८,००४.०	४०७.३	२८.२	७१.७	५६.४	७७.५	१०६.१	२९.९	३४.२	३.४
Other leguminous crops (अन्य कोसेबाली)	कृषकपरिवार सङ्ख्या	९०,८९८	५,४६५	८१०	८४१	१,९३२	६२१	४१४	५२९	१७७	१४१
	क्षेत्रफल (हे.)	६,३९५.३	६९१.८	६९.८	१७९.४	१४९.६	१०४.३	७८.५	५३.०	४५.४	११.८
Winter potato(हिउँदे आलु)	कृषकपरिवार सङ्ख्या	१,३३६,६१६	५३,९९४	१७,२७१	११,१००	७,२७१	२,७७४	४,७६०	२,६२७	४,९४७	३,२४४
	क्षेत्रफल (हे.)	६१,०३३.४	४,७६०.७	९०२.५	७६१.४	५३१.८	३२३.१	८६७.२	२५९.४	९५०.०	१६५.४
Summer potato(वर्षे आलु)	कृषकपरिवार सङ्ख्या	४८३,६४५	७६,१०१	१९,३३८	१३,७२२	२०,९३६	६,७१५	४,३७३	५,२९६	३,४६८	२,२५२
	क्षेत्रफल (हे.)	३७,६९७.९	६,०१९.२	१,१७१.७	९८४.३	१,६०६.२	६७२.७	४६०.२	४९०.५	४७५.१	१५८.५
Sweet potato (सखरखण्ड)	कृषकपरिवार सङ्ख्या	३४,१४४	९८१	३९	१३९	३९२	१५२	९६	११७	२३	२२
	क्षेत्रफल (हे.)	८१९.१	११७.२	१.८	९.६	२६.२	४४.०	९.८	१६.४	७.२	२.२

विवरण		नेपाल	मधेश प्रदेश	सप्तरी	सिरहा	धनुषा	महोत्तरी	सर्लाही	रौतहट	बारा	पर्सा
Colocasia (कर्कलो)	कृषकपरिवार सङ्ख्या	२६०,७६	१,०२५	८९	४६	४८९	१५२	३०	-	१७९	४१
	क्षेत्रफल (हे.)	३,९४६.९	५९.७	४.१	२.७	३१.९	१३.५	२.२		१.९	३.४
Yam/cassava (तरुल)	कृषकपरिवार सङ्ख्या	५९,९८२	८१३	८६	२६२	१८६	१२	२३२	५	२८	-
	क्षेत्रफल (हे.)	६३३.०	५६.८	१.५	४.८	५.०	१.९	४२.२	०.४	१.०	
Other tubers and bulbs	कृषकपरिवार सङ्ख्या	१०,३८१	२,०२०	२८९	३९३	८७६	१२५	१७८	७०	-	८९
	क्षेत्रफल (हे.)	६०७.५	१९९.३	१८.२	३९.४	८९.९	१७.४	२३.०	५.९		५.५
Mustard (तोरी)	कृषकपरिवार सङ्ख्या	१,१३३,४८९	८५,९२९	२१,४९८	७,८३७	१६,७३७	५,५६६	६,५५६	११,१५२	८,१२९	८,४५४
	क्षेत्रफल (हे.)	१६२,५०२.२	११,७५७.८	२,१९३.६	१,०२५.८	१,३५६.०	५२८.१	१,३५१.५	१,६४४.२	१,४७९.१	२,१७९.६
Ground nut (बदाम)	कृषकपरिवार सङ्ख्या	३७,८०५	१०,०४१	४,४९८	४,४९५	३७०	१३६	१७०	२९९	२२	५१
	क्षेत्रफल (हे.)	३,२५४.२	१,५५२.७	४३१.३	९९३.८	३०.०	१९.४	४०.७	२९.३	१.७	६.५
Linseed (अलसी)	कृषकपरिवार सङ्ख्या	५५,५६०	२८,४६७	१६,२२३	६,८८६	३,२३८	८८७	२४१	९०	६५३	२५०
	क्षेत्रफल (हे.)	८,३०२.८	४,४७३.४	२,९८२.५	९८५.२	२३५.२	१३४.१	४६.९	९.१	४९.३	३१.२
Sesame (तिल)	कृषकपरिवार सङ्ख्या	५१,१९५	६,५३०	५९१	१,३१०	२,५९९	९९५	७०२	१६८	५३	१११
	क्षेत्रफल (हे.)	४,२५९.६	८५२.८	६४.७	३३०.२	२५०.१	७०.२	७३.१	३८.६	७.१	१८.८
Niger seed (फिलुंगो)	कृषकपरिवार सङ्ख्या	६,२७८	६१९	३३	५०	९२	३४९	२४	११	३४	२४
	क्षेत्रफल (हे.)	३१५.७	५०.१	२.४	५.६	६.४	१८.९	३.७	१.३	९.६	२.३
Other oil seeds (अन्य तेलहन बाली)	कृषकपरिवार सङ्ख्या	१७,५३९	१,८३०	१२१	३०६	३२६	७८५	७२	१२०	५८	४२
	क्षेत्रफल (हे.)	१,५०६.६	२९०.५	११.७	५२.३	५५.९	५१.६	१६.४	१०.७	८१.८	१०.१

विवरण		नेपाल	मधेश प्रदेश	सप्तरी	सिरहा	धनुषा	महोत्तरी	सर्लाही	रौतहट	बारा	पर्सा
Sugarcane (ऊखू)	कृषकपरिवार सङ्ख्या	९६,२०४	४९,८४०	९३७	४,७५९	५,६२६	७,५८७	९६,७००	२,४४३	३,७९०	८८५
	क्षेत्रफल (हे.)	४०,९४९.५	२८,९०७.९	७.२	२,६६२.८	२,८४७.७	४,३०९.४	९२,८६४.९	९,८९०.९	२,८८९.८	७२३.२
Jute (जुट)	कृषकपरिवार सङ्ख्या	९३,९३०	५०२	३५९	२०	३२	३५	४९	-	-	९५
	क्षेत्रफल (हे.)	२,८९९.३	९०२.६	२८.६	२.५	२.८	३२.५	३२.३			३.९
Tobacco (सुर्ती)	कृषकपरिवार सङ्ख्या	७,२४२	३,२३८	-	५७	९५९	९,२६३	५९	९०६	-	९,५९३
	क्षेत्रफल (हे.)	९,०६५.०	९२८.५		९९.४	३९.६	२६६.९	९४.७	९४.४		५८२.४
Other cash crops (अन्य नगदे वाली)	कृषकपरिवार सङ्ख्या	४,६४३	२६९	३६	९५०	-	५३	३०	-	-	-
	क्षेत्रफल (हे.)	५७५.५	९२३.६	३.७	९०.६		९९.३	९८.९			
खुर्सानी	कृषकपरिवार सङ्ख्या	७९,७३३०	३५,९९३	९,९९४	५,४३२	९,६६८	४,०९४	२,४९४	२,९३३	९,४०९	९३७
	क्षेत्रफल (हे.)	९०,७८४.५	९,५२४.६	२४७.६	२७६.३	३५४.०	२४४.३	९८३.६	९२४.८	५२.९	४९.९
प्याज	कृषकपरिवार सङ्ख्या	९,२०३,८३४	८३,९८४	३०,६०८	९६,२७३	९७,९३४	४,५९९	४,५९३	३,४३३	२,५३९	३,३०२
	क्षेत्रफल (हे.)	९५,५३०.६	३,४६०.६	९,९८६.५	७७४.४	७२७.२	२२६.९	२०५.४	९६९.८	९०.९	८९.९
लसुन	कृषकपरिवार सङ्ख्या	९,२५५,८८७	४६,८६७	९७,८८५	७,५४६	९,०५९	२,२९९	३,९७७	२,०७९	९,६३९	२,४८८
	क्षेत्रफल (हे.)	९३,४९५.०	९,०९९.३	३९५.७	२०२.३	९८९.७	६५.६	९४.२	७६.९	९८.९	५६.७
अदुवा	कृषकपरिवार सङ्ख्या	३३९,३२८	९,६३३	६०२	२२९	४५४	९०६	९६९	९६	३२	३३
	क्षेत्रफल (हे.)	७,४०५.५	४९.९	९९.९	५.८	९.९	३.७	३.९	०.८	६.४	०.४
बेसार	कृषकपरिवार सङ्ख्या	२८५,३६४	९,६६९	९३५	२७९	३५२	८७	५८९	९४९	३९	४०
	क्षेत्रफल (हे.)	४,४०४.६	९८०.४	३.३	९२.९	९६.५	९.३	९०९.८	२९.९	५.०	२.५

विवरण		नेपाल	मधेश प्रदेश	सप्तरी	सिरहा	धनुषा	महोत्तरी	सर्लाही	रौतहट	बारा	पर्सा
धनिया	कृषकपरिवार सङ्ख्या	४३७,१२१	९,१४४	२,०१९	१,२७७	३,५४७	६७८	६३९	५६२	३२२	१०१
	क्षेत्रफल (हे.)	४,७५७.८	३४१.८	३७.९	३४.३	७०.०	५२.७	६४.३	४६.५	३२.९	३.१
अन्यमसाला	कृषकपरिवार सङ्ख्या	२५,८९३	१,२८६	३३९	१५६	३४७	९२	१३६	६१	८९	६६
	क्षेत्रफल (हे.)	५९५.५	९७.७	९.९	१४.४	१८.३	४.५	२४.५	६.१	१४.५	५.४
काउली	कृषकपरिवार सङ्ख्या	६२३,११९	३७,२९८	९,८९६	४,७३७	८,६६६	३,८९६	३,५१७	२,४६९	२,७५३	१,३६३
	क्षेत्रफल (हे.)	१५,१२४.०	२,८५७.७	३८२.६	३९९.८	६३५.५	४१७.५	३७५.१	२३४.६	२९९.८	११२.८
बन्दाकाउली	कृषकपरिवार सङ्ख्या	४७८,८६५	१०,०७२	३,२८३	१,४७५	२,५७७	६२३	१,००२	३७५	५६७	१७०
	क्षेत्रफल (हे.)	८,९३५.१	५१९.३	८४.१	७७.८	१४८.७	२०.२	११८.५	१७.०	४२.५	१०.६
गोलभेडा	कृषकपरिवार सङ्ख्या	४२४,०९३	१५,६९९	२,४०८	१,७२२	४,२९१	१,५३५	३,१९७	५४४	१,६३६	२६७
	क्षेत्रफल (हे.)	१०,९२८.६	१,१६४.५	५९.५	९४.५	१४५.४	६९.९	६८०.२	२२.८	८५.९	६.३
अन्यतरकारी	कृषकपरिवार सङ्ख्या	१,८०५,३६५	९३,१६५	१६,२४२	११,६४५	२२,०९१	११,२३४	१५,३८१	५,५२९	७,२५८	३,७८५
	क्षेत्रफल (हे.)	७२,७४६.०	९,७९३.९	८६५.६	१,१०६.१	२,०१८.२	१,४६८.७	२,६६९.०	६२५.२	५६९.९	३९१.२
Grass crops (घाँस बाली)	कृषकपरिवार सङ्ख्या	१७६,४४०	७,३५३	७१	१,१६०	३,३६२	७५३	८८५	१४५	२७१	६६
	क्षेत्रफल (हे.)	१६,४३६.३	७०७.७	४९.२	१२६.२	२५५.९	९६.१	१२२.३	१७.९	३३.५	६.५
अन्य अस्थायी बाली	कृषकपरिवार सङ्ख्या	२८,२१४	१,४३७	१३७	२१०	५९२	२००	१६१	४७	६२	२८
	क्षेत्रफल (हे.)	२,२२६.२	१४४.६	३.८	१८.९	७५.१	१४.०	२१.७	३.१	३.८	४.२

स्रोत : राष्ट्रिय कृषि गणना २०७८

धान बालीमा प्रयोग भएका बिउ, विषादी र मलखादको अवस्था

राष्ट्रिय कृषि गणना २०७८ अनुसार नेपालमा धान खेती गर्ने कृषक परिवार सङ्ख्या जम्मा २७,६५,४६७ र मधेश प्रदेशमा ६,४३,६७३ रहेका छन्। जसमा सबैभन्दा बढी धान खेती गर्ने कृषक परिवार सङ्ख्या सप्तरीमा ९४,५५६ र सबैभन्दा कम पर्सा ५६,८६६ रहेका छन्। मधेश प्रदेश र समग्र देशमा धान खेतीको लागि स्थानीय जातका बिउ कृषक परिवारहरूले बढीजसो प्रयोग गरिएको देखिन्छ। धान बालीमा प्रयोग भएका बिउ, विषादी र मलखादको अवस्था तलको तालिकामा देखाइएको छ।

तालिका ६.८: धान बालीमा प्रयोग भएका बिउ, विषादी र मलखादको अवस्था

विवरण				नेपाल	मधेश प्रदेश	सप्तरी	सिरहा	धनुषा	महोत्तरी	सर्लाही	रौतहट	बारा	पर्सा
जम्मा	कृषकपरिवार सङ्ख्या			४,१३०,७८९	७३८,३४०	१०४,६६०	१०४,९४३	१०४,२५५	८७,०६२	१०४,२३०	८६,८३५	८४,१३८	६०,२१७
	क्षेत्रफल (हे.)			२,२१८,४०९.९	४९२,४९७.९	६७,२९१.८	७४,०६३.१	६४,८२४.५	५९,४१७.७	७३,२७१.३	५६,९३५.५	५२,८१३.८	४३,८७८.४
धान	धानखेती गर्ने कृषक परिवार सङ्ख्या			२,७६५,४६७	६४३,६७३	९४,५५६	९३,०७२	८८,६२४	७२,८१५	८०,३९६	८०,१५९	७७,१८५	५६,८६६
	बिउ	कृषिचलन सङ्ख्या	स्थानीय	१,५५७,१९४	३२१,७६५	५०,०२६	५७,८१९	६२,३६३	३५,९१३	३४,८८०	२८,२८७	२८,०५५	२४,४२१
			उन्नत	७५२,९६२	२७२,४७५	४२,७३१	३२,६१६	२२,०८०	३२,४८८	२९,४१८	४२,८९४	४१,०१९	२९,२२८
			वर्णशंकर	४५४,३११	४९,४३३	१,७९८	२,६३८	४,१८१	४,४१४	१६,०९८	८,९७७	८,१११	३,२१७
	विषादी	कृषिचलन सङ्ख्या		१,२३३,७९७	४६५,८८३	५७,४१७	४७,५६०	६३,४४९	५२,८५२	६०,७९९	६९,१९१	६५,१४९	४९,५४८
			हरियो	४८६,१९२	१८२,७८९	२६,३७८	२१,३३७	२९,८२९	२५,४७३	२०,९९७	२०,७५८	१७,५१८	२०,४९९
			निलो	५४८,९४५	२१७,१४६	२३,२५९	२३,५९९	२७,२७५	२१,५२५	३३,२९५	३४,६२८	२८,६२४	२४,९४२
			पहेलो	१८३,९४९	५९,६४३	६,४८५	२,५३९	५,८६६	४,६०४	५,२०६	१३,३७३	१७,६३६	३,९३४
			रातो	१४,७११	६,३०५	१,२९५	८५	४७९	१,२५०	१,२२२	४३३	१,३७१	१७२
	मलखाद	कृषिचलन सङ्ख्या	स्थानीय	६६६,८०७	५४,०७६	५,६४२	९,१८३	४,८७९	६,६२०	१२,२३३	५,२५८	७,९३२	२,३२७
रसायनिक			६५४,६३१	२४३,१३५	३८,३४९	२१,१४५	२४,९८५	२९,३४५	२३,९३१	३९,२५२	३७,८८५	२८,२४३	
दुवै			१,४४४,०२९	३४६,४६२	५०,५६५	६२,७४४	५८,७५९	३६,८५०	४४,२३२	३५,६४८	३१,३६८	२६,२९५	
	मलखाद प्रयोगको क्षेत्रफल र परिमाण		क्षेत्रफल (हे.)	९७३,८७६.५	३२८,४९५.४	४९,६१५.३	४६,५७५.८	४०,८८५.२	३६,१६१.७	३५,५९८.६	४३,०३४.८	३९,७४५.४	३६,८७८.७
			परिमाण (क्वीन्टल)	१,६०१,८३३.९	५५८,४६८.४	७८,८८१.२	६६,७१७.३	५८,१४१.२	५६,९५२.१	६३,७०४.४	८६,४८६.७	७५,०७०.५	७२,५१४.९

स्रोत : राष्ट्रिय कृषि गणना २०७८

मकै बालीमा प्रयोग भएका बिउ, विषादी र मलखादको अवस्था

राष्ट्रिय कृषि गणना २०७८ अनुसार नेपालमा मकै खेती गर्ने कृषक परिवार सङ्ख्या जम्मा २६,०६,०९५ र मधेश प्रदेशमा ९९,५५४ रहेका छन्। जसमा सबैभन्दा बढी मकै खेती गर्ने कृषक परिवार सर्लाहीमा ३०,४३१ र सबैभन्दा कम पर्सामा ४,५४९ रहेका छन्। मधेश प्रदेशमा र समग्र देशमा मकै खेतीको लागि स्थानीय जातका बिउ कृषक

परिवारहरूले बढीजसो प्रयोग गरिएको देखिन्छ। मकै बालीमा प्रयोग भएका बिउ, विषादी र मलखादको अवस्था तलको तालिकामा दिइएको छ ।

तालिका ६.९: मकै बालीमा प्रयोग भएका बिउ, विषादी र मलखादको अवस्था

विवरण				नेपाल	मधेश प्रदेश	सप्तरी	सिरहा	धनुषा	महोत्तरी	सर्लाही	रौतहट	बारा	पर्सा
जम्मा	कृषकपरिवार सङ्ख्या			४,९३०,७८९	७३८,३४०	१०४,६६०	१०४,९४३	१०५,२५५	८७,०६२	१०५,२३०	८६,८३५	८४,९३८	६०,२९७
	क्षेत्रफल (हे.)			२,२९८,४०९.९	४९२,४९७.९	६७,२९९.८	७४,०६३.९	६४,८२५.५	५९,४९७.७	७३,२७९.३	५६,९३५.५	५२,८९३.८	४३,८७८.४
मकै	मकैखेती गर्ने कृषक परिवार सङ्ख्या			२,६०६,०९५	९९,५५४	६,९६०	४,८०३	७,३८२	६,७५८	३०,४३९	१३,४७६	२५,९९५	४,५४९
	बिउ	कृषिचलन सङ्ख्या	स्थानीय	१,९५४,५०७	४५,०९९	३,५९९	३,४६२	६,३६३	५,०४५	१२,८५३	४,०९८	७,०८७	२,६८९
			उन्नत	३९४,३८४	२७,५८७	३,०९९	१,२०८	९९७	१,९४७	४,८२०	४,०५७	११,०२२	१,४०५
			वर्णशंकर	३३७,२०४	२६,९४८	४३८	१३४	१०२	५६६	१२,७५८	५,४०९	७,०८७	४६३
	विषादी	कृषिचलन सङ्ख्या		५९४,४९६	६९,३९५	४,९३९	१,५५९	४,२०३	३,७५३	२२,२०२	१०,५८८	२०,४९६	२,४६४
		कृषिचलन प्रकार	हरियो	२३९,४७९	२९,९६६	२,४३२	८०९	२,०३०	१,४४६	४,२९८	३,८९८	६,९९९	१,०२२
			निलो	२३८,८९९	३५,३४३	१,३२५	७२५	१,८९९	१,८६८	१४,७३२	३,७५९	९,९०३	१,९४०
			पहेलो	१०६,५६३	१०,३८०	२७९	२५	२००	४३९	२,८४८	२,७७५	३,५५९	२५६
			रातो	९,५६३	१,७०६	९५	-	७४	-	४०५	१६४	९२२	४६
मलखाद	कृषिचलन सङ्ख्या	स्थानीय	१,३३८,४७५	१८,४२५	१,८४५	१,९९८	३,०२४	१,५४५	४,७२७	१,९७४	३,५५०	५६३	
		रसायनिक	१९७,६५६	२६,७६६	१,९५८	८७२	९०७	८९९	७,२४७	४,३७३	९,९९३	६८४	
		दुवै	१,०६९,९६४	५४,३६४	३,९५७	१,९३३	३,४५२	४,४०२	१८,४५७	७,९२९	१९,७३३	३,३०२	
	मलखाद प्रयोगको क्षेत्रफल र परिमाण		क्षेत्रफल (हे.)	२९६,९७४.५	२७,९७४.६	७६०.८	६९४.९	९०९.३	१,०३०.७	१०,४६३.८	४,२७०.९	७,६९५.४	१,४२९.६
			परिमाण (क्वीन्टल)	४७७,३९६.४९	५३,०४६.६७	१,४९७.८९	७५४.०७	१,९७३.९३	१,७४९.६२	१९,२०३.२८	९,६२९.५७	१६,९४२.६४	२,०९६.४८

स्रोत : राष्ट्रिय कृषि गणना २०७८

गहुँ बालीमा प्रयोग भएका बिउ, विषादी र मलखादको अवस्था

राष्ट्रिय कृषि गणना २०७८ अनुसार नेपालमा गहुँ खेती गर्ने कृषक परिवार सङ्ख्या जम्मा २०,४९,०९९ र मधेश प्रदेशमा ५,२९,५६७ रहेका छन्। जसमा सबैभन्दा बढी गहुँ खेती गर्ने कृषक परिवार धनुषामा ७९,९०८ र सबैभन्दा कम पर्सामा ५९,००० रहेको छ। नेपालमा गहुँ खेतीको लागि स्थानीय जातका बिउ कृषक परिवारहरूले

बढीजसो प्रयोग गरिएको देखिन्छ भने मधेश प्रदेशमा उन्नत जातका बिउ बढीजसो प्रयोग गरिएको देखिन्छ। गहुँ बालीमा प्रयोग भएका बिउ, विषादी र मलखादको अवस्था तलको तालिकामा दिइएको छ।

तालिका ६.१०: गहुँ बालीमा प्रयोग भएका बिउ, विषादी र मलखादको अवस्था

विवरण			नेपाल	मधेश प्रदेश	सप्तरी	सिरहा	धनुषा	महोत्तरी	सर्लाही	रौतहट	बारा	पर्सा	
जम्मा	कृषकपरिवार सङ्ख्या		४,१३०,७८९	७३८,३४०	१०४,६६०	१०४,९४३	१०५,२५५	८७,०६२	१०५,२३०	८६,८३५	८४,१३८	६०,२१७	
	क्षेत्रफल (हे.)		२,२१८,४०९.९	४९२,४९७.९	६७,२९९.८	७४,०६३.९	६४,८२५.५	५९,४१७.७	७३,२७१.३	५६,९३५.५	५२,८१३.८	४३,८७८.४	
गहुँ	गहुँ खेती गर्ने कृषक परिवार सङ्ख्या		२,०४९,०९९	५२९,५६७	७२,०५६	७७,४०६	७९,१०८	६४,४६७	५७,३२७	६८,०३२	६०,१७२	५१,०००	
	बिउ	कृषिचलन सङ्ख्या	स्थानीय	१,३७०,९४४	२३९,१७०	३१,२९८	३७,७३२	४८,४२८	२७,६३३	२३,६३१	२३,८१८	२०,०५९	२६,५७२
			उन्नत	५५६,६०५	२५४,३०३	३९,४९०	३८,१५७	२६,३५६	२९,७६३	२४,०२१	३८,७११	३५,५०८	२२,२९८
			वर्णशंकर	१२१,५४२	३६,०९४	१,२६७	१,५१८	४,३२३	७,०७२	९,६७५	५,५०४	४,६०५	२,१३०
	बिषादी	कृषिचलन सङ्ख्या		५८०,३०२	३३६,७८८	३२,८५४	३०,९२६	५०,५९३	४३,०७८	४०,८०३	५५,११०	४७,८३४	३५,५९०
		कृषि चलन प्रकार	हरियो	२२९,१९४	१३५,२८९	१४,४४७	१३,९४९	२४,१७३	१८,८९६	१६,४०७	१७,५९३	१३,३६६	१६,४५७
			निलो	२८२,०२१	१६१,४७९	१५,६०३	१५,८८८	२१,२७५	१८,७५६	२०,१०५	३०,१९०	२२,९९२	१६,६६९
			पहेलो	६२,७७१	३५,०५५	२,२५५	१,०११	४,९५५	३,६५१	३,४५७	७,०७४	१०,२४८	२,४०४
			रातो	६,३१६	४,९६५	५४९	७८	१८९	१,७७५	८३४	२५३	१,२२७	५९
	मलखाद	कृषिचलन सङ्ख्या	स्थानीय	८४९,४६७	५२,१०३	६,१२४	८,२६८	५,८२४	७,४०६	९,६३७	५,६९८	६,३२८	२,८२०
			रसायनिक	४८९,५४३	२१३,०९८	३०,०८४	२०,२६१	२२,७२४	२६,०९९	१९,२३५	३७,२४०	३०,४९०	२६,९६५
			दुवै	७१०,०८१	२६४,३६६	३५,८४८	४८,८७७	५०,५६०	३०,९६३	२८,४५५	२५,०९५	२३,३५४	२१,२१५
	मलखाद प्रयोगको क्षेत्रफल र परिमाण		क्षेत्रफल (हे.)	४६४,५७८.५	२१५,३३५.७	२४,५३१.८	२८,८५२.०	२९,८६०.१	२५,३३७.८	२१,८८४.८	२८,१७९.२	२५,८२५.५	३०,८६४.४
			परिमाण (क्वीन्टल)	८०४,५८४.५०	३४८,६५२.९६	३९,९५२.९७	४१,०८३.३१	४०,८४४.४६	३८,१९८.९३	३६,२६०.२८	५०,६३२.९१	४५,५१७.२८	५६,१६२.८३

स्रोत : राष्ट्रिय कृषि गणना २०७८

आलुमा प्रयोग भएका बिउ, विषादी र मलखादको अवस्था

राष्ट्रिय कृषि गणना २०७८ अनुसार नेपालमा आलुखेती गर्ने कृषक परिवार सङ्ख्या जम्मा १७,७८,२९४ र मधेश प्रदेशमा १,२९,७८६ रहेका छन्। मधेश प्रदेशमा सबैभन्दा बढी आलु खेती गर्ने कृषक परिवार सप्तरीमा ३६,५०६ र सबैभन्दा कम पर्सामा ५,४८८ रहेको छ। नेपालमा आलु खेतीको लागि स्थानीय जातका बिउ कृषक परिवारहरूले बढीजसो प्रयोग गरिएको देखिन्छ भने मधेश प्रदेशमा उन्नत जातका बिउ बढीजसो प्रयोग गरिएको देखिन्छ। आलु बालीमा प्रयोग भएका बिउ, विषादी र मलखादको अवस्था तलको तालिकामा दिइएको छ।

तालिका ६.११: आलुमा प्रयोग भएका बिउ, विषादी र मलखादको अवस्था

विवरण			नेपाल	मधेश प्रदेश	सप्तरी	सिरहा	धनुषा	महोत्तरी	सर्लाही	रौतहट	बारा	पर्सा	
जम्मा	कृषकपरिवार सङ्ख्या		४,१३०,७८९	७३८,३४०	१०४,६६०	१०४,९४३	१०५,२५५	८७,०६२	१०५,२३०	८६,८३५	८४,१३८	६०,२१७	
	क्षेत्रफल (हे.)		२,२१८,४०९.९	४९२,४९७.९	६७,२९१.८	७४,०६३.९	६४,८२५.५	५९,४९७.७	७३,२७९.३	५६,९३५.५	५२,८९३.८	४३,८७८.४	
आलु	आलुखेती गर्ने कृषक परिवार सङ्ख्या		१,७७८,२९४	१२९,७८६	३६,५०६	२४,७९१	२८,११८	९,४७३	९,०९७	७,९०७	८,४०६	५,४८८	
	बिउ	कृषिचलन सङ्ख्या	स्थानीय	१,१३२,८२७	५९,६९१	१२,६३५	८,३७६	१८,३४२	५,०८३	४,६५२	३,७८८	३,९२८	२,८८६
			उन्नत	५१३,९१७	६१,११४	२२,५१३	१४,९५६	८,०६०	२,८०९	३,१६०	३,४११	३,९९४	२,२१३
			वर्णशंकर	१३१,५५०	८,९८१	१,३५८	१,४५९	१,७९६	१,५८१	१,२८५	७०८	४८४	३८९
	विषादी	कृषिचलन सङ्ख्या		६४२,१८८	८२,६०१	२१,४७८	१४,७४७	१९,१६२	५,५७५	६,४७३	५,८२१	५,९३५	३,४१०
		कृषि चलन प्रकार	हरियो	३२०,७५३	३४,५७९	१०,९२०	४,८८०	९,१४१	२,०१८	२,६०३	१,७०१	१,३०२	२,००७
			निलो	२३६,४०२	३७,६६३	८,५९७	८,५७९	७,२२७	२,६२०	३,३९२	३,०५७	२,९७०	१,२२२
			पहेलो	७८,७६५	९,०२३	१,६८४	१,२६२	२,५४४	६४६	४७८	९६६	१,२७४	१६९
			रातो	६,२६८	१,३४४	२७७	२६	२५१	२९१	-	९८	३८९	१२
	मलखाद	कृषिचलन सङ्ख्या	स्थानीय	१,०००,७४१	२९,२४१	६,७५८	४,९७५	६,६०९	३,४०६	२,७४६	१,६७२	१,६७०	१,४०४
			रसायनिक	१६२,९०५	३३,१२३	१०,८२३	५,२७७	४,८५९	१,६२१	३,०७८	३,०२६	२,७६७	१,६७०
			दुवै	६१४,६४८	६७,४२३	१८,९२५	१४,५३९	१६,६४९	४,४४५	३,२७२	३,२०९	३,९६९	२,४१३
	मलखाद प्रयोगको क्षेत्रफल र परिमाण		क्षेत्रफल (हे.)	४४,२४७.३	७,९१४.२	१,४९५.४	१,२९६.४	१,५१३.३	६२६.०	९१९.४	५९७.९	१,२३०.७	२३५.०
			परिमाण (क्वीन्टल)	१४०,६५५.०८	२०,८८७.३०	३,९६२.६४	३,३४७.१२	३,५८२.६४	१,५१३.९७	२,११६.९८	१,७९७.५०	३,७४३.१८	८२३.२७

स्रोत : राष्ट्रिय कृषि गणना २०७८

पशुहरूको जम्मा सङ्ख्या, उन्नत र स्थानीय जात अनुसारको सङ्ख्या

राष्ट्रिय कृषि गणना २०७८ अनुसार नेपालमा पशुपालन गर्ने जम्मा कृषक परिवार सङ्ख्या ३४,०५,०१४ र मधेश प्रदेशमा ५,६२,४९० रहेका छन्। मधेश प्रदेशमा पशुपालन गर्ने कृषक परिवार सङ्ख्या सबैभन्दा बढी सप्तरीमा ८६,६२९ र कम पर्सा ३५,४२९ रहेको छ। मधेश प्रदेशमा गाईगोरूको सङ्ख्या ३,७९,७८०, भैसीको सङ्ख्या ५,२८,९८४, बाख्रा/ च्याङ्ग्राहरूको सङ्ख्या १४,४७,५२६, भेडाको सङ्ख्या ९,३१८ र सुँगुर/ बँगुरहरूको सङ्ख्या २२,३८३ रहेका छन्। पशुहरूको जात अनुसारको सङ्ख्या तलको तालिकामा दिइएको छ।

तालिका ६.१२: पशुहरुको जम्मा सङ्ख्या, उन्नत र स्थानीय जात अनुसारको सङ्ख्या

विवरण			नेपाल	मधेश प्रदेश	सप्तरी	सिरहा	धनुषा	महोत्तरी	सर्लाही	रौतहट	बारा	पर्सा
पशुपालन गर्ने कृषक परिवार			३,४०५,०१४	५६२,४९०	८६,६२१	८४,८६२	७९,८१३	६७,१०३	८४,४०५	६८,५५०	५५,७१४	३५,४२१
गाइगोरु	कृषिचलन		१,७०८,४२१	१७८,२४०	५६,७६५	३०,६६७	२८,५१५	१८,५८६	१८,१२०	८,९३८	११,०७३	५,५७५
	सङ्ख्या	जम्मा	४,५५९,२७७	३७९,७८०	१३५,२२९	६१,६२१	५३,१६५	३६,४२९	३७,४८८	१६,९७२	२५,७५८	१३,११९
		स्थानीय	४,२५१,९०५	३४४,४३६	१२७,६१५	५८,४९५	४९,६९३	३३,२४५	३२,४५०	१५,०५०	१६,९९४	१०,८९४
		उन्नत	३०७,३७३	३५,३४४	७,६१४	३,१२६	३,४७३	३,१८४	५,०३८	१,९२२	८,७६४	२,२२५
भैंसी	कृषिचलन		१,४१७,०२८	२६१,२४८	२६,७८१	४७,०६९	३८,०६१	३३,४५४	४९,२५२	३२,३७५	२२,३५१	११,९०४
	सङ्ख्या	जम्मा	२,९२३,१३२	५२८,९८४	५२,८७७	८९,८७१	७४,६४४	६७,०९४	१०५,०५५	६५,२४१	४७,५८८	२६,६१४
		स्थानीय	२,७६८,०६८	५११,४०८	५१,८१६	८९,३९८	७१,५८२	६६,१५०	१००,९५०	६२,९९५	४३,४८९	२५,१२७
		उन्नत	१५५,०६४	१७,५७६	१,०६१	४७३	३,०६२	९४४	४,१०५	२,२४६	४,०९९	१,४८७
बाख्रा/ च्याङ्ग्रा	कृषिचलन		२,४५१,५८३	३८४,६४३	६०,२६३	५२,७६९	४६,६०५	४७,३८७	५९,९०८	५३,७१४	३६,८७४	२७,१२५
	सङ्ख्या	जम्मा	१४,२४२,१५६	१,४४७,५२६	२११,८४०	१७१,८७२	१६९,३६१	१७५,०४६	२४४,७८८	२१०,०२२	१४७,९३५	११६,६६३
		स्थानीय	१३,७०२,०७८	१,४१४,७६१	२०४,९०४	१६८,५७८	१६४,५७५	१७२,८३४	२४०,८६३	२०६,७५७	१४३,०१५	११३,२३५
		उन्नत	५४०,०७८	३२,७६५	६,९३६	३,२९४	४,७८६	२,२११	३,९२५	३,२६५	४,९२०	३,४२८
भेडा	कृषिचलन		७२,७३६	२,२००	२६१	६९९	८५	९८	४४७	२८२	३२८	-
	सङ्ख्या	जम्मा	४७८,१७५	९,३१८	१,४५९	२,२८९	१,३९२	३०७	१,५४२	१,११४	१,२१५	
		स्थानीय	४७३,३६४	८,२३४	६८३	२,२८९	१,३९२	३०७	१,३४७	१,०७२	१,१४४	
		उन्नत	४,८११	१,०८४	७७६				१९५	४२	७१	
सुँगुर/बुँगुर	कृषिचलन		४२२,५०१	५,०१९	८३२	३४४	२६५	३५६	१,१२३	८१२	८३९	४४८
	सङ्ख्या	जम्मा	१,३५७,५०७	२२,३८३	४,१२६	१,६५०	२,१९५	१,२६१	३,५०२	३,५९२	३,८८८	२,१६०
		स्थानीय	१,१७६,२१६	१९,३०४	३,९२८	१,६५०	२,१९५	१,२२२	३,१२२	२,३५४	२,८८०	१,९५३
		उन्नत	१८१,२९१	३,०७९	१९८			३९	३८०	१,२३८	१,०१८	२०७

स्रोत : राष्ट्रिय कृषि गणना २०७८

कुखुराको जम्मा सङ्ख्या, उन्नत र स्थानीय जात अनुसारको सङ्ख्या

कृषि गणना २०७८ अनुसार नेपालमा कुखुराको जम्मा सङ्ख्या ४,५१,१८,२१९ र मधेश प्रदेशमा कुखुराको सङ्ख्या २४,६१,३६६ रहेका छन्। मधेश प्रदेशमा सबभन्दा बढी कुखुराको सङ्ख्या सर्लाहीमा ४,९७,०१७ र सबभन्दा कम पर्सामा २,२४,८४६ रहेका छन्। कुखुराको जात अनुसारको सङ्ख्या तलको तालिकामा दिइएको छ।

तालिका ६.१३: कुखुराको जम्मा सङ्ख्या, उन्नत र स्थानीय जात अनुसारको सङ्ख्या

विवरण			नेपाल	मधेश प्रदेश	सप्तरी	सिरहा	धनुषा	महोत्तरी	सर्लाही	रौतहट	बारा	पर्सा
कुखुरा	जम्मा	कृषिचलन सङ्ख्या	१,७९९,१३४	६४,७५२	५,९६१	३,११७	३,२१८	४,४६२	१५,३३८	१२,११९	९,५३५	११,००२
		कुखुरा सङ्ख्या	४५,११८,२१९	२,४६१,३६६	२७२,२९८	२४३,३१३	२४९,८६४	३०४,८३६	४९७,०१७	२४२,११०	४२७,०८२	२२४,८४६
	स्थानीय	कृषिचलन सङ्ख्या	१,६४०,९२६	५९,०४१	५,५४०	२,७५८	२,८८३	४,०१२	१४,०५८	१०,८४९	८,५६७	१०,३७४
		कुखुरा सङ्ख्या	जम्मा	२०,०९५,९९१	६६१,७३२	६३,८४८	९४,४०२	६८,७१९	५५,९०७	१२८,६११	८१,५२२	९२,६३७
			चल्लाहरु	११,२८२,४७८	३५४,६५८	४२,१८०	४३,७४९	३७,६६०	२६,९८२	७५,८९२	३९,२२१	५१,५०४
			भुर्रा	२,८८७,८९७	१०७,१५२	६,७७७	१९,०३१	१२,७६५	११,०२१	१६,८७०	१४,३२३	१२,१८०
			कुखुरी	अन्डा पार्ने	३,१३९,२१५	११५,४९४	८,१६८	२०,७३६	११,४६४	१०,७०४	१९,३२०	१६,२९१
				अन्डा नपार्ने	२,७८६,४०१	८४,४२९	६,७२२	१०,८८५	६,८३१	७,१९९	१६,५२८	११,६८७
	उन्नत	कृषिचलन सङ्ख्या	२६८,४९९	८,६२३	६३६	४६८	४८२	६३७	१,९७२	१,९२२	१,६५५	८५१
		कुखुरा सङ्ख्या	जम्मा	२५,०२२,२२८	१,७९९,६३५	२०८,४५१	१४८,९११	१८१,१४४	२४८,९२९	३६८,४०६	१६०,५८८	३३४,४४५
			ब्रोइलर	१८,३१९,६४४	१,५४८,५२४	१७८,७८७	१४५,२०१	१५६,८३४	२४३,५२०	३११,०३३	१२३,१५२	२५८,०७९
			लेयर्स	३,२२१,७००	११६,४५३	१२,०७२	३७३	१५,५५४	१,२२०	५३,१६८	१६,८६५	२,४७८
			गिरीराज	२,२७४,३४९	९२,७३४	१,८६०	२,९४७	३,५९०	२,०१८	३,७७७	३,४४१	७३,१५७
			माउँ (ब्रोइलर/लेयर्स)	१,२०६,५३५	४१,९२४	१५,७३२	३९०	५,१६७	२,१६९	४२८	१७,१३०	७३१

स्रोत : राष्ट्रिय कृषि गणना २०७८

अन्य पंक्षीहरुको पालन गर्ने कृषक सङ्ख्या र पंक्षीको जम्मा सङ्ख्या

राष्ट्रिय कृषि गणना २०७८ अनुसार मधेश प्रदेशमा र समग्र देशमा तल उल्लेख गरिएका पंक्षीहरुमा हाँस पालन गर्ने कृषक परिवारको सङ्ख्या बढी रहेको देखिन्छ। कुखुरा बाहेक अन्य पंक्षीहरुको सङ्ख्या र उक्त पंक्षी पालन गर्ने कृषक सङ्ख्या उल्लेख गरिएको छ।

तालिका ६.१४: अन्य पंक्षीहरुको पालन गर्ने कृषक सङ्ख्या र पंक्षीको जम्मा सङ्ख्या

विवरण			नेपाल	मधेश प्रदेश	सप्तरी	सिरहा	धनुषा	महोत्तरी	सर्लाही	रौतहट	बारा	पर्सा
अन्य चराहरु	हाँस	कृषि चलनसङ्ख्या	१९०,५६६	३७,४०३	५,१६३	२,७२२	२,२६४	४,६३४	५,००१	६,७८७	४,९६२	५,८७०
		सङ्ख्या	१,३२५,९९९	२७९,७७०	३३,६२५	४२,४२०	१७,६९६	३८,१९३	३६,४१८	४६,२३७	२५,८८६	३९,२९४

विवरण			नेपाल	मधेश प्रदेश	सप्तरी	सिरहा	धनुषा	महोत्तरी	सर्लाही	रौतहट	बारा	पर्सा
	परेवा	कृषिचलनसङ्ख्या	११३,२३६	२९,३२९	१७,३०६	६,८१०	९०९	३६४	८५४	१,५९२	८३६	६५६
		सङ्ख्या	१,०९७,४४९	३०९,०७२	१३२,४५४	८७,११८	१८,८७५	७,६३०	२२,१८०	२१,८४८	७,४५४	११,५१४
	लौकाट	कृषिचलनसङ्ख्या	३,२७७	४५२	२४१	६०	-	१०	५१	५५	२६	९
		सङ्ख्या	२७,४२७	२,६०३	९१६	६७८		४१	२७३	५७७	९९	१९
	बट्टाई	कृषिचलनसङ्ख्या	४,७५८	४३६	१७३	४९	२७	४६	४४	५५	३४	६
		सङ्ख्या	१९१,५७०	३,९०२	१,६२५	१९५	९६	१४०	१,४४८	३१०	६९	१८
	टर्की	कृषिचलनसङ्ख्या	१३,४९२	७३०	२२६	९४	३०	६४	१९९	५२	६५	-
		सङ्ख्या	८६,४३०	३,२३८	१,११९	५९८	७७	१९६	८५६	१८३	२०९	
	अन्य	कृषिचलनसङ्ख्या	१०,८२४	९७०	१३४	१२५	१११	३९	१८१	१७५	१७०	३४
		सङ्ख्या	५२,६११	२,५९४	४६८	२३२	२२७	७१	२३०	९८६	२९४	८५

स्रोत : राष्ट्रिय कृषि गणना २०७८

आधुनिक कृषि औजारको प्रयोग गर्ने कृषक सङ्ख्या र साधनको स्वामित्वको अवस्था

राष्ट्रिय कृषि गणना २०७८ अनुसार नेपालमा आधुनिक कृषि औजारको प्रयोग गर्ने कृषक सङ्ख्या हेर्दा सबभन्दा बढी ट्रयाक्टर प्रयोग गर्ने कृषक सङ्ख्या रहेको पाइन्छ जुन १६,३८,७६२ छ र दोस्रोमा थ्रेसर तथा तेस्रोमा स्प्रेयर प्रयोग गर्ने कृषक सङ्ख्या बढी रहेको देखिन्छ जुन क्रमशः ११,७५,०८१ र ११,५०,८३८ छ। त्यस्तै, मधेश प्रदेशमा हेर्दा पनि सबभन्दा बढी ट्रयाक्टर प्रयोग गर्ने कृषक सङ्ख्या रहेको पाइन्छ जुन ४,७७,४८३ छ र दोस्रोमा थ्रेसर तथा तेस्रोमा स्प्रेयर प्रयोग गर्ने कृषक सङ्ख्या बढी रहेको देखिन्छ जुन क्रमशः ३,६०,२७३ र २,७६,०९२ छ। तलको तालिकामा विभिन्न कृषि औजारको प्रयोग गर्ने कृषक सङ्ख्या र तिनको स्वामित्वको अवस्थालाई दिइएको छ।

तालिका ६.१५: आधुनिक कृषि औजारको प्रयोग गर्ने कृषक सङ्ख्या र साधनको स्वामित्वको अवस्था

विवरण		नेपाल	मधेश प्रदेश	सप्तरी	सिरहा	धनुषा	महोत्तरी	सर्लाही	रौतहट	बारा	पर्सा
जम्मा	कृषकपरिवार सङ्ख्या	४,१३०,७८९	७३८,३४०	१०४,६६०	१०४,९४३	१०५,२५५	८७,०६२	१०५,२३०	८६,८३५	८४,१३८	६०,२१७
	क्षेत्रफल (हे.)	२,२१८,४१०	४९२,४९७	६७,२९२	७४,०६३	६४,८२६	५९,४१८	७३,२७१	५६,९३६	५२,८१४	४३,८७८
फलामेहलो	प्रयोग गर्ने कृषक परिवार सङ्ख्या	७०२,७९८	१५३,८९९	३२,४८७	१९,५४७	२६,६३८	१४,२५६	१५,८४६	१४,६४७	१६,९९९	१३,४७८

विवरण			नेपाल	मधेश प्रदेश	सप्तरी	सिरहा	धनुषा	महोत्तरी	सर्लाही	रौतहट	बारा	पर्सा
	स्वामित्व	जम्मा	५०९,८२५	११२,१४५	२८,३९१	१७,६०१	२०,९४६	१२,०४४	१२,९४६	८,३४३	७,७०१	४,१७३
		आफ्नै	४७८,९५२	१०५,८१२	२७,२५१	१७,१४६	१९,५३९	११,२६९	११,८०८	७,६२९	७,२७९	३,८९२
		साझा	६,२३०	१,२०५	२२६	१०२	२५४	११०	१६३	१९५	२८	१२६
		अर्काको	२४,६४२	५,१२८	९१५	३५३	१,१५३	६६५	९७५	५१९	३९४	१५५
पावरटिलरहरु	प्रयोगगर्ने कृषक परिवार सङ्ख्या		४७१,२६०	३४,७४०	२,६३६	३,९६१	५,३९१	२,२२७	७,०१९	३,६२५	६,८१९	३,०६२
	स्वामित्व	जम्मा	११७,९९१	५,१३३	७०३	७९१	१,०९२	४५५	६९९	२७२	७६८	३५४
		आफ्नै	७५,४६३	३,०९७	५२९	४९०	३६८	३९९	३६७	२२३	५१९	२०२
		साझा	१७,५०८	३२२	१२३	१५	११०	१२	१९	१८	१७	८
		अर्काको	२५,०२०	१,७१५	५१	२८७	६१४	४४	३१३	३०	२३२	१४४
ट्रक्याक्टर	प्रयोगगर्ने कृषक परिवार सङ्ख्या		१,६३८,७६२	४७७,४८३	७२,१००	६८,४९०	७५,५२६	४४,८२३	६२,३७१	५५,५११	५१,४२५	४७,२३८
	स्वामित्व	जम्मा	५८,४९२	२४,१५३	२,०८९	२,७६०	३,६१३	२,९१७	३,८१८	२,५४६	३,३३४	३,०७५
		आफ्नै	४२,१९९	१६,३६७	१,४८९	१,७२५	२,१९९	१,९३९	२,३८२	२,१११	२,२३९	२,२८३
		साझा	१,८७६	५७७	५८	६१	१३०	७४	७९	१०६	३३	३६
		अर्काको	१४,४१७	७,२०९	५४२	९७४	१,२८४	९०३	१,३५७	३२८	१,०६३	७५६
स्यालोटर्युबेल	प्रयोगगर्ने कृषक परिवार सङ्ख्या		४८९,९५७	१२०,७३२	३२,६६१	१८,४१७	२०,४९०	४,७३५	१०,५०२	१५,१२७	१३,२४४	५,५५६
	स्वामित्व	जम्मा	४१८,८४९	१००,७८१	३५,३८१	१८,०२३	१४,६६९	३,२२२	६,५०२	८,९४१	११,०५८	२,९८५
		आफ्नै	३९६,७२१	९४,३९६	३४,३१७	१६,८२९	१३,००८	२,८७७	६,१४२	८,३०४	१०,५३०	२,३८९
		साझा	१२,२०२	२,५९४	६९८	४९३	३१८	१०६	१३९	४६८	१३७	२३६
		अर्काको	९,९२६	३,७९१	३६७	७०१	१,३४३	२४०	२२१	१६९	३९१	३६०
डीमटर्युबेल	प्रयोगगर्ने कृषक परिवार सङ्ख्या		३३१,३५०	९६,२२१	१५,६३२	१४,७७१	१६,३४७	५,०६०	१०,३३९	१७,६५१	९,५१८	६,९०२
	स्वामित्व	जम्मा	२२८,०७९	६०,६६०	१३,०६९	१२,०९२	७,५९९	२,५४७	७,२९५	७,६५०	७,६८८	२,७१९
		आफ्नै	१९१,४९९	५२,३४५	१२,३६१	१०,५८१	६,२१५	१,८६८	६,४७५	६,८३७	६,१०२	१,९०६
		साझा	२२,३६३	३,११५	२८८	५१३	३०५	४८०	२५७	३८५	४२८	४५९
		अर्काको	१४,२१६	५,२००	४२०	९९८	१,०७९	१९९	५६३	४२९	१,१५८	३५५

विवरण		नेपाल	मधेश प्रदेश	सप्तरी	सिरहा	धनुषा	महोत्तरी	सर्लाही	रौतहट	बारा	पर्सा
ढिङ्कीपम्प	प्रयोगगर्ने कृषक परिवार सङ्ख्या	५१,०६१	२३,१८३	२,३०९	३,१८५	४,५६५	१,४९५	३,१०६	५,२८५	१,५४९	१,६८९
	स्वामित्व	जम्मा	२२,२६२	१०,७७०	१,४२४	१,१५२	२,०९८	६८३	१,७७८	२,६१५	५९३
		आफ्नै	१९,६८०	९,८९९	१,३२७	९९०	२,००१	५८२	१,६७४	२,५५६	३४७
		साझा	१,२३६	२११	२२	३८	२०	९०	१७	६	-
		अर्काको	१,३४५	६६१	७६	१२५	७७	११	८७	३९	७९
पम्पसेट	प्रयोगगर्ने कृषक परिवार सङ्ख्या	६९०,५८४	२३७,२३१	२५,८१०	२९,२९७	३६,५४६	१६,२१२	३४,१८२	३६,७७०	३२,५४७	२५,८६७
	स्वामित्व	जम्मा	३९९,७७०	१२६,५२८	१३,५२१	२१,८५१	२३,६२६	८,२६४	१६,२५७	१४,०१०	२०,३८९
		आफ्नै	३४७,१०६	१११,५६७	११,८७४	२०,६८१	२१,६३८	६,९६८	१२,९३०	१२,६३९	१७,५७४
		साझा	२४,७०५	५,१६०	८१९	५७७	३८१	६०४	५१७	६६९	१,३९९
		अर्काको	२७,९५९	९,८०२	८२९	५९२	१,६०७	६९२	२,८१०	७०२	१,४१५
जनावरलेतान्त्रे गाडी	प्रयोगगर्ने कृषक परिवार सङ्ख्या	१५२,४१७	४६,४९७	७,९८४	६,८००	७,०५९	३,७२७	७,६९७	७,९६७	३,५१८	१,७४७
	स्वामित्व	जम्मा	७३,८४२	१७,७१८	४,६०४	३,००१	२,६८१	१,५०७	२,९७५	१,५२८	७९९
		आफ्नै	६९,४५७	१६,५४५	४,३९६	२,७००	२,५६७	१,४२१	२,८२६	१,४२८	६९३
		साझा	२,३११	५६३	६१	१७६	५१	२९	८७	७०	-
		अर्काको	२,०७४	६१०	१४७	१२४	६३	५७	६२	३०	१०९
स्प्रेयर	प्रयोगगर्ने कृषक परिवार सङ्ख्या	१,१५०,८३८	२७६,०९२	२१,३७४	२६,८५१	३८,१२९	२५,२८३	४४,२५७	४३,२५१	४८,१४१	२८,८०४
	स्वामित्व	जम्मा	७७०,२३३	१७२,८०७	१०,८३०	१९,८६९	२७,८०१	१६,९६१	२९,६९४	२३,१३१	३१,९४५
		आफ्नै	७०४,६४५	१५९,५५९	१०,२८५	१८,६०१	२५,९८८	१५,७०६	२६,९००	२१,९६२	२९,९३४
		साझा	२९,९९५	३,५२६	२६१	२१४	६४१	२८६	६४९	४३५	५४६
		अर्काको	३५,५९३	९,७२२	२८३	१,०५४	१,१७२	९६९	२,१४६	७३४	१,४६५
चापकटर	प्रयोगगर्ने कृषक परिवार सङ्ख्या	१७१,५१९	३७,३२५	१,०१८	७,५९०	७,५८५	५,२७०	१०,०२१	३,८४४	१,२६९	७२९

विवरण			नेपाल	मधेश प्रदेश	सप्तरी	सिरहा	धनुषा	महोत्तरी	सर्लाही	रौतहट	बारा	पर्सा
	स्वामित्व	जम्मा	१४३,६१९	२७,७८७	६९७	५,९१२	६,२३८	४,३५०	८,०७९	१,६३२	६२७	२५२
		आफ्नै	१३८,३४४	२६,९११	६८९	५,७६०	६,१६१	४,२२९	७,८२३	१,४६५	५४७	२३७
		साझा	२,९१४	२९९	८	६४	२०	३८	५६	५६	५७	-
		अर्काको	२,३६१	५७८	-	८८	५७	८२	२०१	११०	२३	१५
दुधदुहिने मेसिन	प्रयोगगर्ने कृषक परिवार सङ्ख्या		३०,०२५	९,५१०	१,२७६	८१३	१,६८३	९१२	१,६२१	१,३१९	१,०४७	८३९
	स्वामित्व	जम्मा	३,३८९	८५१	७३	८०	१८८	८२	१०७	६४	९८	१५९
		आफ्नै	२,२७७	५१५	४८	७०	७१	४८	३९	६४	५९	११५
		साझा	१४४	५१	११	-	१०	-	७	-	-	२४
		अर्काको	९६८	२८४	१४	१०	१०७	३४	६१	-	३९	२१
श्रेसर	प्रयोगगर्ने कृषक परिवार सङ्ख्या		१,१७५,०८१	३६०,२७३	५६,९०७	५३,१५९	५७,८६१	२९,६८२	४२,९५५	४२,८९८	४३,४२३	३३,३८८
	स्वामित्व	जम्मा	११४,८५४	४०,६७३	३,२३२	६,४५४	८,७११	४,५००	५,४९९	२,४४८	६,२२५	३,६०४
		आफ्नै	४२,२८१	१५,०७४	१,६९२	१,७९०	२,५६६	१,५९५	२,२७०	१,७९४	२,०९७	१,२६९
		साझा	६,२६७	८३२	२३२	४१	२३६	१०९	४०	६२	३०	८२
		अर्काको	६६,३०७	२४,७६७	१,३०९	४,६२२	५,९०९	२,७९६	३,१८९	५९१	४,०९८	२,२५३
बालीश्रेसर मेसिन	प्रयोगगर्ने कृषक परिवार सङ्ख्या		१०१,७१५	२४,६२६	७९७	८१६	१,३२१	५२३	८,६५९	४,२९९	७,००३	१,२०७
	स्वामित्व	जम्मा	४०,१२२	३,३७२	८०	६१	१८८	२५	१,०३९	४१९	१,१०३	४५७
		आफ्नै	२९,९८३	१,४४४	५६	४८	१४३	२५	४०९	२६२	२९६	२०५
		साझा	५,९९८	४३	२४	-	-	-	-	९	१०	-
		अर्काको	४,१४१	१,८८५	-	१४	४५	-	६३०	१४८	७९७	२५२
व्हीलगाडी	प्रयोगगर्ने कृषक परिवार सङ्ख्या		४२,११९	७,७९३	७०४	४४२	२,४०५	७३८	१,६३८	१,११७	३७६	३७३

विवरण			नेपाल	मधेश प्रदेश	सप्तरी	सिरहा	धनुषा	महोत्तरी	सर्लाही	रौतहट	बारा	पर्सा
	स्वामित्व	जम्मा	३०,८४०	५,५४४	८२६	१५८	१,९०६	५३३	१,३२४	२४२	४८	५०७
		आफ्नै	२७,५९३	४,७७५	७८८	१३९	१,३२२	५००	१,२९३	२०९	४८	४७६
		साझा	१,४६३	१९५	२०	-	१०१	२२	११	१७	-	२४
		अर्काको	१,७८४	५७४	१८	१९	४८२	११	२१	१७	-	७
मुमर	प्रयोगगर्ने कृषक परिवार सङ्ख्या		९,८३३	४,५०२	२२८	६५२	९०७	३७८	८४५	७०२	४३६	३५३
	स्वामित्व	जम्मा	३,४२९	१,०२१	१९	३००	१३३	२०६	१४९	३१	९	१७३
		आफ्नै	३,०९४	९०३	१९	३००	८४	१८१	१३३	२२	९	१५५
		साझा	९४	२२	-	-	-	१३	-	९	-	-
		अर्काको	२४१	९७	-	-	४९	१३	१७	-	-	१८
ग्रेडरमेसिन	प्रयोगगर्ने कृषक परिवार सङ्ख्या		१५,८५३	६,३३२	५२३	५२७	२,२०८	२७३	९९२	१,२०१	२७०	३३९
	स्वामित्व	जम्मा	६,४८१	२,७०८	३४८	२००	४९४	११४	५९७	१६३	४०७	३८४
		आफ्नै	६,२१९	२,५५२	३२३	२००	४४१	९४	५४८	१५३	४०७	३८४
		साझा	१११	६५	२५	-	४०	-	-	-	-	-
		अर्काको	१५०	९२	-	-	१३	२०	४८	१०	-	-

स्रोत : राष्ट्रिय कृषि गणना २०७८

माछापालन गर्ने पोखरी सङ्ख्या, च्याउ खेती, माहुरी पालन र पुष्प खेती/नर्सरी गर्ने कृषक सङ्ख्या, क्षेत्रफल र प्रकार

राष्ट्रिय कृषि गणना २०७८ अनुसार नेपालमा माहुरी पालनमा कृषक परिवार सबभन्दा बढी संलग्न रहेको देखिन्छ जुन १,९६,८५४ रहेको छ भने मधेश प्रदेशमा सबभन्दा बढी माछापालनमा कृषक परिवार संलग्न रहेको छ जुन १०,५२७ छ। मधेश प्रदेशमा माछापालनमा कृषक परिवार संलग्न सबभन्दा बढी धनुषामा रहेको र सबभन्दा कम रौतहटमा रहेको छ। त्यस्तै, मधेश प्रदेशमा च्याउ खेतीमा संलग्न कृषक परिवार सङ्ख्या ३८९, माहुरी पालनमा ५४९ र फुल/नर्सरी खेतीमा १,५५९ रहेको पाइन्छ। तलको तालिकामा माछा पालन गर्ने, च्याउ खेती गर्ने, माहुरी पालन गर्ने र पुष्प खेती/नर्सरी गर्ने कृषक सङ्ख्या र उक्त जग्गाको क्षेत्रफल प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका ६.१६: माछापालन गर्ने पोखरी सङ्ख्या, च्याउ खेती, महुरी पालन र पुष्प खेती/नर्सरी गर्ने कृषक सङ्ख्या, क्षेत्रफल र प्रकार

विवरण		नेपाल	मधेश प्रदेश	सप्तरी	सिरहा	धनुषा	महोत्तरी	सर्लाही	रौतहट	बारा	पर्सा
जम्मा	कृषकपरिवार सङ्ख्या	४,१३०,७८९	७३८,३४०	१०४,६६०	१०४,९४३	१०४,२५५	८७,०६२	१०४,२३०	८६,८३५	८४,१३८	६०,२१७
	क्षेत्रफल (हे.)	२,२१८,४०९.९	४९२,४९७.१	६७,२९१.८	७४,०६३.१	६४,८२५.५	५९,४१७.७	७३,२७१.३	५६,९३५.५	५२,८१३.८	४३,८७८.४
पोखरीमा माछापालन	कृषकपरिवार सङ्ख्या	४२,००८	१०,५२७	१,५२३	१,९०७	१,९९५	१,२७८	१,६३२	४६९	१,१००	६२२
	पोखरी सङ्ख्या	४८,७६३	१३,४००	१,८२०	२,५४५	२,४०१	१,४४८	२,१७१	५७२	१,५३९	९०५
	पोखरीको क्षेत्रफल (हे.)	१०,३८३.०	५,९६५.१	६००.६	७३१.७	७१८.७	६६६.१	१,४२४.९	३८३.७	९०६.०	५३३.२
च्याउ खेती	कृषकपरिवार सङ्ख्या	१७,५५४	३८९	३१	६४	२३	१३६	५७	२२	३१	२४
माहुरी पालन	कृषकपरिवार सङ्ख्या	१९६,८५४	५४९	८३	५९	२२०	५१	११०	-	७	१९
	प्रकार	उन्नत	११३,४४०	३,७३७	३९	-	६२	-	३,५५७	७०	१०
		स्थानीय	३९६,९७४	१,२९०	९५	९६	५१५	१२७	३४२	१०५	१०
फुल/नर्सरी खेती	कृषकपरिवार सङ्ख्या	१०,३७५	१,५५९	११७	२३०	२०५	२९	३६	३१७	२०८	४९६
	क्षेत्रफल (हे.)	५९७.७	२४३.७	७५.०	३१.४	३७.६	१.१	५.१	५७.५	१५.२	२०.७

स्रोत : राष्ट्रिय कृषि गणना २०७८

कृषि कामदारको लिङ्ग र कामको प्रकार अनुसार रोजगारीको अवस्था

राष्ट्रिय कृषि गणना २०७८ अनुसार नेपालमा स्थायी रूपमा कृषिमा संलग्न कृषक परिवार सङ्ख्या ३९,१९० र मधेश प्रदेशमा १५,२६० रहेका छन्। मधेश प्रदेशमा स्थायी रूपमा संलग्न कृषक परिवार सङ्ख्या सबभन्दा बढी महोत्तरीमा ३,७८२ र सबभन्दा कम पर्सामा १,१९३ छ। त्यस्तै, मधेश प्रदेशमा पर्मा काम गर्ने कृषक परिवार ११३,७९२ र करारको रूपमा काम गर्ने कृषक परिवार सङ्ख्या ४१,३०० रहेका छन्। यस सम्बन्धि विस्तृत विवरण तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका ६.१७: कृषि कामदारको लिङ्ग र कामको प्रकार अनुसार रोजगारीको अवस्था

विवरण		नेपाल	मधेश प्रदेश	सप्तरी	सिरहा	धनुषा	महोत्तरी	सर्लाही	रौतहट	बारा	पर्सा
जम्मा कृषक परिवार सङ्ख्या		४,१३०,७८९	७३८,३४०	१०४,६६०	१०४,९४३	१०४,२५५	८७,०६२	१०४,२३०	८६,८३५	८४,१३८	६०,२१७
स्थायी रूपमा	कृषक परिवार सङ्ख्या	३९,१९०	१५,२६०	१,९०४	२,०८८	१,८२८	३,७८२	१,७७२	१,५४७	१,१४५	१,१९३
	कृषि कामदार सङ्ख्या	जम्मा	७४,५९१	२८,८१६	३,४१८	३,११७	२,९६५	६,६४४	३,२६३	३,२४७	३,३७३
		पुरुष	४४,०९६	१७,१९२	१,८७४	१,८३३	२,०८६	३,९६०	२,३११	२,०२६	१,३६४
		महिला	३०,४९५	११,६२४	१,५४४	१,२८४	८७९	२,६८४	९५२	१,२२०	१,६३५

विवरण			नेपाल	मधेश प्रदेश	सप्तरी	सिरहा	धनुषा	महोत्तरी	सर्लाही	रौतहट	बारा	पर्सा
अक्सर रुपमा	कृषक परिवार सङ्ख्या		१,८३७,८२७	४६५,७५१	६७,७१२	६३,८८१	६४,८४६	५२,८५०	५८,२८०	६०,६७३	५४,०९२	४३,४१७
	कृषि कामदार सङ्ख्या (मान्छे- दिन)	जम्मा	६७,७९९,०४१	२१,९३१,७९७	२,५४७,५९२	२,१३५,६३७	३,३६८,१८८	२,१६५,८२७	२,६२४,९६२	३,९५८,८२५	२,७९२,०६३	२,३३८,७०३
		पुरुष	२६,१६८,०५१	९,६२६,८८९	५१०,००४	७८७,८७३	१,६६४,९१५	१,३३९,०४८	१,४२७,५५९	१,८८३,८५०	१,१७६,३४५	८३७,२९४
		महिला	४१,६३०,९९०	१२,३०४,९०८	२,०३७,५८८	१,३४७,७६३	१,७०३,२७२	८२६,७७९	१,१९७,४०३	२,०७४,९७५	१,६१५,७१८	१,५०१,४०९
परमा काम गर्ने	कृषक परिवार सङ्ख्या		१,७३७,५१४	११३,७९२	२२,८१०	१२,४३३	९,७१९	४,०१३	१२,८०२	१५,२००	२२,५५७	१४,२५९
	कृषि कामदार सङ्ख्या	जम्मा	३७,३०३,३५४	१,८४९,६१९	२२९,९१८	१२२,९२२	१५४,००९	५२,२०३	१८१,८६०	२७९,०७८	५३२,९९२	२९६,६३७
		पुरुष	१४,१८४,०८१	६९९,००८	३७,६४०	४१,१५२	७६,३०१	२६,०११	९०,२७६	१३०,४९२	१९०,५९८	१०६,५३९
		महिला	२३,११९,२७४	१,१५०,६१०	१९२,२७८	८१,७७०	७७,७०८	२६,१९२	९१,५८४	१४८,५८६	३४२,३९४	१९०,०९९
करारको रुपमा काम गर्ने	कृषक परिवार सङ्ख्या		१०१,१६६	४१,३००	२,४६९	२,०६०	१०,१८९	६,०१७	६,८५४	५,६१५	५,०४७	३,०५१
	कृषि कामदार सङ्ख्या (मान्छे- दिन)	जम्मा	२,४९३,०६७	१,१२९,८१६	३९,९२६	२९,५५९	३३१,७५५	१२६,३५८	१५२,९७३	१९०,३५५	१४७,३०२	१११,५८९
		पुरुष	१,२९९,८६९	५८१,९५०	१३,६९४	१७,२७४	१८०,०८९	७०,१८७	१०४,६४१	९३,१८७	५९,८९२	४२,९८५
		महिला	१,१९३,१९८	५४७,८६६	२६,२३१	१२,२८४	१५१,६६६	५६,१७०	४८,३३१	९७,१६९	८७,४१०	६८,६०३

स्रोत : राष्ट्रिय कृषि गणना २०७८

कृषि ऋणको स्रोत अनुसार कृषक परिवार सङ्ख्या

राष्ट्रिय कृषि गणना २०७८ अनुसार नेपालमा र मधेश प्रदेशमा रहेका जम्मा कृषक परिवार मध्ये कृषि ऋण लिएका कृषक परिवार क्रमशः ४,८३,२०८ र १,१९,७६६ रहेका छन्। मधेश प्रदेशमा कृषि ऋण लिएका कृषक परिवार सबभन्दा बढी सर्लाहीमा र सबभन्दा कम पर्सामा रहेको पाइन्छ जुन क्रमशः १९,४९१ र १०,०२३ रहेको छ। यसरी कृषि ऋणको स्रोत हेर्दा मधेश प्रदेशमा र समग्र देशमा सबैभन्दा बढी कृषक परिवारले सहकारीबाट ऋण लिएको र थोरै कृषक परिवार ले ब्यापारीबाट ऋण लिएको देखिन्छ। यस सम्बन्धि विवरण तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका ६.१८: कृषि ऋणको स्रोत अनुसार कृषक परिवार सङ्ख्या

विवरण		नेपाल	मधेश प्रदेश	सप्तरी	सिरहा	धनुषा	महोत्तरी	सर्लाही	रौतहट	बारा	पर्सा
जम्मा कृषक परिवार सङ्ख्या		४,१३०,७८९	७३८,३४०	१०४,६६०	१०४,९४३	१०५,२५५	८७,०६२	१०५,२३०	८६,८३५	८४,१३८	६०,२१७
कृषि ऋण लिएका कृषक परिवार		४८३,२०८	११९,७६६	१३,१७०	१५,१५९	१७,२७८	१५,१४१	१९,४९१	१५,३३१	१४,१७३	१०,०२३
ऋणका स्रोतका आधारमा कृषक परिवार	सहकारी	१८७,५५३	३७,०४८	३,९२४	४,१०८	६,६१८	३,२८४	६,७४८	५,१३५	४,१५६	३,०७४

विवरण	नेपाल	मधेश प्रदेश	सप्तरी	सिरहा	धनुषा	महोत्तरी	सर्लाही	रौतहट	बारा	पर्सा
वाणिज्य बैंक	२८,६१२	६,३२५	५९०	८२४	१,१०५	२९४	७०२	१,१११	४०८	१,२९२
विकास बैंक	५७,९३५	१३,२८४	१,५०६	२,६१६	१,९५०	१,६७३	२,३०९	१,३४५	९४६	९४०
वित्तीय संस्था	६१,२६१	१३,३०१	१,२५२	१,२५८	७२१	१,२००	१,३३०	३,०७७	२,५८४	१,८७९
कृषक समुह	६०,१४५	१०,१७७	१,१६१	१,१२६	१,५५२	१,७३७	२,५२८	६०५	९९२	४७६
महिला समुह	६६,६६६	१३,५९७	१,२००	१,८७१	३,०६८	१,४५०	३,३४३	८५४	५८७	१,२२४
आफन्त	६५,०४९	१७,०५७	२,३६१	३,१३०	१,८१४	२,३३७	२,३९८	१,२०७	२,०१५	१,७९५
व्यापारी	२,६६८	३५४	-	३८	४५	४४	१७	१०३	५८	४८
पैसा लगानीकर्ता/ जमिन्दार	५५,४१२	३३,९६८	३,०१२	३,०४८	५,५६४	६,१६५	६,४४४	४,७७६	४,२१०	७४८
अन्य	१०,६३२	३,३१४	३८५	३५७	४४३	३५६	७७२	३७८	२४९	३७३

स्रोत : राष्ट्रिय कृषि गणना २०७८

कृषि ऋण/थप ऋणको मुख्य प्रयोजन अनुसार कृषक परिवार सङ्ख्या

कृषि ऋण आवश्यक भएका कृषक परिवार सङ्ख्या नेपालमा र मधेश प्रदेशमा क्रमशः १४,१४,९९७ र २,३३,०८० रहेको पाइन्छ। मधेश प्रदेशमा कृषि ऋण आवश्यक भएका कृषक परिवार सङ्ख्या सबभन्दा बढी सिरहामा र सबभन्दा कम पर्सामा रहेको छ। नेपालमा समग्र रूपमा हेर्दा बढीजसो कृषक परिवारको ऋणको मुख्य प्रयोजन पशुपालन/ पंक्षीपालन रहेको छ भने मधेश प्रदेशमा बढीजसो कृषक परिवारको ऋणको मुख्य प्रयोजन कृषिलगानी रहेको छ जसलाई तलको तालिकामा यसरी दिइएको छ।

तालिका ६.१९: कृषि ऋण/थप ऋणको मुख्य प्रयोजन अनुसार कृषकपरिवार सङ्ख्या

विवरण	नेपाल	मधेश प्रदेश	सप्तरी	सिरहा	धनुषा	महोत्तरी	सर्लाही	रौतहट	बारा	पर्सा
जम्मा कृषक परिवार सङ्ख्या	४,१३०,७८९	७३८,३४०	१०४,६६०	१०४,९४३	१०५,२५५	८७,०६२	१०५,२३०	८६,८३५	८४,१३८	६०,२१७
कृषि ऋण आवश्यक भएका कृषक परिवार सङ्ख्या	१,४१४,९९७	२३३,०८०	३१,०००	३८,३७०	३१,१६३	२९,५२९	३१,६३९	२८,९५८	२४,३३१	१८,०९०
ऋणको मुख्य प्रयोजनका आधारमा कृषक परिवार सङ्ख्या										
कृषिलगानी	४५७,५८८	१२७,०८९	१७,३९९	१९,१०२	१४,७१०	१५,५६८	१८,०१५	१६,२९५	१५,८८४	१०,११७
सिँचाइ	१७६,६४४	२८,९७२	४,६४७	६,९५९	४,२९४	४,८६३	१,९६४	२,०००	२,०९९	२,१४५
कृषि उपकरण	१४७,५८५	२८,८२५	३,८२७	४,६०८	४,८६९	२,५१७	३,४३०	४,७४८	२,४३६	२,३९०
पशुपालन/ पंक्षीपालन	५१८,२७८	३४,६३४	३,३९८	५,२००	४,९५५	४,६७६	६,४५५	४,५६२	३,०५३	२,३३४
माछापालन	२०,६४३	६,०८३	७८०	१,२८६	१,०९९	६३६	५८७	४२१	४२८	८४५

विवरण	नेपाल	मधेश प्रदेश	सप्तरी	सिरहा	धनुषा	महोत्तरी	सर्लाही	रौतहट	बारा	पर्सा
माहुरी पालन	१४,६५९	२३५	१४	२८	६	३५	१०२	३२	-	१८
च्याउ खेती	७,४११	२६३	६	६१	-	११३	३६	३२	१०	५
फुल खेती/ नर्सरी	४,६९७	२४४	५३	३०	२०	-	-	१४१	-	-
कृषि पूर्वाधार	४०,०५७	२,९६६	४२६	२१०	८६८	२२६	५२६	२७०	३०१	१३९
अन्य	२७,४३५	३,७६९	४४९	८८६	३४१	८९४	५२५	४५७	११९	९७

स्रोत : राष्ट्रिय कृषि गणना २०७८

कृषि क्रियाकलाप अनुसार कृषि बीमा गरेका कृषक परिवार सङ्ख्या

राष्ट्रिय कृषि गणना २०७८ अनुसार नेपालमा र मधेश प्रदेशमा कृषि बीमा गरेका कृषक परिवार सङ्ख्या क्रमशः १,८२,४४१ र ८,९३१ रहेका छन्। मधेश प्रदेशमा रहेको जम्मा कृषक परिवार मध्ये कृषि बीमा गरेका कृषक परिवार सबैभन्दा बढी सर्लाहीमा रहेको छ भने सबैभन्दा कम पर्सामा रहेको छ। मधेश प्रदेशमा र समग्र देशमा बढीजसो कृषक परिवार पशुपालन सन्दर्भको लागि कृषि बीमा गराइएको देखिन्छ भने थोरै कृषक परिवारले पुष्प खेतीको लागि कृषि बीमा गराइएको देखिन्छ। यस सम्बन्धि विस्तृत विवरण तलको तालिकामा दिइएको छ।

तालिका ६.२०: कृषि क्रियाकलाप अनुसार कृषि बीमा गरेका कृषक परिवार सङ्ख्या

विवरण	नेपाल	मधेश प्रदेश	सप्तरी	सिरहा	धनुषा	महोत्तरी	सर्लाही	रौतहट	बारा	पर्सा
जम्मा कृषक परिवार सङ्ख्या	४,१३०,७८९	७३८,३४०	१०४,६६०	१०४,९४३	१०५,२५५	८७,०६२	१०५,२३०	८६,८३५	८४,१३८	६०,२१७
बीमा गरेका कृषक परिवार सङ्ख्या	१८२,४४१	८,९३१	१,२९८	१,१०२	१,२१३	६११	१,५५६	१,२२५	१,३३६	५९२
बीमा गरेका कृषि क्रियाकलाप	अन्नबाली	१४,०३२	२,६९५	२०३	६९२	३०१	२०७	४४०	३२२	३०३
	तरकारी बाली	५,८१९	६५१	८९	१७३	८१	६२	११५	४२	६४
	बागबानी	५,२१८	४५२	-	१७६	३७	२३	२८	१५२	१४
	नगदे बाली	३,१५४	२४५	२१	५७	-	२१	३६	-	९०
	पशुपालन	१५३,९६२	४,८१८	८९६	४००	५८३	२४७	८०४	८५६	७६३
	कुखुरा पालन	९,५८९	६१९	४१	९२	११६	७५	११६	८३	४७
	माछा पालन	४,३३३	९९९	१३१	१६०	१५४	१३२	१८२	८४	७९
	माहुरी पालन	१,३७५	२४	-	२४	-	-	-	-	-

विवरण	नेपाल	मधेश प्रदेश	सप्तरी	सिरहा	धनुषा	महोत्तरी	सर्लाही	रौतहट	बारा	पर्सा
च्याउ खेती	१,३७४	४८	-	३२	-	-	-	७	-	९
पुष्प खेती	८०४	९	-	-	९	-	-	-	-	-
कृषि पूर्वाधार	१,०९७	१२६	२३	२३	२७	१०	-	४३	-	-
अन्य	८२९	१८३	८०	-	-	-	१४	३८	१७	३३

स्रोत : राष्ट्रिय कृषि गणना २०७८

कृषि क्रियाकलाप अनुसार सरकारी अनुदान प्राप्त गरेका कृषक परिवार सङ्ख्या

राष्ट्रिय कृषि गणना २०७८ अनुसार नेपालमा र मधेश प्रदेशमा सरकारी अनुदान प्राप्त गरेका कृषक परिवार सङ्ख्या क्रमशः ३,०८,५१२ र २७,५६८ रहेका छन्। मधेश प्रदेशमा रहेका कृषक परिवार मध्ये सरकारी अनुदान प्राप्त गरेका कृषक परिवार सबैभन्दा बढी रौतहटमा रहेको छ र सबैभन्दा कम सर्लाहीमा रहेको छ। मधेश प्रदेशमा तथा नेपालमा सबभन्दा बढी रसायनिक मलका लागि सरकारी अनुदान प्राप्त गरेका कृषक परिवार रहेका छन् भने दोस्रोमा बिउका लागि रहेका छन्। यस सम्बन्धि विस्तृत विवरण तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका ६.२१: कृषि क्रियाकलाप अनुसार सरकारी अनुदान प्राप्त गरेका कृषक परिवार सङ्ख्या

विवरण	नेपाल	मधेश प्रदेश	सप्तरी	सिरहा	धनुषा	महोत्तरी	सर्लाही	रौतहट	बारा	पर्सा
जम्मा कृषक परिवार सङ्ख्या	४,१३०,७८९	७३८,३४०	१०४,६६०	१०४,९४३	१०५,२५५	८७,०६२	१०५,२३०	८६,८३५	८४,१३८	६०,२१७
सरकारी अनुदान प्राप्त गरेका कृषक परिवार सङ्ख्या	३०८,५१२	२७,५६८	५,४४६	२,५७५	३,५८१	१,७८५	१,५९४	८,९६२	१,७२५	१,९००
सरकारी अनुदान प्राप्त गरेका कृषि क्रियाकलाप	रसायनिक मल	१४२,५७६	१३,३७६	१,९०९	१,३२०	१,४८६	६३४	४९८	५,४३९	९२२
	प्राङ्गारिक मल	५,७४४	१,०९५	७५	३९७	६८	९६	५२	११०	७१
	कृषि पूर्वाधार	२४,१९८	७३१	१९५	१६५	१५०	२९	५४	१००	-
	सिँचाइ	१७,४२७	३,५९४	५२७	३४७	४६४	७७	४९३	१,३११	२२०
	भन्सार	४,५८९	५५३	४२	१२५	२१०	२१	५२	९३	१०
	बिजुली	१४,६८७	४,७४७	८१	३४०	१८४	६३५	१६	३,४५८	७
	बिउ	१०८,७९६	११,१६७	३,५३९	१,१२१	१,८८६	५७६	६४५	२,०५०	७३२
	सुधारिएको बिउ	८,२७५	६३७	७१	४४	२१६	२१	२६	७६	४८
	कृषि उपकरण	४६,८२७	२,४९१	३१४	१०९	४९६	६९	१११	४८९	३८८
	अन्य	१६,१४१	९०१	५१९	१५	५४	७१	५९	६८	१९

स्रोत : राष्ट्रिय कृषि गणना २०७८

कृषि वन, माटोको क्षयीकरण र माटो परीक्षण गरेका कृषक परिवार सङ्ख्या

राष्ट्रिय कृषि गणना २०७८ अनुसार नेपालमा र मधेश प्रदेशमा कृषि वन रहेका कृषकपरिवार सङ्ख्या क्रमशः १,०७,१८४ र १०,३८१ रहेका छन्। त्यस्तै मधेश प्रदेशमा कृषि वन रहेका कृषकपरिवार सङ्ख्या सबभन्दा बढी सिरहामा र सबभन्दा कम पर्सांमा रहेका छन्। तलको तालिकामा हेर्दा विगत तीन वर्षमा माटो परीक्षण गरेका कृषक परिवार नेपालमा र मधेश प्रदेशमा क्रमशः १,०५,८३७ र ८,०६६ रहेको छ।

तालिका ६.२२: कृषि वन, माटोको क्षयीकरण र माटो परीक्षण गरेका कृषक परिवार सङ्ख्या

विवरण			नेपाल	मधेश प्रदेश	सप्तरी	सिरहा	धनुषा	महोत्तरी	सर्लाही	रौतहट	बारा	पर्सा
जम्मा	कृषकपरिवार सङ्ख्या		४,१३०,७८९	७३८,३४०	१०४,६६०	१०४,९४३	१०५,२५५	८७,०६२	१०५,२३०	८६,८३५	८४,१३८	६०,२१७
	क्षेत्रफल (हे.)		२,२१८,४०९.९	४९२,४९७.९	६७,२९१.८	७४,०६३.९	६४,८२५.५	५९,४९७.७	७३,२७१.३	५६,९३५.५	५२,८९३.८	४३,८७८.४
कृषि वन	कृषकपरिवार सङ्ख्या		१०७,१८४	१०,३८१	१,९०९	१,९५५	१,८७३	१,३७७	१,४५३	१,१८३	३४९	२९०
	क्षेत्रफल (हे.)		१८,९३२.६	२,०२३.९	२३६.८	९४७.९	२७९.२	१४५.९	२२८.४	१०६.७	५०.२	२९.६
माटोक्षयीकरणको प्रकार	माटोक्षयीकरण	कृषकपरिवार सङ्ख्या	३४५,७४४	६८,५७३	९,५३५	१०,१५६	११,९५०	१५,९०८	६,६६५	६,३८५	५,०००	२,९७३
		क्षेत्रफल (हे.)	३७,९१८.०	१२,९५१.७	१,७५२.७	१,९७६.४	२,००६.०	३,१८६.५	१,३७४.३	१,२३०.५	८६५.९	५५९.५
	रसायनिक क्षयीकरण	कृषकपरिवार सङ्ख्या	३२,२९८	१३,७३७	२,२८३	१,२११	१,६५६	१,५६७	२,०९९	६५४	२,७२१	१,५४६
		क्षेत्रफल (हे.)	४,३६०.२	२,२२०.१	३२३.४	१७०.८	२४२.१	३१२.०	४२३.८	८०.४	४१७.२	२५०.४
	भौतिकक्षयीकरण	कृषकपरिवार सङ्ख्या	३६२,२०९	७९,३८५	१४,२५९	९,७२०	८,४१८	१५,९८५	१०,३९८	११,७२३	५,३५२	३,५३१
		क्षेत्रफल (हे.)	३१,७८४.७	९,५२८.६	१,६७२.२	१,२००.८	९७७.९	१,८१२.३	१,४१०.२	१,३७३.७	६२०.२	४६१.४
विगत तीन वर्षमा माटो परीक्षण गरेका कृषक परिवार सङ्ख्या			१०५,८३७	८,०६६	१,०५९	१,१३९	१,५७१	५१५	२,०२९	३५८	९५३	४४२

स्रोत : राष्ट्रिय कृषि गणना २०७८

ग्रीन हाउस/ टनेल खेती गरेका कृषक परिवारसङ्ख्या

राष्ट्रिय कृषि गणना २०७८ अनुसार नेपालमा र मधेश प्रदेशमा ग्रीन हाउस/ टनेल खेती गरेका कृषक परिवार सङ्ख्या क्रमशः ९७,१७४ र १,०६० रहेका छन्। मधेश प्रदेशमा सबैभन्दा बढी पर्सा जिल्लामा र सबभन्दा कम रौतहटमा रहेको पाइन्छ। ग्रीन हाउस/टनेल खेती गर्दा अस्थायी बाली लगाउने कृषक परिवार सङ्ख्या नेपालमा र मधेश प्रदेशमा क्रमशः ९४,४३२ र ९९९ छन्। त्यस्तै,स्थायी बाली लगाउने कृषक परिवार सङ्ख्या नेपालमा र मधेश प्रदेशमा क्रमशः ४,८७० र १५६ रहेका छन्। यस सम्बन्धि विस्तृत विवरण तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका ६.२३: ग्रीन हाउस/ टनेल खेती गरेका कृषक परिवारसङ्ख्या

विवरण			नेपाल	मधेश प्रदेश	सप्तरी	सिरहा	धनुषा	महोत्तरी	सर्लाही	रौतहट	बारा	पर्सा
जम्मा	जम्माकृषक परिवार सङ्ख्या		४,१३०,७८९	७३८,३४०	१०४,६६०	१०४,९४३	१०५,२५५	८७,०६२	१०५,२३०	८६,८३५	८४,१३८	६०,२१७
	क्षेत्रफल (हे.)		२,२१८,४०९.९	४९२,४९७.९	६७,२९१.८	७४,०६३.९	६४,८२५.५	५९,४१७.७	७३,२७९.३	५६,९३५.५	५२,८१३.८	४३,८७८.४
ग्रीनहाउस / टनेल खेती	कृषक परिवार सङ्ख्या		९७,१७४	१,०६०	१७४	८५	२२८	६१	१४२	३८	८६	२४६
	अस्थायी बाली	कृषक परिवार सङ्ख्या	९४,४३२	९९९	१६१	८५	२२८	६१	१०९	३८	७०	२४६
		क्षेत्रफल (हे.)	४,४४०.६	२२३.३	३८.२	१०.०	५०.१	१.६	४०.३	४.९	१०.२	६७.९
	स्थायी बाली	कृषक परिवार सङ्ख्या	४,८७०	१५६	२६	१०	४५	-	३२	१५	२८	-
		क्षेत्रफल (हे.)	२१८.६	१८.९	६.७	०.१	३.४		५.५	२.५	०.७	

स्रोत : राष्ट्रिय कृषि गणना २०७८

जलवायु परिवर्तन र कृषिमा यसको प्रभावसम्बन्धि जानकारी भएका कृषक परिवार सङ्ख्या

राष्ट्रिय कृषि गणना २०७८ अनुसार जलवायु परिवर्तन बारेमा जानकारी भएका कृषक परिवार सङ्ख्या नेपालमा र मधेश प्रदेशमा क्रमशः १८,०६,९७३ र २,८७,०४७ रहेका छन्। त्यस्तै, कृषिमा जलवायु परिवर्तनको प्रभावको बारेमा जानकारी भएका कृषक परिवार सङ्ख्या नेपालमा र मधेश प्रदेशमा क्रमशः १६,३८,८३२ र २,४९,४६२ रहेका छन्। त्यसैगरी मधेश प्रदेशमा जलवायु परिवर्तन र यसको प्रभावका बारेमा जानकारी भएका कृषक परिवार सङ्ख्या सबभन्दा बढी सप्तरीमा र सबैभन्दा कम पर्सामा रहेको पाइन्छ। यस सम्बन्धि विस्तृत विवरण तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका ६.२४: जलवायु परिवर्तन र कृषिमा यसको प्रभावसम्बन्धि जानकारी भएका कृषक परिवार सङ्ख्या

विवरण		नेपाल	मधेश प्रदेश	सप्तरी	सिरहा	धनुषा	महोत्तरी	सर्लाही	रौतहट	बारा	पर्सा
जम्मा कृषक परिवार सङ्ख्या		४,१३०,७८९	७३८,३४०	१०४,६६०	१०४,९४३	१०५,२५५	८७,०६२	१०५,२३०	८६,८३५	८४,१३८	६०,२१७
जलवायु परिवर्तन बारेमा जानकारी भएका कृषक परिवार सङ्ख्या		१,८०६,९७३	२८७,०४७	५०,२६९	३४,५१३	४५,४४१	३५,०७७	३४,७२०	३२,०४२	३२,४५७	२२,५२९
कृषिमा जलवायु परिवर्तनको प्रभावका बारेमा रिपोर्टिङ गरेका कृषकपरिवार सङ्ख्या		१,६३८,८३२	२४९,४६२	४३,२३०	२९,१८२	४१,०८१	३१,९८६	२८,९९३	२७,५१५	२७,१६३	२०,३१२
कृषिमा जलवायु परिवर्तनको प्रभावको प्रकार	उत्पादनमाकमी	१,३८६,८०५	२०८,६०४	३८,७११	२४,२५५	३३,६०२	२४,८०२	२५,८४०	२२,३४५	२१,७१८	१७,३३०

विवरण	नेपाल	मधेश प्रदेश	सप्तरी	सिरहा	धनुषा	महोत्तरी	सर्लाही	रौतहट	बारा	पर्सा
उत्पादनमा वृद्धि	१५२,९३२	२४,६२६	५,३२७	२,२९६	३,५०७	२,०६९	२,२९६	२,०७३	२,६६१	४,१९७
वस्तुको आकारमा परिवर्तन	४१४,६४५	७१,५३१	१२,६६६	९,२७९	१४,२२१	६,०९०	७,२२०	६,६९५	६,०९६	६,६६१
स्वादमा परिवर्तन	३३५,०५९	५२,३१४	७,६५६	५,१४१	११,९०३	६,६१०	५,११६	५,०१९	५,२०७	५,२६१
खेती गर्ने समयमा परिवर्तन	६६९,०३३	९६,३६५	१७,९९९	९,३५६	१६,४६४	१५,१६२	९,६९०	१०,२३२	९,३२३	१०,११९
भारी र हल्का वर्षा	६६९,०३३	१२१,०९५	२२,७०९	११,३७०	२२,९२५	१६,५१६	१२,४४५	१२,९४६	९,७७५	१०,४०९
रोग/कीराको वृद्धि	९९६,७०६	१३६,२३२	२०,९०६	१३,७९७	२५,५९९	१६,६०२	१७,१२५	१३,६४९	१३,९७१	१२,३६२
फल लाग्ने समयमा परिवर्तन	९७,४०६	१६,०६१	१,५४४	९२६	५,२४७	४,६४१	१,१५४	१,०३४	१,१२४	२,३९०
पुरानो प्रजाति लोप हुनु/ नयाँ प्रजातिदेखापर्नु	९४,४६६	१६,६०४	१,५९६	५३३	५,६१७	४,५०९	९७०	१,४१५	७४६	१,२१५
अन्य	३,६७२	७१	७४	३५१	१३	११०	७०	६२	२२	१६

स्रोत : राष्ट्रिय कृषि गणना २०७६

कृषि फोहोरको व्यवस्थापन/प्रशोधनको प्रकार अनुसार कृषक परिवार सङ्ख्या

राष्ट्रिय कृषि गणना २०७६ अनुसार नेपालमा र मधेश प्रदेशमा कृषि फोहोरको व्यवस्थापन/प्रशोधन गर्ने सन्दर्भमा बढीजसो कृषक परिवारहरूले जलाउने कार्य गरेको देखिन्छ। त्यसपछि नेपालमा दोस्रोमा प्राङ्गारिक मल बनाउने र तेस्रोमा गाडेर कृषि क्षेत्रबाट उत्पादित फोहोरको व्यवस्थापन/प्रशोधन गर्ने कार्य गरेको पाइन्छ। यस सम्बन्धि विस्तृत विवरण तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका ६.२५: कृषि फोहोरको व्यवस्थापन/प्रशोधनको प्रकारअनुसार कृषक परिवार सङ्ख्या

विवरण	नेपाल	मधेश प्रदेश	सप्तरी	सिरहा	धनुषा	महोत्तरी	सर्लाही	रौतहट	बारा	पर्सा
जम्मा कृषक परिवार सङ्ख्या	४,१३०,७६९	७३६,३४०	१०४,६६०	१०४,९४३	१०५,२५५	६७,०६२	१०५,२३०	६६,६३५	६४,१३६	६०,२१७
गाड्ने	१,२९०,७२६	१६७,०९७	२३,१२५	३१,०५५	२५,३२४	१५,६६४	२९,३९४	२३,६९१	२५,४२१	१३,०२३
जलाउने	२,०९३,६६७	२६४,९७०	३१,२२०	३३,४३७	३६,९६६	१६,२३९	४६,६६३	३२,२२६	४६,१०५	३६,०९४
फोहरमैला संकलनलाई दिने	२१९,६०२	४४,१६६	२,९३०	७,१२६	७,९७०	३,६६६	६,५३३	५,५१०	६,७५१	३,४६०
पारङ्गारिक मल बनाउने	१,९४६,२६४	२३१,३४२	२५,७५०	४४,४१६	३५,६१४	१६,५४७	४७,६४४	२४,३७१	२१,५३६	१३,०६२

विवरण		नेपाल	मधेश प्रदेश	सप्तरी	सिरहा	धनुषा	महोत्तरी	सर्लाही	रौतहट	बारा	पर्सा
	उर्जामा परिवर्तन	६६२,८२७	१९१,४६७	३१,८८९	३३,८५३	३१,२३७	१४,७४१	२७,८३९	२६,५३३	१३,१०४	१२,२७१
	अन्य	८९३,०९९	२०६,८२४	२३,८८१	२६,७६४	२७,४०८	३६,४२३	२६,२९६	२९,७३१	१९,४१२	१६,९०८
	कुनै प्रशोधन नगरेको	३६१,६४०	९९,०५४	२३,८१४	११,१७०	१४,४१२	१६,७५१	१०,१६४	१०,९९४	६,८८५	४,८६४

स्रोत : राष्ट्रिय कृषि गणना २०७८

कृषकको उमेर र लिङ्ग अनुसार कृषक परिवार सङ्ख्या

राष्ट्रिय कृषि गणना २०७८ अनुसार नेपालमा र मधेश प्रदेशमा ३५-४४ उमेर समूहका कृषकका सङ्ख्या बढी रहेको देखिन्छ भने नेपालमा र मधेश प्रदेशमा सबभन्दा कम ६५ वर्ष वा सोभन्दा माथिका उमेर समूहका कृषकका सङ्ख्या रहेको छ। यस सम्बन्धि विस्तृत विवरण तलको तालिकामा दिइएको छ।

तालिका ६.२६: कृषकको उमेर र लिङ्ग अनुसार कृषक परिवारसङ्ख्या

उमेर र लिङ्ग			नेपाल	मधेश प्रदेश	सप्तरी	सिरहा	धनुषा	महोत्तरी	सर्लाही	रौतहट	बारा	पर्सा
कृषकको उमेर र लिङ्ग	३५ - ४४ वर्ष	पुरुष	६५२,०४४	१६३,९७४	२२,०१३	२०,७०३	२१,३५७	१७,८५१	२५,९३७	२०,९५७	२१,४८९	१३,६६७
		महिला	४०८,०५८	३७,८५६	६,१०१	८,५०५	७,६२९	५,४८८	४,२७२	२,१२२	२,३६२	१,३७८
	४५ - ५४ वर्ष	पुरुष	७३१,९०६	१७५,३५१	२३,१७९	२१,९९०	२३,४४३	१९,८९४	२५,६६४	२३,७७५	२२,०१७	१५,३८९
		महिला	२९२,२४०	२२,०८५	३,१४९	४,२७९	४,४२०	३,३४३	२,७५८	१,४११	१,७८७	९३९
	५५ - ६४ वर्ष	पुरुष	५७९,२०६	१२२,६८७	१७,४३५	१७,२८४	१७,२६४	१४,७९०	१६,५०२	१४,२५६	१३,९२५	११,२३१
		महिला	१७७,४५०	१२,२०८	२,०४८	२,१३३	२,१००	१,८१०	१,४६८	९२८	९४७	७७४
	६५ वर्ष वा सोभन्दा माथि	पुरुष	४५२,५१९	९९,१४९	१४,९७७	१३,५९२	१४,२८३	११,२६५	१२,६८४	११,९७५	१०,९९५	९,३७९
		महिला	११२,८५४	८,५७२	१,३२२	१,५०४	१,२७५	१,०६५	१,३०६	९१०	५८६	६०५

स्रोत : राष्ट्रिय कृषि गणना २०७८

उमेर र लिङ्ग अनुसार कृषि जनसङ्ख्या

राष्ट्रिय कृषि गणना २०७८ अनुसार नेपालमा र मधेश प्रदेशमा १५-२४ उमेर समूहका कृषकका सङ्ख्या बढी रहेको देखिन्छ भने नेपालमा र मधेश प्रदेशमा सबभन्दा कम ६५ वर्ष वा सोभन्दा माथिका उमेर समूहका कृषकका सङ्ख्या रहेको छ। यस सम्बन्धि विस्तृत विवरण तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका ६.२७: उमेर र लिङ्ग अनुसार कृषि जनसङ्ख्या

कृषि जनसङ्ख्या			नेपाल	मधेश प्रदेश	सप्तरी	सिरहा	धनुषा	महोत्तरी	सर्लाही	रौतहट	बारा	पर्सा
जम्मा कृषक परिवार सङ्ख्या			४,१३०,७८९	७३८,३४०	१०४,६६०	१०४,९४३	१०४,२५५	८७,०६२	१०५,२३०	८६,८३५	८४,१३८	६०,२१७
कृषि जनसङ्ख्या	सबै उमेर	पुरुष	९,५४३,८२५	२,१८७,०२३	२७८,१६६	२९०,४१४	२९३,३३२	२५६,९१५	३०६,२४६	२९१,१०१	२७७,८४६	१९३,०१४
		महिला	९,९०४,१३०	२,०४३,३२५	२७१,२०४	२८०,३९८	२८०,४५०	२३५,६४६	२८२,५४१	२६९,९८५	२४५,३६४	१७७,७३७
	१० वर्ष भन्दा मुनि	पुरुष	१,६१५,३६७	४०८,४३८	५०,१६३	५९,७२३	६०,३९२	४७,०९०	५३,२५०	५९,९१९	४५,९७५	३१,९२७
		महिला	१,४८७,५१०	३६३,९६९	४५,८०४	५०,१२०	४९,४३५	४१,६६४	४७,५९८	५६,४०८	४१,८०३	३१,१३७
	१० - १४ वर्ष	पुरुष	९८४,१८४	२३२,०६०	२७,१०६	३०,४५०	३१,२३०	२६,६४२	३२,४०१	३४,२४४	२८,६७८	२१,३०८
		महिला	९५४,११५	२१६,०७६	२५,१२१	२७,७७८	२८,८०३	२५,४०४	३१,७४७	३१,२३४	२६,२४३	१९,७४६
	१५ - २४ वर्ष	पुरुष	१,८४५,९०१	४४३,५७१	५३,९७४	५४,७५४	५४,३५०	५२,८९४	६३,१८३	६१,५०३	६१,२४०	४१,६७२
		महिला	१,९९२,१०५	४१४,२३२	५३,२३५	५४,७६४	५६,३००	४७,१५२	५९,३४३	५५,०८३	५१,५११	३६,८४३
	२५ - ३४ वर्ष	पुरुष	१,३५९,७३५	३११,७६२	३८,२६९	३९,४७४	३९,१५७	३६,२४८	४५,७९३	४०,३४२	४४,१७३	२८,३०५
		महिला	१,५८७,९२१	३३१,२३१	४३,८२१	४६,८५५	४६,५९०	३७,८३२	४६,००७	४०,४१२	४१,२९०	२८,४२३
	३५ - ४४ वर्ष	पुरुष	१,२०१,०८२	२८१,१७०	३६,७६५	३६,००८	३६,६६९	३३,०६९	४१,६९९	३३,७५९	३७,७६९	२५,४३३
		महिला	१,३६६,४७५	२८३,६०५	३८,५०४	३९,५६३	४०,०३७	३३,४६०	३९,७४८	३३,९९५	३४,४८७	२३,८११
	४५ - ५४ वर्ष	पुरुष	१,०३२,४८२	२१८,३२९	२९,०३८	२८,२६७	२९,४९३	२६,०५९	३१,३४६	२७,८१३	२७,४७७	१८,८३७
		महिला	१,०७२,७८७	१९२,४०१	२६,७९२	२६,७३२	२६,७१७	२२,६६१	२५,६९४	२४,१५७	२२,८३३	१६,८१५
	५५ - ६४ वर्ष	पुरुष	७७३,९१०	१४६,७८८	२०,६३२	२१,०६६	२१,०५९	१८,२४९	१९,७६२	१६,४५९	१६,४३५	१३,१२६
		महिला	७४७,५०६	१२६,२९२	१८,६३३	१७,९५६	१७,६५९	१४,६२५	१७,०८७	१४,४५१	१४,८६४	११,०१९
	६५ वर्ष वा सोभन्दा माथि	पुरुष	७३१,१६४	१४४,९०७	२२,२०९	२०,६७२	२०,९८२	१६,६६५	१८,८१३	१७,०६२	१६,१००	१२,४०४
		महिला	६९४,७११	११५,५१९	१९,२९४	१६,६२९	१४,९०९	१२,८४८	१५,३१८	१४,२४५	१२,३३३	९,९४३

स्रोत : राष्ट्रिय कृषि गणना २०७८

कृषक परिवारमुलीको लिङ्ग अनुसार मुख्य पेशा

राष्ट्रिय कृषि गणना २०७८ अनुसार नेपालमा र मधेश प्रदेशमा कृषक परिवारमुली महिला भन्दा पुरुष बढी रहेको देखिन्छ। साथै, नेपालमा र मधेश प्रदेशमा कृषक परिवारमुलीको मुख्य पेशा बढीजसो कृषि, वन तथा माछापालन कार्यसँग सम्बन्धित रहेको देखिन्छ भने कुनैपनि आर्थिक कार्यमा सङ्लग्न नभएको कृषक परिवारमुली नेपालमा पुरुष १,३२,८७४ र महिला ८७,९८८ छन् तथा मधेश प्रदेशमा पुरुष २८,६५४ र महिला १०,३०० रहेका छन्। यस सम्बन्धि विस्तृत विवरण तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका ६.२८: कृषक परिवारमुलीको लिङ्ग अनुसार मुख्य पेशा

विवरण		नेपाल	मधेश प्रदेश	सप्तरी	सिरहा	धनुषा	महोत्तरी	सर्लाही	रौतहट	बारा	पर्सा
कुलजम्मा	पुरुष	२,९७६,०४३	६३०,०६२	८७,१७८	८२,३१७	८४,२७१	७१,६४२	९२,३३०	८०,१३०	७६,७३०	५५,४६२
	महिला	१,१५४,७४६	१०८,२७८	१७,४८१	२२,६२६	२०,९८४	१५,४२०	१२,९००	६,७०५	७,४०७	४,७५४
कृषक परिवारमुलीको मुख्य पेशा	सशस्त्रबल	पुरुष	११,२१३	१,१६०	११९	२०४	१४७	१३६	१६५	८८	११६
		महिला	१,०४६	१४४	-	१४	३१	३९	३४	-	२६
	व्यवस्थापक	पुरुष	३४,०१५	९,६०२	८७६	५,२४३	६४४	६१९	६३४	५९९	६०६
		महिला	९,५६०	२,०८१	१०४	१,३८४	१६०	२६४	३८	१३	८४
	पेशाविद्हरु	पुरुष	४२,१९७	७,१०६	१,३१३	९३०	९०९	६७१	१,०२९	१,०८३	६७९
		महिला	९,२१७	७५३	१५२	२३६	१०१	९२	७७	५७	३९
	प्राविधिक तथा सहायक पेशाविद्	पुरुष	३१,१३७	५,८९९	१,२८४	७९४	७७९	६५९	८००	६०८	४६२
		महिला	३,४४४	३१५	१२३	४७	६२	१८	२७	१५	२३
	कार्यालय सहायकहरु	पुरुष	३१,२२०	८,२०६	९११	१,३३५	१,७१९	७५४	९४८	५५८	१,१३१
		महिला	५,७५४	४१६	२६	४९	१२८	८९	३६	३७	४४
	सेवा तथा वस्तु बिक्री गर्ने कामदारहरु	पुरुष	८४,६७४	२१,७९५	२,४००	२,२३२	३,६२६	१,८१८	४,८०४	२,५६९	२,४५४
		महिला	१६,२१८	१,८३६	३१०	५३३	३४९	१०५	२७५	१०५	११९
	कृषि, वन तथा माछापालन कार्यमा दक्ष कामदारहरु	पुरुष	२,२७८,८३२	४७४,९२८	६३,९२९	६३,७३६	६२,९८२	५४,३६२	६८,३५६	६३,३७२	५६,८४४
		महिला	९६९,७९२	८६,९६३	१४,२०३	१८,४२८	१७,११९	११,६०९	१०,३६२	५,६३५	५,७३२
	शिल्पकला तथा कारिगरी र यस सम्बन्धी व्यापार गर्ने कामदारहरु	पुरुष	१७२,३३६	३५,५०३	४,९२४	३,०६३	४,५८२	४,३०२	५,८८५	४,८०९	४,८५७
		महिला	१६,८७७	१,८२३	४३३	२०९	३६६	२४१	२८०	९२	१२४
	कारखाना तथा यन्त्र प्रचालक र जडान गर्ने कामदारहरु	पुरुष	५२,०७२	१५,५४७	२,४०४	१,०२८	१,४४७	८३०	१,९९५	१,५७७	३,४९६
		महिला	२,९७६	५३३	१२३	३४	७७	११४	३४	१६	८०

विवरण			नेपाल	मधेश प्रदेश	सप्तरी	सिरहा	धनुषा	महोत्तरी	सर्लाही	रौतहट	बारा	पर्सा
	सामान्य वा प्राथमिक पेशाका कामदारहरु	पुरुष	१०५,४७४	२१,६६१	४,८८४	१,१७३	२,७२०	३,११७	२,२३२	३,५११	२,८२७	१,१९८
		महिला	३१,८७४	३,११३	५४६	१५५	६७१	८९७	१९३	२०७	३९६	४७
	कुनैपनि आर्थिक कार्यमा सङ्लग्न नभएको	पुरुष	१३२,८७४	२८,६५४	४,१३४	२,५७९	४,७१६	४,३७५	५,४८३	१,३५५	३,१८८	२,८२४
		महिला	८७,९८८	१०,३००	१,४६२	१,५३९	१,९२०	१,९५३	१,५४२	५२७	७४०	६१७

स्रोत : राष्ट्रिय कृषि गणना २०७८

कृषि जनसङ्ख्या (१० वर्ष वा सोभन्दा माथि) को पेशागत वितरण

राष्ट्रिय कृषि गणना २०७८ अनुसार कृषि जनसङ्ख्या (१० वर्ष वा सोभन्दा माथि) नेपालमा पुरुष ४९,५२,४१५ र महिला ७२,६१,८७४ छन् भने मधेश प्रदेशमा पुरुष ११,४८,५२३ र महिला १५,७१,०७९ छन्। मधेश प्रदेशमा र समग्र देशमा कृषि जनसङ्ख्या (१० वर्ष वा सोभन्दा माथि) बढीजसो कृषि, वन तथा माछापालन कार्यमा संलग्न रहेका पाइन्छ। त्यस्तै, कुनै पनि आर्थिक कार्यमा सङ्लग्न नभएको कृषि जनसङ्ख्या (१० वर्ष वा सोभन्दा माथि) नेपालमा पुरुष २२,१६,४२५ र महिला २९,१२,५८५ छन् भने मधेश प्रदेशमा पुरुष ५,८२,४६३ र महिला ८,४६,५९६ रहेका छन्। यस सम्बन्धि विस्तृत विवरण तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका ६.२९: कृषि जनसङ्ख्या (१० वर्ष वा सोभन्दा माथि) को पेशागत वितरण

विवरण			नेपाल	मधेश प्रदेश	सप्तरी	सिरहा	धनुषा	महोत्तरी	सर्लाही	रौतहट	बारा	पर्सा
जम्मा कृषि जनसङ्ख्या (१० वर्ष वा सोभन्दा माथि)			पुरुष	४,९५२,४१५	१,१४८,५२३	१४०,८१४	१४८,३७४	१४८,६६९	१३८,१८३	१६०,६६६	१५१,०५१	१५५,१४१
			महिला	७,२६१,८७४	१,५७१,०७९	२०७,९१८	२०७,६५२	२१०,०३१	१७८,५६२	२२२,०४३	२०६,८७२	१९६,१५४
मुख्य पेशा	सशस्त्रबल	पुरुष	३४,५७३	७,०१४	१,१३४	९१६	५१२	९६५	८२२	९५८	१,३२७	३८१
		महिला	१४,२९१	३,७५१	५८३	६५२	४८२	५९२	४११	४७९	४०९	१४२
	व्यवस्थापक	पुरुष	४२,३३५	८,६७०	१,१२३	१,७३२	६७८	१,३७७	१,१८८	९६३	१,०५३	५५६
		महिला	४०,५९१	८,१०६	८९८	१,६९४	८३८	९११	१,१५२	९६०	१,२२६	४२६
	पेशाविद्हरु	पुरुष	७८,४४३	१६,३९७	२,१६१	२,४११	१,८२४	२,००१	१,८५४	२,६३९	१,९४८	१,५५९
		महिला	८२,५९३	१३,१२६	१,८०६	२,२६८	१,६८९	१,७१२	१,६२६	१,६५०	१,५१५	८६१
	प्राविधिक तथा सहायक पेशाविद्	पुरुष	७५,३३८	१६,२३०	२,६२३	१,८०८	२,५०३	२,०२४	२,११६	१,९६४	१,६२२	१,५७०
		महिला	४३,२४८	५,३७३	८०६	१,००१	८१२	६०६	६३२	६२९	४७९	४०७

विवरण			नेपाल	मधेश प्रदेश	सप्तरी	सिरहा	धनुषा	महोत्तरी	सर्लाही	रौतहट	बारा	पर्सा
	कार्यालय सहायकहरु	पुरुष	६६,१७२	१८,९०२	१,४०१	२,७६२	३,५०४	२,१७२	१,६३४	२,०७२	३,४३४	१,९२३
		महिला	५०,५४५	७,५८७	७६०	१,१७२	१,६२३	१,१४५	८१३	५०३	१,०८२	४९१
	सेवा तथा वस्तु बिक्रि गर्ने कामदारहरु	पुरुष	१९०,२९०	५७,३७०	५,७३८	८,०९१	८,४३६	५,१२१	६,३८६	७,८६२	७,६६२	८,०७३
		महिला	१६०,५८९	४८,५१०	४,८५९	८,६१४	६,६७१	३,४२४	९,७६९	६,२०३	३,९६०	५,०११
	कृषि, वन तथा माछापालन कार्यमा दक्ष कामदारहरु	पुरुष	१,५८७,०२६	२६५,२५८	३८,१८९	४२,५५२	३६,३७३	३१,४५१	४०,३२६	३०,६७६	२७,४९३	१८,१९७
		महिला	३,६३५,६८८	५७९,७४०	१००,९३१	९२,७६२	८१,६२५	५८,१०९	७५,५६६	६९,६०४	६१,०२८	४०,११५
	शिल्पकला तथा कारिगरी र यस सम्बन्धी व्यापार गर्ने कामदारहरु	पुरुष	३३५,५९०	८६,९०८	८,७११	८,०९४	९,८९३	८,४९८	९,१३१	१२,६७३	१९,९४३	९,९६६
		महिला	११९,४४८	२३,३३७	४,०५७	३,३४७	३,२२१	३,१६५	३,१४३	२,६१८	२,५९१	१,१९५
	कारखाना तथा यन्त्र प्रचालक र जडान गर्ने कामदारहरु	पुरुष	१३८,३२६	४८,६१८	४,५०२	३,२५४	४,२७८	३,९१५	५,८७१	९,४७८	८,९६५	८,३५५
		महिला	२३,१०३	७,९१५	७३०	४२७	१,२८५	९२३	१,१६८	१,२८६	१,१८८	९०९
	सामान्य वा प्राथमिक पेशाका कामदारहरु	पुरुष	१८७,८९६	४०,६९३	६,५०२	२,१४६	५,८१५	४,८२८	४,३४४	७,९२४	६,२७२	२,८६२
		महिला	१७९,१९४	२७,०३८	४,३६९	२,६४८	३,६८३	३,७६३	१,८२२	५,६४५	३,४६५	१,६४१
	कुनैपनि आर्थिक कार्यमा सङ्लग्न नभएको	पुरुष	२,२१६,४२५	५८२,४६३	६८,७३१	७४,६०९	७४,८५४	७५,८३०	८६,९९३	७३,८४२	७५,४२१	५२,१८२
		महिला	२,९१२,५८५	८४६,५९६	८८,१२०	९३,०६८	१०८,१०१	१०४,२११	१२५,९४२	११७,२९६	११९,२११	९०,६४८

स्रोत : राष्ट्रिय कृषि गणना २०७८

मुख्य कृषि उत्पादन भएका कृषक परिवार सङ्ख्या

राष्ट्रिय कृषि गणना २०७८ अनुसार नेपालमा र मधेश प्रदेशमा सबैभन्दा बढी अन्न बालीमा कृषक परिवार संलग्न रहेको पाइन्छ जुन क्रमशः ३६,२९,५१८ र ६,५४,५४० रहेको छ भने सबैभन्दा कम माहुरी पालनमा संलग्न रहेको छ जुन क्रमशः ३४३ र १६ रहेको छ। मधेश प्रदेशमा अन्नबालीमा संलग्न कृषक परिवार सबभन्दा बढी सप्तरीमा र सबभन्दा कम पर्सामा रहेका पाइन्छ। यस सम्बन्धि विस्तृत विवरण तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका ६.३०: मुख्य कृषि उत्पादन भएका कृषक परिवार सङ्ख्या

विवरण	नेपाल	मधेश प्रदेश	सप्तरी	सिरहा	धनुषा	महोत्तरी	सर्लाही	रौतहट	बारा	पर्सा
कुल कृषक परिवार	४,१३०,७८९	७३८,३४०	१०४,६६०	१०४,९४३	१०५,२५५	८७,०६२	१०५,२३०	८६,८३५	८४,१३८	६०,२१७
मुख्य कृषि उत्पादन भएका कृषक परिवार	अन्नबाली	३,६२९,५१८	६५४,५४०	९५,७९४	९४,७९०	८९,०८७	७२,७७३	८६,५१६	८१,२९१	५७,११७

विवरण	नेपाल	मधेश प्रदेश	सप्तरी	सिरहा	धनुषा	महोत्तरी	सर्लाही	रौतहट	बारा	पर्सा
तरकारी	२५७,०२०	२७,६४८	३,३७६	२,९७३	५,१८५	५,५४३	५,७३३	१,५८९	२,५६५	६८५
फलफुल	१९,१३५	५,२५५	९०५	८९४	१,५२६	७७७	६२६	२३१	२३२	६४
तेल बाली	१,०४२	३३०	२२	५५	७८	५४	४९	३१	४१	-
नगदेवाली	४५,८८१	१२,४१८	३७	१,३७८	१,३७२	३,४४७	४,६३१	१४९	१,३८४	२२
पशुपंक्षी	१४२,५०५	३३,०७०	३,९९७	४,२६४	७,०२०	३,९९०	६,६८६	२,९८५	२,१०४	२,०२४
कुखरा/होँस	१७,८७७	१,०५५	१२२	९३	२३५	११९	१४२	९०	१८०	७३
मत्स्य	२,४०३	१,१३३	४९	१३१	२२७	६९	३०२	७६	२५६	२४
माहुरी पालन	३४३	१६	-	-	-	-	१६	-	-	-
च्याउ खेती	४७९	३२	-	-	८	-	६	-	८	९
फुल खेती	९,६७९	१,२६९	८९	२००	२४२	५१	९२	२८८	१३२	१७५
अन्य	४,९०७	१,५७२	२६९	१६५	२७७	२४०	४३२	१०५	६४	२१

स्रोत : राष्ट्रिय कृषि गणना २०७८

कृषि उत्पादनको मुख्य प्रयोग रहेका कृषक परिवार सङ्ख्या

राष्ट्रिय कृषि गणना २०७८ अनुसार नेपालमा र मधेश प्रदेशमा रहेका कृषक परिवारहरूलाई कृषि उत्पादनको प्रयोगको अवस्था (आफ्नै उपभोग वा बिक्री प्रयोजन) अनुसार तलको तालिकामा देखाइएको छ। नेपालमा र मधेश प्रदेशमा कृषिका सबै उत्पादन घरपरिवारको उपभोगका लागि प्रयोग गरिरहेका कृषक परिवार सङ्ख्या क्रमशः २८,४३,२४३ र ४,६२,३३२ देखिन्छन् जुन अन्य प्रयोजन भन्दा बढी रहेको छ। कृषिका सबै उत्पादन घरपरिवारको उपभोगका लागि प्रयोग गरिरहेका कृषक परिवार सङ्ख्या मधेश प्रदेशमा सबभन्दा बढी सिरहामा र सबभन्दा कम पर्सामा रहेको छ। त्यस्तै, नेपालमा र मधेश प्रदेशमा कृषिका सबै उत्पादन बिक्रीका लागि प्रयोग गरिरहेका कृषक परिवार सङ्ख्या क्रमशः ४४,३२१ र १३,००४ रहेका छन्। यस सम्बन्धि विस्तृत विवरण तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका ६.३१: कृषि उत्पादनको मुख्य प्रयोग रहेका कृषक परिवार सङ्ख्या

विवरण	नेपाल	मधेश प्रदेश	सप्तरी	सिरहा	धनुषा	महोत्तरी	सर्लाही	रौतहट	बारा	पर्सा
कुल कृषक परिवार	४,१३०,७८९	७३८,३४०	१०४,६६०	१०४,९४३	१०५,२५५	८७,०६२	१०५,२३०	८६,८३५	८४,१३८	६०,२१७
कृषि उत्पादनको मुख्य प्रयोग										
सबै उत्पादन घरपरिवारको उपभोगका लागि	२,८४३,२४३	४६२,३३२	६६,२०९	६९,५७७	६६,९८८	५६,४०९	६१,१९२	५९,२५२	४८,००६	३४,६९९

विवरण	नेपाल	मधेश प्रदेश	सप्तरी	सिरहा	धनुषा	महोत्तरी	सर्लाही	रौतहट	बारा	पर्सा
कुल कृषक परिवार	४,१३०,७८९	७३८,३४०	१०४,६६०	१०४,९४३	१०४,२५५	८७,०६२	१०४,२३०	८६,८३५	८४,१३८	६०,२१७
मुख्यरूपमा घरपरिवारको उपभोगमा र केही बिक्रीका लागि	१,०२१,४०९	२२१,७७१	३४,२४०	२९,९७०	३०,७२९	२१,८८४	२८,८८५	२४,०१९	२८,५५४	२३,४९१
मुख्यरूपमा बिक्रीका लागि र केही घरपरिवारको उपभोगका लागि	२२१,८१७	४१,२३३	३,८५३	४,०२७	६,२५०	५,५९०	१०,३०१	३,२१०	६,२०३	१,७९८
सबै बिक्रीका लागि	४४,३२१	१३,००४	३५८	१,३६९	१,२८८	३,१७९	४,८५२	३५३	१,३७५	२२९

स्रोत : राष्ट्रिय कृषि गणना २०७८

कृषक परिवारको मुख्य आम्दानीको स्रोत र कृषि उत्पादनको पर्याप्तता

राष्ट्रिय कृषि गणना २०७८ अनुसार नेपालमा र मधेश प्रदेशमा कृषि मुख्य आम्दानीको स्रोत भएको कृषक परिवार सङ्ख्या क्रमशः २९,०६,६०७ र ४,७४,४०३ रहेका छन्। मधेश प्रदेशमा कृषि मुख्य आम्दानीको स्रोत भएको कृषक परिवार सङ्ख्या सबभन्दा बढी सर्लाहीमा ७१,२२५ र सबभन्दा कम पर्सा ३७,९५४ रहेका छन्। त्यस्तै, नेपालमा र मधेश प्रदेशमा कृषि उत्पादन घरपरिवारको उपभोगका लागि पर्याप्त रहेका कृषक परिवार क्रमशः १८,५६,७९४ र ४,२०,७९४ छन् भने अपर्याप्त रहेका कृषक परिवार क्रमशः २२,७३,९९५ र ३,१७,५४६ छन्। मधेश प्रदेशमा र समग्र देशमा बढीजसो कृषक परिवारहरुलाई कृषि उत्पादन ४-६ महिना सम्मका लागि अपर्याप्त रहेको देखिन्छ। अपर्याप्त अवधिमा बढीजसो कृषक परिवारहरुले ज्याला मजदुरी (स्वदेश भित्र) गरेर घरपरिवारको आयको स्रोत जुटाउने गरेको पाइन्छ। कृषक परिवारहरुका मुख्य आम्दानीको स्रोत (कृषि वा गैरकृषि), कृषक परिवारहरुलाई उपभोगका लागि कृषि उत्पादन कति महिना सम्म पुग्ने गरिन्छ त्यस सम्बन्धि विस्तृत विवरण तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका ६.३२: कृषक परिवारको मुख्य आम्दानीको स्रोत र कृषिउत्पादनको पर्याप्तता

विवरण	नेपाल	मधेश प्रदेश	सप्तरी	सिरहा	धनुषा	महोत्तरी	सर्लाही	रौतहट	बारा	पर्सा
जम्मा	४,१३०,७८९	७३८,३४०	१०४,६६०	१०४,९४३	१०४,२५५	८७,०६२	१०४,२३०	८६,८३५	८४,१३८	६०,२१७
घरपरिवारमा मुख्य आम्दानीको स्रोत										
कृषि	२,९०६,६०७	४७४,४०३	७१,२२०	७०,००७	५९,२७८	५२,८१२	७१,२२५	५६,६१०	५५,२९८	३७,९५४
गैर कृषि	१,२२४,१८२	२६३,९३७	३३,४४०	३४,९३६	४५,९७८	३४,२५०	३४,००५	३०,२२५	२८,८४०	२२,२६३
कुल घरपरिवार आयमा कृषि आयको अंश										
२५ % भन्दा कम	६३९,५७९	१३१,६६४	१५,५४८	१९,०४४	२२,९७२	१९,७६७	२१,५८३	१४,६९९	९,६४४	८,४०७
२५%-४९%	९५७,९५३	१७२,५३१	२४,८६५	२४,६५८	२६,५६५	२३,२११	२१,८११	१८,९४५	१८,९५४	१३,५२३

विवरण		नेपाल	मधेश प्रदेश	सप्तरी	सिरहा	धनुषा	महोत्तरी	सर्लाही	रौतहट	बारा	पर्सा
	५०%-७४%	१,४१८,५०२	२२४,९४८	३०,५३१	३३,१२२	३२,८५०	२३,८३२	२९,३०३	२९,०७२	२६,९६९	१९,२६९
	७५%-१००%	१,११४,७५५	२०९,१९६	३३,७१६	२८,११९	२२,८६७	२०,२५२	३२,५३३	२४,११९	२८,५७१	१९,०१८
कृषि उत्पादनको पर्याप्तता	घरपरिवारको उपभोगका लागि पर्याप्त	१,८५६,७९४	४२०,७९४	६३,०७३	५९,८५०	५५,४५५	४६,२६६	५६,७५८	४७,२२०	५३,०८४	३९,०८७
	घरपरिवारको उपभोगका लागि अपर्याप्त	२,२७३,९९५	३१७,५४६	४१,५८७	४५,०९३	४९,८०१	४०,७९६	४८,४७३	३९,६१५	३१,०५३	२१,१२९
उपभोगका लागि अपर्याप्तता अवधि	जम्मा	२,२७३,९९५	३१७,५४६	४१,५८७	४५,०९३	४९,८०१	४०,७९६	४८,४७३	३९,६१५	३१,०५३	२१,१२९
	१- ३ महिना	५४४,२४४	८७,९७८	११,२३७	१०,९६४	१३,३९३	१०,९७६	१०,८७१	१०,४८८	११,५४६	८,५०१
	४- ६ महिना	१,०६३,९४९	१४१,०४३	१९,८३३	१९,४५९	२२,९४०	१७,२८६	२१,५५१	१७,५४८	१३,३९९	९,०२६
	७- ९ महिना	४६४,७७२	५८,८४८	६,४८७	९,९८३	८,८५४	८,३९५	९,९६३	८,७८४	४,१९०	२,१९३
	१०- १२ महिना	२०१,०३०	२९,६७७	४,०२९	४,६८६	४,६१४	४,१३९	६,०८७	२,७९५	१,९१७	१,४०९
अपर्याप्तताका लागि अन्य आयको स्रोत	आफ्नै गैर कृषि व्यापार	२२८,९४९	२५,२०६	३,९२७	२,९७८	४,९६०	३,३२१	३,०४५	२,८४४	२,१५५	१,९७७
	ज्याला मजदुरी (स्वदेश भित्र)	१,४०४,१२५	२२३,६९५	२९,३५७	२९,४६४	२९,८९१	२५,७००	३५,२७०	३१,९८१	२५,८२०	१६,२१३
	ज्याला मजदुरी (मुलुक बाहिर/ रेमिटान्स)	४०३,८३७	४५,४२९	५,०७८	९,८४२	११,९७३	७,६७८	५,६६४	२,७१६	१,१६०	१,३१९
	पेन्सन	६८,५११	२,५२७	४६२	४४०	५३२	३३१	२८१	१५६	१५०	१७५
	सापटी	१२४,०७७	१६,२४८	१,८८२	२,१२२	१,८८८	३,०३०	३,३०५	१,५२५	१,३१०	१,१८६
	अन्य	४४,४९७	४,४४२	८८२	२४७	५५७	७३७	९०८	३९३	४५९	२६०

स्रोत : राष्ट्रिय कृषि गणना २०७८

कृषक परिवारको कृषि/पशुपंक्षी उत्पादनको अपर्याप्तताको अवधि तथा अपर्याप्तताका लागि आम्दानीको स्रोत

राष्ट्रिय कृषि गणना २०७८ अनुसार आफ्नै उत्पादनले घरपरिवारको उपभोगमा अपर्याप्तता रहेको कुल कृषक परिवार सङ्ख्या नेपालमा र मधेश प्रदेशमा क्रमशः २२,७३,९९५ र ३,१७,५४६ रहेका छन्। मधेश प्रदेशमा आफ्नै उत्पादन घरपरिवारमा अपर्याप्तता रहेका कृषक परिवार सङ्ख्या सबभन्दा बढी धनुषामा र सबभन्दा कम पर्सामा रहेको देखिन्छ। मधेश प्रदेशमा र समग्र देशमा बढीजसो कृषक परिवारहरूलाई कृषि उत्पादन ४-६ महिना सम्मका

लागि अपर्याप्त रहेको देखिन्छ। सो अपर्याप्तताको अवधि बढीजसो कृषक परिवारहरूले ज्यालादारी गरेर पूर्ति गर्ने गरेको देखिन्छ। यस सम्बन्धि विस्तृत विवरण तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका ६.३३: कृषक परिवारको कृषि / पशुपंक्षी उत्पादनको अपर्याप्तताको अवधि तथा अपर्याप्तताका लागि आम्दानीको स्रोत

विवरण	नेपाल	मधेश प्रदेश	सप्तरी	सिरहा	धनुषा	महोत्तरी	सर्लाही	रौतहट	बारा	पर्सा
आफ्नै उत्पादनले घरपरिवारको उपभोगमा अपर्याप्तता रहेको कुल कृषक परिवार सङ्ख्या	२,२७३,९९५	३१७,५४६	४१,५८७	४५,०९३	४९,८०१	४०,७९६	४८,४७३	३९,६१५	३१,०५३	२१,१२९
अपर्याप्तता अवधि	१ देखि ३ महिना	५४४,२४४	८७,९७८	११,२३७	१०,९६४	१३,३९३	१०,९७६	१०,८७१	१०,४८८	८,५०१
	४ देखि ६ महिना	१,०६३,९४९	१४१,०४३	१९,८३३	१९,४५९	२२,९४०	१७,२८६	२१,५५१	१७,५४८	९,०२६
	७ देखि ९ महिना	४६४,७७२	५८,८४८	६,४८७	९,९८३	८,८५४	८,३९५	९,९६३	८,७८४	४,१९०
	१० देखि १२ महिना	२०१,०३०	२९,६७७	४,०२९	४,६८६	४,६१४	४,१३९	६,०८७	२,७९५	१,४०९
अपर्याप्तता पूर्तीका लागि आम्दानीको स्रोत	आफ्नैगैर-कृषि व्यावसाय	२२८,९४९	२५,२०६	३,९२७	२,९७८	४,९६०	३,३२१	३,०४५	२,८४४	१,९७७
	ज्यालादारी (मुलुकभित्र)	१,४०४,१२५	२२३,६९५	२९,३५७	२९,४६४	२९,८९१	२५,७००	३५,२७०	३१,९८१	२५,८२०
	ज्यालादारी (मुलुकबाहिर / रेमिटान्स)	४०३,८३७	४५,४२९	५,०७८	९,८४२	११,९७३	७,६७८	५,६६४	२,७१६	१,३१९
	पेन्सन	६८,५११	२,५२७	४६२	४४०	५३२	३३१	२८१	१५६	१७५
	सापटी	१२४,०७७	१६,२४८	१,८८२	२,१२२	१,८८८	३,०३०	३,३०५	१,५२५	१,१८६
	अन्य	४४,४९७	४,४४२	८८२	२४७	५५७	७३७	९०८	३९३	४५९

स्रोत : राष्ट्रिय कृषि गणना २०७८

तालिका ६.३४: सप्तरी जिल्लाको स्थानीय तह अनुसार कृषक परिवारले चलन गरेको जग्गाको जम्मा क्षेत्रफल, सिंचित क्षेत्रफल र असिंचित क्षेत्रफलको विवरण

क्र.सं.	स्थानीय तहको नाम	कृषक परिवारले चलन गरेको जग्गाको जम्मा क्षेत्रफल हे.	सिंचित क्षेत्रफल हे.	असिंचित क्षेत्रफल हे.
१.	सप्तकोशी नगरपालिका	१७०६.१	१४९९.१	२०७.०

क्र.सं.	स्थानीय तहको नाम	कृषक परिवारले चलन गरेको जग्गाको जम्मा क्षेत्रफल हे.	सिंचित क्षेत्रफल हे.	असिंचित क्षेत्रफल हे.
२.	कञ्चनरूप नगरपालिका	४१५७.१	३३१३.५	८४३.७
३.	अग्निसाइर कृष्णसवरन गा.पा.	३५६३.९	१३२१.१	२२४२.८
४.	रूपनी गाउँपालिका	३३३२.८	२०८३.८	१२४९.०
५.	शम्भुनाथ नगरपालिका	४१०९.१	१४८५.२	२६२३.९
६.	खडक नगरपालिका	४१५९.३	२७९७.१	१३६२.१
७.	सुरुङ्गा नगरपालिका	५१६४.०	७६३.३	४४००.७
८.	बलान बिहुल गाउँपालिका	२६२३.२	१८९५.१	७२८.१
९.	बोदेबरसाईन नगरपालिका	४३३८.९	२६९८.८	१६४०.१
१०.	डाक्नेश्वरी नगरपालिका	५२८५.८	४२३४.२	१०५१.६
११.	राजगढ गाउँपालिका	३७२१.१	३३६८.०	३५३.१
१२.	बिष्णुपुर गाउँपालिका	२६६३.०	२०४९.७	६१३.२
१३.	राजविराज नगरपालिका	४८६२.२	३०३९.३	१८२३.०
१४.	महादेवा गाउँपालिका	२७७१.६	२०२५.६	७४६.०
१५.	तिरहुत गाउँपालिका	३४३४.५	२९९९.९	४३४.६
१६.	हनुमाननगर कङ्कालिनी न.पा.	५१०३.६	४३७१.४	७३२.२
१७.	तिलाठी कोईलाडी गाउँपालिका	३१५१.१	२७४६.७	४०४.४
१८.	छिन्नमस्ता गाउँपालिका	३१४४.६	२३३३.२	८११.४
जम्मा		६७२९१.८	४५०२४.९	२२२६६.९

स्रोत: राष्ट्रिय कृषिगणना २०७८, रा.त.का.

तालिका ६.३५: आ.व. २०८०/८१ मा सिरहा जिल्लामा विभिन्न बालीले ढाकेको क्षेत्रफल र बाली अनुसार उत्पादन सम्बन्धी विवरण

बालिको किसिम	क्षेत्रफल (हे.)	उत्पादन(मे.ट.)	उत्पादकत्व(मे.ट./हे.)
खाद्यान्न			
वर्षे धान	५४०००	२२२५७५.९६	४.१२
चैते धान	१३४५	६१२०.००	४.५५

बालिको किसिम	क्षेत्रफल (हे.)	उत्पादन(मे.ट.)	उत्पादकत्व(मे.ट./हे.)
गहुँ	२२०००	५२८००	२.४०
हिउँदै मकै	२७३०	१३१०५	४.८०
वसन्ते मकै	६८१	३२६९	४.८०
कोदो	६४५	९६७	१.५०
जौ	९५	१५२	१.६०
आलु	२९९५	२६५९९	८.८८
सनपाट	२२	३१	१.४
फापर	११	१२	१.०९
जम्मा	८४५२४	३२५६३१	३.८५
दलहन			
रहर	२१५०	१८२८	०.८५
मसुरी	१५०४७	१६५५२	१.१०
मास	१८	२१	१.१७
चना	२२०	२७८	१.२६
गहत	६६५	७६५	१.१५
मुंग	३५०	१७५	०.५
भटमास	२०	२८	१.४
अन्य	२३३	२९१	१.२५
जम्मा	१८७०३	१९९३८	१.०७
तेलहन			
तोरी	२४९०	२२८०	०.९२
सरसो	१३२५	१४१६	१.०७
आलस	२१८०	१५२६	०.७
रायो	५५०	५४५	०.९९
तिल	३४५	२७०	०.७८

बालिको किसिम	क्षेत्रफल (हे.)	उत्पादन(मे.ट.)	उत्पादकत्व(मे.ट./हे.)
सुर्यमुखी	२५०	२६१	१.०४
जम्मा	७१४०	६२९८	०.८८
नगदे बाली			
उखु	३५७५	१८३७५०	५१.४
सुर्ती	५०	६५.५	१.३१
जुट	६५	५५.३	०.८५
आलु	२९९५	२६५९९	८.८८
ओल	३००	३००	१
जम्मा	६९८५	२१०७७०	३०.१७
हिउँदे तरकारी			
काउली	१६५०	२११९८	१२.८५
बन्दा	११२५	१२८०२	११.३८
गोलभेडा	४६७	५२३३	११.२१
ब्रोकाउली	२०	२३६	११.८
भण्टा	४५०	५३२१	११.८२
प्याज	१४५०	२२१३७	१५.२७
रायो	१३९०	७६४	०.५५
चम्सुर	३५	३४२	९.७७
पालुङ्गो	२४	२४५	१०.२१
सिमी	१२५	७१५	५.७२
बोडी	३०	३६२	१२.०७
सलगम	७५	६५६	८.७५
गाँजर	१२५	११३४	९.०७
धनियाँ	१५०	१२३४	८.२३
केराउ मटर	२५	२४०	९.६

बालिको किसिम	क्षेत्रफल (हे.)	उत्पादन(मे.ट.)	उत्पादकत्व(मे.ट./हे.)
मुला	४५०	५४६७	१२.१५
अन्य	१००	५००	५
जम्मा	७६९१	७८५८६	१०.२२
वर्षे तरकारी			
करेला	८७५	१६७५	१.९१
बोडी	१२५	७१५	५.७२
सिमी	२५	२४०	९.६
भिण्डी	७५०	९९३५	१३.२५
परवल	५०	६९५	१३.९
लौका	४८	५५०	११.४६
फर्सी	५२	६४८	१२.४६
काक्रो	४०	४१८	१०.४५
भण्टा	४५०	५३२१	११.८२
घिरौला	३०	२७६	९.२
मुला	४५०	५४६७	१२.१५
गोलभेडा	४६७	५२३३	११.२१
साग	१७	१२५	७.३५
खरबुजा	२५	२६५	१०.६
जम्मा	३४०४	३१५६३	९.२७
मसला बाली			
बेसार	१६२	११६६	७.२०
अदुवा	१३३	१२३६९	९३
खुर्सानी	२६२	५०२.६	१.९२
प्याज	१७५०	२२१३७	१२.६५
लसुन	१२०	६९६	५.८०

बालिको किसिम	क्षेत्रफल (हे.)	उत्पादन(मे.ट.)	उत्पादकत्व(मे.ट./हे.)
जम्मा	२४२७	३६८७१	१५.१९
फलफुल बाली			
आँप	९००५	८८९५	०.९९
केरा	२२०	६६२२	३०.१
लिची	६५	४५५	७
कागती	२५	४५०	१८
अनार	२	८	४
रुखकटहर	३६	५४०	१५
सुपारी	२५	९	०.३६
नारियल	५	१५	३
अम्बा	६४	७६८	१२
मेवा	१३	१३०	१०
बेल	४	६२	१५.५
भुईकटहर	१०	१४०	१४
जम्मा	९४७४	१८०९४	१.९१

स्रोत: कृषि ज्ञान केन्द्र, सिरहा

तालिका ६.३६: सिरहा जिल्लाको स्थानीय तह अनुसार कृषिमा संलग्न जनसङ्ख्या र एग्रोभेटहरुको सङ्ख्या

क्र.सं.	स्थानीय तह	कृषिमा संलग्न जनसङ्ख्या	एग्रोभेटहरुको सङ्ख्या
१	लहान नगरपालिका	१२३९८	९
२	सिरहा नगरपालिका	१२८०७	९
३	धनगढीमाई नगरपालिका	८६८३	४
४	गोलबजार नगरपालिका	८९२५	७
५	मिर्चैया नगरपालिका	७०८३	४
६	कल्याणपुर नगरपालिका	८०१९	३
७	सुखिपुर नगरपालिका	६९४५	५

क्र.सं.	स्थानीय तह	कृषिमा संलग्न जनसङ्ख्या	एग्रोभेटहरुको सङ्ख्या
८	कर्जनहा नगरपालिका	५३७२	०
९	लक्ष्मपुर पतारी गाउँपालिका	४७४५	१
१०	नरहा गाउँपालिका	२८५३	०
११	भगवानपुर गाउँपालिका	३५६०	२
१२	विष्णुपुर गाउँपालिका	३००२	१
१३	औरही गाउँपालिका	४०९३	०
१४	बरियारपट्टी गाउँपालिका	५६६७	३
१५	अर्नमा गाउँपालिका	३८६६	०
१६	सखुवानानकरकट्टी गाउँपालिका	३५१५	०
१७	नवराजपुर गाउँपालिका	३४१०	०
जम्मा		१०४९४३	४८

स्रोत: कृषि ज्ञान केन्द्र, सिरहा

तालिका ६.३७: सिरहा जिल्लाको खाद्य सुरक्षाको अवस्था: खाद्यान्न बासलात (खाद्यान्न बाली)

बालीको नाम	क्षेत्रफल	कुल उत्पादन	भण्डार नोक्सानी		आवश्यक बीउ		पशु आहार		जम्मा खपत	कुल खाद्यान्न बाँकी मे.टन
	हे	मे.टन	%	मे.टन	मे.टन/हे	मे.टन	%	मे.टन	मे.टन	
धान	५४०००	१६२०००	१०	१६२००	०.०५	२७००	२	३२४०	२२१४०	१३९८६०
मकै	२७३०	१३१०४	१०	१३१०.४	०.०२	५५	५	६५५	२०२०	११०८४
गहुँ	२२०००	५२८००	१०	५२८०	०.१२	२६४०	३	१५८४	९५०४	४३२९६
कोदो	६४५	६४५	१०	६४.५	०.०१	६	५	३२	१०३	५४२
जम्मा		२२८५४९		२२८५५	०.२	५४०१	१५	५५११	३३७६७	१९४७८२

बालीको नाम	प्रशोधित मात्रा		प्रशोधन नोक्सानी		खान योग्य बचत परिमाण मे.टन
	%	मे.टन	%	मे.टन	
धान	६५.५	९१६०८.३	१	९१६.०८	९०६९२.२
मकै	९०	९९७५.४२	१	९९.७५४	९८७५.६७
गहुँ	९५	४११३१.२	१	४११.३१	४०७१९.९

बालीको नाम	प्रशोधित मात्रा		प्रशोधन नोक्सानी		खान योग्य बचत परिमाण मे.टन
	%	मे.टन	%	मे.टन	
कोदो	९०	४८७.६२	१	४.८७६२	४८२.७४४
जम्मा		१४३२०२.५		१४३२.०२	१४१७७०.५

स्रोत: कृषि ज्ञान केन्द्र, सिरहा

तालिका ६.३८: सिरहा जिल्लाको स्थानीय तह अनुसार कृषक परिवारले चलन गरेको जग्गाको जम्मा क्षेत्रफल, सिंचित क्षेत्रफल र असिंचित क्षेत्रफलको विवरण

क्र.सं.	स्थानीय तहको नाम	कृषक परिवारले चलन गरेको जग्गाको जम्मा क्षेत्रफल हे.	सिंचित क्षेत्रफल हे.	असिंचित क्षेत्रफल हे.
१.	लहान नगरपालिका	८३४२.४	६२६१.१	२०८१.३
२.	धनगढीमाई नगरपालिका	६५३९.९	२८८७.४	३६५२.६
३.	गोलबजार नगरपालिका	६४८५.९	२६०३.१	३८८२.८
४.	मिर्चैया नगरपालिका	५६१२.२	१८३७.३	३७७४.९
५.	कर्जन्हा नगरपालिका	२९२३.६	२१२३.६	८००.०
६.	कल्याणपुर नगरपालिका	५४३१.५	४३८७.२	१०४४.३
७.	नरहा गाउँपालिका	२१४०.५	१५२२.४	६१८.०
८.	विष्णुपुर गाउँपालिका	१९८३.०	१७१६.१	२६६.९
९.	अर्नमा गाउँपालिका	२९६१.६	२४९८.६	४६३.०
१०.	सुखीपुर नगरपालिका	४९५१.०	३३३३.५	१६१७.५
११.	लक्ष्मीपुर पतारी गाउँपालिका	३४७८.०	२००४.०	१४७४.०
१२.	सखुवानान्कारकट्टी गाउँपालिका	२६२९.४	२१५७.१	४७२.३
१३.	भगवानपुर गाउँपालिका	२४६७.९	१७८०.७	६८७.२
१४.	नवराजपुर गाउँपालिका	२८००.१	२४९२.८	३०७.३
१५.	बरियारपट्टी गाउँपालिका	३६७६.८	३२४१.१	४३५.६
१६.	औरही गाउँपालिका	३१०४.५	२४९२.६	६११.९

क्र.सं.	स्थानीय तहको नाम	कृषक परिवारले चलन गरेको जग्गाको जम्मा क्षेत्रफल हे.	सिंचित क्षेत्रफल हे.	असिंचित क्षेत्रफल हे.
१७.	सिरहा नगरपालिका	८५३४.९	७१७५.७	१३५९.२
जम्मा		७४०६३.१	५०५१४.२	२३५४८.९

स्रोत: राष्ट्रिय कृषिगणना २०७८, रा.त.का.

तालिका ६.३९: आ.व. ०८०/८१ मा धनुषा जिल्लामा विभिन्न बालीले ढाकेको क्षेत्रफल र बाली अनुसार उत्पादन सम्बन्धी विवरण

बालिको किसिम	क्षेत्रफल(हे.)	उत्पादन (मे.ट.)	उत्पादकत्व (मे.ट./हे.)
खाद्यान्न			
धान	४३,७००	१,६९,२००	३.८७
गहुँ	३३,५००	९७,१५०	२.९०
मकै	३,३५०	९,५१५	२.८४
कोदो	३१०	३७०	१.१९
जौ	१	१	१.००
जम्मा	८०,८६१	२,७६,२३६	३.४२
दलहन			
रहर	१,१००	१,११५	१.०१४
मसुरी	५,२४०	५,१००	०.९७
मास	२५५	२७०	१.१
चना	९९	११०	१.११
गहत	७०	५६	०.८
खेसरी	१२५	१४५	१.२
भटमास	३१२	४३२	१.३९
अन्य	२३५	१८०	०.७७

बालिको किसिम	क्षेत्रफल(हे.)	उत्पादन (मे.ट.)	उत्पादकत्व (मे.ट./हे.)
जम्मा	७,४३६	७,४०८	०.९९६
तेलहन			
तोरी	३,५००	३,४५०	०.९९
सरसो	४५१	४९५	१.१०
आलस	३७२	३८५	१.०३
रायो	३५०	३५५	१.०१
तिल	४६०	४९१	१.०७
सुर्यमुखी	११०	१४२	१.२९
बदाम	३०	४१	१.३५
जम्मा	५,२९३	५,६७६	१.०७
नगदे बाली			
उखु	३,६१०	१,५५,२३०	४३
आलु	५,३४०	६६,७५०	१२.५
जम्मा	८९५०	२२१९८०	२४.८
तरकारी			
Cauliflower	१,५४५	२०,८१५	१३.४७
Cabbage	५१०	७,२९३	१४.३
Broccoli	१२५	१,५६३	१२.५
Tomato	४२५	५,९५०	१४
Radish	४५०	५,७१०	१२.६९
Carrot	३०	३९०	१३
Capsicum	३८०	६,६८८	१७.६
Peas	२७५	२,९००	१०.५५

बालिको किसिम	क्षेत्रफल(हे.)	उत्पादन (मे.ट.)	उत्पादकत्व (मे.ट./हे.)
French Beans -BushType	१४५	१,४५२	१०.०१
Broad Beans	२०१	२,०१५	१०.०२
Cowpea	१२५	१,३३५	१०.६८
Chilli	१७५	२,२२५	१२.७१
Okra	२२५	३,३४०	१४.८४
Brinjal	५३५	५,७२५	१०.७
Onion	८४०	१३,३५६	१५.९
Cucumber	१८२	१,६८५	९.२६
Pumpkin	२७९	३,८३३	१३.७४
Squash	९	१२५	१३.८९
Bitter Gourd	२६६	४,२५६	१६
Pointed Gourd	२८०	२,२४०	८
Sponge Gourd	१५८	१,५८९	१०.०६
Snake Gourd	४५	५५०	१२.२२
Bottle Gourd	१२५	१,८५२	१४.८२
Kakari	१०	१५०	१५
Watermelon	२२५	३,२१५	१४.२९
Others (Leafy Veg.)	२५	३००	१२
Elephant Foot Yam	६२	८९०	१४.३५
Others(veg.)	८५	९९८	११.७४
जम्मा	७,७३७	१,०२,४४०	१३.२४
मसला बाली			
बेसार	१३१	१,२४३	९.४९
अदुवा	५५	६७६	१२.२९

बालिको किसिम	क्षेत्रफल(हे.)	उत्पादन (मे.ट.)	उत्पादकत्व (मे.ट./हे.)
खुर्सानी	२८०	१,४९५	५.३४
लसुन	८०	८४०	१०.५०
जम्मा	५४६	४,२५५	७.७९
फलफुल बाली			
आँप	३,३००	२८,०००	८.४८
केरा	३३७	५,४८९	१६.२९
लिची	५५९	३,८७६	६.९३
कागती	४	१९	४.७५
रुखकटहर	४२८	५,४८८	१२.८२
सुपारी	४	९	२.२५
नारियल	१५	९२	६.१३
अम्बा	७८	६५५	८.४०
मेवा	२६	२३१	८.८८
भुईकटहर	३२	३४५	१०.७८
जम्मा	४,७८३	४४,२०४	९.२४

स्रोत: कृषि ज्ञान केन्द्र, धनुषा

तालिका ६.४०: धनुषा जिल्लाको आ.व. ०७९/८० को खाद्यान्न वासलात

क्र.सं.	बाली	उत्पादन (मे.टन)		खर्च (मे.टन)			
		क्षेत्रफल (हे)	उत्पादन	बीउ खर्च	पशु दाना खर्च	गैर खाद्य खर्च	भण्डारण नोक्सानी
१	धान	५५३३७	१८७०३९	२३५७	०	१८६६६	३७४१
२	गहुँ	३५६०८	१०६८२४	४२७३	०	१०९६०	१०६८२
३	मकै	२४२३	९२६८	७७	५५६१	०	४६३

क्र.सं.	बाली	उत्पादन (मे.टन)		खर्च (मे.टन)			
		क्षेत्रफल (हे)	उत्पादन	बीउ खर्च	पशु दाना खर्च	गैर खाद्य खर्च	भण्डारण नोकसानी
४	कोदो	३२५	३९०	३	०	१८९	८
	जम्मा	९३६९३	३०३५२१	६७१०	५५६१	२९८१५	१४८९४

स्रोत: कृषि ज्ञान केन्द्र, धनुषा

क्र.सं.	बाली	वचत (मे.टन)			
		खुद बचत खाद्यन्न	प्रशोधन नोकसानी	प्रशोधन दर	खुद उपभोग्य खाद्यन्न
१	धान	१६२२७५	८११४	६३	१०१४२२
२	गहुँ	८०९०८	२४२७	९७	७८४८१
३	मकै	३१६७	६३	९७	३०७२
४	कोदो	१९१	३	९८	१८७
	जम्मा	२४६५४१	१०६०७	३५५	१८३१६२

स्रोत: कृषि ज्ञान केन्द्र, धनुषा

तालिका ६.४१: धनुषा जिल्लाको स्थानीय तह अनुसार कृषक परिवारले चलन गरेको जग्गाको जम्मा क्षेत्रफल, सिंचित क्षेत्रफल र असिंचित क्षेत्रफलको विवरण

क्र.सं.	स्थानीय तहको नाम	कृषक परिवारले चलन गरेको जग्गाको जम्मा क्षेत्रफल हे.	सिंचित क्षेत्रफल हे.	असिंचित क्षेत्रफल हे.
१.	गणेशमान चारनाथ नगरपालिका	४५५०.१	३२६९.६	१२८०.५
२.	धनुषाधाम नगरपालिका	५३२७.२	३५८२.३	१७४४.९
३.	मिथिला नगरपालिका	४६५८.२	१६६९.७	२९८८.६
४.	बटेश्वर गाउँपालिका	२६७२.३	२१२३.५	५४८.९
५.	क्षिरेश्वरनाथ नगरपालिका	३४४२.५	२५२६.६	९१५.९
६.	लक्ष्मीनिया गाउँपालिका	२९४७.२	२५३०.६	४१६.५
७.	मिथिला बिहारी नगरपालिका	३३६५.८	२७१२.२	६५३.६

क्र.सं.	स्थानीय तहको नाम	कृषक परिवारले चलन गरेको जग्गाको जम्मा क्षेत्रफल हे.	सिंचित क्षेत्रफल हे.	असिंचित क्षेत्रफल हे.
८.	हंसपुर नगरपालिका	३४४५.७	१७३७.७	१७०८.०
९.	सबैला नगरपालिका	४९५४.४	३९०३.२	१०५१.२
१०.	शहीदनगर नगरपालिका	५०१०.८	४४८०.७	५३०.२
११.	कमला नगरपालिका	४३८०.९	२७०७.५	१६७३.५
१२.	जनक नन्दिनी गाउँपालिका	२०१४.२	१७६०.३	२५३.९
१३.	बिदेह नगरपालिका	२९४०.७	२५१०.०	४३०.६
१४.	औरही गाउँपालिका	२३३२.३	१८९३.४	४३८.८
१५.	जनकपुरधाम उ.म.न.पा.	६१८५.५	३७७०.०	२४१५.४
१६.	धनौजी गाउँपालिका	१७१४.९	१४८८.६	२२६.३
१७.	नगराइन नगरपालिका	२४७४.५	२१४५.४	३२९.१
१८.	मुखियापट्टी मुसहरनिया गाउँपालिका	२४०८.३	२०४४.५	३६३.९
जम्मा		६४८२५.५	४६८५५.७	१७९६९.८

स्रोत: राष्ट्रिय कृषिगणना २०७८, रा.त.का.

तालिका ६.४२: महोत्तरी जिल्लाको समष्टिगत कृषि विवरण

क्र.सं.	विवरण	जम्मा	प्रतिशत
१	महोत्तरी जिल्लाको जम्मा क्षेत्रफल (हे.)	१००२००	
२	कुल खेति योग्य जमिन (हे.)	७१५१७	७१.३७
३	कुल खेति गरिएको जमिन (हे.)	६४९७७	६४.८३
४	सिंचित क्षेत्रफल (हे.)		
	वर्षभरी	२०८२५	३२.८४
	आंशिक	४४१५२	६७.९५
५	जिल्लामा रियलस्टेट एवं उद्योग धन्दा तथा घडेरिले ढाकेको खेतियोग्य जमीनको क्षेत्रफल (हे.)	४३९०	६.७५
६	बाढी पहिरो प्रभावित/नोक्सान भएको कृषि जमिनको क्षेत्रफल (हे.)	१४०००	२१.५४

स्रोत: कृषि ज्ञान केन्द्र, महोत्तरी

तालिका ६.४३: महोत्तरी जिल्लाको प्रमुख खाद्यान्न बालीको क्षेत्रफल, उत्पादन र उत्पादकत्वको अवस्था

खाद्यान्न बाली (आ.व.२०८०/८१)			
बाली	क्षेत्रफल (हे.)	उत्पादन (मे.ट.)	उत्पादकत्व (मे.ट./हे)
धान बर्षे र चैते	४०३२१	१२४९९५	३.१
मकै	५०००	२२५००	४.५
गहुँ	३४०००	९४५२०	२.७८
कोदो	३५०	३८५	१.१
जौ	७.५	१३.५	१.८
जम्मा	७९६७८.५	२४२४१४	३.०४
नगदे बाली (आ.व.२०८०/८१)			
बाली	क्षेत्रफल (हे.)	उत्पादन (मे.ट.)	उत्पादकत्व (मे.ट./हे)
आलु	४०००	६४०००	१६
उखु	६२००	३४१०००	५५
सुर्ती	४००	४००	१
जम्मा	१०६००	४०५४००	३८.२५
तेलहन बाली (आ.व.२०८०/८१)			
बाली	क्षेत्रफल (हे.)	उत्पादन (मे.ट.)	उत्पादकत्व (मे.ट./हे)
तोरी	२७००	३२४०	१.२
सरसो	३२०	२६८	०.८
रायो	४०५	४२५	१.०
सूर्यमुखी	१००	१२०	१.२
तिल	८५	६८.८५	०.८
बदाम	७	९.८	१.४
आलस	४८	४३.२	०.९
जम्मा	३६६५.	४१७५	१.१४
मसाला बाली (आ.व.२०८०/८१)			
बाली	क्षेत्रफल (हे.)	उत्पादन (मे.ट.)	उत्पादकत्व (मे.ट./हे)
अदुवा	१००	१४००	१४
लहसुन	१५०	८२५	५.५
बेसार	१३०	१७५५	१३.५
सुख्खा खुर्सानी	३२०	१४४०	४.५
जम्मा	७००	५४२०	७.७४

दलहन बाली (आ.व.२०८०/८१)			
बाली	क्षेत्रफल (हे.)	उत्पादन (मे.ट.)	उत्पादकत्व (मे.ट./हे)
मुसुरो	४०००	४४००	१.१
चना	११०	१३२	१.२
रहर	८१०	९३१.५	१.१५
मास/उरिद	४१०	३६९	०.९
खेसारी	९५	७६	०.८
गहत/कुर्थि	१०५	९४.५	०.९
भटमास	५५	६८.७५	१.२५
अन्य	४२५	३८६.७५	०.९१
जम्मा	६०१०	६४५९	१.०७
फलफुल बाली (आ.व.२०८०/८१)			
बाली	क्षेत्रफल (हे.)	उत्पादन (मे.ट.)	उत्पादकत्व (मे.ट./हे)
कागती	५५	३९६	७.२
आँप	४५००	४७२५०	१०.५
केरा	३१०	४७२७.५	१५.२५
अम्बा	४१	३०७.५	७.५
मेवा	८५	१३६०	१६
रुखकटहर	३१	४६८	१५.१
भुइँकटहर	१९	३२३	१७
लिची	१०५	१०५०	१०
सुपारी	४.५	५.६	१.२४
जम्मा	५१५०.५	५५८८८	१०.८५
तरकारी बाली (आ.व.२०८०/८१)			
बाली	क्षेत्रफल (हे.)	उत्पादन (मे.ट.)	उत्पादकत्व (मे.ट./हे)
काउली	५५००	११००००	२०
बन्दा	२३००	३५६५०	१५.५
ब्रो काउली	१६०	१९२०	१२
टमाटर	२७००	४०५००	१५
मूला	१०००	१४०००	१४
रायो साग	५५५	८०४७.५	१४.५
गाजर	१२०	१४५२	१२.१
भेडे खुर्सानी	२१	३१५	१५

केराउ	११०	६०५	५.५
बकुल्ला	१४०	१५६८	११.२
बोडी	११००	४७३०	४.३
खुर्सानी	१५००	३०७५०	२०.५
भिण्डी	१५०५	१८२४०	१२.१२
भण्टा	१२१०	१८६३४	१५.४
प्याज	१५५	२२४७.५	१४.५
काक्रो	४१०	५४३२.५	१३.२५
फर्सि	३६०	५७६०	१६
स्कवास	६.५	१५६	२४
करेला	५२०	९८८०	१९
परवल	११०६	१४८५०	१३.४३
घिरौला	८१०	१०६९२	१३.२
पाटे घिरौला/झिमनी	३०	३३३	११.१
लौका	१३०५	१८४००	१४.१
कुभिन्डो	९	१८९	२१
तरबुजा	१०७	२२६८.४	२१.२
सोहिजन	२७	२९८	११.०४
लटे साग (Amaranthus)	८२०	६९७०	८.५
पिडालु	७७	५७७.५	७.५
ओल	३०२	७००९	२३.२१
जम्मा	२३९६६	३७१४७४	१५.५

स्रोत: कृषि ज्ञान केन्द्र, महोत्तरी

तालिका ६.४४: महोत्तरी जिल्लाको स्थानीय तह अनुसार कृषक परिवारले चलन गरेको जग्गाको जम्मा क्षेत्रफल, सिंचित क्षेत्रफल र असिंचित क्षेत्रफलको विवरण

क्र.सं.	स्थानीय तहको नाम	कृषक परिवारले चलन गरेको जग्गाको जम्मा क्षेत्रफल हे.	सिंचित क्षेत्रफल हे.	असिंचित क्षेत्रफल हे.
१.	बर्दिबास नगरपालिका	५५०४.९	२३०१.३	३२०३.६
२.	गौशाला नगरपालिका	६६४९.७	३४९१.७	३१५८.०
३.	सोनमा गाउँपालिका	५४२४.१	२८१७.९	२६०६.२
४.	औरही नगरपालिका	३३०२.२	१५१९.३	१७८२.९
५.	भैगाहा नगरपालिका	७२११.४	५०००.६	२२१०.८

क्र.सं.	स्थानीय तहको नाम	कृषक परिवारले चलन गरेको जग्गाको जम्मा क्षेत्रफल हे.	सिंचित क्षेत्रफल हे.	असिंचित क्षेत्रफल हे.
६.	लोहरपट्टी नगरपालिका	४३५३.८	२५०२.९	१८५०.९
७.	बलवा नगरपालिका	४०६९.६	३३९५.९	७४५.७
८.	राम गोपालपुर नगरपालिका	३२०३.७	१२७२.६	१९३१.०
९.	सम्सी गाउँपालिका	२०८७.१	१२४६.८	८४०.३
१०.	मनरा शिसवा नगरपालिका	४२८५.७	१८१७.०	२४६८.८
११.	एकडारा गाउँपालिका	२२७५.१	१४०८.१	८६७.०
१२.	महोत्तरी गाउँपालिका	२५०१.९	१५२९.८	९७२.१
१३.	पिपरा गाउँपालिका	३०५४.१	१५८१.९	१४७२.२
१४.	मटिहानी नगरपालिका	२०२७.३	१३६३.५	६६३.८
१५.	जलेश्वर नगरपालिका	३४७५.१	२८००.२	६७५.०
जम्मा		५९४१७.७	३३९६९.४	२५४४८.३

स्रोत: राष्ट्रिय कृषिगणना २०७८, रा.त.का.

तालिका ६.४५: आ.व. ०८०/८१ मा सर्लाही जिल्लामा विभिन्न बालीले ढाकेको क्षेत्रफल र बाली अनुसार उत्पादन सम्बन्धी विवरण

बालीको किसिम	क्षेत्रफल(हे.)	उत्पादन(मे.ट.)	उत्पादकत्व(मे.ट./हे.)
खाद्यान्न			
धान	४४१७५	१४३५६८	३.२५
मकै	११४००	६२७००	५.५०
गहुँ	२९९०५	७५६६०	२.५३
कोदो	७०९	६३८	०.८९
फापर	०	०	०
जौ	६२	७१	१.१४
जम्मा	८६२५१	२८२६३७	३.२७
नगदे बाली			
तेलहन	८९५१	८९९८	०.९२
उखु	१२०००	५०४०००	४२
आलु	२८४०	४४६४०	१५.७१
जम्मा	२३७९१	५५७६३८	२३.४३
तेलहन			
तोरी	७१५६	७२९९	१.०२
ससौँ	८५०	८५०	१

बालीको किसिम	क्षेत्रफल(हे.)	उत्पादन(मे.ट.)	उत्पादकत्व(मे.ट./हे.)
रायो	२५०	२५०	१
सुर्यमुखी	२७५	२७५	१
तिल	१५०	१३५	०.९
बदाम	१५०	१५०	१
आलस	१२०	९६	०.८
जम्मा	८९५१	९०५५	१.०१
मसला बाली			
अदुवा	१००	१५००	१५
लसुन	४१	३८१.३	९.३
बेसार	२०२	५६५६	२८
खुर्सानी	१३०	६६३	५.१
जम्मा	४७३	८२००.३	१७.३३
दलहन			
मुसुरो	१८८८७	१९२६५	१.०२
चना	७८०	७८०	१
रहर	४८२०	४८२०	१
मास	३५०	३१५	०.९
खेसरी	१०५०	९४५	०.९
गहत	२०	१८	०.९
भटमास	२०	२२	१.१
अन्य	१५७३	१८८८	१.२
जम्मा	२७५००	२८०५३	१.०२

स्रोत: कृषि ज्ञान केन्द्र, सर्लाही

तालिका ६.४६: आ.व. ०८०/८१ मा सर्लाही जिल्लामा विभिन्न ग्रीष्म फलफुल बालीले ढाकेको क्षेत्रफल र ग्रीष्म फलफुल बाली अनुसार उत्पादन सम्बन्धी विवरण

फलफुल बालीको नाम	क्षेत्रफल(हे.)	उत्पादक क्षेत्रफल(हे.)	उत्पादन(मे.ट.)	उत्पादकत्व(मे.ट./हे.)
आँप	२२००	२०१०	१६०८०	८
केरा	३८००	३६००	५४०००	१५
अम्बा	१८	१३	१५७	१२.०७
लिचि	४५०	३८०	२४७०	६.५
जम्मा	६४६८	६००३	७२७०७	१२.११

स्रोत: कृषि ज्ञान केन्द्र, सर्लाही

तालिका ६.४७: आ.व. ०८०/८१ मा सर्लाही जिल्लामा विभिन्न तरकारी बालीले ढाकेको क्षेत्रफल र तरकारी बाली अनुसार उत्पादन सम्बन्धी विवरण

तरकारी बालीको नाम	क्षेत्रफल (हे.)	उत्पादन (मे.ट.)	उत्पादकत्व (मे.ट./हे.)
Cauliflower	४५००	७४२५०	१६.५०
Cabbage	३५००	६१२५०	१७.५०
Broccoli	२०	२३२	११.६०
Tomato	२५००	३०२५०	१२.१०
Radish	१५००	२०१००	१३.४०
Broad Mustard Leaf	१७५	२६४३	१५.१०
Carrot	४०	५७६	१४.४०
Turnip	२५	१७८	७.१२
Capsicum	५	५४	१०.८०
Peas	३३५	२२७८	६.८०
French Beans	३७५	४४६३	११.९०
French Beans-Pole Type	१५	६८	४.५३
French Beans-Sword Type	३४१	१७३९	५.१०
Broad Beans	३०८	१८७९	६.१०
Asparagus Beans	२३०	११७३	५.१०
Cowpea	१४५	८८०	६.०७
Other(Legumes)	२०५	१३३३	६.५०
Chili	५१०	२७०३	५.३०
Okara	३०५	१३१२	४.३०
Brinjal	८९५	२३७१८	२६.५०
Onion	४१६	३९५२	९.५०
Cucumber	२८५	४१६१	१४.६०
Pumpkin	३५	५६४	१६.११
Squash	८	५९	७.३८
Bitter Gourd	१०५	७२५	६.९०
Pointed Gourd	३२५	२७६३	८.५०
Sponge Gourd	८१६	११०२४	१३.५१
Ridge Gourd	११५	१००१	८.७०

तरकारी बालीको नाम	क्षेत्रफल (हे.)	उत्पादन (मे.ट.)	उत्पादकत्व (मे.ट./हे.)
Snake Gourd	८	८९	११.१३
Bottle Gourd	१८१७	२९०९०	१६.०१
Ash Gourd	८	९०	११.२५
Watermelon	१०	१५६	१५.६०
Others (Cucurbits)	३०८	३३८८	११.००
Drumsticks	१५	२४२	१६.१३
Coriander Leaf	१५	१४३	९.५३
Spinach	५	४३	८.६०
Cress	१०	६१	६.१०
Amaranthus	३५	२४२	६.९१
Fenugreek Leaf	३०	१३५	४.५०
Others (Leafy Veg.)	८०१	८८७५	११.०८
Colocasia	५२८	७३३९	१३.९०
Yam	३०८	५०८२	१६.५०
Elephant Foot Yam	६५	१०४७	१६.११
Others (Tubers)	९५	१७७७	१८.७१
Others (Leafy Veg.)	१००५	१५१७६	१५.१०
जम्मा	२३०९७	३२८३०३	१४.२१

स्रोत: कृषि ज्ञान केन्द्र, सर्लाही

तालिका ६.४८: सर्लाही जिल्लाको स्थानीय तह अनुसार कृषक परिवारले चलन गरेको जग्गाको जम्मा क्षेत्रफल, सिंचित क्षेत्रफल र असिंचित क्षेत्रफलको विवरण

क्र.सं.	स्थानीय तहको नाम	कृषक परिवारले चलन गरेको जग्गाको जम्मा क्षेत्रफल हे.	सिंचित क्षेत्रफल हे.	असिंचित क्षेत्रफल हे.
१.	लालबन्दी नगरपालिका	४८४९.५	२८१२.१	२०३७.४
२.	हरिवन नगरपालिका	४९९५.०	१०७०.०	३९२५.०
३.	बागमती नगरपालिका	४५२३.३	३६११.५	९११.९
४.	बरहथवा नगरपालिका	६९१५.४	५७३६.५	११७९.०
५.	हरिपुर नगरपालिका	३१७८.९	२७७१.१	४०७.८

क्र.सं.	स्थानीय तहको नाम	कृषक परिवारले चलन गरेको जग्गाको जम्मा क्षेत्रफल हे.	सिंचित क्षेत्रफल हे.	असिंचित क्षेत्रफल हे.
६.	ईश्वरपुर नगरपालिका	६१६८.०	४४००.७	१७६७.३
७.	हरिपुरा नगरपालिका	२७९४.४	२४०१.८	३९२.६
८.	पर्सा गाउँपालिका	२०९२.२	१४११.७	६८०.४
९.	ब्रह्मपुरी गाउँपालिका	३२२५.५	२१९९.९	१०२५.६
१०.	चन्द्रनगर गाउँपालिका	४०९८.४	२३२७.७	१७७०.७
११.	कविलासी नगरपालिका	४५६४.१	२८५४.८	१७०९.४
१२.	चक्रघट्टा गाउँपालिका	२२८८.९	१७१४.२	५७४.७
१३.	बसबरिया गाउँपालिका	२८३९.३	१५००.४	१३३९.०
१४.	धनकौल गाउँपालिका	२४४२.८	१७८७.४	६५५.५
१५.	रामनगर गाउँपालिका	२३३४.३	१८२२.२	५१२.१
१६.	बलरा नगरपालिका	४६६५.२	४२३०.१	४३५.१
१७.	गोडैटा नगरपालिका	४४६५.०	३७५२.६	७१२.४
१८.	विष्णु गाउँपालिका	२५१८.०	१९७८.१	५४०.०
१९.	कौडेना गाउँपालिका	१६८२.४	१३०२.१	३८०.३
२०.	मलंगवा नगरपालिका	२६३०.५	२३२०.०	३१०.४
जम्मा		७३२७१.३	५२००४.८	२१२६६.५

स्रोत: राष्ट्रिय कृषिगणना २०७८, रा.त.का.

तालिका ६.४९: रौतहट जिल्लाको स्थानीय तह अनुसार कृषक परिवारले चलन गरेको जग्गाको जम्मा क्षेत्रफल, सिंचित क्षेत्रफल र असिंचित क्षेत्रफलको विवरण

क्र.सं.	स्थानीय तहको नाम	कृषक परिवारले चलन गरेको जग्गाको जम्मा क्षेत्रफल हे.	सिंचित क्षेत्रफल हे.	असिंचित क्षेत्रफल हे.
१.	चन्द्रपुर नगरपालिका	४६७७.०	४१२३.३	५५३.७
२.	गुजरा नगरपालिका	३७८७.५	३४६२.४	३२५.१
३.	फतुवा विजयपुर नगरपालिका	४५०८.५	४२६५.२	२४३.३
४.	कटहरिया नगरपालिका	३३९५.५	२७०३.५	६९२.०
५.	बृन्दावन नगरपालिका	३९७०.२	३६७६.८	२९३.४

क्र.सं.	स्थानीय तहको नाम	कृषक परिवारले चलन गरेको जग्गाको जम्मा क्षेत्रफल हे.	सिंचित क्षेत्रफल हे.	असिंचित क्षेत्रफल हे.
६.	गढीमाई नगरपालिका	४४२७.९	३७०२.९	७२५.०
७.	माधव नारायण नगरपालिका	३६८३.६	३४३४.५	२४९.१
८.	गरुडा नगरपालिका	४१३१.०	३५७८.१	५५२.९
९.	देवाही गोनाही नगरपालिका	३०५८.८	२७४१.५	३१७.३
१०.	मौलापुर नगरपालिका	३०७४.६	२६०६.९	४६७.७
११.	बौधीमाई नगरपालिका	३१०४.४	२९०१.५	२०२.९
१२.	परोहा नगरपालिका	३०४५.९	२९३४.०	१११.९
१३.	राजपुर नगरपालिका	२४१२.५	१९३५.३	४७७.२
१४.	यमुनामाई गाउँपालिका	१५५०.९	१२८३.४	२६७.५
१५.	दुर्गा भगवती गाउँपालिका	१८४८.८	१५५५.४	२९३.४
१६.	राजदेवी नगरपालिका	२१७६.१	१९६८.६	२०७.५
१७.	गौर नगरपालिका	१७०८.४	१३३५.२	३७३.२
१८.	ईशनाथ नगरपालिका	२३७४.०	२१९९.२	१७४.८
जम्मा		५६९३५.५	५०४०७.७	६५२७.८

स्रोत: राष्ट्रिय कृषिगणना २०७८, रा.त.का.

तालिका ६.५०: आ.व. ०८०/८१ मा बारा जिल्लामा विभिन्न बालीले ढाकेको क्षेत्रफल र बाली अनुसार उत्पादन सम्बन्धी विवरण

बालिको किसिम	क्षेत्रफल(हे.)	उत्पादन(मे.ट.)	उत्पादकत्व(मे.ट./हे.)
खाद्यान्न			
चैते धान	१६०००	८००००	५
वर्षे धान	४६०२०	१९१०६२	४.१५
गहुँ	३००००	९००००	३
मकै	१५०५०	९००५५	५.९८
जम्मा	१०७०७०	४५१११७	४.२१
दलहन			
रहर	३७४	४६३	१.२४
मसुरी	७८६८	१०१८५	१.२९
मास	४५	५७	१.२६
चना	२११	३१२	१.४८

बालिको किसिम	क्षेत्रफल(हे.)	उत्पादन(मे.ट.)	उत्पादकत्व(मे.ट./हे.)
खेसरी	१६४	१८७	१.१४
भटमास	३६	४९	१.३६
जम्मा	८६९८	११२५३	१.२९
तेलहन			
तोरी	३५७५	३६४७	१.०२
सरसो	७६७	८२४	१.०७
आलस	२७०	२७७	१.०३
रायो	४२६	४४३	१.०४
तिल	४७४	५०९	१.०७
सुर्यमुखी	१२३	१५५	१.२६
बदाम	२५	३३	१.३२
जम्मा	५६६०	५८८८	१.०४
तरकारी			
Cauliflower	२१३८	२९७७५	१३.९३
Cabbage	९२५	११९००	१२.८६
Broccoli	४०	६७४	१६.८५
Tomato	४०१	७४२६	१८.५२
Radish	२७५	९१८९	३३.४१
Broad Leaf Mustard	१६४	३८१८	२३.२८
Carrot	२२	४५३	२०.५९
Turnip	१६	३२४	२०.२५
Capsicum	४५	७५५५	१६७.८९
Peas	११४३	१३१४१	११.५०
Broad Beans	२१	३११	१४.८१
Asparagus Beans	६६२	५८१८	८.७९
Cowpea	१२९	२०१५	१५.६२
Chilli	२२४	३५४५	१५.८३
Okra	४६१	७०५८	१५.३१
Brinjal	४१४	८९५६	२१.६३
Onion	१२४५	२०७८०	१६.६९
Cucumber	४८१	११७०८	२४.३४
Pumpkin	५८	११९८	२०.६६

बालिको किसिम	क्षेत्रफल(हे.)	उत्पादन(मे.ट.)	उत्पादकत्व(मे.ट./हे.)
Squash	९	१२५	१३.८९
Bitter Gourd	७८९	२०५८०	२६.०८
Pointed Gourd	७६५	१४९१८	१९.५०
Sponge Gourd	४३६	९०९४	२०.८६
Ridge Gourd	१३१	२४३७	१८.६०
Bottle Gourd	४३७	१०१२७	२३.१७
Kakari	४	६७	१६.७५
Watermelon	१५	३८१	२५.४०
Drumsticks	१८	१०४	५.७८
Coriander Leaf	६२	५६७	९.१५
जम्मा	११५३०	२०४०४४	१७.७०
फलफुल बाली			
आँप	१४२७	१९२६९	१३.५०
केरा	३९२	५९७०	१५.२४
लिची	४९०	४७६५	९.७३
रुखकटहर	१७	१८८	११.०६
सुपारी	४	९	२.२५
नारियल	७	५७	८.२०
अम्बा	१०	८९	८.९०
मेवा	१७	१७३	१०.१८
भुईकटहर	४	३८	९.५०
जम्मा	२३६८	३०५५८	१२.९०

स्रोत: कृषि ज्ञान केन्द्र, धनुषा

तालिका ६.५१: बारा जिल्लाको स्थानीय तह अनुसार कृषक परिवारले चलन गरेको जग्गाको जम्मा क्षेत्रफल, सिंचित क्षेत्रफल र असिंचित क्षेत्रफलको विवरण

क्र.सं.	स्थानीय तहको नाम	कृषक परिवारले चलन गरेको जग्गाको जम्मा क्षेत्रफल हे.	सिंचित क्षेत्रफल हे.	असिंचित क्षेत्रफल हे.
१.	निजगढ नगरपालिका	१८७०.३	१६१९.८	२५०.४
२.	कोल्हवी नगरपालिका	५५७७.६	५२९३.९	२८३.७
३.	जीतपुर सिमरा उ.म.न.पा.	५८९५.३	५२२१.८	६७३.५

क्र.सं.	स्थानीय तहको नाम	कृषक परिवारले चलन गरेको जग्गाको जम्मा क्षेत्रफल हे.	सिंचित क्षेत्रफल हे.	असिंचित क्षेत्रफल हे.
४.	परवानीपुर गाउँपालिका	९८०.०	९२०.४	५९.६
५.	प्रसौनी गाउँपालिका	११४७.६	१०३५.५	११२.१
६.	विश्रामपुर गाउँपालिका	१९४७.३	१७३९.१	२०८.२
७.	फेटा गाउँपालिका	१८५५.६	१५७०.१	२८५.५
८.	कलैया उपमहानगरपालिका	८९१८.६	८२७९.६	६३९.०
९.	करैयामाई गाउँपालिका	३६८५.१	३५३२.२	१५२.९
१०.	बारागढी गाउँपालिका	२७१४.३	२५५४.६	१५९.७
११.	आदर्श कोटवाल गाउँपालिका	२७८६.८	२५९३.१	१९३.७
१२.	सिम्रौनगढ नगरपालिका	३७१०.३	३२०१.२	५०९.१
१३.	पचरौता नगरपालिका	२८१७.७	२४७०.३	३४७.४
१४.	महागढीमाई नगरपालिका	४६६९.६	४३०४.७	३६५.०
१५.	देवताल गाउँपालिका	२०८३.८	१८५८.४	२२५.४
१६.	सुवर्ण गाउँपालिका	२१५३.८	१८९८.५	२५५.३
जम्मा		५२८१३.८	४८०९३.१	४७२०.७

स्रोत: राष्ट्रिय कृषिगणना २०७८, रा.त.का.

तालिका ६.५२: आ.व. ०८०/८१ मा पर्सा जिल्लामा विभिन्न बालीले ढाकेको क्षेत्रफल र बाली अनुसार उत्पादन सम्बन्धी विवरण

बालीको किसिम	क्षेत्रफल(हे.)	उत्पादन(मे.ट.)	उत्पादकत्व(मे.ट./हे.)
खाद्यान्न			
धान	४७१३०	१९९०४७	४.२२
मकै	४१८९	१७१६६	४.१०
गहुँ	२६०६५	९७६१२	३.७४
कोदो	३६	३६	१.००
जौ	३५	५१	१.४६
जम्मा	७७४५५	३१३९१२	४.०५
नगदे बाली			
तेलहन	७३५७	८०४३	१.०९
उखु	३९००	१७९४००	४६.००
आलु	२५६२	४२४९९	१६.५९

बालीको किसिम	क्षेत्रफल(हे.)	उत्पादन(मे.ट.)	उत्पादकत्व(मे.ट./हे.)
सुर्ती	२५०	६७५	२.७०
जम्मा	१४०६९	२३०६१७	१६.३९
तेलहन			
तोरी	५१७९	५६११	१.०८
ससौं	६१०	६६९	१.१०
रायो	४१०	४३९	१.०७
सुर्यमुखी	९०	१३८	१.५३
तिल	२८५	४०३	१.४१
बदाम	६	८	१.३३
आलस	७७६	७७४	१.००
जम्मा	७३५७	८०४३	१.०९
मसला बाली			
अदुवा	६५	७३१	११.२५
लसुन	१२५	९५०	७.६०
बेसार	१०५	१११५	१०.६२
खुर्सानी	२५०	१३८३	५.५३
जम्मा	५४५	४१७९	७.६७
दलहन			
मुसुरो	७१३२	८८४०	१.२४
चना	२५१	३०७	१.२२
रहर	१७२	१९४	१.१३
मास	९८	१०५	१.०७
खेसरी	५३१	६४२	१.२१
भटमास	२३	३३	१.४३
अन्य	३१०	४५१	१.४५
जम्मा	८५१७	१०५७३	१.२४

स्रोत: कृषि ज्ञान केन्द्र, पर्सा

तालिका ६.५३: पर्सा जिल्लाको स्थानीय तह अनुसार कृषक परिवारले चलन गरेको जग्गाको जम्मा क्षेत्रफल, सिंचित क्षेत्रफल र असिंचित क्षेत्रफलको विवरण

क्र.सं.	स्थानीय तहको नाम	कृषक परिवारले चलन गरेको जग्गाको जम्मा क्षेत्रफल हे.	सिंचित क्षेत्रफल हे.	असिंचित क्षेत्रफल हे.
१.	ठोरी गाउँपालिका	२७४१.१	१४२३.४	१३१७.६
२.	जिराभवानी गाउँपालिका	३२०७.९	३०५६.८	१५१.०
३.	जगरनाथपुर गाउँपालिका	४३४४.२	३७७८.९	५६५.३
४.	पटेर्वा सुगौली गाउँपालिका	२९४७.४	२७७४.२	१७३.२
५.	सखुवा प्रसौनी गाउँपालिका	३४६०.७	३१६८.२	२९२.५
६.	पर्सागढी नगरपालिका	४५५०.०	४१००.९	४४९.२
७.	बिरगन्ज महानगरपालिका	८३४७.६	७४०९.३	९३८.३
८.	बहुदरमाई नगरपालिका	२९७५.२	२६२२.०	३५३.२
९.	पोखरिया नगरपालिका	२६०२.०	२४३१.३	१७०.६
१०.	कालिकामाई गाउँपालिका	१३७४.३	१२१९.६	१५४.७
११.	धोबीनी गाउँपालिका	१८२६.७	१७१०.३	११६.३
१२.	छिपहरमाई गाउँपालिका	१९२८.९	१८२४.१	१०४.७
१३.	पकाहा मैनपुर गाउँपालिका	१९००.१	१७०६.९	१९३.२
१४.	बिन्दबासिनी गाउँपालिका	१६७२.६	१५३४.६	१३८.०
जम्मा		४३८७८.४	३८७६०.६	५११७.८

स्रोत: राष्ट्रिय कृषि गणना २०७८, रा.त.का.

वन सम्बन्धि तथ्याङ्क

मधेश प्रदेशको वन क्षेत्रले नेपालको कूल वन क्षेत्रको ३.७२ प्रतिशत र मधेश प्रदेशको कूल भू-भागको २५.८० प्रतिशत ढाकेको छ (FRTC 2022)। मधेश प्रदेशको १३६ वटा स्थानीय तहहरू मध्ये ४७ वटामा वन क्षेत्र रहेको छ। बाँकी ८९ वटा पालिकामा वन क्षेत्र नरहेको छ (FRTC 2022)। मधेश प्रदेशमा भएको संरक्षित क्षेत्रहरू पर्सा वन्यजन्तु राष्ट्रिय निकुञ्ज र कोशी टापु वन्य जन्तु आरक्षण केन्द्र रहेका छन्।

तालिका ६.५४: मधेश प्रदेशमा वन क्षेत्र रहेको स्थानीय तह

क्र.सं.	जिल्ला	जम्मा पालिका सङ्ख्या	वन क्षेत्र रहेको पालिका सङ्ख्या	कैफियत
१	सप्तरी	१८ वटा	८ वटा	
२	सिरहा	१७ वटा	११ वटा	
३	धनुषा	१८ वटा	४ वटा	
४	महोत्तरी	१५ वटा	२ वटा	

क्र.सं.	जिल्ला	जम्मा पालिका सङ्ख्या	वन क्षेत्र रहेको पालिका सङ्ख्या	कैफियत
५	सर्लाही	२० वटा	७ वटा	
६	रौतहट	१८ वटा	५ वटा	
७	बारा	१६ वटा	३ वटा	
८	पर्सा	१४ वटा	७ वटा	
जम्मा		१३६ वटा	४७ वटा	

स्रोत: प्रदेश वन निर्देशनालय, जनकपुरधाम

तालिका ६.५५: वन क्षेत्रको किसिम अनुसारको विवरण

वनको किसिम	सङ्ख्या	क्षेत्रफल हे.	कैफियत
सामुदायिक वन	५४२	८२११२	
कबुलियती वन	४९	६५२.६५	
धार्मिक वन	१२	१३२.८३	
साझेदारी वन	१७	४६१४३.८७	
वन संरक्षण क्षेत्र	१	३६०	
निजी वन	१०२४	६८०.७७	
सरकारद्वारा व्यवस्थित वन		५००२७.२६	१ (धनसर ब्लक फरेष्ट) रौतहट
जम्मा	१५१७	१४६९२८.७६	

स्रोत: प्रदेश वन निर्देशनालय, जनकपुरधाम

तालिका ६.५६: वन पैदावारको अवस्था

क्र.सं.	विवरण	चालु आ.व. को वार्षिक प्रगति
१.	काठ उत्पादन (क्यु. फिट)	
	सरकारद्वारा व्यवस्थित वन	४९८१.०३
	सामुदायिक वन	३९१७४.०२
	साझेदारी वन	६८७६८.४५
	कबुलियती वन	०
	धार्मिक वन	०
	निजी वन	३६६३३०.४३
२.	उत्पादित काठ विक्री (क्यु. फिट)	
	सरकारद्वारा व्यवस्थित वन	३५४७९.३४
	सामुदायिक वन	१२४४१.२६

क्र.सं.	विवरण	चालु आ.व. को वार्षिक प्रगति
	साझेदारी वन	२०३७५६.७८
	कबुलियती वन	०
	धार्मिक वन	०
	निजी वन	३६६३३०.४३
३.	दाउरा उत्पादन (चट्टा)	
	सरकारद्वारा व्यवस्थित वन	०
	सामुदायिक वन	२९८.३७
	साझेदारी वन	८९
	कबुलियती वन	०
	धार्मिक वन	०
	निजी वन	९३९.९५
४.	राजस्व संकलन (रु.)	
	वन पैदावार	९.२७५५९७६८२
	पर्यापर्यटन	०
	अन्य	६२.६००४५४

स्रोत: प्रदेश वन निर्देशनालय, जनकपुरधाम

तालिका ६.५७: मधेश प्रदेशमा रहेका वनक्षेत्रको विस्तृत विवरण

विवरण	सप्तरी		सिरहा		धनुषा		महोत्तरी		सर्लाही	
	गोटा	क्षेत्रफल हे.	गोटा	क्षेत्रफल हे.	गोटा	क्षेत्रफल हे.	गोटा	क्षेत्रफल हे.	गोटा	क्षेत्रफल हे.
सामुदायिक वन	१३४	१४११०.३	११२	१५३८०.६७	४०	८८५६.४५	७६	७९४५	८३	१३७९०.९
साझेदारी वन	०	०	०	०	१	२१९०.७३	३	४४३९.७	३	५४९३.५४
कबुलियत वन	०	०	०	०	२५	१५४.०२	५	१९.२४	१९	६४.१४
धार्मिक वन	०	०	१	७.९२	०	०	१	२१.५	२	६.०६
सरकारद्वारा व्यवस्थित वन		३.९५		११३२६.२२		१५१४५.४		३२४५.७६		३५४७.५६
चकला वन	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
सागरनाथ वन क्षेत्र	०	०	०	०	०	०		६२४५		६६६९.१५
वन संरक्षण क्षेत्र	०	०	०	०	१	३६०	०	०	०	०

विवरण	सप्तरी		सिरहा		धनुषा		महोत्तरी		सर्लाही	
	गोटा	क्षेत्रफल हे.	गोटा	क्षेत्रफल हे.	गोटा	क्षेत्रफल हे.	गोटा	क्षेत्रफल हे.	गोटा	क्षेत्रफल हे.
वन अतिक्रमण क्षेत्र		७.२५		९९३.१४		८७२		३२९.८		१६४.७८
निजी वन	८८	४३.६	१०२	७५.८	२१०	१४४.४९	६२	३२	९१	४५.५५
राष्ट्रिय निकुन्ज तथा वन्यजन्तु आरक्ष क्षेत्र	१	७०१४.५	०	०	०	०	०	०	०	०
जम्मा		२११३६		२७७०७.९५		२७५७८.६		२२२४६		२९७३६.१३
सार्वजनिक कृषि वन	०	०	०	०	१०४	४७.६	०	०	०	०

विवरण	रौतहट		बारा		पर्सा		जम्मा	
	गोटा	क्षेत्रफल हे.	गोटा	क्षेत्रफल हे.	गोटा	क्षेत्रफल हे.	गोटा	क्षेत्रफल हे.
सामुदायिक वन	४३	७५६५.५४	४१	१०१८७.७६	४	७.५१	५३३	७७८४४.१३
साझेदारी वन	३	११९२७.९७	४	१०६८२.७९	३	११४०९.१४	१७	४६१४३.८७
कबुलियत वन	०	०	०	०	०	०	४९	२३७.४
धार्मिक वन	४	६२.७२	०	०	४	३४.६३	१२	१३२.८३
सरकारद्वारा व्यवस्थित वन		५३८४.६६		१०३२०.७९		०		४८९७४.३४
चकला वन	१	१०५२.९२	०	०	०	०	१	१०५२.९२
सागरनाथ वन क्षेत्र		२५२		०	०	०		१३१६६.१५
वन संरक्षण क्षेत्र	०	०	०	०	०	०	१	३६०
वन अतिक्रमण क्षेत्र		३१९०.५२		०.३४		१३४.३२		५६९२.१५
निजी वन	७२	४१.३७	२३१	१८७.१४	१६८	११०.८१	१०२४	६८०.६५
राष्ट्रिय निकुन्ज तथा वन्यजन्तु आरक्ष क्षेत्र	०	०		१५९९१	१	६५५३७.४	२	८८५४२.९
जम्मा		२९४३६.३३		४७१८२.६८		७७१२३		२८२१४६.६९
सार्वजनिक कृषि वन	०	०	०	०	०	०	०	०

स्रोत: सम्बन्धित जिल्लाको पन्चवर्षिय वन व्यवस्थापन कार्ययोजना तथा सम्बन्धित डि.व.का.

खण्ड - सात :

भौतिक पूर्वाधार

राष्ट्रिय जनगणना २०७८ अनुसार नेपालमा जम्मा ७५,५२,०६६ वटा घर संरचना रहेको छ जसमध्ये मुख्य रूपमा आवासको लागि प्रयोग भएका घर करिब ७२ प्रतिशत, गोठ /धनसार १० प्रतिशत, खाली घर ६.३ प्रतिशत ,अन्य करिब ६ प्रतिशत, व्यापार ३ प्रतिशत, शैक्षिक १.१२ प्रतिशत, उद्योग ०.४३ प्रतिशत , सरकारी ०.३७ प्रतिशत ,संस्थागत ०.४१ प्रतिशत , होटेल तथा लज ०.३२ प्रतिशत ,स्वास्थ्य ०.२ प्रतिशत र बैंक तथा वित्तीय संस्था ०.०९ प्रतिशत रहेका छन् । मधेश प्रदेशमा १२,८३,३३८ वटा घर संरचना रहेको छ जसमध्ये मुख्यरूपमा आवासको लागि प्रयोग भएका घर ७३.२ प्रतिशत, गोठ /धनसार करिब १२ प्रतिशत, खाली घर ४.०४ प्रतिशत ,अन्य ६.०४ प्रतिशत, व्यापार ३.०८, शैक्षिक ०.५३ प्रतिशत, उद्योग ०.३६, सरकारी ०.३१, संस्थागत ०.२४, होटेल तथा लज ०.१२ प्रतिशत, स्वास्थ्य ०.१६ प्रतिशत र बैंक तथा वित्तीय संस्था ०.०७ प्रतिशत रहेका छन् । जिल्लागत रूपमा हेर्दा सबै भन्दा बढी सिरहा जिल्लामा ८५.२५ प्रतिशत र सबैभन्दा कम सप्तरी जिल्लामा ५७.१० प्रतिशत घरहरू मुख्य रूपमा आवासको लागि प्रयोग भएका छन् । यस सम्बन्धि विवरण तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका ७.१: मुख्य प्रयोग अनुसार घरको सङ्ख्या र प्रतिशत

क्षेत्र	जम्मा घर सङ्ख्या	आवासीय	व्यापार व्यवसाय	सरकारी	शिक्षा	स्वास्थ्य	उद्योग	बैंक तथा वित्तीय संस्था	संस्थागत	होटेल तथा लज	गोठ / धनसार	अन्य	खाली
नेपाल	७५,५२,०६६	७१.७२	३.०९	०.३७	१.१२	०.२०	०.४३	०.०९	०.४१	०.३२	१०.१२	५.८७	६.२६
मधेश	१२,८३,३३८	७३.१९	३.०८	०.३१	०.५३	०.१६	०.३६	०.०७	०.२४	०.१२	११.८५	६.०४	४.०४
सप्तरी	२,०९,२१४	५७.१०	२.३१	०.२२	०.४८	०.१२	०.२५	०.०६	०.१०	०.०६	२०.४६	१६.२२	२.६४
सिरहा	१,४०,९३६	८५.२५	३.६५	०.३९	०.५१	०.१५	०.२६	०.०९	०.१३	०.१६	४.३४	२.३४	२.७३
धनुषा	१,८८,१७१	७५.०५	३.६६	०.३७	०.५२	०.२१	०.३४	०.०९	०.३३	०.१४	१०.७४	४.५६	४.००
महोत्तरी	१,४०,७३०	७८.९६	३.११	०.३८	०.५६	०.१६	०.३१	०.०९	०.२२	०.०९	७.७२	४.२६	४.१६
सर्लाही	१,८४,४४८	७३.६०	२.५८	०.३४	०.५९	०.१६	०.३६	०.०७	०.२६	०.०९	१२.००	५.४९	४.४४
रौतहट	१,५५,४५२	७०.४४	३.०२	०.२३	०.५०	०.१५	०.३५	०.०४	०.२५	०.१२	१५.८९	४.३७	४.६३
बारा	१,४५,३०५	७५.६६	३.३६	०.३०	०.५०	०.१४	०.४३	०.०८	०.३४	०.११	१०.३०	३.३७	५.४१
पर्सा	१,१९,०८२	७७.३६	३.३४	०.२९	०.६४	०.२०	०.६९	०.०६	०.३१	०.१९	८.६४	३.२८	४.९८

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८

घरको तल्ला

राष्ट्रिय जनगणना २०७८ अनुसार देशभर रहेका जम्मा ७५,५२,०६६ वटा घरहरूमध्ये सबैभन्दा बढि करिब ६० प्रतिशत एक तल्ले घर रहेका छन् भने दोस्रोमा करिब २९ प्रतिशत घर दुई तल्ले, ९ प्रतिशत घर तीन तल्ले १.३ प्रतिशत चार तल्ले, ०.६४ प्रतिशत ५-७ तल्ले, ०.०१ प्रतिशत ८ देखि ९ तल्ले र ०.००३ प्रतिशत १० भन्दा बढी तल्ले घर रहेका छन्। मधेश प्रदेशमा रहेका कुल १२,८३,३३८ वटा घरहरू मध्ये सबै भन्दा बढि ८४.४२ प्रतिशत एक तल्ले घर रहेका छन् भने दोस्रोमा १३.६६ प्रतिशत दुई तल्ले, १.०४ प्रतिशत तीन तल्ले, ०.१६ प्रतिशत चार तल्ले र ०.३५ प्रतिशत घर ५-७ तल्ले रहेका छन्। जिल्ला अनुसार सबैभन्दा बढी सिरहा जिल्लामा ९१.४१ प्रतिशत एक तल्ले घर रहेका छन् भने सबैभन्दा कम सर्लाही जिल्लामा ७०.३३ प्रतिशत एक तल्ले घर रहेका छन्।

घरको आयु

राष्ट्रिय जनगणना २०७८ अनुसार देशभर जम्मा रहेका ७५,५२,०६६ वटा घरहरूमध्ये सबै भन्दा बढी करिब २८ प्रतिशत घर ०-४ वर्षका रहेका छन् भने सबैभन्दा कम १०० भन्दा बढी वर्षका ०.५३ प्रतिशत घर रहेका छन्। मधेश प्रदेशमा सबैभन्दा बढि २१.२३ प्रतिशत घर ५-९ वर्षका रहेका छन्। जिल्लागत अनुसार सबैभन्दा बढि करिब २२ प्रतिशत घर ५-९ वर्षका धनुषा जिल्लामा रहेका छन् भने सबै भन्दा कम २०.१९ प्रतिशत घर ५-९ वर्षका पर्सा जिल्लामा रहेका छन्।

तालिका ७.२: आ.व. २०८०।८१ को सडक तथा पुलहरूको भौतिक प्रगति

क्र.सं.	कार्यालय	पूर्वाधार विकास कार्यालय, सप्तरी	पूर्वाधार विकास कार्यालय, सिरहा	पूर्वाधार विकास कार्यालय, धनुषा	पूर्वाधार विकास कार्यालय, महोत्तरी	पूर्वाधार विकास कार्यालय, रौतहट
	कार्य विवरण					
१	सडक (कि. मि)					
१.१	माटो/ कच्ची	२२.७८	५.००	२.५०	०.००	०.६०
१.२	ग्राभेल	३७.१३	१०.०६	३८.२८	२८.१३	३७.८५
१.३	सडक ढलान	१७.३०	२३.७३	२१.०४	२०.४९	३८.६४
१.४	कालो पत्रे	१०.८३	२४.०५	५.००	५.८०	३१.०८
१.५	नाला	३.३५	२.३३	०.००	२.८५	०.००
१.६	नियमित मर्मत संभार	०.००	०.००	३.५०	०.००	२.००

क्र.सं.	कार्यालय	पूर्वाधार विकास कार्यालय, ससरी	पूर्वाधार विकास कार्यालय, सिरहा	पूर्वाधार विकास कार्यालय, धनुषा	पूर्वाधार विकास कार्यालय, महोत्तरी	पूर्वाधार विकास कार्यालय, रौतहट
२	पुल (सङ्ख्या)					
२.१	कल्भर्ट	०.००	८.००	०.००	६.००	९.००
२.२	पक्कि पुल	१.००	०.००	०.००	०.००	०.००
२.३	झो.पु.	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००
२.४	पक्की पुल मर्मत	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००

स्रोत: भौतिक पूर्वाधार विकास मन्त्रालय, मधेश प्रदेश

क्र.सं.	कार्यालय	पूर्वाधार विकास कार्यालय, सर्लाही	पूर्वाधार विकास कार्यालय, बारा	पूर्वाधार विकास कार्यालय, पर्सा	पूर्वाधार विकास निर्देशनालय, जनकपुरधाम	जम्मा
	कार्य विवरण					
१	सडक (कि. मि)					
१.१	माटो/ कच्ची	१०.२४	२३.४०	०.९२	३.३९	६८.८३
१.२	ग्रावेल	४९.९०	८३४.४०	१९.७७	५.८५	१०६९.३७
१.३	सडक ढलान	१९.५६	२९.८०	१९.१८	३.१९	१९२.९३
१.४	कालो पत्रे	१४.१०	२२.३०	१.१२	१.२१	११५.४९
१.५	नाला	३.९४	१०.७०	०.००	०.००	२३.१७
१.६	नियमित मर्मत संभार	०.००	४.००	५.००	०.००	१४.५०
२	पुल (सङ्ख्या)					
२.१	कल्भर्ट	२६.००	२५.००	८.००	०.००	८२.००
२.२	पक्कि पुल	०.००	२.००	२.००	०.००	५.००
२.३	झो.पु.	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००
२.४	पक्की पुल मर्मत	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००

स्रोत: भौतिक पूर्वाधार विकास मन्त्रालय, मधेश प्रदेश

विमानस्थल

मधेश प्रदेशका जिल्लाहरूमध्ये सप्तरीमा १(एक), धनुषामा १(एक) र बारामा १(एक) गरी जम्मा ३(तीन) वटा विमानस्थलहरू रहेका छन्। ती विमानस्थलहरूको संक्षिप्त विवरण देहाय बमोजिम रहेको छ।

१. जनकपुर विमानस्थल (JANAKPUR AIRPORT)

Janakpur Airport is situated at Janakpurdham Sub Metropolitan City of Dhanusha District, Madhesh Province. Janakpurdham is a historical, religious and cultural tourist destination of Nepal. Janakpur is the birth place of Goddess Sita. Ram Janaki Temple, Ganga Sagar and Ram Mandir are famous tourist destinations in Janakpur.

२. राजविराज विमानस्थल (RAJBIRAJ AIRPORT)

Rajbiraj Airport is situated at Bisangapur Municipality of Saptari District, Madhesh Province. It is close to Rajbiraj Municipality. The airport could play strategic role in connecting Kathmandu with Terai regions in case of emergencies, natural calamities and disasters.

३. सिमरा विमानस्थल (SIMARA AIRPORT)

Simara Airport is situated at Jitpur Simara Sub Municipality of Bara District, Madhesh Province. It is one of the strategic domestic airport of the country as it is the nearest airport only 39 miles far from Kathmandu. Furthermore, the importance of this airport is due to its location near to Birgunj which is a commercial and industrial town linking Raxaul, only 20 kilometers away from the airport. This Airport lies in the route of international flight operation.

खण्ड - आठ :

स्वास्थ्य तथ्याङ्क

तालिका ८.१: मधेश प्रदेशका जिल्लाहरूमा विगत ३ आ.व.को १ वर्षमुनिका बालबालिको बि.सि. जि.खोप लागेको अवस्था

प्रदेश/जिल्ला	बि.सि.जि.खोप लागेको १ वर्षमुनिका बालबालिको प्रतिशत		
	आ.व.०७८।७९	आ.व.०७९।८०	आ.व.०८०।८१
मधेश प्रदेश	१०४.३५	१०७.८४	९५.७८
सप्तरी	१०४.५६	१०८.५५	९३.४७
सिरहा	१०९.६६	११३.२१	९२.१९
धनुषा	११७.९८	१२६.९४	९०.९
महोत्तरी	१०१.३२	१०३.८२	९५.७७
सर्लाही	१०१.८	१०२.२८	९७.४२
रौतहट	१००.९१	१०१.७३	९८.१६
बारा	९८.४२	९९.९९	९३.२९
पर्सा	१०२.११	११०.२८	१०७.३

स्रोत: स्वास्थ्य निर्देशनालय, मधेश प्रदेश

तालिका ८.२: मधेश प्रदेशका जिल्लाहरूमा विगत ३ आ.व.को १ वर्षमुनिका बालबालिको डि.पि. टि./हेपाटाइटिस बि/एच.आई.बि. वन खोप लागेको अवस्था

प्रदेश/जिल्ला	डि.पि.टि./हेपाटाइटिस बि/एच.आई.बि. वन खोप लागेको १ वर्षमुनिका बालबालिको प्रतिशत		
	आ.व.०७८।७९	आ.व.०७९।८०	आ.व.०८०।८१
मधेश प्रदेश	१०३.१७	१०९.४४	९९.१७
सप्तरी	१०३.६४	१०८.८७	९६.५९

प्रदेश/जिल्ला	डि.पि.टि./हेपाटाइटिस बि/एच.आई.बि. वन खोप लागेको १ वर्षमुनिका बालबालिको प्रतिशत		
	आ.व.०७८।७९	आ.व.०७९।८०	आ.व.०८०।८१
सिरहा	१०७.९८	११५.०९	९६.७६
धनुषा	११५.०४	१२७.३५	१००.०१
महोत्तरी	१००.४६	१०६.०३	९७.९८
सर्लाही	१००.७३	१०७.३६	९९.२३
रौतहट	९८.४७	१०२.९७	९९.२६
बारा	९८.७५	१०१.८२	९७.४९
पर्सा	१०२.७३	१०९.०७	१०६.८९

स्रोत: स्वास्थ्य निर्देशनालय, मधेश प्रदेश

तालिका ८.३: मधेश प्रदेशका जिल्लाहरूमा विगत ३ आ.व.को १ वर्षमुनिका बालबालिको पोलियो २ खोप लागेको अवस्था

प्रदेश/जिल्ला	पोलियो २ खोप लागेको १ वर्षमुनिका बालबालिको प्रतिशत		
	आ.व.०७८।७९	आ.व.०७९।८०	आ.व.०८०।८१
मधेश प्रदेश	९८.१५	१०६.९२	९१.९२
सप्तरी	१०२.१४	१०६.९१	९१.०१
सिरहा	१०१.२४	११२.३२	९४.३३
धनुषा	१०१.७८	१२८.०४	८७.४१
महोत्तरी	९४.९५	१०४.२६	९४.२१
सर्लाही	९७.१	१०४.९६	९५.१
रौतहट	९१.७३	९८.०८	८८.५८
बारा	९५.९६	९८.९	८८.१९
पर्सा	१०४.१२	१०५.५१	९९.३

स्रोत: स्वास्थ्य निर्देशनालय, मधेश प्रदेश

तालिका ८.४: मधेश प्रदेशका जिल्लाहरूमा विगत ३ आ.व.को बालबालिकाको दादुरा/रुबेला खोप लागेको अवस्था

प्रदेश/जिल्ला	दादुरा/रुबेला खोप लागेको बालबालिकाको प्रतिशत		
	आ.व.०७८।७९	आ.व.०७९।८०	आ.व.०८०।८१
मधेश प्रदेश	९१.४८	१०१.३१	९३.१४
सप्तरी	९९.१९	१०४.६९	९३.१६
सिरहा	९५.९४	१०६.८२	९२.५९
धनुषा	९५.३६	११९.०१	८८.६६
महोत्तरी	८७.०५	९७.७५	९५.६४
सर्लाही	८९.६७	१००.५६	९३.०८
रौतहट	८२.१८	८८.९१	९२.८
बारा	९१.६८	९१.८३	९०.७७
पर्सा	९५.९३	१०६.८९	१०१.१९

स्रोत: स्वास्थ्य निर्देशनालय, मधेश प्रदेश

तालिका ८.५: मधेश प्रदेशका जिल्लाहरूमा विगत ३ आ.व.को गर्भवती महिलाको टिटानस डिप्थेरिया टक्सोइड- टि.डि.(टि.डि.२ र टि.डि.२+) खोप लागेको अवस्था

प्रदेश/जिल्ला	टि.डि.(टि.डि.२ र टि.डि.२+) खोप लागेको गर्भवती महिलाको प्रतिशत		
	आ.व.०७८।७९	आ.व.०७९।८०	आ.व.०८०।८१
मधेश प्रदेश	८३.३४	८६.०३	७०.५९
सप्तरी	९५.७८	९७.६३	७४.०३
सिरहा	८८.४६	८९.७४	६७.२६
धनुषा	८६.०६	८९.९६	६४.५३
महोत्तरी	८१.७७	८४.९८	७१.४९
सर्लाही	८६.५५	८९.२९	७८.४४

प्रदेश/जिल्ला	टि.डि.(टि.डि.२ र टि.डि.२+) खोप लागेको गर्भवती महिलाको प्रतिशत		
	आ.व.०७८।७९	आ.व.०७९।८०	आ.व.०८०।८१
रौतहट	८३.६४	८५.२८	७५.२३
बारा	७४.४१	७५.५१	६६.१
पर्सा	६९.९९	७६.३८	६६.७३

स्रोत: स्वास्थ्य निर्देशनालय, मधेश प्रदेश

तालिका ८.६: मधेश प्रदेशका जिल्लाहरूमा विगत ३ आ.व.को स्वास्थ्य संस्थामा सुत्केरी भएका महिलाहरूको अवस्था

प्रदेश/जिल्ला	स्वास्थ्य संस्थामा सुत्केरी भएका महिलाको प्रतिशत		
	आ.व.०७८।७९	आ.व.०७९।८०	आ.व.०८०।८१
मधेश प्रदेश	५४.६३	६४.८१	५६.१५
सप्तरी	६१.४९	७३.८९	५२.५८
सिरहा	५८.९७	६६.४५	५६.८१
धनुषा	६२.८१	६३.८९	४५.७३
महोत्तरी	२५.०४	३६.२७	३६.६३
सर्लाही	५०.२३	६३.४	५७.४५
रौतहट	४९.७१	६२.८३	५२.१९
बारा	४०.८२	५५.३४	४४.८६
पर्सा	९९.०३	१०६.२४	११६.५८

स्रोत: स्वास्थ्य निर्देशनालय, मधेश प्रदेश

तालिका ८.७: मधेश प्रदेशका जिल्लाहरूमा विगत २ आ.व.को दक्ष महिला स्वास्थ्यकर्मी (SBA trained ANM) बाट सुत्केरी भएका महिलाहरूको अवस्था

प्रदेश/जिल्ला	SBA trained ANM बाट सुत्केरी भएका महिलाहरूको प्रतिशत	
	आ.व.०७९।८०	आ.व.०८०।८१
मधेश प्रदेश	४४.५८	३३.२७
सप्तरी	६२.८२	३९.०७
सिरहा	४४.४९	४४.५२
धनुषा	११.७६	८.५
महोत्तरी	२९.५९	२६.८२
सर्लाही	४४.५८	३५.१७
रौतहट	५४.५६	२७.९४
बारा	४४.८४	४०.१५
पर्सा	७०.०४	५५.७८

स्रोत: स्वास्थ्य निर्देशनालय, मधेश प्रदेश

तालिका ८.८: मधेश प्रदेशका जिल्लाहरूमा विगत ३ आ.व.मा Modern Contraceptives New Acceptors among Women of Reproductive Age(WRA) को अवस्था

प्रदेश/जिल्ला	% of modern contraceptives new acceptors among WRA		
	आ.व.०७८।७९	आ.व.०७९।८०	आ.व.०८०।८१
मधेश प्रदेश	६.६६	७.०४	६.२७
सप्तरी	६.१७	७.७७	६.०६
सिरहा	६.१	७.३१	५.९
धनुषा	७.१४	७.०२	६.०८
महोत्तरी	४.९३	५.३६	५.१९

प्रदेश/जिल्ला	% of modern contraceptives new acceptors among WRA		
	आ.व.०७८।७९	आ.व.०७९।८०	आ.व.०८०।८१
सर्लाही	९.८६	१०.०५	९.५९
रौतहट	५.८९	६.७३	६.३४
बारा	५.३१	५.१६	४.५१
पर्सा	७.४५	६.२९	६.०५

स्रोत: स्वास्थ्य निर्देशनालय, मधेश प्रदेश

तालिका ८.९: मधेश प्रदेशका जिल्लाहरूमा रहेका सामुदायिक महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविकाको सङ्ख्यात्मक विवरण

प्रदेश/जिल्ला	सामुदायिक महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविका (FCHV) को सङ्ख्या
मधेश प्रदेश	७५७४
सप्तरी	१०८५
सिरहा	१००४
धनुषा	९१३
महोत्तरी	७०५
सर्लाही	१२८२
रौतहट	९१८
बारा	९००
पर्सा	७६७

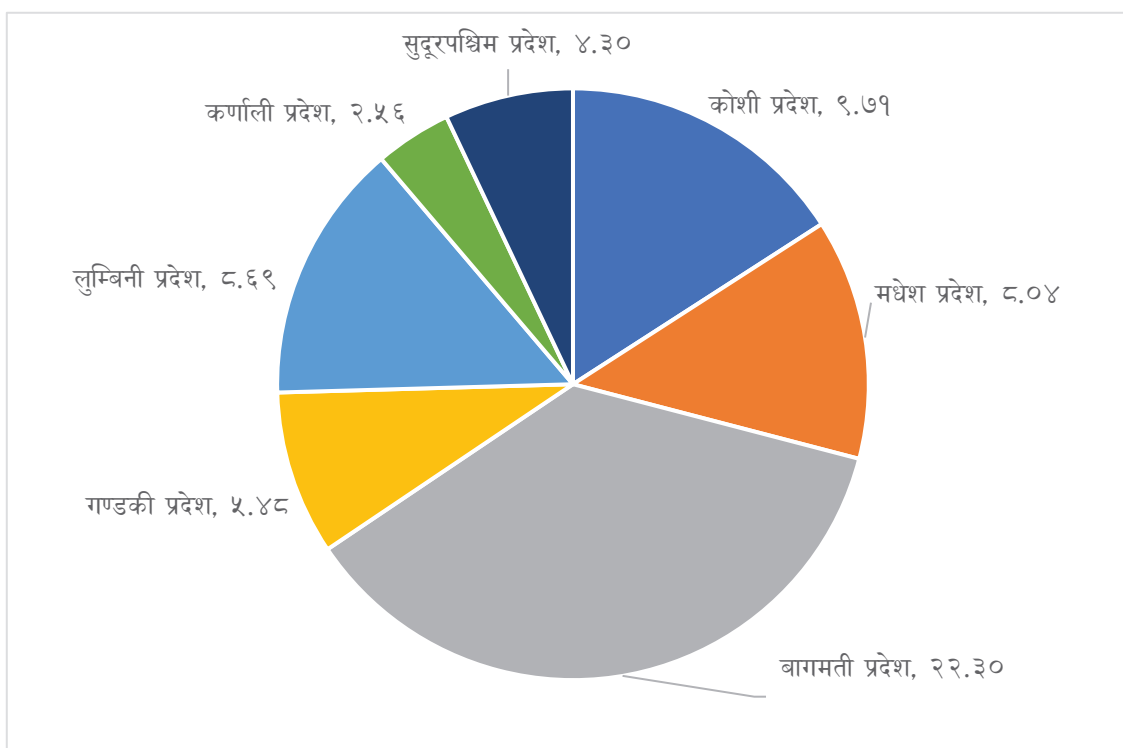
स्रोत: स्वास्थ्य निर्देशनालय, मधेश प्रदेश

खण्ड - नौ : प्रादेशिक लेखा अनुमान

प्रादेशिक कुल गार्हस्थ्य उत्पादन

आर्थिक वर्ष २०८१/८२ मा राष्ट्रिय वार्षिक कुल गार्हस्थ्य उत्पादन उपभोक्ताको मूल्यमा करिब ६१ खर्ब ७ अर्ब हुने अनुमान गरिएकोमा बागमती प्रदेशले ३६.५२ प्रतिशत, कोशी प्रदेशले १५.९० प्रतिशत, लुम्बिनी प्रदेशले १४.२३ प्रतिशत, मधेश प्रदेशले १३.१६ प्रतिशत, गण्डकी प्रदेशले ८.९८ प्रतिशत, सुदूर पश्चिम प्रदेशले ७.०३ प्रतिशत र कर्णाली प्रदेशले ४.१९ प्रतिशत योगदान पुर्याउने प्रारम्भिक अनुमान रहेको छ। गत आर्थिक वर्ष २०८०/८१ को संशोधित अनुमानबमोजिम कुल गार्हस्थ्य उत्पादनमा प्रादेशिक योगदान सिमान्त रूपमा मात्र परिवर्तन भएको छ। गत वर्षको तुलनामा कुल गार्हस्थ्य उत्पादनमा कोशी, गण्डकी, लुम्बिनी, कर्णाली र सुदूर पश्चिमको योगदान सिमान्त रूपमा घटेको छ भने मधेश र बागमती प्रदेशको योगदान सिमान्त रूपमा बढेको छ। आर्थिक वर्ष २०८१/८२ का लागि प्रारम्भिक अनुमान गरिएको प्रादेशिक अर्थतन्त्रको आकार तलको ग्राफमा प्रस्तुत गरिएको छ।

ग्राफ ९.१: अर्थतन्त्रको आकार (रु. खर्बमा), २०८१/८२

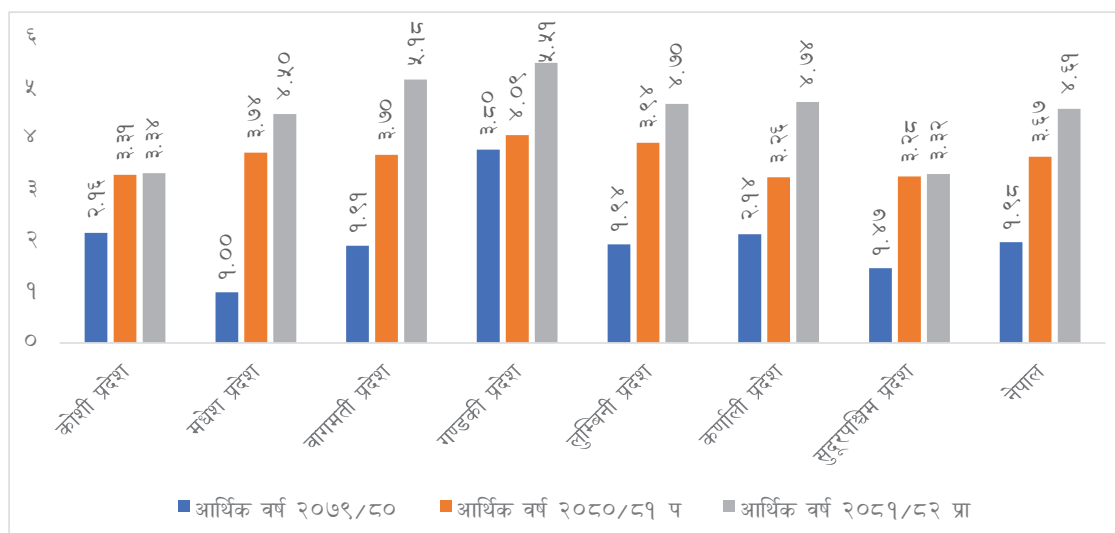


प्रादेशिक अनुमान गर्न Production based top-down approach प्रयोग गरिएको छ भने स्थिरमूल्यका अनुमानहरू आधार वर्ष २०६७/६८ को मूल्यमा आधारित रहेको छ। मधेश प्रदेशको अर्थतन्त्रको अनुमानित आकार वा कुल गार्हस्थ्य उत्पादन उपभोक्ताको मूल्यमा रु. ८ खर्ब ३ अर्ब ९७ करोड रहेको छ। त्यसैगरी आर्थिक वृद्धिदर (उपभोक्ता मूल्यमा) ४.५% र आर्थिक वृद्धिदर (आधारभूत मूल्यमा) ३.८८% रहेको छ।

प्रादेशिक आर्थिक वृद्धिदर

आर्थिक वर्ष २०८१/८२ को प्रारम्भिक अनुमानबमोजिम उपभोक्ताको मूल्यमा प्रादेशिक कुल गार्हस्थ्य उत्पादनको वृद्धिदर सबैभन्दा धेरै गण्डकी प्रदेश (५.५१ प्रतिशत) मा र त्यसपछिको धेरै बागमती प्रदेश (५.१८ प्रतिशत) मा देखिन्छ। त्यसैगरी, सबैभन्दा थोरै वृद्धिदर सुदूरपश्चिम प्रदेश (३.३२ प्रतिशत) मा हुने प्रारम्भिक अनुमान रहेको छ। स्थिर मूल्यमा मापन गरिएको उपभोक्ता मूल्यको राष्ट्रिय कुल गार्हस्थ्य उत्पादन वृद्धिदर ४.६१ प्रतिशत हुने प्रारम्भिक अनुमान गरिएकोमा गण्डकी, बागमती, कर्णाली र लुम्बिनी प्रदेशको राष्ट्रिय वृद्धिदरभन्दा धेरै र बाँँके प्रदेशको राष्ट्रिय वृद्धिदरभन्दा थोरै हुने प्रारम्भिक अनुमान रहेको छ। आर्थिक वर्ष २०८१/८२ को प्रारम्भिक अनुमान, आर्थिक वर्ष २०८०/८१ को संशोधित अनुमान तथा आर्थिक वर्ष २०७९/८० को अन्तिम तथ्याङ्कबमोजिमको प्रादेशिक कुल गार्हस्थ्य उत्पादनको वृद्धिदर तलको ग्राफमा प्रस्तुत गरिएको छ। जसअनुसार आर्थिक वर्ष २०७९/८० देखि आर्थिक वर्ष २०८१/८२ सम्मको अवधिमा सबै प्रदेशको आर्थिक वृद्धिदर क्रमशः वृद्धि हुदै गएको देखिन्छ। यद्यपी, आर्थिक वर्ष २०८०/८१ बाट आर्थिक वर्ष २०८१/८२ मा कोशी प्रदेश र सुदूरपश्चिम प्रदेशको आर्थिक वृद्धिदर नगण्य रूपमा मात्र बढेको देखिन्छ।

ग्राफ ९.२: प्रादेशिक कुल गार्हस्थ्य उत्पादन वृद्धिदर

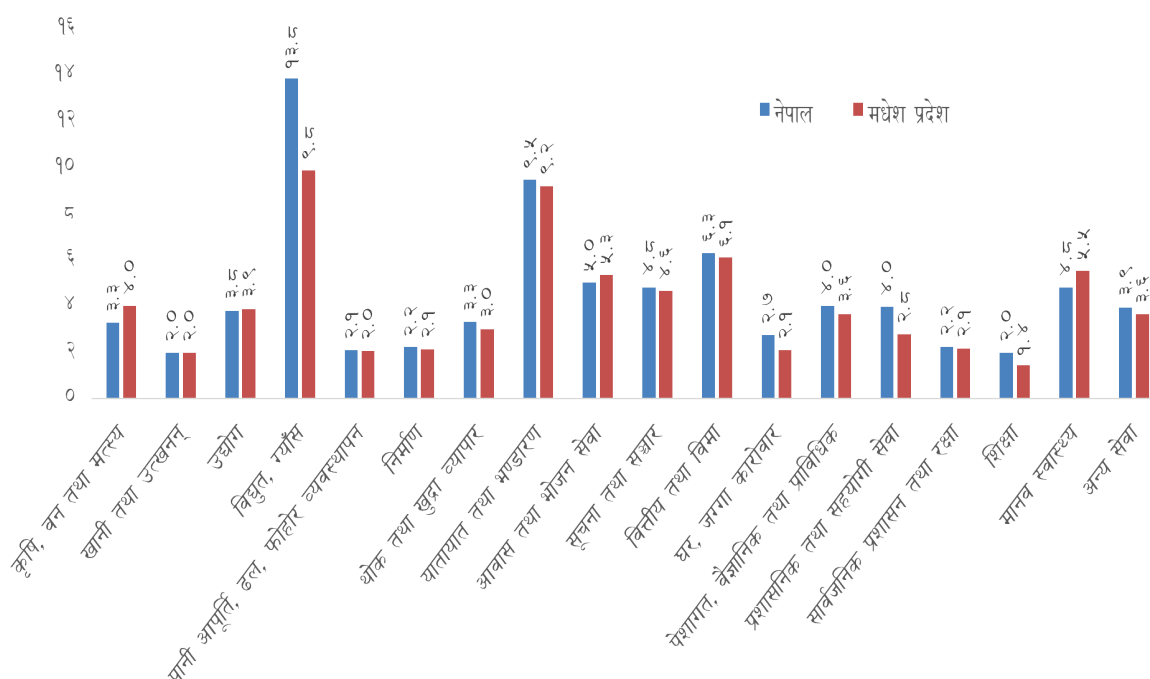


औद्योगिक वर्गीकरणअनुसारको प्रादेशिक कुल मूल्य अभिवृद्धि तथा वृद्धिदर

औद्योगिक वर्गीकरण अनुसारको आर्थिक क्रियाकलापलाई हेर्दा गत आर्थिक वर्ष र चालु आर्थिक वर्षमा बागमती प्रदेश बाहेक सबै प्रदेशमा कृषि क्षेत्रको योगदान सबैभन्दा बढी देखिन्छ भने बागमती प्रदेशमा थोक तथा खुद्रा व्यापार क्षेत्रको योगदान सबैभन्दा बढी देखिन्छ। आर्थिक वर्ष २०८१/८२ मा राष्ट्रिय तहमा दोस्रो हिस्सा ओगटेको व्यापार क्षेत्रले कोशी तथा मधेश प्रदेशमा पनि दोस्रो हिस्सा नै ओगटेको देखिन्छ। त्यसैगरी, बागमती प्रदेशमा घरजग्गासम्बन्धी कारोवार सेवाको हिस्सा दोस्रो स्थानमा रहेको छ। गण्डकी, लुम्बिनी, कर्णाली र सुदूरपश्चिम प्रदेशमा सार्वजनिक प्रशासन र रक्षा क्षेत्रको योगदान दोस्रो स्थानमा रहेको देखिन्छ। बागमती, मधेश र कर्णाली प्रदेश बाहेक सबै प्रदेशहरूको कुल गार्हस्थ्य उत्पादनमा प्रशासनिक सहयोगी सेवा क्रियाकलापको योगदान सबै भन्दा न्यून देखिन्छ भने बागमतीमा पानी आपूर्ति तथा फोहर व्यवस्थापनसम्बन्धी क्रियाकलाप, मधेश तथा कर्णाली प्रदेशमा खानी तथा उत्खनन् क्रियाकलापको योगदान सबैभन्दा न्यून देखिन्छ। औद्योगिक क्षेत्र अनुसारको प्रादेशिक कुल गार्हस्थ्य उत्पादनको वृद्धिदर तलको ग्राफमा प्रस्तुत गरिएको छ।

आर्थिक वर्ष २०८१/८२ मा सबै प्रदेशका सबै क्षेत्रको वृद्धिदर धनात्मक रहेको देखिन्छ। चालु वर्ष औद्योगिक वर्गीकरणअनुसार औद्योगिक क्षेत्रको कुल मूल्य अभिवृद्धि वृद्धिदर राष्ट्रिय तहमा सबैभन्दा धेरै विद्युत तथा ग्याँस (१३.८२ प्रतिशत) रहने प्रारम्भिक अनुमान गरिएकोमा लुम्बिनी र कर्णाली प्रदेश बाहेक अन्य सबै प्रदेशको सबैभन्दा धेरै वृद्धिदर यही क्षेत्रको रहने प्रारम्भिक अनुमान गरिएको छ। लुम्बिनी र कर्णाली प्रदेशमा भने यातायात तथा भण्डारण क्षेत्रको वृद्धिदर सबैभन्दा धेरै देखिन्छ। त्यसैगरी, बागमती, लुम्बिनी र कर्णाली प्रदेशमा खानी तथा उत्खनन्; कोशी र सुदूरपश्चिम प्रदेशमा पानी आपूर्ति, ढल, फोहोर व्यवस्थापन; मधेश प्रदेशमा शिक्षा र गण्डकी प्रदेशमा सार्वजनिक प्रशासन र रक्षा क्षेत्रको वृद्धिदर सबैभन्दा न्यून रहेको देखिन्छ।

ग्राफ ९.३: औद्योगिक क्षेत्र अनुसार गार्हस्थ्य उत्पादनमा वृद्धिदर

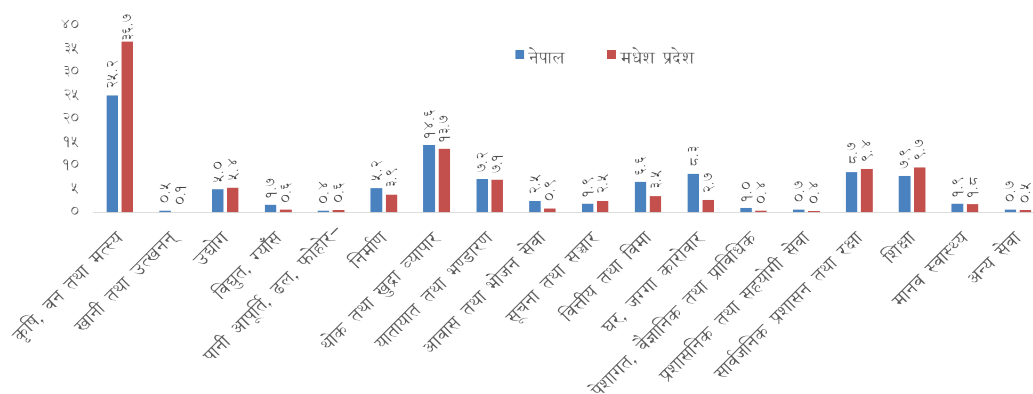


मधेश प्रदेशको कुल गार्हस्थ्य उत्पादन

मधेश प्रदेशको कुल गार्हस्थ्य उत्पादन उपभोक्ताको मूल्यमा चालु आर्थिक वर्ष २०८१/८२ का लागि करिब रु. ८ खर्ब ४ अर्ब हुने प्रारम्भिक अनुमान गरिएको छ भने गत आर्थिक वर्ष २०८०/८१ मा करिब रु. ७ खर्ब ५ अर्ब रहने संशोधित अनुमान गरिएको छ। चालु आर्थिक वर्षमा यस प्रदेशले राष्ट्रिय तहको कुल गार्हस्थ्य उत्पादनमा १३.१६ प्रतिशत योगदान पुर्याउने प्रारम्भिक अनुमान गरिएको छ। गत आर्थिक वर्ष २०८०/८१ मा पनि यस प्रदेशले १३.१६ प्रतिशत योगदान पुर्याउने संशोधित अनुमान रहेको छ। त्यसैगरी, चालु आर्थिक वर्षमा यस प्रदेशको स्थिर मूल्यमा मापन गरिएको उपभोक्ता मूल्यको कुल गार्हस्थ्य उत्पादनको वृद्धिदर ४.५० प्रतिशत हुने प्रारम्भिक अनुमान र गत आर्थिक वर्ष २०८०/८१ मा ३.७४ प्रतिशत रहने संशोधित अनुमान गरिएको छ। चालु आर्थिक वर्षमा मधेश प्रदेशको कुल गार्हस्थ्य उत्पादनमा सबैभन्दा धेरै योगदान कृषि, वन तथा मत्स्य क्षेत्र (३६.७३ प्रतिशत) रहने र सबैभन्दा न्यून योगदान खानी तथा उत्खनन् क्षेत्र (०.१५ प्रतिशत) को रहने प्रारम्भिक अनुमान रहेको छ। गत गत आर्थिक वर्ष २०८०/८१ मा पनि कृषि क्षेत्र (३५.९२ प्रतिशत) को योगदान सहित अग्रस्थानमा हुने र खानी तथा उत्खनन् क्षेत्र (०.१५ प्रतिशत) मा रहने संशोधित अनुमान गरिएको छ। मधेश प्रदेशमा क्षेत्रगत रूपमा हेर्दा चालु आर्थिक वर्षका लागि कुल मूल्य अभिवृद्धि वृद्धिदर सबैभन्दा धेरै विद्युत तथा ग्याँस क्षेत्र (१३.८३ प्रतिशत)

को र सबैभन्दा थोरै शिक्षा क्षेत्रको (१.४४ प्रतिशत) हुने प्रारम्भिक अनुमान गरिएको छ। त्यसैगरी, गत आर्थिक वर्ष २०८०/८१ का लागि कुल मूल्य अभिवृद्धि वृद्धिदर सबैभन्दा धेरै आवास तथा भोजन सेवा क्षेत्र (२१.१४ प्रतिशत) र सबैभन्दा थोरै (-२.३३ प्रतिशत) निर्माण क्षेत्रको रहने संशोधित अनुमान गरिएको छ। औद्योगिक क्षेत्र अनुसारको कुल गार्हस्थ्य उत्पादनको अंश तलको ग्राफमा प्रस्तुत गरिएको छ।

ग्राफ ९.४: औद्योगिक क्षेत्र अनुसार गार्हस्थ्य उत्पादनको अंश



प्रदेशस्तरीय बृहत आर्थिक क्षेत्रको योगदान (प्रतिशत) आर्थिक वर्ष २०८१/८२

मधेश प्रदेशको कुल गार्हस्थ्य उत्पादन उपभोक्ताको मूल्यमा चालु आर्थिक वर्ष २०८१/८२ का लागि करिब रु. ८ खर्ब ४ अर्ब हुने प्रारम्भिक अनुमान गरिएको छ। चालु आर्थिक वर्षमा मधेश प्रदेशको कुल गार्हस्थ्य उत्पादनमा प्राथमिक क्षेत्रको योगदान ३६.९ प्रतिशत रहने, द्वितीय क्षेत्रको अनुमान १०.५ प्रतिशत र तृतीय क्षेत्रको अनुमान ५२.६ प्रतिशत रहने प्रारम्भिक अनुमान रहेको छ। नेपालको प्राथमिक क्षेत्रको योगदान भन्दा बढी योगदान रहेको मधेश प्रदेशको प्राथमिक क्षेत्रमा योगदान धेरै रहेको छ। नेपालको प्राथमिक क्षेत्रको योगदान भन्दा बढी योगदान रहेको मधेश प्रदेशको प्राथमिक क्षेत्रमा योगदान धेरै रहेको छ। चालु आर्थिक वर्षमा नेपालको कुल गार्हस्थ्य उत्पादनमा प्राथमिक क्षेत्रको योगदान २५.६ प्रतिशत रहने, द्वितीय क्षेत्रको अनुमान १२.४ प्रतिशत र तृतीय क्षेत्रको अनुमान ६२ प्रतिशत रहने प्रारम्भिक अनुमान रहेको छ। बृहत आर्थिक क्षेत्र अनुसारको योगदान (प्रतिशत) तलको ग्राफमा प्रस्तुत गरिएको छ।

ग्राफ ९.५: बृहत आर्थिक क्षेत्रको योगदान (प्रतिशत)



प्रतिव्यक्ति कुल गार्हस्थ्य उत्पादन

आर्थिक वर्ष २०८१/८२ मा प्रतिव्यक्ति कुल गार्हस्थ्य उत्पादन सबैभन्दा धेरै बागमती प्रदेशको र सबैभन्दा कम मधेश प्रदेशको हुने प्रारम्भिक अनुमान रहेको छ। गत आर्थिक वर्ष २०८०/८१ मा पनि प्रतिव्यक्ति कुल गार्हस्थ्य उत्पादन सबैभन्दा धेरै बागमती प्रदेशको र सबैभन्दा कम मधेश प्रदेशको रहने संशोधित अनुमान गरिएको छ। चालु आर्थिक वर्षमा प्रतिव्यक्ति कुल गार्हस्थ्य उत्पादन यू.एस. डलरमा बागमती प्रदेशको २६०२, गण्डकी प्रदेशको १६१९, कोशी प्रदेशको १४०१, लुम्बिनी प्रदेशको १२०१, सुदूरपश्चिम प्रदेशको ११५३, कर्णाली प्रदेशको १०८९ र मधेश प्रदेशको ९३२ हुने प्रारम्भिक अनुमान गरिएको छ। चालु आर्थिक वर्षका लागि राष्ट्रिय तहमा प्रतिव्यक्ति कुल गार्हस्थ्य उत्पादन यू.एस. डलरमा १४९६ हुने प्रारम्भिक अनुमान गरिएको छ। यस हिसाबले बागमती र गण्डकी प्रदेश बाहेक अन्य प्रदेशको प्रतिव्यक्ति कुल गार्हस्थ्य उत्पादन राष्ट्रिय औषतभन्दा कम रहेको देखिन्छ। मधेश प्रदेशको प्रतिव्यक्ति कुल गार्हस्थ्य उत्पादन राष्ट्रिय औषतभन्दा कम हुनुका साथै अन्य सबै प्रदेशभन्दा कम रहेको देखिन्छ। प्रादेशिक प्रतिव्यक्ति कुल गार्हस्थ्य उत्पादनसम्बन्धी विस्तृत विवरण तलको ग्राफमा प्रस्तुत गरिएको छ।

ग्राफ ९.६: प्रतिव्यक्ति कुल गार्हस्थ्य उत्पादन

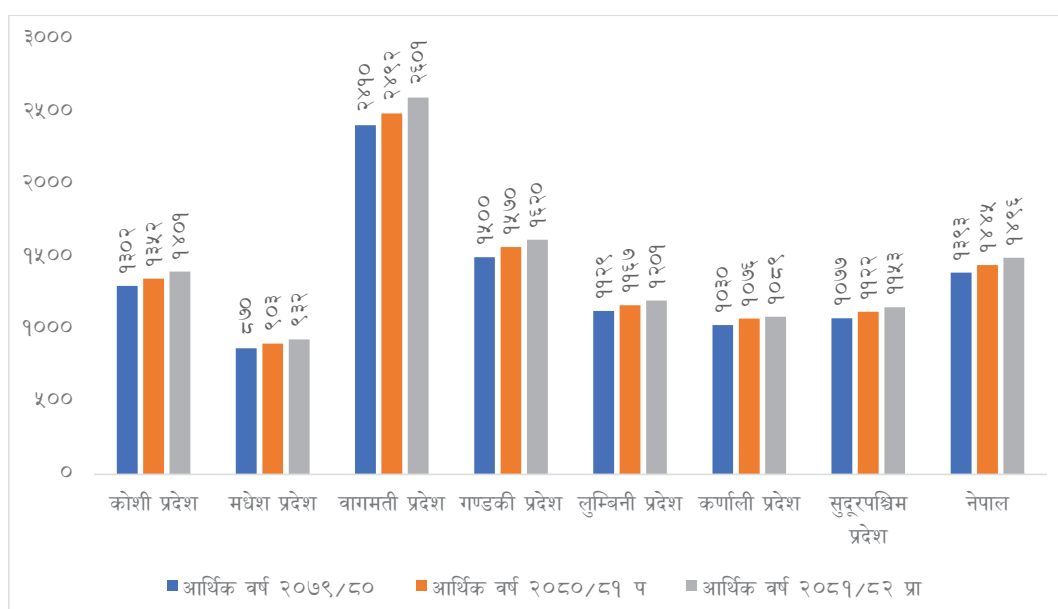


Table 9.1: Provincial Annual Gross Value Added by Industrial Division, 2081/82 (at current prices, in million Rs.)

Industrial Classification		Madhes						Nepal		
		2075/76	2076/77	2077/78	2078/79	2079/80	2080/81R	2081/82P	2080/81R	2081/82P
		2018/19	2019/20	2020/21	2021/22	2022/23	2023/24	2024/25	2023/24	2024/25
A	Agriculture, forestry and fishing	164492	164981	183129	197867	218566	239319	260126	1248694	1353729
B	Mining and quarrying	3134	859	859	977	1008	1009	1041	24020	24776

Industrial Classification		Madhes						Nepal		
		2075/76	2076/77	2077/78	2078/79	2079/80	2080/81R	2081/82P	2080/81R	2081/82P
		2018/19	2019/20	2020/21	2021/22	2022/23	2023/24	2024/25	2023/24	2024/25
C	Manufacturing	27311	24756	29540	34080	34503	35252	37911	249252	267803
D	Electricity and gas	2034	2323	2603	3870	4201	5044	4367	91431	93238
E	Water supply; sewerage, waste management	3742	3818	3933	4002	4124	4184	4324	22052	22788
F	Construction	23178	21206	22105	25533	27516	26942	27822	272725	281639
G	Wholesale and retail trade; repair of motor vehicles and motorcycles	66579	62846	70743	81805	81649	87688	97037	707522	782958
H	Transportation and storage	27830	23255	25326	33152	41106	44219	49984	342873	387578
I	Accommodation and food service	3623	2415	2815	3267	4438	5814	6347	121423	132546
J	Information and communication	12571	13052	14025	14925	15729	16592	17681	97832	104251
K	Financial and insurance	13395	16089	17730	20017	23322	23065	24955	331032	357655
L	Real estate	12432	13578	14026	15040	17482	18344	19221	424376	446100
M	Professional, scientific and technical	1769	1911	2006	2205	2455	2702	2816	49982	52084
N	Administrative and support service	1745	1902	1995	2082	2265	2469	2656	36038	38768
O	Public administration and defence; compulsory social security	31284	39599	41173	53435	66571	68301	66547	481098	469164
P	Education	41428	47450	48798	55571	65011	70309	68877	431635	423513
Q	Human health and social work	6242	7566	8187	9301	11411	11695	12794	94877	102638

Industrial Classification		Madhes						Nepal		
		2075/76	2076/77	2077/78	2078/79	2079/80	2080/81R	2081/82P	2080/81R	2081/82P
		2018/19	2019/20	2020/21	2021/22	2022/23	2023/24	2024/25	2023/24	2024/25
R, S, T, U	Other Services	1756	2092	2245	2454	2974	3242	3678	33787	38363
	Gross Domestic Product (GDP) at basic prices	444546	449697	491234	559583	624330	666189	708183	5060650	5379591
	Taxes less subsidies on products	61747	85700	94810	79999	86316	86316	95787	655691	727630
	Gross Domestic Product (GDP)	503538	511444	576934	654393	704330	752505	803970	5716342	6107221

R = Revised/P = Preliminary

Source: National Statistics Office

Table 9.2: Provincial Annual Gross Value Added by Industrial Division, 2081/82 (at constant prices 2010/11, in million Rs.)

Industrial Classification		Madhes						Nepal		
		2075/76	2076/77	2077/78	2078/79	2079/80	2080/81R	2081/82P	2080/81R	2081/82P
		2018/19	2019/20	2020/21	2021/22	2022/23	2023/24	2024/25	2023/24	2024/25
A	Agriculture, forestry and fishing	124096	120827	123822	127848	130553	135959	141403	705275	728442
B	Mining and quarrying	632	610	642	699	704	728	742	17557	17907
C	Manufacturing	17589	15849	17497	18564	18161	17916	18608	126374	131148
D	Electricity and gas	1506	1721	1896	2226	2573	2963	3255	59655	67901
E	Water supply; sewerage, waste management	2940	2997	3039	3132	3221	3289	3357	17300	17663
F	Construction	15054	14271	15276	16590	16335	15954	16293	161048	164610

Industrial Classification		Madhes						Nepal		
		2075/76	2076/77	2077/78	2078/79	2079/80	2080/81R	2081/82P	2080/81R	2081/82P
		2018/19	2019/20	2020/21	2021/22	2022/23	2023/24	2024/25	2023/24	2024/25
G	Wholesale and retail trade; repair of motor vehicles and motorcycles	43345	37910	40388	43368	41442	41289	42528	341567	352823
H	Transportation and storage	16501	14596	15374	16162	16080	18170	19837	141770	155169
I	Accommodation and food service	1873	1115	1296	1457	1686	2042	2151	43168	45328
J	Information and communication	13234	13462	14010	14531	14837	15476	16195	94018	98535
K	Financial and insurance	7282	7428	8147	8636	9418	10206	10826	146345	155545
L	Real estate	6916	6915	7021	7093	7382	7570	7729	189261	194416
M	Professional, scientific and technical	1037	1048	1062	1097	1133	1188	1231	22147	23029
N	Administrative and support service	1027	1042	1065	1081	1128	1181	1214	17372	18062
O	Public administration and defence; compulsory social security	13721	15276	15059	15674	16450	17095	17462	120414	123109
P	Education	19820	20324	21135	22140	22900	23380	23718	143067	145903
Q	Human health and social work	3278	3438	3667	3927	4164	4353	4594	35203	36883
R, S, T, U	Other Services	961	978	1011	1057	1109	1146	1187	11935	12403
	Agriculture, Forestry and Fishing	124096	120827	123822	127848	130553	135959	141403	705275	728442

Industrial Classification		Madhes						Nepal		
		2075/76	2076/77	2077/78	2078/79	2079/80	2080/81R	2081/82P	2080/81R	2081/82P
		2018/19	2019/20	2020/21	2021/22	2022/23	2023/24	2024/25	2023/24	2024/25
	Non-Agriculture	166717	158979	167587	177435	178723	183948	190925	1688202	1760433
	Gross Domestic Product (GDP) at basic prices	290813	279806	291409	305283	309276	319907	332328	2393477	2488876
	Taxes less subsidies on products	26327	30892	33216	35860	35273	37546	41219	280913	308695
	Gross Domestic Product (GDP)	317139	310698	324626	341143	344550	357453	373547	2674390	2797571

R = Revised/ P = Preliminary

Source: National Statistics Office

Table 9.3: Composition of Annual Gross Domestic Product by Province, 2081/82 (at current price)

Industrial Classification		Madhes						Nepal		
		2075/76	2076/77	2077/78	2078/79	2079/80	2080/81R	2081/82P	2080/81R	2081/82P
		2018/19	2019/20	2020/21	2021/22	2022/23	2023/24	2024/25	2023/24	2024/25
A	Agriculture, forestry and fishing	19.7	19.1	19.1	19.0	19.1	19.2	19.2	100.0	100.0
B	Mining and quarrying	14.2	4.2	4.2	4.2	4.2	4.2	4.2	100.0	100.0
C	Manufacturing	14.2	14.2	14.2	14.2	14.2	14.1	14.2	100.0	100.0
D	Electricity and gas	6.0	5.8	6.2	6.0	5.5	5.5	4.7	100.0	100.0
E	Water supply; sewerage, waste management	19.0	19.0	19.0	19.0	19.0	19.0	19.0	100.0	100.0
F	Construction	9.9	9.9	9.9	9.9	10.0	9.9	9.9	100.0	100.0

Industrial Classification		Madhes						Nepal		
		2075/76	2076/77	2077/78	2078/79	2079/80	2080/81R	2081/82P	2080/81R	2081/82P
		2018/19	2019/20	2020/21	2021/22	2022/23	2023/24	2024/25	2023/24	2024/25
G	Wholesale and retail trade; repair of motor vehicles and motorcycles	12.3	12.2	12.2	12.2	12.2	12.4	12.4	100.0	100.0
H	Transportation and storage	12.9	12.9	12.9	12.9	12.9	12.9	12.9	100.0	100.0
I	Accommodation and food service	4.8	4.8	4.8	4.8	4.8	4.8	4.8	100.0	100.0
J	Information and communication	17.0	17.0	17.0	17.0	17.0	17.0	17.0	100.0	100.0
K	Financial and insurance	6.5	6.6	7.0	6.9	7.0	7.0	7.0	100.0	100.0
L	Real estate	4.2	4.2	4.2	4.2	4.3	4.3	4.3	100.0	100.0
M	Professional, scientific and technical	5.4	5.4	5.4	5.4	5.4	5.4	5.4	100.0	100.0
N	Administrative and support service	6.9	6.9	6.9	6.9	6.9	6.9	6.9	100.0	100.0
O	Public administration and defence; compulsory social security	14.3	14.3	14.3	14.3	14.2	14.2	14.2	100.0	100.0
P	Education	16.5	16.4	16.4	16.4	16.4	16.3	16.3	100.0	100.0
Q	Human health and social work	12.5	12.5	12.5	12.5	12.5	12.3	12.5	100.0	100.0
R, S, T, U	Other Services	9.8	9.8	9.8	9.8	9.8	9.6	9.6	100.0	100.0
Aggregate		13.3	13.1	13.2	13.1	13.1	13.2	13.2	100.0	100.0

R = Revised/P = Preliminary

Source: National Statistics Office

Table 9.4: Composition of Annual Gross Domestics Product by Industrial Division at Province Level, 2081/82 (at current price)

Industrial Classification		Madhes						Nepal		
		2075/76	2076/77	2077/78	2078/79	2079/80	2080/81R	2081/82P	2080/81R	2081/82P
		2018/19	2019/20	2020/21	2021/22	2022/23	2023/24	2024/25	2023/24	2024/25
A	Agriculture, forestry and fishing	37.0	36.7	37.3	35.4	35.0	35.9	36.7	24.7	25.2
B	Mining and quarrying	0.7	0.2	0.2	0.2	0.2	0.2	0.1	0.5	0.5
C	Manufacturing	6.1	5.5	6.0	6.1	5.5	5.3	5.4	4.9	5.0
D	Electricity and gas	0.5	0.5	0.5	0.7	0.7	0.8	0.6	1.8	1.7
E	Water supply; sewerage, waste management	0.8	0.8	0.8	0.7	0.7	0.6	0.6	0.4	0.4
F	Construction	5.2	4.7	4.5	4.6	4.4	4.0	3.9	5.4	5.2
G	Wholesale and retail trade; repair of motor vehicles and motorcycles	15.0	14.0	14.4	14.6	13.1	13.2	13.7	14.0	14.6
H	Transportation and storage	6.3	5.2	5.2	5.9	6.6	6.6	7.1	6.8	7.2
I	Accommodation and food service	0.8	0.5	0.6	0.6	0.7	0.9	0.9	2.4	2.5
J	Information and communication	2.8	2.9	2.9	2.7	2.5	2.5	2.5	1.9	1.9
K	Financial and insurance	3.0	3.6	3.6	3.6	3.7	3.5	3.5	6.5	6.6
L	Real estate	2.8	3.0	2.9	2.7	2.8	2.8	2.7	8.4	8.3
M	Professional, scientific and technical	0.4	0.4	0.4	0.4	0.4	0.4	0.4	1.0	1.0
N	Administrative and support service	0.4	0.4	0.4	0.4	0.4	0.4	0.4	0.7	0.7

Industrial Classification		Madhes						Nepal		
		2075/76	2076/77	2077/78	2078/79	2079/80	2080/81R	2081/82P	2080/81R	2081/82P
		2018/19	2019/20	2020/21	2021/22	2022/23	2023/24	2024/25	2023/24	2024/25
O	Public administration and defence; compulsory social security	7.0	8.8	8.4	9.5	10.7	10.3	9.4	9.5	8.7
P	Education	9.3	10.6	9.9	9.9	10.4	10.6	9.7	8.5	7.9
Q	Human health and social work	1.4	1.7	1.7	1.7	1.8	1.8	1.8	1.9	1.9
R, S, T, U	Other Services	0.4	0.5	0.5	0.4	0.5	0.5	0.5	0.7	0.7
	Sum	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

R = Revised/P = Preliminary

Source: National Statistics Office

Table 9.5: Growth Rate of Annual Gross Domestic Product by Industrial Division at Province Level, 2081/82

Industrial Classification		Madhes						Nepal		
		2075/76	2076/77	2077/78	2078/79	2079/80	2080/81R	2081/82P	2080/81R	2081/82P
		2018/19	2019/20	2020/21	2021/22	2022/23	2023/24	2024/25	2023/24	2024/25
A	Agriculture, forestry and fishing	5.97	-2.63	2.48	3.25	2.12	4.14	4.00	3.35	3.28
B	Mining and quarrying	18.67	-3.46	5.23	8.90	0.69	3.37	1.98	3.23	1.99
C	Manufacturing	7.39	-9.89	10.40	6.10	-2.17	-1.35	3.86	-2.02	3.78
D	Electricity and gas	7.00	14.26	10.17	17.43	15.57	15.18	9.83	10.96	13.82
E	Water supply; sewerage, waste management	1.27	1.93	1.40	3.06	2.84	2.12	2.04	1.27	2.09
F	Construction	8.31	-5.20	7.05	8.60	-1.54	-2.33	2.13	-2.20	2.21

Industrial Classification		Madhes						Nepal		
		2075/76	2076/77	2077/78	2078/79	2079/80	2080/81R	2081/82P	2080/81R	2081/82P
		2018/19	2019/20	2020/21	2021/22	2022/23	2023/24	2024/25	2023/24	2024/25
G	Wholesale and retail trade; repair of motor vehicles and motorcycles	16.48	-12.54	6.54	7.38	-4.44	-0.37	3.00	-0.36	3.30
H	Transportation and storage	10.08	-11.55	5.34	5.12	-0.51	13.00	9.17	13.43	9.45
I	Accommodation and food service	9.94	-40.49	16.29	12.43	15.68	21.14	5.32	21.03	5.00
J	Information and communication	7.22	1.72	4.07	3.72	2.11	4.31	4.64	4.91	4.81
K	Financial and insurance	10.50	2.00	9.69	6.00	9.05	8.37	6.08	7.94	6.29
L	Real estate	1.77	-0.01	1.54	1.02	4.08	2.55	2.09	2.43	2.72
M	Professional, scientific and technical	6.25	1.12	1.35	3.26	3.24	4.89	3.64	4.15	3.98
N	Administrative and support service	6.90	1.50	2.13	1.55	4.39	4.69	2.77	4.04	3.97
O	Public administration and defence; compulsory social security	5.12	11.33	-1.42	4.08	4.95	3.92	2.15	4.27	2.24
P	Education	5.91	2.55	3.99	4.75	3.43	2.10	1.44	2.15	1.98
Q	Human health and social work	6.76	4.87	6.66	7.09	6.04	4.54	5.52	5.31	4.77
R, S, T, U	Other Services	5.98	1.77	3.35	4.57	4.94	3.28	3.62	4.27	3.92
Aggregate at basic price		7.89	-3.78	4.15	4.76	1.31	3.44	3.88	3.36	3.99
Aggregate at purchaser price		8.00	-2.03	4.48	5.09	1.00	3.74	4.50	3.67	4.61

R = Revised/P = Preliminary

Source: National Statistics Office

Table 9.6: Annual GDP, Growth Rate, Deflator and Composition by Broad Industrial Group at Province Level, 2081/82

Description	Madhes							Nepal	
	2075/76	2076/77	2077/78	2078/79	2079/80	2080/81R	2081/82P	2080/81R	2081/82P
	2018/19	2019/20	2020/21	2021/22	2022/23	2023/24	2024/25	2023/24	2024/25
GDP at basic prices (current)/ In millions Rs.	444546	449697	491234	559583	624330	666189	708183	5060650	5379591
Primary Sector	167626	165840	183988	198844	219574	240328	261167	1272715	1378505
Secondary Sector	56266	52103	58180	67485	70343	71422	74424	635460	665467
Tertiary Sector	220654	231754	249067	293254	334413	354439	372592	3152476	3335618
GDP at basic price (constant)/ In millions Rs.	290813	279806	291409	305283	309276	319907	332328	2393477	2488876
Primary Sector	124728	121437	124464	128547	131258	136687	142145	722832	746349
Secondary Sector	37089	34838	37709	40512	40289	40123	41513	364378	381322
Tertiary Sector	128995	123532	129236	136223	137729	143096	148670	1306267	1361205
Annual Growth Rates of GDP (in percentage)									
Primary Sector	6.0	-2.6	2.5	3.3	5.5	6.3	8.3	3.3	3.3
Secondary Sector	7.2	-6.1	8.2	7.4	6.8	-1.0	3.0	0.0	4.7
Tertiary Sector	10.0	-4.2	4.6	5.4	6.6	5.0	7.9	4.4	4.2
Implicit GDP Deflator									
Primary Sector	134.4	136.6	147.8	154.7	167.3	175.8	183.7	176.1	184.7
Secondary Sector	151.7	149.6	154.3	166.6	174.6	178.0	179.3	174.4	174.5
Tertiary Sector	171.1	187.6	192.7	215.3	242.8	247.7	250.6	241.3	245.0
Composition of GDP (in percentage)									
Primary Sector	37.7	36.9	37.5	35.5	35.2	36.1	36.9	25.1	25.6
Secondary Sector	12.7	11.6	11.8	12.1	11.3	10.7	10.5	12.6	12.4
Tertiary Sector	49.6	51.5	50.7	52.4	53.6	53.2	52.6	62.3	62.0
Percapita GDP (NRs.)	85201	85526	95361	106927	113744	120087	126782	192263	203510
Nominal Per capita GDP (US\$)	755	735	809	885	870	903	932	1445	1496
Exchange rate (US\$: NRs)	112.88	116.31	117.87	120.84	130.75	133.03	136.04	133.03	136.04
Population (millions)	5.91	5.98	6.05	6.12	6.19	6.27	6.34	29.73	30.01

Source: National Statistics Office

खण्ड - दश : सूचना तथा संचार

तालिका १०.१ : मधेश प्रदेश अन्तर्गतका जिल्लाहरूमा रहेका एफ.एम./ टि.भि./ पत्रपत्रिकाहरूको विवरण

विवरण	मधेश प्रदेश	सप्तरी	सिरहा	धनुषा	महोत्तरी	सर्लाही	रौतहट	बारा	पर्सा
दैनिक पत्रिका	५४	१६	६	११	५	२	४	४	६
साप्ताहिक पत्रिका	९७	४४	७	२३	८	३	१	६	५
मासिक पत्रिका	६	२	०	०	१	१	०	२	०
अनलाइन मेडिया	७१	११	९	३१	५	२	२	३	८
एफ.एम.	६१	४	९	७	९	७	९	९	७
टेलिभिजन	६	०	०	३	०	२	१	०	०

स्रोत : जिल्ला हुलाक कार्यालयहरू

तालिका १०.२: मधेश प्रदेशका जिल्ला अनुसार नेपाल टेलिकमको मिति २०८१।४।१ देखि मिति २०८२।२।३१ सम्मको सेवा प्रवाह सम्बन्धी विवरण

जिल्ला/प्रदेश	 सेवा लिने ग्राहक सङ्ख्या				बिटिएस/ टावर सङ्ख्या
	पिएसटिएन	सिडिएमए	एफटिएच	जिएसएम पोस्टपेड	
मधेश	७०६	३७	२४६७२	२७१६२	५५७
बारा	६४	१	२८६३	१९१३	६०
धनुषा	१००	७	४७००	७३२५	८१
महोत्तरी	५३	१	१००८	४४८	६३
पर्सा	१६६	१४	५८५३	१०११९	६२
रौतहट	२६	१	१४९६	१५५२	५९
सप्तरी	१००	०	३२४५	३२५५	७५
सर्लाही	६०	१	२८४२	१६५१	७२
सिरहा	१३७	१२	२६६५	८९९	८५

स्रोत: नेपाल टेलिकम, प्रादेशिक निर्देशनालय, विरगंज

खण्ड - एघार :
न्याय, शान्ति सुरक्षा, मानव ओसारपोसार र घरेलु हिंसा

तालिका ११.१: आ.व. २०८०/८१ को मुद्दा दर्ता,फछौट र बाँकी सङ्ख्या

क्र.सं.	जिल्ला	मुद्दा दर्ता सङ्ख्या	फछौट सङ्ख्या	बाँकी सङ्ख्या
१	पर्सा	१७८१	१४८४	२९७
२	बारा	१३२२	१०६८	२५४
३	रौतहट	१०७७	७७५	३०२
४	सर्लाही	१२३६	७६२	४७४
५	महोत्तरी	८०८	५७८	२३०
६	धनुषा	१४०७	११०१	३०६
७	सिरहा	१०९८	७३२	३६६
८	सप्तरी	८९१	६९२	१९९
जम्मा		९६२०	७१९२	२४२८

स्रोत: मधेश प्रदेश प्रहरी कार्यालय

तालिका ११.२: आ.व. २०८०।८१ को घरेलु हिंसा सम्बन्धी विवरण

जिल्ला	उजुरी पर्न आएको सङ्ख्या	उजुरी दर्ता भईमिलापत्र सङ्ख्या	मिलापत्र हुननसकी सम्बन्धित निकाय गएको उजुरी सङ्ख्या	काम कारबाही भईरहेको	सम्पर्कमा नआएको	काम बाकी	घरेलु हिंसा मुद्दा दर्ता लशमिनि अदालत पठाएको
सप्तरी	१५६	९०	८	११	३०	१७	०
सिरहा	१०८१	६७२	३७	०	७	३६५	०
धनुषा	१०२०	८५६	३५	१५	७७	३७	०
महोत्तरी	६९३	५४५	८२	०	०	६४	२

जिल्ला	उजुरी पर्न आएको सङ्ख्या	उजुरी दर्ता भईमिलापत्र सङ्ख्या	मिलापत्र हुननसकी सम्बन्धित निकाय गएको उजुरी सङ्ख्या	काम कारबाही भईरहेको	सम्पर्कमा नआएको	काम बाकी	घरेलु हिंसा मुद्दा दर्ता लशमिनि अदालत पठाएको(
सर्लाही	३८६	३३१	०	०	०	५५	०
रौतहट	८५२	७५०	१८	६२	०	२२	०
बारा	१०४५	७५८	१	०	८	२७८	०
पर्सा	३६३	३१२	७	०	०	४३	१
जम्मा	५५९६	४३१४	१८८	८८	१२२	८८१	३

स्रोत: मधेश प्रदेश प्रहरी कार्यालय

तालिका ११.३: उच्च अदालत जनकपुरबाट आ.व. २०८०/८१ मा भएको न्याय सम्पादन सम्बन्धी विवरण

क्र. सं.	मुद्दाको किसिम	दर्ता भएका मुद्दा सङ्ख्या	फछ्यौट भएका मुद्दा सङ्ख्या	फछ्यौट हुन बाँकी मुद्दा सङ्ख्या
१	देवानी (दुनियावादी)	१९४१	१२४३	६९८
२	फौजदारी (दुनियावादी)	३५६	२२३	१३३
३	फौजदारी (सरकारवादी)	१८२२	१३६०	४६२
४	शुरू क्षेत्राधिकार	२२२	१६३	५९
५	रिट	३०५६	२२६२	७८४
६	अन्य	०	०	०
जम्मा		७३९७	५२६१	२१३६

स्रोत: उच्च अदालत जनकपुर

तालिका ११.४: उच्च अदालत जनकपुर, राजविराज इजलासबाट आ.व. २०८०/८१ मा भएको न्याय सम्पादन सम्बन्धी विवरण

क्र. सं.	मुद्दाको किसिम	दर्ता भएका मुद्दा सङ्ख्या	फछ्यौट भएका मुद्दा सङ्ख्या	फछ्यौट हुन बाँकी मुद्दा सङ्ख्या
१	देवानी (दुनियावादी)	२२५१	९९१	१२६०
२	फौजदारी (दुनियावादी)	५६९	२०७	३६२

क्र. सं.	मुद्दाको किसिम	दर्ता भएका मुद्दा सङ्ख्या	फछ्यौट भएका मुद्दा सङ्ख्या	फछ्यौट हुन बाँकी मुद्दा सङ्ख्या
३	फौजदारी (सरकारवादी)	१९४८	९९१	९५७
४	शुरू क्षेत्राधिकार	२१२	१३६	७५
५	रिट	२३०४	१४६६	८३८
६	अन्य	४५	४४	१
जम्मा		७३२९	३८३५	३४९३

स्रोत: उच्च अदालत जनकपुर, राजविराज इजलास

तालिका ११.५: उच्च अदालत जनकपुर, अस्थायी इजलास बीरगन्जबाट आ.व.८१/२०८० मा भएको न्याय सम्पादन सम्बन्धी विवरण

क्र.सं.	मुद्दाको किसिम	दर्ता भएका मुद्दा सङ्ख्या	फछ्यौट भएका मुद्दा सङ्ख्या	फछ्यौट हुन बाँकी मुद्दा सङ्ख्या
१	देवानी (दुनियावादी)	३०६५	१५००	१५६५
२	फौजदारी (दुनियावादी)	९६४	४७१	४९३
३	देवानी (सरकारवादी)	१	०	१
४	फौजदारी (सरकारवादी)	१८१५	१०००	८१५
५	शुरू क्षेत्राधिकार	११३	६४	४९
६	रिट	२०४०	१४९२	५४८
७	अन्य	०	०	०
जम्मा		७९९८	४५२७	२४७१

स्रोत: उच्च अदालत जनकपुर, अस्थायी इजलास बीरगन्ज

खण्ड - बाह्र : सार्वजनिक सेवा प्रवाह

१. जिल्ला प्रशासन कार्यालय, सप्तरी : नागरिकता, राहदानी, राष्ट्रिय परिचयपत्र तथा स्थानीय प्रशासन सम्बन्धि विवरण (आ.व.०८०।८१)

तालिका १२.१: जिल्ला प्रशासन कार्यालय, सप्तरीको प्रगति विवरण

क्र.सं.	सम्पादन गरेको काम		उपलब्धि
१.	नागरिकता	नयाँ(वंशज)	१०७१४
		वैवाहिक अंगिकृत	४७५
		प्रतिलिपि	९१११
		जन्मको आधारमा नागरिकता प्राप्त गरेका व्यक्तिको सन्ताललाई वंशजको नागरिकता	११८२
२.	नाबालक परिचयपत्र		३४९
३.	राहदानी	वितरण	९८६६
		सिफारिस	१३४०८

स्रोत: जिल्ला प्रशासन कार्यालय, सप्तरी

२. जिल्ला प्रशासन कार्यालय, सिरहा : नागरिकता, राहदानी, राष्ट्रिय परिचयपत्र तथा स्थानीय प्रशासन सम्बन्धि विवरण (आ.व.०८०।८१)

तालिका १२.२ : जिल्ला प्रशासन कार्यालय, सिरहाको प्रगति विवरण

क्र.सं.	सम्पादित मुख्य क्रियाकलाप		इकाई	उपलब्धि
१.	नागरिकता	नयाँ	थान	१३८१६
		प्रतिलिपि	थान	१७१६३
२.	राष्ट्रिय परिचयपत्र	विवरण दर्ता	थान	२९८७७
		वितरण	थान	४१७९

स्रोत: जिल्ला प्रशासन कार्यालय, सिरहा

३. जिल्ला प्रशासन कार्यालय, धनुषा : नागरिकता, राहदानी, राष्ट्रिय परिचयपत्र तथा स्थानीय प्रशासन सम्बन्धि विवरण (आ.व.०८०।८१)

तालिका १२.३: जिल्ला प्रशासन कार्यालय, धनुषाको प्रगति विवरण

क्र.सं.	विवरण	इकाई	परिमाण	कैफियत
१.	नागरिकता वितरण(वंशज)	वटा	२११११	
२.	वैवाहिक अंगीकृत	वटा	२७०५	
३.	प्रतिलिपि नागरिकता	वटा	१५७७७	
४.	जन्मको आधारको सन्तानको नागरिकता	वटा	३१८९	
५.	राहदानी सिफारिस	वटा	२२८१२	
६.	राष्ट्रिय परिचयपत्रको लागि विवरण संकलन	वटा	४६१९०	

स्रोत: जिल्ला प्रशासन कार्यालय, धनुषा

४. जिल्ला प्रशासन कार्यालय, महोत्तरी : नागरिकता, राहदानी, राष्ट्रिय परिचयपत्र तथा स्थानीय प्रशासन सम्बन्धि विवरण (आ.व.०८०।८१)

तालिका १२.४: नागरिकता सम्बन्धी (जिल्ला प्रशासन कार्यालय, महोत्तरीबाट)

क्र.सं.	किसिम	इलाका प्रशासन कार्यालय			जिल्ला प्रशासन कार्यालय	कुल जम्मा
		गौशाला	बर्दिबास	रामगोपालपुर		
१.	वंशज	३५३८	१८६५	८५५	१०७२६	१६९८४
२.	वंशज(जन्मका सन्तान)	६६६	८५	७४	८११	१६३६
३.	अंगीकृत	०	०	०	४	४
४.	अंगीकृत सिफारिस	०	०	०	०	०
५.	वैवाहिक अंगीकृत	१८८	२१	१४	७५६	९७९
६.	जन्मसिद्ध(नयाँ नम्वर)	०	०	०	६	६
७.	गैरआवासिय नागरिकता	०	०	०	२	२
८.	जम्मा नयाँ नागरिकता	४३९२	१९७१	९४३	१२३०५	१९६११
९.	प्रतिलिपि नागरिकता	४८९९	३३१८	६२२	१२५४७	२१३८६

स्रोत: जिल्ला प्रशासन कार्यालय, महोत्तरी

तालिका १२.५: राहदानी सम्बन्धी (जिल्ला प्रशासन कार्यालय, महोत्तरीबाट)

सम्पादित मुख्य कार्य	पुरुष	महिला	१० वर्ष भन्दा कम (नाबालिग)	जम्मा
साधारण राहदानी सिफारिस	८४८६	३६९	११०	८९६५
द्रुत राहदानी सिफारिस	११५	२५	९	१४९
वितरित राहदानी	६८५७	४११	१३८	७४०६

स्रोत: जिल्ला प्रशासन कार्यालय, महोत्तरी

राष्ट्रिय परिचयपत्र सम्बन्धी (जिल्ला प्रशासन कार्यालय, महोत्तरीबाट)

- अभियान मार्फत विवरण संकलन गरिएका सङ्ख्या: १४०७२४
- ईलाका प्रशासन कार्यालयबाट विवरण संकलन गरिएका सङ्ख्या: ५९१२१
- जिल्ला प्रशासन कार्यालयबाट विवरण संकलन गरिएका सङ्ख्या: ८७०८८
- हालसम्मको कुल विवरण संकलन गरिएका सङ्ख्या: २८६९३३
- विभागबाट प्राप्त कार्ड सङ्ख्या: ५०४४०
- जारी गरिएका कार्ड सङ्ख्या: १०२३३
- परिचयपत्र संसोधन गराएको सङ्ख्या: ११२

५. जिल्ला प्रशासन कार्यालय, सर्लाही : नागरिकता, राहदानी, राष्ट्रिय परिचयपत्र तथा स्थानीय प्रशासन सम्बन्धि विवरण (आ.व.०८०।८१)

तालिका १२.६: जिल्ला प्रशासन कार्यालय, सर्लाहीको प्रगति विवरण

क्र.सं.	विवरण	इकाई	परिमाण	कैफियत
१.	नागरिकता सम्बन्धी			
	वंशजको आधारमा नयाँ नागरिकता	वटा	१६१५८	
	नागरिकता प्रतिलिपि	वटा	११६५८	
	वैवाहिक अंगीकृत नागरिकता	वटा	९४८	
	जन्मसिद्धको सन्तानले प्राप्त गरेको वंशज नागरिकता	वटा	४१३७	
२.	राहदानी सम्बन्धी			
	राहदानी वितरण	वटा	७७०५	
	वितरण हुन बाँकी राहदानी	वटा	१५०	
३.	राष्ट्रिय परिचय पत्र			
	राष्ट्रिय परिचय पत्रको विवरण संकलन	वटा	१३,००३	

स्रोत: जिल्ला प्रशासन कार्यालय, सर्लाही

६. जिल्ला प्रशासन कार्यालय, रौतहट : नागरिकता, राहदानी, राष्ट्रिय परिचयपत्र तथा स्थानीय प्रशासन सम्बन्धि विवरण (आ.व.०८०।८१)

तालिका १२.७: नागरिकता, राहदानी, राष्ट्रिय परिचयपत्र तथा स्थानीय प्रशासन सम्बन्धि विवरण

क्र.सं.	सम्पादित कार्यको विवरण		उपलब्धि
१.	नागरिकता विवरण	वंशज	१०९४७
		वैवाहिक अंगिकृत	७३७
२.	प्रतिलिपि नागरिकता वितरण		१७६८२
३.	राष्ट्रिय परिचयपत्र	विवरण दर्ता	१९९८८
		वितरण	११४८
४.	राहदानी सिफारिस	साधारण	९३५३
		द्रुत	०
५.	राहदानी वितरण		९०२१

स्रोत: जिल्ला प्रशासन कार्यालय, रौतहट

७. जिल्ला प्रशासन कार्यालय, बारा : नागरिकता, राहदानी, राष्ट्रिय परिचयपत्र तथा स्थानीय प्रशासन सम्बन्धि विवरण (आ.व.०८०।८१)

तालिका १२.८: नागरिकता, राहदानी, राष्ट्रिय परिचयपत्र तथा स्थानीय प्रशासन सम्बन्धि विवरण (जिल्ला प्रशासन कार्यालय, बारा)

सम्पादित मुख्य कार्य	जिल्ला प्रशासन कार्यालय	इलाका प्रशासन कार्यालय, सिमरा	इलाका प्रशासन कार्यालय, सिम्रौनगढ	इलाका प्रशासन कार्यालय, कोल्हवी
नयाँ नागरिकता(वंशज)	२१०३४	४३२१	१६०४	१००९
वैवाहिक अंगिकृत	१२५४	०	१५८	०
अंगिकृत	१९	०	०	०
जन्मसिद्ध	७	०	०	०

स्रोत: जिल्ला प्रशासन कार्यालय, बारा

द. जिल्ला प्रशासन कार्यालय, पर्सा : नागरिकता, राहदानी, राष्ट्रिय परिचयपत्र तथा स्थानीय प्रशासन सम्बन्धि विवरण (आ.व.०८०।८१)

तालिका १२.९: नागरिकता, राहदानी, राष्ट्रिय परिचयपत्र तथा स्थानीय प्रशासन सम्बन्धि विवरण (जिल्ला प्रशासन कार्यालय, पर्सा)

क्र.सं.	मुख्य क्रियाकलाप	उपलब्धि
१.	नागरिकता सम्बन्धी विवरण	नयाँ
		प्रतिलिपि
		नागरिकता परित्याग/रद्द
२.	राष्ट्रिय परिचयपत्र विवरण दर्ता	
३.	राहदानी	

स्रोत: जिल्ला प्रशासन कार्यालय, पर्सा

मधेश प्रदेश सरकारका कार्यालयहरूको जिल्लागत विगत ३ आ.व.को खर्चको विवरण

तालिका १२.१०: आ.व.०७८।७९ को खर्चको विवरण

जिल्ला/प्रदेश	अन्तिम बजेट			निकासा/खर्च			बाँकी
	चालु	पुजीगत	जम्मा बजेट	चालु	पुजीगत	जम्मा खर्च	
मधेश प्रदेश	१५३१६४९६०००	१९५५४७९२०००	३४८७१२८८०००	१०३३४९६५९८४.५१	११९१२५६२६९९.१४	२२२४७५२८६८३.६५	१२६२३७५९३१६.३५
सप्तरी	१०५९७०००००	१४२०४२४०००	२४८०१२४०००	९८१२५७२८४.८७	९०९१६९३२०.१६	१८९०४२६६०५.०३	५८९६९७३९४.९७
सिरहा	१०४१२४५०००	२६७८५५९०००	३७१९८०४०००	९२२५७६५७३.४७	१७४२५२१३७१.८९	२६६८०९७९४५.३६	१०५४७०६०५४.६४
धनुषा	८४४९४५९०००	७२८१२५७०००	१५७३०७६०००	४३१२०४३३८०.२८	३६४८८६४१२८.७३	७९६०९०७५०९.०१	७७६९८०८४९०.९९
महोत्तरी	९३८६६६०००	१२७०१६३०००	२२०८८२९०००	८३५५५०७६७.५०	७२६२००३३.९९	१५४८१७०८०१.४९	६६०६५८१९८.५१
सर्लाही	११८६९७०००	१२८५६४४०००	२४७२६१५०००	१०२४९६९२२९.१०	९३८९३९९५९.१०	१९६३९०९१८८.२०	५०८७०५८११.८०
रौतहट	९०७८१४०००	२०११३६९०००	२९१९१८३०००	७८६१५८३४६.११	१३८२८९२५३१.४०	२१६९०५०८७७.५१	७५०१३२१२२.४९
बारा	९५१३८७०००	७३४४६५०००	१६८५८५२०००	८१३८००४६१.९१	४७३८७२५०.५९	१२८७६७७१२.५०	३९८१८०२८७.५०
पर्सा	७८१२५४०००	२८७२९११०००	३६५४१६५०००	६५८६०९९४१.२७	२१०३६८४१०३.२८	२७६२२९४०४४.५५	८९१८७०९५५.४५

स्रोत: प्रदेश लेखा नियन्त्रक कार्यालय, जनकपुरधाम

तालिका १२.११: आ.व.०७९।८० को खर्चको विवरण

जिल्ला/ प्रदेश	अन्तिम बजेट			निकासा /खर्च			बाँकी
	चालु	पुजीगत	जम्मा बजेट	चालु	पुजीगत	जम्मा खर्च	
मधेश प्रदेश	२०७९६६६४०७	२६२७५३८५७०	४७०२५०५२११७	१०६७०३३९४३०.३०	१६१९९५३१०७१.२३	२६८६९८७०५०१.५३	२०१५५१८१६१५.४७
सप्तरी	८९३६४०५७३	१९६६२३९९६२	२८५९८८०५३५	७३६१४८३०१.८७	१३८८२६८०८३.६२	२१२४४१६३८५.४९	७३५४६१४९.५१
सिरहा	२५२५८९०७६२	३६४५७०८९६२	६१७१५९९७२४	९४५०९६३७७.१७	२००९७४५५१६.०६	२९५४८४१८९३.२३	३२१६७५७८३०.७७
धनुषा	११२९०६६८२१८	१०५६८०२७६०६	२१८५८६९५८२४	४१८०८३४८८७.८१	५१८६८६१७७०.५५	९३६७६९६६५.३६	१२४९०९९९६५.६४
महोत्तरी	११५९०४९२८८	९७०९०२०९०	२१२९९५१३७८	८६७७९९९१८.४५	७२८१४३७७४.०२	१५९५९४३६९२.४७	५३४००७६८५.५३
सर्लाही	१३०१३२१७३८	१७६५९२००९०	३०६७२४१८२८	११०२९१३०४३.२०	१३९२३५१९०३.७५	२४९५२६४९४६.९५	५७९७६८८१.०५
रौतहट	९५१२४७६२८	२४४०२४००००	३३९१४८७६२८	८०३८३३४५६.८२	१८११००२५९७.०८	२६४८३६०५३.९०	७७६६५१५७४.१०
बारा	११०८४९६८५२	१०७१४५०००	२१७९६४१८५२	८५९२७०६१२.२८	८४९८७१४६४.००	१७०९१४२०७६.२८	४७०४९९७७५.७२
पर्सा	१५१९३५१३४८	३८४७२०२०००	५३६६५५३३४८	११७४४४२८३२.७०	२८३३२८५९६२.१५	४००७७२८७९.८५	१३५८८२४५३.१५

स्रोत: प्रदेश लेखा नियन्त्रक कार्यालय, जनकपुरधाम

तालिका १२.१२: आ.व.०८०।८१ को खर्चको विवरण

जिल्ला/ प्रदेश	अन्तिम बजेट			निकासा /खर्च			बाँकी
	चालु	पुजीगत	जम्मा बजेट	चालु	पुजीगत	जम्मा खर्च	
मधेश प्रदेश	१८५३८८५८०००	२५५७५७४४०००	४४११४६३२०००	९२५५६९९६४६.८७	१५२८९३१०६७७.७५	२४५४४९३०३२४.६२	१९५६९७०१६७५.३८
सप्तरी	११०२८०२०६८	१८८८४४१०००	२९९१२४३०६८	७४७०१०४२.४०	१२९०४७४९०.५५	२०३७५७२५३२.९५	९५३६७०५३५.०५
सिरहा	११५९१३०६६८	१९५३९२५६५०	३११३०५६३१८	९३००००१११.९१	१५२४०१५६५७.१७	२४५४०१५७६९.०८	६५९०४०५४८.९२
धनुषा	११२२०९७७०१६	९१७८३५३७१२	२०३९९३३०७२८	३९४१३९३८११.१०	२९८७२४७२९.८७	६९२८६४११०९.९७	१३४७०६८९६१८.०३
महोत्तरी	१११२६०६३०३	२२२७९९७०००	३३४०६०३३०३	७९६८१००३५.५५	१५६९७०९४३७.५२	२३६६५१९४७३.०७	९७४०८३८२९.९३
सर्लाही	८८५५३७४६४	३३०३३४३०००	४१८८८८०४६४	६५४७४८६९८.७३	२१८९९८१४९३.६८	२८४४७३०१९२.४१	१३४४१५०२७५.५९
रौतहट	८५५९७३१७३	२१९९२७८६३८	३०५५२५१८११	६८७९४९०७१.५३	१८६४९३३८१२.७३	२५५२८८२८८४.२६	५०२३६८९२६.७४
बारा	९९५३४९३७०	२६६९४३८०००	३६६४७८३७०	७३०४८३६७२.७८	२२७०२३७८३४.११	३०००७२१५०६.८९	६६४०६५८६३.११
पर्सा	१२०६४८१९३८	२१५४९९७०००	३३६१४७८९३८	७६७३३२०२.८७	१५९२७३६५३.१२	२३५९८४६८५५.९९	१००१६३२०८.०१

स्रोत: प्रदेश लेखा नियन्त्रक कार्यालय, जनकपुरधाम

खण्ड - तेह : निर्वाचन

तालिका १३.१: मतदाता सङ्ख्या सम्बन्धी विवरण
(२०८१ चैत्र ३१ गते सम्म १८ वर्ष उमेर पूरा भएकाको)

जिल्ला/प्रदेश	पुरुष मतदाता	महिला मतदाता	अन्य मतदाता	कुल मतदाता
सप्तरी	२१७७९२	२००४६९	२१	४१८२८२
सिरहा	२२८८६४	२०२०९२	२	४३०९५८
धनुषा	२५६८०२	२२३९४१	७	४८०७५०
महोत्तरी	२१९८८८	१८४७४५	१	४०४६३४
सर्लाही	२६५३९६	२२३६४७	१०	४८९०५३
रौतहट	२३०६५४	१८९८७०	१	४२०५२५
बारा	२४११६१	१९९३४३	११	४४०५१५
पर्सा	१९८२८४	१५३३२९	१५	३५१६२८
मधेश प्रदेश	१८५८८४१	१५७७४३६	६८	३४३६३४५

स्रोत: निर्वाचन आयोग, नेपाल

तालिका १३.२: मधेश प्रदेश सभामा राजनैतिक दल अनुसार निर्वाचित सदस्यहरूको सङ्ख्या

सि.नं.	दलको नाम	प्रत्यक्ष			समानुपातिक			जम्मा
		पुरुष	महिला	जम्मा	पुरुष	महिला	जम्मा	
१	ने. क. पा. (ए.मा.ले.)	१६	१	१७	१	७	८	२५
२	नेपाली कांग्रेस	१३	-	१३	१	८	९	२२
३	जनता समाजवादी पार्टी, नेपाल	११	१	१२	१	६	७	१९
४	जनमत पार्टी	६	-	६	२	५	७	१३
५	लोकतान्त्रिक समाजवादी पार्टी नेपाल	६	१	७	-	२	२	९

सि.नं.	दलको नाम	प्रत्यक्ष			समानुपातिक			जम्मा
		पुरुष	महिला	जम्मा	पुरुष	महिला	जम्मा	
६	ने. क. पा. (माओवादी केन्द्र)	५	-	५	१	३	४	९
७	ने. क. पा. (एकिकृत समाजवादी)	३	१	४	१	२	३	७
८	नेपाल संघीय समाजवादी पार्टी	-	-	-	-	१	१	१
९	नागरिक उन्मुक्ति पार्टी	-	-	-	-	१	१	१
१०	राष्ट्रीय प्रजातन्त्र पार्टी	-	-	-	-	१	१	१
कूल जम्मा:		६०	४	६४	७	३६	४३	१०७

स्रोत: प्रदेश सभा सचिवालय, मधेश प्रदेश

तालिका १३.३: मधेश प्रदेशका प्रदेश सभा सदस्यहरूको विवरण

क्र.सं.	नाम	लिंग	जिल्ला	समुह/ कलस्टर	पदाधिकारी	दलको नाम	फोन
१	मा. अंजना पंडित	महिला	धनुषा	मधेशी		नेपाली काँग्रेस	९८४४३११४७८
२	मा. अनिता कुमारी शाह	महिला	महोत्तरी	मधेशी	सभापति	जनमत पार्टी	९८१४८५०६८२
३	मा. अनिरुद्ध कुमार सिंह	पुरुष	सप्तरी	मधेशी		ज स पा, नेपाल	९८०७७१०५४४
४	मा. अभिराम शर्मा	पुरुष	महोत्तरी	ब्राह्मण		लो स पा, नेपाल	९८५४०३०४४३
५	मा. ईन्दु कुमारी साह	महिला	रौतहट	मधेशी		नेपाली काँग्रेस	९८४५६४७३३३
६	मा. उपेन्द्र महतो	पुरुष	सर्लाही	मधेशी		लो स पा, नेपाल	९८५१११०७३०
७	मा. उर्मिला देवी सिंह	महिला	सर्लाही	आदिवासी	दलको नेता	नागरिक उन्मुक्ति पार्टी	९८२४८४४७३३
८	मा. कंचन विच्छा	महिला	सिरहा	मधेशी	दलको नेता	राष्ट्रीय प्रजातन्त्र पार्टी	९८४४०५६२५८
९	मा. कनिश पटेल	पुरुष	रौतहट	मधेशी	प्रमुख सचेतक	ने क पा(ए स)	९८५११७९७७५
१०	मा. किरण कुमारी	महिला	सप्तरी	मधेशी		ज स पा, नेपाल	९८४१६२७६३१
११	मा. किशोरी देवी	महिला	रौतहट	दलित		ने क पा (ए स)	९८४५४७६७३८
१२	मा. कुमर कान्त झा	पुरुष	धनुषा	ब्राह्मण	प्रमुख सचेतक	नेपाली काँग्रेस	९८५४०२७१०८

क्र.सं.	नाम	लिंग	जिल्ला	समुह/ कलस्टर	पदाधिकारी	दलको नाम	फोन
१३	मा. कृष्ण प्रसाद यादव	पुरुष	रौतहट	मधेशी	दलको नेता	नेपाली काँग्रेस	९८५१०८६८३५
१४	मा. केशव राय	पुरुष	रौतहट	आदिवासी		ने क पा (एमाले)	९८५११५५४४२
१५	मा. कौशल किशोर राय	पुरुष	सर्लाही	मधेशी		नेपाली काँग्रेस	९८५४०३६६०८
१६	मा. गोविन्द वाहादुर न्यौपाने	पुरुष	सप्तरी	क्षेत्री	दलको नेता	ने क पा (ए स)	९८४२८२२९०९
१७	मा. चन्दन कुमार सिंह	पुरुष	महोत्तरी	ब्राह्मण	प्रमुख सचेतक	जनमत पार्टी	९८५१०७२५४०
१८	मा. जंगीलाल राय	पुरुष	सर्लाही	मधेशी		नेपाली काँग्रेस	९८४४०३२४९४
१९	मा. जनार्दन सिंह क्षेत्री	पुरुष	पर्सा	क्षेत्री		नेपाली काँग्रेस	९८५५०२१६४४
२०	मा. जय चन्द्र प्रसाद पटेल	पुरुष	रौतहट	मधेशी		ने क पा (एमाले)	९८५५०४०४३५
२१	मा. जयनुल राईन	पुरुष	महोत्तरी	मुशलिम	दलको नेता	लो स पा, नेपाल	९८५१०३५७१०
२२	मा. जवाहर लाल कुशवाहा	पुरुष	सर्लाही	मधेशी		ने क पा (माओवादी)	९८५४०२५६४२
२३	मा. जितेन्द्र प्रसाद सोनार	पुरुष	बारा	मधेशी		लो स पा, नेपाल	९८४५०२४५४२
२४	मा. जीवछी कुमारी यादव	महिला	सिरहा	मधेशी		नेपाली काँग्रेस	९८४२८०७५७१
२५	मा. जैनव खातुन	महिला	रौतहट	मुशलिम		ने क पा (एमाले)	९८११११९७२८
२६	मा. त्रिभुवन साह	पुरुष	सिरहा	मधेशी		जनमत पार्टी	९८५२८४५७७७
२७	मा. त्रिलोकी प्रसाद	पुरुष	बारा	आदिवासी		ने क पा (एमाले)	९८५५०४५४१७
२८	मा. दिपेन्द्र कुमार ठाकुर	पुरुष	धनुषा	ब्राह्मण		ने क पा (एमाले)	९८५४०२१२०६
२९	मा. देवनारायण थारु	पुरुष	बारा	आदिवासी		ने क पा (एमाले)	९८५५०२४५३४
३०	मा. नागेन्द्र साह	पुरुष	रौतहट	मधेशी		नेपाली काँग्रेस	९८५५०४०७०९
३१	मा. निलम कुमारी रजक	महिला	सप्तरी	दलित		नेपाली काँग्रेस	९८४२८३०४८५

क्र.सं.	नाम	लिंग	जिल्ला	समुह/ कलस्टर	पदाधिकारी	दलको नाम	फोन
३२	मा. नुरुन नेसा	महिला	महोत्तरी	मुशलिम		नेपाली काँग्रेस	९८५४०६५७८६
३३	मा. पलटी देवी महारा	महिला	धनुषा	दलित		ने क पा (एमाले)	९८४४०२४७०६
३४	मा. पल्टी देवी यादव	महिला	धनुषा	मधेशी		ने क पा (एमाले)	९८९९८९८२५६
३५	मा. प्रमोद कुमार जयसवाल	पुरुष	पर्सा	मधेशी		ने क पा (एमाले)	९८५५०३८३५९
३६	मा. प्रमोद कुमार यादव	पुरुष	सिरहा	मधेशी		ने क पा (ए स)	९८५२८३२६५६
३७	मा. फकिरा महतो	पुरुष	सर्लाही	मधेशी	प्रमुख सचेतक	ने क पा (माओवादी)	९८५४०३५४०४
३८	मा. फुलो कुमारी देवी	महिला	धनुषा	जनजाति		ने क पा (एमाले)	९८९५८९९६४७
३९	मा. बच्चा राउत अहिर	पुरुष	बारा	मधेशी		ज स पा, नेपाल	९८४५८०८२७३
४०	मा. बबिता कुमारी राउत ईशर	महिला	सप्तरी	मधेशी	उपसभामुख	जनमत पार्टी	९८०३०८५२९७
४१	मा. बसन्त कुमार कुशवाहा	पुरुष	रौतहट	मधेशी		जनमत पार्टी	९८०९९२२५५५
४२	मा. बिमला अंसारी तरत्रुम	महिला	सर्लाही	मुशलिम	दलको नेता	नेपाल संघीय समाजवादी पार्टी	९८६२४४५८७७
४३	मा. भरत प्रसाद शाह	पुरुष	महोत्तरी	मधेशी	दलको नेता	ने क पा (माओवादी)	९८५९९५०५५५
४४	मा. भाग्यश्री कुमारी चौधरी	महिला	सिरहा	आदिवासी		जनमत पार्टी	९८९७७७५३५७
४५	मा. मंजु कुमारी थापा मगर	महिला	बारा	जनजाति	सभापति	ने क पा (एमाले)	९८४५०२०८८७
४६	मा. मनिष कुमार सुमन	पुरुष	सप्तरी	मधेशी		ज स पा, नेपाल	९८५९९७४९४९
४७	मा. मनोज कुमार सिंह	पुरुष	सिरहा	मधेशी		ने क पा (एमाले)	९८५२८३४९७७
४८	मा. ममता देवी मण्डल	महिला	धनुषा	आदिवासी		ज स पा, नेपाल	९८९९८३७९६९

क्र.सं.	नाम	लिंग	जिल्ला	समुह/ कलस्टर	पदाधिकारी	दलको नाम	फोन
४९	मा. महम्मद समिर	पुरुष	बारा	मुशलिम		ने क पा (एमाले)	९८४५०६१३७१
५०	मा. महेश प्रसाद यादव	पुरुष	सप्तरी	मधेशी	दलको नेता	जनमत पार्टी	९८५२८२०४६०
५१	मा. माला कुमारी कर्ण	महिला	सप्तरी	मधेशी		ने क पा (माओवादी)	९८४२८५२२८८
५२	मा. मिना कुमारी लामा	महिला	बारा	जनजाति		नेपाली काँग्रेस	९८५५०४४५९९
५३	मा. मो. रजी हैदर	पुरुष	महोत्तरी	मुशलिम		ने क पा (माओवादी)	९८०७६३००५८
५४	मा. मोहम्मद जैद आलम	पुरुष	रौतहट	मुशलिम		ने क पा (एमाले)	९८४५१८८००६
५५	मा. मोहम्मद समिम	पुरुष	सप्तरी	मुशलिम		नेपाली काँग्रेस	९८५१०८३३६०
५६	मा. युवराज भट्टराई	पुरुष	रौतहट	क्षेत्री		ने क पा (माओवादी)	९८५५०६७८९५
५७	मा. रंजु कुमारी मंडल खंग	महिला	सप्तरी	दलित		जनमत पार्टी	९८२४७६४२४१
५८	मा. रत्नेश्वर गोइत यादव	पुरुष	धनुषा	मधेशी	सभापति	ने क पा (ए स)	९८५४०२६१२९
५९	मा. रबिन्द्र दास श्रेष्ठ	पुरुष	बारा	आदिवासी		ने क पा (एमाले)	९८५१२४४६७५
६०	मा. रमिता प्रधान	महिला	महोत्तरी	मधेशी		लो स पा, नेपाल	९८४४०२०६८३
६१	मा. रमेश प्रसाद कुर्मी	पुरुष	पर्सा	मधेशी		लो स पा, नेपाल	९८४५०२०५५५
६२	मा. रहवर अंसारी	पुरुष	पर्सा	मुशलिम		ने क पा (माओवादी)	९८५१२१७०७०
६३	मा. राज कुमार गुप्ता	पुरुष	सिरहा	मधेशी		ज स पा, नेपाल	९८०१५३३३०६
६४	मा. राज कुमार लेखी	पुरुष	सप्तरी	आदिवासी		ने क पा (एमाले)	९८५१२१८६१८
६५	मा. राजपति देवी जैसवाल	महिला	बारा	मधेशी		ने क पा (एमाले)	९८४५१२९९२२

क्र.सं.	नाम	लिंग	जिल्ला	समुह/ कलस्टर	पदाधिकारी	दलको नाम	फोन
६६	मा. राजेन्द्र प्रसाद चौधरी थारु	पुरुष	सिरहा	आदिवासी		ने क पा (एमाले)	९८४२८२६९८५
६७	मा. रानी कुमारी तिवारी	महिला	महोत्तरी	ब्राहमण	प्रमुख सचेतक	लो स पा, नेपाल	९८४१२७९८१४
६८	मा. राम अशिष यादव	पुरुष	धनुषा	मधेशी	प्रमुख सचेतक	ज स पा, नेपाल	९८५४०२२०५९
६९	मा. राम बाबु यादव	पुरुष	सिरहा	मधेशी		लो स पा, नेपाल	९८१४७९२६७५
७०	मा. रामचन्द्र मण्डल	पुरुष	धनुषा	आदिवासी	सभामुख	ने क पा (एमाले)	९८५४०२५५४५
७१	मा. रामसरोज यादव	पुरुष	धनुषा	मधेशी		नेपाली काँग्रेस	९८५४०२०९३९
७२	मा. रुपा कुमारी यादव	महिला	महोत्तरी	मधेशी	सभापति	लो स पा, नेपाल	९८४४०३१६५६
७३	मा. रेखा ठाकुर	महिला	महोत्तरी	मधेशी		नेपाली काँग्रेस	९८१२०८४२५४
७४	मा. लक्ष्मी देवी	महिला	बारा	मधेशी		ने क पा (एस)	९८४५२६६०७१
७५	मा. लखन दास तत्मा	पुरुष	धनुषा	दलित		ने क पा (एमाले)	९८६७६९४१०२
७६	मा. ललिता दास	महिला	सिरहा	दलित		ज स पा, नेपाल	९८०५९२३७८८
७७	मा. लाल बाबु राउत	पुरुष	पर्सा	मुशलिम		ज स पा, नेपाल	९८४५०३३३२६
७८	मा. विना देवी शर्मा	महिला	पर्सा	मधेशी		ने क पा (एमाले)	९८४५२५००७५
७९	मा. विरेन्द्र प्रसाद सिंह	पुरुष	सर्लाही	मधेशी/ ब्राहमण		नेपाली काँग्रेस	९८५४०२०१५५
८०	मा. बेची लुङ्गेली	महिला	सर्लाही	आदिवासी		ने क पा (एस)	९८५४०३७२३८
८१	मा. शंकर प्रसाद चौधरी	पुरुष	पर्सा	आदिवासी		नेपाली काँग्रेस	९८५५०३५०७५
८२	मा. शकुन्ती देवी	महिला	सर्लाही	दलित		नेपाली काँग्रेस	९८१७८४०७४८
८३	मा. शत्रुघ्न प्रसाद सिंह	पुरुष	सिरहा	मधेशी		ने क पा (एमाले)	९८५१०६४४२२
८४	मा. शम्भु कुमार साह	पुरुष	सप्तरी	मधेशी		जनमत पार्टी	९८२३०४४१७५

क्र.सं.	नाम	लिंग	जिल्ला	समुह/ कलस्टर	पदाधिकारी	दलको नाम	फोन
८५	मा. शहिदा खातुन	महिला	सिरहा	मुशलिम		ज स पा, नेपाल	९८१९७८४८८१
८६	मा. शारदा दास(पहाडी)	महिला	धनुषा	दलित	सभापति	ने क पा (माओवादी)	९८४४५८९५९३
८७	मा. शारदा देवी थापा	महिला	महोत्तरी	क्षेत्री		ने क पा (एमाले)	९८४४३८०६९९
८८	मा. शेख अबुलकलाम आजाद	पुरुष	रौतहट	मुशलिम		ज स पा, नेपाल	९८५५०७५४१५
८९	मा. शेष नारायण यादव	पुरुष	धनुषा	मधेशी		नेपाली काँग्रेस	९८५४०२१४७२
९०	मा. शोभा देवी	महिला	रौतहट	मधेशी		ज स पा, नेपाल	९८५२५५५५९
९१	मा. श्याम प्रसाल पटेल	पुरुष	पर्सा	मधेशी		नेपाली काँग्रेस	९८५५०२८१८२
९२	मा. संजय कुमार महतो	पुरुष	धनुषा	मधेशी	सभापति	नेपाली काँग्रेस	९८०७६०४८३८
९३	मा. संजय कुमार यादव	पुरुष	सर्लाही	मधेशी		ज स पा, नेपाल	९८५११६३२१०
९४	मा. संजय कुमार यादव	पुरुष	सिरहा	मधेशी		जनमत पार्टी	९८०७७७५३७७
९५	मा. सकिल मियाँ	पुरुष	सप्तरी	मुशलिम		जनमत पार्टी	९८०७७३१४२६
९६	मा. सतिश कुमार सिंह	पुरुष	सप्तरी	क्षेत्री		जनमत पार्टी	९८५२८२०८४५
९७	मा. सरोज कुमार यादव	पुरुष	बारा	मधेशी	दलको नेता	ज स पा, नेपाल	९८५११०८६८६
९८	मा. सरोज कुमार यादव	पुरुष	महोत्तरी	मधेशी	दलको नेता	ने क पा (एमाले)	९८५४०२९९५१
९९	मा. सरोज कुमार सिंह	पुरुष	महोत्तरी	मधेशी		ज स पा, नेपाल	९८५४०३१५१२
१००	मा. सारदा संकर प्रसाद कलवार	पुरुष	बारा	मधेशी	सभापति	ज स पा, नेपाल	९८४५१२९६७०
१०१	मा. सिंगासन सा कलवार	पुरुष	पर्सा	मधेशी		ज स पा, नेपाल	९८५५०२३३८७
१०२	मा. सुनिता यादव	महिला	धनुषा	मधेशी		ने क पा (माओवादी)	९८४११८५२२२
१०३	मा. सुनिल कुमार यादव	पुरुष	रौतहट	मधेशी		नेपाली काँग्रेस	९८५१०४७२१२

क्र.सं.	नाम	लिंग	जिल्ला	समुह/ कलस्टर	पदाधिकारी	दलको नाम	फोन
१०४	मा. सुरिता कुमारी साह	महिला	महोत्तरी	मधेशी		ज स पा, नेपाल	९८५४०२३४१४
१०५	मा. हरि नारायण महतो	पुरुष	धनुषा	मधेशी	प्रमुख सचेतक	ने क पा (एमाले)	९८५४०२२५३५
१०६	मा. हसिना खातुन	महिला	सर्लाही	मुशलिम		जनमत पार्टी	९८६६०१५७८६
१०७	मा. संजिला कुमारी यादव	महिला	सिरहा	मधेशी		ज स पा, नेपाल	९८४२८४६३३३

स्रोत: प्रदेश सभा सचिवालय, मधेश प्रदेश

खण्ड - चौध :

विविध

तथ्याङ्क समन्वय कार्यालय, धनुषाको परिचय

विगतमा तथ्याङ्क ऐन, २०१५ र नियमावली, २०४१ मा व्यवस्था भए बमोजिम केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग वि.सं.२०१५ साल मार्ग १५ गते स्थापना भएको हो। साविकको केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग राष्ट्रिय योजना आयोगको सचिवालय अन्तर्गत रहेको थियो। तथ्याङ्क ऐन, २०७९ बमोजिम केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग वि.सं.२०७९ साल आश्विन २८ गतेदेखि प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय मातहत राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालयमा स्तरोन्ति भएको हो। यस ऐन अनुसार राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालयको प्रमुखको रूपमा संघीय निजामती सेवाको विशिष्ट श्रेणीको प्रमुख तथ्याङ्क अधिकारी रहने व्यवस्था छ। साविकको केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग र हालको राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालयको कार्य सम्पादनमा सहयोग पुर्याउने उद्देश्यले वि.सं. २०५० साल श्रावण १ गते देखि धनुषा र सिरहा जिल्ला कार्य क्षेत्र हुने गरी शाखा तथ्याङ्क कार्यालय धनुषाको स्थापना भएकोमा मिति २०७० साल चैत्र १ गते देखि कार्यालयको नाम परिवर्तन भई तथ्याङ्क कार्यालय, धनुषा भएको हो। नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०८०/९/१२ को निर्णयबाट राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय अन्तरगत रहेका ३३ वटा तथ्याङ्क कार्यालयहरू खारेज भई १८ वटा तथ्याङ्क समन्वय कार्यालयहरू स्थापना भएको छ। तथ्याङ्क समन्वय कार्यालय धनुषाको कार्यक्षेत्र सप्तरी, सिरहा, धनुषा र महोत्तरी जिल्ला रहेको छ। तथ्याङ्क समन्वय कार्यालय, धनुषा जनकपुरधाम उप-महानगरपालिका वडा नं. ४, विद्यापति चोक स्थित भाडाको भवनमा रहेको छ। तथ्याङ्क समन्वय कार्यालय, धनुषाको स्थापना पश्चात स्थानीय स्तरमा राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालयबाट सञ्चालन हुने गणना एवं सर्वेक्षणहरूमा संलग्न हुनुको अतिरिक्त तथ्याङ्क समन्वय कार्यालय, धनुषाको आफ्नै वार्षिक कार्यक्रम सञ्चालन हुदै आएको छ। जिल्लास्तरमा यस कार्यालयले सेवाग्राहीहरूलाई सर्वसुलभ रूपमा तथ्याङ्क सेवा उपलब्ध गराउँदै आएको छ।

प्रमुख कार्यहरू

- ❖ राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालयबाट आफ्नो कार्य क्षेत्रमा सञ्चालन गरिने गणना एवं सर्वेक्षणमा संलग्न हुने ।
- ❖ राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालयबाट जिल्लास्तरमा सञ्चालन हुने तालिम कार्यमा सघाउ पु-याउने र स्थानीय स्तरमा कार्यक्रम सञ्चालन गर्न आवश्यक पर्ने तालिम सञ्चालन गर्ने ।
- ❖ तथ्याङ्क समन्वय कार्यालय, धनुषाको वार्षिक कार्यक्रम तोकिएको समयमा सम्पन्न गरी प्रगति प्रतिवेदन राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालयमा पठाउने ।
- ❖ कार्य क्षेत्र अन्तरगतका जिल्लाहरूको तथ्याङ्क प्रोफाइल तयार गर्ने ।
- ❖ जिल्लाहरूमा आवश्यक तथ्याङ्क उपलब्ध भए नभएको मूल्यांकन गर्ने ।
- ❖ जिल्लास्तरीय तथ्याङ्क विकास कार्यक्रम बनाई केन्द्रमा पठाउने ।
- ❖ वडा र गणना क्षेत्रको सिमाना, धरातल र घर परिवारको निर्दिष्ट स्थान छुट्याउने गरी नक्सांकन गर्ने ।
- ❖ जिल्लास्तरीय तथ्याङ्कीय क्रियाकलापहरूको समन्वय गर्ने ।

- ❖ तथ्याङ्कीय क्रियाकलापमा स्थानीय तहसंग समन्वय कायम गर्ने ।
- ❖ तथ्याङ्कीय साक्षरता तथा क्षमता अभिवृद्धि गर्ने ।

आधिकारिक तथ्याङ्कका १० प्रमुख सिद्धान्तहरू

आधिकारिक तथ्याङ्कका यी दशवटा आधारभूत सिद्धान्तहरूको परिधि निकै फराकिलो छ । अर्थात्, यी सिद्धान्तहरूले राष्ट्रिय तथ्याङ्क प्रणालीका विविध पक्षहरूलाई समेटेका छन् । यी सिद्धान्तहरूको बुँदागत व्याख्या ज्यादै विस्तृत हुने भएकोले यहाँ सामान्य जानकारीका लागि यी सिद्धान्तहरूलाई टिपोटको रूपमा मात्र उल्लेख गरिएको छः

- ❖ प्रासङ्गिकता, निष्पक्षता र सुलभता – लोकतान्त्रिक समाजको सूचना प्रणालीमा आधिकारिक तथ्याङ्क एक अपरिहार्य तत्व मानिन्छ । यसले सरकार, अर्थतन्त्र र आमजनतालाई आर्थिक, जनसाङ्ख्यिक, सामाजिक तथा वातावरणीय परिस्थितिसम्बन्धी सूचना उपलब्ध गराउँछ । लोकतान्त्रिक समाजमा सरकारी तथ्याङ्क-निकायहरू (Official Statistical Agencies) ले नागरिकको सार्वजनिक सूचना पाउने हकको सम्मान गर्नुपर्दछ । यसका लागि यी निकायहरूले व्यवसायिक उपयोगिता भएका आधिकारिक तथ्याङ्क निकालेर निष्पक्षताका साथ उपलब्ध गराउनुपर्दछ ।
- ❖ व्यवसायिक मापदण्ड र आचार – तथ्याङ्क सङ्कलन, प्रशोधन, भण्डारण तथा प्रस्तुतिका विधि एवं प्रक्रिया निर्धारण गर्दा तथ्याङ्क-निकायहरूले वैज्ञानिक सिद्धान्त र व्यवसायिक आचारसहित नितान्त व्यवसायिक सोच-विचारका साथ निर्णय लिनुपर्दछ । आधिकारिक वा सरकारी तथ्याङ्कमा विश्वास जगाई तथ्याङ्कमा आस्था कायम राख्न यस्तो प्रक्रिया महत्वपूर्ण हुन्छ ।
- ❖ उत्तरदायित्व र पारदर्शिता – तथ्याङ्कको सही अर्थ लगाउने काम सहज तुल्याउन तथ्याङ्क-निकायहरूले तथ्याङ्कका स्रोत, विधि र प्रक्रियाको विवरण वैज्ञानिक मापदण्डअनुसार प्रस्तुत गर्नुपर्दछ ।
- ❖ दुरुपयोग निवारण – तथ्याङ्कको त्रुटिपूर्ण व्याख्या भएमा वा दुरुपयोग भएमा तथ्याङ्क-निकायहरूले यस्ता कुराको टिप्पणी वा खण्डन गर्न सक्नुपर्छ ।
- ❖ आधिकारिक वा सरकारी तथ्याङ्कका स्रोतहरू – तथ्याङ्कीय सर्वेक्षण अथवा प्रशासनिक अभिलेख लगायत सबै प्रकारका स्रोतहरूबाट तथ्याङ्कीय प्रयोजनका लागि आँकडा वा विवरण लिन सकिन्छ । तथ्याङ्क-निकायले स्रोत चयन गर्दा गुणस्तर, सामयिकता, लागत एवं उत्तरदाताको बोझलाई विचार गरेर उपयुक्त स्रोत चयन गर्नुपर्दछ ।
- ❖ गोपनीयता – तथ्याङ्क-निकायहरूले तथ्याङ्क निकाल्नका लागि सङ्कलन गरेका व्यक्तिगत विवरण वा आँकडाहरू प्राकृतिक वा कानूनी व्यक्ति जो-जसको भएतापनि एकदम गोप्य राख्नुपर्दछ । सङ्कलन गरिएका यस्ता व्यक्तिगत विवरणहरू तथ्याङ्कीय प्रयोजनका लागि मात्र प्रयोग गर्नुपर्दछ ।
- ❖ कानून – जुन ऐन, नियम र आदेशअन्तर्गत तथ्याङ्क-प्रणाली सञ्चालन भएका छन् ती सबै कानूनी प्रावधानहरू सार्वजनिक हुनुपर्दछ ।
- ❖ राष्ट्रिय समन्वय – तथ्याङ्क-प्रणालीमा सामञ्जस्यता र दक्षता प्राप्त गर्न देशभित्रका सबै तथ्याङ्क-निकायहरूबीच समन्वय अत्यावश्यक हुन्छ ।

- ❖ अन्तर्राष्ट्रिय मादपण्डको उपयोग – प्रत्येक देशका तथ्याङ्कीय निकायहरूले अन्तर्राष्ट्रिय अवधारणा, वर्गीकरण तथा विधिहरूको प्रयोग गर्दा सबै सरकारी तहमा सामञ्जस्यता र दक्षताको वृद्धि हुन्छ ।
- ❖ अन्तर्राष्ट्रिय सहयोग – तथ्याङ्कमा द्विपक्षीय एवं बहुपक्षीय सहयोगले सबै देशमा आधिकारिक तथ्याङ्क प्रणालीको सुधार गर्न सघाउ पुर्याउँछ ।

राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालयका प्रमुख प्रकाशनहरू

STATISTICAL BULLETIN

- ❖ Statistical-Bulletin_Vol.123
- ❖ Statistical Bulletin vol.121-122
- ❖ Statistical Bulletin vol.120

NEPAL IN FIGURES

- ❖ Nepal In Figures 2023 - Every year
- ❖ नेपालको तथ्यांकिय झलक २०७९ - प्रत्येक वर्ष

POCKET BOOKS

- ❖ Nepal Statistical Pocket Book-2022 - Every english even year

YEAR BOOKS

- ❖ Nepal Statistical Year Book 2023 - Every english odd year

OTHER PUBLICATIONS

- ❖ Concepts And Definitions of Statistical Terms
- ❖ व्यावसायिक पशुपालन एकिकृत सर्वेक्षण २०७८ (संक्षिप्त नतिजा पुस्तिका)
- ❖ Commercial Livestock Integrated Survey 2021
- ❖ Social Statistics Book 2079
- ❖ National Industrial Survey National Report 2019/20
- ❖ Nepal Statistical Year Book 2021
- ❖ SOLID WASTE ACCOUNT FOR URBAN MUNICIPALITIES OF NEPAL, 2022
- ❖ Official Statistics of Nepal: Issues and Practices 2022
- ❖ Economic Census Atlas-Nepal
- ❖ Annual Growth Rate of GDP by Economic Activities-Table
- ❖ National Economic Census 2018, National Report 3-2
- ❖ National Economic Census 2018 National Profile 2
- ❖ National Economic Census 2018, National Report 3-1
- ❖ National Economic Census 2018, Analytical Report No.1 (Analysis of 18 Industries)
- ❖ National Economic Census 2018, National Profile 1 by Province
- ❖ National Economic Census 2018, National Report 2-3 by district

- ❖ National Economic Census 2018, National Report 2-2
- ❖ National Economic Census 2018, National Report 2-1
- ❖ National Economic Census-2018 National Report 1-3
- ❖ National Economic Census-2018, National Report 1-2
- ❖ National Economic Census-2018, Provincial Summary Reports
- ❖ National Statistical System of Nepal FINAL
- ❖ National Population and Housing Census 2011 (Caste, ethnicity and mother tongue)
- ❖ Nepal Labour Force Survey III
- ❖ National Population and Housing Census 2021, National/Provincial/Local Level Report
- ❖ National Agricultural Census 2021, National/Provincial/Local Level Report
- ❖ Summary Results of Nepal Living Standards Survey IV 2079/80
- ❖ Nepal Living Standards Survey IV 2022/23
- ❖ National Industrial Survey 2019/20, National/Provincial Report
- ❖ Nepal Distributive Trade Survey 2022, National Report
- ❖ National Climate Change Survey 2022, National Report
- ❖ राष्ट्रिय जनगणना २०७८ संक्षिप्त नतिजा
- ❖ National Population and Housing Census 2021, A Report on Maternal Mortality
- ❖ National Population and Housing Census 2021, Report on Post Enumeration Survey
- ❖ National Population and Housing Census 2021, Ward Level Report
- ❖ राष्ट्रिय जनगणना २०७८, अपाङ्गतासम्बन्धी तथ्याङ्कीय प्रतिवेदन
- ❖ जनसङ्ख्या साक्षरता
- ❖ राष्ट्रिय जनगणना २०७८ र सञ्चारमाध्यम
- ❖ राष्ट्रिय जनगणना २०७८, प्रक्रियागत संस्मरण
- ❖ राष्ट्रिय जनगणना २०७८, दलितसम्बन्धी तथ्याङ्कीय प्रतिवेदन
- ❖ National Population and Housing Census 2021, National Report on Caste/ethnicity, language and Religion
- ❖ नेपालमा जनगणना
- ❖ नेपालमा ग्रामीण तथा शहरी क्षेत्रको श्रेणीगत वर्गीकरण
- ❖ National Population and Housing Census 2021, Report on Urban/Rural Municipality
- ❖ राष्ट्रिय जनगणना २०७८ सामुदायिक प्रतिवेदन
- ❖ राष्ट्रिय जनगणना २०७८ बालबालिका सम्बन्धी तथ्याङ्कीय प्रतिवेदन

THEMATIC REPORTS

- ❖ Housing and Household Dynamics in Nepal
- ❖ Single Women in Nepal, NPHC 2021
- ❖ Fertility in Nepal, NPHC 2021

- ❖ Internal Migration in Nepal, NPHC 2021
- ❖ International Migration in Nepal, NPHC 2021
- ❖ Demographic Dividend in Nepal, NPHC 2021
- ❖ Population Projections for Nepal 2021 to 2051, NPHC 2021
- ❖ Ageing Situation in Nepal, NPHC 2021
- ❖ Language in Nepal, NPHC 2021
- ❖ Nuptiality in Nepal, NPHC 2021
- ❖ Religions in Nepal, NPHC 2021
- ❖ Adolescents and Youth in Nepal, NPHC 2021
- ❖ Mortality in Nepal, NPHC 2021
- ❖ Labour Force and Economic Activities in Nepal, NPHC 2021
- ❖ Urbanization and Development in Nepal, NPHC 2021
- ❖ Dalit Statistical Report, NPHC 2021

तालिका १४.१: तथ्याङ्क समन्वय कार्यालय, धनुषाको दरबन्दी विवरणः

क्र.सं.	सेवा/समुह	श्रेणी/तह	पद	स्वीकृत दरबन्दी सङ्ख्या	कैफियत
१.	नेपाल आ.यो.त./तथ्याङ्क	रा.प.द्वितीय	तथ्याङ्क समन्वय अधिकारी	१	
२.	नेपाल आ.यो.त./तथ्याङ्क	रा.प.तृतीय	तथ्याङ्क अधिकृत	२	
३.	नेपाल आ.यो.त./तथ्याङ्क	रा.प.अनं.प्रथम	सुपरिवेक्षक	४	
४.	नेपाल प्रशासन/लेखा	रा.प.अनं.द्वितीय	सहलेखापाल	१	
५.	नेपाल आ.यो.त./तथ्याङ्क	रा.प.अनं.द्वितीय	गणक	३	
६.	नेपाल प्रशासन/सा.प्र.	रा.प.अनं.द्वितीय	खरिदार	२	
७.	नेपाल प्रशासन/सा.प्र.	श्रेणी विहिन	का.स.	२	
जम्मा				१५	

तालिका १४.२: तथ्याङ्क समन्वय कार्यालय, धनुषामा कार्यरत कर्मचारीहरूको विवरणः

सि.नं.	कर्मचारीको नाम,थर	पद	सम्पर्क नम्बर	कैफियत
१.	शिव नारायण महतो	तथ्याङ्क समन्वय अधिकारी	९८५४०५११५४	
२.	प्रवीण कुमार चौधरी	तथ्याङ्क अधिकृत	९८४४१९२३५०	

सि.नं.	कर्मचारीको नाम,थर	पद	सम्पर्क नम्बर	कैफियत
३.	ज्ञानी शाह	सुपरिवेक्षक	९८४४०६९२८५	
४.	प्रमोद कुमार मण्डल	सुपरिवेक्षक	९८०७८७९३२६	
५.	जितेन्द्र बैठा	सुपरिवेक्षक	९८५२०५८५५७	
६.	रुपेश कुमार झा	सुपरिवेक्षक	९८०७८५३९५२	
७.	विजय यादव	गणक	९८६०८९९६२६	
८.	अमरनाथ साह	गणक	९८४४३२९८२९	
९.	राजेश कुमार साह	गणक	९८४४५६९०६९	
१०.	रंजित कुमार सिंह थारू	खरिदार	९८६५०८३४०९	
११.	मनोहर भगत	खरिदार	९८४४५३४५२६	
१२.	सेठलाल दास	का.स.	९८९४२२२९८२	
१३.	अमित कर्ण	का.स.	९८४२८३८८६९	करार

तालिका १४.३: नागरिक वडापत्र

क्र. सं.	सेवाका प्रकार	पेश गर्नुपर्ने कागजात	सेवा प्राप्त गर्न लाग्ने समय	लाग्ने दस्तुर	जिम्मेवार फाँट/ कर्मचारी	कैफियत
१.	गणना सम्बन्धित सूक्ष्म कोरा तथ्याङ्क बिक्री	सूक्ष्म कोरा तथ्याङ्कको प्रयोगको प्रयोजन खुलाई लिखित निवेदन र निवेदकको परिचय पत्रको प्रतिलिपी	राजस्व प्राप्त भएको ३ कार्यदिन भित्र	(क) नेपाल स्थित विद्यालय/ क्याम्पस/ विश्वविद्यालयका विद्यार्थी - रु. ४,०००।- (ख) नेपाल स्थित विद्यालय/ क्याम्पस/ विश्वविद्यालयका विद्यार्थी बाहेक अन्य नेपाली नागरिक - रु. ५,०००।- (ग) सरकारी निकाय/संस्था/ राष्ट्रिय गैरसरकारी संस्था - रु. ८,०००।-	तथ्याङ्क समन्वय अधिकारी वा निजले तोकेको अधिकृत	

क्र. सं.	सेवाका प्रकार	पेश गर्नुपर्ने कागजात	सेवा प्राप्त गर्न लाग्ने समय	लाग्ने दस्तुर	जिम्मेवार फाँट/ कर्मचारी	कैफियत
२.	सर्वेक्षण सम्बन्धित सूक्ष्म कोरा तथ्याङ्क बिक्री	सूक्ष्म कोरा तथ्याङ्कको प्रयोगको प्रयोजन खुलाई लिखित निवेदन र निवेदकको परिचय पत्रको प्रतिलिपी	राजस्व प्राप्त भएको ३ कार्यदिन भित्र	(क) नेपाल स्थित विद्यालय/ क्याम्पस/ विश्वविद्यालयका विद्यार्थी - रु. २५००।- (ख) नेपाल स्थित विद्यालय/ क्याम्पस/ विश्वविद्यालयका विद्यार्थी बाहेक अन्य नेपाली नागरिक - रु. ३०००।- (ग) सरकारी निकाय/ संस्था/ राष्ट्रिय गैरसरकारी संस्था - रु. ५०००।-	तथ्याङ्क समन्वय अधिकारी वा निजले तोकेको अधिकृत	
३.	सरकारी निकाय वा सार्वजनिक संस्थालाई तथ्याङ्क सम्बन्धी कार्यमा सहयोग गर्ने	लिखित निवेदन र निर्णयको प्रतिलिपी			तथ्याङ्क समन्वय अधिकारी वा निजले तोकेको अधिकृत	लाग्ने खर्च सम्बन्धित निकाय वा संस्थाले व्यहोर्नु पर्ने
४.	प्रकाशन वितरण	लिखित निवेदन र निवेदकको परिचय पत्रको प्रतिलिपी	निवेदन प्राप्त भएकै दिन	निःशुल्क	प्रशासन फाँट	
५.	पुस्तकालय सेवा	परिचय खुल्ने कागजात	कार्यालय समयभित्र	निःशुल्क	प्रशासन फाँट	

- कार्यालयको नाम: तथ्याङ्क समन्वय कार्यालय, धनुषा फोन नम्बर: ०४१-५९०८०४ (९०४)
इमेल ठेगाना: scodhanusha@gmail.com
- कार्यालय प्रमुखको नाम: शिव नारायण महतो मोबाइल नम्बर: ९८५४०५११५४
इमेल ठेगाना: shivnarayanjnk@gmail.com
- सूचना अधिकारीको नाम: प्रमोद कुमार मण्डल मोबाइल नम्बर: ९८५४०५०१५४
इमेल ठेगाना: mpramod91@gmail.com

प्रमुख सन्दर्भ सामाग्रीहरु

राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालयका विभिन्न गणना तथा सर्वेक्षणका प्रकाशनहरु

निर्वाचन आयोग

मधेश प्रदेशका विभिन्न मन्त्रालयहरु

मधेश प्रदेश अन्तर्गतका विभिन्न निर्देशनालयहरु

मधेश प्रदेश अन्तर्गतका विभिन्न विभागहरु

जिल्ला वस्तुगत विवरण, सप्तरी

जिल्ला वस्तुगत विवरण, सिरहा

जिल्ला वस्तुगत विवरण, धनुषा

जिल्ला वस्तुगत विवरण, महोत्तरी

जिल्ला वस्तुगत विवरण, सर्लाही

जिल्ला वस्तुगत विवरण, रौतहट

जिल्ला वस्तुगत विवरण, बारा

जिल्ला वस्तुगत विवरण, पर्सा

जिल्ला स्थित विभिन्न कार्यालयहरु

आमसञ्चार प्राधिकरण, जनकपुरधाम

नेपाल टेलिकम, प्रादेशिक निर्देशनालय, विरगंज

नेपाल नागरिक उड्डयन प्राधिकरण

अनुसूची १: परिभाषा तथा अवधारणा

क्र.सं.	जनसाङ्ख्यिक सूचकहरू	परिभाषा र विधि
१	अक्सर आर्थिक रूपले सक्रिय जनसङ्ख्या (%)	कुनैपनि आर्थिक काम गरेको वा आर्थिक काम खोजेको समयको जोड ६ महिना वा सोभन्दा बढी भएका १० वर्ष वा सोभन्दा माथिका व्यक्तिहरू र सोही उमेर समूहका आर्थिक रूपले सक्रिय जनसङ्ख्याको समानुपात प्रतिशत (काम गरेको महिना + काम खोजेको अवधि $\geq$ १ महिना)
२	अक्सर रोजगार जनसङ्ख्या (%)	१० वर्ष वा सोभन्दा माथि उमेरका अक्सर रोजगारमा रहेको जनसङ्ख्या र सोही उमेर समूहका अक्सर आर्थिक रूपले सक्रिय जनसङ्ख्याको समानुपात प्रतिशत। अक्सर रोजगार जनसङ्ख्याको गणना गर्दा व्यक्तिले काम गरेको समय काम नगरेको समयभन्दा बढी भएको कुल जम्मा जनसङ्ख्यालाई अक्सर रोजगारमा रहेको जनसङ्ख्या मानिन्छ। अक्सर आर्थिक रूपले सक्रिय जनसङ्ख्यालाई अक्सर रोजगार र अक्सर बेरोजगार गरी दुई समूहमा विभाजन गर्न सकिन्छ। (काम गरेको महिना + काम खोजेको अवधि $\geq$ ६ महिना)
३	अक्सर रोजगार सम्भावित श्रमशक्ति जनसङ्ख्याको (%)	१० वर्ष वा सोभन्दा माथि उमेरका अक्सर रोजगारमा रहेको जनसङ्ख्या र सोही उमेर समूहका कुल जनसङ्ख्या (कुल श्रमशक्ति) को समानुपात प्रतिशत। अक्सर रोजगार जनसङ्ख्यालाई १० वर्ष वा सोभन्दा माथिको सम्भावित श्रमशक्तिले भाग गरी यो सूचक निकालिन्छ। यसले सम्भावित श्रमशक्तिमा कति मानिसहरू रोजगारमा रहेछन् भनि अनुमान गर्न सहज हुन्छ।
४	अक्सर बेरोजगार जनसङ्ख्या (%)	१० वर्ष वा सोभन्दा माथि उमेरका अक्सर बेरोजगारमा रहेको जनसङ्ख्या र सोही उमेर समूहका अक्सर आर्थिक रूपले सक्रिय जनसङ्ख्याको समानुपात प्रतिशत। अक्सर बेरोजगार जनसङ्ख्याको गणना गर्दा व्यक्तिले काम गरेको समय काम नगरेको भन्दा कम भएको कुल जम्मा जनसङ्ख्यालाई अक्सर बेरोजगारमा रहेको जनसङ्ख्या मानिन्छ।
५	अनुपस्थित स्वदेश जनसङ्ख्या (%)	परिवारबाट छुट्टी भित्र नभएका र परिवारमा पुनः फर्किआउने सम्भावना भएका कुनै सदस्य बसोबास गरिरहेको स्थान छोडी स्वदेशभित्रै अन्यत्र अक्सर बसोबास गरेको जनसङ्ख्या र कुल जनसङ्ख्याको समानुपात प्रतिशत
६	अनुपस्थित विदेश जनसङ्ख्या (%)	परिवारबाट छुट्टी भित्र नभएका र परिवारमा पुनः फर्किआउने सम्भावना भएका कुनै सदस्य बसोबास गरिरहेको स्थान छोडी हाल विदेशमा अक्सर बसोबास गरेको जनसङ्ख्या र कुल जनसङ्ख्याको समानुपात प्रतिशत
७	आर्थिक रूपले सक्रिय जनसङ्ख्या (%)	कम्तीमा एक महिना जुनसुकै आर्थिक काम जतिसुकै अवधिको लागि गरेका वा कुनैपनि आर्थिक कामको खोजी गरेका १० वर्ष वा सोभन्दा माथिका व्यक्तिहरू र सोही उमेर समूहका कुल जनसङ्ख्याको समानुपात प्रतिशत

क्र.सं.	जनसाङ्ख्यिक सूचकहरू	परिभाषा र विधि
८	अर्धपक्की घर भएका परिवार (%)	घरको पर्खाल वा छानामध्ये एक स्थायी (सिमेन्ट, ईटा, ढुङ्गा, स्लेट, टाइल र ग्याल्भेनाइज्ड जस्तापाता) र अर्को अस्थायी सामग्री जस्तै: दाउरा, बाँस, पराल-खर, माटो, काँचो ईटाबाट बनेका घरहरू बसोबास गर्ने परिवार सङ्ख्या र कुल परिवार सङ्ख्याको समानुपात प्रतिशत
९	कच्ची घर भएका परिवार (%)	घरको पर्खाल र छत दुवैमा दाउरा, बाँस, पराल-खर, माटो, काँचो ईटा आदि जस्ता अस्थायी प्रकारका निर्माण सामग्रीबाट बनेका घरहरूमा बसोबास गर्ने परिवारको सङ्ख्या र कुल परिवार सङ्ख्याको समानुपात प्रतिशत
१०	पक्की घर भएका परिवार (%)	घरको छाना र बाहिरी पर्खाल/गारोमा प्रयोग भएको निर्माण सामग्री जस्तै: सिमेन्ट, ईटा, ढुङ्गा, स्लेट, टाइल र ग्याल्भेनाइज्ड जस्तापाताले बनेकाको प्रकृतिका आधारमा घरहरू भएका परिवारको सङ्ख्या र कुल परिवार सङ्ख्याको समानुपात प्रतिशत
११	आप्रवासनदर (Immigration Rate)	कुनै निश्चित समयमा कुनै देशको अन्य देशमा बसाइँ सरेर जाने जनसङ्ख्या र सोही अवधिको उक्त देशको जम्मा जनसङ्ख्याको अनुपात प्रति लाख जनसङ्ख्यामा। आप्रवासनदरले प्रति १००००० जनसङ्ख्यामा अन्य देशहरूबाट आउने आप्रवासीको सङ्ख्या देखाउँछ। यो दर निकाल्दा पछिल्ला पाँच वर्षमा बसाइँसरेका व्यक्तिहरूलाई समावेश गरिएको छ।
१२	आश्रित अनुपात	शुन्यदेखि १४ वर्षका बालबालिका र ६५ वर्ष वा सोभन्दा माथिका ज्येष्ठ नागरिकको जनसङ्ख्याको जोड र काम गर्ने उमेर समुह १५ देखि ६४ वर्षका जनसङ्ख्या अनुपात प्रतिशत
१३	औसत आयु	कुनै पनि व्यक्तिको औसत बाँच्ने अवधि नै औसत आयु हो।
१४	कुल पुनरुत्पादनदर (GRR)	एउटा महिलाले आफ्नो प्रजनन अवधिभरमा (१५-४९ वर्षमा) जन्माउने जम्माजम्मी छोरीहरूको सङ्ख्या
१५	कुल बसाइँसराइदर (Gross migration Rate)	कुनै एक वर्षमा कुनै देशमा बसाइँ सरेर आउने जनसङ्ख्या र सोही अवधिमा सोही देशबाट बसाइँ सरेर जाने जनसङ्ख्या योग र सो देशको मध्यवर्षको जनसङ्ख्याको अनुपातलाई १००००० ले गुणन गरी आउने दर। यो दर निकाल्दा पछिल्ला पाँच वर्षमा बसाइँसरेका व्यक्तिहरूलाई समावेश गरिएको छ।
१६	कुल प्रजननदर (Total Fertility Rate-TFR)	१५ देखि ४९ वर्षका महिलाले विशिष्टीकृत उमेर समूह (पाँच वर्षको उमेर समूह) मा जन्माएका बच्चाहरूको सङ्ख्या योगफल र उक्त विशिष्टीकृत उमेर समूहका महिलाको जनसङ्ख्याको अनुपातलाई पाँचले गुणन गरी आउने दर। अर्थात् ५ देखि ४९ वर्षसम्मको एकजना महिलाले प्रजनन अवधिभर जन्माउने जीवित जन्मको जम्मा बच्चा सङ्ख्या नै कुल प्रजनन दर हो। राष्ट्रिय जनगणना २०५८ र २०६८ मा जस्तै Arriaga अनुमान विधिको प्रयोग गरी २०७८ मा पनि कुल प्रजनन दर तयार गरिएको छ। यस विधिमा जनगणना २०६८ र २०७८ को अवधिमा १५ देखि ४९ वर्षका महिलाले उक्त अवधिमा हालसम्म जन्माएका बच्चाहरू (Child Ever Born-CEB) को तथ्याङ्क प्रयोग गरिन्छ।

क्र.सं.	जनसाङ्ख्यिक सूचकहरू	परिभाषा र विधि
१७	कोरा जन्मदर (प्रति 1000) (Crude Birth Rate-CBR)	कुनै निश्चित अवधिमा (एक वर्षमा) प्रतिहजार जनसङ्ख्यामा जिउँदै जन्मेका शिशुहरूको जनसङ्ख्या
१८	कोरा मृत्युदर (CDR)	कुनै निश्चित ठाउँमा एक वर्षभरिमा प्रतिहजार जनसङ्ख्यामा मृत्यु हुने व्यक्तिहरूको सङ्ख्या
१९	खुद बसाइँसराइदर (Net migration Rate)	कुनै एक वर्षमा कुनै देशमा बसाइँ सरेर अन्य देशबाट आउने जनसङ्ख्याबाट सोही अवधिमा सोही देशबाट बसाइँ सरेर अन्य देशमा जाने जनसङ्ख्याको अन्तर र सो स्थानको मध्यवर्षको जनसङ्ख्याको अनुपातलाई १००००० ले गुणन गरी आउने दर। यो दर निकाल्दा पछिल्ला पाँच वर्षमा बसाइँसरेका व्यक्तिहरूलाई समावेश गरिएको छ।
२०	खुद पुनरुत्पादनदर (NRR)	कुनै १५-४९ वर्षका बाँचेको महिला (Surviving Women) ले आफ्नो प्रजनन अवधिमा जन्माउने छोरीहरूको वास्तविक सङ्ख्या।
२१	खेतीयोग्य जमिन र पशुपन्छी दुवै भएका परिवार(%)	जुनसुकै मात्रामा खेतीयोग्य जमिन र पशुपन्छी (गाईवस्तु, बाख्रा र भेडा, सुँगुर र बँडुर, कुखुरा-हाँस) दुवै भए परिवार सङ्ख्या र कुल परिवार सङ्ख्याको समानुपात प्रतिशत
२२	खेतीयोग्य जमिन मात्र भएको तर पशुपन्छी नभएको परिवार(%)	जुनसुकै मात्रामा कृषि/खेतीयोग्य जमिन मात्र भएको तर पशुपन्छी नभएका परिवारको सङ्ख्या र कुल परिवार सङ्ख्याको समानुपात प्रतिशत
२३	पशुपन्छी मात्र भएको तर खेतीयोग्य जमिन नभएको परिवार(%)	जुनसुकै मात्रामा पशुपन्छी (गाईवस्तु, बाख्रा र भेडा, सुँगुर र बँडुर, कुखुरा-हाँस) भएको तर खेतीयोग्य जमिन नभएको परिवार सङ्ख्या र कुल परिवार सङ्ख्याको समानुपात प्रतिशत
२४	खेतीयोग्य जमिन र पशुपन्छी नभएको (%)	जुनसुकै मात्रामा कृषि/खेतीयोग्य जमिन र पशुपन्छी नभएका परिवारको सङ्ख्या र कुल परिवार सङ्ख्याको समानुपात प्रतिशत
२५	घरको संरचना र घरायसी सुबिधाको आधारमा घरायसी उपयुक्तताको वर्गीकरण (Quality Index of household)	घरको संरचना र परिवारले उपयोग गर्ने सेवा/सुबिधाका आधारमा पाँच प्रत्येक उपयुक्त वर्गमा पर्ने परिवारको सङ्ख्या र कुल परिवारको जनसङ्ख्याको समानुपात प्रतिशत। घरको संरचना र परिवारले उपयोग गर्ने सेवा/सुबिधाको गुणस्तरको संयुक्त सूचकांक हो। यसमा जग, गारो, छाना र भुइँमा प्रयोग हुने सामग्रीको राम्रो अर्थात् स्थायी सामग्रीलाई १ स्कोर र कम्सल सामग्रीलाई ७ स्कोरसम्म वर्गीकरण गरिएको छ। त्यसैगरी खानेपानी, शौचालय, खाना पकाउने इन्धनको प्रकार र बत्ती बाल्न प्रयोग गरिने स्रोतको पहुँचको स्तरको समेत वर्गीकरण गरी परिवारले प्राप्त गर्ने कुल अंकको आधारमा पूर्ण उपयुक्त घर, उपयुक्त घर, मध्यम घर, अनुपयुक्त घर र पूर्ण अनुपयुक्त घर भनी पाँच वर्गमा वर्गीकरण गरिएको छ।

क्र.सं.	जनसांख्यिक सूचकहरू	परिभाषा र विधि
२६	जनसांख्यिकीय लाभांश सूचकाङ्क (Population Dividend Index)	बालविवाह अनुपात (सशक्तीकरण को प्रतिनिधित्व), माध्यमिक शिक्षामा शुद्ध भर्ना अनुपात, र रोजगारी, शिक्षा वा तालिममा नभएका १५-२४ वर्षको उमेरको अनुपातको ज्यामितीय माध्यक । जनसांख्यिकीय लाभांशको अधिकतम प्राप्तिलाई जनाउने उच्चतम मानको साथ स्कोर १ देखि १०० सम्म हुन सक्छ । यो सूचकांक उल्लिखित सशक्तीकरण, शिक्षा, रोजगारको आधारमा तयार गरिएको छ ।
२७	जन्मदाको लैङ्गिक अनुपात	जीवित जन्म भएका एक वर्ष मुनिका प्रति १०० जना बालिकाको जनसङ्ख्यामा बालकको जनसङ्ख्या
२८	पञ्चम सम्पन्नता (Wealth quintile) सूचकअनुसार परिवारको विवरण (%)	पाँच प्रत्येक सम्पन्नता वर्गमा पर्ने परिवारको सङ्ख्या र कुल परिवारको जनसङ्ख्याको समानुपात प्रतिशत । घरको संरचना बनेट (जग, पर्खाल, छानो, भूईँ), घरायसी सुविधा (खानेपानीको मुख्य स्रोत, खाना पकाउन तथा बत्ती बाल्न प्रयोग हुने इन्धन, शौचालयको प्रकार) र अन्य सेवा सुविधा तथा घरायसी सम्पत्ति (टेलिभिजन, ल्याण्डफोन, स्मार्टमोबाइल, कम्प्युटर/ल्यापटप, इन्टरनेट सुविधा, कार/जीप/भ्यान, मोटरसाइकल, रेफ्रिजेरेटर र वासिडमेसिन) जस्ता सामग्री प्रयोग उपभोग र स्वामित्वाको आधारमा हाल देशका बसोबास गर्ने परिवारलाई पञ्चम सम्पन्नता सूचकनिर्धारण गरिएको छ । पाँचमा पहिलो भागमा परेका परिवार अति न्यून वर्ग, दोस्रोमा पर्ने न्यून वर्ग, तेस्रोमा पर्ने मध्यम वर्ग, चौथोमा पर्ने उच्च वर्ग र पाँचौँ भागमा पर्ने परिवारलाई अति उच्च वर्ग भनेर वर्गीकरण गरिएको छ ।
२९	प्रवासन दर (Emmigration Rate)	कुनै निश्चित समयमा कुनै देशको अन्य देशहरूबाट बसाइँ सरेर आउने जनसङ्ख्या र सोही अवधिको उक्त देशको कुल जनसङ्ख्याको अनुपात प्रतिलाख जनसङ्ख्यामा । प्रवासनदरले प्रति १००००० जनसङ्ख्यामा अन्य देशमा जाने प्रवासीको सङ्ख्या देखाउँछ । यो दर निकाल्दा पछिल्ला पाँच वर्षमा बसाइँसरेका व्यक्तिहरूलाई समावेश गरिएको छ ।
३०	एकल परिवार	परिवारमा एक जना मात्र भएको र परिवारमा बाबु र/वा आमा र अविवाहित छोरा र/वा छोरी मात्र भएको परिवारको सङ्ख्या र जम्मा परिवारको समानुपात प्रतिशत
३१	संयुक्त परिवार	एकल परिवार बाहेक बाँकी सबै परिवार र जम्मा परिवारको समानुपात प्रतिशत
३२	पहिलोपटक विवाह गर्दाको औसत उमेर (Mean age at marriage)	१० वर्षभन्दा माथि उमेर भएका विवाहित व्यक्तिहरूको पहिलोपटक विवाह गर्दाको औसत उमेर
३३	पहिलो विवाह गर्नु अघिको सरदर उमेर (Singulate mean age at marriage)	पहिलो विवाह अघि महिला र पुरुषको समूहले विवाह नगरी बिताएको औसत समयावधि अर्थात् विवाहपूर्व एकल अवस्थामा बसेको औसत उमेर । यसले ५० वर्ष पुगनुअघि १५ वर्ष वा सोभन्दा माथिका महिला वा पुरुषको विवाहको औसत उमेर भन्ने जनाउँछ । यस विधिमा उमेरको आधारमा वैवाहिक स्थितिको तथ्याङ्क प्रयोग गरेर अप्रत्यक्ष विधिद्वारा पहिलो विवाहको औसत उमेर अनुमानित गरिन्छ जसलाई विवाहको औसत उमेर (Singulate mean age at marriage –SMAM) भनिन्छ

क्र.सं.	जनसाङ्ख्यिक सूचकहरू	परिभाषा र विधि
३४	प्राकृतिक वृद्धि दर (Rate of Natural Increase-RNI)	कोरा जन्मदर र कोरा मृत्युदरको अन्तर । जनसङ्ख्याको परिवर्तन जन्म र मृत्युको कारणले मात्र हुन्छ भने त्यसलाई प्राकृतिक वृद्धिदर भनिन्छ । यस मापनमा अन्तर्राष्ट्रिय बसाइँसराइको प्रभाव शून्य हुन्छ र जनसङ्ख्याको परिवर्तन जन्म र मृत्युका कारणले मात्र हुन्छ भन्ने मान्यता राख्दछ ।
३५	बच्चा जन्माउने औसत उमेर (Mean Age of Child Bearing-MACB)	१५-४९ उमेरका महिलाले बच्चा जन्माउने औसत उमेर हो । यो सूचकको गणना उमेर समूहको मध्य अंक र उमेर विशिष्टकृत प्रजनन दरको गणनको योगफललाई उमेर विशिष्टकृत प्रजनन दरको योगफलले भाग गरी १००० ले गुणन गरिन्छ ।
३६	बाल-आश्रित अनुपात (Child-Dependency Ratio)	काम गर्ने उमेरका (१५-६४ वर्षको) जनसङ्ख्यामा र बालबालिका (०-१४ वर्ष) को जनसङ्ख्याको अनुपात प्रतिशत
३७	बालबालिका र महिलाको अनुपात (Child-Woman Ratio)	शून्यदेखि चार वर्षका बालबालिकाको जनसङ्ख्या र १५ देखि ४९ वर्षका महिलाहरूको जनसङ्ख्याको अनुपात प्रतिशत
३८	बालविवाहको अनुपात (Child Marriage Ratio)	२० देखि २४ वर्ष उमेरका महिलाले १८ वर्ष नपुग्दै विवाह गरेको अनुपात प्रतिशत
३९	बाल मृत्युदर (Child Mortality Rate-CMR)	एक वर्षदेखि पाँच वर्षमुनिका (१-४ वर्ष) प्रतिहजार बालबालिकामध्ये कुनै एक वर्षभित्र मृत्यु हुने बालबालिकाको सङ्ख्या
४०	बाहिरी बसाइँसराइदर (Out-migration Rate)	कुनै एक वर्षमा कुनै स्थानबाट कुनै निश्चित भौगोलिक क्षेत्र पार गरेर बाहिर अन्यत्र ठाउँमा बसोबास गर्न जाने जनसङ्ख्या र उक्त क्षेत्रको जम्मा जनसङ्ख्याको अनुपात प्रतिलाख जनसङ्ख्यामा । यो दर निकाल्दा पछिल्ला पाँच वर्षमा बसाइँसरेका व्यक्तिहरूलाई समावेश गरिएको छ ।
४१	बुढ्यौली सूचकाङ्क (Index of Ageing)	उमेर ६० वर्ष वा सोभन्दा माथिको जनसङ्ख्यामा ० देखि १४ वर्षका बालबालिका जनसङ्ख्याको अनुपात प्रतिशत
४२	वृद्ध-आश्रित अनुपात (Aged Dependency Ratio)	काम गर्ने उमेरका (१५-६४ वर्षका) जनसङ्ख्यामा र वृद्ध (६५ वर्ष वा सोभन्दा माथि) को जनसङ्ख्याको अनुपात प्रतिशत
४३	भित्री बसाइँसराइ दर (In-migration Rate)	कुनै एक वर्षमा कुनै स्थानमा कुनै निश्चित भौगोलिक क्षेत्र पार गरेर बाहिरको अन्य ठाउँबाट त्यस ठाउँमा बसोबास गर्न आउने मानिसहरूको जनसङ्ख्या र सोही अवधिको सो क्षेत्रको जम्मा जनसङ्ख्याको अनुपात प्रति लाख जनसङ्ख्या । यो दर निकाल्दा पछिल्ला पाँच वर्षमा बसाइँसरेका व्यक्तिहरूलाई समावेश गरिएको छ ।
४४	मातृ मृत्यु अनुपात (Maternal Mortality Ratio-MMR)	प्रति १ लाख बच्चाको जन्ममा महिला गर्भवती भएदेखि वा बच्चा जन्माउने क्रममा वा सुत्केरी भएको ४२ दिनसम्म प्रसूतिको कारणले मृत्यु भएका आमाको सङ्ख्याको अनुपात

क्र.सं.	जनसाङ्ख्यिक सूचकहरू	परिभाषा र विधि
४५	लैङ्गिक अनुपात (Sex Ratio)	पुरुषको जनसङ्ख्या र महिलाको जनसङ्ख्या अनुपात अर्थात् प्रति १०० जना महिलामा पुरुषको सङ्ख्या
४६	विशिष्टीकृत कोरा मृत्युदर (Standardized Crude Death Rate-SCDR)	उमेर समूह अनुसारको समायोजित जनसङ्ख्याको मृत्यु दर हो। यो जनसङ्ख्याको उमेर-विशिष्ट मृत्युदर र सोही उमेर समूहको गणनको योगफललाई स्तरीकृत जनसङ्ख्याले भाग गरी प्रति हजार जनसङ्ख्यामा दर निकालिन्छ। मृत्युका धेरैजसो कारणहरू मानिसहरूको उमेर र लिङ्ग अनुसार फरक-फरक हुने हुनाले, स्तरीकृत मृत्युदरको प्रयोगले समय र देशहरू बीचको तुलनात्मकता सुधार गर्छ।
४७	शिशु मृत्युदर (Infant Mortality Rate-IMR)	प्रति हजार जीवित जन्मेका शिशुहरूमध्ये एक वर्षको उमेर नपुग्दै (शिशु उमेरमा) मृत्यु हुने शिशुहरूको सङ्ख्या
४८	सहरी जनसङ्ख्या (%)	न्यूनतम ३ देखि १५ भन्दा बढी व्यक्ति/हेक्टर जनघनत्व र ५,००० भन्दा बढी जनसङ्ख्यासहित ४ ग्रिडको निकटता भएको जनसङ्ख्या र कुल जनसङ्ख्याको समानुपात प्रतिशत
४९	सहरोन्मुख जनसङ्ख्या (%)	३ देखि १५ व्यक्ति/हेक्टरका बिचमा जनघनत्व र जनसङ्ख्याको न्यूनतम सीमाविना ८ ग्रिडको निकटता भएको जनसङ्ख्या र कुल जनसङ्ख्याको समानुपात प्रतिशत
५०	ग्रामीण जनसङ्ख्या (%)	३ व्यक्ति/हेक्टर वा सोभन्दा कम जनघनत्व र ५,००० भन्दा बढी जनसङ्ख्या नभई ८ ग्रिडको निकटता भएको जनसङ्ख्या र कुल जनसङ्ख्याको समानुपात प्रतिशत
५१	स्तरीकृत कोरा जन्मदर (Standardised Crude Birth Rate-SCBR)	उमेर समूह अनुसारको समायोजित जनसङ्ख्याको जन्म दर हो। यो जनसङ्ख्याको उमेर-विशिष्ट जन्मदर र सोही उमेर समूहका महिला गुणनफलको योगलाई कुल जनसङ्ख्याले भाग गरी प्रति हजार जनसङ्ख्यामा दर निकालिन्छ। जन्मका उमेर र लिङ्ग अनुसार फरक-फरक हुने हुनाले, स्तरीकृत जन्म दरको प्रयोगले समय र देशहरू बीचको तुलनात्मकता अध्ययन गर्न मद्दत गर्दछ।
५२	सम्भावित सहायता अनुपात (Potential Support Ratio)	६५ वर्ष वा सोभन्दा माथिका वृद्धवृद्धामा काम गर्न सक्ने १५ देखि ६४ वर्षको जनसङ्ख्याको अनुपात प्रतिशत
५३	साक्षरतासम्बन्धी विवरण (५ वर्ष वा सोभन्दा माथि)	पाँच वर्ष वा सोभन्दा माथिका उमेर भएका पढ्न लेख्न जान्ने व्यक्ति र सोही उमेरका कुल जनसङ्ख्याको समानुपात प्रतिशत
५४	साना घरेलु व्यवसाय संचालन गर्ने परिवार (%)	कृषिबाहेक नियमित वा तलबी कामदार नराखी एक वा एकभन्दा बढी परिवारका सदस्यहरूले मात्र चलाएको गैरकृषिजन्य व्यवसाय संचालन गर्ने परिवार र कुल परिवार सङ्ख्याको समानुपात प्रतिशत
५५	सुधारिएको शौचालय प्रयोग गर्ने परिवार (%)	ढलमा जोडिएको र सेफिट्ट्याङ्कमा जोडिएको फलस गर्न मिल्ने शौचालय प्रयोग गर्ने परिवारको सङ्ख्या र कुल परिवार सङ्ख्याको समानुपात प्रतिशत

क्र.सं.	जनसाङ्ख्यिक सूचकहरू	परिभाषा र विधि
५६	सुधारिएको खाना पकाउने इन्धन प्रयोग गर्ने परिवार (%)	विजुली, एल. पी. ग्यास र वायो ग्यास प्रयोग गरी खाना पकाउने परिवार सङ्ख्या र कुल परिवार सङ्ख्याको समानुपात प्रतिशत
५७	सुधारिएको बत्ती बाल्ने स्रोत प्रयोग गर्ने परिवार (%)	विजुली, सोलार र वायो ग्यासको प्रयोग गरी बत्ती बाल्ने परिवारको सङ्ख्या र कुल परिवार सङ्ख्याको समानुपात प्रतिशत
५८	सुधारिएको खानेपानीको स्रोत प्रयोग गर्ने परिवार (%)	धारा पाइप ट्युबवेल ढाकिएको झनार कुवा र जार बोतलको पानी पिउने परिवारको सङ्ख्या र कुल परिवार सङ्ख्याको समानुपात प्रतिशत
५९	जनगणना विधि	जनगणनामा व्यक्ति गणना गर्दा अक्सर बसोवासको आधारमा गरिन्छ । यस आधारमा कुनै व्यक्ति प्रायजसो जुन स्थानमा बस्छ त्यहीँबाट गणना गरिन्छ । यदि अक्सर बसोवास छुट्याउन सकिएन भने ६ महिना वा सो भन्दा बढी समय जहाँ बसोवास गरेको छ त्यहीँबाट गणना गरिन्छ ।
६०	परिवार सङ्ख्या	राष्ट्रिय जनगणना २०७८ मा नाता पर्ने वा नपर्ने वा दुबै तर प्रायः एउटै भान्सामा खानपिन गर्ने व्यक्तिहरूको समुहलाई परिवार भनेर परिभाषित गरिएको थियो । एउटा परिवारमा एक मात्र वा दुई वा दुई भन्दा धेरै व्यक्तिहरू हुन सक्छन् । त्यस्तो परिवार एउटा घरमा एक भन्दा बढी पनि हुन सक्छन् ।
६१	उमेर	कुनै व्यक्तिले जन्मेपछि पार गरेको वर्ष वा समय नै उसको उमेर हो । उमेरलाई पूरा गरेको समयलाई वर्षमा व्यक्त गरिन्छ । जन्मेपछि एक वर्ष पूरा नहुन्जेलसम्मको शून्य ० वर्ष मानी यिनीहरूलाई शिशु भनेर सम्बोधन गरिन्छ ।
६२	औषत परिवार सङ्ख्या	प्रति परिवारमा भएका औसत परिवार सदस्य सङ्ख्या नै औषत परिवार सङ्ख्या हो । कुल जनसङ्ख्यालाई कुल परिवार सङ्ख्याले भाग गरी निकालिन्छ ।
६३	घरपरिवार मुली	घरपरिवार मुली भन्नाले घर परिवारको त्यो सदस्यलाई जनाउँछ जसले परिवारको आम्दानी तथा खर्चको चाँजोपाजो मिलाउनुको साथै परिवारको लागि आवश्यक निर्णय समेत गर्दछ ।
६४	लैङ्गिक अनुपात	प्रति सयजना महिलामा पुरुषको सङ्ख्या व्यक्त गर्ने इकाई नै लैङ्गिक अनुपात हो । कुनै स्थान विशेषको कुल पुरुषको जनसङ्ख्यालाई महिलाको सङ्ख्याले भाग गरेर १०० ले गुणन गर्दा लैङ्गिक अनुपात प्राप्त हुन्छ ।
६५	कुल प्रजनन दर	प्रजनन उमेर (१५-४९ वर्ष) का प्रति महिलाले सो उमेरमा जन्म दिने औसत जिवित बच्चाको सङ्ख्यालाई कुल प्रजनन दर भनिन्छ ।
६६	परिवार नियोजन प्रयोगकर्ता	परिवार नियोजनका स्थायी वा अस्थायी साधन प्रयोग गर्ने विवाहित जनसङ्ख्यालाई जम्मा विवाहित जनसङ्ख्याले भाग गरी १०० ले गुणन गर्दा आउने प्रतिशत नै परिवार नियोजन प्रयोगकर्तादर हो ।

क्र.सं.	जनसाङ्ख्यिक सूचकहरू	परिभाषा र विधि
६७	जनघनत्व	प्रति इकाई क्षेत्रफलमा रहेको कुलजनसङ्ख्या व्यक्त गर्न जनघनत्वको गणना गरिन्छ । यसले कुनै स्थानको क्षेत्रफल र त्यस स्थानको जनसङ्ख्या बीचको सम्बन्ध देखाउँछ ।
६८	साक्षरता दर	जनगणना २०७८ मा ५ वर्ष वा सो भन्दा माथिल्लो उमेर समुहको साक्षर (पढ्न, लेख्न र साधारण हिसाबकिताब गर्न जान्ने) जनसङ्ख्यालाई सोही उमेरको जम्मा सङ्ख्याले भाग गरेर १०० ले गुणन गर्दा प्राप्त हुने प्रतिशत नै साक्षरता दर हो ।
६९	कुल भर्नादर	विद्यालयमा भर्ना भएका तहगत विद्यालयहरूलाई विद्यालय भर्ना हुन तोकिएको निश्चित उमेर समुहको (आधारभूत तहको लागि ५-१२ वर्ष र मा.वि. तह (९-१० कक्षा) का लागि १३-१४ वर्ष) जनसङ्ख्याले भाग गरेर १०० ले गुणन गर्दा आउने प्रतिफल नै सोही तहको कुल भर्ना दर हो ।
७०	खुद भर्ना दर	विद्यालयमा भर्ना भएका विद्यार्थीहरू मध्ये तहगत तोकिएको उमेर भएका विद्यार्थीहरूको सङ्ख्यालाई तोकिएको निश्चित उमेर समुहको जनसङ्ख्याले भाग गरेर सयले गुणन गर्दा आउने प्रतिफलकै सोही तहको खुद भर्ना दर हो ।
७१	शिक्षक विद्यार्थी अनुपात	प्रति शिक्षक पर्न आउने विद्यार्थी संख्या नै शिक्षक विद्यार्थी अनुपात हो । यो अनुपात कुल विद्यार्थी सङ्ख्यालाई कुल शिक्षक सङ्ख्याले भाग गरी निकालिन्छ ।
७२	आश्रित अनुपात	१४ वर्ष वा सोभन्दा मुनि र ६० वर्ष वा सोभन्दा माथिको उमेर भएका जम्मा जनसङ्ख्याको कुल जनसङ्ख्यामा हुन आउने प्रतिशतले आश्रित अनुपातलाई जनाउँछ ।
७३	आर्थिक कृयाकलाप दर	१० वर्ष वा सोभन्दा बढी उमेर भएका आर्थिक रूपले सकृय जनसङ्ख्याको सोही उमेर समुहको जम्मा जनसङ्ख्यामा हुन आउने प्रतिशत नै आर्थिक कृयाकलाप दर हो ।
७४	आर्थिक सक्रियतादर	१० वर्ष वा सो भन्दा माथिको उमेर समुहको आर्थिकरूपमा सक्रिय जनसङ्ख्यालाई सोही उमेर समुहको जम्मा जनसङ्ख्याले भाग गरी १०० ले गुणन गर्दा आउने प्रतिशत नै आर्थिक सक्रियतादर हो । आर्थिकरूपमा सक्रिय जनसङ्ख्यामा रोजगार र बेरोजगार दुवै जनसङ्ख्यालाई समावेश गरिन्छ ।
७५	कुल बेरोजगारीदर	१० वर्ष वा सो भन्दा माथिको उमेर समुहको जम्मा बेरोजगार जनसङ्ख्यालाई सोही उमेर समुहको जम्मा आर्थिकरूपमा सक्रिय जनसङ्ख्याले भाग गरी १०० ले गुणन गर्दा आउने प्रतिशत नै कूल बेरोजगारीदर हो ।
७६	सूचकाङ्क	कुनै परिमाण तथा मूल्यलाई निश्चित समय वा स्थान सन्दर्भको आधारमा हुने परिवर्तनको अङ्क तयार गर्ने कार्यलाई सूचकांक भनिन्छ ।
७७	कृषि चलन	पहाड तथा हिमालमा ४ आना र तराईमा ८ धुर वा सो भन्दा बढी कृषि कार्यको लागि जग्गा उपभोग गर्ने वा कम्तीमा १ ठुला चौपाया वा कम्तीमा ५ वटा साना चौपाया वा कम्तीमा २० वटा हाँस, कुखुरा जस्ता पंक्षी पालन गर्ने कृषक परिवार लाई कृषि चलन भनिन्छ ।

क्र.सं.	जनसाङ्ख्यिक सूचकहरू	परिभाषा र विधि
७८	कित्ता	कृषि गणनाको परिभाषा अनुसार बरिपरी अरुको सांघ भएको, बाटो, नदी, नहर कुलो आदिले टुक्राएको छुट्टै परेको जमिनको भागलाई कित्ता भनिएको छ ।
७९	सहरी क्षेत्र	न्यूनतम ३ देखि १५ भन्दा बढी व्यक्ति/हेक्टर जनघनत्व र ५,००० भन्दा बढी जनसङ्ख्यासहित ४ ग्रिडको निकटताको विशेषतायुक्त हुन्छ ।
८०	सहरोन्मुख क्षेत्र	३ देखि १५ व्यक्ति-हेक्टरका बिचमा जनघनत्व र जनसङ्ख्याको न्यूनतम सीमा विना ८ ग्रिडको निकटताको विशेषतायुक्त हुन्छ ।
८१	ग्रामीण क्षेत्र	क्लस्टर ३ व्यक्ति-हेक्टर वा सोभन्दा कम जनघनत्व र ५,००० भन्दा बढी जनसङ्ख्या नभई ८ ग्रिडको निकटताको विशेषतायुक्त हुन्छ ।
८२	जनघनत्व	प्रतिवर्ग किलोमिटर क्षेत्रमा बसोवास गर्ने मानिसको सङ्ख्या नै जनघनत्व हो ।
८३	पहिलो विवाह गर्दाको उमेर	पहिलो विवाह गर्दाको उमेर भन्नाले १० वर्ष वा सो भन्दा बढी उमेरका व्यक्तिहरूको पहिलोपल्ट विवाह गर्न पुरा भएको उमेरको आधारमा पुरुष र महिलाको पहिलो विवाह गर्दाको औसत उमेर हो ।
८४	बसाइँसराइ	राष्ट्रिय जनगणना २०७८ अनुसार बसाइँसराइ भन्नाले हालको बसोवास र जन्म स्थान फरक स्थानीय तहमा रहेकोलाई जनाउँदछ । राष्ट्रिय जनगणना २०७८ अनुसार स्थानीय तहलाई बसाइँसराइको भौगोलिक इकाइको रूपमा मानिएको छ ।
८५	उत्पादन लागत अनुपात	उत्पादन लागत अनुपात (Output Input Ratio) भन्नाले उत्पादन प्रक्रियामा प्रयोग हुने विभिन्न साधन (जस्तै: श्रम, कच्चा पदार्थ, पुँजी) को मात्रा र उत्पादित वस्तु वा सेवाको मात्रा बीचको सम्बन्धलाई जनाउँछ । यसले लागत दक्षता र उत्पादनको प्रभावकारिता मापन गर्न मद्दत गर्दछ । यो अनुपात निकाल्नका लागि कूल वस्तु वा सेवा उत्पादनको परिमाणलाई कुल लागत परिमाणले भाग गरेर निकालिन्छ ।
८६	लागत उत्पादन अनुपात	यसले लागत दक्षता र उत्पादनको प्रभावकारिता मापन गर्न मद्दत गर्दछ । यो अनुपात निकाल्नका लागि कूल लागत परिमाणलाई कुल उत्पादनको परिमाणले भाग गरेर निकालिन्छ । यसको मान जति कम आयो उत्पादन प्रक्रियामा त्यति बढी दक्षता कायम भएको मानिन्छ ।
८७	ज्येष्ठ नागरिक	संयुक्त राष्ट्र सङ्घले ६० वर्षभन्दा माथिका व्यक्तिहरूलाई ज्येष्ठ नागरिकभित्र राखेको छ । त्यही अनुसार सामान्यतया: धेरैजसो देशहरूले ६० वर्ष भन्दा माथिल्लो उमेर समूहका व्यक्तिहरूलाई ज्येष्ठ नागरिकको परिभाषाभित्र राखेको देखिन्छ ।
८८	वृद्ध जनसङ्ख्या	६५ वर्ष वा सोभन्दा माथिका व्यक्तिहरूलाई वृद्ध जनसङ्ख्याभित्र राखेको छ ।

अनुसुची २: स्थानीय तहको भौगोलिक कोड

जिल्ला	Local Unit	स्थानीय तह	भौगोलिक कोड
सप्तरी	Saptakoshi Municipality	सप्तकोशी नगरपालिका	२०१०१
सप्तरी	Kanchanrup Municipality	कन्चनरूप नगरपालिका	२०१०२
सप्तरी	Agnisair Krishna Sabaran Rural Municipality	अग्निसाइर कृष्ण सवरन गाउँपालिका	२०१०३
सप्तरी	Rupani Rural Municipality	रूपनी गाउँपालिका	२०१०४
सप्तरी	Shambhunath Municipality	शम्भुनाथ नगरपालिका	२०१०५
सप्तरी	Khadak Municipality	खडक नगरपालिका	२०१०६
सप्तरी	Surunga Municipality	सुरुङ्गा नगरपालिका	२०१०७
सप्तरी	Balan-Bihul Rural Municipality	बलान बिहुल गाउँपालिका	२०१०८
सप्तरी	BodeBarsain Municipality	बोदेबरसाइन नगरपालिका	२०१०९
सप्तरी	Dakneshwori Municipality	डाक्नेश्वरी नगरपालिका	२०११०
सप्तरी	Belhi Chapena Rural Municipality	बेल्ही चपेना गाउँपालिका	२०१११
सप्तरी	Bishnupur Rural Municipality	बिष्णुपुर गाउँपालिका	२०११२
सप्तरी	Rajbiraj Municipality	राजविराज नगरपालिका	२०११३
सप्तरी	Mahadewa Rural Municipality	महादेवा गाउँपालिका	२०११४
सप्तरी	Tirahut Rural Municipality	तिरहुत गाउँपालिका	२०११५
सप्तरी	Hanumannagar Kankalini Municipality	हनुमाननगर कङ्कालिनी नगरपालिका	२०११६
सप्तरी	Tilathi Koiladi Rural Municipality	तिलाठी कोईलाडी गाउँपालिका	२०११७
सप्तरी	Chhinnamasta Rural Municipality	छिन्नमस्ता गाउँपालिका	२०११८
सिरहा	Lahan Municipality	लहान नगरपालिका	२०२०१

जिल्ला	Local Unit	स्थानीय तह	भौगोलिक कोड
सिरहा	Dhangadhimai Municipality	धनगढीमाई नगरपालिका	२०२०२
सिरहा	Golbazar Municipality	गोलबजार नगरपालिका	२०२०३
सिरहा	Mirchaiya Municipality	मिर्चैया नगरपालिका	२०२०४
सिरहा	Karjanha Municipality	कर्जन्हा नगरपालिका	२०२०५
सिरहा	Kalyanpur Municipality	कल्याणपुर नगरपालिका	२०२०६
सिरहा	Naraha Rural Municipality	नरहा गाउँपालिका	२०२०७
सिरहा	Bishnupur Rural Municipality	बिष्णुपुर गाउँपालिका	२०२०८
सिरहा	Arnama Rural Municipality	अर्नमा गाउँपालिका	२०२०९
सिरहा	Sukhipur Municipality	सुखीपुर नगरपालिका	२०२१०
सिरहा	Laxmipur Patari Rural Municipality	लक्ष्मीपुर पतारी गाउँपालिका	२०२११
सिरहा	Sakhuwa Nankarkatti Rural Municipality	सखुवानान्कारकट्टी गाउँपालिका	२०२१२
सिरहा	Bhagawanpur Rural Municipality	भगवानपुर गाउँपालिका	२०२१३
सिरहा	Nawarajpur Rural Municipality	नवराजपुर गाउँपालिका	२०२१४
सिरहा	Bariyarpatti Rural Municipality	बरियारपट्टी गाउँपालिका	२०२१५
सिरहा	Aurahi Rural Municipality	औरही गाउँपालिका	२०२१६
सिरहा	Siraha Municipality	सिरहा नगरपालिका	२०२१७
धनुषा	Ganeshman Charnath Municipality	गणेशमान चारनाथ नगरपालिका	२०३०१
धनुषा	Dhanushadham Municipality	धनुषाधाम नगरपालिका	२०३०२
धनुषा	Mithila Municipality	मिथिला नगरपालिका	२०३०३
धनुषा	Bateswor Rural Municipality	बटेश्वर गाउँपालिका	२०३०४
धनुषा	Chhireswornath Municipality	क्षिरेश्वरनाथ नगरपालिका	२०३०५
धनुषा	Laxminiya Rural Municipality	लक्ष्मीनिया गाउँपालिका	२०३०६
धनुषा	Mithila Bihari Municipality	मिथिला बिहारी नगरपालिका	२०३०७

जिल्ला	Local Unit	स्थानीय तह	भौगोलिक कोड
धनुषा	Hansapur Municipality	हंसपुर नगरपालिका	२०३०८
धनुषा	Sabaila Municipality	सबैला नगरपालिका	२०३०९
धनुषा	Shahidnagar Municipality	शहीदनगर नगरपालिका	२०३१०
धनुषा	Kamala Municipality	कमला नगरपालिका	२०३११
धनुषा	Janak Nandini Rural Municipality	जनक नन्दिनी गाउँपालिका	२०३१२
धनुषा	Bideha Municipality	बिदेह नगरपालिका	२०३१३
धनुषा	Aurahi Rural Municipality	औरही गाउँपालिका	२०३१४
धनुषा	Janakpur Sub-Metropolitan City	जनकपुर उपमहानगरपालिका	२०३१५
धनुषा	Dhanauji Rural Municipality	धनौजी गाउँपालिका	२०३१६
धनुषा	Nagarain Municipality	नगराइन नगरपालिका	२०३१७
धनुषा	Mukhiyapatti Musaharmiya Rural Municipality	मुखियापट्टी मुसहरमिया गाउँपालिका	२०३१८
महोत्तरी	Bardibas Municipality	बर्दिबास नगरपालिका	२०४०१
महोत्तरी	Gaushala Municipality	गौशाला नगरपालिका	२०४०२
महोत्तरी	Sonama Rural Municipality	सोनमा गाउँपालिका	२०४०३
महोत्तरी	Aurahi Municipality	औरही नगरपालिका	२०४०४
महोत्तरी	Bhangaha Municipality	भंगाहा नगरपालिका	२०४०५
महोत्तरी	Loharpatti Municipality	लोहरपट्टी नगरपालिका	२०४०६
महोत्तरी	Balawa Municipality	बलवा नगरपालिका	२०४०७
महोत्तरी	Ram Gopalpur Municipality	राम गोपालपुर नगरपालिका	२०४०८
महोत्तरी	Samsi Rural Municipality	सम्सी गाउँपालिका	२०४०९
महोत्तरी	Manara Shisawa Municipality	मनरा शिसवा नगरपालिका	२०४१०
महोत्तरी	Ekadara Rural Municipality	एकडारा गाउँपालिका	२०४११
महोत्तरी	Mahottari Rural Municipality	महोत्तरी गाउँपालिका	२०४१२

जिल्ला	Local Unit	स्थानीय तह	भौगोलिक कोड
महोत्तरी	Pipara Rural Municipality	पिपरा गाउँपालिका	२०४१३
महोत्तरी	Matihani Municipality	मटिहानी नगरपालिका	२०४१४
महोत्तरी	Jaleswor Municipality	जलेश्वर नगरपालिका	२०४१५
सर्लाही	Lalbandi Municipality	लालबन्दी नगरपालिका	२०५०१
सर्लाही	Hariwan Municipality	हरिवन नगरपालिका	२०५०२
सर्लाही	Bagmati Municipality	बागमती नगरपालिका	२०५०३
सर्लाही	Barahathawa Municipality	बरहथवा नगरपालिका	२०५०४
सर्लाही	Haripur Municipality	हरिपुर नगरपालिका	२०५०५
सर्लाही	Ishworpur Municipality	ईश्वरपुर नगरपालिका	२०५०६
सर्लाही	Haripurwa Municipality	हरिपुर्वा नगरपालिका	२०५०७
सर्लाही	Parsa Rural Municipality	पर्सा गाउँपालिका	२०५०८
सर्लाही	Brahmapuri Rural Municipality	ब्रह्मपुरी गाउँपालिका	२०५०९
सर्लाही	Chandranagar Rural Municipality	चन्द्रनगर गाउँपालिका	२०५१०
सर्लाही	Kabilashi Municipality	कविलासी नगरपालिका	२०५११
सर्लाही	Chakraghatta Rural Municipality	चक्रघट्टा गाउँपालिका	२०५१२
सर्लाही	Basbariya Rural Municipality	बसबरिया गाउँपालिका	२०५१३
सर्लाही	Dhanakaul Rural Municipality	धनकौल गाउँपालिका	२०५१४
सर्लाही	Ramnagar Rural Municipality	रामनगर गाउँपालिका	२०५१५
सर्लाही	Balara Municipality	बलरा नगरपालिका	२०५१६
सर्लाही	Godaita Municipality	गोडैटा नगरपालिका	२०५१७
सर्लाही	Bishnu Rural Municipality	बिष्णु गाउँपालिका	२०५१८
सर्लाही	Kaudena Rural Municipality	कौडेना गाउँपालिका	२०५१९
सर्लाही	Malangawa Municipality	मलंगवा नगरपालिका	२०५२०
रौतहट	Chandrapur Municipality	चन्द्रपुर नगरपालिका	२०६०१

जिल्ला	Local Unit	स्थानीय तह	भौगोलिक कोड
रौतहट	Gujara Municipality	गुजरा नगरपालिका	२०६०२
रौतहट	Phatuwa Bijayapur Municipality	फतुवा बिजयपुर नगरपालिका	२०६०३
रौतहट	Katahariya Municipality	कटहरिया नगरपालिका	२०६०४
रौतहट	Brindaban Municipality	बृन्दावन नगरपालिका	२०६०५
रौतहट	Gadhimai Municipality	गढीमाई नगरपालिका	२०६०६
रौतहट	Madhav Narayan Municipality	माधव नारायण नगरपालिका	२०६०७
रौतहट	Garuda Municipality	गरुडा नगरपालिका	२०६०८
रौतहट	Dewahi Gonahi Municipality	देवाही गोनाही नगरपालिका	२०६०९
रौतहट	Maulapur Municipality	मौलापुर नगरपालिका	२०६१०
रौतहट	Boudhimai Municipality	बौधीमाई नगरपालिका	२०६११
रौतहट	Paroha Municipality	परोहा नगरपालिका	२०६१२
रौतहट	Rajpur Municipality	राजपुर नगरपालिका	२०६१३
रौतहट	Yamunamai Rural Municipality	यमुनामाई गाउँपालिका	२०६१४
रौतहट	Durga Bhagawati Rural Municipality	दुर्गा भगवती गाउँपालिका	२०६१५
रौतहट	Rajdevi Municipality	राजदेवी नगरपालिका	२०६१६
रौतहट	Gaur Municipality	गौर नगरपालिका	२०६१७
रौतहट	Ishanath Municipality	ईशनाथ नगरपालिका	२०६१८
बारा	Nijagadh Municipality	निजगढ नगरपालिका	२०७०१
बारा	Kolhabi Municipality	कोल्हवी नगरपालिका	२०७०२
बारा	Jitpur Simara Sub-Metropolitan City	जीतपुर सिमरा उपमहानगरपालिका	२०७०३
बारा	Parawanipur Rural Municipality	परवानीपुर गाउँपालिका	२०७०४
बारा	Prasauni Rural Municipality	प्रसौनी गाउँपालिका	२०७०५
बारा	Bishrampur Rural Municipality	विश्रामपुर गाउँपालिका	२०७०६
बारा	Pheta Rural Municipality	फेटा गाउँपालिका	२०७०७

જિલ્લા	Local Unit	સ્થાનીય તહ	ભૌગોલિક કોડ
બારા	Kalaiya Sub-Metropolitan City	કલૈયા ઉપમહાનગરપાલિકા	૨૦૭૦૮
બારા	Karaiyamai Rural Municipality	કરૈયામાઈ ગાउँપાલિકા	૨૦૭૦૯
બારા	Baragadhi Rural Municipality	બારાગઢી ગાउँપાલિકા	૨૦૭૧૦
બારા	Aadarsha Kotwal Rural Municipality	આદર્શ કોટવાલ ગાउँપાલિકા	૨૦૭૧૧
બારા	Simroungadh Municipality	સિમ્રૌનગઢ નગરપાલિકા	૨૦૭૧૨
બારા	Pacharauta Municipality	પચરૌતા નગરપાલિકા	૨૦૭૧૩
બારા	Mahagadhimai Municipality	મહાગઢીમાઈ નગરપાલિકા	૨૦૭૧૪
બારા	Devtal Rural Municipality	દેવતાલ ગાउँપાલિકા	૨૦૭૧૫
બારા	Subarna Rural Municipality	સુવર્ણ ગાउँપાલિકા	૨૦૭૧૬
પર્સા	Thori Rural Municipality	ઠોરી (સુવર્ણપુર) ગાउँપાલિકા	૨૦૮૦૧
પર્સા	Jirabhawani Rural Municipality	જિરાભવાની ગાउँપાલિકા	૨૦૮૦૨
પર્સા	Jagarnathpur Rural Municipality	જગરનાથપુર ગાउँપાલિકા	૨૦૮૦૩
પર્સા	Paterwa Sugauli Rural Municipality	પટેર્વા સુગૌલી ગાउँપાલિકા	૨૦૮૦૪
પર્સા	Sakhuwa Prasauni Rural Municipality	સઘુવા પ્રસૌની ગાउँપાલિકા	૨૦૮૦૫
પર્સા	Parsagadhi Municipality	પર્સાગઢી નગરપાલિકા	૨૦૮૦૬
પર્સા	Birgunj Metropolitan City	બિરગન્જ મહાનગરપાલિકા	૨૦૮૦૭
પર્સા	Bahudarmai Municipality	બહુદરમાઈ નગરપાલિકા	૨૦૮૦૮
પર્સા	Pokhariya Municipality	પોઘરિયા નગરપાલિકા	૨૦૮૦૯
પર્સા	Kalikamai Rural Municipality	કાલિકામાઈ ગાउँપાલિકા	૨૦૮૧૦
પર્સા	Dhobini Rural Municipality	ધોબીની ગાउँપાલિકા	૨૦૮૧૧
પર્સા	Chhipaharmai Rural Municipality	છિપહરમાઈ ગાउँપાલિકા	૨૦૮૧૨
પર્સા	Pakaha Mainpur Rural Municipality	પકાહા મૈનપુર ગાउँપાલિકા	૨૦૮૧૩
પર્સા	Bindabasini Rural Municipality	બિન્દબાસિની ગાउँપાલિકા	૨૦૮૧૪



छिन्नमस्ता भगवती मन्दिर



जलेश्वर महादेव मन्दिर



कङ्कालिनी मन्दिर



गढीमाई मन्दिर



गहवामाई मन्दिर



सल्लेश फुलवारी



भरत ताल



जनकपुरधाम प्रवेशद्वार

जानकी मन्दिर



पतौरा मन्दिर, मौलापुर



नेपाल सरकार

प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय

राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय

तथ्याङ्क समन्वय कार्यालय

जनकपुरधाम, धनुषा